

ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΟΥ

Βίος καί Λόγοι

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ
ΧΑΝΙΑ 2003

**ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΟΥ**

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ

© Ίερά Μονή Ζωοδόχου Πηγῆς-Χρυσοπηγῆς
731 00 Χανιά, Κρήτη
τηλ. 28210 91125, fax 28210 97600
e-mail: imx@otenet.gr

Α΄ Έκδοση: Μάρτιος 2003
Β΄ Έκδοση: Ἀπρίλιος 2003

ISBN 960-87617-0-0

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ
ΧΑΝΙΑ 2003

*«Πνεύματος θείου κοσμούμενος χάριτι,
φυχάς ἀπάντων Πορφύριος λαμπρύνει»*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύντομη Βιογραφία	13
Πρόλογος	17
Εισαγωγή	20

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

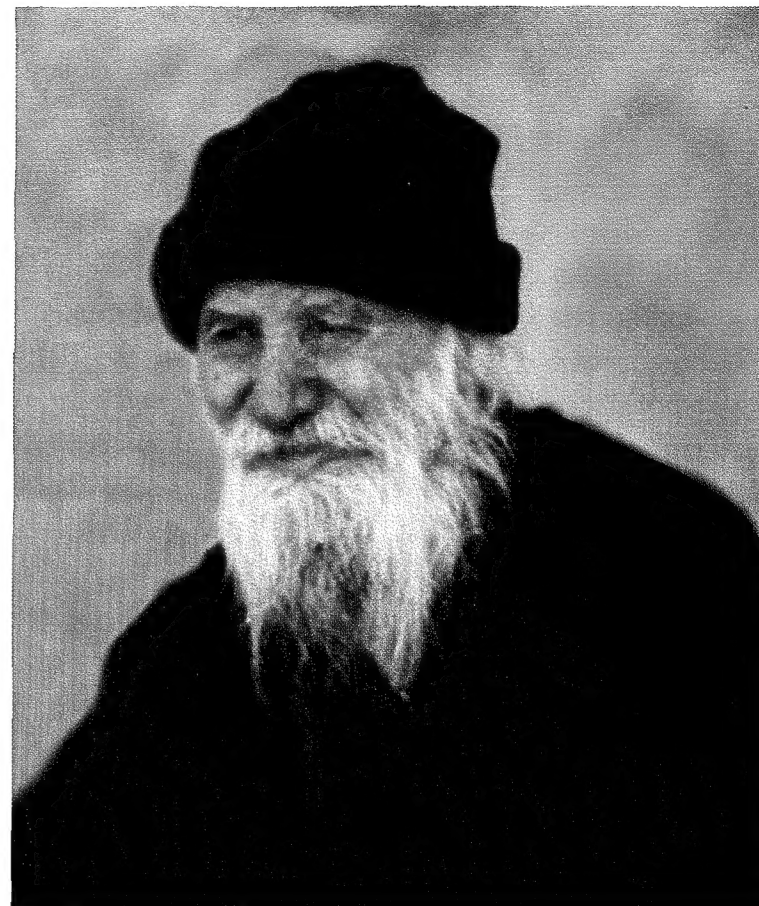
ΒΙΟΣ

Πορεία προς τό 'Άγιον' Όρος	29
'Άγιον Όρος - Καυσοκαλύβια	47
Εύβοια	97
Πολυκλινική 'Αθηνών	119
'Άγιος Νικόλαος Καλλισίων	159
'Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως - Μήλεσι	171
Καυσοκαλύβια 1991	187

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΛΟΓΟΙ

Περί Ἐκκλησίας	195
Περί τοῦ θεοῦ ἔρωτος	215
Περί προσευχῆς	247
Περί τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος	287
Περί τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος	333
Περί τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας	363
Περί τῆς ἀγάπης πρὸς τόν πλησίον	379
Περί τῆς θείας προνοίας	401
Περί τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν	413
Περί λογισμῶν τῆς καρδίας	445
Περί τῆς κτίσεως	459
Περί ἀσθενείας	471
Περί τοῦ διορατικοῦ χαρίσματος	487

Ὁ Γέρων Πορφύριος

ΣΥΝΤΟΜΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ὁ ὁσῖος Γέρων Πορφύριος, κατὰ κόσμον Εὐάγγελος Μπαῖρακτάρης, γεννήθηκε στίς 7 Φεβρουαρίου 1906, στήν Εὐβοία, στό χωριό Ἅγιος Ἰωάννης τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας. Οἱ γονεῖς του, Λεωνίδας Μπαῖρακτάρης καί Ἑλένη, τό γένος Ἀντωνίου Λάμπρου, ἦταν εὐσεβεῖς καί φιλόθεοι ἄνθρωποι. Ὁ πατέρας του, μάλιστα, ἦταν φάλτης στό χωριό καί εἶχε γνωρίσει προσωπικά τόν Ἅγιο Νεκτάριο. Ἡ οἰκογένειά του ἦταν πολυμελής καί οἱ γονεῖς, φτωχοί γεωργοί, δυσκολεύονταν νά τή συντηρήσουν. Γι' αὐτό ὁ πατέρας ὑποχρεώθηκε νά φύγει στήν Ἀμερική, ὅπου δούλεψε στήν κατασκευή τῆς διώρυγας τοῦ Παναμά.

Ὁ μικρός Εὐάγγελος ἦταν τό τέταρτο παιδί τῆς οἰκογένειας. Φύλαγε πρόβατα στό βουνό καί εἶχε παρακολουθήσει μόνο τήν πρώτη τάξη τοῦ δημοτικοῦ, ὅταν ἀναγκάστηκε καί αὐτός λόγω τῆς μεγάλης φτώχειας νά πάει στή Χαλκίδα γιά νά δουλέψει. Ἦταν μόλις ἑπτά χρονῶν. Ἐργάστηκε δύο-τρία χρόνια σ' ἓνα κατάστημα. Μετά πῆγε στόν Πειραιᾶ, ὅπου δούλεψε δύο χρόνια στό παντοπωλεῖο ἐνός συγγενοῦς.

Στά δώδεκά του χρόνια ἔφυγε κρυφά γιά τό Ἅγιον Ὄρος, μέ τόν πόθο νά μιμηθεῖ τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Κα-

λυβίτη, τοῦ ὁποῖου τό βίον εἶχε ἀπό παλιά διαβάσει καί τόν ὁποῖον εἶχε ἰδιαίτερα ἀγαπήσει. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τόν ὁδήγησε στήν καλύβη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καυσοκαλυβίων καί στήν ὑποταγή δύο Γερόντων, ἀδελφῶν κατὰ σάρκα, τοῦ Παντελεήμονος, ὁ ὁποῖος ἦταν καί πνευματικός, καί τοῦ Ἰωαννικίου. Ἀφοσιώθηκε στους δύο Γέροντες, πού κατὰ κοινή ὁμολογία ἦταν ἰδιαίτερα αὐστηροί, μέ μεγάλη ἀγάπη καί μέ πνεῦμα ἀπόλυτης ὑπακοῆς.

Ἐγινε μοναχός σέ ἡλικία δεκατεσσάρων ἐτῶν καί πῆρε τό ὄνομα Νικήτας. Μετά ἀπό δύο χρόνια ἔγινε μεγάλος σχημας. Λίγο ἀργότερα ὁ Θεός τοῦ δώρισε τό διορατικό χάρισμα.

Στά δεκαεννέα του χρόνια ὁ Γέροντας ἀρρώστησε πολύ σοβαρά, γεγονός πού τόν ἀνάγκασε νά ἐγκαταλείψει ὁριστικά τό Ἅγιον Ὄρος. Ἐπέστρεψε τότε στήν Εὐβοία, ὅπου ἐγκαταβίωσε στή Μονή τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους Λευκῶν. Ἐνα χρόνο ἀργότερα, τό ἔτος 1926, σέ ἡλικία εἴκοσι ἐτῶν, χειροτονήθηκε ἱερέας στόν Ἅγιο Χαραλάμπο Κύμης ἀπό τόν Πορφύριο Γ', Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε τό ὄνομα Πορφύριος. Στά εἴκοσι δύο του ἔγινε πνευματικός-ἐξομολόγος καί λίγο ἀργότερα ἀρχιμανδρίτης. Γιά ἕνα διάστημα ἐργάστηκε ὡς ἐφημέριος στους Τσακαίους, χωριό τῆς Εὐβοίας.

Στήν Εὐβοία, στήν Ἱερά Μονή Ἁγίου Χαραλάμπους, ἔζησε δώδεκα χρόνια, διακονώντας τούς ἀνθρώπους ὡς πνευματικός καί ἐξομολόγος, καί τρία χρόνια στήν Ἁνω Βάθεια, στήν ἐγκαταλειμμένη Μονή τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Στά 1940, παραμονές τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου,

ὁ Γέροντας Πορφύριος ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα, ὅπου ἀνέλαβε καθήκοντα ἐφημερίου καί πνευματικοῦ στήν Πολυκλινική Ἀθηνῶν. Ὅπως ὁ ἴδιος ἔλεγε, ἔζησε ἐκεῖ τρία-τέσσερα χρόνια σάν μιά μέρα, ἀσκώντας ἀκαταπόνητα τό πνευματικό ἔργο καί ἀνακουφίζοντας τόν πόνο καί τήν ἀσθένεια τῶν ἀνθρώπων.

Ἀπό τό 1955 εἶχε ἐγκατασταθεῖ στό Καλλίσια, ὅπου εἶχε μισθώσει ἀπό τήν Ἱερά Μονή Πεντέλης τό ἐκεῖ εὐρισκόμενο μονύδριο τοῦ Ἁγίου Νικολάου μέ τήν ἀγροτική περιοχή πού τό περιέβαλλε, τήν ὁποία καλλιεργοῦσε μέ μεγάλη ἐπιμέλεια. Ἐδῶ, παράλληλα, ἐξασκοῦσε τό πλούσιο πνευματικό του ἔργο.

Τό καλοκαίρι τοῦ 1979, ἐγκαταστάθηκε στό Μήλεσι μέ τό ὄνειρο νά χτίσει μοναστήρι. Ἐκεῖ ζοῦσε στήν ἀρχή σέ ἕνα τροχόσπιτο κάτω ἀπό ἰδιαίτερα ἀντίξοες συνθῆκες καί μετά σέ ἕνα ἀπέριττο κελλάκι ἀπό τσιμεντόλιθους, ὅπου καί ὑπέμενε ἀγόγγυστα τίς πολλές δοκιμασίες τῆς ὑγείας του. Τό 1984 μεταφέρθηκε σέ κτίσμα τοῦ ὑπό ἀνέγερση μοναστηριοῦ, γιά τήν ὁλοκλήρωση τοῦ ὁποῖου ὁ Γέροντας, παρόλο πού ἦταν πολύ ἄρρωστος καί τυφλός, ἐργαζόταν ἀκατάπαυστα καί ἀκαταπόνητα. Μέ τή θεμελίωση τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως, στίς 26 Φεβρουαρίου 1990, ἀξιώθηκε νά δεῖ τό ὄνειρό του νά γίνεται πραγματικότητα.

Τά τελευταῖα χρόνια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά τήν κοίμησή του. Ἐπιθυμοῦσε νά ἀποσυρθεῖ στό Ἅγιον Ὄρος, στό ἀγαπημένο του Καυσοκαλύβια, ὅπου μυστικά καί ἀθόρυβα, ὅπως ἔζησε, θά ἔδιδε τήν

φυχή του στὸν Νυμφίο της. Πολλές φορές τὸν ἄκουσαν νὰ λέει: «Ἐπιδιώκω καὶ τώρα πού ἐγήρασα νὰ πάω καὶ νὰ πεθάνω ἐκεῖ πάνω».

Πράγματι, τὸ ὁσιακὸ τέλος τὸν βρῆκε στὰ Καυσοκαλύβια, στὴν καλύβη του, τὴν πρῶν τῆς 2ας Δεκεμβρίου 1991.

Τὰ τελευταῖα λόγια πού ἀκούστηκαν ἀπὸ τὸ στόμα του ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχιερατικὴ προσευχή τοῦ Κυρίου, αὐτὰ πού τόσο ἀγαποῦσε καὶ πολὺ συχνὰ ἐπαναλάμβανε:

«Ἵνα ὦσιν ἓν».

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἰς τοὺς δύσκολους καιροὺς πού διανύομε ἔχομε μεγάλη ἀνάγκη ἀπὸ μαρτυρίες γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ζωντανές καὶ ἀληθινές, τίς ὁποῖες καταθέτουν ἄνθρωποι, πού ἐβίωσαν τὴν ἀλήθεια, τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μέ τρόπο ἐγκάρδιο, προσωπικό καὶ ἐμπειρικό.

Ὁ λόγος τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ Μητέρων, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ αὐθεντικὸ ἐκκλησιαστικὸ βίωμα, ἀναπαύει καὶ καθοδηγεῖ, διαλύει πλάνες, βεβαιώνει τὴν καρδιά, στηρίζει τὴ συνείδηση, ζωντανεύει τὴν πίστη, ἀνοίγει ὀρίζοντες καὶ δρόμους πρὸς τὴν ζωὴ τὴν αἰώνια καὶ πρὸς τὴν εὐλογημένη Βασιλεία τοῦ Πατρός, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως αὐτὴ βιώνεται στὴν Ὁρθόδοξη Λειτουργία καὶ Λατρεία.

Λόγος ἁγίου Πατρός εἶναι ὁ λόγος τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Πορφυρίου, τοῦ προορατικοῦ, τοῦ σεμνοῦ, τοῦ ταπεινοῦ, τοῦ ἀπλοῦ καὶ φλογεροῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ ζωὴ ἦταν γνήσια καὶ αὐθεντικὴ μαρτυρία γιὰ τὸν Χριστό, τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν χαρὰ Του. Τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐστήριξε μέ τὴν παρουσία, τὴν ἀγάπη, τὴν προσευχή καὶ τὸν λόγο του, τίς συμβουλές καὶ τίς νουθεσίες του πλῆθος ἀνθρώπων σέ

δύσκολες ὥρες ἀσθενείας, πένθους, ὀδύνης, ἀποστασίας καί θανάτου.

Ὁ ἀοίδιμος Γέροντας εἶναι ὁ θεοφόρος Πατέρας τῶν ἡμερῶν μας, ὁ γνήσιος κληρικός καί διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος ἐρωτεύθηκε μέ τρόπο ἀσκητικό τόν Χριστό καί ὑπηρέτησε αὐθεντικά τόν ἄνθρωπο. Ἡ διδασκαλία του εἶναι βαθεῖα διαποτισμένη ἀπό τό ἥθος καί τή θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί κυριαρχεῖ σ' αὐτήν τό πρόσωπο καί ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καί Σωτῆρος πάντων ἡμῶν.

Στήν Μητρόπολή μας εἶχαμε τήν εὐλογία νά τόν γνωρίσουμε, ὅταν εἶχε ἐπισκεφθεῖ τά Χανιά ἀναζητώντας τόπο, γιά νά ἰδρύσει τό μοναστήρι του. Ὁ λαός τοῦ Θεοῦ διαισθάνθηκε βαθεῖα τήν χαρισματική του παρουσία καί τόν περιέβαλε μέ μεγάλη εὐλάβεια καί πολύ σεβασμό.

Τό βιβλίο «Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, Βίος καί Λόγοι», τό ὁποῖον ἐκδίδεται ἀπό τήν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς Χρυσοπηγῆς, περιέχει τό «πολυτίμητον μύρον» τοῦ βίου καί τοῦ λόγου τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος καί εἶναι σημαντική προσφορά πρὸς τήν Ἐκκλησία καί τόν σύγχρονο ἄνθρωπο.

Ὁ ἀοίδιμος Γέρον Πορφύριος ἔφυγε ἀπό τόν κόσμον αὐτόν, ἀλλά ταυτόχρονα μένει καί διαμένει σέ αὐτόν μέ τόν διαχρονικό του λόγο, τό παράδειγμα, τήν ἀγιότητα καί τήν χάρι, τήν ὁποία ἔλαβε ἀπό τόν Χριστό, τόν Νυμφίο τῆς Ἐκκλησίας.

Τίς προσευχές καί τήν εὐλογία του ἐπικαλούμεθα γιά τοὺς ἀνθρώπους τῆς Μητροπόλεώς μας ὅλων τῶν ἡλικιῶν καί γιά τοὺς νέους τῆς, γιά τίς Ἐνορίες, τά Μοναστήρια, τοὺς μοναχοὺς καί ὅλο τόν εὐλογημένο λαό μας· συγχρότως δέ καί γιά τό πλήρωμα τῆς ὅπου γῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, στήν ὁποία εἶναι ἤδη εὐρέως γνωστός καί τιμᾶται ὡς ἅγιος.

† Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
Εἰρηναῖος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ
ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος,
πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς»
(Ψαλμός 15, 3)

Ἡ ὁσιακή μορφή τοῦ Γέροντος Πορφυρίου ὑπῆρξε φῶς μέγα, πού μέ τήν χάρι τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἔλαμψε στίς ἡμέρες μας, καταυγάζοντας τήν ὁδό πρὸς τήν ἁγιότητα ὡς τή μοναδική ἐλπίδα, χαρά καί παρηγορία τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ μακάριος Γέροντας ὑπῆρξε ζῶσα παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θερμή ἀγάπη του γιά τόν Χριστό μόρφωσε τήν ψυχή, τή σκέψη καί ὅλη του τήν προσωπικότητα, ὥστε νά μπορεῖ χωρίς δισταγμό νά ἀναφωνεῖ, ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹, μία φράση πού τόσο πολύ τοῦ ἄρεσε νά ἐπαναλαμβάνει.

Ὁ Γέρων Πορφύριος εἶχε σέ ὅλη τή διάρκεια τῆς ζωῆς του ἔνοιχο στήν ἁγιασμένη του ψυχή, μυσταγωγό καί διδάσκαλο στήν πνευματική ζωή τό Ἅγιον Πνεῦμα. Μέ τήν χάρι Του ἔγινε εἰκόνα πραότητος καί χαρᾶς. Ἡ «ἄνωθεν

σοφία»² τόν ἀνέδειξε ἀληθινό σκεῦος ἐκλογῆς, κιβωτό σπανίων χαρισμάτων. Στολισμένος μέ αὐτά, ἔγινε «στήριγμα ὑπομονῆς, ἀγάπης θύρα, διακρίσεως ὑπόθεσις... παρρησία ἐν προσευχῇ, Πνεύματος Ἀγίου χωρίον... ὑπακοῆς συνεργός, ἀδελφότητος χαλινός, θυμουμένων ἐκκοπή, χαρᾶς χορηγός, Χριστοῦ μίμημα, ἀγγέλων ἰδίωμα...»³.

Ἡ διδασκαλία του εἶχε ὡς πεμπτουσία τήν ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό ὡς τή μοναδική ὁδό πού ὁδηγεῖ στήν ἀληθινή χαρά, στό φῶς, στήν ἐλπίδα, στήν εὐτυχία. «Ὁ Χριστός εἶναι ἡ χαρά, τό φῶς τό ἀληθινό, ἡ εὐτυχία. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ ἐλπίδα μας», ἔλεγε. Ἡ μελίρρυτος αὐτή διδασκαλία δέν ἔγινε ποτέ αὐτόνομος ἠθικοπλαστικός λόγος, ἀλλά ἦταν ἀπαύγασμα ἀγιοπνευματικῆς ζωῆς. Γι' αὐτό σταλάζει θεῖο γλυκασμό καί δίνει ἀπάντηση καί ἐλπίδα στήν πικρία τῶν δοκιμασιῶν κάθε ψυχῆς, μεταδίδοντας συγχρόνως «τή χαρά τοῦ Χριστοῦ τήν πασίχαρη, πού διαρκεῖ αἰῶνια, πού δίνει τήν ἀσφαλὴ γαλήνη, τή γαλήνια τερπνότητα καί τήν πάντερπνη εὐδαιμονία· τή χαρά πού ξεπερνάει κάθε χαρά», ὅπως ἐκεῖνος ἔλεγε.

Γιά τὰ χαρίσματα πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός ὁ ὁσιος Γέροντας ποτέ δέν καυχῆθηκε. Ἐζήσε μέ τρόπο ἀφανὴ καί ταπεινό καί μέ τή βεβαιότητα ὅτι δέν ἔχει κανεὶς τίποτα νά πάρει ἀπὸ ἐκεῖνον: «Ἐγὼ δέν ἔχω τίποτα, ὁ Χριστός μόνο ἔχει τό πᾶν». Ὅταν φανέρωνε τίς ἐξαιρετικές ἐνέργειες τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ στήν ψυχή του, τό ἔκανε μόνο «γιά νά αἰσθανθοῦν

1. Γαλ. 2, 20.

2. Πρβλ. Ἰακ. 3, 17.

3. Ἰω. Σιναΐτου, Κλῆμαξ 24, 2, Περὶ πραότητος καί ἀπλότητος, PG 88.

οἱ ἄνθρωποι τό ἀγκάλιασμα πού κάνει ὁ Χριστός σέ ὅλους, νά βοηθηθοῦν οἱ χριστιανοί καί νά σωθοῦν, εὐρισκόμενοι σέ κοινωνία ἀγάπης μέ τόν Χριστό». Ἔτσι ἔζησε ὡς ἄγγελος χαρᾶς, ἀγαπώντας καί προσφέροντας σέ ὅλους τόν ἑαυτό του μέ ἀνιδιοτέλεια καί ταπείνωση.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ἀναφέρει ὅτι, ὅπως ἐκεῖνος πού κρατᾷ ἀρώματα προδίδεται, χωρίς νά τό θέλει, ἀπό τήν εὐωδία, ἔτσι καί ὅποιος ἔχει μέσα του τό Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ἀναγνωρίζεται ἀπό τά λόγια καί τήν ταπεινοφροσύνη του⁴. Ἔτσι ἦταν ἡ ζωή καί ἡ πορεία τοῦ Γέροντος Πορφύριου. Πέρασε ὡς δόκιμος ἀγωνιστής τό καμίνι τῆς καθάρσεως καί τοῦ φωτισμοῦ καί «εἰσῆλθεν εἰς τήν χαράν τοῦ Κυρίου Του», φορώντας τήν διπλοῖδα τῆς τελειότητος.

Τόν Γέροντα Πορφύριο ὁδήγησε στή Μονή μας, τό ἔτος 1977, ὁ Γέροντάς μας, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Εἰρηναῖος. Ὁ Σεβασμιώτατος εἶχε ἀπό τότε διακρίνει μέ τό ἀλάνθαστο κριτήριό του τήν ἀγιότητα τοῦ ὁσίου Πατρός. Ἐκτοτε ἡ ἀδελφότητα τῆς Χρυσοπηγῆς περιέβαλε τόν Γέροντα Πορφύριο μέ μεγάλη εὐλάβεια καί βαθύτατο σεβασμό καί ἀπέκτησε μακρά πνευματική σχέση καί ἐπικοινωνία μαζί του. Καί ἐκεῖνος, μέχρι τό τέλος τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς του, δέν ἔπαψε μέ διαφόρους τρόπους νά συμμετέχει καί νά καθοδηγεῖ τή μοναστική μας ζωή. Ἡ πατρική του, μάλιστα, σκέπη καί ἀγάπη ἐκδηλώθηκε μέ τόν πλέον θαυματουργικό τρόπο, ὅταν μέ τήν προσ-

4. Ὁ.π., 26, 20, *Περὶ διακρίσεως Γ'*, PG 88.

ευχή του θεραπεύτηκε τό ἔτος 1986 ἡ μακαριστή μας Γερόντισσα Θεοσέμνη ἀπό θανατηφόρο ἀσθένεια. Μέ τή δική του, ἐπίσης, προτροπή καί εὐλογία ἄρχισε τό ἔργο τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ νέου μοναστικοῦ συγκροτήματος τῆς Μονῆς μας, ἀφιερωμένου στή Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου.

Ἡ πνευματική ἐπικοινωνία τῆς μακαριστῆς Γερόντισσας Θεοσέμνης μέ τόν ὁσιο Γέροντα ἀποθησαύρισε στή μνήμη καί στήν ψυχὴ τῆς ἀδελφότητος τῆς Χρυσοπηγῆς ἕναν ἀστείρευτο πνευματικό πλοῦτο καί ἐμπειρία, πού φώτισε καί φωτίζει τήν πορεία τῆς μοναχικῆς μας ζωῆς.

Ἐλάχιστη εὐχαριστία γιά ὅσα διά βίου καί λόγου μᾶς προσέφερε ὁ ὁσιος Γέροντας Πορφύριος ἀποτελεῖ ἡ ἔκδοση τοῦ παρόντος βιβλίου «Γέροντος Πορφύριου Καυσοκαλυβίτου, Βίος καί Λόγοι», τό ὁποῖο περιλαμβάνει τό βίο καί τή διδασκαλία του, ὅπως αὐτά ἔχουν παραδοθεῖ ἀπό τόν ἴδιο.

Τό περιεχόμενο τοῦ βιβλίου προέρχεται ἀπό τό ἀρχεῖο σημειώσεων καί μαγνητοφωνήσεων δύο πνευματικῶν του τέκνων, σημερινῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς μας, τῶν μοναχῶν Θεολήπτης καί Θεοφρόνης, οἱ ὁποῖες ἔζησαν κοντά στόν Γέροντα ἐπὶ τρεῖς δεκαετίες. Οἱ δύο ἀδελφές, ἤδη ἀπό τήν ἀρχή τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας μαζί του καί ἔχοντας συνειδητοποιήσει τήν ἀγιότητα τοῦ προσώπου του καί τή μοναδικότητα τῆς διδασκαλίας του, διέσωσαν μέ μεγάλη ἐπιμέλεια καί μέ τή δική του εὐλογία τά λόγια του. Δημιουργήθηκε ἔτσι ἕνα ἀνεκτίμητο ἀρχεῖο μέ αὐθεντικό καί πρωτότυπο ὕλικό, πού δίνει πιστὴ τήν εἰκόνα τοῦ προσώπου τοῦ ὁσίου Γέροντος.

Τό βιβλίο αυτό αποτελείται από δύο μέρη. Τό πρώτο περιλαμβάνει τό βίο τοῦ ὁσίου Γέροντος καί βασίζεται σέ ἀφηγήσεις τοῦ ἴδιου. Ἐπειδή εἴχαμε στή διάθεσή μας περισσότερες ἀπό μία ἀφηγήσεις, δημοσιεύουμε τήν πληρέστερη, ἡ ὁποία ἔχει ἐμπλουτιστεῖ, ὅπου ἦταν ἀπαραίτητο, μέ στοιχεῖα καί ἀπό τίς ἄλλες.

Τό δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τή διδασκαλία καί τούς λόγους του, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πλούσια θεματική καί ποικίλη χρονολογική προέλευση. Οἱ λόγοι αὐτοί ἔχουν παρατεθεῖ αὐτούσιον, ἐνταγμένοι ἀνάλογα μέ τό περιεχόμενό τους σέ κεφάλαια (περί Ἐκκλησίας, περί τοῦ θεοῦ ἔρωτος, περί προσευχῆς κ.λπ.), προκειμένου νά γίνει πληρέστερη καί βαθύτερη ἡ κατανόηση τῆς θεολογίας τοῦ Γέροντος Πορφύριου.

Παντοῦ διατηρήσαμε μέ σεβασμό τό ἀκριβές περιεχόμενο καί τή μορφή τῆς προφορικῆς ὁμιλίας σέ εὐθύ λόγο, γιά νά διασφαλιστεῖ ἡ ἀμεσότητα, αὐθεντικότητα καί τό πηγαῖον τοῦ ὕφους. Ταυτόχρονα καταβλήθηκε συστηματική προσπάθεια νά διατηρηθεῖ ἡ ἔκφραση καί ὁ ρυθμός τοῦ λόγου· γι' αὐτό συχνά ἀπαντοῦν διαλεκτικοί τύποι καί ἰδιόγλωσσίες τοῦ τύπου «ἀγγάρια», «σάρα» κ.λπ., ὁρισμένοι ἰδιαίτεροι ρηματικοί τύποι (ὅπως, γιά παράδειγμα, οἱ ἀσυναίρετοι σέ -άω ἢ -έω, ὅσοι λήγουν σέ -να στό α' ἐνικό ἢ -νε στό γ' πληθυντικό πρόσωπο κ.ἄ.), καθώς καί πιό ἀρχαῖζοντες τύποι, στούς ὁποίους εἶναι ἐμφανής ἡ ἐπίδραση τῶν κειμένων τῆς Ἐκκλησίας στό λόγο τοῦ Γέροντα (γιά παράδειγμα, «ἐνοῦται», «χάρις», «ἔρω», «πτωχεῖα» κ.ἄ.).

Βαθύτατος πόθος μας εἶναι νά συμβάλουμε μέ τό βι-

βλίο αὐτό, ὥστε ὅλοι νά γίνουμε μέτοχοι τῆς ἐν Χριστῷ ἐμπειρίας τοῦ ὁσίου Γέροντος Πορφύριου, νά ἀποκτήσουμε «νοῦν Χριστοῦ»⁵ καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, πού μέ Αὐτό ἀνοίγουν οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων, καταλύεται ἡ φυλακή τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ καί κατορθώνεται ἡ θεία ἐν Χριστῷ παγκοσμιότητα.

Αὐτή τήν πορεία μπορούμε, μέ τίς εὐχές τοῦ ὁσίου Γέροντος, νά βαδίσουμε ὅλοι θεοφρόνως καί ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, προκειμένου νά γευθοῦμε καί ἐμεῖς, ὅπως ἐκεῖνος, τή θεόληπτη ζωή. Αὐτή τή ζωή πού μέ τό βίο καί τή διδασκαλία του μᾶς κληροδότησε ὡς ὁδοδείκτη σωτηρίας.

Ὁ ὁσιος Γέρον Πορφύριος ζεῖ μέσα στήν Ἐκκλησία μέ τόν ἴδιο πάντοτε δυναμικό τρόπο. Αὐτό τό ἀδιάφυστο γεγονός βιώνουμε ἀδιάκοπα, ὅσο θυμόμαστε τά λόγια του:

«Ὅταν μᾶς συνδέει ὁ Χριστός, ἀποστάσεις δέν ὑπάρχουν. Ὅταν φύγω ἀπ' τή ζωή αὐτή, θά εἶναι πιό καλά. Θά εἶμαι πιό κοντά σας».

26 Φεβρουαρίου 2003,
Ἁγίου Πορφύριου Γάζης

Ἡ Καθηγουμένη
Μοναχή Θεοξένη
καί αἱ σὺν ἐμοί ἐν Χριστῷ ἀδελφαί

5. Πρβλ. Ρωμ. 11, 34.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

**ΒΙΟΣ
ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
(1906-1991)**

ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

«Ὁνειρό μου, νά μιμηθῶ
τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Καλυβίτη»

Κατάγομαι ἀπ' τό χωριό Ἅγιος Ἰωάννης

Σ τήν Εὐβοία ὑπάρχει ἓνα χωριό, ὃ Ἅγιος Ἰωάννης· ἀπ' αὐτό τό χωριό κατάγομαι. Οἱ γονεῖς μου ἦταν φτωχοί, γι' αὐτό ὁ πατέρας μου ἔφυγε ἀπ' τό χωριό καί πῆγε στήν Ἀμερική. Ἐκεῖ δούλευε ὡς ἐργάτης στή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ. Ἐμεῖς τά παιδιά στό χωριό, ἀπό μικρά πού ἤμασταν κάναμε δουλειές. Ποτίζαμε τόν κῆπο, τά δέντρα, φέρναμε τά ζῶα, τρέχαμε παντοῦ, ὅπου μᾶς λέγανε οἱ μεγάλοι. Ἐγώ μικρός ἔβοσκα τά ζῶα στό βουνό. Ἦμουν αὐτός καί ντροπαλός. Στό σχολεῖο ἐπῆγα μιά μόνο τάξη καί σχεδόν δέν ἐμάθαμε τίποτα, γιατί ὁ δάσκαλος ἦταν ἄρρωστος. Ἐκεῖ πού φύλαγα τά πρόβατα, διάβασα συλλαβιστά τό βίο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου κι ἀπό κεῖ μοῦ ἦλθε ὁ ζῆλος νά φύγω καί νά γίνω μοναχός. Χωρίς νά ξέρω τίποτα. Οὔτε μοναχό εἶχα δεῖ, οὔτε μοναστήρι. Τίποτα.

Ὅταν ἔγινα ἐφτά χρονῶ, μ' ἔστειλε ἡ μητέρα μου στή Χαλκίδα νά δουλέψω σ' ἓνα κατάστημα. Πωλοῦσαν ἐκεῖ

ἀπ' ὅλα. Εἶχαν στά καταστήματα ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σιδερί-
κά, κλειδιά, βίδες, κλειδαριές καὶ σχοινιά, ἀλλὰ εἶχαν ὅ-
μως καὶ ζάχαρη καὶ ρύζι καὶ καφέ καὶ πιπέρι καὶ ὅλα ὅσα
ἔχει ἓνα μπακάλικο. Μεγάλο ἦταν τὸ κατάστημα. Καί ἦ-
ταν ἐκεῖ ἄλλα δυό παιδιά. Ἐπῆγα κι ἐγώ. Ὅ,τι μοῦ λέ-
γανε αὐτοί, ἐγώ τὸ ἔκανα. Ὅλοι μέ διατάζανε ἐμένα κι ἐ-
γώ ἔτρεχα παντοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἄλλοι δυό εἶχαν κα-
νονίσει πότε θά ποτίζανε τὰ βασιλικά τῆς κυρᾶς πάνω στά
μπαλκόνια. Πήγαιναν ἐναλλάξ. Ὁ ἓνας τὴ μιά μέρα, ὁ
ἄλλος τὴν ἄλλη. Εἶχαν σειρά. Ὅταν ἐπῆγα ἐγώ, ἐβάλανε
ἐμένα σ' ὅλα. Καί στό σκούπισμα καὶ στά λουλούδια. Ἐγώ
δέν πονηρεύομουν ὅμως. Τὰ ἔκανα ὅλα. Ὅπου μοῦ λέ-
γανε, πήγαινα.

Καί μιά μέρα πού σκούπιζα τὸ κατάστημα, στό τέλος,
ἐκεῖ πού εἶχα μαζέψει τὰ σκουπίδια, εἶχε χυθεῖ καφές, σπυ-
ριά ἄλεστα. Ἦταν ἐκεῖ πέρα καμιὰ δεκαπενταριά σπυριά
καφέ. Κι ἐγώ ἔσκυφα, τὰ μάζεψα καὶ τὰ ἔβαλα στό χέρι
καὶ πῆγα νά τὰ ρίξω στό τσουβάλι, ἐκεῖ πού ἦταν ὁ καφές.
Τ' ἀφεντικό ἦταν στό γραφεῖο του. Εἶχε τζάμια γύρω γύ-
ρω καὶ μέ εἶδε πού ἔσκυφα ἐκεῖ καὶ μετὰ πῆγα στό τσου-
βάλι νά τὰ ρίξω. Καί φωνάζει:

— Ἀγγελε — ἐννοώντας ἐμένα, ἔτσι μέ φωνάζανε μι-
κρό — ἔλα δῶ!

Πῆγα ἐκεῖ.

— Τί ἔχεις στό χέρι, τί εἶναι αὐτό;

Λέω:

— Καφές. Τὰ ἡῦρα ἐκεῖ κάτω καὶ τὰ μάζεψα.

Ἀρχίζει, λοιπόν:

— Τάσοο, Ἀρίστοο, Γιάννη, Γιώργοο!!!

Ἄλλος ἦταν μέσα στὴν ἀποθήκη, ἄλλος ἄλλου. Φώ-
ναζε τ' ἀφεντικό. Ἦλθαν ὅλοι ἐκεῖ. Λοιπόν, ἄνοιξε τὸ χέρι
μου τὸ ἀφεντικό.

— Τὰ βλέπετε; τοὺς λέγει. Τί εἶναι αὐτά;

— Σπυριά ἀπὸ καφέ, λένε.

— Ποῦ τὰ ἡῦρες, Ἀγγελε;

— Στό πάτωμα ἦταν σκορπισμένα, λέω, τὰ μάζεψα
καὶ πῆγα νά τὰ ρίξω στό σακί μέ τὸν καφέ.

Λοιπόν, ἔκανε ὁλόκληρη διδασκαλία τ' ἀφεντικό μου.
Ἐκεῖ τί γινόταν! Σπατάλη μέ τίς σέσουλες. Πετοῦσαν ἀπὸ
δῶ, ἀπὸ κεῖ... Καί λέει:

— Ἀκοῦστε τώρα, ἀπὸ σήμερα θά βάλετε μιά σειρά
ἐδῶ μέσα. Μιά βδομάδα ὁ Ἀρίστος, μιά βδομάδα ὁ Τά-
σος, τὴν ἄλλη ὁ Ἀγγελος καὶ γιὰ τὰ λουλούδια καὶ γιὰ ὅ-
λα.

Μ' ἀγαποῦσαν, λοιπόν, τ' ἀφεντικά μου. Μέ καλοῦσαν
πάνω, στό σπίτι τους, καὶ μ' ἔβαζαν κι ἔφαλλα ὅ,τι τροπά-
ρια ἤξερα. Μέ πῆραν πολὺ ἀπὸ καλὸ ἔτσι. Αὐτὴ τὴν πράξη
μου τὴν ἐκτιμήσανε, γιατί δέν μέ ξέρανε.

Μετά δύο χρόνια ἐπῆγα στὸν Πειραιᾶ, γιὰ νά ἐργα-
σθῶ στό μπακάλικο ἑνὸς συγγενοῦς. Τὸ μπακάλικο ἦταν
μαζί καὶ ταβέρνα. Ἐκεῖ ὑπῆρχε μιά σοφίτα, ὅπου καὶ κοι-
μόμουν τὸ βράδυ. Τὸ μαγαζί βρισκόταν σ' ἓνα λόφο, στὴν
ὁδὸ Τσαμαδοῦ. Ἐρχόντουσαν κάθε μέρα καὶ φωνίζανε καὶ
ἀρκετοὶ ἀπ' τοὺς πελάτες καθόντουσαν κάτι νά πιοῦνε, νά
τσιμπήσουνε, ἐφόσον ἦταν καὶ ταβέρνα.

Τό ἔβαλα βαθιά μέσα μου νά γίνω ἐρημίτης

Μιά μέρα ἤλθαν στό μπακάλικο δύο γέροι. Μοῦ ζήτησαν δύο σαρδέλες καί μισή ὀκά κρασί. Ἀμέσως τούς τά πήγα. Σέ μιὰ στιγμή λέει ὁ ἓνας ἀπ' τούς δύο γέρους:

— Ποῦ νά ἰδεῖς τό κρασί πού ἤπια στό Ἅγιον Ὅρος! Αὐτό τό κρασί πουθενά δέν τό ἤῤα.

— Πῆγες στό Ἅγιον Ὅρος; τόν ρωτάει ὁ ἄλλος.

— Ναί, ἔφυγα μιὰ φορά ἀπ' τήν πατρίδα μου, ἀπ' τή Μυτιλήνη, ἀπ' τήν Καλλονή κι ἐπῆγα στό Ἅγιον Ὅρος. Κι ἐπίναμε ἐκεῖ καί κρασί μονοξυλίτικο¹. Τί κρασί ἦταν αὐτό!

Τόν ξαναρωτάει ὁ ἄλλος:

— Πῆγες ν' ἀσκητέψεις;

— Ναί, ἤθελα νά γίνω καλόγηρος, ἀλλά δέν μπόρεσα, δέν ἄντεξα. Πόσο μετάνιωσα πού δέν ἔμεινα ἐκεῖ!

Ἐγώ τ' ἄκουγα μέ προσοχή, γιατί πρὶν ἀπὸ καιρό εἶχαν περάσει κάποιοι μοναχοί καί μοιράζανε φυλλάδια. Ἐνῶ ἀπ' αὐτά ἔγραφε γιὰ τή ζωή τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου, πού τήν εἶχα διαβάσει συλλαβίζοντας, ὅταν ἔβουρνα τά πρόβατα στό χωριό μου, ὅπως σᾶς εἶπα. Τήν εἶχα διαβάσει καί πάλι στή σοφίτα μέ τή βοήθεια ἑνὸς κλεφτοφάναρου μέ δυσκολία, γιατί δέν ἤξερα πολλά γράμματα. Τόσο μ' ἐνθουσίασε ἡ ζωή τοῦ Ἁγίου, πού ἤθελα νά τόν μιμηθῶ· ἀλλ' ὅμως γιὰ τό Ἅγιον Ὅρος δέν ἤξερα τίποτα.

1. Μονοξυλίτικο κρασί: ἀγιορείτικο κρασί, πού παράγεται στό μετόχι Μονοξυλῆς τῆς Μονῆς Διονυσίου.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ γέρος συνέχισε:

— Ἐπῆγα ν' ἀσκητέψω κι ἔφυγα. Τί ὥραϊα πού ἦταν ἐκεῖ! Εἶδα ἀσκητές, ἐρημίτες, ἀγίους ἀνθρώπους νά προσπαθοῦν ν' ἀγαπήσουν τόν Θεό, ν' ἀγωνίζονται μέσ στήν ἔρημο μέ νηστεῖες, κακουχίες καί προσευχές. Τ' ἄφησα, ὅμως, ὅλ' αὐτά κι ἤλθα στόν κόσμο κι ἐμπλεξα μέ χίλια βάσανα. Τά θυμᾶμαι πάντοτε καί λυπᾶμαι πού δέν ἔμεινα ἐκεῖ πέρα, νά μὴν πέσω ἐδῶ στόν κόσμο, νά βασανισθῶ τόσο πολύ μέ οἰκογένεια, μέ παιδιὰ καί μέ τόσες φασαρίες, πού μέ γονάτισαν οἱ στενοχώριες τῆς ζωῆς. Καί τά θυμᾶμαι...

Σέ λίγο φύγανε οἱ γέροι, ἀλλ' ἐμένανε τό μυαλό μου ἐκεῖ. Μοῦ ἤλθε ἓνας ζῆλος ἀπὸ ἐκείνη τή στιγμή νά πάω κι ἐγώ ἐκεῖ πού ἔλεγε αὐτός. Μοῦ κόλλησε στό νοῦ ὅτι θά μπορούσα νά πραγματοποιήσω τ' ὄνειρό μου, νά μιμηθῶ τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Καλυβίτη. Μοῦ ἔγινε πόθος διακαής.

Μετά δύο ἡμέρες ξαναἤλθε ὁ γέρος· ἦταν γείτονας. Τόν πλησιάζω καί κρυφά ἀπ' τούς ἄλλους τόν ρωτάω:

— Πές μου, κύρ Ἀντώνη, εἶναι καλά ἐκεῖ πάνω στό Ἅγιον Ὅρος;

— Ἐ, τ' ἄκουσες τήν ἄλλη φορά, δέν μπορῶ νά σοῦ πῶ τίποτα τώρα.

Καί δέν μοῦ εἶπε τίποτα. Ἐφυγε. Ἐγώ, ὅμως, στό μεταξύ δέν μπορούσα νά σκεφθῶ τίποτ' ἄλλο. Τό ἔβαλα βαθιά μέσα μου νά γίνω ἐρημίτης. Ἀλλά πῶς; Δέν ἤξερα πῶς πηγαίνουν στό Ἅγιον Ὅρος. Χρήματα δέν εἶχα. Οὔτε ἤξερα τί νά πῶ στ' ἀφεντικό.

Ξαναῆλθε ὁ κύρ Ἀντώνης στό μπακάλικο. Κρυφά πάλι τόν ρώτησα γιά τό Ἅγιον Ὅρος καί τότε μοῦ τά εἶπε ὅλα. Ἀλλά πῶς, ὅμως, θά ἔφευγα; Τί νά ἔλεγα;

Ἀλήτης τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ

Μέρες ὁλόκληρες ἤμουν σκυθρωπός καί σκεπτικός. Τό ἀφεντικό μου μέ πρόσεξε. Μέ πλησίασε. Μοῦ λέει, λοιπόν:

— Γιατί εἶσαι ἔτσι; Τί σοῦ συμβαίνει;

— Ἐ, κι ἐγώ τότε ἀναγκάστηκα νά πῶ ἓνα φέμα. Εἶπα ὅτι ἔμαθα ἀπό κάποιο χωριανό μου, ὅταν εἶχα κατέβει κάτω ἀπ' τό μπακάλικο νά πάω νά πάρω διάφορα τρόφιμα, ὅτι ἡ μητέρα μου εἶναι ἄρρωστη καί θά ἤθελα νά πάω νά τήν δῶ. Ἐκεῖνος τό πίστεψε καί μοῦ ἔδωσε χρήματα γιά τό εἰσιτήριο, νά πάω στήν μητέρα μου. Μοῦ ἔδωσε καί τρόφιμα νά τῆς πάω καί μέ συμπόνια μέ κατευόδωσε ὡς ἔξω.

Ἐτρεξα στό καράβι. Ξεκίνησα γιά τό Ἅγιον Ὅρος! Ἄρχισε νά πραγματοποιεῖται τό ὄνειρό μου. Τό καράβι θά περνοῦσε ἀπό τή Χαλκίδα, τό Βόλο καί μετά ἀπό Θεσσαλονίκη. Ὅταν ὅμως ἐπροχώρησε λίγο, μέσα μου μ' ἐπιασε μία στενοχώρια. Ἦθελα νά φθάσω στόν προορισμό μου, ἀλλά φοβόμουν καί λυπόμουν τούς γονεῖς μου, πού, μήν ξέροντας ποῦ εἶμαι, θ' ἀγωνιοῦσαν. Δέν ἄντεξα καί, ὅταν τό καράβι ἔφθασε στή Λίμνη Εὐβοίας, κατέβηκα κι ἐγύρισα πίσω μέ ἄλλο καράβι στόν Πειραιᾶ.

Ἐκεῖ ἐπῆγα σ' ἀφεντικά μου καί τούς εἶπα ὅτι ἔγινε καλά ἡ μητέρα μου. Ἐτσι συνέχισα τή δουλειά, ὅπως πρῶ-

τα. Ἀλλά ὅχι ἀκριβῶς ὅπως πρῶτα. Ἦμουν σκεπτικός, προσευχόμενα συνέχεια, ἔτρωγα λίγο, ἔκανα μετάνοιες. Ἀλλ' ὅμως ἀπ' τῆ ζωῇ αὐτῇ ἀδυνάτισα, ἄλλαξα.

— Τί ἔχεις, Ἀγγελε, μέ ρωτοῦσαν, τί ἔχεις; Σέ βλέπομε πού εἶσαι σκεπτικός κι ἀδυνάτισες πολύ, παιδί μου. Ἐμεῖς σ' ἀγαπᾶμε καί σέ θέλομε νά εἶσαι ἐδῶ, ἀλλά μήπως θέλεις νά πάεις στοὺς γονεῖς σου;

— Ναί, τούς λέω, θέλω νά πάω.

— Πήγαινε, ἂν θέλεις, νά τούς δεῖς κι ὅταν ἔλθεις, βρές νά μᾶς φέρεις καί κανένα καλό παιδί σάν ἐσένα γιά τό μαγαζί. Ἐτσι μοῦ ἔδωσαν πάλι χρήματα, τρόφιμα, γλυκά, κάτι μπουκάλες μέ λικέρ πίπερμαν κι ἄλλα διάφορα, καί μ' ἔφερε τ' ἀφεντικό μου στό καράβι καί μοῦ ἔβγαλε εἰσιτήριο γιά τή Χαλκίδα.

Ἦταν ἓνα καράβι πού ἔφευγε γιά Χαλκίδα, Αἰδηφό, Βόλο, Θεσσαλονίκη, Ἅγιον Ὅρος, Δάφνη. Αὐτό τό καράβι λεγόταν «Ἀθῆναι». Μπῆκα μέσα. Τό καράβι ἔφυγε. Ἦταν νύκτα, ὅταν ξεκινήσαμε. Ταξιδεύαμε ὅλη τή νύκτα. Κάποια ὥρα ἐφθάσαμε στή Χαλκίδα. Ὅταν τό καράβι σταμάτησε, οἱ ναῦτες φωνάζανε:

— Ποιός γιά Χαλκίδα; Ποιός γιά Χαλκίδα;

Ἐγώ μιλιᾶ, δέν ἔλεγα τίποτα. Εἶχα ριζώσει σέ μιὰ γωνιά καί δέν μιλοῦσα. Τό καράβι ἔφυγε ἀπ' τή Χαλκίδα. Ὅταν, ὅμως, ἐφθάσαμε στήν Αἰδηφό, οἱ ναῦτες μέ βρήκανε, γιατί ἐξετάζανε ἐκεῖ τά εἰσιτήρια.

— Γιατί δέν ἐβγήκες στή Χαλκίδα; μοῦ λένε.

— Κοιμόμουν, ἀπάντησα.

— Τώρα τί θά γίνηι; μέ ρωτᾶνε. Πρέπει νά πληρώσεις.

— 'Α, λίγα λεφτά ἔχω, τούς λέω.

— Καλά, μοῦ ἀπαντᾶνε.

Μέ τραβήξανε ἔτσι, χωρίς λεφτά. Τότε τά λεφτά ἦταν πεντάρες, δεκάρες. Καμιά δραχμή θά εἶχα ὅλα ὅλα ἐκεῖ πέρα.

Ὅταν ἐβγήκαμε στό Βόλο, μ' ἔπιασε μεγάλη μελαγχολία. Ἐκλαιγα, ἔκλαιγα πολύ. Σκεπτόμουν ὅτι θά ἔφευγα γιά πάντα ἀπό τόν κόσμο κι οἱ γονεῖς μου θά μέ χάνανε κι ὅτι θά στενοχωριόντουσαν. Σκεπτόμουν τ' ἀδέλφια μου. Κάτι μ' ἔπνιγε στό λαιμό, ἤθελα νά γυρίσω πίσω. Στό Βόλο ἔμεινε μερικέες ὥρες τό καράβι κι ἐβγήκαμε ἔξω. Σφύριξε καί κίνησε γιά Θεσσαλονίκη. Ἐγώ ἔμεινα ἔξω, μέ σκοπό νά γυρίσω πίσω. Τή νύκτα τήν ἐπέρασα σ' ἓνα βουνό. Ἐκλαιγα καί προσευχόμουν.

Τήν ἄλλη μέρα βρῆκα τό καράβι πού ἐπήγαινε στήν Ἰδια γραμμή γιά Θεσσαλονίκη. Μπῆκα μέσα. Ἀλλά τά χρήματά μου εἶχαν τελειώσει καί γι' αὐτό χωρίς εἰσιτήριο κρυβόμουν στήν πρύμνη, γιά νά μή μέ κατεβάσουν. Σέ κάποια στιγμή μοῦ ζήτησαν οἱ ναῦτες εἰσιτήριο. Δέν εἶχα καί μέ μάλωσαν.

Καθόμουν σ' ἓναν πάγκο ἀπ' τό ἀριστερό μέρος τοῦ καραβιοῦ κι ἐκοίταζα τό πέλαγος. Ἐλεγα ἓναν εἰρμό πού μέ εἶχε μάθει ὁ πατέρας μου, πού ἦταν φάλτης, καί τόν ἔλεγε ὅταν γινότανε τό Ψυχασάββατο. Καί ὁ εἰρμός αὐτός ἔλεγε: «Τοῦ βίου τήν θάλασσαν ὑφουμένην καθορῶν τῶν πειρασμῶν τῷ κλύδωνι, τῷ εὐδίῳ λιμένι Σου προσδραμῶν, βοῶ Σοι· ἀνάγαγε ἐκ φθορᾶς τήν ζωήν μου, Πολυέλεε»². Ἐλεγα: «Θεέ μου, ἡ ζωή εἶναι μιά θάλασσα φουρτουνια-

σμένη καί Σοῦ ζητάω, ὅπως εἶμαι κι ἐγώ ταξιδιώτης αὐτῆς τῆς φουρτουνιασμένης θαλάσσης, νά οἰκονομήσει ἡ θεία Σου πρόνοια νά πάω σ' ἓνα λιμάνι, νά ἡσυχάσει ἡ ψυχὴ μου ἐκεῖ, στό λιμάνι πού θά εἶσαι Ἐσσύ, ἡ εἰρήνη». Καί τά ἔλεγα αὐτά, μάλλον τά ἔφαλλα σιγανά, κι ἔκλαιγα, διότι τό αἶσθημά μου ἦταν βαθύ, πού ἄφηνε τόν κόσμο, δηλαδή ἄφηνε τούς γονεῖς μου. Δέν μέ πείραζε γιά τόν κόσμο, δέν εἶχα ἔγνοια ἐγώ γιά τόν κόσμο. Μόνο γιά τούς γονεῖς· ἤμουν μικρός καί μόνο τούς γονεῖς θυμόμουν καί λυπόμουν πού τούς ἄφηνε.

Ἐφθασε μεσημέρι κι ἐτρώγανε στό κατάστρωμα· κείνη τήν ἐποχὴ ἔτσι γινότανε. Εἶχανε καθίσει οἰκογένειες οἰκογένειες. Ἀπέναντί μου ἦταν μία γυναίκα μέ τόν ἄνδρα της καί τά τρία τους παιδιά. Ἐγώ ἤμουν ἐκεῖ κι ἐκοίταζα τή θάλασσα. Σέ μιά στιγμή ἔρχεται μία κυρία —ἐπειδὴ εἶχαν ἔλθει οἱ ναῦτες καί μοῦ εἶχανε ζητήσει εἰσιτήριο καί δέν εἶχα, εἶδανε ὅτι εἶμαι φτωχό παιδί— μέ τραβάει ἀπ' τόν ὦμο καί μοῦ δίνει ἓνα κομμάτι φωμί καί πάνω σ' αὐτό εἶχε τρία μάτσα μαρίδες. Παλιά στό τηγάνι φήνανε τίς μαρίδες τρεῖς τρεῖς ἐνωμένες μέ σκουπόχορτο, πού τό περνοῦσαν ἀπ' τά ματάκια τους, τίς ἀλευρώνανε καί τίς τηγανίζανε. Δέν ξέρω ἂν ἐσεῖς τό κάνετε.

Τῆς λέω:

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ πολύ!

Κάποιες ἄλλες κυρίες, πού ἦταν δίπλα, τῆς λένε:

— Μπράβο, πολύ καλά! Πῶς τό σκέφθηκες; Ἐμεῖς δέν τό σκεφθήκαμε.

2. Ἀναστάσιμος Κανὼν ἡχοῦ πλ. Β', εἰρμός 5' ᾠδῆς.

Ἐκεῖνη, ὅμως, γυρίζει καί τούς λέει:

— Τέτοια παιδιά, ἀλητόπαιδα, δέν πρέπει νά τά κοιτάζει κανείς, οὔτε νά τούς προσφέρει τίποτα, ἀλλά τί νά κάνουμε; Εἴμαστε κι ἄνθρωποι.

Ἐγώ ὁ καημενούλης, ὅταν ἄκουσα τή λέξη «ἀλητόπαιδα», μέσ στήν ψυχούλα μου ἐχάρηκα, διότι σκέφθηκα ὅτι ὄντως ἀλητόπαιδο εἶμαι. Ἔγινα ἀλήτης τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Κι ἔλεγα:

— Χριστέ μου, σῶσε με, ὁδήγησέ με!

Ἐφθάσαμε κάποια ὥρα στή Θεσσαλονίκη. Βγήκαμε ἀπ' τό καράβι. Δέν ἤξερα ποῦ νά πάω. Πῆγα στόν Ἅγιο Δημήτριο, προσκύνησα. Γονάτισα κι ἔκλαιγα καί τόν παρακαλοῦσα τόν Ἅγιο νά μέ βοηθήσει νά πάω νά γίνω ἐρμίτης· αὐτό ἦτανε τό ὄνειρό μου. Μετά πῆγα ψηλά, σ' ἓνα λόφο, κι ἔφθασα σ' ἓνα ἐκκλησάκι, σ' ἓνα ξωκκλήσι. Ἦταν κλειστό. Ἔξω, ὅμως, εἶχε ἓνα παγκάκι. Ἐκεῖ ἔμεινα ὅλη τή νύκτα. Ἐκλαιγα πολύ, ἤθελα πάλι νά γυρίσω στό σπίτι, στούς γονεῖς μου. Ἦταν πειρασμός γιά μένα αὐτό. Τρεῖς φορές ἐγύρισα πίσω. Ἐκεῖ πού ἔκλαιγα, ἔλεγα καί λόγια τῆς παρακλήσεως τῆς Παναγίας μας, πού μέ εἶχε μάθει ὁ πατέρας μου. Συνέχεια ἐπαναλάμβανα: «Μὴ μοῦ παρίδης τὴν δέησιν, τὸ συμφέρον ποιήσον...»³. Τό ἔλεγα συνέχεια κι ἔκλαιγα. Ἔτσι μέ πῆρε ὁ ὕπνος.

Ἐξέχασα νά σᾶς πῶ ὅτι τά δῶρα πού μοῦ ἔδωσαν τ' ἀφεντικά μου, γιά νά πάω στό σπίτι μου τάχα, τά μοίρασα σέ κάτι φαντάρους μέσ στό καράβι. Μοίρασα τίς σοκολάτες,

3. Παρακλητικὸς Κανὼν εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, τροπάριον μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου.

μοίρασα τά μπουκάλια πού εἶχανε τριαντάφυλλο καί πίπερ-μαν κι ἔτσι τά ξεφορτώθηκα. Ἐκεῖνοι ἀπορούσανε πῶς τούς τά ἔδωσα —μικρούλης ἡμουνά. Τά πήρανε ὅμως.

Λοιπὸν, ὅπως σᾶς εἶπα, μέ πῆρε ὁ ὕπνος ἔξω ἀπὸ τό ξωκκλησάκι. Ἐξύπνησα τό πρωί, κατέβηκα στή θάλασσα, ἐπῆρα τό καράβι —δέν ἄντεξα στὸν πειρασμό— κι ἐγύρισα πάλι στὸν Πειραιᾶ. Τί νά σᾶς πῶ, μεγάλη ἱστορία!

Πῆρα θετική ἀπόφαση νά φύγω χωρὶς γυρισμό

Ἐπειτα ἀπ' ὅλες αὐτές τίς περιπλανήσεις καί τά πισω-γυρίσματα, ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, πῆρα θετική ἀπόφαση νά φύγω χωρὶς γυρισμό. Ἀποφάσισα νά μὴν ξαναβγῶ ἀπ' τό καράβι. Ξεκίνησα πάλι ἀπ' τὸν Πειραιᾶ, χωρὶς ἐπιστροφή, γιά τό Ἅγιον Ὄρος. Ἦταν ἡ τρίτη φορά πού πήγαίνα, ἡ τελευταία μετὰ τίς τόσες ταλαιπωρίες.

Ὅταν ἐφθάσαμε στή Θεσσαλονίκη, ἦταν Σάββατο. Ἡ Θεσσαλονίκη τότε ἦταν ἐβραιοκρατούμενη. Οἱ ἄνθρωποι δέν δουλεύανε τό Σάββατο. Ἦταν πραγματική νέκρα, ὅλα κλειστά. Οὔτε καράβια, οὔτε ταξίδια. Εἴχαμε φθάσει ἀπ' τό βράδυ. Ὅλοι βγήκανε ἀπ' τό καράβι νά ψωνίσουν κάτι νά φᾶνε. Ἐγώ δέν ἐβγήκα, φοβόμουνά τόν πειρασμό. Φοβόμουνά μήπως κάτι μοῦ συμβεῖ καί δέν φθάσω στὸν προορισμό μου. Ἐδωσα, ὅμως, κι ἐγώ σέ κάποιον δεκαπέντε λεπτά καί μοῦ ἔφερε φωμί καί σκουμπρί κι ἔφαγα. Ὅλοι περίμεναν ὁλόκληρη τὴν ἡμέρα στό λιμάνι, ἀφοῦ, ὅπως εἶπαμε, δέν δουλεύανε.

Τό απόγευμα ἄρχισαν νά ἔρχονται καί νά μπαίνουν στό καράβι καλόγηροι. Τούς ἐκοίταζα μέ θαυμασμό. Πρώτη φορά ἔβλεπα μοναχούς μέ τά ράσα. Ἐγώ ἤμουνα στή σκάλα. Ἐκεῖ πού ἤμουνα, τούς ἔβλεπα ὅλους πού περνοῦσαν. Σέ μία στιγμή ἀνέβηκε ἕνας ψηλός γέρος, σεβάσμιος, μέ μακριά γενειάδα, φορτωμένος τά δισάκια του. Μέ πλησίασε. Κάθισε σ' ἕναν πάγκο καί μοῦ εἶπε νά καθίσω κι ἐγώ.

— Ποῦ πᾶς, παιδί μου; μοῦ λέγει.

— Πάω στό Ἅγιον Ὅρος, τοῦ ἀπάντησα.

— Καί τί πάεις νά κάνεις ἐκεῖ;

Ἐγώ τοῦ ἔκρυφα τήν ἀλήθεια καί τοῦ λέγω:

— Πάω νά δουλέψω.

— Ἐλα στά Καυσοκαλύβια, μοῦ λέει. Ἐκεῖ μένω μέ τόν ἀδελφό μου σ' ἕνα καλύβι στήν ἔρημο. Ἐλα, παιδί μου, ἐκεῖ, νά δοξάζουμε ὅλοι μαζί τόν Χριστό μας. Τί βιβλία διαβάξεις, παιδί μου; μέ ρώτησε.

Κι ἐγώ τοῦ ἀπάντησα:

— Τήν ἐπιστολή τοῦ Χριστοῦ, τήν ἐπιστολή τῆς Παναγίας, τό βίο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου. Δέν ξέρω πολλά γράμματα.

Ἐκεῖνος δέν εἶπε τίποτα γιά τά βιβλία, ἄν ἦταν καλά ἢ ὄχι.

— Ἐλα μαζί μου, μοῦ λέει, κι ἔχομε δουλειά ἐκεῖ καί θά σέ πληρώνομε. Καί... μπορεῖ νά σέ κάνομε καί καλόγηρο!

Μόλις ἄκουσα αὐτή τή λέξη, ἐμειδίασα λίγο, ἐχαμογέλασα. Μετά μοῦ λέγει:

— Ἄκουσε, παιδί μου, μή στενοχωρηθεῖς γι' αὐτό πού

θά σοῦ πῶ. Στό Ἅγιον Ὅρος δέν δέχονται μικρά παιδιά. Εἶσαι μικρούλης κι ἀπαγορεύεται νά σέ ἀφήσουν νά ἔλθεις.

Ἐσκυθρώπασε τό πρόσωπό μου.

— Μή φοβᾶσαι, ὅμως, μοῦ λέει, θά ποῦμε ἕνα μικρό φέμα κι ὁ Θεός θά μᾶς τό συγχωρέσει. Μπροστά στόν Θεό δέν θά εἶναι φέμα, θά εἶναι μία ἀλήθεια, διότι ἐσύ ἀγαπάεις τόν Χριστό καί θέλεις νά πάεις στό Ἅγιον Ὅρος νά λατρέψεις τόν Χριστό. Λοιπόν, ὅποιος σέ ρωτάει, «τί τόν ἔχεις τόν Γέροντα;», θά τοῦ λέεις, «εἶναι θεῖος μου». Κι ἐγώ θά λέω ὅτι εἶσαι ἀνεψιός μου, τῆς ἀδελφῆς μου παιδί.

Ἀνέβηκαν στό καράβι κι ἄλλοι καλόγηροι πολλοί. Ἦλθε βράδυ. Κάθισαν ὅλοι οἱ καλόγηροι κοντά κοντά κι ὁ καθένας ἔβγαλε τό φαγητό του. Κοντά ἐκεῖ καθίσαμε κι ἐμεῖς. Μοῦ ἔδωσε καί φωμί ὁ Γέροντας νά φάω.

— Τί τό ἔχεις τό παιδί, ἅγιε Πνευματικέ; ρωτοῦσαν ὅλοι.

— Εἶναι τῆς ἀδελφῆς μου παιδί, εἶναι ἀνεψάκι μου. Πέθανε ἡ ἀδελφή μου κι ἐπειδὴ εἶναι ὀρφανό, τό πῆρα μαζί μου.

Ἐγινε ἕνα μεγάλο θαῦμα τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ

Ὅλη τή νύκτα ταξιδεύαμε. Τό πρωί, κατά τίς δέκα ἡ ὥρα, ἐφθάσαμε στή Δάφνη. Ὅλοι οἱ καλόγηροι πῆραν τά δισάκια τους μέ τά φώνια πού εἶχαν κάνει στή Θεσσαλονίκη γιά τά ἐργόχειρά τους. Κατεβήκαμε τή σκάλα τοῦ πλοίου. Ἡ βάρκα μᾶς περίμενε. Τόν Γέροντά μου τόν ἐπροτίμησαν,

ἐπειδὴ ἦταν πνευματικός. Μπήκαμε πρῶτοι στή βάρκα κι ἐφθάσαμε στή σκάλα τῆς Δάφνης. Βγήκαμε ἔξω. Ἀλλά τί ἔγινε ἐκεῖ; Ὁ Γέροντας ἀπομακρύνθηκε λίγο, ν' ἀκουμπήσει πιό κεῖ τὰ διασάκια του κι ἐκείνη τή στιγμή ἔρχεται ἕνας φηλός φουστανελάς, πού εἶχε καί κόκκινο φέσι μέ μαύρη φούντα στό κεφάλι, μέ ἀρπάζει καί μέ πετάει πάλι στή βάρκα πού ἔφευγε, γιά νά φέρει κι ἄλλους καλογήρους.

— Τί δουλειά ἔχεις ἐδῶ; μοῦ λέει. Ἀπαγορεύεται στά παιδιά! Πήγαινε γιά τό καράβι. Νά φύγεις!

Ἐγώ ἔκλαιγα· ἡ βάρκα ἄρχισε νά φεύγει. Ἐκείνη, ὅμως, τή στιγμή πῆρε εἶδηση ὁ Γέροντάς μου κι ἔτρεχε καί φώναζε:

— Σταμάτα, γύρισε πίσω τό παιδί, εἶναι δικό μου!

Γύρισε ἡ βάρκα πίσω. Ἐλευθερώθηκα.

Καί τότε τοῦ λέει ὁ Σερδάρης — ἔτσι ἔλεγαν τόν φουστανελά, τόν φύλακα τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἐκείνη τήν ἐποχή ἦταν ντυμένοι μ' ἄσπρες φουστανέλες καί μέ κόκκινο φέσι. Λεβέντηδες. Παρίσταντο παντοῦ, σ' ὅλες τίς τελετές. Τοῦ λέει, λοιπόν, ὁ Σερδάρης:

— Γέροντα, τό παιδί ἀπαγορεύεται νά τό πάρεις μαζί σου.

— Ἐγώ θά τό πάρω. Εἶναι ἀνεψάκι μου, τοῦ λέει ὁ Γέροντας. Εἶναι τῆς ἀδελφῆς μου παιδί καί δέν μπορῶ νά τ' ἀφήσω. Εἶναι ὀρφανό, θά χαθεῖ.

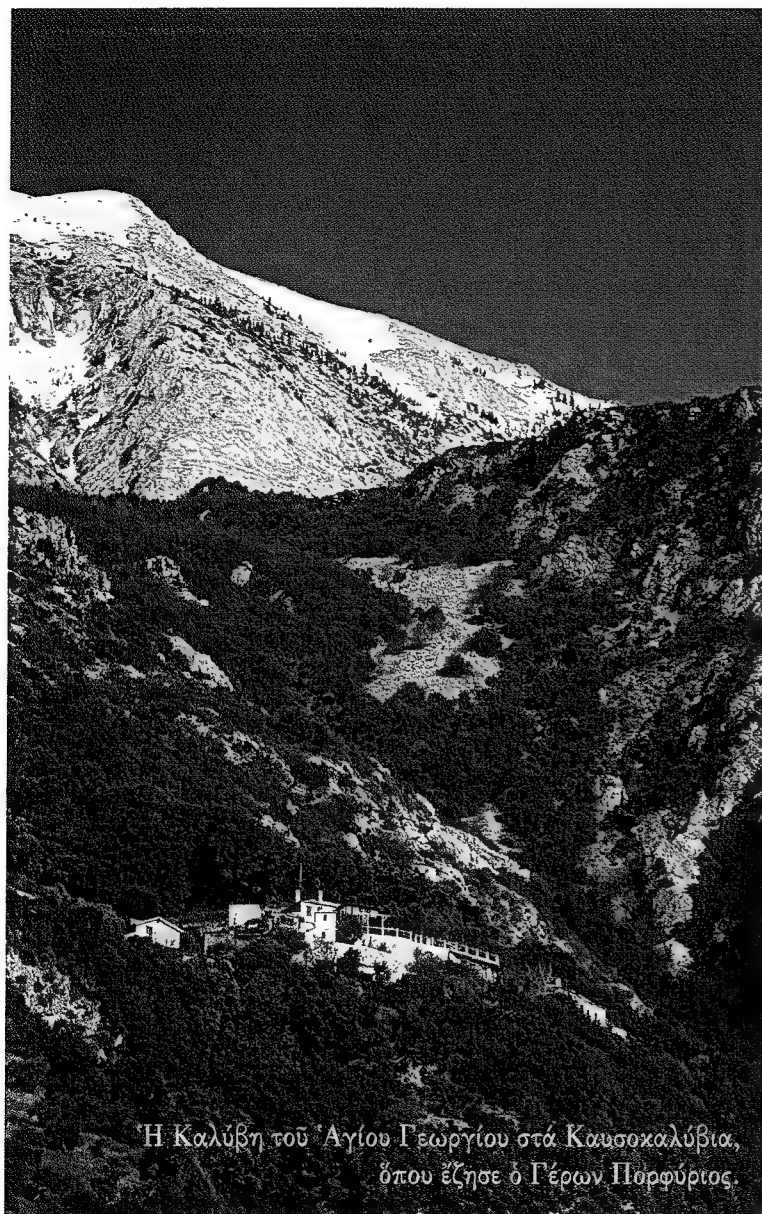
— Ναί, ἀλλ' ἐμένανε θά μέ τιμωρήσουν, πού θά πάρω τό παιδί.

— Ὅχι. Ὅ,τι σοῦ τύχει, σ' ἐμένανε. Ἐγώ θά μιλήσω στούς Γέροντες νά μήν τιμωρηθεῖς.

Ἔτσι μέ τόν Γέροντα «θεῖο μου», πού αὐτός ἔγινε καί Γέροντάς μου — Παντελεήμων ἦταν τό ὄνομά του — ἀνεβήκαμε στή σκῆτη. Θέλω νά πῶ μ' αὐτό ὅτι ὁ Θεός ἔκανε πολλά θαύματα σ' ἐμένανε τόν ταπεινό. Τό χέρι Του ὀλοφάνερο μέ προστάτευε παντοῦ. Ἔτσι καί σ' αὐτή τήν περίπτωση τό χέρι τοῦ Θεοῦ μ' ἔφερε στά χέρια ἐνός ἁγίου γέροντα καί πνευματικοῦ, πού αὐτός θά μέ προστάτευε. Ὁ Θεός τόν εἶχε στείλει κι αὐτός ὁ γέροντας μ' ἔσωσε. Ἐγινε ἕνα μεγάλο θαῦμα τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ. Σέ πολλά μέ βοήθησε, ἀλλά προπάντων ἡ μεγάλη βοήθεια ἦταν πού κατόρθωσα νά πάω στό Ἅγιον Ὄρος τόσο μικρός, ἐνῶ δέν ἐπιτρεπόταν. Οὔτε ἀπό καλογερική ἤξερα. Ὁ Θεός, ὅμως, μέ βοήθησε⁴.

Ὅπως σᾶς εἶπα, ἐφθάσαμε στή σκῆτη. Ἀπό κεῖ κι ἔπειτα ἄλλη ζωή. Ζωή ἐν Χριστῷ. Ἀκολουθίες, ἀπόδειπνα, ὄρθροι, ἐσπερινοί, ἀγρυπνίες. Ζωή χαρισάμενη!

4. Ὁ ὅσιος Γέροντας πάντοτε τόνιζε ὅτι ἡ εἰσοδός του στό Ἅγιον Ὄρος σέ τόσο μικρή ἡλικία ἦταν ἕνα ἐξαιρετικό καί σπάνιο γεγονός, θαυματουργική ἐπέμβαση τῆς προνοίας καί τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ στή ζωή του.

Ἡ Καλύβη τοῦ Ἀγίου Γεωργίου στὰ Καυσοκαλύβια,
ὅπου ἐζήσε ὁ Γέρων Πόρφυριος.

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ
ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΑ
(1918-1925)

*«Ἡ ζωή μου στό Ἅγιον Ὄρος
ἦταν προσευχή, χαρά,
ὕπακοή στούς Γέροντές μου»*

Ὁ ναός τῆς Ἁγίας Τριάδος,
τό Καθολικό τῆς ἱερᾶς Σκήτης τῶν Καυσοκαλυβίων.

Τό ἐσωτερικό τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου,
στήν ὁμώνυμη Καλύβη τοῦ Γέροντος Πορφυρίου.

Ὅταν ἐπῆγα στό Ἅγιον Ὄρος,
ἤμουν μικρός κι ἀγράμματος

Α ν σᾶς πῶ τή ζωή μου στό Ἅγιον Ὄρος, τήν ἀγάπη μου, τήν ἀφοσίωσή μου, «ἐπιλείψει με διηγούμενον ὁ χρόνος...»⁵. Ἡ ἀγάπη μου γιά σᾶς μέ παρακινεῖ νά σᾶς διηγηθῶ ὅσα θυμᾶμαι.

Ὅταν, λοιπόν, ἐπῆγα στό Ἅγιον Ὄρος, ἤμουν, ὅπως σᾶς εἶπα, μικρός ἀλλά κι ἀγράμματος. Δέν ἤξερα νά διαβάσω, συλλάβιζα. Οἱ Γέροντές μου — ἦταν αὐτάδελφοι, γέρων Παντελεήμων, ὁ πνευματικός, καί παπα-Ἰωαννίκιος — μέ ρώτησαν:

— Ξέρεις νά διαβάζεις;

— Ἦ, λίγο ξέρω, τούς ἀπάντησα.

Ἦταν Σάββατο βράδυ. Μέ βάλανε νά διαβάσω τό Ψαλτήρι. Ἀρχισα ντροπαλά νά διαβάζω τόν πρῶτο ψαλμό:

5. Ἐβρ. 11, 32.

— «Μα...μα...κά...κα...ρι...ρι...ος ἀ...νήρ...»⁶.

Συλλάβιζα.

— Καλά, παιδί μου, ἄσε νά διαβάσω ἐγώ, λέει ὁ παπα-Ίωαννίκιος, καί ἄλλη μέρα διαβάζεις ἐσύ. Ἐφόρεσε τὰ γυαλιά του κι ἄρχισε:

— «Μακάριος ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη...».

Καταλαβαίνετε τὴν ντροπὴ μου. Αὐτό μοῦ ἔγινε μάθημα. «Πρέπει νά μάθω νά διαβάζω», σκέφθηκα.

Ἔτσι τό ἔβαλα γρήγορα σ' ἐφαρμογή. Ὅταν ἔβρισκα καιρό καί εἶχα πολύ χρόνο ἐλεύθερο, ἔπαιρνα καί διάβαζα Ψαλτήρι, Καινὴ Διαθήκη, κανόνες, γιὰ νά ξετρίψει ἡ γλῶσσά μου κι ἔτσι, ἀπ' τὶς πολλές φορές πού διάβαζα, ἔμαθα τό Ψαλτήρι ἀπ' ἔξω. Μελετοῦσα καί τὴ νύκτα.

*Ἔνιωσα ὅτι δέν βρίσκομαι στή γῆ,
ὅτι βρέθηκα στὸν οὐρανό*

Ἐνα βράδυ ἔγινε ἀγρυπνία στό Κυριακό⁷, στήν Ἀγία Τριάδα. Ἦταν τὶς πρῶτες ἡμέρες πού εἶχα πάει. Γιόρταζε ἡ σκῆπη μας. Ἀποβραδὶς οἱ Γέροντές μου ἔφυγαν γιὰ τὴν ἐκκλησία κι ἐμένα μ' ἄφησαν στό κελλί νά κοιμηθῶ. Μικρούλης ἤμουν καί σκέφθηκαν μήπως δέν ἀντέξω ὥς τό πρωί, πού θά τελείωνε ἡ ἀγρυπνία.

6. Ψαλμ. 1, 1.

7. Κυριακό: ὁ κεντρικὸς ναὸς τῆς σκῆπης, ὅπου ἐκκλησιάζονται οἱ πατέρες τὶς Κυριακές καί τὶς μεγάλες ἑορτές.

Μετά τὰ μεσάνυχτα, ἔρχεται ὁ παπα-Ίωαννίκιος καί μέ ξυπνάει.

— Εὐπνα, μοῦ λέει, ντύσου, νά πᾶμε στήν ἐκκλησία.

Ἀμέσως συμμορφώθηκα. Σέ τρία λεπτά ἐφθάσαμε στήν Ἀγία Τριάδα. Μέ πέρασε πρῶτο στό ναό. Ἦταν ἡ πρώτη φορά πού ἔμπαινα μέσα. Τά ἔχασα! Γεμάτη ἡ ἐκκλησία μέ καλογήρους νά στέκονται ὄρθιοι μέ εὐλάβεια καί προσοχή. Οἱ πολυέλαιοι ἔριχναν τό φῶς τους παντοῦ, φωτίζαν τὶς εἰκόνες στοὺς τοίχους, στά προσκυνητάρια. Ὅλα ἔλαμπαν. Τά καντηλάκια ἀναμμένα, τὰ λιβάνια νά εὐωδιάζουν, οἱ φαλμωδιές νά ἤχοῦν κατανυκτικά μέσα στήν ἀπόκοσμη ὁμορφιά τῆς νύκτας. Δέος μέ κατέλαβε ἀλλὰ καί φόβος. Ἔνιωσα ὅτι δέν βρίσκομαι στή γῆ, ὅτι βρέθηκα στὸν οὐρανό. Μοῦ κάνει νόημα ὁ παπα-Ίωαννίκιος νά προχωρήσω καί νά προσκυνήσω τὶς εἰκόνες. Ἐγὼ τίποτα.

— Τσάκωσέ με, τσάκωσέ με! ἄρχισα νά φωνάζω. Φοβᾶμαι!

Μέ πῆρε ἀπ' τό χέρι κι ἐγὼ κρατώντας τον σφιχτά πλησίασα καί προσκύνησα. Ἦταν ἡ πρώτη μου ἐμπειρία. Χαράχθηκε μέσα μου. Δέν θά τὴν ξεχάσω ποτέ.

Γιὰ ἓνα διάστημα ἐπέρασα ἓναν πειρασμό...

Ἦμουν πολύ χαρούμενος κι ἐνθουσιασμένος ἀπ' τὴ ζωὴ μου ἐκεῖ. Γιὰ ἓνα διάστημα στήν ἀρχή, ὅμως, ἐπέρασα ἓναν πειρασμό. Ἀρχισα νά σκέπτομαι τοὺς γονεῖς μου. Τοὺς εἶχα πονέσει· τοὺς λυπόμουν πού δέν ἤξεραν ποῦ

βρισκόμουν. Σκεπτόμουν κι έναν εξάδελφό μου της ηλικίας μου. Μου γεννήθηκε, λοιπόν, η επιθυμία να πάω για λίγο στο χωριό μου και να τον φέρω τον εξάδελφό μου στο Άγιον Όρος, για να ζήσει κι αυτός αυτή την ωραία ζωή. Ένιωθα ότι είχα χρέος να τον φέρω στον Χριστό. Άλλά δεν έλεγα τίποτα στον Γέροντά μου. Άρχισα, λοιπόν, να μην έχω όρεξη για φαγητό, να κιτρινίζω στο πρόσωπο, να μελαγχολώ.

Ο Γέροντας τό πρόσεξε. Μέ κάλεσε μία μέρα και μου λέει μέ στοργή:

— Τί έχεις, παιδί μου; Τί σοῦ συμβαίνει;

Του τά είπα όλα. Αυτό ήταν, έλευθερώθηκα! Ο πειρασμός πέρασε. Ήλθε πάλι η όρεξη, η χαρά πλημμύρισε τήν καρδιά μου.

Συνέχισα μέ τήν ύπακοή στους Γέροντές μου. Έλαμψε τό πρόσωπό μου, έγινε πιο ωραίος και πιο έμορφος. Ένω πρώτα ήμουν αδύνατος, μετά έγινε ωραίος. Τό πρόσωπό μου έγινε άγγελικό. Και πώς τό είδα; Είχα πάει στον Γέροντά μου κι όπως χτύπαγε ο ήλιος στο παράθυρό του, αυτό μου έγινε καθρέπτης. Κι όταν είδα τό πρόσωπό μου, είπα μέσα μου: «Πώ, πώ! Πώς μέ άλλαξε η χάρις». Πρίν σκεπτόμουν τούς γονείς μου, η σκέψη τους μέ βασάνιζε. Μετά δεν τούς σκεπτόμουν. Μόνο στην προσευχή μου τούς είχα, να τούς σώσει ο Κύριος. Πρίν τούς λαχταρούσα. Μετά λαχταρούσα τούς Γέροντές μου. Τούς έμνημόνευα τούς γονείς μου, αλλά διαφορετικά, μόνο μέ άγάπη Χριστού. Άρχισα να νηστεύω πιο πολύ και πιο πολύ ν' αγωνίζομαι, αλλά και πιο μεγάλη τρέλα είχα κι ένθουσιασμό. Έπιθυ-

μούσα να βρίσκομαι στην εκκλησία συνεχώς κι ήθελα να κάνω ό,τι ήθελαν οι Γέροντες, για να τούς ευχαριστήσω. Να ή άλλαγή, η μεταβολή, η μεταστοιχείωσις που κάνει η χάρις του Θεού.

Τούς Γέροντές μου τούς άγαπούσα

Όπως ήδη είπα, οι Γέροντές μου ήταν ο πατήρ Παντελεήμων κι ο παράδελφός του, ο πατήρ Ίωαννίκιος. Τούς άγαπούσα, ένω ήταν πολύ άσστηροί. Έγώ τότε δεν τό καταλάβαινα αυτό. Έπειδή τούς άγαπούσα, νόμιζα ότι δεν μου φέρονται άσστηρά. Τούς είχα μεγάλο σεβασμό κι ευλάβεια κι άγάπη. Η ευλάβειά μου ήταν... πώς έβλεπα τήν εικόνα του Χριστού; Μέ τέτοιο δέος και μέ τέτοια ευλάβεια. Έπειτα από τον Θεό ήταν οι Γέροντες. Ήταν ιερείς κι οι δύο. Ήταν άπ' τά μέρη της Καρδίτσας. Από ένα χωριό, που είναι ψηλά. Κάπως τό λένε τό χωριό. Έχει άξία να τό θυμηθούμε... Τό θυμήθηκα! Είναι τό χωριό Μεσενικόλας Καρδίτσας. Από κεϊ είχα τή βελέντζα μου, που κοιμόμουν μέχρι πρόσφατα. Τούς έκανα άκρα ύπακοή.

Ύπακοή! Τί να σās πώ, τήν ήξερα! Έπιδόθηκα σ' αυτή μέ χαρά, μέ άγάπη. Αυτή η άπόλυτη ύπακοή μ' έσωσε. Έξαιτίας της μου έδωσε ο Θεός τό χάρισμα. Ναί, σās ξαναλέω, έκανα άκρα ύπακοή στους Γέροντές μου. Ύπακοή όχι αναγκαστική αλλά μέ χαρά και άγάπη. Τούς άγαπούσα αληθινά. Κι έπειδή τούς άγαπούσα, αυτή η άγάπη μ' έκανε να νιώθω και να καταλαβαίνω τί ήθελαν. Γνώριζα,

πρίν μοῦ τό ποῦν, τί ἤθελαν καί πῶς τό ἤθελαν τό κάθε πράγμα. Πήγαινα δῶ, πήγαινα κεῖ. Ἦμουν ἀφοσιωμένοι σ' αὐτούς. Γι' αὐτό ἡ ψυχὴ μου πετοῦσε ἀπὸ χαρὰ κοντὰ τους. Δέν σκεπτόμουν κανένα. Πᾶνε οἱ γονεῖς, πᾶνε οἱ γνωστοί, πᾶνε οἱ φίλοι, πάει ὁ κόσμος. Ἡ ζωὴ μου ἦταν προσευχή, χαρὰ, ὑπακοή στοὺς Γέροντές μου.

Μιά φορά μοῦ λέγανε κάτι κι ἐγὼ τό τηροῦσα. Παράδειγμα, μοῦ εἶπε μιά φορά ὁ Γέροντας:

— Παιδί μου, νά πλένεις τὰ χέρια σου καί πρίν ἀπὸ τό φαγητό, ἀλλά καί κάθε φορά πού πρόκειται νά πᾶμε στὴν ἐκκλησία, γιατί μπαίνομε σέ ἅγιο χῶρο καί πρέπει ὅλα νά εἶναι καθαρὰ. Κι ἐμεῖς εἴμαστε παπάδες καί οἱ δύο καί λειτουργᾶμε· πρέπει νά ἔχομε καθαρὰ τὰ χέρια μας, ἀλλά νά ἔχομε καί καθαριότητα σέ ὅλα μας.

Ἔτσι ἐγὼ κάθε τόσο ἔπλενα μέ σαποῦνι τὰ χέρια μου. Δέν χρειάσθηκε νά μοῦ τό ποῦνε δεύτερη φορά. Πρίν νά φάω, τὰ σαπούνιζα. Στὴν ἐκκλησία, ἂν θέλαμε κάτι, τὰ σαπούνιζα. Ἐπιὰν κάτι, τὰ σαπούνιζα. Στό ἐργόχειρο, ὅταν ἦταν λεπτοδουλειά, τὰ σαπούνιζα. Αὐτό ἔκανα μ' ὅλα τὰ πράγματα, χωρὶς νά ἀντιδρῶ ἀπὸ μέσα μου. Σημειώστε ὅτι εἶχα δύο Γέροντες καί πολλές φορές μοῦ ζητοῦσαν κι ἀντίθετα πράγματα.

Μιά μέρα ὁ παπα-Ἰωαννίκιος μοῦ λέει:

— Πάρε ἀπὸ δῶ αὐτές τίς πέτρες καί πήγαινε τις ἐκεῖ.

Τίς πῆγα στὴ θέση πού μοῦ ὑπέδειξε. Ἐρχεται ὁ μεγάλος Γέροντας. Μόλις τίς εἶδε, θύμωσε καί μέ μάλωσε καί μοῦ εἶπε:

— Τόν στραβό τόν ἄνθρωπο! Γιατί τό ἔκανες αὐτό;

Ἐκεῖ τίς θέλομε τίς πέτρες; Νά τίς πάεις πάλι ἐκεῖ, ὅπου τίς βρῆκες!

Τόν «στραβό τόν ἄνθρωπο»· μ' αὐτὴ τὴ φράση μέ μάλωνε, ὅταν θύμωνα.

Τὴν ἄλλη μέρα πέρασε ἀπὸ κεῖ ὁ παπα-Ἰωαννίκιος. Βλέπει τίς πέτρες στὴν πρώτη θέση, θύμωσε καί μοῦ λέει:

— Δέν σοῦ εἶπα νά μεταφέρεις τίς πέτρες ἐκεῖ;

Ἐγὼ ντράπηκα, ἐκοκκίνησα, τοῦ ἔβαλα μετάνοια καί τοῦ λέω:

— Γέροντα, συγχώρα με, τίς εἶχα μεταφέρει σχεδόν ὅλες, ἀλλά ὁ Γέροντας τίς εἶδε καί μοῦ εἶπε: «Νά τίς πάεις πάλι ἐκεῖ· ἐκεῖ τίς χρειαζόμαστε». Καί τίς ξαναπῆγα.

Μιλιά τώρα ὁ παπα-Ἰωαννίκιος.

Ὅπως αὐτό, πολλά ἄλλα τέτοια γυμνάσια μοῦ κάνανε. Ἀλλά δέν εἶχα πονηριά. Δέν ἔλεγα: «Θέλεις νά μοῦ τό κάνουνε γιὰ δοκιμή;». Δέν εἶχα, ὅμως, διαπιστώσει ὅτι μέ δοκιμάζανε. Ἀλλά κι ἂν μέ δοκιμάζανε, τὰ πράγματα ἦταν τόσο φυσικά, πού δέν τό καταλάβαινα. Αὐτό ἔχει ἔννοια, γιατί, ὅταν ἓνας ξέρεي ὅτι τόν δοκιμάζουνε, τὴν πιό σκληρὴ δουλειά μπορεῖ νά τὴν κάνει, γιὰ νά φανεῖ ὅτι κάνει ὑπακοή. Ὅταν, ὅμως, δέν ξέρει ἂν τόν δοκιμάζει κάποιος καί θυμώνει κιόλας ὁ ἄλλος, τότε δέν μπορεῖ νά μὴν κλωτσήσει μέσα του καί νά πεῖ: «Πῶ, πῶ, τί εἶναι αὐτά τώρα; Τόσα χρόνια καλόγερος ἐδῶ καί νά ἔχει θυμό; Μά πάει αὐτό τό πράγμα; Μπορεῖ μοναχός νά εἶναι θυμῶδης καί νά προσεύχεται; Νά μὴν ἔχει ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τό θυμό; Εἶναι πολὺ ἀτελεῖς οἱ ἄνθρωποι αὐτοί...».

Ἐγὼ, ὅμως, δέν σκεπτόμουν αἴτιον, οὔτε ἤξερα ἂν μέ

δοκιμάζανε. Ἀντίθετα, τὰ χαιρόμυνα πολύ αὐτά, γιατί τούς ἀγαποῦσα. Ἀλλά κι ἐκεῖνοι πολλή ἀγάπη μοῦ εἶχαν, ἄν καί δέν μοῦ τό ἔδειχναν. Ἀγαποῦσα καί τούς δύο Γέροντές μου, ἀλλά ἰδιαίτερα ἀκουμποῦσα στόν πνευματικό, τόν γέροντα Παντελεήμονα. Ὅπως λέει ὁ Δαβίδ, «ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω Σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ Σου»⁸, ἔτσι κολλήθηκε ἡ ψυχὴ μου στόν Γέροντά μου. Ἀλήθεια σᾶς λέγω! Κι ἡ καρδιά μου ἦταν μαζί μέ τήν καρδιά του. Τόν ἔβλεπα, τόν αἰσθανόμυνα. Μ' ἐπαιρνε ἔξω καί πηγαίναμε στό Κυριακό κι ἀπό κεῖ γιά δουλειές μαζί. Πῶ, πῶ, πῶ, τόν αἰσθανόμυνα! Αὐτό μ' ἀγίασε πολύ. Πού κολλήθηκα πάνω του, μ' ἀγίασε. Μέ ὠφέλησε πολύ αὐτό, πού κολλήθηκε ἡ καρδιά μου πάνω στήν καρδιά του. Πολύ μεγάλος ἅγιος ἦταν!

Κι ὅμως δέν μοῦ ἔλεγε τίποτα ὁ Γέροντας. Ὅχι μόνο δέν ἔλεγε ἀπό ποῦ κατάγεται, ἀλλ' οὔτε τό ἐπίθετό του, οὔτε, οὔτε, οὔτε... Ποτέ δέν εἶπε, «στήν πατρίδα μου» ἢ «οἱ γονεῖς μου, τ' ἀδελφία μου» κ.λπ. Πάντα ἦταν σιωπηλός καί πάντα προσηύχετο καί πάντα ἦταν πράος. Ἄν θυμῶνε καμιά φορά, ὁ θυμός του κι ὅ,τι ἔλεγε, ὅλα ἦταν πλαστά. Τόν ἀγαποῦσα καί πιστεύω ὅτι μέ τήν ὑπακοή πού τοῦ ἔκανα καί μέ τήν ἀγάπη πού τοῦ εἶχα μ' ἐπισκέφθηκε κι ἐμένα ἡ χάρις.

Τόν πρόσεχα, νά πάρω κάτι, νά τόν μιμηθῶ. Τόν ἀγαποῦσα, τόν εὐλαβόμυνα, τόν ἔβλεπα καί ὠφελιόμυνα. Μοῦ ἀρκοῦσε μόνο πού τόν ἔβλεπα. Βαδίζαμε ὁλόκληρο δρόμο. Ἀνεβαίναμε ἀπ' τὰ Καυσοκαλύβια πρὸς τὰ πάνω

8. Ψαλμ. 62, 9.

στό βουνό, γιά νά κόψουμε πουρνάρια. Ὅλο τό δρόμο τίποτα, οὔτε μιά μιλιὰ. Θυμᾶμαι τόν Γέροντά μου πού μοῦ ἔδειχνε ποιά πουρνάρια νά κόψω. Μόλις ἔκοβα τό ἓνα, φώναζα μέ χαρά:

— Γέροντα, τό ἔκοφα!

Ἐλεγε:

— Ἐλα δῶ, πήγαινε κεῖ μ' ἓνα πριόνι.

Καθάριζα γύρω γύρω, γιά νά μπορεῖ νά χωράει τό πριόνι. Πήγαινε ἐκεῖνος νά μοῦ βρεῖ ἄλλο. Λέγαμε καί μία λέξη, «μονοφύσι», δηλαδή ἀπνευστί, μ' ἓνα φύσημα. Ἀμέσως φώναζα:

— Γέροντα, τό ἔκοφα!

Μέ χαρά. Δέν ἦταν αὐτά φυσικά πράγματα. Ἦταν ἡ ἀγάπη μου, ἦταν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ πού ἐξεπέμπετο ἀπ' τόν Γέροντα σ' ἐμένανε τόν ταπεινό.

Δικαιῶνω αὐτό πού λένε, ὅτι πηγαίνανε μοναχοί καί ἐκύκλωναν ἓναν ἐρημίτη καί τόν ρωτοῦσαν διάφορα. Ἐνας ἀπ' αὐτούς καθόταν ἔτσι καί δέν μιλοῦσε. Ἐβλεπε στό πρόσωπο τόν Γέροντα. Ὅλοι ρωτοῦσαν, ἐκεῖνος δέν μιλοῦσε. Καί τοῦ λέγει ὁ ἐρημίτης:

— Γιατί ἐσύ, τέκνον μου, δέν μέ ρωτᾷς; Ἐσύ δέν ἔχεις καμιά ἀπορία;

Τοῦ ἀπαντάει:

— Ἐγώ δέν θέλω τίποτ' ἄλλο· μοῦ ἀρκεῖ μόνο νά σέ βλέπω, Γέροντα⁹.

Δηλαδή αὐτός τόν ἀπολάμβανε χαριτωμένα, τόν «ρουφοῦσε», δηλαδή ἔπαιρνε τήν χάρι τοῦ Θεοῦ μέσω αὐτοῦ.

9. Ἀββᾶς Ἀντώνιος: Τὸ Γεροντικόν, ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήνα 1961, σ. 4.

Κι ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος τά ἴδια λόγια λέγει.
Ὁμολογεῖ ὅτι πῆρε κι αὐτός τήν χάρι ἀπ' τόν Γέροντά του.

Ὅ,τι ἔκανα, τό ἔκανα μέ χαρά

Οἱ Γέροντές μου δέν μέ βάζανε σέ βαριές δουλειές. Πότιζα μόνο τόν κῆπο κι ἔκανα τό ἐργόχειρο, δηλαδή τά ξυλόγλυπτα. Οὐτε μοῦ ἔκαναν διδασκαλίες. Τόν πρῶτο καιρό πήγαινα μαζί τους στίς ἀκολουθίες. Τίποτ' ἄλλο.

Μετά ἀπό μέρες μέ κάλεσε ὁ Γέροντας, μοῦ ἔδωσε ἕνα κομποσχοῖνι καί μοῦ εἶπε νά λέω κάθε βράδυ τήν εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Τίποτ' ἄλλο. Καμία διδασκαλία, καμία ἐξήγηση. Προτοῦ μοῦ δώσει τό κομποσχοῖνι, μοῦ λέει:

— Πρόσεχε! Βάλε μετάνοια, φίλησέ μου τό χέρι, φίλησε τό σταυρό πού ἔχει πάνω, γιά νά σ' εὐλογήσω νά σέ βοηθήσει ὁ Θεός.

Κι ἀπό κεῖ ἔμαθα νά κάνω κομποσχοῖνι.

Ἐξω ἀπ' τό κελλί μας, δηλαδή γιά ἐξωτερικές δουλειές, δέν μέ στέλνανε στήν ἀρχή. Ὅ,τι ἔκανα ἀπό δουλειές, τίς ἔκανα μέσ στό σπίτι. Πήγαινα μετά καί στόν κῆπο. Ἐσκαβα, πότιζα, ξεχορτάριαζα, ὅ,τι μπορούσα. Ἐπειτα ἔπιανα τό ἐργόχειρο. Μετά τίς δουλειές μέ βάζανε νά διαβάσω Ψαλτήρι κι οἱ ἴδιοι δουλεύανε. Ἦμουν ἐπιμελής καί δέν ἤθελα νά τούς στενοχωρῶ σέ τίποτα. Τό μόνο πού μ' ἀπασχολοῦσε ἦταν πῶς θά ὑπηρετήσω, πῶς θά εὐχαριστήσω τούς Γέροντές μου σ' ὅλα. Ὅ,τι μοῦ λέγανε, τό ἔκανα. Τό

τηροῦσα ἐπακριβῶς. Γιά νά εἶμαι σίγουρος, ὅ,τι μοῦ λέγανε, τό ξανασκεπτόμουν καί τό μάθαινα σάν μάθημα. Τό ἔβαζα στό μυαλό μου καί τό δούλευα. Παραδείγματος χάριν, τό ἐργόχειρό μου ἦταν τά ξυλόγλυπτα. Πρόσεχα πῶς τό κάνανε οἱ Γέροντες καί τό βράδυ πού ἔπεφτα νά κοιμηθῶ νοερῶς ἔλεγα τό «μάθημα»: παίρνομε τό ξύλο, τό κόβομε, τό βάζομε στό νερό νά μουσκέφει· μετά τό βγάζομε ἔξω καί τό ἀφήνομε νά στεγνώσει· ἔπειτα τό πελεκᾶμε· τό ροκανίζομε μέ τό ξυλοφάι· τό σιάζομε μέ γυαλόχαρτο· παίρνομε τή ράσπα, τό κάνομε ἔτσι, ἔτσι, ἔτσι... μετά τό περνᾶμε μέ μία πέτρα τῆς θαλάσσης, πού εἶναι κρυσταλλιζέ καί κάνει τό ξύλο νά γυαλίζει — ἀδαμαντίνη τή λέγανε· μετά περνᾶμε τό σχέδιο κ.λπ. Ὅλο τό ἐργόχειρο σκεπτόμουν μέ τό μυαλό μου, γιά νά μήν ξεχάσω τό παραμικρό καί νά τό κάνω ἀκριβῶς, ὅπως τό ἤθελαν. Φοβόμουνα μήπως κάνω κανένα λάθος καί τούς στενοχωρήσω. Γι' αὐτό ὅ,τι μοῦ λέγανε, τό μάθαινα ἀπ' ἔξω.

Μοῦ ἐξηγοῦσαν καί τό γιατί ἔπρεπε νά μάθω τό ἐργόχειρο. Μοῦ λέγανε:

— Κοίτα νά μάθεις τό ἐργόχειρο. Ἐδῶ δέν μπορεῖς νά μείνεις. Ἐδῶ δέν εἶναι μοναστήρι, δηλαδή κοινόβιο, γιά νά ἔχομε πολλά κηπευτικά, ἀμπέλια, σταφίδες, φρούτα. Πρέπει νά ἐργασθεῖς, γιά νά ἀγοράσεις τό παξιμάδι.

Αὐτά μοῦ λέγανε καί μοῦ δείχνανε τό ἐργόχειρο. Καί γιά νά μήν τούς στενοχωρήσω, τά μελετοῦσα καί τή νύκτα, ὅπως σᾶς εἶπα, μόλις ἔπεφτα γιά ὕπνο. Ἐτσι τό πρῶ ἡμουν ἑτοιμος γιά τήν ἐργασία. Ὅ,τι ἔκανα, τό ἔκανα μέ χαρά. Εἶπα: «Θά γίνω μοναχός! Αὐτό πρέπει νά τό μάθω,

τί ἔννοια ἔχει». Εἶχα τήν περιέργεια νά μαθαίνω τό καθε-
τί σ' ὅλο τό βᾶθος καί τό πλάτος. Ἦθελα ὅλα νά τά μαθαί-
νω. Ὅχι ὅτι σκεπτόμουν πῶς θά γίνω ἱεροκήρυκας ἀργό-
τερα καί θά μοῦ χρειαθοῦν νά τά χρησιμοποιοῦν ἀλλά ἀ-
πό ἔρωτα στόν Χριστό. Πῆρα τήν εὐλογία ἀπ' τόν Γέρο-
ντα νά διαβάσω τήν Ἀκολουθία τῆς Κουρᾶς καί μέσα σέ
δεκαπέντε ἡμέρες τά εἶχα μάθει ὅλα ἀπ' ἔξω.

*Συνήθιζα νά μὴν ἀφήνω τό μυαλό μου ἐλεύθερο,
γιά νά ἔχω καθαρότητα νοός*

Ἐκεῖ πού ἐργαζόμουν, ἐκεῖ πού ἔφτιαχνα τά ξυλό-
γλυπτα, εἶχα καί τήν Ἀγία Γραφή. Τήν ἀνοιγα κι ἐδιάβα-
ζα. Εἶχα τό Εὐαγγέλιο κι ἐδιάβαζα ἀπό τήν ἀρχή τό κατά
Ματθαῖον: «Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, Υἱοῦ Δαυ-
ῖδ, Υἱοῦ...»¹⁰. Τό ἐδιάβαζα, ἐργαζόμουν καί τό ἔλεγα μέσα
μου. Πολλές φορές τά ἔλεγα τά λόγια τοῦ Εὐαγγελίου καί
τά θυμᾶμαι μάλιστα καί τώρα. Μ' ἐνδιέφερε νά ἔχω στό
νοῦ μου ἅγια λόγια. Δέν μέ κούραζε πού τά ἔλεγα πολλές
φορές. Ἀγαποῦσα τά θεῖα λόγια, τά ἔνιωθα, ἐμβάθυνα.
Δέν ἐχόρταινα νά τά λέω ὅλη τήν ἡμέρα. Καί κάθε μέρα νά
τά ἔλεγα, δέν κουραζόμουν.

Εἶχα μεγάλη λαχτάρα κι ὅταν οἱ Γέροντές μου φεύγα-
νε τό πρῶι κι ἐρχόντουσαν τό βράδυ, ἐγώ, ἐλεύθερος πιά,
πήγαινα στό ἐκκλησιάκι, στόν Ἅγιο Γεώργιο, καί δινόμουν

10. Ματθ. 1, 1.

στήν προσευχή. Καί πήγαινα ἐκεῖ. Ναί... Τό τί γινόταν!
Τόσο πολύ εὐφραίνόμουν, πού δέν ἔτρωγα. Δέν μοῦ ἄρεσε
ν' ἀποσπασθῶ. Καταλάβατε; Ἦλεγα τήν εὐχή, ἔφαλλα,
ἐδιάβαζα. Πήγαινα ἐκεῖ μόνος μου. Εἶχα πολύ καλή φωνή.
Μά σᾶς λέω, εἶχα πάρα πολύ καλή φωνή! Δέν σᾶς λέω τώ-
ρα, γιά νά ἐπαινέσω τόν ἑαυτό μου, ἀλλ' ἔτσι τό αἰσθανό-
μουν ἐγώ. Εἶχα πολύ καλή φωνή καί, ὅπως τά ἔφαλλα, ἔ-
μοιαζαν μέ μοιρολόγια. Ἦταν ἐρωτικά τραγούδια, ἦταν
γιά τόν Χριστό, ὅ,τι θέλεις... Καταλάβατε; Πῶ, πῶ! Τί
νεκρώσιμες ἀκολουθίες, τί, τί... Ὅ,τι θέλεις! Τέτοια ἐ-
διάβαζα. Ἦ, τί νά σᾶς κάνω... νά! Τέτοια σᾶς λέω. Κάτι
πού τό ἔχω περάσει. Καταλάβατε;

Ὅταν ἐπέρασε ὁ πρῶτος καιρός καί μεγάλωσα λίγο
καί δυνάμωσα, ἀρχίσανε καί μέ στέλνανε οἱ Γέροντές μου
κι ἔξω ἀπό τό κελλί. Στό κελλί, στό Καυσοκαλύβια, δέν
εἶχαμε χῶμα καί τό φέρναμε ἀπό μακριά, κουβαλώντας το
στόν ὦμο. Ὅταν ἐπήγαινα νά κουβαλήσω χῶμα κάνοντας
ὑπακοή καί βάδιζα πρὸς τή σπηλιά τοῦ Ἁγίου Νήφωνος,
συνήθιζα νά μὴν ἀφήνω τό μυαλό μου ἐλεύθερο, ἀλλά ν' ἀ-
ποστηθίζω τήν Ἀγία Γραφή, τό Ψαλτήρι, τούς κανόνες.
Αὐτό τό ἔκανα, γιά νά ἔχω καθαρότητα νοός. Οὔτε ποτέ
φαντάσθηκα νά χρησιμοποιοῦν αὐτή τήν ἀποστήθιση, ὅ-
πως συνήθως κάνουν οἱ ἱεροκήρυκες, γιά νά τά πῶ στόν
κόσμο, νά κάνω ὁμιλίες καί κηρύγματα. Ποτέ δέν φαντά-
σθηκα ὅτι θά ἔβγαινα ἀπ' τήν ἔρημο. Ποτέ δέν μοῦ ἤλθε ἔ-
να τέτοιο πράγμα στό νοῦ. Αἰσθανόμουν ὅτι ἐκεῖ θά ἔμενα
κι ἐκεῖ θά ἀπέθνησκα. Ἀλλ' ὅμως, χωρίς νά τό καταλάβω,
χωρίς νά τό θέλω, ἐβγῆκα ἔξω ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος.

Ἐπλωσα τό χέρι μου κι ἔκανα κήρυγμα

Κάποια μέρα μέ στείλανε οἱ Γέροντές μου νά φέρω χῶμα στή σκήτη. Ὅταν ἔκανα πέρα, πρὸς τὸν Ἅγιο Νήφωνα, ὅπως συνήθιζα, ἔλεγα μέ τό μυαλό μου τό κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο καί κοίταζα τό Αἰγαῖον Πέλαγος, πού ἀπλωνότανε χωρίς ὀρίζοντα. Στάθηκα γιὰ μιὰ στιγμή σ' ἕνα βράχο, μύριζα τό θυμάρι κι ἔτσι, ὅπως ἤμουν ἐνθουσιασμένος ἀπ' τή φύση, ἄρχισα νά φωνάζω. Ἐπλωσα μάλιστα καί τό χέρι μου κι ἔκανα κήρυγμα. Ναί, ἀλήθεια σᾶς λέγω! Ἐπλωσα πάνω στό βράχο τό χέρι μου κι ἄφησα κάτω τό τσουβάλι πού θά γέμιζα μέ χῶμα. Ἀρχισα, λοιπόν, μέ φωνή δυνατή καί μέ νόημα: «Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα· πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ...»¹¹. Τό εἶπα μέχρι τό τέλος. Ποῦ τό εἶπα τό κήρυγμα αὐτό; Στό κενό, στή θάλασσα, σ' ὅλο τὸν κόσμος. Χωρίς κανεῖς ν' ἀκούει, τό εἶπα μέσ στήν ἐρημιά.

Ἐ, τί νά σᾶς πῶ; Σᾶς λέγω αὐτά πού ἀγάπησα καί τά θυμᾶμαι τόσο ζωντανά!

11. Ἰωάν. 3, 19-20.

Ἐτρεχα, δέν περπατοῦσα

Δέν ἤθελα καθόλου νά κάθομαι. Ἦθελα νά πάω ἐδῶ, νά πάω ἐκεῖ, νά ποτίσω, νά κόψω ξύλα. Κι ὅλ' αὐτά μέ μία μετάνοια κάθε φορά. Εἶχα πολλή χαρά κι ἀγαλλίαση. Ἐνιωθα γεμάτος κι ἔτρεχα. Ἐτρεχα, δέν περπατοῦσα. Ντρεπόμουν, ὅμως, νά μέ βλέπουν οἱ Γέροντες νά τρέχω, γι' αὐτό περπατοῦσα σιγά σιγά στήν ἀρχή κι ὅταν ἀπομακρυνόμουν, ἔτρεχα. Φτερά ἔκανα νά πάω γρήγορα καί νά γυρίσω γρήγορα στούς Γέροντές μου. Ζωή χαρισάμενη, τί νά σᾶς πῶ! Αὐτή ἡ ζωὴ εἶναι ὄντως ἀγγελικὴ. Εἶχε κι ἐκεῖνος ὁ εὐλογημένος ὁ Γέροντάς μου πολλή προθυμία. Μοῦ ἔλεγε: «Πήγαινε ἐδῶ, πήγαινε ἐκεῖ...». Ἐ, εἶχαμε βέβαια καὶ πολλές δουλειές. Μοῦ εἶχανε δώσει τὴν ἐπίβλεψη τοῦ κελλιοῦ. Εἶχαμε σπίτι νοικοκυρεμένο. Εἶχαμε ἐλιές, εἶχαμε λίγα δέντρα, εἶχαμε καὶ κηπευτικά.

Ἀπ' τίς δουλειές, φυσικά, κουραζόμουν. Πήγαινα σέ πολλές δουλειές. Πήγαινα στό βουνό. Τὰ πόδια μου συχνὰ κοβόντουσαν. Ἐ, ποῦ νά ἤξεραν οἱ Γέροντές μου, παιδί μέ βλέπανε. Ὅταν κατέβαινα ἀπ' τό βουνό μετὰ ἀπὸ τρεῖς ὥρες δρόμο, μοῦ ἔλεγε ὁ παπα-Ἰωαννίκιος:

— Αὔριο θά ζυμώσομε, γι' αὐτό τώρα ἐτοιμάσου νά πάεις νά φέρεις κλαδιά.

Ἐπαιρνα τό σχοινί κι ἐπήγαινα στό βουνό γιὰ κλαδιά. Ἐπήγαινα σέ βατό δρόμο ἀλλὰ καί σ' ἀπότομο. Ὅχι μόνον αὐτά θυμᾶμαι, ἀλλὰ πολλές φορές οἱ Γέροντές μου μέ στέλνανε νά φέρω κούτσουρα ἢ ξύλα καί τά ἔβαζα πάνω μου σάν γαιδουροφόρτωμα. Κι ὅπως ἤμουν φορτωμένος κι

εἶχε πάθει ἡ μέση, καθόμουν στό πεζούλι νά ξεκουραστῶ. Ἄν καμιά φορά μέ πείραζε πολύ τό βάρος, ἔλεγα στὸν ἑαυτό μου: «Θά σοῦ δείξω ἐγώ, παλιογαϊδουρο!». Τήν τεμπελιά δέν τήν ἐγνώριζα. Ἔ, πραγματικά, δέν λυπόμουν τό σῶμα μου. Ἐπειδὴ τὰ γόνατά μου πονούσανε, ἐγώ ἤθελα ἐκδίκηση. Δηλαδή, ὅσο διαμαρτύρονταν καί πονούσανε, ἐγώ ὅλο καί πιό μεγάλο φορτίο ἔπαιρνα. «Θά σοῦ δείξω ἐγώ, παλιογαϊδουρο!», ξαναέλεγα. Ἐκδικιόμουν, ἐκδικιόμουν τὸν κακό ἑαυτό μου. Ἀπίστευτο, ὅτι φορτωνόμουν, ἐνῶ ἤμουν δεκαεφτά χρονῶ παιδί, ἐβδομήντα ὀκάδες βάρος ἀπὸ ἀπόσταση, γιὰ παράδειγμα, ἀπ' τήν Ὀμόνοια νά τό πάω στήν κορφή, στό Λυκαβητό.

Δέν ὑπῆρχε καθόλου τεμπελιά. Μ' εὐχαριστοῦσε νά προσεύχομαι, κι ὅταν ἀκόμη ἤμουν κουρασμένος. Μές στήν κούραση ἀναζητοῦσα πιό πολύ τὸν Θεό. Αὐτό πρέπει νά τό πιστέφετε καί νά καταλάβετε πράγματι ὅτι εἶναι κατωρθωτό. Εἶναι θέμα ἀγάπης. Δέν εἶναι ἀπλῶς ὅτι πηγαίνει γρήγορα. Κάνεις τή δουλειά, ἀρχίζεις μετὰ ἄλλη, ἐπιστρέφεις, κάνεις ἄλλη δουλειά καί κοιτᾷς ὅλες νά τίς τελειώσεις, νά ποτίσεις, νά σκαλίσεις, νά φέρεις χῶμα καί κλαριά, νά πάεις στό βουνό, νά φέρεις ξύλα γιὰ τό ἐργόχειρο. Μέ τήν ἀγάπη γίνεσαι ἀεικίνητος. Νά ἰδεῖς τότε ποῦ πᾶνε οἱ ἀμαρτίες! Κοιμοῦνται ὅλα. Ἀκοῦτε; Αὐτή εἶναι πραγματικά ξένη ζωὴ, ζωὴ ὁσία, ἀγία, ζωὴ παραδεισένια.

Ἦμουν ἓνα ἀγρίμι τοῦ δάσους

Δέν μπορῶ νά σᾶς φέρω παράδειγμα τί εἶναι πραγματική ὑπακοή. Δέν εἶναι τώρα νά μιλάμε περί ὑπακοῆς κάποια στιγμή καί νά σοῦ πῶ, «πήγαινε, κάνε μιὰ τούμπα», καί νά ὑπακούσεις. Δέν εἶναι αὐτό ὑπακοή. Πρέπει νά ᾿σαι ξένοιαστος, δηλαδή νά μὴ σκέπτεσαι καθόλου τό θέμα περί ὑπακοῆς, καί ξαφνικά νά σοῦ ζητήσουν κάτι καί νά εἶσαι ἔτοιμος νά τό κάνεις μέ χαρά. Νά εἶσαι πάνω στή δουλειά, νά μὴν εἶσαι σ' ἐργήγορση κι ἐτοιμότητα καί τότε νά σέ ταπεινώσουν. Μέ τή στάση σου τότε θά δείξεις ἂν κάνεις ὑπακοή ἢ ὄχι.

Τηροῦσα κατὰ γράμμα τίς ἐντολές τῶν Γερόντων μου. Μοῦ λέγανε:

— Δέν θά μιλάεις, δέν θά λέεις τί κάνομε καί τί τάξη ἔχομε στό κελλί. Ἄν συναντήσεις στό δρόμο κανένα καλόγηρο καί σοῦ πεῖ «εὐλόγησον», θά ἀπαντήσεις «εὐλογεῖτε» μέ εὐλάβεια κι ἀγάπη Χριστοῦ. Μάλιστα, ἂν εἶναι Γέροντας, νά τοῦ φιλήσεις καί τό χέρι. Ἄν σέ ρωτήσῃ, «τί κάνουν οἱ Γέροντές σου;», νά πεῖς, «καλά, δι' εὐχῶν σας», καί νά προχωρήσεις ἀμέσως. Ὅχι ἄλλη κουβέντα. Κι ἂν ἔρχεται ἀπὸ πίσω καί σέ πλησιάσῃ καί σέ ρωτήσῃ κάτι, μὴ σταθεῖς καί μὴν ἀποκριθεῖς, γιατί ὅλοι οἱ καλόγηροι δέν εἶναι καλοί καί χρειάζεται προσοχή. Ὅ,τι θά σέ ρωτοῦν, θά λέεις: «Δέν ξέρω, ρωτήστε τὸν Γέροντα, δέν ξέρω». Νά λέεις «εὐλόγησον» καί νά φεύγεις. Μὴ σοῦ ποῦν: «Τό ἐργόχειρό σας, ἡ ξυλογλυπτική, δέν εἶναι τόσο καλό, ἔλα νά μάθεις ἀγιογραφία, μουσικὴ κ.λπ.». Μὴν ἀκούεις τίποτα, τράβα τό δρόμο σου.

Καί μοῦ συνέβηκε μιά φορά νά μέ στείλουν στόν Ἅγιο Νήφωνα. Καί στό δρόμο, λοιπόν, ἀπάντησα τρεῖς κοσμικούς — ἔτσι τούς λένε στό Ἅγιον Ὅρος αὐτούς πού δέν εἶναι μοναχοί — καί κατά τή συνήθειά μου, ὅταν τούς πλησίασα, τούς εἶπα «εὐλογεῖτε» καί πέρασα. Ὅπως ἤμουν ἔτσι «ἄγριος» ἄνθρωπος, εἶπε ἕνας ἀπό τήν παρέα:

— Τό καημένο τό παιδί, δέν φαίνεται νά εἶναι καί τόσο καλά.

Ἐγώ εἶχα προσπεράσει, ἀλλ' εἶχα πολύ δυνατή ἀκοή. Ἀκούγοντας αὐτά, χάρηκα γι' αὐτή τήν ταπεινώση. Ἐμεδιάσα μέσα μου. «Ἐχει δίκιο, εἶπα, μεγάλο δίκιο ἔχει, ἀλλά ποῦ νά ἤξερε τήν τρέλα μου!».

Δέν ἔβγαινα συχνά ἔξω, οὔτε σέ πανηγύρια μέ πηγαίνανε οἱ Γέροντές μου. Δηλαδή, ὅταν γιόρταζε κάποιος ἄγιος, ἐκεῖνοι πηγαίνανε κι ἐμένα μ' ἀφήνανε στό σπίτι.

Στό Ἅγιον Ὅρος οἱ Γέροντες ἀνάβανε φωτιά στό κελί. Ἐγώ δέν ἤθελα νά εἶμαι κοντά. Στή φωτιά δέν ἐξύγωνά καθόλου. Οἱ γέροι καθόντουσαν κοντά στή φωτιά, ἐγώ καθόμουν πιό πέρα. Φοβόμουν. Φοβόμουν τή φωτιά νά μή μέ χαλάσει καί τό ἔλεγα στούς Γέροντές μου καί μ' ἀφήνανε οἱ καημένοι. Εἶναι καί θέμα συνήθειας. Ἄν συνηθίσεις μιά φορά νά κάθῃσαι κοντά στή φωτιά, δέν μπορεῖς μετά νά σκληραγωγηθεῖς. Ὅταν καμιά φορά μ' ἔπιανε συνάχι, ἔπινα ἕνα τσάι ζεστό, ἔκανα πεντακόσιες-ἑξακόσιες μετάνοιες, ἴδρωνα, ἄλλαζα. Μετά ἔπεφτα στό στρῶμα καί γινόμουν καλά.

Ἐγώ ἤμουν, πράγματι, ἕνας «ἄγριος» ἄνθρωπος. Ἦμουν ἕνα ἀγρίμι τοῦ δάσους. Σᾶς λέγω εἰλικρινά. Ἐτρεχα

μές στά χιόνια, μέσ στά βράχια ξυπόλυτος. Νά 'βλεπες πῶς ἐκοκκινίζανε ἐδῶ οἱ φτέρνες μου, τά πόδια μου! Ἐκοκκινίζανε μέσ στά χιόνια. Οἱ Γέροντές μου δέν μοῦ ἐπέβαλλαν νά εἶμαι ξυπόλυτος οὔτε ἐκεῖνοι ἦταν ξυπόλυτοι. Ἐγώ μόνος μου τό ἤθελα. Ἀλλ' οὔτε μοῦ λέγανε νά μή βγάζω τά παπούτσια. Στήν ἐκκλησία, ὅμως, καί στό Κυριακό φοροῦσα καί τίς κάλτσες καί τά παπούτσια — ὄχι τά τσαρούχια. Θυμᾶμαι κάτι πολύ ὠραῖο. Ἦταν ἀνοιξη καί μ' εἶχε στείλει ὁ Γέροντας νά πάω στήν Κερασιά. Καθώς ἔτρεχα, ἔβγαλα τά τσαρούχια μου, γιατί ἤθελα τά πόδια μου νά κάνουν «τσαρούχια», «πάτους», μέσ στό χιόνι καί στήν παγωνιά.

Ἐπειδὴ οἱ Γέροντές μου μέ βλέπανε ἔτσι, μέ χαιρόντουσαν κι ἐκεῖνοι. Μπορεῖ νά μέ ταπεινώνανε, νά μέ μάλώνανε· ἀκόμη κι ὅταν ἔκανα καλό, μοῦ λέγανε ὅτι ἔκανα κακό. Ὅχι βέβαια πάντοτε, ἀλλά θέλανε νά μέ «βροῦνε», δηλαδή νά μέ πιάσουν ἐκεῖ πού δέν τό καταλάβαινα.

Οἱ Γέροντές μου ἦταν ἀγιότατοι. Μέ ἐκπαιδεύανε μέ πολλούς τρόπους, καί μάλιστα αὐστηροῦς. Ποτέ δέν μοῦ εἶπαν «μπράβο» οὔτε «ὠραῖα τό ἔκανες». Ποτέ δέν μ' ἐπαίνεσαν. Πάντα μέ συμβουλευανε πῶς ν' ἀγαπήσω τόν Θεό καί πῶς νά ταπεινώνομαι. Νά ἐπικαλοῦμαι τόν Θεό νά μ' ἐνισχύει στήν ψυχή μου καί νά Τόν ἀγαπᾶω πολύ. Αὐτό ἔμαθα. Τό «μπράβο» δέν τό ἤξερα οὔτε ποτέ τό ζήτησα. Οὔτε στό σπίτι μου μέ εἶχανε μάθει νά μοῦ λένε, «μπράβο, τί ὠραῖα τό ἔχεις κάνει». Ἡ μάνα μου μέ μάλωνε. Ὁ πατέρας μου ἔλειπε, ἦταν στήν Ἀμερική, ἐργαζόταν χρόνια στή διώρυγα τοῦ Παναμαᾶ. Αὐτό μέ ὠφέλησε πολύ. Αὐτός πού μαθαίνει στήν ταπεινώση ἐλκύει τήν χάρι

τοῦ Θεοῦ. Ἄμα δὲν μέ μαλώνανε οἱ Γέροντες, στενοχωριόμουν κι ἔλεγα μέσα μου: «Νά πάρει ἡ εὐχή, δὲν ἦρα Γέροντες καλούς». Ἦθελα νά μέ παιδεύουνε, νά μέ μαλώνουνε, νά μοῦ φέρονται σκληρά. Τώρα καταλαβαίνω πόσο αὐστηροί ἦταν. Τότε δὲν τό καταλάβαινα, ἐπειδὴ τοὺς ἀγαποῦσα. Ποτέ δὲν θά ἤθελα νά τοὺς ἀποχωρισθῶ.

Ἀπ' τό μεγάλο μου ζῆλο μερικές φορές ξέφευγα

Ἀπ' τό μεγάλο μου ζῆλο, ὅμως, μερικές φορές ξέφευγα. Ὁ ζῆλος μέ ὀδηγοῦσε σέ ὑπερβολές. Ἔκανα κι ἀσκήσεις χωρὶς εὐλογία. Ἀλλ' αὐτό εἶναι ἐγωισμός. Νά σᾶς δώσω ἓνα παράδειγμα. Ἀκοῦστε με.

Οἱ Γέροντές μου λείπανε ὅλη τὴν ἡμέρα σέ δουλειές καί μ' ἄφηναν μόνο μου στό κελλί. Ἐγὼ ἔκανα ἐργόχειρο. Τό ἐργόχειρό μας ἦταν, ὅπως σᾶς εἶπα, τὰ ξύλινα σκαλιστά. Ἐμένα δὲν μοῦ τὴν εἶχαν δείξει ἀκόμη τὴ δουλειά ὀλόκληρη. Φοβόντουσαν μήπως φύγω.

Μιά μέρα, λοιπόν, παίρνω ἓνα ὠραῖο ἄσπρο ξύλο καὶ πέρασα πάνω σ' αὐτό ἓνα σχέδιο. Ἐφτιαξα ἓνα κοτσυφάκι πολύ ὠραῖο, μέ κίνηση καί μέ τὰ φτερά του πίσω νά τσιμπάει ἓνα σταφύλι. Τό σταφύλι κρεμόταν ἀπὸ ἓνα κλαδί κληματαριᾶς, πού εἶχε καί δυό-τρία φύλλα. Ἀπὸ κάτω ὁ κότσυφας εἶχε κολλήσει τό ράμφος του. Ἐγινε πολύ ὠραῖο. Τό εἶχα περάσει καί μέ γυαλόχαρτο. Ὅταν οἱ Γέροντές μου ἐπέστρεψαν, πῆγα νά βάλω μετάνοια. Τό παίρνω μαζί μου καί λέω στὸν παπα-Ἰωαννίκιο:

— Κοίτα τί ἔφτιαξα!

Μόλις τό εἶδε, γούρλωσε τὰ μάτια κι ἔβαλε τίς φωνές:

— Ποιός σου εἶπε νά τό φτιάξεις, ρώτησες κανέναν;

Τό ἀρπάζει, τό πετάει κάτω, τό κάνει χίλια κομμάτια, πού λέει ὁ λόγος.

— Νά πάεις γρήγορα νά τό πεῖς στὸν Γέροντα, μοῦ λέγει.

Ἐγὼ πολύ στενοχωρήθηκα καὶ ζήτησα συγγνώμη. Δὲν τό ἤξερα καί τοὺς στενοχώρησα.

— Γιατί κάνεις πράγματα καί δὲν ρωτάεις; Πήγαινε γρήγορα στὸν Γέροντα, δείξε τὰ κομμάτια κι ἐξομολογήσου.

Πῆγα ἀμέσως στὸν Γέροντα, τοῦ ἔδειξα τὰ κομμάτια καί μοῦ λέει:

— Παιδί μου, δὲν ἔπρεπε νά τό κάνεις αὐτό. Χωρὶς εὐλογία δὲν γίνεται τίποτα. Ἐτσι μπορεῖ νά πλανηθεῖς καί νά χάσεις τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἐβαλα μετάνοια, ζήτησα συγγνώμη μέ ἀπλότητα κι ἀπάθεια. Ὅχι μόνο δὲν μέ πείραξε τό μάλωμα, ἀλλὰ μέσα μου ἔλεγα: «Οἱ Γέροντές μου ἔπρεπε νά μοῦ φερθοῦνε πιό αὐστηρά, νά μέ τιμωρήσουν».

Κάποια ἄλλη φορά, ὅμως, ἔκανα καί μία ἀνυπακοή ἐνσυνείδητη. Μιά μέρα, προτοῦ φύγουν οἱ Γέροντες γιὰ δουλειά, μοῦ λέει ὁ μεγάλος Γέροντας:

— Βλέπεις ἐκεῖ πάνω στό ράφι ψηλά αὐτό τό βιβλίο; Δὲν θά τό πειράξεις. Δὲν κάνει, εἶσαι μικρός. Πιό πέρα, πού θά γίνεις πιό καλός, πιό ταπεινός, θά τό διαβάσεις.

Αὐτό γιὰ μένα ἦταν νόμος. Καθόλου δὲν κοίταξα πρὸς τὰ κεῖ. Ἀλλὰ μιά μέρα πού ἔφυγαν οἱ Γέροντες γιὰ τὴν

Κερασιά, μου ἦλθε περιέργεια. Ἐπῆγα καί στάθηκα ἐκεῖ ἀπέναντι καί τό κοίταξα. Ἦταν φηλά. Ἐγώ, μικρός, δέν τό ἔφθανα, καί τό ἔφερα, λοιπόν, γύρω, τό ἔφερα γύρω... «Ἐ, λέω μέσα μου, τουλάχιστον νά δῶ τί λέει». Λοιπόν, ἔβαλα ἕνα σκαμνί, ἀνέβηκα πάνω, τό ἔφθασα, τό κατέβασα. Τί κρίμα! Τά γράμματα ἦταν ὅλα μπερδεμένα, σάν ξένη γλῶσσα. Ἦταν μέ τό χέρι γραμμένα. Μέ τό χέρι. Μεγάλο βιβλίο, πολύ μεγάλο βιβλίο, χοντρό. Δέν μπορούσα νά καταλάβω ἐκεῖνο τό «διά», τό «γάρ» κ.λπ., μετά τά ἔμαθα. Ἀλλά καί κάτι γράμματα... Κάτι σίγμα, κάτι... πώ, πώ, πώ! Πῶς νά σᾶς τό πῶ πῶς ἦταν! Ἦταν χειρόγραφα. Ἦταν τό βιβλίο τοῦ Ἁγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου. Ἀλλά πολύ μεγάλο βιβλίο καί χοντρά τά φύλλα. Πώ, πώ, πώ! Πήγαινε πολλά κιλά. Λοιπόν, ἔλα τώρα νά τό διαβάσω! Δέν μπορούσα. Τό ἔβαλα πάλι πάνω.

Ἀλλά μετά ἀπ' αὐτό μ' ἔπιασε στενοχώρια, ταραχή, λύπη. Οὔτε δουλειά, οὔτε προσευχή. Τίποτα. Ἀλλες φορές, ὅταν λείπανε οἱ Γέροντές μου, πήγαινα μέσ στήν ἐκκλησία, κατανυγόμενα κι εἶχα κι ωραία φωνή, γι' αὐτό καί ἔφαλλα. Ἔλεγα τά τροπάρια, μοιρολογοῦσα τρόπον τινά. Ἦταν κατανυκτικά καί μου ἄρεσαν καί συγκινιόμουνά. Δέν ἐπῆγα, ὅμως, στήν ἐκκλησία αὐτή τή φορά μετά τήν παρακοή. Ἐβγῆχα ἔξω, ἐκάθισα στό πεζούλι καί στενοχωρημένος ἀντίκριζα τό Αἰγαῖον Πέλαγος. Ἐκάθισα κι ἐκοίταξα τή θάλασσα. Δέν ἤθελα νά πῶ οὔτε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ». Ὡχ, μέ καταλάβετε; Κατήφεια μεγάλη. Πάει, λοιπόν, δέν ἐπῆγα στήν ἐκκλησία, δέν ἔλεγα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ». Μ' ἔπιασε μελαγχολία. ἮΕ, εἶχα πί-

στη στόν Θεό, ἀλλά δέν ἤθελα νά παραβῶ καί τήν ἐντολή τῶν Γερόντων. Τόν Θεό Τόν αἰσθανόμουνά, ἀλλά δέν ἤθελα νά στενοχωρήσω κι ἄνθρωπο. Δέν ἤθελα νά γίνω αἰτία νά λυπηθεῖ κανεῖς. Τί νά κάνω... Ὡχ!...

Ἔτσι τό βραδάκι ἦλθαν οἱ Γέροντες. Τί νά κάνω ὁ καημένος; Εἶπα νά τοῦς τό πῶ. Δέν μπόρεσα. Στήν ἐκκλησία πῆγα, ἐπειδὴ ἔπρεπε νά πάω μέ τοῦς Γέροντες. Διαβάσαμε ἑσπερινό, διαβάσαμε ἀπόδειπνο. Δέν τό εἶπα. Ἐπῆγα πάνω στό κελλί, στήν «κάβια» —ἔτσι λέγανε τά δωμάτια. Δέν ἔκανα μετάνοιες οὔτε κανόνα, δέν ἔκανα κομποσχοίνι. Ξαπλώθηκα κι ἔβλεπα πῶς θά εἶμαι, ὅταν πεθάνω, μέσ στήν κάσα. ἮΕ, καί στενοχωρέθηκα. Καί πάλι τό πρωί χτύπησε τό κουδουνάκι. Κατεβήκαμε, διάβασα ἐκεῖ, τελειώσαμε τόν ὄρθρο. ἮΕ, εἶπαμε τό «δι' εὐχῶν». Ἐβγῆκαμε ἔξω. Φύγαμε ἀπ' τήν ἐκκλησία, γιά νά πᾶμε στήν τραπεζαρία. Κι ἐγώ δέν ἄντεξα περισσότερο. Τράβηξα λίγο ἀπ' τό μανίκι τόν Γέροντά μου, τόν ἐξομολόγο, καί τοῦ λέω:

— Σέ θέλω λίγο, Γέροντα.

Κι ἀμέσως ἐκεῖνος ἐγύρισε πίσω κι ἐπήγαμε πάλι στήν ἐκκλησία καί τοῦ τό εἶπα.

— Εἶμαι στενοχωρημένος, τοῦ λέω. Ἐκανα παρακοή. Μοῦ εἶχες πεῖ νά μήν ἀγγίξω τό βιβλίο κι ἐγώ τό εἶδα κι ἀπό τή στιγμή αὐτή δέν μπορῶ νά βρῶ ἡσυχία. Οὔτε «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ», οὔτε κανόνα, οὔτε προσευχή, οὔτε μετάνοιες.

— ἮΕ, μου λέει, παιδί μου, δέν σοῦ εἶπα; Γιατί τό ἔκανες αὐτό;

— Γέροντα, συγχώρα με, μ' ἔβαλε ὁ πειρασμός καί

πάρα πολύ στενοχωρήθηκα. Συγχώρα με και μέ την εὐχή σου στό ἐξῆς θά προσέχω νά μή σοῦ κάνω παρακοή.

Καί μοῦ διάβασε εὐχή. Ὡπ! Καί ξέρετε; Μοῦ ἔφυγαν ὅλα! Εἶχα ἓνα καλό· μόλις ἐξομολογιόμουνά στον Γέροντά μου —δόξα Σοι ὁ Θεός!— μοῦ περνοῦσαν ὅλα ἀμέσως. Κάθε φορά πού ἐξομολογιόμουνά, μοῦ ἐρχόταν μία μεγάλη χαρά κι ἔδινά πολύ τόν ἑαυτό μου σέ προσευχή. Πίστευα ὅτι τά εἶπα στον Θεό. Ὅτι πάλι εἶμαι μέ τόν Θεό. Ἐ, πόσο δυνατό τό εἶχα αὐτό τό πράγμα μέσα μου! Δέν τό φαντάζεσθε! Καί βλέπω τώρα κάποιους νά λένε: «Πρόσεξε μήν τό μάθει ὁ Γέροντας!». Καταλάβετε... Ἐνῶ σ' ἐμᾶς μέχρι τά μύχια τῆς καρδιᾶς μας ἦταν ὁ Γέροντας.

Τούς ἀγαποῦσα πολύ τούς Γέροντες, ἄν καί ἐκείνη τήν ἐποχή ὅλοι οἱ δόκιμοι κι οἱ ὑποτακτικοί ἀγαποῦσαν τούς Γέροντές τους. Ἐπειτα ἀπό τόν Θεό ἦταν ἡ γνώμη τοῦ Γέροντα. Ἀμα ἔκανες κάτι ἀντίθετο, παρακοή, δέν ἔπρεπε οὔτε νά μεταλάβεις, οὔτε, οὔτε...

Τό μυστικό τῆς πνευματικῆς ζωῆς εἶναι ἡ ὑπακοή

Πολλοί στό Ἅγιον Ὅρος ζήσανε μυστικά. Πεθάνανε χωρίς κανείς νά τούς γνωρίζει. Κι ἐγώ ἤθελα νά ζήσω ἔτσι μυστικά. Οὔτε ιεροκήρυκας ἤθελα νά γίνω οὔτε κάτι ἄλλο. Οὔτε εἶχα ποτέ σκεφθεῖ νά βγῶ ἔξω ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος. Παιδάκι μικρό μέσα σέ τέλεια ἐρημιά! Γιά νά καταλάβω τό ἔρημον καί τό ἀβοήθητον, ἀνέβαινα στό βουνό, ἔμενα ὥρες ἐκεῖ κι ἤθελα νά ζῶ σάν ἐρημίτης. Ἐβρισκα ἀγριάδες

καί τίς ἔτρωγα. Τό ἔκανα γιά ἄσκηση. Ἦθελα νά ζήσω μόνος μου, ὅπως ὁ ἅγιος πού ἀγάπησα ἀπό μικρούλης, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης. Αὐτός εἶναι ὁ ἀγαπητός μου ἅγιος. Αὐτόν ἐγώ μιμήθηκα. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση πῶς ἄντεξε νά μένει ἐκεῖ, κοντά στους γονεῖς του, κι ἔστησε τήν καλύβια του δίπλα τους χωρίς νά ἀποκαλυφθεῖ καί τούς ἐνίσχυε συνεχῶς: «Ἐπηξας τήν καλύβην πρὸ πυλῶν σῶν γονέων». Ἐτσι λέει τό τροπάριό του:

«Ἐκ βρέφους τὸν Κύριον ἐπιποθήσας θερμῶς,
τὸν κόσμον κατέλιπες καὶ τὰ ἐν κόσμῳ τερπνὰ
καὶ ἥσκησας ἄριστα·

ἔπηξας τήν καλύβην πρὸ πυλῶν σῶν γονέων,
ἔθραυσας τῶν δαιμόνων τὰς ἐνέδρας, παμμάκαρ·
διό σε, Ἰωάννη, Χριστὸς ἀξίως ἐδόξασεν».

Καί τό ἐξαποστειλάριο:

«Πτωχός, ὡς ἄλλος Λάζαρος, προσεκαρτέρεις, Ὅσιε,
τῶν γεννητόρων πυλῶσι, στενοχωρούμενος, Πάτερ,
μικρᾷ καλύβῃ, πάνσοφε· ἀλλ' εὗρες νῦν εὐρύχωρον
τήν μετ' Ἀγγέλων σκήνωσιν καὶ τῶν ἁγίων ἀπάντων
ἐν οὐρανοῖς, Ἰωάννη».

Στόν Γέροντά μου τά ἔλεγα ὅλα. Ναί, ὅλα ὅσα σκεπτόμουν κι ἐκεῖνος κάπου κάπου μοῦ ἔλεγε, ὅταν ἔβλεπε ὑπερβολές:

— Πλάνη, παιδί μου.

Ὅλη μου ἡ ζωὴ ἦταν ἓνας παράδεισος. Προσευχή, λατρεία, ἐργόχειρο, ὑπακοή στους Γέροντές μου. Ἀλλά ἡ ὑπακοή μου ἦταν ἀποτέλεσμα ἀγάπης, ὄχι ἀναγκαστική. Αὐτὴ ἡ εὐλογημένη ὑπακοή πολύ μέ ὠφέλησε. Μέ ἄλλαξε.

Ἔγινα ξύπνιος, γρήγορος, πίο γερός στό σῶμα καί στήν ψυχή. Μ' ἔκανε νά τά γνωρίζω ὅλα. Πρέπει μέρα-νύκτα νά δοξάζω τόν Θεό, πού μέ ἀξίωσε νά ζήσω ἔτσι σ' αὐτή τή ζωή.

Πάνω στήν ὑπακοή εἶχα σκύφει καί ἐγκύφει. Τά ὑπολοιπα, πού ὁ Θεός ἔφερε στή ζωή μου, ἦλθαν μόνα τους. Καί τό χάρισμα τό προορατικό μοῦ δόθηκε ἀπ' τόν Θεό ἐξαιτίας τῆς ὑπακοῆς. Ἡ ὑπακοή δείχνει τήν ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό. Κι ὁ Χριστός ἰδιαίτερα ἀγαπάει τοὺς ὑπάκουους. Γι' αὐτό λέει: «Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρήσουσι χάριν»¹². Μὲς στήν Ἀγία Γραφή ὅλα εἶναι γραμμένα ἀλλὰ κεκαλυμμένα.

Εἶχα πολὺ ζῆλο γιὰ τὰ πνευματικά

Οἱ Γέροντές μου δέν μέ διέταξαν ποτέ τί νά κάνω. Μοῦ ἔδωσαν ἓνα κομποσχοίνι καί μοῦ εἶπαν:

— Νά λέεις τήν εὐχή.

Τίποτ' ἄλλο. Μ' ἔβλεπαν φανατικό καί δέν μοῦ ἔλεγαν πολλά, οὔτε τί νά διαβάσω. Δέν μ' ἄφηναν νά διαβάζω τίποτα ἀπ' τοὺς μεγάλους Πατέρες, πού ἔχουν αὐστηρότητες. Δηλαδή δέν μ' ἄφηναν νά διαβάσω τόν Ἅγιο Ἐφραίμ, τόν Ἅγιο Ἰσαάκ, τόν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος, τόν Ἅγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο, τόν Εὐεργετινό κ.ἄ. Μοῦ τό εἶχαν ἀπαγορεύσει. Ἔτσι, κάνοντας ὑπακοή, διά-

βαζα μόνο βίους ἀγίων, τό Ψαλτήρι, τήν Παρακλητική, τὰ Μηναῖα, κι ἀπό κεῖ ἔμαθα νά διαβάζω, γιατί δέν ἤξερα. Ἀλλά εἶχα πολὺ ζῆλο γιὰ τὰ πνευματικά. Κάθε τόσο πηγαινα στόν Ἅγιο Γεώργιο, πού βοήθησα κι ἐγὼ νά χτισθεῖ, κι ἔφαλλα πολλά φαλτικά. Πιό πολὺ μοῦ ἄρεσαν οἱ Τριαδικοί Κανόνες. Καί μοῦ ἄρεσαν αὐτά πού ἔχουν θεῖο ἔρωτα. Ἦταν μοιρολόϊ, ἐρωτικό τραγούδι, ὅπως θέλετε πέστε το. Κι ἔκλαιγα μέ δάκρυα πολλά, ἀλλὰ δέν ἦταν δάκρυα λύπης, ἦταν δάκρυα χαρᾶς, θείας χαρᾶς. Συγκινηθούνα. Τά ἔλεγα ὠραῖα! Ἦταν ἡ ζωή μου αὐτή. Ζοῦσα μέ τήν χάρι τοῦ Κυρίου, ὅχι μέ τή δική μου δύναμη. Ὅλ' αὐτά ἦταν ἀπ' τή θεία χάρι, δέν ἦταν οὔτε ἀπ' τήν ἐξυπνάδα μου, οὔτε ἀπ' τήν ἐπιστήμη μου — πού δέν εἶχα — οὔτε, οὔτε... Ἦταν ἀπ' τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Κάποιες φορές, ὅμως, ξέφευγα. Χωρίς νά ρωτήσω τοὺς Γέροντές μου ἔπαιρνα κάτι πρωτοβουλίες. Ἀκοῦστε με. Γιὰ τήν καθαρότητα τοῦ νοῦ ἄρχισα νά μαθαίνω ἀπ' ἔξω τήν Ἀγία Γραφή. Ἀρχισα ἀπ' τήν ἀρχή, ἀπ' τόν Εὐαγγελιστὴ Ματθαῖο. Μία μέρα δόθηκε μία ἀφορμὴ καί τοὺς εἶπα ἀπ' ἔξω τό πρῶτο κεφάλαιο τοῦ Ἰωάννου. Ὅταν τ' ἄκουσαν, μέ μάλωσαν πού τό ἔκανα χωρίς εὐλογία.

Περίμενα μέ λαχτάρα αὐτὴ τήν ὥρα

Τί νά σᾶς πρωτοπῶ, παιδιά μου, γιὰ τό πῶς ἔγινα μοναχός. Εἶναι μεγάλη ἱστορία ἡ ζωή μου στό Ἅγιον Ὄρος.

12. Παροιμ. 8, 17.

“Όταν ήμουν πιά δεκατεσσάρων χρονῶ, ὁ Γέροντάς μου μέ κάλεσε καί μοῦ εἶπε:

— Τί θά κάνεις, τί πρόγραμμα ἔχεις; Θά μείνεις ἐδῶ;

— Θά μείνω! εἶπα γεμάτος εὐχαρίστηση καί χαρά.

— Βάλε μετάνοια.

Ἔβαλα μετάνοια. Τότε μοῦ ἔφερε ἓνα ράσο δικό του, πού ἦταν παλιό γιά τίς δουλειές. Ἦταν μπαλωμένο τόσο, πού δέν φαινόταν τό ἀρχικό του ὕφασμα καί στό λαιμό ἀπ’ τόν ἰδρώτα πολύ λιγδιασμένο. Εἶχα δεῖ τά καλογεράκια πού ἦταν στό Κυριακό καί πού ἦταν ὠραῖα ντυμένα κι εἶχα φαντασθεῖ ἓνα τέτοιο ράσο. Ποῦ νά σᾶς τά λέω! Περίμενα μέ λαχτάρα αὐτή τήν ὥρα. Καί σάν παιδί πού ἤμουν, σκεπτόμουν καί τά ράσα πού θά μοῦ φοροῦσαν, πόσο ὠραῖα, πόσο καινούργια θά ἦταν. Ἀλλ’ ὅταν ἤλθε ἡ ὥρα, τί νά δῶ! Κουρελιασμένα, μπαλωμένα. Στενοχωρέθηκα λίγο, γιά πέντε λεπτά. Ἔ, ἤμουν καί μικρός, δεκατεσσάρων χρονῶ. Δέν ἐμίλησα ὅμως, δέν παραπονέθηκα. “Όταν τό εἶδα τό ράσο, αἰσθάνθηκα μία δυσκολία, ὅπως σᾶς εἶπα, ἀλλά ἀμέσως τό γύρισα στό καλό.

— Νά ’ναι εὐλογημένο! εἶπα καί τό πῆρα.

Δέν ξανασκέφθηκα τίποτα. Σκέφθηκα τούς ἀσκητάς, πού φοροῦσαν τρίχινα ζωστικά καί ποτέ δέν τά ἔβγαζαν οὔτε τά ἔπλεναν. Ὁ Θεός μοῦ ἔδωσε γι’ αὐτό μεγάλη παρηγορία. Πῆγα στό ψαλτήρι. Μοῦ ἔπεσε ἡ Ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννου. Καί τήν ἴδια ἡμέρα, Θεέ μου, μοῦ μίλησες! Θεέ μου, μοῦ μίλησες πολύ...

Δυό-τρία χρόνια ἀργότερα ἔγινε μεγαλόσχημος

Δυό-τρία χρόνια ἀργότερα ἔγινε μεγαλόσχημος.

Τήν προηγούμενη ἡμέρα εἶχα καί μία ἀκόμη ξεχωριστή εὐλογία. Ἐπρεπε νά πᾶμε μέ τόν Γέροντά μου στή Μεγίστη Λαύρα, γιά νά πάρομε ἄδεια γιά τήν κουρά. Ὁ ἡγούμενος πού ἔδωσε τήν ἄδεια ἦταν πολύ ἅγιος. Ἐκεῖ πού πηγαίναμε ἀπ’ τό ἀσκητήριο τοῦ Ἁγίου Νείλου τοῦ Μυροβλύτου στή Λαύρα, κατά τή διαδρομή γιά πρώτη φορά ἄκουσα τό ἄρωμα τό οὐράνιο. Μέ πλημμύρισε ἡ μυρωδιά καί τό εἶπα στόν Γέροντά μου. Ἐκεῖνος μέ ἀπλότητα τό ἄκουσε, δέν εἶπε τίποτα κι ἐπροχώρησε. Ἐτσι πρέπει νά τά βλέπομε, ἀπλά. Γιά δεύτερη φορά ἄκουσα τό ἄρωμα στά ὀστά τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους.

Τό βράδυ τῆς κουράς μου ὅλοι οἱ πατέρες συγκεντρώθηκαν στήν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδος, στό Κυριακό, ἔκαναν ἀγρυπνία, εἶπαν ὠραῖα κατανυκτικά ψάλλματα κι ἐγώ ἤμουν μέ λευκές κάλτσες, ἀνυπόδητος, καί γεμάτος κατάνυξη. Ἔβαλα σ’ ὅλους μετάνοια, προσκύνησα τίς εἰκόνες καί ὁ προεστώς μοῦ ἀπηύθυνε τίς εἰδικές ἐρωτήσεις τοῦ μεγαλοσχήμου. Τά μάτια μου ἦταν γεμάτα δάκρυα ἀπ’ τή συγκίνηση. Ἀφοῦ τελείωσε ἡ ἀγρυπνία, ἐπήγαμε στό κελλί. Ἦμουν πολύ χαρούμενος ἀλλά καί σιωπηλός. Ἦθελα νά εἶμαι μόνος μόνω Θεῷ. “Όταν εἶσαι σ’ αὐτή τήν κατάσταση, δέν θέλεις οὔτε νά φάλλεις, οὔτε νά μιλάς. Ζητᾶς τή σιγή, γιά ν’ ἀκούεις καθαρά τή φωνή τοῦ Χριστοῦ.

Στό Ἅγιον Ὅρος πολύ μου ἄρεσαν οἱ ἀγρυπνίες

Ἡ ζωή τοῦ Ἁγίου Ὁρους εἶναι ζωή ἀγρυπνίας. Στήν ἀγρυπνία, ὅταν γίνεται σωστά, ὅταν, δηλαδή, αὐτοὶ πού συμμετέχουν εἶναι ἐνωμένοι στήν κοινή λατρεία, δημιουργεῖται μία ἀτμόσφαιρα πνευματική, πού ὅλοι μπαίνουν εὐκολα μέσα σ' αὐτή κι ἐπέρχεται μεγάλη πνευματική ὠφέλεια. Λεπτύνεται ἡ ψυχὴ καί δημιουργοῦνται οἱ πιό κατὰλληλες προϋποθέσεις γιά πνευματική ἀνάταση καί βαθιά ἐπικοινωνία μέ τόν Κύριο. Στό Ἅγιον Ὅρος δύο ἡ ὥρα γίνονται ξεσηκωμός. Αἰσθανόμουν αἰσθάνομαι τήν ὥρα ἐκείνη. Ἡ προσευχή ἔσειε τόν τόπο, τόν πνευματικό κόσμο. Νά ποιᾷ εἶναι ἡ ἀγάπη στόν Χριστό.

Ἐμένα στό Ἅγιον Ὅρος πολύ μου ἄρεσαν οἱ ἀγρυπνίες. Γινόμουν ἄλλος ἄνθρωπος. Ἦμουν πάντα πολύ προσηλωμένος. Διέθετα μεγάλη ἀγάπη ν' ἀκούσω τά λόγια. Τό μυαλό μου οὔτε μία στιγμή δέν ἤθελα νά τό κλέψει ὁ ὕπνος. Δέν νύσταζα, παρακολουθοῦσα μέ ἔρωτα. Ὅταν καμιά φορά καθόμουν στό στασίδι, δέν ἀκουμποῦσα τή ράχη μου πίσω στό στασίδι, γιά νά μήν ἀποκοιμηθῶ. Καί μετά τήν Θεία Λειτουργία πάλι δέν ἤθελα νά κοιμηθῶ. Κυριαρχοῦσε ἡ ἀγάπη, γι' αὐτό ἔμενα ξάγρυπνος.

*Ἡ χάρις πού εἶχε ἐκεῖνος ὁ ἅγιος
ἀκτινοβόλησε καί στή δική μου ψυχὴ*

Στό Κυριακό, πού πήγαινα γι' ἀγρυπνίες κι ἀκολουθίες, ἐγνώρισα ἁγίους ἀνθρώπους. Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ γιά ἕνα χρυφό ἅγιο.

Πάνω ἀπ' τήν καλύβα μας, πολύ ψηλά, ζοῦσε ἕνας Ρῶσος, ὁ Γερο-Δημᾶς, σέ μία πρωτόγονη καλύβα, μόνος του. Ἦταν πολύ εὐλαβής. Ὁ Γερο-Δημᾶς ἔμεινε σχεδόν ἄγνωστος σ' ὅλη του τή ζωή. Κανείς δέν ἀναφέρει τ' ὄνομά του ἢ γιά τό χάρισμά του. Νά φύγει ἀπ' τή Ρωσία! Ποιός ξέρεי πόσες ἡμέρες διαδρομὴ ἔκανε. Τ' ἄφησε ὅλα, γιά νά ἔλθει σέ μία ἄκρη τοῦ κόσμου, στά Καυσοκαλύβια, κι ἔζησε ὅλη τή ζωή του ἐκεῖ. Καί πέθανε ἄγνωστος. Δέν ἦταν κανείς ἐγωιστής. Ὁχι, ὄχι, ἀγωνιστής ἦταν. Καί νά μήν ἔχει κανένα δίπλα του νά τοῦ πεῖ: «Πεντακόσιες μετάνοιες ἔκανα σήμερα. Αὐτό αἰσθάνθηκα...». Ἦταν μυστικός ἀγωνιστής.

Ναί, ναί, εἶναι ἕνα τέλειο πράγμα αὐτό. Ἕνα τέλειο, ἕνα ἀνιδιοτελές. Ἀνιδιοτέλεια, λατρεία, ἀγιοσύνη, ἐνώπιος ἐνωπίω, χωρίς ἀνθρωπαρέσκεια. Ὁ δοῦλος τῷ δεσπότη. Τίποτ' ἄλλο ἀπολύτως. Οὔτε ἡγούμενος, οὔτε «μπράβο», οὔτε «γιατί αὐτό εἶναι ἔτσι». Εἶδα ἕνα ἅγιο ζωντανό. Ναί, ἕνα ἄγνωστο ἅγιο. Ὁ καημένος, περιφρονημένος. Ποιός ξέρει, ὅταν πέθανε, ἔπειτα ἀπό πόσες ἡμέρες θά τό μάθαμε κι ἴσως μῆνες, ἂν ἦταν καί χειμῶνας. Ποῦ νά πήγαινε ἄνθρωπος ἐκεῖ ψηλά στή λίθινη καλύβα του! Δέν τόν ἔβλεπε κανείς. Πολλές φορές αὐτοῦς τοὺς ἐρημίτες τοὺς βρῖσκανε ἔπειτα ἀπό ἕνα-δύο μῆνες μετά τήν κοίμησή τους.

Τό ἐκχείλισμα καί τό περίσσειμα τῆς χάριτος ἦλθε σ' ἐμένανε τόν ταπεινό, ὅταν εἶδα αὐτόν, τόν Γερο-Δημᾶ, στό Κυριακό νά κάνει τίς μετάνοιες του καί ν' ἀναλύεται σέ λυγμούς στήν προσευχή του. Μέ τίς μετάνοιες αὐτουνοῦ, τό-

σο πολύ τόν έπεσκίασε ή χάρις, ώστε ακτινοβόλησε καί σ' έμένα. Τότε ξέσπασε καί σ' έμένα ό πλουτος τής χάριτος. Δηλαδή ύπῆρχε καί πρίν, μέ τήν αγάπη πού είχα στόν Γέροντά μου. Άλλά τότε αίσθάνθηκα κι έγώ τήν χάρι πάρα πολύ έντονα. Νά σᾶς πῶ πῶς μοῦ συνέβηκε.

Ένα πρωί, κατά τίς τρεισήμισι, έπῆγα στό Καθολικό, στήν Αγία Τριάδα, γιά τήν ακολουθία. Ήταν νωρίς ακόμη. Δέν είχε χτυπήσει ακόμη τό σήμαντρο. Κανείς δέν ἦταν μέσ στήν εκκλησία. Κάθισα στόν πρόναο, κάτω από μία σκάλα. Ήμουν άθέατος καί προσευχόμουν. Σέ μία στιγμή άνοίγει ή πόρτα τής εκκλησίας καί μπαίνει ένας ψηλός κι ήλικιωμένος μοναχός. Ήταν ό Γερο-Δημάς. Μόλις μπῆκε, κοίταξε δεξιά-αριστερά· δέν είδε κανένα. Τότε, λοιπόν, κρατώντας ένα μεγάλο κομποσχοίνι, άρχισε τίς μετάνοιες τίς στρωτές, πολλές καί γρήγορες, κι έλεγε συνεχῶς: «Κύριε Ίησού Χριστέ, έλέησόν με... Ύπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ήμᾶς». Σέ λίγο έπεσε σ' έκσταση. Δέν μπορῶ, δέν βρίσκω λόγια νά σᾶς περιγράψω τή συμπεριφορά του άπέναντι στόν Θεό· κινήσεις αγάπης καί λατρείας, κινήσεις θείου έρωτος, θείας αγάπης κι άφοσιώσεως. Τόν είδα νά στέκεται, ν' άνοίγει τά χέρια του ὀρθιος, σέ σχῆμα σταυροῦ, ὅπως έκανε ό Μωυσῆς στή θάλασσα, κι έκανε ένα πράγμα: «Οὐουουουου!...». Τί ἦταν αὐτό; Ήταν μέσα στήν χάρι. Έλαμπε μέσα στό φῶς. Αὐτό ἦταν! Αμέσως μοῦ μετέδωσε τήν εὐχή. Αμέσως μπῆκα στή δική του ατμόσφαιρα. Δέν μέ είχε δεῖ. Άκοῦστε με. Συγκινήθηκα κι άρχισα νά κλαίω. Ήλθε σ' έμένανε τόν ταπεινό κι άνάξιο ή χάρις τοῦ Θεοῦ. Πῶς νά σᾶς τό πῶ; Μοῦ μετέδωσε τήν χάρι. Δηλα-

δή ή χάρις πού είχε εκείνος ό άγιος ακτινοβόλησε καί στή δική μου τήν ψυχή. Μοῦ μετέδωσε τά χαρίσματά του τά πνευματικά.

Λοιπόν, είχε πάθει έκσταση ό Γερο-Δημάς. Χωρίς νά τό θέλει τό έκανε. Δέν μποροῦσε νά κρατήσει τό βίωμά του. Οὔτε κι αὐτό πού λέω εἶναι σωστό. Δέν μπορῶ νά τό εκφράσω. Αὐτό εἶναι κατάληψις ὑπό τοῦ Θεοῦ. Αὐτά δέν ἐξηγοῦνται. Καθόλου δέν ἐξηγοῦνται κι ἅμα τά ἐξηγήσεις, πέφτεις πολύ ἔξω. "Οχι, δέν ἐξηγοῦνται, οὔτε στά βιβλία ἀποδίδονται, οὔτε γίνονται καταληπτά. Πρέπει νά εἶσαι ἄξιος νά τά καταλάβεις.

*‘Ο Γερο-Δημάς μοῦ μετέδωσε
τό χάρισμα τῆς εὐχῆς καί τό διορατικό*

Στίς τέσσερις ή ὥρα χτύπησαν οἱ καμπάνες. ‘Ο Γερο-Δημάς μόλις άκουσε τίς καμπάνες, έκανε μερικές μετάνοιες καί σταμάτησε νά προσεύχεται. Κάθισε στό πεζούλι —νομίζω πῶς εἶναι κτιστό τό πεζούλι στόν πρόναο— κι ἔρχεται ό Μακαρούδας —ἔτσι τόν ἔλεγαν τόν Μακάριο χαϊδευτικά. Ήταν γρήγορος καί γλυκομίλητος. Άγγελουδι ἦταν. Τί ὥραῖα πού άναβε τά καντήλια! Τί ὥραῖα πού άναβε τόν πολυέλαιο! Τί ὥραῖα πάλι πού τά ἔσβηνε ένα ένα! Τί ὥραῖα πού έκανε τίς μετάνοιες! Ζητοῦσε συγγνώμη δεξιά-αριστερά, γιά νά πάρει τά βιβλία νά κανοναρχήσει. Πῶ, πῶ, πῶ, τόν αγαποῦσα! Άξιζε, γιατί είχε χάρι Θεοῦ.

Λοιπόν, μπῆκε μέσα ό Μακάριος, ό Μακαρούδας,

στόν κυρίως ναό. Πίσω του άνοιξε τήν πόρτα ό Γερο-Δημᾶς καί μπήκε κι αυτός μέσα. Στάθηκε λίγο νά τακτοποιηθεῖ στό στασίδι του γιά τήν άκολουθία, νομίζοντας πώς κανείς δέν τόν εἶχε δεῖ. Κι ἐγώ χάθηκα μέσα ἀπ' τή σκιά τῆς σκάλας καί κρυφά καί δειλά μπήκα μέσ στόν κυρίως ναό. Ἐπῆγα κι ἐπροσκύνησα τήν Ἀγία Τριάδα. Μετά ἐγύρισσα καί στάθηκα παράμερα. Στό «Μετά φόβου Θεοῦ...» πολλοί πατέρες κοινώνησαν. Ἐβαλα κι ἐγώ μετάνοια καί μετέλαβα. Ἀπό τή στιγμή πού μετέλαβα, μοῦ ἦλθε μία χαρά ὑπερβολική, ἕνας ἐνθουσιασμός.

Μετά τήν άκολουθία ἔφυγα στό δάσος μόνος μου, γεμάτος χαρά κι ἀγαλλίαση. Τρέλα! Νοερῶς ἔλεγα τήν Εὐχαριστία πηγαίνοντας γιά τήν καλύβα. Μέ πάθος ἔτρεχα μέσ στό δάσος, πηδοῦσα ἀπ' τή χαρά μου, ἄνοιγα σ' ἔκταση τά χέρια μ' ἐνθουσιασμό, δυνατά καί φώναζα: «Δόξα Σοι ό Θεοός! Δόξα Σοι ό Θεοός!». Ναί, τά χέρια μου μεῖνανε ξερά, γίνανε κόκκαλο, ξύλο, κι ἀνοιγμένα ἴσια σχημάτιζαν μέ τό σῶμα μου σταυρό. Δηλαδή, ἄν μέ ἔβλεπες ἀπ' τό πίσω μέρος, θά ἔβλεπες ἕνα σταυρό. Τό κεφάλι μου σηκωμένο πρός τόν οὐρανό, τό στέρνο ἐτέντωνε μέ τά χέρια νά φύγει γιά τόν οὐρανό. Τό μέρος πού εἶναι ἡ καρδιά ἐπήγαινε νά πετάξει. Αυτό πού σᾶς λέω εἶναι ἀλήθεια, τό εἶχα πάθει. Πόση ὥρα ἤμουν σ' αὐτή τήν κατάσταση δέν ξέρω. Ὅταν συνῆλθα, ἔτσι ὅπως ἤμουν, κατέβασα τά χέρια μου καί σιωπηλός μέ δάκρυα προχώρησα πάλι μέ βρεγμένα τά μάτια μου.

Ἐφθασα στό κελλί. Δέν ἐκολάτσια κατὰ τή συνήθειά μου. Νά μιλήσω δέν μποροῦσα. Πῆγα στήν ἐκκλησία, ἀλ-

λά, ὅπως συνήθιζα νά φάλλω διάφορα κατανυκτικά, δέν ἔφαλα. Κάθισα στό στασίδι κι ἔλεγα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Συνέχιζε ἐκείνη ἡ κατάσταση ἀλλά πιό ἡρεμα. Μ' ἔπνιγε ἡ συγκίνηση. Ἀναλύθηκα σέ δάκρυα. Ἐφευγαν ἀβίαστα ἀπ' τά μάτια μου, μόνα τους. Δέν τά ἤθελα, ἀλλά ἦταν συγκίνηση γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ. Δέν σταμάτησαν ὡς τό βράδυ. Δέν μποροῦσα νά φάλλω, νά σκέπτομαι, νά μιλῶ. Κι ἄν βρισκόταν ἄλλος ἐκεῖ, δέν θά τοῦ μιλοῦσα. Θά ἔφευγα, νά εἶμαι μόνος.

Ἐνα εἶναι βέβαιο. Ὁ Γερο-Δημᾶς μοῦ μετέδωσε τό χάρισμα τῆς εὐχῆς καί τό διορατικό, τήν ὥρα πού ὁ ἴδιος προσευχόταν στό νάρθηκα τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ Καθολικοῦ τῶν Καυσοκαλυβίων. Αυτό πού ἔπαθα, ποτέ δέν τό εἶχα σκεφθεῖ, οὔτε ποτέ ἐπιθυμήσει, οὔτε τό περίμενα. Οἱ Γέροντες δέν μοῦ εἶχαν μιλήσει ποτέ γι' αὐτά τά χαρίσματα. Αὐτή τήν παράδοση εἶχαν. Δέν μέ δίδασκαν μέ λόγια. Μόνο μέ τή στάση τους. Διαβάζοντας τούς βίους τῶν ἁγίων καί τῶν ὁσίων, ἔβλεπα τά χαρίσματα πού τούς ἔδιδε ὁ Θεός. Οἱ Πατέρες δέν ἔκαναν ἐκβιασμούς, δέν ζητοῦσαν σημεῖα, δέν ζητοῦσαν χαρίσματα. Ἐγώ δέν εἶπα ποτέ μου —πιστέψτε με— νά ἔπαιρνα κάποιο χάρισμα ἀπ' τόν Θεό. Ποτέ δέν τό σκέφθηκα. Κι αὐτό πού ποτέ δέν σκέφθηκα παρουσιάσθηκε ξαφνικά κι ἐγώ ποτέ δέν τοῦ ἔδωσα σημασία.

Κατά τό ἀπογευματάκι τῆς ἴδιας ἡμέρας ἐβγῆκα ἀπό τήν ἐκκλησία. Κάθισα στό πεζούλι καί κοίταζα κατὰ τή θάλασσα. Πλησίαζε ἡ ὥρα πού συνήθως ἐρχόντουσαν οἱ Γέροντές μου. Ἐκεῖ πού κοίταζα μήπως ἔλθουν, τούς εἶδα νά προβάλλουν. Τούς εἶδα νά κατεβαίνουν κάτι μαρμάρινα

σκαλιά. Αὐτός ὅμως ὁ τόπος ἦταν μακρινός, δέν ἔπρεπε κανονικά νά τόν βλέπω. Τούς εἶδα μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἐνθουσιάσθηκα. Ἦταν ἡ πρώτη φορά πού μοῦ συνέβηκε αὐτό. Πετάγομαι ἔξω, τρέχω καί τούς φθάνω. Παίρνω τά δισάκια.

— Πῶς τό ἤξερες ὅτι ἐρχόμαστε; λέει ὁ Γέροντας.

Ἐγώ δέν μίλησα. Ὅταν ἐφθάσαμε ὅμως στό κελλί, πλησιάζω τόν μεγάλο Γέροντα, τόν πατέρα Παντελεήμονα, μυστικά καί κρυφά ἀπ' τόν παπα-Ἰωαννίκιο, καί τοῦ λέω:

— Γέροντα, δέν ξέρω πῶς νά σοῦ τό ἐξηγήσω. Ἐνῶ ἤσασταν πίσω ἀπ' τό βουνό, ἐγώ σᾶς εἶδα φορτωμένους κι ἔτρεξα. Τό βουνό ἦταν σάν τζάμι κι ἔβλεπα πίσω.

— Καλά, καλά, λέει ὁ Γέροντας, μή δίνεις σημασία σ' αὐτά, οὔτε νά τό πεῖς πουθενά, γιατί ὁ πονηρός παρακολουθεῖ.

Ζοῦσα μέσ στ' ἄστρα, μέσ στό ἄπειρο, στόν οὐρανό

Τό χάρισμα τῆς διοράσεως, ὅπως σᾶς εἶπα, ποτέ δέν τό εἶχα ἐπιθυμήσει. Οὔτε ὅταν τό ἔλαβα, προσπάθησα νά προχωρήσω, δηλαδή νά τό καλλιεργήσω. Δέν τοῦ ἔδωσα σημασία. Οὔτε ζήτησα ποτέ, οὔτε ζητῶ ἀπ' τόν Θεό νά μοῦ ἀποκαλύψει κάτι, γιατί νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι ἀντίθετο μέ τό θέλημά Του. Ἀλλά μετά τό γεγονός μέ τόν Γερο-Δημᾶ ἄλλαξα ἐντελῶς. Ἡ ζωή μου ὅλο χαρά καί ἀγαλλίαση. Ζοῦσα μέσ στ' ἄστρα, μέσ στό ἄπειρο, στόν οὐρανό. Πρῶτα δέν ἤμουν ἔτσι.

Ἀπό τότε πού αἰσθάνθηκα τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, ὅλα τά χαρίσματα πολλαπλασιάσθηκαν. Ἐγίνα ἔξυπνος. Ἐμαθα τριαδικούς κανόνες, τόν Κανόνα τοῦ Ἰησοῦ, ἄλλους κανόνες. Μόνο πού τούς διαβάζανε καί τούς φάλλανε στήν ἐκκλησία, τούς μάθαινα ἀπ' ἔξω. Τό Ψαλτήρι τό ἔλεγα ἀπ' ἔξω. Πρόσεχα κι ὀρισμένους ψαλμούς πού ταιριάζανε τά λόγια τους νά μήν τούς μπερδεύω. Ὅντως ἄλλαξα. «Ἐβλεπα» πολλά πράγματα, ἀλλά δέν μιλοῦσα· δηλαδή δέν εἶχα τό δικαίωμα νά τό πῶ, δέν εἶχα «πληροφορία». Ὅλα τά ἔβλεπα, ὅλα τά πρόσεχα, ὅλα τά ἤξερα. Ἀπ' τή χαρά μου δέν πατοῦσα στή γῆ. Τότε ἀνοίξε ἡ μύτη μου καί μύριζα τά πάντα, ἀνοίξαν τά μάτια μου, ἀνοίξαν τ' αὐτιά μου. Ἀπό μακριά τά καταλάβαινα. Τά ζῶα, τά πουλιά, τά ξεχώριζα ὅλα. Ἦξερα ἀπ' τό κελάδημα ἂν εἶναι κότσυφας, ἂν εἶναι σπουργίτι, ἂν εἶναι σπίνος, ἂν εἶναι ἀηδόνι, ἂν εἶναι κομπογιάννηδες, ἂν εἶναι τσίχλες. Ὅλα τά πουλάκια τά καταλάβαινα ἀπ' τή φωνή τους. Τή νύκτα, ξημερώνοντας, χαιρόμουν τή συναυλία πού ἔκαναν τ' ἀηδόνια, τά κοτσύφια, ὅλα, ὅλα...

Ἐγίνα ἄλλος, καινούργιος, διαφορετικός. Ὅ,τι ἔβλεπα, τό ἔκανα προσευχή. Τό γύριζα στόν ἑαυτό μου. Γιατί τό πουλί φάλλει καί δοξολογεῖ τόν Πλάστη; Ἦθελα νά τό κάνω κι ἐγώ. Τό ἴδιο καί μέ τά λουλούδια. Τά λουλούδια τά καταλάβαινα ἀπ' τίς μυρωδιές καί τό ἄρωμά τους τό ἄκουγα ἀπό μισή ὥρα μακριά. Παρατηροῦσα τά χόρτα, τά δέντρα, τά νερά, τά βράχια. Ἀ! μέ τά βράχια μιλοῦσα. Πόσα εἶχαν δεῖ αὐτά! Τά ρωτοῦσα καί μοῦ λέγανε ὅλα τά μυστικά τῶν Καυσοκαλυβίων. Κι ἐγώ συγκινιόμουν καί

καταφυγόμενοι. Τὰ ἔβλεπα ὅλα μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἐβλεπα, ἀλλά δέν μιλοῦσα. Συχνά πήγαινα στό δάσος. Πολύ μ' ἐνθουσίαζε νά περπατῶ ἀνάμεσα ἀπ' τίς πέτρες καί τά σχοῖνα, τά μικρά καί τά μεγάλα δέντρα.

Τό ἀγάπησα τό ἀηδόνι καί μ' ἐνέπνευσε

Μιά μέρα, ἕνα πρωινό ἐπροχώρησα μόνος μου στό παρθένο δάσος. Ὅλα, δροσισμένα ἀπό τήν πρωινή δροσιά, λαμπύριζαν στόν ἥλιο. Βρέθηκα σέ μία χαράδρα. Τήν πέρρασα. Κάθισα σ' ἕνα βράχο. Δίπλα μου κρύα νερά κυλοῦσαν ἡσυχά κι ἔλεγα τήν εὐχή. Ἡσυχία ἀπόλυτη. Τίποτα δέν ἀκουγόταν. Σέ λίγο, μέσα στήν ἡσυχία ἀκούω μία γλυκιά φωνή, μεθυστική, νά φάλλει, νά ὑμνεῖ τόν Πλάστη. Κοιτάζω, δέν διακρίνω τίποτα. Τελικά, ἀπέναντι σ' ἕνα κλαδί βλέπω ἕνα πουλάκι· ἦταν ἀηδόνι. Κι ἀκούω τό ἀηδονάκι νά κελαηδεῖ, νά σχίζεται· μάλλιασε, πού λέμε, ἡ γλώσσα του, φούσκωσε ἀπ' τοῦς λαρυγγισμούς ὁ λαιμός του. Αὐτό τό πουλάκι τό μικροσκοπικό νά κάνει κατὰ πίσω τά φτερά του, γιά νά ἔχει δύναμη καί νά βγάξει αὐτούς τοῦς γλυκύτατους τόνους, αὐτή τήν ωραία φωνή καί νά φουσκώνει ὁ λάρυγγάς του! Πῶ, πῶ, πῶ! Νά 'χα ἕνα ποτηράκι μέ νερό, γιά νά πηγαίνει νά πίνει καί νά ξεδιψάει!

Μοῦ ἦλθαν δάκρυα στά μάτια. Τά ἴδια ἐκεῖνα δάκρυα τῆς χάριτος πού κυλοῦσαν ἀβίαστα καί τά ὅποια ἀπέκτησα ἀπ' τόν Γερο-Δημᾶ. Ἦταν ἡ δεύτερη φορά πού τά δοκίμαζα.

Δέν μπορῶ νά σᾶς μεταφέρω αὐτά πού ἐνίωσα. Αὐτά πού αἰσθάνθηκα. Σᾶς φανέρωσα, ὅμως, τό μυστήριό. Καί σκεπτόμουν: «Γιατί τό ἀηδονάκι νά βγάξει αὐτούς τοῦς λαρυγγισμούς; Γιατί νά κάνει αὐτές τίς τρίλιες; Γιατί νά φάλλει αὐτό τό ὑπέροχο ἄσμα; Γιατί, γιατί, γιατί... γιατί νά ξελαρυγγιάζεται; Γιατί, γιατί, γιά ποιό σκοπό; Μήπως περιμένει νά τό ἐπαινέσει κανεῖς; Ὁχι, βέβαια, ἐκεῖ κανεῖς δέν θά τό κάνει αὐτό». Μόνος μου φιλοσοφοῦσα. Αὐτό τ' ἀπέκτησα μετά τό γεγονός μέ τόν Γερο-Δημᾶ. Πρίν ἀπ' αὐτό δέν τό ἔκανα. Πόσα δέν μοῦ εἶπε τό ἀηδονάκι! Καί πόσα τοῦ εἶπα μέσ στή σιωπή: «Ἀηδονάκι μου, ποιός σοῦ εἶπε ὅτι ἐγώ θά περνοῦσα ἀπό δῶ; Ἐδῶ κανεῖς δέν πλησιάζει. Εἶναι τόσο ἀπρόσιτο τό μέρος. Πόσο ωραῖα κάνεις χωρίς διακοπή τό καθήκον σου, τήν προσευχή σου στόν Θεό! Πόσα μοῦ λέεις, ἀηδονάκι μου, πόσα μέ διδάσκεις! Θεέ μου, συγκινοῦμαι. Ἀηδόνι μου, μοῦ δείχνεις μέ τό κελάηδημά σου πῶς νά ὑμνῶ τόν Θεό, μοῦ λές χίλια, πολλά, πάρα πολλά...».

Δέν εἶμαι καλά ἀπό ὑγεία, νά τά πῶ ὅπως τά νιώθω. Θά μπορούσε νά γραφεῖ ἕνα ὁλόκληρο πεζογράφημα. Τό ἀγάπησα πολύ τό ἀηδόνι. Τό ἀγάπησα καί μ' ἐνέπνευσε. Σκέφθηκα: «Γιατί ἐκεῖνο κι ὄχι κι ἐγώ; Γιατί ἐκεῖνο νά κρύβεται καί ὄχι κι ἐγώ;». Καί μοῦ ἦλθε στό νοῦ ὅτι πρέπει νά φύγω, πρέπει νά χαθῶ, πρέπει νά μὴν ὑπάρχω. Εἶπα: «Γιατί; Εἶχε αὐτό κόσμος μπροστά του; Ἦξερε ὅτι ἤμουνα ἐγώ καί τ' ἀκουγα; Ποιός τ' ἀκουγε πού ξελαρυγγιάζοταν; Γιατί πήγαινε σέ τέτοια κρυφά μέρη; Ἀλλά κι ἐκεῖνα τ' ἀηδονάκια μέσ στό λόγγο, μέσ στή ρεματιά πού βρισκόντου-

σαν τή νύκτα καί τήν ἡμέρα, τό βράδυ καί τό πρωί, ποιός τ' ἄκουγε πού ξελαρυγγιαζόντουσαν ὅλα; Καί γιατί τό κά- νανε αὐτό τό πράγμα; Καί γιατί πηγαίνανε σέ τέτοια κρυ- φά μέρη; Γιατί σπάζανε τό λάρυγγά τους; Ὁ σκοπός ἦταν ἡ λατρεία, τό ψάλσιμο στόν Δημιουργό τους, ἡ λατρεία στόν Θεό». Ἔτσι τά ἐξηγοῦσα.

Ὅλ' αὐτά τά θεώρησα ὅτι ἦταν τοῦ Θεοῦ ἄγγελοι, δηλαδή πουλάκια πού δοξάζανε τόν Θεό, τόν Πλάστη τῶν ἀπάντων καί δέν τ' ἄκουγε κανείς. Ναί, κρύβονταν, νά μήν τ' ἀκούει κανείς, πιστέψτε με! Δέν τά ἐνδιέφερε νά τ' ἀκού- νε, ἀλλά ποθοῦσαν μέσ στή μοναξιά, μέσ στήν ἡσυχία, μέσ στήν ἐρημιά, μέσ στή σιωπή νά τ' ἀκούει ποιός ἄλλος; Ὁ Πλάστης τῶν ἀπάντων, ὁ Δημιουργός τοῦ παντός. Αὐτός πού τοὺς χάρισε ζωή καί πνοή καί φωνή. Θά ρωτήσετε: «Εἶχανε μυαλό;». Τί νά πῶ, δέν ξέρω ἄν τό ἔκαναν συνει- δητά ἢ ὄχι. Δέν ξέρω. Γιατί αὐτά εἶναι πουλάκια. Μπορεῖ τώρα νά εἶναι στή ζωή καί μετά νά μήν ὑπάρχουν, ὅπως λέει ἡ Ἀγία Γραφή. Δέν πρέπει ἐμεῖς νά σκεπτόμαστε δια- φορετικά ἀπ' ὅ,τι λέει ἡ Ἀγία Γραφή. Ὁ Θεός μπορεῖ νά μᾶς παρουσιάσει ὅτι ὅλοι αὐτοί ἦταν ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς δέν τά ξέρομε αὐτά. Πάντως κρύβονταν, νά μήν ἀ- κούσει κανείς τή δοξολογία τους.

Ἔτσι καί γιά τοὺς μοναχούς ἡ ζωή ἐκεῖ, στό Ἅγιον Ὅρος, εἶναι ἄγνωστη. Ζεῖς μέ τόν Γέροντα, τόν ἀγαπάεις. Οἱ μετάνοιες, οἱ ἀσκήσεις, ὅλα γίνονται, ἀλλ' οὔτε τίς θυ- μᾶσαι, οὔτε κανείς λέει γιά σένα: «Τί εἶναι αὐτός;». Ζεῖς τόν Χριστό, εἶσαι τοῦ Χριστοῦ. Ζεῖς μέσα σ' ὅλα καί ζεῖς τόν Θεό, ἐν ᾧ τά πάντα ζοῦν καί κινοῦνται· ἐν τῷ ὁποίῳ καί

διά τοῦ ὁποίου¹³ —εἶναι δικές μου ἐλληνικοῦρες αὐτές. Μπαίνεις μέσ στήν ἄκτιστη Ἐκκλησία καί ζεῖς ἐκεῖ ὡς ἄ- γνωστος. Κι ἐνῶ ἀναλύεσαι γιά τοὺς συνανθρώπους σου προσευχόμενος, μένεις ἄγνωστος σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, χωρίς ἴσως ποτέ νά σέ γνωρίσουν.

*Μοῦ μπῆκε στό νοῦ νά φύγω στήν ἔρημο,
μόνος μόνω Θεῷ*

Ἐγώ ἐκεῖ! Τό νοῦ μου νά φύγω. Νά ζητήσω ἀπ' τόν Γέροντα ἄδεια κι ἓνα σακί μέ παξιμάδια καί νά χαθῶ, γιά νά ὑμνῶ καί νά δοξάζω ἀδιαλείπτως τόν Θεό. Ἀλλά σκε- πτόμουν: «Ποῦ νά πάω; Δέν ἔχω μάθει καλά τό ἐργόχει- ρο». Δέν μοῦ τό εἶχανε διδάξει. Ἴσως φοβόντουσαν νά μή φύγω. Αὐτός ὁ φόβος κυριαρχοῦσε στό Ἅγιον Ὅρος. Δέν τοῦ μαθαίνανε τοῦ ὑποτακτικοῦ νά τελειώνει τό ἐργόχειρο, γιά νά μήν τοὺς φύγει. Ἐνῶ εἶναι ἀέρας γιά τόν μοναχό νά ξέρει ἐργόχειρο, γιατί ἔχει τρόπο νά πάρει τό παξιμάδι του.

Μοῦ μπῆκε, λοιπόν, στό νοῦ αὐτό τό πράγμα, νά φύ- γω στήν ἔρημο, μόνος μόνω Θεῷ. Ἀνιδιοτελῶς. Χωρίς ὑ- περηφάνεια, χωρίς ἐγωισμό, χωρίς κενοδοξία, χωρίς, χω- ρίς, χωρίς... Τό πιστεύετε; Ἀπό κεῖ μοῦ γεννήθηκε τό ἀνι- διοτελές. Τό ἀκραιφνές, τό τέλειο ἐπέτυχαν μερικοί ἀσκη- ταί πού χάθηκαν μέσ στήν ἔρημο. Δέν ἐπεδίωκαν οὔτε κό-

13. Πρβλ. α' ἀντίφωνον ἀναβαθμῶν Ὁρθρου Κυριακῆς γ' ἤχου.

σμο οὔτε τίποτα, τίποτα, τίποτα... Ἀνελύοντο σέ δάκρυα πρὸς τὸν Θεό καὶ προσηύχοντο ὅλοι γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Ὅλοι ἐκόπτοντο πρῶτα γιὰ τὸν κόσμο καὶ τὴν Ἐκκλησία καὶ μετὰ γιὰ τὸν ἑαυτό τους.

Λοιπὸν, ἐμένα, ὅπως σᾶς εἶπα, μοῦ καρφώθηκε ὁ σκοπὸς τοῦ ἀηδονιοῦ. Ποιὸς ὁ σκοπὸς νὰ ξελαρυγγιάζεται μὲς στὴν ἐρημιὰ; Ἡ λατρεία, ἡ ὑμνωδία, ἡ δοξολογία στὸν Θεό, τὸν Δημιουργό. Γιατί, λοιπὸν, νὰ μὴν πάω στὴν ἐρημο, νὰ λατρεύω τὸν Θεό ἐν σιωπῇ, χαμένος ἀπ' τὸν κόσμο κι ἀπ' τὴν κοινωνία; Ὑπάρχει τελειότερο πράγμα; Ὅλ' αὐτὰ τὰ νοήματα τὰ εἶχα βγάλει ἀπ' τὸ ἀηδόνι. Πῶ, πῶ, πῶ, σχέδια πού ἔκανα! Πῶς θὰ πῆγαινα στὴν ἐρημιὰ, πῶς θὰ χαιρόμουν, πῶς θὰ πέθαινα! Πῶ, πῶ, πῶ, θὰ ἔτρωγα τὰ χόρτα, θὰ ἔκανα τὸ ἓνα, τὸ ἄλλο! Θὰ πῆγαινα ὡς ρακένδυτος κι ὡς ἄγνωστος σέ κανένα μοναστήρι, νὰ μοῦ δίνανε κανένα παξιμάδι καὶ θὰ τὸ ἔτρωγα, χωρὶς νὰ λέω ποῦ κάθομαι καὶ ποῦ μένω καὶ ποιὸς εἶμαι. Εἶχα κάνει ὁλόκληρο σχέδιο. Αὐτό ἦταν τὸ μυστικό μου.

Ἐγύρισα στό κελλί γεμάτος ἀπ' ὅλ' αὐτὰ τὰ συναισθήματα καὶ τὰ ὄνειρα. Τό ἐξομολογήθηκα στὸν Γέροντα. Ὁ Γέροντας ἐμειδίασε.

— Πλάνη, μοῦ λέει, βγάλ' τα ἀπ' τὸ μυαλό σου, οὔτε καὶ νὰ τὸ ξανασκεφθεῖς, γιατί θὰ σοῦ κόψουνε καὶ τὴν προσευχή αὐτὰ τὰ πράγματα.

Κι ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ πολλές φορές, εἶχα ἓνα μεγάλο καλό. Ὅ,τι ἐξομολογίμουνα στὸν Γέροντα, τελείωνε τὴν ἴδια στιγμή κι ἐνιωθα μέσα μου μία μεγάλη χαρά. Ἦταν, φαίνεται, ἡ εὐχή τοῦ Γέροντα.

Ἦτσι ζοῦσα σάν ὑποτακτικὸς μέσα στὸν ἐπίγειο παράδεισο τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ποτέ δὲν θὰ ἤθελα νὰ φύγω ἀπὸ κατ'. Ἀλλὰ τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ ἦταν διαφορετικό.

Ὁ Θεὸς μέ γλίτωσε

Ἦταν μιά μέρα βροχερή. Ὅταν σταμάτησε ἡ βροχή, βλέπομε ἀπ' τὸ ἐργαστήρι πού ἐργαζόμασταν πολλοὺς πατέρες ἀπὸ ἄλλα κελλιά νὰ πηγαίνουν κατὰ τὸν Ἅγιο Νήφωνα, νὰ μαζέφουν σαλιγκάρια. Ὁ παπα-Ἰωαννίκιος ἔβλεπε τούς πατέρες πού περνούσανε καὶ στενοχωριότανε. Ἦθελε νὰ πάω νὰ μαζέψω κι ἐγώ. Τοῦ λέω:

— Ὁ Γέροντας μοῦ εἶπε νὰ μὴν πάω. Ξεκίνησα καὶ μέ γύρισε πίσω. Ἀμα ὅμως θέλεις νὰ πάω, ἐγώ θὰ κάνω ὑπακοή καὶ θὰ πάω.

Τότε κι ἐκεῖνος μοῦ λέει:

— Πήγαινε. Σήμερα ἔχει πολλὰ σαλιγκάρια.

Ἦ, κι ἐγώ ἀρπάζω τὸν τουρβά¹⁴ καὶ τρέχω. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἔτρεχα, γιὰ νὰ μὴ μέ δοῦνε οἱ Γέροντές μου. Μετὰ πού ξεμάκρυνα, τὸ βαλα στό τρέξιμο. Ἐφθασα ψηλά, σέ κάτι ἀπότομα βράχια, πού δὲν πῆγαιναν οὔτε ἀγριογούρουνα, διότι τὰ ἀγριογούρουνα, ὅταν βρέξει, μαζεύονται ὅλα μαζί καὶ τρέχουν νὰ φᾶνε τὰ σαλιγκάρια. Τρεῖς ὥρες μάζευα. Μάζεψα πολλά, τὸν γέμισα τὸν τουρβά. Ἦμουνα καταϊδρωμένος καὶ καθὼς κατηφόριζα — ἦταν ἀπόγευμα

14. Τουρβάς καὶ ντορβάς: εἶδος μικροῦ σάκου γιὰ τὸν ὦμο.

κι είχε δροσίσει ή άτμόσφαιρα— μέ πάγωσε ένας παγωμένος άέρας, πού κατέβαινε άπ' τόν Άθω στή θάλασσα. 'Ο τουρβάς στόν ωμο μούσκεψε και πάγωσε όλη ή πλάτη μου άπ' τά σάλια τών σαλιγκαριών.

Καθώς κατέβαινα μέσ' άπό δύσβατα μέρη, έπρεπε νά περάσω μία σάρα —σάρες είναι τ' άγρια μέρη πού έχουν λιανολίθαρα. 'Όταν έφθασα στά μισά, άρχισε ή σάρα όλόκληρη νά φεύγει σάν ποταμός άπ' τήν κορυφή του βουνού και νά παρασέρνει πέτρες, βράχια κι άλλα. Τό πλάτος ήταν περίπου δεκαπέντε-είκοσι μέτρα. Τά πόδια μου βυθίστηκαν μέχρι τό γόνατο. Άδύνατον νά προχωρήσω. Φορτωμένος όπως ήμουν, μέ κίνδυνο νά σκοτωθώ, φώναξα: «Παναγίτσα μου!». Στή στιγμή πετάχθηκα άπό μία άόρατη δύναμη είκοσι μέτρα πιο πέρα, στην άπέναντι πλευρά της χαράδρας πάνω σέ κάτι μεγάλη βράχια, έτοιμα κι αυτά νά κυλήσουν προς τά κάτω. Τήν ίδια στιγμή άπό κάτω περνούσαν οί πατέρες, πού επέστρεφαν άπ' τόν Άγιο Νήφωνα κι εκείνοι μέ τά σαλιγκάρια. Είδαν τή σάρα, όλο τό κακό, κι άρχισαν νά φωνάζουν: «'Εεε! μήπως ήταν κανείς εκεί;». 'Εγώ βρέθηκα μακριά άπ' τόν κίνδυνο, χωρίς νά πάθω τίποτα. Μόνο τά παπούτσια μου, τά τσαρούχια μου δηλαδή, έμειναν στή σάρα και τά πόδια μου ήταν γεμάτα αίματα. Οί πατέρες φωνάζανε πάλι, άλλ' έγώ δέν μιλούσα. 'Ηθελα νά μιλήσω, αλλά δέν μπορούσα. Είχα πάθει φοβία. Τούς άκουγα, αλλά δέν αποκρινόμουν. 'Ο τουρβάς, άπείρακτος στην πλάτη μου, θά ήταν πάνω άπό όγδόντα οκάδες. 'Όταν συνήλθα, άρχισα νά σκαρφαλώνω στόν ένα βράχο, στόν άλλο, μέχρι πού έφθασα κάτω. Μόλις κατέ-

βηκα κάτω, άλλος κίνδυνος. Βλέπω ένα φίδι, πού τό λένε γαλατά. Πολύ τρώμαξα...

'Ο Θεός μέ γλίτωσε. 'Εφθασα στό κελλί κατατρομαγμένος. 'Επεσα κάτω. Διηγήθηκα στους Γέροντες όσα μου συνέβησαν. Είχα πάθει τρόμο. Διηγήθηκα για τή σάρα; για τά παπούτσια μου πού χαθήκανε, για τά πόδια μου τά γεμάτα αίματα, για τό φίδι. 'Ο Γέροντας πολύ στενοχωρέθηκε και τιμώρησε τόν παπα-Ίωαννίκιο. Του έβαλε κανόνα νά μή λειτουργήσει για πολλούς μήνες κι εκείνος έκλαιγε για όσα συνέβησαν.

Μέ φίλησε στό μέτωπο και χωρίσαμε κλαίγοντας

Μ' εκείνο, όμως, τό κρυολόγημα έγώ έπαθα ύγρά πλευρίτιδα και πονούσα πολύ. Δέν είχα διάθεση, δέν ήθελα νά φάω. Είδοποίησαν οί Γέροντες κι ήλθε ένας ψηλός, άγιότατος άσκητής, ό πατήρ Άντώνιος. 'Ηταν όσιοπατερείτης. 'Η εκκλησία του κελλιού του ήταν έπ' όνόματι τών 'Οσίων Πατέρων τών έν Αγίω 'Ορει τω Άθω άσκησάντων, τών έν άσκήσει λαμψάντων. Αυτός έκανε και λίγο τόν γιατρό. 'Ηλθε, μέ είδε, πάει στην καλύβη του και μου φέρνει ένα είδος δέρματος, πού τό λένε έκδόριον, και μου τό βάζει πάνω στην πλάτη μου. Αυτό όλη τή νύκτα βύζαινε τό ύγρό της πλάτης μου. Τήν άλλη μέρα, κατά τίς δέκα ή ώρα, παίρνει ένα φαλίδι, τό απολυμαίνει μέ οινόπνευμα και μου κόβει τό έκδόριον, πού είχε γεμίσει ύγρό κι έγινε σάν μαξιλαράκι μαζί μέ τό δέρμα μου. 'Ο πόνος μου εκείνη τή

στιγμή ήταν άφόρητος. Ἡ ἐξάντλησή μου πολύ μεγάλη. Λιποθύμησα. Κι ὅταν συνῆλθα λίγο, ἔνιωσα μεγάλη χαρά μέσα μου, γιατί μπορούσα καί προσευχόμουν. Ἄρχισα τότε νά ψάλλω: «Ἀπό τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν ἀσθενεῖ τὸ σῶμα, ἀσθενεῖ μου καὶ ἡ ψυχή...»¹⁵. Ἔτσι πού μ' ἄκουσε ὁ παπα-Ἰωαννίκιος, ἔρχεται κοντά μου, μ' ἀγκαλιάζει, μέ φιλεῖ στό μέτωπο καί μοῦ λέει:

— Παιδί μου, νά μέ συγχωρέσεις!

Ἔρχεται ὁ Γέροντας. Τοῦ λέγει ἄγρια:

— Ἄ, τόν στραβό τόν ἄνθρωπο!

Ἐγώ δέν εἶχα ὀρεξη, δέν ἤθελα νά φάω, ἔτρωγα πολύ λίγο καί κάθε μέρα καί χειρότερα· πήγαινα γιά θάνατο. Φοβηθήκανε οἱ Γέροντες μήπως πεθάνω, τό ἴδιο κι ὁ πατήρ Ἀντώνιος, πού ἔκανε τόν γιατρό.

— Νά φύγει τό παιδί, λέει ὁ πατήρ Ἀντώνιος, δέν θ' ἀντέξει, χρειάζεται φάρμακα, πού ἐδῶ δέν ἔχομε. Δέν τρώγει κι ὅπωςδῆποτε, ὅσο κάθεταί, τόσο χειροτερεύει.

Σκεφθεῖτε ὅτι ἔφαγα μία γουλιὰ ἀπό ἀμύγδαλα κοπανισμένα καί μέ πείραξε. Τόσο τό στομάχι μου εἶχε ἐξασθενήσει.

Οἱ Γέροντές μου μέ θέλανε πάρα πολύ, ἀλλά βρεθήκανε στήν ἀνάγκη νά μέ στείλουν ἔξω στόν κόσμο, γιατί ἐκεῖ οὔτε γάλα οὔτε κρέας ὑπῆρχε. Κι ἔτσι μοῦ ἔδωσαν ἄδεια, ἔβγαλαν χαρτιά ἀπό τόν Δικαῖο, νά γυρίσω στό χωριό μου γιά δύο μῆνες περίπου, ὥσπου νά συνέλθω. Κι ἔφυγα. Μέ πῆρε ὁ παπα-Ἰωαννίκιος, μέ πῆγε στή Δάφνη μέ βάρκα μέ

κουπιά. Δέν εἶχαμε μηχανή τότε καθόλου. Τότε δέν εἶχαμε οὔτε μουλάρια οὔτε μηχανές. Οἱ ἀσκηταί ὅ,τι κουβαλοῦσαν ἐκεῖ πάνω, τό κουβαλοῦσαν στόν ὦμο, στήν πλάτη. Ἐφθάσαμε, λοιπόν, στή Δάφνη. Δέν μπορούσα νά σταθῶ ὀρθίος· μέ ξαπλώσανε σ' ἓνα δωμάτιο. Ἐκεῖ στεγαζόταν τό ταχυδρομεῖο. Σέ λίγο μέ πιάσανε φρικτοί πόνοι στά νεφρά. Ἐκλαιγα ἀπ' τόν πόνο. Ἐκλαιγε κι ὁ παπα-Ἰωαννίκιος. Ἐγώ μέσ στόν πόνο βρῆκα τή δύναμη νά τόν παρηγορήσω:

— Μήν κλαίεις, Γέροντα, θά γίνω καλά, δέν ἔχω τίποτα.

Κι ἐκεῖνος παρηγοροῦσε ἐμένα μέσ στό κλάμα λέγοντας:

— Μήν κλαίεις, παιδί μου, θά γίνεις καλά.

Ἦλθε τό καράβι, μ' ἔβαλε μέσα, μ' ἐφίλησε στό μέτωπο καί χωρίσαμε κλαίγοντας.

15. Μικρὸς Παρακλητικὸς Κανὼν, μεγαλυνάριον.

EYBOIA

(1925-1940)

*«Μαλάκωσαν οἱ καρδιές τους
καί μόνοι τους ζητοῦσαν νά νηστεύουν,
ν' ἀγωνίζονται καί νά θέλουν
νά γνωρίσουν τόν Χριστό»*

*Ποτέ δέν είχα φαντασθεῖ
ὅτι θά γύριζα στόν κόσμο*

Ποτέ δέν είχα φαντασθεῖ ὅτι θά γύριζα στόν κόσμο. Πατρίδα μου ἦταν τά Καυσοκαλύβια. Εἶχα, βέβαια, παρακαλέσει τόν Θεό νά μοῦ δώσει μία ἀρρώστια. Καί μοῦ ἔδωσε ἀρρώστια. Ἀλλά λέω: «Καλά, Θεέ μου, μοῦ τήν ἔδωσες· ὅχι καί νά μέ βγάλεις ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος». Ἀλλά μ' ἔβγαλε. Ἀπ' τήν ἀρρώστια ἔφυγα. Μέ διώξανε δηλαδή. Ἄκουσε ὁ Θεός ἀλλ' ὅχι καί καλά τό θέλημά μου. Μοῦ ἔδωσε καί κάτι πού δέν τό ἤθελα. Διότι ἐξαιτίας τῆς ἀρρώστιας μου ἔφυγα ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος. Κι ἔτσι μετά ἀπό τόσα χρόνια γύριζα πάλι στό σπίτι μου!... Μές στό καράβι ἀτελείωτες οἱ ὥρες. Ὅλα γιά μένα ἦταν παράξενα. Παιδάκια, γυναῖκες εἶχα χρόνια νά δῶ.

Στό χωριό ἐπῆγα μέσω Χαλκίδος. Πέρασα τ' Ἀλιβέρι. Ἐφθασα στόν Ἅγιο Ἰωάννη, τό χωριό μου. Πρῶτα ἐπέρασα ἀπ' τά Περιβόλια. Βρίσκω κάποιον, συγκεκριμένα τόν γαμπρό μου, τόν Νικόλα, τόν πατέρα τῆς Ἑλένης. Τόν ρωτάω:

— Ποιοί άλλοι βρίσκονται ἐδῶ;

— Ἔ, λέει, λίγο πιό κεῖ εἶναι ὁ Λεωνίδα ὁ Μπαῖρα-
κτάρης — ὁ πατέρας μου — καί πιό κάτω ἄλλοι — εἶπε τά
ὀνόματα.

Ἐγὼ τώρα μέ χτυποκάρδι ξεκίνησα νά συναντήσω τόν
πατέρα μου. Εἶχα πολλά χρόνια νά τόν δῶ. Ὅπως σᾶς ἔ-
χω πεῖ, ἔλειπε χρόνια στήν Ἀμερική. Ὅταν τόν ἀντίκρι-
σα, τόν γνώρισα ἀμέσως. Ἐκεῖνος ποῦ νά μέ καταλάβει!
Καλόγερος, τά μαλλιά, τά γένια ὡς κάτω. Ντρεπόμουν
κι ὅπως φοροῦσα τό ζωστικό, τά εἶχα ἀπό μέσα κρύφει.
Πετοῖ καί κόκκαλα ἀπ' τήν ἀρρώστια!...

Τόν καλημέρισα. Μοῦ λέει:

— Ποιός εἶσαι; Κι ἀπό ποῦ;

— Καλόγερος, τοῦ ἀπαντάω. Ἐσύ ἔχεις οἰκογένεια,
παιδιά; Πόσα παιδιά ἔχεις;

— Τέσσερα εἶχα, ἀλλά ὁ ἕνας γιός μου χάθηκε πρὶν ἅ-
πό χρόνια. Τόν χάσαμε. Δούλευε στόν Πειραιᾶ καί χάθη-
κε.

— Στόν Πειραιᾶ; Πῶς τόν λέγανε;

— Βαγγέλη.

— Βαγγέλη; Ἦταν φίλος μου παλιά.

— Πές μου, ξέρεις ποῦ βρίσκεται;

— Ἀ, δυστυχῶς πέθανε...

— Πέθανε;

Ράγισε ἡ καρδιά τοῦ πατέρα μου. Ἀρχισε νά κλαίει.
Τότε δέν ἄντεξα. Κι ἀπό σίδερο νά ἤμουν, θά ἔλιωνα.
Κλάματα κι ἐγώ. Χτύπαγε ἡ καρδιά μου. Δέν ἄντεξα νά
τόν βλέπω νά σπαράζει ἡ πατρική του καρδιά καί τοῦ ἀπο-
καλύφθηκα:

— Ἐγὼ εἶμαι, πατέρα! Ὁ Εὐάγγελος.

Τί ἔγινε ἐκείνη τή στιγμή! Χαρά καί κλάμα σμίζανε.
Ἀγκαλιαστήκαμε καί συγκινημένοι κινήσαμε γιά τό σπίτι
νά βροῦμε τήν μητέρα μου. Ἡ μητέρα μου, ὅμως, ἦταν
σκληρή. Ὅταν μέ εἶδε, μέ μάλωσε πολύ. Τό θεώρησε πο-
λύ μεγάλη προσβολή νά γίνει τό παιδί της καλόγερος.

Ἐρχόντουσαν ὁ κόσμος γιά νά μέ δοῦνε

Ὁ κόσμος τό ἔμαθε. Ἐρχόντουσαν διάφοροι νά μέ δοῦ-
νε. Ἦμουν νέο παλικάρι. Πρὶν ἀρρωστήσω, ἤμουν πάρα
πολύ ὁμορφος καί κόκκινος. Ἀλλά τό πρόσωπό μου εἶχε ὁ-
μορφιά ὅχι κοσμική. Θεία ὁμορφιά. Κι ἐδῶ πού ἤλθα στόν
κόσμο, ὅλοι κάνανε λόγο γιά μένα καί γιά τά μαλλιά μου.
Ἀπ' τήν ἡμέρα πού ἐπῆγα στό Ὅρος, δέν εἶχα κόψει τά μαλ-
λιά μου. Εἶχαν μεγαλώσει κι ἔφθαναν κάτω ἀπ' τή μέση.
Ἐγινε πολὺς θόρυβος στό χωριό. Γι' αὐτό κι ἐγώ, γιά νά
μὴν τά κόψω, ἔβρασα μία κατσαρόλα μέ νερό καί τά ἔβαλα
μέσα καί τά ἔβρασα πολύ. Τότε χαλάσανε καί μοῦ πέσανε.
Ἐκανα φαλάκρα.

Κι ἐρχόντουσαν, ὅπως σᾶς εἶπα, γιά νά μέ δοῦνε στό
χωριό μου. Διαδόθηκε ἐκεῖ ὅτι ὁ γιός τοῦ Λεωνίδα τοῦ
Μπαῖρακτάρη, ποῦ τόν εἶχανε χάσει καί τόν εἶχανε γιά πε-
θαμένο, γύρισε ἀπ' τό Ὅρος, πού ἦταν ἀσκητής. Κι ἐρχό-
ντουσαν ὁ κόσμος ἀπό περιέργεια, γιά νά μέ δοῦνε. Ἐγὼ
δέν μιλοῦσα ντρεπόμουν κιόλας πάρα πολύ. Πῆγα στήν
ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ. Ὅλοι μέ χοροῖδεύανε. Ἡ μητέρα μου

ντρεπόταν. Ἐκλαιγε καί θρηνοῦσε. Δέν ἤθελε οὔτε νά μέ δεῖ· δέν μέ ἤθελε ἡ καημένη καί μ' ἔδιωξε ἀπ' τό σπίτι.

Στήν ἀρχή μέ μάζεψε ἡ θεία μου. Ἐκεῖ ἄρχισα καλό φαγητό, γάλα, τυρί, αὐγά, κρέας, γιά νά συνέλθω ἀπ' τήν ἀρρώστια. Ὅμως δέν μπόρεσα νά καθίσω ἐκεῖ πέρα, γιατί ἐγώ ἤθελα ἔτσι... ἄλλο περιβάλλον. Τί νά ἔκανα στό σπῖτι; Ἐ, ντρεπόμουν αἰόλας, διότι ἐγώ δέν εἶχα προσφέρει καί τίποτα στούς δικούς μου... Καί τώρα νά θελήσω νά μέ περιποιηθοῦν αὐτοί;

*Ὅταν αἰσθάνθηκα καλά,
ἔτρεξα πάλι στό Ἅγιον Ὅρος*

Τέσσερις-πέντε ὥρες μέ τά πόδια μακριά ἀπ' τό χωριό μου ἦταν ἓνα μοναστήρι, ὁ Ἅγιος Χαράλαμπος. Εἶπα μιὰ μέρα στόν πατέρα μου νά μέ πάει ἐκεῖ, ὅχι γιά νά μείνω. Ἐγώ δέν ἤξερα αἰόλας τί θά εἶναι ἐκεῖ κι ἄν μέ θέλανε. Ἐν τῷ μεταξύ στό Ἀλιβέρι κατά σύμπτωση συναντήσαμε τόν παπα-Γιάννη Παπαβασιλείου. Αὐτός τηλεφώνησε στόν δεσπότη — ὑπῆρχε τότε τηλεφωνική γραμμή ἀπ' τ' Ἀλιβέρι στήν Κύμη — ὅτι ἔχει ἔλθει ἓνας μοναχός ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος. Τοῦ λέει ὁ δεσπότης:

— Παπα-Γιάννη, νά τόν φυλάξεις, μή μᾶς φύγει!

Ὁ δεσπότης τῆς Κύμης, ὁ Παντελεήμων Φωστίνης, ἀγαποῦσε τούς καλογήρους.

Ὁ πατέρας μου μέ πῆρε, πήγαμε, φίλησα τῆς μάνας μου τό χέρι, ἀλλά ἡ καημένη τό τράβηξε πίσω, δέν μοῦ τό

ἔδωσε. Μέ πῆρε, λοιπόν, ὁ πατέρας μου καί μέ πῆγε στόν Ἅγιο Χαράλαμπο. Ὁ ἡγούμενος μέ δέχθηκε μ' εὐχαρίστηση, μ' ἀγάπησε καί μοῦ μίλησε. Ὅταν τοῦ εἶπα τίς δυσκολίες, λέει:

— Νά μείνεις ἐδῶ. Ἐχομε κι αὐγά καί γάλα, κοτόπουλα, ἔχομε ἀπ' ὅλα.

Κι ἔμεινα ἐκεῖ. Ὁ ἡγούμενος μ' ἀγάπησε τόσο, πού μοῦ μαγεύειρε κι ἰδιαίτερα φαγητά. Στήν ἀρχή δέν εἶχα ὀρεξη νά φάω, ἀλλά σιγά σιγά συνῆλθα. Ὁ πατέρας μου κάθισε κι ἐκεῖνος τόν πρῶτο καιρό, γιά νά μέ περιποιεῖται. Ὁ πατέρας μου ἦταν ψάλτης κι ἀξιώθηκε νά γνωρίσει καί τόν Ἅγιο Νεκτάριο. Εἶχε πολλή πίστη κι εὐλάβεια.

Ὅταν αἰσθάνθηκα καλά, ἔτρεξα πάλι στό Ἅγιον Ὅρος. Ἐπῆγα ἐκεῖ. Χαρά οἱ Γέροντές μου! Ἀλλά σέ δέκα μέ δεκατρεῖς ἡμέρες πάλι κάτω. Κόπηκε ἡ ὀρεξή μου. Χλώμιασα, ἀδυνάτισα, ἐξαντλήθηκα μέ τό φιδέ καί τά παρόμοια. Εἶχα, βλέπετε, ἀρρωστήσει βαριά. Πάλι τώρα καινούργια ἄδεια καί ἀναχώρηση γιά τό Μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Χαράλαμπος. Ἐκεῖ πάλι αὐγά, τυρί, βούτυρο καί λοιπά, ὅπως πρίν. Συνῆλθα πάλι, δυνάμωσα. Μετά τρεῖς μῆνες πάλι στό Ἅγιον Ὅρος. Τρεῖς φορές ἐπῆγα καί ἐγύρισα, ἀλλά πάνω στίς δέκα μέ δεκατρεῖς ἡμέρες ξανά τά ἴδια.

Τήν τρίτη φορά οἱ Γέροντές μου μοῦ λένε:

— Ἐχομε εὐθύνη γιά τήν ὑγεία σου, δέν μπορούμε νά σέ κρατήσομε. Σ' ἀγαπᾶμε, σέ θέλομε, ἀλλά ὁ Θεός δείχνει ὅτι πρέπει νά φύγεις, γιά νά μήν πεθάνεις.

Μάλιστα προσθέσανε:

— Ἐμεῖς σέ ἀγαπᾶμε καί ἂν ποτέ ὁ Θεός σέ ἀξιῶσει — καί τό πιστεύομε ὅτι θά σέ βοηθήσει νά γίνεις καλά — καί θελήσεις νά ἔλθεις ἐδῶ, νά βρεῖς καί κανένα ἄλλο παιδί, ἔτσι σάν κι ἐσένα. Σέ θέλομε.

Καί μ' ἔστειλαν μέ ἄδεια. Μοῦ εἶπαν:

— Φοβόμαστε μή μᾶς κατακρίνουν οἱ ἀδελφοί, ἂν πεθάνεις ἐδῶ, πού εἶσαι νέο παιδί. Δέν μᾶς ἀρέσει πού σέ στέλνομε ἔξω, ἀλλά δέν μποροῦμε νά κάνομε ἄλλιῶς. Βλέπεις ὅτι ἐξαντλήσαμε κι ἐμεῖς τήν ἀγάπη μας. Τρεῖς φορές πηγες καί ἤλθες καί δέν μπόρεσες νά κάνεις ἐδῶ.

Μοῦ ἔδωσαν καί μία κουβέρτα, βελέντζα, γιά τό δρόμο, τήν ὁποία ἔχω φυλάξει κι εἶναι ἡ πιό καλή μου κουβέρτα. Αὕτῃ τήν εἶχα στό κελλί μου κι ἔκανα τίς μετάνοιες κι ἐκεῖ ξαπλωνόμουν κι ἐκεῖ στεκόμουν ὀρθίος, γιά ν' ἀποκοιμηθῶ καθιστός. Δηλαδή κοιμόμουν ξύπνιος! Σ' αὕτῃ τήν κουβέρτα ἔκανα ὅλες τίς πνευματικές μου ἀσκήσεις.

Ἔτσι ἔφυγα πλέον ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος χωρίς ἐπιστροφή. Πῆγα στόν Ἅγιο Χαράλαμπο. Ἐκεῖ ὅλοι μέ θέλανε, μ' ἀγαποῦσαν καί χάρηκαν πού ἐπέστρεφα. Πάλι ἄρχισα κι ἔτρωγα γάλα, ἔτρωγα βούτυρο, ἔτρωγα αὐγά.

Νά σᾶς πῶ κι ἓνα σπουδαῖο πού θυμήθηκα. Ἐνας καλόγηρος τοῦ Ἁγίου Ὁρους λεγότανε πατήρ Ἰωακείμ κι ἔμενε στόν Ἅγιο Νεῖλο· ζοῦνε τώρα οἱ ὑποτακτικοί του. Αὐτός, λοιπόν, ἔγραφε στήν μητέρα μου ἓνα γράμμα καί πολύ τήν ἐτσάκισε, πάρα πολύ. Τῆς ἔγραφε πώς καί τ' ἄγρια θηρία ἀκόμη ἀγαποῦν τά παιδιά τους. Πολλά, πολύ ὠραῖα πράγματα, ἀλλά χτυπητά ὅμως, πολύ βαριά. Ἔτσι ἡ μητέρα μου πολύ συντρίφθηκε.

Ἀργότερα, ὅμως, ἡ καημένη ἄλλαξε. Ἀφοσιώθηκε στήν Ἐκκλησία. Ὄταν λειτουργοῦσα, ἐκείνη καθότανε ἀπέναντι. Σταύρωνε τά χέρια καί προσευχότανε. Ὅλο μέ κοίταζε. Δέν μ' ἄφηνε καθόλου. «Ὁ παπᾶς μου!», ἔλεγε μέ καμάρι. Σέ κάποιο χωριό, στούς Τσακαίους, πού εἶχα πάει κι ἔμεινα λίγο μετά τή χειροτονία μου, τήν λέγανε παπιδιά. Τῆς φιλοῦσανε τό χέρι κι ἐκείνη καμάρωνε ἡ καημένη. Καί πέθανε κοντά μου. «Μωρέ, ὅλους καλογέρους νά τοὺς ἔκανα! μοῦ ἔλεγε. Τό εἶχα πάρει στραβά στήν ἀρχή. Ὅλα τά παιδιά μου καλόγεροι νά γινόντουσαν!».

Ὁ Πορφύριος ὁ Γ' μέ ἔκανε ἱερέα

Στόν Ἅγιο Χαράλαμπο ζοῦσα σάν καλόγηρος· τήν ἴδια τακτική. Μοῦ ἄρεσε πολύ νά διαβάζω βίους ἀγίων, κανόνες κ.ἄ. Ἀποστήθιζα Καινή Διαθήκη, προσευχές. Τό Ψαλτήρι ἀπό χρόνια τό εἶχα μάθει ἀπ' ἔξω. Ἦξερα ὅλους τοὺς φαλμούς. Ἦξερα νά συνδυάζω τά ἐδάφια. Τό Ψαλτήρι ἦταν ἡ τροφή τῆς σκέψεώς μου. Ὅπως σᾶς εἶπα, ζοῦσα στό μοναστήρι καλόγηρος, καλογεράκος μέ κάτι παλιόρασα ἐκεῖ κι ἐξακολουθοῦσα νά βγαίνω ἔξω τή νύκτα, ὅπου ἔλεγα τό Ψαλτήρι, γιατί δέν διαβάζανε μέσα στό μοναστήρι. Βοηθοῦσα στίς δουλειές τοῦ μοναστηριοῦ. Ἐτρεχα πάνω-κάτω. Μοῦ εἶχαν δώσει καί τά κλειδιά τοῦ τυροκομείου τοῦ μοναστηριοῦ, γιατί εἶχε δύο-τρεῖς καλογήρους γέρους κι ἤθελαν βοήθεια. Μοῦ ἔδωσαν πολλή ἐμπιστοσύνη οἱ καημένοι... Ἀλλά καί στίς δουλειές τό μυαλό δέν τό ἄφηνα·

τό παιδεύα. Δέν τό παιδεύα δηλαδή, αὐτός ἦταν ὁ ἔρωτάς μου. Πῶς νά σᾶς πῶ, σάν ἓνα κορίτσι, ἄς ποῦμε, πού, ἐνῶ ἀρρώστησε, ἔπαθε πλευρίτιδα, ἐκεῖ, στό νοῦ της ὁ ἐρωμένος. Καταλάβετε; Ὁ ἀγαπημένος. Ἀφοσίωση στόν ἐραστή, στόν Χριστό. Ἐγὶνα καί ἱερέας ἐκεῖ. Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ τήν ἱστορία.

Ὁ δεσπότης, ὁ Φωστίνης, περιποιοῦταν πολύ τούς θεολόγους καί τούς περιέθαλπε. Πῆγε, λοιπόν, στήν Κύμη κοντά στόν δεσπότη ἓνας θεολόγος, φοιτητής τελειόφοιτος, γιά νά μελετήσει, μέ σκοπό νά δώσει τίς πτυχιακές. Ἐκεῖ πού τρώγανε στήν τραπεζαρία ὁ δεσπότης μ' ὅλους τούς καλογήρους ἢ μετά τό φαγητό, πιάνανε συζήτηση γιά διάφορα πνευματικά πράγματα. Δηλαδή, ἓνα παράδειγμα νά σᾶς πῶ. Ρωτοῦσε ὁ δεσπότης:

— Παιδιά, πέστε μου ποιά εἶναι ἡ πιό μεγάλη ἀρετή;

Ἐπειτα λέγονταν οἱ γνῶμες τῶν μοναχῶν. Εἶχε καμιά δεκαπενταριά στό τραπέζι. Τά θέματα ἦταν διάφορα, πάνω στή Γραφή, στή θρησκεία, στό μοναχισμό.

Ἐνα βράδυ, πού ἔτυχε ἐκεῖ στή συζήτηση τό θέμα γιά τό μοναχισμό, ὁ δεσπότης ἀναστέναξε καί εἶπε:

— Ἀχ, φέρτε μου μοναχούς! Τίποτ' ἄλλο δέν θέλω. Μοναχούς καλούς, πιστούς, ὑπομονετικούς. Τίποτ' ἄλλο δέν θέλω. Αὐτό μόνο. Καί μπορῶ πολλά νά κάνω.

Στό σημεῖο αὐτό πετάχθηκε ὁ θεολόγος — ἦταν ἀπ' τὰ Κόκλα τῶν Θηβῶν — καί τοῦ λέγει:

— Δεσπότη μου, τί νά σοῦ πῶ... Φωνάζεις γιά καλογέρους κι ἓνας καλόγερος σιγοπεθαίνει πάνω στόν Ἅγιο Χαράλαμπο καί δέν τό ἔχει πάρει εἶδηση.

— Τί λές; τοῦ λέει ὁ δεσπότης.

— Ναί, ἔχει ἔλθει ἓνα παιδάκι, τό καημένο, ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος. Εἶναι πάρα πολύ καλό, ἀλλά εἶναι ἀδύνατο, πετσό καί κόκκαλα. Κι ὁ ἡγούμενος τό βάζει καί κάνει καί δουλειές.

— Ἀ! Θά κατέβεις κάτω ἀμέσως, νά πάεις νά μοῦ τόνε φέρεις ἐδῶ.

Ἐρχεται κάτω μ' ἐπιστολή στόν ἡγούμενο ζητώντας τόν Νικήτα — τότε ἐμένα μέ λέγανε Νικήτα, αὐτό ἦταν τό καλογερίκό μου ὄνομα. Ἐπῆγα, λοιπόν, ἀμέσως στόν δεσπότη κι ὅταν ἔφθασα κοντά του, ἔβαλε τό χέρι του πάνω ἀπ' τό κεφάλι μου, λέγοντας:

— Παιδί μου, πῶς εἶσαι;

Μέ πῆρε καί καθίσουμε μαζί.

— Ἀπό ποῦ εἶσαι; Πῶς ἤλθες ἐδῶ;

Κι ἐγώ ἐν ὀλίγοις τοῦ εἶπα πόσο ἀγαποῦσα τόν Χριστό καί τήν ἀσκητική ζωή καί ἐπῆγα ἀπό μικρός στό Ἅγιον Ὅρος. Πῶς ἀρρώστησα κι αἱ Γέροντές μου μέ στείλανε ἔξω στόν κόσμο, γιά νά γίνω καλά. Πῶ, πῶ, τό τί ἔγινε! Ἐφερε τόν ἀνώτερο γιατρό τῆς Κύμης. Μέ ἐπισκέφθηκε, μέ ἐξέτασε, μοῦ ἔδωσε ἓνα φορτίο φάρμακα. Κι ἤθελε νά μέ βασιτῆξει ἐκεῖ. Ἀλλ' ἐγώ ντρεπόμουν νά μείνω ἐκεῖ μέ τόν δεσπότη. Ἐμένα μοῦ ἄρεσε τό δάσος, ἡ σιωπή, ἡ ἀπλότητα. Ἐγύρισα πίσω στόν Ἅγιο Χαράλαμπο.

Ὁ δεσπότης ἐπισκεπτόταν συχνά τό μοναστήρι. Ἦταν ἀγιότατος ὁ καημένος. Ἐγώ τόνε γνώρισα μέ τό χάρισμα. Κάποια μέρα εἶχε ἔλθει στόν Ἅγιο Χαράλαμπο. Τόν ἄκουσα πού μίλησε καί πολύ μοῦ ἄρεσαν τά λόγια του.

Δέν είχα ακούσει ιεροκήρυκα ποτέ μου. Αὐτός ὁ δεσπότης εἶχε φτιάξει ἕνα ἴδρυμα κοντά στήν Κύμη, πού τό λέγανε «Ἱερόν Τάγμα τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος». Στό μοναστήρι ἐρχόντουσαν καμιά φορά ὁ δεσπότης μέ τά παιδιά τοῦ τάγματος.

Μιά ἄλλη φορά ὁ δεσπότης ἦλθε στό μοναστήρι μαζί μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Ὁρους Σινᾶ, τόν Πορφύριο Γ'. Κι αὐτοί βαλθήκανε τότε νά μέ κάνουνε παπά. Ἐγώ δέν τό ἤθελα, καταλάβατε; Ἦξερα ὅτι τό σωστό εἶναι νά θέλεις νά γίνεις μοναχός, ἀλλ' ὅχι νά κυνηγᾷς νά γίνεις παπάς καί δεσπότης. Πρέπει νά σοῦ λένε καί νά φεύγεις. Αὐτό ἤξερα. Τελικά ὁ Πορφύριος ὁ Γ' μέ ἔκανε ιερέα καί μοῦ ἔδωσε τό ὄνομά του. Ἐ, τόν εἶχα ἐνθουσιάσει. Κάτι προσωπικό του τοῦ ἀπεκάλυψα μέ τήν χάρι πηγαίνοντας κατά τό βουνό κι εἶπε στόν δεσπότη:

— Αὐτόν νά μὴν τόν χάσεις.

Ἦμουνά τότε εἴκοσι χρονῶ. Δέν τό ἤθελα νά γίνω παπάς, ἀλλά δέν γινόταν. Ὁ δεσπότης ἐπέμεινε πολὺ κι ὁ δεσπότης εἶναι εἰς τύπον Χριστοῦ. Δέν μπορείς νά ἀρνεῖσαι στόν ἐπίσκοπο μ' ἐπιμονή. Δέν μπορείς νά χαλάσεις τίς σχέσεις σου μέ τόν ἐπίσκοπο, γιατί ἡ προσευχή σου δέν ἀνεβαίνει στόν οὐρανό, μένει ἀκαρπῆ. Ἔτσι μέ κάνανε διάκο τήν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς καί ιερέα τήν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος.

Ἐξομολογοῦσα ἀσταμάτητα νύκτα-μέρα

Μετά ἀπό δύο χρόνια μέ κάνανε καί πνευματικό. Σέ μία μεγάλη πανήγυρη, πού ἦταν κόσμος, μέ πήγανε στό δεσποτικό καί μοῦ διαβάσανε ἐπίσημα εὐχή πνευματικοῦ. Ἦμουνά σέ νεαρή ἡλικία. Ποῦ νά ἔξερα! Ἦμουνά καί κουτός ὁ μαῦρος... Δέν ἤξερα γράμματα ἀκόμη, δέν ἤξερα τούς κανόνες. Τί νά πῶ, πολὺ κουτός... Τί νά σοῦ κάνω; Ἐκλίνα τό κεφάλι μου στήν ὑπακοή. Τώρα τό καταλαβαίνω. Τότε δέν τό καταλαβαίνα καί τόσο.

Πόσο μ' ἀγαποῦσαν κι οἱ μοναχοί κι ὁ κόσμος πού ἐρχόταν γιά ἐξομολόγηση! Ἐκεῖ ἐξομολογοῦσα ἀσταμάτητα νύκτα-μέρα. Δηλαδή ἄρχιζα πρωί πρωί, συνέχιζα ὅλη τήν ἡμέρα, στή συνέχεια ὅλη τή νύκτα καί τήν ἐπόμενη ἡμέρα καί τήν ἄλλη νύκτα χωρίς διακοπή. Δηλαδή δύο εἰκοσιτετράωρα χωρίς φαγητό. Εὐτυχῶς, ὅμως, ὁ Θεός μέ φρόντιζε καί φωτίζε τήν ἀδελφή μου καί μοῦ ἔφερνε λίγο γάλα κι ἔπινα. Ὑπῆρχε μία σκάλα μέ πολλὰ σκαλιά πρὸς τό ἐξομολογητήριο καί τήν ἀνέβαιναν οἱ ἄνθρωποι, γιά νά ἐξομολογηθοῦν. Ὅλη τή νύκτα περίμεναν νά πάρουν σειρά. Ὅταν ἔφευγαν, ἔλεγαν ὁ ἕνας στόν ἄλλο: «Πῶ, πῶ, ἕνας παπάς καρδιογνώστης!». Τό ἔλεγαν ἀρβανίτικα, δηλαδή ἕνας «πρίφτης» καρδιογνώστης. Ἐμεινά ἐκεῖ δεκαπέντε χρόνια.

Ὅταν ἐρχόντουσαν, εἶχα τή συνήθεια νά ρωτᾶω. Δηλαδή ρωτοῦσα: «Πόσο χρονῶν εἶσαι; Μέ ποιόν μένεις;». Ἄλλος ἔλεγε: «Μέ τήν γυναίκα μου». Ἄλλος ἔλεγε: «Μέ τούς γονεῖς μου». Ἄλλος ἔλεγε: «Μένω μόνος μου». Καί

συνέχιζα: «Τί ἔχεις σπουδάσει; Τί ἐργασία κάνεις; Πόσο καιρό ἔχεις νά ἐξομολογηθεῖς; Πόσο καιρό ἔχεις νά μεταλάβεις;». Κάτι τέτοια. Καί μετά, ἀνάλογα μέ τό τί θά μοῦ εἶχε πεῖ, τοῦ μιλοῦσα λίγο κι ἐπειδὴ ἔξω ἦταν οὐρά πού περιμενε, τοῦ ἔλεγα:

— Παιδί μου, τί ἐνθυμεῖσαι τώρα; Τί αἰσθάνεσαι νά βαρύνει τήν ψυχή σου, τή συνείδησή σου; Τί παραπτώματα ἔχεις κάνει, τί ἁμαρτίες; Κι ἄρχιζε αὐτός σιγά σιγά νά ὁμολογεῖ τά λάθη του καί κάπως ἐγώ τόν βοηθοῦσα, ἐνῶ ἔλεγα πρωτύτερα ὅτι ὄντως πρέπει νά τά πεῖ, ὅπως τά αἰσθάνεται.

Αὐτούς πού ἐρχόντουσαν νά ἐξομολογηθοῦν τούς «ἐξεματοῦσα» στήν ἀρχή, τόν πρῶτο καιρό. Ὅποιος ἐρχόταν νά ἐξομολογηθεῖ, εἶχα δίπλα μου τό *Ἐξομολογητάριον* τοῦ Ἀγίου Νικοδήμου. Ἐλεγε, γιά παράδειγμα, μία ἁμαρτία βαριά: κοίταζα ἐκεῖ, στό βιβλίο, ἔγραφε «Δεκαοκτώ χρόνια νά μή μεταλάβει». Δέν ἤξερα, δέν εἶχα πείρα. Τούς ἔβαζα ἀνάλογα τόν κανόνα. Ὅ,τι ἔγραφε μέσ στό βιβλίο ἦταν νόμος. Σιγά σιγά ἐρχόντουσαν καί τόν ἄλλο χρόνο· κι ἐρχόντουσαν ἀπό διάφορα μέρη, ἀπό διάφορα χωριά, ἀπό μακρινά, ἀπό κοντινά. Ὅταν, ὅμως, τούς ρωτοῦσα:

— Πόσο καιρό ἔχεις νά ἐξομολογηθεῖς; καί μοῦ ἔλεγαν:

— Νά, πέρυσι τέτοιο καιρό ἐξομολογήθηκα σ' ἐσένα, τούς ρωτοῦσα:

— Τί σοῦ εἶχα πεῖ;

— Ἐ, μοῦ εἶχες πεῖ νά κάνω ἐκατό μετάνοιες κάθε βράδυ.

— Τίς ἔκανες;

— Ὅχι.

— Γιατί;

— Ἐ, μοῦ εἶπες, «δεκαοκτώ χρόνια γιά νά μεταλάβω». Ἐγώ σκέφθηκα, «κολασμένος καί κολασμένος εἶμαι», κι ἔτσι τά παράτησα ὅλα.

Καταλάβατε; Μετά ἐρχότανε ἄλλος. Τά ἴδια. Λέω, τί κάνω ἐδῶ πέρα; Τότε σωφρονίσθηκα. Ὁ πνευματικός ἔχει τήν ἐξουσία πού δένει καί λύνει. Καί θυμᾶμαι ἕναν κανόνα τοῦ Ἀγίου Βασιλείου ἀπ' ἔξω. Ἐκεῖ πάνω βασίσθηκα καί ἄλλαξα τακτική στήν ἐξομολόγηση. Λέει ἐκεῖ:

«Ὁ τοῦ δεσμεῖν καί λύειν ἐξουσίαν λαβών, οὕτινος οὖν τῶν ἡμαρτηκότων ὁ μεγάλην ὀρῶν συντριβήν, ἐλαττωσαι τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμιῶν. Μὴ χρόνῳ κρῖναι ἀλλὰ τρόπῳ τὰ ἐπιτίμια»¹⁶.

Ἔτσι ἄρχισα νά παροτρύνω τούς ἀνθρώπους νά διαβάσουν κανόνες ἀγίων, προσευχοῦλες, νά κάνουν μετάνοιες, νά διαβάζουν τήν Ἀγία Γραφή. Κι ἔτσι ἄρχισαν νά δίνουν σημασία στά τῆς θρησκείας μας. Μαλάκωσαν οἱ καρδιές τους καί μόνοι τους ζητοῦσαν νά νηστεύουν, ν' ἀγωνίζονται κι ἤθελαν νά γνωρίσουν τόν Χριστό. Κι ἕνα ἔχω καταλάβει, ὅτι, ὅταν κανεῖς γνωρίσει τόν Χριστό καί Τόν ἀγαπήσει καί ἀγαπηθεῖ ἀπό τόν Χριστό, ὅλα μετά εἶναι καλά καί ἅγια καί χαρούμενα κι ὅλα εὐκολα.

16. Πρβλ. *Κανόνα ΠΔ' Μεγάλου Βασιλείου*, εἰς τὸ *Ἱεροὶ Κανόνες*, ἐκδ. Ἀμιλκα Ἀλιβιζάτου, ἐν Ἀθήναις 1949, σ. 384.

*Μπροστά σ' αυτό τό μεγαλειό
γονάτισα σάν ανάξιος*

Ἄπ' τή ζωή μου στόν Ἅγιο Χαράλαμπο θυμᾶμαι πολ-
λά περιστατικά. Νά σᾶς πῶ κάτι ὠραῖο. Τό 'χω ξαναπεῖ
ὅτι μοῦ ἄρεσε πολύ τό δάσος. Εἶχα συνηθίσει στή μοναξιά
κι ἤθελα νά εἶμαι μόνος. Ἦθελα νά ζῶ ἔξω, καί πιό πολύ
τή νύκτα. Γι' αὐτό τό λόγο ἀνέβαινα πάνω σ' ἓναν πρίνο,
ψηλά, πάνω ἀπό δυόμισι μέτρα. Ἐφτιαξα ἐκεῖ ἓνα κρεβ-
βάτι μέ σχίνους. Ἐκοφα σχίνα καί τά ἐπλεξα μέ τά κλαδιά
τοῦ πρίνου. Ἐβαλα ἀπό πάνω μία κουβέρτα καί τυλιγό-
μουνα. Ἦταν πολύ ὠραῖο. Ἀνέβαινα μέ μία σκάλα, πού
τήν εἶχα φτιάξει μόνος μου, κι ὅταν ἔφθανα πάνω, τήν τρα-
βοῦσα καί κανεῖς δέν μ' ἐνοχλοῦσε. Τό κρεββάτι τό εἶχε
ζώσει μία ἀγράμπελη, πού εὐωδίαζαν πολύ ὠραῖα τ' ἄφθο-
να ἄνθη της. Κάτω ἀπ' τόν πρίνο ἦταν ἓνας πλούσιος σχί-
νος. Ἀπεῖχε ἀπ' τόν πρίνο, ἀπ' τή ρίζα τοῦ πρίνου, κἀνα-
δυό μέτρα μέ τρία. Ἀνέβαινα στό κρεββάτι σκαρφαλώνον-
τας. Ἐκεῖ ἤμουν ὅλο προσευχή. Ἦμουν ἀγιορείτης. Ἦθε-
λα μοναξιά καί Ψαλτήρι. Ἀλλά καί τό «Κύριε Ἰησοῦ Χρι-
στέ...». Προσευχόμουν ὥρες ἐκεῖ στόν πρίνο, μέσ στά λου-
λούδια τῆς ἀγράμπελης, πάνω στό σχινένιο κρεββάτι μου.

Ἐνα βράδυ πού σκαρφάλωσα στό κρεββάτι αὐτό, τό
γεμάτο λουλούδια, ἔκανα τήν προσευχή μου. Ἦταν νύκτα,
μέσ στήν ἐρημιά. Τό φεγγάρι ἔλουζε τήν πλάση. Μέ συνό-
δευαν τ' ἀηδόνια, πού μόλις εἶχαν ξυπνήσει καί κελαηδοῦ-
σαν. Εἶπα πολλά ἀπ' τό Ψαλτήρι καί κυρίως τό «Κύριε Ἰη-
σοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Σέ μιά στιγμή σηκώθηκα ὀρθιος

κι εἶπα νοερῶς τό ἀπόδειπνο. Τήν ὥρα πού ἄρχισα νά λέω
τήν εὐχή τῆς Παναγίας, ἔφτιαξα μία εἰκόνα νοερή τῆς Πα-
ναγίας: Πάνω σέ ἓναν ὠραῖο, θεῖο καί ὑψηλό θρόνο ἡ Ὑ-
περαγία Θεοτόκος καί γύρω γύρω τά τάγματα τῶν ἀγγέ-
λων, ἀρχαγγέλων, χερουβείμ, σεραφείμ, τῶν μαρτύρων,
τῶν ἁγίων, τῶν ὁσίων, τῶν προφητῶν. Μπροστά σ' αὐτό
τό μεγαλειό γονάτισα σάν ανάξιος κι ἄρχισα νά λέω δυνα-
τά: «Ἄσπινε, ἀμόλυντε, ἄφθορε, ἄχραντε, ἀγνή Παρθένε
Θεόνυμφε Δέσποινα...». Δέος, τρόμος μέ κατέλαβε, ὅταν
μία ἀκτίνα φωτεινή, πού ἐρχόταν ἀπ' τήν Παναγία μας,
χτυποῦσε τό κεφάλι μου, πού εἶχα σκύφει ταπεινά ταπεινά
γιά τή μεγάλη μου ἀναξιοσύνη.

Τή στιγμή πού τελείωσα τήν εὐχή τῆς Παναγίας καί
σώπασα, ἀκούω κάτω ἀπ' τό δέντρο καί βγαίνει ἓνας ἄν-
θρωπος. Ἦταν ἓνας ἄνδρας. Μοῦ λέει:

— Ἀνθρωπε τοῦ Θεοῦ, κατέβα κάτω, σέ θέλω.

Κατέβηκα κάτω, μέ χαιρέτησε. Μοῦ λέει:

— Πεινάω πολύ.

— Τρέχω νά σοῦ φέρω, τοῦ λέω.

— Ἄκου νά σοῦ πῶ, μοῦ λέει. Ἐγώ ἦλθα ἀπ' τήν Ἀ-
μερική καί σκότωσα τήν γυναίκα μου. Μέ κυνηγήσανε κι
ἐγώ πῆρα τά βουνά, μή μέ συλλάβουνε, ἀλλά πεθαίνω τῆς
πεινάς.

Πῆγα καί τοῦ ἔφερα τρία πρόσφορα. Μοῦ ἐξήγησε,
βέβαια, ὅτι ἡ γυναίκα του εἶχε πιάσει φίλο κι αὐτός, ὅταν
τ' ἄκουσε, ἦλθε κι ἔκανε τό κακό. Τό εἶχε μετανιώσει, ἀλ-
λά ὅμως τό ἔκανε.

— Σέ παρακαλῶ, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, μήν πεῖς που-

θενά τίποτα γιά μένα, μοῦ λέει καί χάθηκε στό σκοτάδι.

Ὅταν ξημέρωσε, ἦλθε ἡ ἀστυνομία κι ἔφαχνε. Μέ ρώτησαν ἂν εἶδα κάποιον ἔτσι κι ἔτσι. Μοῦ τόν περιέγραψαν.

— Ὅχι, λέω, δέν εἶδα τίποτα.

Αὐτό πού ἐξομολογήθηκε σ' ἐμένα αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἔγινε ἀπ' τήν χάρι τῆς Παναγίας μας.

Ἀλήθεια σᾶς λέγω, ἦταν μπροστά μου ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος κι ἔστειλε τή φωτεινή ἀκτίνα τῆς σ' ἐμένα τόν ταπεινό! Καλογεράκι ἤμουνα, παπάς βέβαια, κάπου ἐκεῖ εἴκοσι ἕνα χρονῶ.

«Ἐλα νά κάνομε ἀγιασμό»

Γιά κάποιο διάστημα εἶχα διορισθεῖ σ' ἕνα χωριό τῆς Εὐβοίας. Ἀπ' τά πολλά θά σᾶς διηγηθῶ ἕνα περιστατικό. Μιά φορά στήν ἐκκλησία πού ἤμουνα ἐφημέριος ἔρχεται μία γυναίκα καβάλα στό γαῖδαρό της. Μόλις μέ εἶδε, κατέβηκε, μέ πλησίασε καί μοῦ λέει:

— Παππούλη, ἔχω τό παιδί μου ἄρρωστο.

— Τί ἔχει;

— Κόπηκε ἡ φωνή του.

— Ἐχει καιρό ἔτσι;

— Ναί. Δέν μιλάει καθόλου.

Ἦταν ἕνα ἀγόρι περίπου δεκαοχτώ χρονῶ. Λοιπόν, παίρνω τό πετραχήλι καί κατεβαίνω μαζί της στό χωριό. Ἐφθασα στό σπίτι της. Εἶδα τό παιδί, πού πράγματι δέν μιλοῦσε. Τῆς λέω:

— Ἐλα νά κάνομε ἀγιασμό.

Μοῦ ἔβαλε μία καρέκλα καί πάνω σ' αὐτήν ἕνα πιάτο μέ νερό καί μία πετσέτα. Ἀρχισα νά διαβάζω. Τό παιδί ἀμίλητο ἐκεῖ. Λοιπόν, τελείωσα τόν ἀγιασμό κι ἄρχισα νά ραντίζω λέγοντας τό «Σῶσον Κύριε τόν λαόν Σου...». Ὅταν μετά τοῦ χτύπησα τό μέτωπο μέ τό Σταυρό καί τό βασιλικό, μοῦ λέει:

— Σ' εὐχαριστῶ πολύ!

Αὐτό τό παιδί στή συνέχεια μ' ἀγάπησε πολύ. Πιό ἔπειτα ἐβάπτισε ἕνα παιδάκι καί τό ἔβγαλε Πορφύριο. Ἦλθε μετά καί μοῦ λέει:

— Ἐβγαλα τ' ὄνομά σου.

Τοῦ λέω:

— Μέ ρώτησες;

— Ἐγώ, λέει, σ' ἀγαπάω κι ἤθελα νά βγάλω τ' ὄνομά σου.

Ἀκοῦστε κι ἕνα ἄλλο σχετικό. Συνέβηκε κι αὐτό στήν Εὐβοια.

Κάποια φορά ἦλθε καί μέ βρῆκε μία κυρία μέ τήν κόρη της. Ἡ κόρη ἦταν βουβή. Μοῦ λέει ἡ μάνα:

— Παππούλη, ἔχω μεγάλη θλίψη μέ τήν κόρη μου. Ἐδῶ κι ἕνα μήνα δέν μιλάει.

Τῆς λέω:

— Πῶς τό ἔπαθε αὐτό;

— Εἶχαμε δέσει μία κατσίκਾ στό ρέμα. Ἐκεῖ εἶχε πολλά βάτα. Πῆγε, λοιπόν, ἡ κόρη μου νά τήν πάρει ἀπό κεῖ τήν κατσίκα. Ἦταν νύκτα. Κι ὅταν γύρισε, ἦταν βουβή.

Πῆγα καί τῆς ἔκανα ἀγιασμό. Ἡ μητέρα, μάλιστα, ἦταν καί παπαδιά.

Τῆς λέω:

— Ποιανοῦ παπαῖ εἶσαι;

— Εἶμαι τοῦ παπαῖ ἀπό...

— Ἄ, εἶσαι τοῦ παπα-Χρήστου;

— Ναί, παππούλη.

Καί διαβάζω τόν ἀγιασμό καί γίνεται καλά ἡ παπαδοπούλα· βέβαια, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

*Πῆγα στή Βάθεια Εὐβοίας,
στό Μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Νικολάου*

Μετά ἀπό χρόνια κι ἐνῶ βρισκόμουν στήν Εὐβοία, ἀναζητοῦσα ἕναν καινούργιο τόπο περισυλλογῆς, σάν τό κατατρεγμένο πουλάκι πού ποθοῦσε νά πάει στούς κόλπους τοῦ Θεοῦ μέ τή νοερά προσευχή. Ἦμουν αὐτὸς καί ἔρημος.

Πῆγα στή Βάθεια Εὐβοίας, στό Μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Νικολάου, κι ἔμεινα δέκα ἡμέρες. Εἶχε κάτι κελλιὰ ἐρειπωμένα, γεμάτα ποντικούς μεγάλους. Ἀλλά τί συνέβη; Γιά δύο ἡμέρες ἔκανε μεγάλη θύελλα καί θαλασσοταραχή. Ἐβρεχε ἀδιάκοπα κι ἡ βροχή χτυποῦσε στά ντουβάρια, χτυποῦσε στά τζάμια, σάν νά ἦταν χαλάζι. Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μέ μανία πάνω στό μεγάλο πλάτανο. Ἀκουγα τὰ κλαδιά του νά χτυπᾶνε. Χαλασμός κόσμου μέσ στήν τέλεια ἐρημιά. Ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως ἐμούγκριζαν. Κι ἐγώ μέσ στό ἐκκλησάκι τοῦ Ἀγίου Νικολάου τό φτωχό, τό ἀγογραφημένο, τό πολυαγιασμένο πρὶν χρόνια ἀπὸ ψυχού-

λες, πού «ἔβλεπα» κι αἰσθανόμουν νά σκύβουνε μπροστά στούς ἀγίους καί νά ξεκλειδώνουν τίς καρδιές τους.

Ἐμοιαζα μέσα κεῖ στήν ἐρημιά, στό ξεροβόρι, σάν ἕνα πουλάκι τ' οὐρανοῦ κατατρεγμένο. Σκέφου, ἕνα πουλάκι μέσα σέ μία τέτοια θύελλα τί θά ἔκανε; Δέν θά ἔφαχνε νά βρεῖ μία φωλίτσα, μία σπηλιά νά τρυπώσει; Τό ἴδιο ἔκανα κι ἐγώ μέσ στό θόρυβο καί τή θύελλα, κατατρομαγμένος ἀπ' τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Ἐτρεξα νά βρῶ καταφύγιο, ἔτρεξα νά κρυφθῶ στήν ἀγκαλιά τοῦ ἐπουρανίου Πατέρα μου. Ἐνιωθα τή θαλπωρή τοῦ Χριστοῦ, τήν ἔνωσή μου μέ τόν Θεό. Αἰσθάνθηκα μεγάλη χαρά κι ἀγαλλίαση κι ἀνακούφιση τρυπώνοντας μέσα στό θεῖον. Δέν μ' ἔνοιαζε γιά τή φουρτούνα, τήν καταιγίδα, πού εἶναι αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Ἡ ψυχὴ μου ζητοῦσε κάτι πιό ὑψηλό, πιό τέλειο. Ἐνιωθα ἀσφαλῆς, παρηγορημένος κι ἀναπαυμένος. Πέρασα χρυσές ἡμέρες. Ἐκμεταλλεύθηκα μία μεγάλη κακοκαιρία.

Ἐτσι νά σκεπτόμαστε πάντα. Κι ἔτσι νά ζοῦμε τή δυσκολία καί τή δυστυχία. Ὅλα νά τὰ θεωροῦμε εὐκαιρίες γιά προσευχή, γιά πλησίασμα στόν Θεό. Αὐτό εἶναι τό μυστικό· πῶς ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ θά τὰ κάνει ὅλα προσευχή. Κι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος αὐτό θά ἐννοεῖ, ὅταν λέγει, «χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου»¹⁷, γιά ὅλες τίς θλίψεις πού τοῦ συνέβησαν. Ἐτσι γίνεται ὁ ἀγιασμός. Νά μᾶς ἀξιώσει ὁ Θεός. Ἐγώ πολὺ τό ζητάω στήν προσευχή μου.

Στή Βάθεια, στόν Ἅγιο Νικόλαο, ἔμεινα ἄρκετά — τρία ὀλόκληρα χρόνια. Ἐφυγα, πρὶν ξεσπάσει ὁ ἰταλικὸς πόλεμος.

17. Κολ. 1, 24.

ΠΟΛΥΚΛΙΝΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

(1940-1973)

*«Έζησα εκεί τριάντα τρία χρόνια.
Χρόνια εύλογημένα,
δοσμένα στον άρρωστο και στον πόνο»*

*Ἔζησα ἐκεῖ τριάντα τρία χρόνια,
σάν νά εἶχε περάσει μιά μέρα*

Ηλθα μέ τήν κήρυξη τοῦ πολέμου στήν Ἀθήνα. Διορίσθηκα ἐφημέριος τοῦ Ἀγίου Γερασίμου, παρεκκλησίου τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν, ἀκριβῶς μέ τήν κήρυξη τοῦ πολέμου, τό 1940. Εἶχα μέσα μου μεγάλη ἐπιθυμία νά ἐργασθῶ σέ ἴδρυμα. Ὁ Θεός μου ἐκπλήρωσε αὐτό τόν πόθο καί διορίσθηκα στό ναῖδριο τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν πρὸς μεγάλη μου χαρά. Ἐπειδὴ τό ἔχω συνηθίσει πάντοτε νά λέω κάτι ἀπ' τή ζωή μου, ὅπως τό ἔχω ζήσει καί αἰσθανθεῖ, ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ τήν ἱστορία ἀπ' τήν ἀρχή.

Μιά φορά πού ἤμουν στή σκότη τῶν Καυσοκαλυβίων, ἄκουσα στό Κυριακό νά διαβάζεται ἡ ἐρμηνεία τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη πάνω στό Εὐαγγέλιο τῆς Κυριακῆς. Ἔλεγε, λοιπόν, ἐκεῖ ὁ Θεοτόκης τό πόσο μεγάλο καλό μπορεῖ νά κάνει ἓνας ἄνθρωπος, ὅταν παρηγορήσει πονεμένες ψυχές, ἀνθρώπους πού πάσχουν ἀπό καρκίνο, λέπρα, φυματίωση. Ἐγώ, ὅταν τ' ἄκουσα, συγκινήθηκα καί μου ἤλθε

ένας ζήλος, όπως τὰ ἔλεγε πολύ ζωηρά ὁ διαβαστής κι ὅπως ἐμπνεόμουν πάντοτε ἀπ' τό καθετί. Κι ἄρχισα τὰ ὄνειρα. Νά μπορούσα νά εἶχα σπουδάσει, νά ἤξερα νά μιλάω καί νά πάω σ' ἕνα ἴδρυμα! Σ' ἕνα ἴδρυμα λεπρῶν, σ' ἕνα σανατόριο πού νά 'χει φυματικούς... Περίπου αὐτά σκεπτόμουν. Κι ὅταν ἐπιθυμοῦσα κάτι, ἤθελα νά τό ζήσω. Ὅσες φορές μοῦ ἐρχότανε ζήλος νά πάω στήν ἔρημο, ζοῦσα τήν ἔρημο ἐκεῖ ὅπου βρισκόμουν. Ματαιοπονία ἦταν, ἀλλά ὅμως τή ζοῦσα. Δηλαδή αἰσθανόμουν ὅτι βρισκόμουν πάνω ἐκεῖ στό Καρμήλιον, πάνω ἀπ' τήν Κερασιά, πού εἶναι ὁ Ἅγιος Βασίλειος, τό ἡσυχαστικότερο μέρος τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Κι αἰσθανόμουν ὅτι ἤμουν ἐρημίτης κι ἔλεγα: «Ἐτσι θά διαβάζω, ἔτσι θ' ἀνάβω τό λυχνάρι μου, ἔτσι τή νύκτα θά λέω τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ», τόσες μετάνοιες θά κάνω, θά τρώω παξιμάδι καί χόρτα». Κι ἔκανα τό ὄνειρο πραγματικότητα. Ματαιοπονία! Ἀλλ' ὅμως ἱκανοποιόμουν καί μετά μοῦ ἔφευγε. Καί στίς ὥρες τῆς ἀδυναμίας μου —πού συνήθως στίς ἀδυναμίες του ὁ ἄνθρωπος δέχεται λογισμούς ὄχι τόσο καλούς— σκεπτόμουν τέτοια πράγματα, πού ἡ ψυχή μου τὰ ὀρεγότανε καί τὰ ζοῦσα.

Ἐτσι ἔζησα καί τότε: Πῆγα σ' ἕνα νησί πού εἶχανε λεπρούς καί μιλοῦσα μέ τούς λεπρούς, λειτουργοῦσα ἐκεῖ καί τούς περιποιόμουν, τούς βοηθοῦσα, αὐτούς πού ἦταν πολύ ἀνάπηροι. Κι ἔζησα, ἄς ποῦμε, μέ τούς λεπρούς φανταστικά. Αὐτό ἔπειτα τό ξέχασα. Συνέβηκε, ὅμως, ν' ἀρρωστήσω κι ἐγώ κι οἱ Γέροντές μου μ' ἔστειλαν τρεῖς φορές στόν κόσμο νά γίνω καλά. Ἀλλά δέν γινόμουν καλά καί στό τέλος μοῦ δώσανε τήν εὐχή τους νά ζήσω ἔξω ἀπ' τό Ἅγιον

Ὁρος, ὅπως σᾶς τὰ ἔχω διηγηθεῖ, ἐκεῖ πού θά εἶχαν καί γάλα κι αὐγά καί κρέας κι ὅλα ἐκεῖνα πού χρειαζόντουσαν γιά τήν ἀρρώστια μου. Γι' αὐτό τό σκοπό πῆγα στόν Ἅγιο Χαράλαμπο Εὐβοίας κι ἔμεινα γύρω στά δεκαπέντε χρόνια. Μετά ἄρχιζαν νά μέ κατακλύζουν πάλι οἱ ιδέες πού εἶχα καί στό Ἅγιον Ὁρος, δηλαδή νά πάω νά ἐργασθῶ σ' ἕνα σανατόριο. Καί σκέφθηκα νά πάω στήν Πεντέλη. Κάποιος γνωστός μου μοῦ εἶπε ὅτι ἐκεῖ εἶχαν ἀνάγκη ἀπό ἕναν ἱερέα. Ἦταν γεμάτη φυματικούς τότε ἡ Πεντέλη, τό σανατόριο τῆς Πεντέλης. Ἐπῆγα στόν διευθυντή καί μοῦ λέει:

— Ἐπήραμε, πάτερ, ἐπήραμε ἱερέα.

Τοῦ εἶπα τόν πόθο μου καί μοῦ λέγει:

— Ἀ, κι ἐγώ τέτοιοι πόθο εἶχα! Κι ὁ Θεός μ' ἔφερε ἐδῶ.

Μετά κατέβηκα στήν Ἀθήνα. Ἐκεῖ ἡῦρα ἕναν ἀγιορεῖτη, πού λειτουργοῦσε στά Σπάτα, στό Σταυρό. Τοῦ λέω:

— Πάτερ Ματθαῖε, ἔχω αὐτό τό ζήλο. Τί νά κάνω;

— Ἀ, μοῦ λέει, ἄκου νά σοῦ πῶ. Ἐμένα θέλανε νά μέ βάλουν σ' ἕνα νοσοκομεῖο, στήν Πολυκλινική Ἀθηνῶν, ἀλλά δέν ἐπῆγα. Προτίμησα ἐδῶ πέρα στό Σταυρό. Θέλεις νά μιλήσω στόν κύριο Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτο¹⁸, νά σέ πάρουν ἐκεῖ;

Λέω:

— Πᾶμε νά ἰδοῦμε.

18. Ἀμίλκας Ἀλιβιζάτος (+ 1969): ἀκαδημαϊκός, καθηγητής τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καί τῆς Ποιμαντικῆς στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί πρόεδρος τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν.

Ἐπῆγα, εἶδα. Πῶ, πῶ! Εἶδα κόσμο, εἶδα θόρυβο, εἶδα...

— Πάτερ Ματθαῖε, τοῦ λέω, δέν θά κάνω ἐδῶ μέσα.

— Γιατί νά μήν κάνεις; μοῦ λέει.

Ἔτσι πήγαμε στόν κύριο Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτο, τοῦ τό εἶπαμε. Ἐφυγε ὁ πατήρ Ματθαῖος. Μοῦ λέει ὁ κύριος καθηγητής, ὁ Ἀλιβιζάτος:

— Ἔλα αὖριο.

Ἐπῆγα τήν ἄλλη μέρα καί περίμενα τόν καθηγητή στό σπίτι του. Μέ εἶχε βάλει ἡ ὑπηρετρία στό σαλόνι καί τόν περίμενα νά ἔλθει, γιατί εἶχε βγεῖ ἔξω. Ἐβγαλα τήν Καινή Διαθήκη, πού εἶχα σέ σχῆμα μικρό, καί διάβαζα, γιά νά μήν πάει ὁ καιρός μου χαμένος. Κι ὅταν παρουσιάστηκε ὁ κύριος καθηγητής, ἐγώ τήν ἔκλεισα. Μέ πλησίασε, τόν χαιρέτησα καί λέει:

— Τί βιβλίο ἦταν αὐτό, παπά;

Τοῦ λέω:

— Κύριε καθηγητά, ἡ Καινή Διαθήκη.

Μοῦ λέει:

— Θεολόγος εἶσαι;

— Ὁχι, τοῦ λέω.

— Τί γράμματα ξέρεις;

— Πρώτης δημοτικοῦ κι αὐτά δέν τά πέρασα καλά. Τά γράμματα τά ἔμαθα στήν ἔρημο τοῦ Ἁγίου Ὁρους, στά Καυσοκαλύβια. Εἶχα δύο Γέροντες, πού ἔζησα μαζί τους.

— Ξέρεις καί φάλλεις;

— Ξέρω καί φάλλω.

— Ἔχω, λέει, μία ἐκκλησία καί δέν ἔχω παπά. Ὅλο παίρνω καί μοῦ φεύγουν.

Τοῦ λέγω:

— Κύριε καθηγητά, δέν ξέρω, ὅπως θέλεις. Ἐγώ ἔχω μία ἐπιθυμία, νά ὑπηρετήσω σέ ἴδρυμα. Αὐτή τήν ἐπιθυμία τήν εἶχα ἀπό τότε πού ἤμουν στήν ἔρημο. Κι ὅταν εἶχα αὐτή τήν ἐπιθυμία τότε, δέν εἶχα σκοπό νά φύγω ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος. Στό λέγω εἰλικρινά! Δέν σκέφθηκα νά βγῶ ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος, γιά νά ἐργασθῶ σ' ἓνα λεπροκομεῖο. Μόνο ἐπειδή μοῦ ἄρεσε ὡς ιδέα πού τήν ἄκουσα, ἤθελα νά τή ζήσω καί τήν ἔζησα ἔτσι φανταστικά. Κι ὅμως ὁ Θεός μ' ἀξίωσε καί τώρα μπορῶ νά τήν κάνω πράξη αὐτή τή φανταστική ὑπόθεση πού ἐπιθύμησα.

Καί τότε ὁ καθηγητής πῆγε ἀπ' τό μέσα μέρος καί τηλεφώνησε στή Μητρόπολη Κύμης, γιατί μέ ρώτησε:

— Σέ ποιόν δεσπότη ἔχεις κάνει;

Τοῦ εἶπα:

— Στόν δεσπότη Κύμης.

Κι ὁ δεσπότης, ὅπως ἔμαθα ἀπό τόν πρωτοσύγκελλο Σπυρίδωνα πού ἀνῆκε σ' αὐτή τή Μητρόπολη καί πού παρρυσίσκετο ἐκεῖ, ὅταν τηλεφώνησε ὁ καθηγητής, εἶπε γιά μένα στόν Ἀλιβιζάτο:

— Ἀ, ἡ Πολυκλινική βρῆκε τόν παπά της!

Κι ὁ Ἀμίλκας μοῦ λέει:

— Πρέπει νά πᾶμε νά λειτουργήσεις.

Τοῦ λέγω:

— Κύριε καθηγητά, δέν μπορῶ νά λειτουργήσω, γιατί φοβᾶμαι. Δέν μπορῶ νά λειτουργήσω χωρίς ἄδεια τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Μοῦ λέει:

— Αυτό είναι δική μου δουλειά! Καί δική σου δουλειά είναι νά λειτουργήσεις.

Τοῦ λέγω:

— Πρέπει νά ἔχομε ἄδεια ἀπό τήν Ἀρχιεπισκοπή.

— Ὅχι, λέει, θά λειτουργήσεις. Δέν θά πάρομε ἄδεια.

Μέ στενοχώρησε, ἀλλά στό τέλος ὑπάκουσα.

Μέ βάλανε κάθε μέρα κι ἔκανα Θεία Λειτουργία στόν Ἅγιο Γεράσιμο, στήν Πολυκλινική.

— Θά σέ πάρομε παπά, εἶπε στό τέλος.

Κι ἔτσι ἔγινε. Ἀλλά τί συνέβηκε! Στόν Ἅγιο Γεράσιμο ἤθελε νά πάει ἕνας θεολόγος, ιερέας ἀρχιμανδρίτης, κι εἶχε σπουδάσει στό Λονδίνο, ἀλλά ὁ κύριος Ἀμίλκας φρόντισε κι ἔβαλε ἐμένανε. Ἐκεῖνος, ὁ Βελέτζας, θύμωσε. Τό εἶχε πεῖ νωρίτερα στόν πρωτοσύγκελλο, στόν πατέρα Γερβάσιο Παρασκευόπουλο, κι εἶχε ὀρισθεῖ νά πάει ἐκεῖνος. Μετά, ὁμως, ἔμαθαν ὅτι ἐγώ λειτούργησα ἐκεῖ καί τότε ὁ πατήρ Γερβάσιος μέ κάλεσε στήν Ἀρχιεπισκοπή. Μόλις μέ εἶδε, ἀρχίζει τίς φωνές.

— Ἐξορία θά σέ κάνω, μοῦ λέει. Τί ἦταν αὐτό πού ἔκανες; Ἀγράμματος εἶσαι; Δέν ξέρεις ὅτι πρέπει νά ἔχεις ἄδεια ἀπ' τήν προϋσταμένη ἀρχή;

Μέ μάλωσε πάρα πολύ καί πῆγα στόν Ἀμίλκα καί τοῦ λέω:

— Πολύ μέ μάλωσε ὁ πρωτοσύγκελλος.

Μοῦ λέει:

— Ἐλα δῶ.

Μέ παίρνει ὁ Ἀμίλκας καί μέ πάει πάνω, στόν Ἀρχι-

ἐπίσκοπο. Ἦταν ὁ Τραπεζοῦντος Χρῦσανθος τότε. Τό 1940. Τότε πού ἄρχισε ὁ ἀλβανικός πόλεμος. Κι ὁ Μακαριώτατος μοῦ λέει:

— Τί γράμματα ξέρεις;

Τοῦ λέω:

— Μακαριώτατε, δέν ξέρω γράμματα. Στήν ἔρημο ἔμαθα καί διαβάζω.

— Μέχρι ποῦ πηγες σχολεῖο;

— Μέχρι πρώτη δημοτικοῦ.

Κοίταξε τόν καθηγητή.

— Ἔ, τοῦ λέει, κύριε καθηγητά, εἶναι Ὀμόνοια ἐκεῖ πέρα, τί νά κάνομε; Θά μᾶς παρεξηγήσει ὁ κόσμος.

— Ὅχι, λέει ὁ Ἀμίλκας, ἐγώ τόν θέλω, αὐτόν θέλω.

Τοῦ λέει:

— Πῶς θά γίνει;

Μοῦ λέγει ὁ Μακαριώτατος:

— Ξέρεις νά φάλλεις, παπά μου;

— Ξέρω, ἔτσι πρακτικά.

— Ἄκου, μοῦ λέει, παιδί μου, σ' αὐτό τό μέρος θέλομε νά βάλομε ἕνα μορφωμένο, ἕναν κληρικό νά ὁμιλεῖ, διότι ἐκεῖ εἶναι τό κέντρον τῆς διαφθορᾶς καί πρέπει νά εἶναι ἕνας πού νά ὁμιλεῖ, νά διδάσκει τόν κόσμο. Ὅμως ὁ κύριος καθηγητής σέ θέλει. Ἐγώ θά ἔλεγα, δέν εἶσαι μορφωμένος, τουλάχιστον ἂν μπορέσεις καί τηρήσεις ἕνα ὕψος ἔτσι καλό, μπορῶ νά πῶ ὅτι ἴσως τό ὕψος σου νά εἶναι καλύτερο ἀπό ἑνός θεολόγου, πού θά κήρυττε μέ ρητορικά λόγια στόν κόσμο.

Τοῦ λέω:

— Μακαριώτατε, μέ τήν εὐχή σου!

Ἔτσι κι ἔγινε. Τοῦ ἔβαλα μετάνοια κι ἔφυγα. Ἐμεινε ὁ καθηγητής μέ τόν Μακαριώτατο.

Τήν ἄλλη μέρα εἶχαμε Λειτουργία. Βρῆκα μελάδες καί πάλι, γιατί ἔτυχε νά ἔχουν μνημόσυνο. Τό ἔμαθε καί αὐτό ὁ πατήρ Γερβάσιος, θύμωσε πού ἔκανα τό μνημόσυνο, διότι δέν ἐπιτρεπόταν χωρίς γραπτό διορισμό. Ἱστορία μεγάλη... Ὁλ' αὐτά, ὅμως, δέν μέ πειράζανε, τά ξεπερνοῦσα. Τό ἀξεπέραστο ἦταν αὐτό πού θα σᾶς διηγηθῶ ἀργότερα.

Πολύ ἀγάπησα τόν Ἅγιο Γεράσιμο ἀλλά καί τούς ἀσθενεῖς. Πράγματι, δέν ἄφηνα κανένα. Ὅλους τούς ἀσθενεῖς τούς ἐπισκεπτόμουν. Μετά τήν Θεία Λειτουργία γύριζα σ' ὅλους τούς θαλάμους. Ὅταν πάλι δέν εἶχα Θεία Λειτουργία τό πρῶι, ἐξομολογοῦσα αὐτούς πού περιμένανε. Στή συνέχεια πήγαινα νά ἐπισκεφθῶ τούς ἀρρώστους. Ἐκεῖ ἔζησα τριάντα τρία χρόνια, σάν νά εἶχε περάσει μιὰ μέρα. Πέρασα ζωή χαρισάμενη. Τόσο ἤμουν ἀγνωστος καί ἀφανής ἐκεῖ στήν Πολυκλινική, πού τό μεσημέρι, ὅταν ἤμουν πολύ κουρασμένος κι εἶχα τ' ἀπόγευμα πολλή δουλειά καί γι' αὐτό δέν πήγαινα στό σπίτι, παρέμενα ἐκεῖ καί κανεῖς δέν μοῦ ἔδινε σημασία. Κρυβόμουν σ' ἓνα καμαράκι, ἔβαζα καρέκλες στή σειρά κι ἔπεφτα μπρούμυτα, γιά νά μήν κρυώσω, καί κοιμόμουν λίγο, χωρίς νά μέ πάρει κανεῖς εἶδηση. Δέν εἶχα δώσει πουθενά γνωριμία, γι' αὐτό ἤμουν πολύ περιφρονημένος. Ἀγράμματος ἤμουν, ἄσημος, φτωχός. Στήν Ἐκκλησία ἄλλοι κυβερνοῦσαν, ἐγώ δέν ἤξερα τίποτα. Κι ὅμως ἔζησα ἐκεῖ τριάντα τρία χρόνια. Χρό-

νια εὐλογημένα, δοσμένα στόν ἀρρωστο, στόν πόνο. Διαδόθηκε ὅτι εἶμαι καλός πνευματικός, γι' αὐτό ἐρχόντουσαν πολλοί νά ἐξομολογηθοῦν. Ἐρχόντουσαν πολλές τσακισμένες ψυχές, γιά νά χύσουν ἐκεῖ, στόν Ἅγιο Γεράσιμο, τό δάκρυ τῆς ψυχῆς τους. Καί μέ τί πίστη ἐξομολογοῦντο! .

Ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ, ἐξομολογῶ πάνω ἀπό πενήντα χρόνια. Ἄφηνα τόν ἐξομολογούμενο νά πεῖ ὅ,τι ἤθελε ἐπί πολλή ὥρα καί στό τέλος ἔλεγα κι ἐγώ κάτι. Τήν ὥρα πού ἐκεῖνος ἔλεγε πολλά κι ὅχι μόνο προσωπικά του, ἐγώ ἔβλεπα τί ψυχὴ εἶναι αὐτή. Ἀπ' ὅλη του τή στάση καταλάβαινα τήν κατάστασή του καί στό τέλος τοῦ ἔλεγα κάτι, γιά νά τόν ὠφελήσω. Κι ἐκεῖνα ἀκόμη πού δέν ἦταν προσωπικά του, εἶχανε κι αὐτά κάποια σχέση μ' ἐκεῖνον, μέ τήν ψυχική του ὑπόσταση. Κι ὅλοι μ' ἀγαποῦσαν, ἐπειδή δέν τούς μιλοῦσα καί λέγανε ἐλεύθερα ὅ,τι θέλανε. Κι ἂν ἐρχόταν καί κανεῖς πού δέν εἶχε σχέση μέ τή θρησκεία ἢ μοῦ ἔλεγε κανένα παράπτωμα λίγο πιό σοβαρό, δέν τοῦ τόνιζα πολύ αὐτό τό πράγμα. Ὅταν κάνεις τόν ἄνθρωπο νά τό αἰσθανθεῖ πολύ τό παράπτωμα, τοῦ ἔρχεται μιὰ ἀντίδραση, γιά νά μήν μπορεῖ νά τό κόψει μετά. Κι ἔλεγα στό τέλος τῆς ἐξομολογήσεως κάτι σχετικό μέ τό σοβαρό παράπτωμά του, γιά τό ὅποιο κι αὐτός εἶχε πιέσει τόν ἑαυτό του νά τό πεῖ. Ἔτσι κι ἐγώ δέν ἀδιαφοροῦσα τελείως, ἀλλά οὔτε καί τό τόνιζα. Ἀνάλογα. Μπορεῖ καί ν' ἀδιαφοροῦσα.

Καί στό τέλος ἔλεγα:

— Παιδί μου, ὅλ' αὐτά πού εἶπες, ὅλα τά συγχώρεσε ὁ Κύριος. Ἐ, πρόσεχε εἰς τό ἐξῆς, προσεύχου κιόλας ἔτσι νά σ' ἐνισχύσει ὁ Κύριος κι ἔπειτα ἀπό τόσες ἡμέρες νά πάεις νά μεταλάβεις.

Χωρίς νά τονίσω αυτό τό συγκεκριμένο. Έχει μεγάλη άξία αυτό. Άλλωστε δέν εϋθύνεται μονάχα αυτός ό άνθρωπος γιά τό λάθος του.

*Μές στό θόρυβο τής Όμόνοιας ζούσα
όπως στήν έρημο του Άγίου Όρους*

Μές στό πλήθος, στόν κόσμο καί στό θόρυβο τής Όμόνοιας έγώ ύψωνα τά χέρια στόν Θεό καί ζούσα μέσα μου όπως στήν έρημο του Άγίου Όρους. «Ά, έλεγα μέσα μου, έγώ δέν είμαι γιά τόν κόσμο, είμαι γιά τήν έρημο. Έκεϊ ό,τι κάνεις, δέν sé ξέρει κανείς». Κι όμως έμεινα στόν κόσμο. Έμεινα εκεί. Έκεϊ όπου μέ είχε φέρει ό Θεός.

Όλους τούς αγαπούσα, γιά όλους πονούσα, όλα μέ συγχινούσαν. Αυτό μου τό είχε δώσει ή θεία χάρις. Έβλεπα τίς νοσοκόμες μέ τίς λευκές τους στολές, σάν λευκοφορεμένους άγγέλους, νά κατεβαίνουν στήν εκκλησία καί δάκρυζα πού τίς έβλεπα. Πολύ τίς αγαπούσα τίς άδελφές νοσοκόμες. Καί σκεπτόμουν, όταν έβλεπα άδελφή μέ στολή, ότι είναι άδελφή του έλέους, είναι άδελφή τής αγάπης, πού πάει νά λειτουργήσει στό νάό τής αγάπης του Θεού, δηλαδή στό νοσοκομείο, νά ύπηρετήσει τούς άσθενείς, τούς άδελφούς. Ό άγγελος, ό λευκός άγγελος. Πόσα πράγματα άφήνομε άπαρατήρητα! Όταν πάλι έβλεπα μία μάνα νά βυζαίνει τό μωρό της, συγχινιόμουν. Όταν έβλεπα μία γυναίκα έγκυο, δάκρυζα. Έβλεπα τίς δασκάλες πού πήγαιναν τά παιδιά στήν εκκλησία καί δάκρυζα γιά τό έργο τής αγάπης.

Τήν πιό μεγάλη εύχαρίστηση, βέβαια, ένιωθα κατά τήν ώρα τής Θείας Λειτουργίας. Όταν διάβαζα, κάτω στό εκκλησίασμα άπνοια. Έγώ sé έξαρση. Λειτουργούσα πολύ άφοσιωμένα, γιατί μου άρεσε νά λειτουργώ. Άλλά κι οί άνθρωποι έμπνέονταν από τήν άπλή Λειτουργία πού έκανα.

Έπειδή δέν ήξερα γράμματα, έκανα πολλές προσπάθειες. Έρχόντουσαν κι έψαλλαν άνθρωποι έπιστήμονες στόν Άγιο Γεράσιμο. Πολλοί ήταν καθηγητές Πανεπιστημίου, όπως οί άδελφοί Άλιβιζάτοι, ό θρησκευολόγος Λεωνίδας Φιλιππίδης κ.ά. Έκεϊ, δίπλα στήν Πολυκλινική, ήταν τό Ώδεϊον Άθηνών. Έρχόντουσαν κι από κεϊ οί καθηγητές κι οί οίκογένειές τους καί εκκλησιάζονταν. Η χορωδία τής εκκλησίας ήταν του Βασιλικού Θεάτρου. Ήταν, όμως, δύσκολο νά συμβαδίσω στους ήχους κ.λπ. Γι' αυτό άπεφάσισα κι έπήγα στό Ώδεϊον. Ώρες πού μου μένανε, δέν τίς έχανα. Πήγαινα καί μάθαινα μουσικά μ' έπιμονή καί μέ ζήλο επί ώρες. Τό έκανα γιά νά διευκολύνω τούς φάλτες. Δέν ήθελα νά στενοχωρώ τή χορωδία τής εκκλησίας. Κι ήταν, όπως σάς είπα, κι έπίσημη ή χορωδία. Ήθελα νά παίρνω καλά τή βάση, γιά νά μήν τούς κουράζω καί τούς ταλαιπωρώ. Αναγκάστηκα, λοιπόν, νά πάω στό Ώδεϊον, γιά νά μάθω μουσικά. Άκοϋστε, όμως, τήν τρέλα μου.

Ήθελα νά μάθω κι άρμόνιο καί μ' έναν άπώτερο σκοπό. Όταν θά έφτιαχνα μοναστήρι, νά είχαμε κι άρμόνιο στ' άρχονταρίκι, ώστε, όταν θά βρισκόμασταν εκεί καί θά λέγαμε διάφορες διδασκαλίες ή μεταξύ μας θά συζητούσαμε κάτι καλό κι ώραϊτο, νά παίρναμε καί τό άρμόνιο καί νά

τό χρησιμοποιούσαμε στά ψάλματα. Ἀρμόνιο, ὅμως, δέν εἶχαν στό Ὠδεῖον καί μέ βάλανε στό πιάνο. Ἐμαθα λοιπόν πιάνο, ἀλλά ὡς ὄργανο ἀγαποῦσα τό ἀρμόνιο. Πῶς τά φέρνει ὁ Θεός ὅλα! Μά τί νά σᾶς πῶ! Στό Ὠδεῖον μ' ἀγάπησανε καί μοῦ δώσανε μία δασκάλα, πού ἦταν ἀγιοτάτη.

Μιά μέρα, λοιπόν, πού λειτούργησα, εἶχα πάρει ἕνα ὠραῖο πρόσφορο πού μοῦ εἶχανε φέρει. Καί τί ἄλλο πιό πολύτιμο δῶρο τότε πού πεινούσαμε —κατοχή ἦταν· τῆς τό πῆγα καί μέ μειδίαμα τῆς λέω:

— Μοῦ φέρανε ἕνα ὠραῖο πρόσφορο.

— Ὅχι, ὄχι, μοῦ λέει, δέν μπορῶ, δέν μπορῶ, δέν θά τό φάω!

— Σέ παρακαλῶ, τῆς λέω.

— Ὅχι, μοῦ λέει, δέν κάνει.

Κι ἐγώ ἐντροπιάστηκα. Μοῦ ἔκανε μάθημα πάνω στά πληκτρα καί στό τέλος τῆς λέω:

— Ἐχω στενοχωρηθεῖ.

Καί τό πῆρε ἡ καημένη τό πρόσφορο.

Ἦθελα, ὅμως, κι αὐτή νά μὴν τήν στενοχωρῶ γιά τά μαθήματα. Τί σκέφθηκα κι ἐγώ; Ὅταν τό βράδυ ἔκανα τήν ταπεινή μου προσευχή, μετά, ὥσπου ν' ἀποκοιμηθῶ, ἔβαζα τά χέρια σάν σέ πιάνο καί μετά ἔκανα τό μάθημα, «ντό, σί, λά, σόλ, σόλ, σόλ, μί», νοερῶς. Κι ἔτσι μάθαινα τό μάθημα. Γιατί τό ἔκανα; Νά μή στενοχωρήσω τήν δασκάλα μου. Αὐτό τό πράγμα τό εἶχα μάθει στό Ἅγιον Ὁρος. Δηλαδή δέν μπορῶ νά στενοχωρῶ τόν ἄλλο, γιατί ἔχω μάθει ἀπό μικρός νά κάνω ὑπακοή. Ἐτσι ἔχω κάνει καί λάθη στή ζωή μου. Ὅταν βλέπω, δηλαδή, κάποιον νά

στενοχωριέται καί νά μέ πιέζει καί νά μέ παρακαλεῖ νά κάνω κάτι ἢ νά πῶ κάτι, τόν λυπᾶμαι καί τό κάνω, ἀκόμη κι ἂν δέν τό θέλω.

*Στήν ἀρχή πού διορίσθηκα ἐκεῖ,
δοκίμασα ἕναν πειρασμό μεγάλο*

Δέν σᾶς εἶπα, ὅμως, ἀκόμη ὅτι, στήν ἀρχή πού διορίσθηκα ἐκεῖ, ἐδοκίμασα ἕναν πειρασμό μεγάλο, ἀλλά μέ βοήθησε ὁ Θεός.

Τήν πρώτη Κυριακή ἐπῆγα νά λειτουργήσω μέ πολλή χαρά. Οἱ πόθοι μου νά ἐργασθῶ σέ ἴδρυμα θά ἐκπληρώνονταν. Μοῦ τό ἔδωσε ὁ Θεός αὐτό τό δῶρο. Ἀλλά τί ἔπαθα! Τήν ὥρα πού πῆγα ν' ἀρχίσω, ἔξω ἀπ' τόν Ἅγιο Γεράσιμο ἀκούω στή διαπασῶν ἕνα γραμμόφωνο μέ τραγούδια ἐρωτικά: «Σ' ἀγαπῶ, σ' ἀγαπῶ...» κ.λπ. Προχωρῶ... τίποτα, τά ἴδια. Ἐγώ τίς εὐχές, τήν Θεία Λειτουργία. Ἐξω τά τραγούδια. Μέσα ἡ ἐκκλησία γεμάτη κόσμος. Ἐβγαίνα στήν Ὠραία Πύλη κι ἔλεγα, «Εἰρήνη πᾶσι», ἀλλά ἡ Λειτουργία ἦταν πολύ ταραγμένη. Ὅταν τελείωσα ἀπελπισμένος, κατέλυσα τά ἄχραντα μυστήρια, πῆρα τά ἱερά μου, τά δίπλωσα κι ἀμέσως βγῆκα ἔξω. Ἀπέναντι ἀπ' τήν ἐκκλησία ὑπῆρχε ἕνα κατάστημα, πού διαφήμιζε γραμμόφωνα καί πλάκες γραμμοφώνου. Πῆγα μ' εὐγένεια στόν καταστηματάρχη, στόν κύριο Κουρέτα —ἔτσι ὀνομαζόταν— καί τόν παρακάλεσα, ἂν εἶναι δυνατόν, τουλάχιστον τίς ὥρες τῆς Θείας Λειτουργίας νά σταματάει τό γραμμόφωνο.

Μοῦ λέει:

— Ἐγὼ θέλω νά βγάζω τό φωμί μου. Δέν γίνεται αὐτό πού λείεις. Ἔχω παιδιά, πληρώνω ἐνοίκιο.

— Σέ παρακαλῶ, τοῦ λέγω, στενοχωροῦμαι, εἶναι ἀμαρτία αὐτό πού γίνεται.

— Παπά, ἐσύ τή δουλειά σου! μοῦ λέει.

Ἐγὼ τώρα τί νά κάνω; Σκέφθηκα νά φύγω ἀπ' τήν ἐκκλησία, ν' ἀναζητήσω ἄλλη. Νά, ὅμως, πού εἶχα ὑποχρεωθεῖ καί μοῦ ἔδωσαν αὐτή τή θέση, ἐνῶ δέν εἶχα τά τυπικά προσόντα, δηλαδή δέν εἶχα ἀπολυτήριο δημοτικοῦ ἢ ἔστω ἐνδεικτικό κάποιας τάξεως. Τί νά πῶ στὸν Μακαριώτατο, πού ἔδωσε συγκατάθεση καί μ' ἔβαλε ἐκεῖ ἀπὸ ἀγάπη; Τί νά πῶ στὸν κύριο Ἀλιβιζάτο, πού ἔκανε τό πᾶν γιὰ νά μέ διορίσει; Κι ἔπεσα ἔτσι σέ στενοχώρια μεγάλη. Κάθισα στό ἱερό καί σκεπτόμουνα. Τί νά κάνω; Ἐλεγα ὅτι πρέπει νά φύγω, δέν μποροῦσα νά μείνω πιά. Πῶς νά ζήσω ἐγὼ ἐκεῖ μέσα, πῶς νά λειτουργήσω; Καί μάλιστα ἓνας ἄνθρωπος πού ἦλθε ἀπ' τήν ἔρημο, μέσ' ἀπὸ μία ἀπόλυτη ἡσυχία, σ' ἓνα θόρυβο ἔτσι σατανικό; Περνοῦσαν ἀπ' ἔξω ὅλα τά λεωφορεῖα ἀπὸ τή Νίκαια, ἀπὸ τό Περιστέρι, ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Ἐξω ἀπ' τήν πόρτα τῆς ἐκκλησίας περνοῦσαν. Κι ἄκουγες ἐκεῖ τά κλάξον πού πηγαίνανε κι ἐρχόντουσαν. Καί σκέφθηκα νά φύγω. Ὅμως πῶς νά τό ἔλεγα; Ἐγύρισα στό σπίτι λυπημένος, δέν ἤξερα τί νά κάνω...

Ἐμένα τότε στό Λυκαβητό, στήν ὁδὸ Δοξαπατρῆ. Ἐγύρισα ἐκεῖ καί σκεπτόμουνα, σκεπτόμουνα... Δέν ἤθελα οὔτε νά φάω. Εἶχα στενοχωρεθεῖ. Τί θά κάνω; Κι εἶχα χαρεῖ πού πῆγα σέ νοσοκομεῖο καί θά ἔβλεπα ἀσθενεῖς ἐκεῖ, νά

τούς περιποιοῦμαι, νά τοὺς μιλάω, νά τοὺς ἐξομολογῶ, νά τοὺς μεταλαμβάνω... Τώρα τί νά κάνω; Μόνον ὁ Θεός θά μποροῦσε νά μέ βγάλει ἀπ' τή δύσκολη θέση. Κι εἶπα μέσα μου σ' αὐτό τό φοβερό πρόβλημα πού μ' ἤρρε: «Ὁ, τι πεῖ ὁ Θεός». Λέω: «Θεέ μου, δέν θέλω νά μοῦ μιλήσεις. Δέν θέλω νά μοῦ δείξεις σημεῖο. Ἔτσι, μέ τή δική Σου τήν ἀγάπη φανέρωσε κάτι ἀπλό, πού νά καταλάβω ὅτι πρέπει νά φύγω ἢ ὅτι πρέπει νά καθίσω. Πολύ ἀπλό. Δέν ζητῶ κάποιο θαῦμα. Ντρέπομαι». Κι ἀποφασίζω νά νηστεύω τρεῖς ἡμέρες χωρὶς νά βάλω οὔτε νερό στό στόμα μου καί νά ζήσω τρεῖς ἡμέρες μέ τέλεια σιωπὴ καί προσευχή, περιμένοντας ἀπάντηση ἀπ' τὸν Θεό.

Κι ἡ ἀπάντηση ἦλθε. Ἐνῶ βρισκόμουν στὸν Ἅγιο Γεράσιμο, ἐρχόντουσαν διάφοροι προσκυνητές κι ἀναβαν τό κεράκι τους. Σέ μιά στιγμή μπαίνει μία γυναίκα μέ τό παιδί της. Τό παιδί θά ἦταν μάλλον στήν πρώτη γυμνασίου. Κρατοῦσε στό χέρι του τά σχολικά του βιβλία. Ἐνα ἀπ' αὐτά ἦταν τό βιβλίο τῆς Φυσικῆς. Τοῦ τό ζήτησα νά ρίξω μιά ματιά, ἔτσι ἀπὸ φιλομάθεια. Κάτι πού τό συνήθιζα. Καθὼς ξεφύλλιζα τό βιβλίο, ἀνοίγω σέ μία σελίδα πού ἔδειχνε κάποιο πείραμα. Τό ἐξῆς: ἂν σέ μία ἡρεμὴ λίμνη ρίξω μία μικρὴ πετρούλα, βλέπω τό νερό νά χάνει τήν ἡρεμία του καί νά κάνει «ρυτίδες» σέ μία μικρὴ ἔκταση· ἂν στή συνέχεια ρίξω μία πιό μεγάλη πέτρα, οἱ «ρυτίδες» σχηματίζονται πιό μεγάλες καί σέ μεγαλύτερη ἔκταση, ὥστε νά ὑπερφαλαγγίσουν τίς πρώτες. Ἐκείνη τή στιγμή ἦλθε μέσα μου ἡ ἀπάντηση στό δίλημμά μου. Ἦταν φῶτιση ἀπὸ τὸν Θεό. Σκέφθηκα τό ἐξῆς: οἱ μικρές «ρυτίδες» τῶν

τραγουδιῶν ἔξω ἀπ' τὴν ἐκκλησίᾳ μποροῦν νά ὑπερφαλαγγισθοῦν ἀπὸ τίς μεγάλες σέ πνευματικὴ ἔνταση εὐχῆς πού θά λέγονται μέσ στήν ἐκκλησίᾳ. Τὴν ἴδια στιγμή μου ἦλθε ἀμέσως στό νοῦ ἔντονα, πολύ ἔντονα: «Κι ἂν ἐσύ λειτουργεῖς ἐδῶ κι ἔχεις τό νοῦ σου στόν Θεό, ποιός μπορεῖ νά σέ βλάψει;».

Ἐτοιμάσθηκα, λοιπόν, ἔτσι νά τό κάνω. Στήν Λειτουργία μου νά δοθῶ πολύ στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, νά ἐκτελέσω μέ μεγάλο ζήλο καί μέ μεγάλη πνευματικὴ ἔνταση τό δράμα τῆς Θείας Λειτουργίας, τό δράμα τό φρικτό τοῦ Γολγοθᾶ. Ἡ χαρά μου ἦταν πολύ μεγάλη. Πίστευσα ὅτι ὁ Θεός μου βρῆκε τή λύση. Πράγματι, τὴν Κυριακὴ τό πρωί ἔφθασα στήν ἐκκλησίᾳ γεμάτος ἐλπίδα. Ἔβαλα «Εὐλογητός...». Ὁ νοῦς μου ἦταν συγκεντρωμένος στή θεία λατρεία καί μόνο. Αἰσθανόμουν ὅτι εἶμαι στόν οὐρανό καί κάτω καί κοντά σ' ἐμένα τό ἐκκλησίασμα, τά λογικά πρόβατα τοῦ Θεοῦ. Ἐνιωθα μέσ στή θεία χάρι ὅλους μας. Ἐξω μανιακῶς ἔπαιζε τό γραμμόφωνο. Δέν ἄκουγα τίποτα. Πρώτη φορά ἔζησα τέτοια Θεία Λειτουργία. Ἦταν ἡ ωραιότερη τῆς ζωῆς μου. Κι ἀπὸ τότε ὅλες οἱ Θεῖες Λειτουργίες ἦταν ἴδιες.

*Ἦθελα ὅλα νά τά μαθαίνω
μέχρι τό βάθος καί τό πλάτος*

Πολλά ἔζησα ἐκεῖνα τά χρόνια πού ἤμουν στήν Πολυκλινική. Ἡ Ἑλλάδα, καί κυρίως ἡ Ἀθήνα, ὑπέφερε ἀπ'

τίς ταλαιπωρίες τοῦ πολέμου, τὴν κατοχή, τὴν πείνα καί τό θάνατο, πού θέριζε καθημερινά τοὺς ἀνθρώπους. Μοιραζόμουν μαζί τους τὰ πρόσφορα κι ὅ,τι ἄλλο μοῦ φέρνανε. Ἀλλά κι ὁ ψυχικός πόνος μ' ἔκανε νά συμπάσχω, βλέποντας τὰ βάθη τῶν ψυχῶν τους μέ τό χάρισμα τῆς διοράσεως. Ὅποιος ἐρχόταν καί μοῦ ἔλεγε γιὰ ἓνα σωματικό πόνο, τό ἔκανα θέμα προσευχῆς. Αὐτό πάλι τό γεγονός μέ παρακινοῦσε σέ μελέτη. «Βλέποντας» ἓνα ἄρρωστο μέλος τοῦ σώματος, ἤθελα νά γνωρίσω τὴν ἐπιστημονικὴ του ὀνομασία ἀλλά καί τὴ θέση πού ἔχουν ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος, ἡ χολή, τό πάγκρεας κ.λπ. Γι' αὐτό ἀγόρασα βιβλία τῆς ἱατρικῆς, ἀνατομίας, φυσιολογίας κ.ἄ., ὥστε νά μελετήσω καί νά κατατοπισθῶ. Γιὰ ἓνα, μάλιστα, διάστημα παρακολούθησα καί παραδόσεις στήν Ἱατρικὴ Σχολὴ γιὰ μεγαλύτερη κατάρτιση. Τὴ φιλομάθεια αὐτὴ τὴν εἶχα γιὰ ὅλα τὰ πράγματα. Ἦθελα ὅλα νά τά μαθαίνω μέχρι τό βάθος καί τό πλάτος. Πήγαινα σ' ἓνα ἐργοστάσιο; Ἦθελα νά μάθω καί τίς λεπτομέρειες, πῶς λειτουργεῖ. Ἐπισκεπτόμουν ἓνα μουσεῖο; Ἐπὶ ὥρες περιεργαζόμουν τὰ γλυπτά. Ἐδῶ θά σᾶς ἀναφέρω ἓνα περιστατικό.

Μιά Κυριακὴ, πρὸς τό μεσημέρι, περνοῦσα ἔξω ἀπ' τό Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο. Εἶχα λίγο χρόνο καί σκέφθηκα νά μπῶ μέσα. Προχωροῦσα στίς αἴθουσες κοιτάζοντας τ' ἀγάλματα. Σέ μία αἴθουσα ἦταν ἓνα γκρούπ. Μιά ξεναγός τοὺς ἐξηγοῦσε. Ἦταν ἀπόλυτη ἡσυχία. Πλησίασα λίγο. Ὅταν, ὅμως, μέ εἶδε ἡ ξεναγός, τοὺς εἶπε φιθυριστά:

— Ἦλθε ἓνας παπάς. Ἐγὼ τοὺς παπάδες δέν τοὺς χωνεύω, ἀλλ' αὐτός δέν μοῦ φαίνεται σάν τοὺς ἄλλους.

Πλησίασα πιό πολύ. Είπα:

— Καλημέρα.

— Καλημέρα, απάντησε ή ξεναγός.

— Μπορώ, τής είπα, νά παρακολουθήσω αὐτά πού λέτε;

— Μάλιστα, εἶπε.

Πηγαίναμε ἀπ' τό ἕνα ἄγαλμα στό ἄλλο. Σέ μιά στιγμή σταθήκαμε μπροστά στό ἄγαλμα τοῦ Διός. Ὁ Δίας ἦταν στό θρόνο του κι ἔριχνε τόν κεραυνό στούς ἀνθρώπους. Ἀφοῦ τοὺς εἶπε ὅσα ἤξερε ή ξεναγός, γυρίζει σ' ἐμένα καί μοῦ λέει:

— Ἐσεῖς τί λέτε, παππούλη; Πῶς βλέπετε τό ἄγαλμα;

— Ἐγώ δέν ξέρω ἀπ' αὐτά, εἶπα. Μόνο ἔτσι ὅπως τό βλέπω, θαυμάζω τό ἔργο τοῦ καλλιτέχνη ἀλλά καί τό πλάσμα τοῦ Θεοῦ, πού τόσο τέλεια τό δημιούργησε. Καί καταλαβαίνω ὅτι ὁ καλλιτέχνης πού τό ἔφτιαξε εἶχε μεγάλη αἴσθηση τοῦ θείου. Βλέπετε τόν Δία· ἐνῶ ρίχνει τόν κεραυνό στούς ἀνθρώπους, τό πρόσωπό του εἶναι γαλήνιο. Δέν εἶναι ὀργισμένος. Εἶναι ἀπαθής.

Πολύ εὐχαριστήθηκε ή ξεναγός μέ τή δική μου ἐξήγηση ἀλλά καί ὅλο τό γκρούπ. Τί μᾶς λέει αὐτό; Τί λέει; Ὁ Θεός δέν ἔχει πάθος, κι ὅταν ἀκόμη τιμωρεῖ.

Εἶχα μεγάλη φιλομάθεια σ' ὅλα, ὅπως σᾶς εἶπα. Ἐτσι κάποτε εἶχα πάει νά σπουδάσω πτηνοτροφία. Ναί, ἀλήθεια σᾶς λέγω! Ἄλλοτε πάλι ἐπῆγα σέ καθηγητή πού ἐδίδασκε μελισσοκομία. Ὁ καθηγητής, μάλιστα, ἦταν Κερκυραῖος. Ἦταν διάφοροι μέσ στήν τάξη, ἀγόρια, κορίτσια,

νέοι, γέροι. Ὅταν τελείωσε τό μάθημα, μέ πλησιάζει ὁ καθηγητής καί μοῦ λέει:

— Παπά, ξέρεις τί κατάλαβα; Ὅτι θά πετύχεις ἄριστα στή μελισσοκομία.

Λέω:

— Πῶς τό κατάλαβες;

— Σέ εἶδα, μοῦ λέει, ἀπ' τόν τρόπο πού κοίταζες, ἀπ' τήν προσοχή σου, ὅτι κάνεις γιά μελισσοκόμος. Θά διαπρέφεις. Ἐσύ θά συνεννοεῖσαι μέ τίς μέλισσες, θά τοὺς μιλάεις καί θά σοῦ μιλάνε.

Τοῦ λέω:

— Ἐτσι εἶναι. Θά μιλάω μέ τίς μέλισσες, θά πηγαίνω στήν κυψέλη, θά τίς ἀκούω, θά τίς καταλαβαίνω, θά τρελαίνομαι μαζί τους, ἀλλά θά «χάσω» τό ράσο καί τό καλυμμαύχι!

Ἦθελα ν' ἀσκητεύω, ἔστω καί μέσ στήν Ἀθήνα

Τό κύριό μου, ὅμως, ἔργο ὅλα τά χρόνια, ἀφότου ἐγίνα πνευματικός, ἦταν ή ἐξομολόγηση. Ὡρες ἀτέλειωτες, ἡμέρες καί νύκτες, εἰκοσιτετράωρα, ἐξομολογοῦσα, εἴτε βρισκόμουνα στόν Ἅγιο Χαράλαμπο, στήν Εὐβοία, εἴτε στόν Ἅγιο Γεράσιμο, εἴτε στόν Ἅγιο Νικόλαο, στήν Καλλίσια, εἴτε τώρα, ἐδῶ στό μοναστήρι. Ἀκόμη κι ὅταν εἶχα τίς ἀρρώστιες μου —καί ἦταν πάρα πολλές καί πολυχρόνιες— δεχόμουνα μέ ἀγάπη Χριστοῦ τίς ψυχές πού μοῦ ἔστελνε ὁ Θεός.

Ἦθελα ν' ἀσκητεύω, ἔστω καί μέσ στήν Ἀθήνα, γι' αὐτό κρύφθηκα στά Τουρκοβούνια. Ζούσαμε ἐκεῖ μέ τούς γονεῖς μου, μέ τήν ἀδελφή μου καί τήν ἀνεψιά μου σέ μία καλυβούλα μέ τσιμεντόλιθους. Τίς νύκτες δουλεύαμε ἐν σιωπῇ καί προσευχῇ. Εἴχαμε μηχανές καί πλέκαμε φάνε-
λες καί πουλόβερ καί τά πουλούσαμε. Μ' αὐτές τίς οἰκονο-
μίες εἴχαμε σκοπό νά χτίσουμε μοναστήρι.

Ἐπίσης φτιάχναμε καί λιβάνι. Λιβάνι ἀξίας. Δικῆς μου κατασκευῆς, μέ δικές μου συνταγές, δικές μου συνθέ-
σεις, μέ πενήντα οὐσίες ἀρωματικές. Γνώριζα ἀπ' τή μυ-
ρωδιά τά λιβάνια ἀλλά καί τήν ὀξύτητα. Εἶχα γεμίσει ἕνα
τετράδιο μέ συνθέσεις πού ἔκανα. Ἕνα τετράδιο γεμάτο ἀ-
πό συνταγές, πού ἔφτιαχνα ἀρώματα γιά τό λιβάνι. Ἐβα-
ζα στή σειρά ἀπ' ὅλες τίς ὕλες τίς ἀρωματικές πού εἶχα.
Καμιά πενήνταριά φιαλίδια, ρουτινόλ, ρινανόλ, ριναλὶλ κ.ἄ.
Κι ἕνα πράγμα μυστήριο! Ὅλ' αὐτά τά φιαλίδια τά ἤξερα.
Ἦξερα τή μυρωδιά τοῦ καθενός καί τήν ἔνταση καί τήν ὀ-
ξύτητα. Ἦξερα ὅτι, ἂν ἀπό κεῖνο ἤθελε δέκα μέρη, ἀπό
τοῦτο ἤθελε δύο ἢ τρία ἢ ἕνα κι ἔφτιαχνα κάτι συνθέσεις
πάρα πολύ ὥραϊες, σπάνιες. Τά εἶχα ὅλα γραμμένα σέ τε-
τράδιο, ὅπως σᾶς εἶπα, ἀλλά μοῦ τό κλέφανε. Ξέρω ποιός
μοῦ τό ἔκλεψε, ἀλλά δέν θέλω νά πῶ, δέν λέγεται...

Ἦμωνα πολύ ἀπλός

Ἦμωνα καί πολύ ἀπλός καί χωρίς γνώση τῶν ἐγκο-
σμίων καί τῆς κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς. Δέν γνώριζα ἀπό
τρόπους συμπεριφορᾶς, γιατί εἶχα μεγαλώσει στό βουνό.

Εἶχα κάνει καί λίγο στόν νονό μου, στόν Πειραιᾶ, ἀλλά κι
ἐκεῖ συγυριζόμουνά μόνος μου. Μοῦ βάζανε φαγητό τά κο-
ρίτσια του κι ἔτρωγα μόνος καί κοιμόμουνά στή σοφίτα.
Ἔτσι δέν ἤξερα πῶς βαστοῦν στό τραπέζι τό πιρουνί, τό
κουτάλι κ.λπ. Κι ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ κάτι. Ἐγώ δέν πῆ-
γαινα ὅπου μέ καλοῦσαν. Ἀλλά μία φορά μέ καλέσανε νά
διαβάσω παράκληση σέ μία ἄρρωστη, ἡ ὁποία ἐργαζόταν
δίπλα ἀπ' τήν Πολυκλινική, κοντά στή Δημαρχία. Πολύ
καλή κυρία, εὐσεβεστάτη. Ἀλλά μέχρι νά φθάσουμε στό σπί-
τι της καί μέχρι νά διαβάσουμε, πέρασε ἡ ὥρα καί μοῦ ἐπι-
μένανε:

— Κάθισε νά φᾶμε.

— Ὅχι, λέγω, δέν μπορῶ. Ἐγώ πρέπει νά φύγω.

Ὁ ἄνδρας της λέει:

— Τό παίρνομε γιά μεγάλη περιφρόνηση, ἐφόσον εἶ-
σαι νηστικός. Θά στενοχωρεθοῦμε, παπά μου. Κάνε μας
τή χάρη. Ἐχομε καί τήν κορούλα μας.

Εἶχαν ἕνα κοριτσάκι. Ἦταν νεοπανδρεμένοι. Ἕνα κο-
ριτσάκι πολύ καλό.

Λοιπόν, δέχθηκα. Ἐκανα τήν προσευχή, εὐλόγησα τό
τραπέζι κι ἀρχίσαμε νά τρῶμε. Κι ἡ κορούλα ἡ μικρή, βλέ-
ποντάς με πῶς ἔτρωγα:

— Μαμά, δέν τό βαστάει καλά τό κουτάλι.

Κι ἐκεῖνοι:

— Σώπα, σώπα, σώπα!

Σέ λίγο:

— Δέν βαστάει τό κουτάλι καλά.

Βρέ, τί ἔπαθα κι ἐγώ ὁ καχομοίρης! Κοίταξα αὐτούς
πῶς τό εἶχανε καί τό ἔστρωσα. Μετά δέν ξέρω τί μοῦ βά-

λανε καί τό ἔτρωγα μέ τό πιρουνί.

Ἦ, πετάγεται ἡ μικρή:

— Δέν τό βαστάει καλά τό πιρουνί.

Ἦ, τί ἔπαθα! Θέλω νά σᾶς πῶ πόσο ἀπλός ἦμουνα...

Τό μπαστούνι τοῦ Ἀγίου Γερασίμου

Στά Τουρκοβούνια πού μέναμε, ἡ τοποθεσία ἦταν πολύ κατηφορική. Σηκωνόμουν πολύ πρωί, ἔφευγα γιά τήν ἐκκλησία, τόν Ἅγιο Γεράσιμο, καί γύριζα τό βράδυ. Ὁ δρόμος ἔξω ἀπ' τό σπίτι μας ἦταν ἕνας δρόμος δύσκολος κι εἶχε μεγάλη κατωφέρεια. Κάποιο πρωινό ἔπεςα κάτω κι ἔσπασα τό πόδι μου. Ἦταν Κυριακή πρωί, δέν εἶχε καλά καλὰ ξημερώσει κι ὑπῆρχε ἡσυχία. Ἦτσι ἄκουσαν τά βογγητά μου κάποιοι ἄνθρωποι, βγήκαν ἔξω κι ἀμέσως κάλεσαν ἀσθενοφόρο. Ἦλθε τό ἀσθενοφόρο, μέ πήγε στό νοσοκομεῖο. Εἶχα σπάσει τό ἀριστερό μου πόδι στήν κνήμη. Ὅλα τά κόκκαλα εἶχαν γίνει θρύψαλα. Οἱ πόνοι μου ἦταν ἀφόρητοι. Ὅταν μ' ἔφθασαν στήν Πολυκλινική, μέ κατέβασαν ἀπ' τό ἀσθενοφόρο καί μ' ἔβαλαν σ' ἕνα κρεβάτι. Οἱ γιατροί ἀπεφάσισαν νά βάλουν τό πόδι μου στό γύψο. Ὁ κόσμος περίμενε νά λειτουργήσω. Ἀναγκάστηκαν νά φύγουν.

Μετά δεκαπέντε ἡμέρες, πού ἔμεινα ξάπλα στό κρεβάτι, ἐνῶ ἔκανα τήν προσευχή μου, ἔριξα αὐθόρμητα καί μιὰ ματιὰ στό πόδι μου. Βλέπω λοιπόν, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, ὅτι τό πόδι μου τό εἶχαν βάλει στραβά στό γύψο.

Τότε ζήτησα ἀπ' τούς γιατρούς ν' ἀνοίξουν τό γύψο. Ὁ καθηγητής, πού τό ἔμαθε, εἶπε γελώντας:

— Ὁ παπᾶς ἀντί νά κοιτάζει τήν ἐκκλησία του, γιά τήν ὁποία εἶναι ἀρμόδιος, θέλει ἐμᾶς νά μᾶς ἐλέγξει, τή στιγμή πού ἐμεῖς χάναμε τή δουλειά μας σωστά καί περάσαμε τό πόδι του ἀπό ἀκτίνες. Τί θέλει τώρα, νά μᾶς παιδεύει;

Δέν ἔδειξε κανεῖς ἐνδιαφέρον. Ἐγώ ἐπέμεινα νά δοῦνε τό πόδι μου. Ἐκεῖνοι τίποτα. Ὅποτε φέρνουν φαγητό τό μεσημέρι, δέν τό ἔφαγα, λέγοντας ὅτι ζητῶ νά μέ πᾶνε στίς ἀκτίνες. Ἐπιμένω νά γίνει αὐτό, διότι θά δέσει τό πόδι μου στραβά καί θά μείνει ἔτσι γιά πάντα. Ὁ καθηγητής ἔστειλε μήνυμα:

— Νά κοιτάζει τήν ἱεροσύνη του! Τό πόδι του εἶναι καλά.

Ἦλθε τό βράδυ. Μοῦ φέρανε φαγητό, πάλι δέν τό ἔφαγα, ἐπιμένοντας νά δοῦνε τό πόδι μου. Τήν ἄλλη μέρα τό πρωί ἦλθε ὁ καθηγητής καί λέει θυμωμένος:

— Τί εἶναι αὐτά, βρέ παπά; Τί εἶναι αὐτά, νά μᾶς παιδεύεις ἐδῶ πέρα;

Μέ τά πολλά μέ κατεβάζουν στίς ἀκτίνες. Βλέπουν ὅτι ὄντως τό πόδι μου τό εἶχαν βάλει στραβά κι εἶχε θρέψει κιόλας. Ὁ καθηγητής ἔβαλε τά γέλια.

— Ρέ παπά, λέει, εἶσαι πολύ ἀμαρτωλός. Τώρα τό κατάλαβα κι ἐγώ. Θά δεῖς τώρα τί θά τραβήξεις! Πρέπει νά σοῦ τό σπάσουμε τό πόδι καί νά τό ξαναβάλουμε καλά.

Ἀρχισαν μέ δύναμη νά χτυποῦν τό γύψο, γιά νά σπάσει. Ἐγώ δέν μιλοῦσα, μόνο ἔκανα τήν ταπεινή μου προσευχή.

— 'Α, δέν μιλάεις τώρα, μοῦ λέγει. Ἀλλά τώρα ἐγώ θά σοῦ συγχωρέσω τίς ἀμαρτίες σου.

Σέ μιά στιγμή τραβοῦνε, βγάζουνε τό γύψο. Ἐγώ πονοῦσα πολύ. Δύο γιατροί μοῦ τραβούσανε τό πόδι κι ὁ καθηγητής μέ τή γροθιά του τό χτυποῦσε στήν κνήμη δυνατά, γιά νά σπάσει.

— 'Ε, ρέ παπά, ἔλεγε, θά σοῦ συγχωρέσω ὅλες τίς ἀμαρτίες, ἀλλά κοντά σ' ἐσένα θά μοῦ συγχωρεθοῦν κι οἱ δικές μου.

Μοῦ σπάγανε τό κόκκαλο· εἶχε λίγο θρέφει κι ἐγώ πονοῦσα ἀφόρητα. Ἐσφιγγα τά χεῖλη μου. Τέλος μοῦ τό σπᾶσανε. Μέ ξάπλωσαν πάλι κάτω ἀπ' τίς ἀκτίνες, τεντώσανε τό πόδι καί τό ἔφεραν στόν ἄξονά του. Μετά μοῦ ἔβαλαν πάλι τό γύψο προσεκτικά καί μ' ἔστειλαν στό κρεββάτι.

Ἐπί δύο-τρεῖς μῆνες —δέν θυμᾶμαι ἀκριβῶς— ἔμεινα ξάπλα στό κρεββάτι. Μετά ἀπ' αὐτό τό διάστημα μέ σήκωσαν καθιστό καί μοῦ ἔδωσαν νά κρατῶ δύο πατερίτσες, γιά νά περπατῶ. Ἐγώ δέν τίς ἤθελα. Μοῦ λέει ὁ καθηγητής:

— Νά τίς πάρεις, γιά νά σηκωθεῖς, γιατί σ' ἔφαγε τό ξάπλα.

Δέν κράτησε πολύ αὐτό μέ τίς πατερίτσες, γιατί ἄρχισα νά ἰσορροπῶ μόνος μου. Φοβόμουνα τίς πατερίτσες, μήπως συνηθίσω καί μετά δέν μπορέσω νά τίς ἀφήσω.

Τότε ὁ καθηγητής μοῦ λέει:

— Νά φροντίσεις ν' ἀγοράσεις ἕνα μπαστούνι.

— Ὅχι, τοῦ λέω, δέν τό θέλω.

— Εἶσαι καί παπάς, μοῦ λέει, κι εἶσαι ἀνυπότακτος; Νά ἀκούσεις, γιατί θά πέσεις καί θά σπάσεις ὅλα τά κόκκαλά σου.

Ἀναγκάσθηκα τότε νά πῶ στήν ἀδελφή μου:

— Νά μοῦ ἀγοράσετε ἕνα μπαστούνι. Φτωχοί εἶμαστε, ἀλλά πρέπει νά μοῦ ἀγοράσεις ἕνα μπαστούνι. Νά πετάξω τοῦτα, γιατί στενοχωροῦμαι.

Ἦταν ἑνδεκα ἡ ὥρα πρωινῇ καί κατέβηκα μέ τίς πατερίτσες στήν ἐκκλησία τοῦ νοσοκομείου.

Ἀμέσως ἡ ἀδελφή μου ἐτοιμάσθηκε γιά τήν ὁδὸ Αἰόλου, γιά ν' ἀγοράσει τό μπαστούνι. Ἐνῶ ξεκινοῦσε, νά σου μία κυρία, κρατώντας ἕνα μπαστούνι στό χέρι, μπῆκε μέσ στήν ἐκκλησία.

— Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος εἶναι ἐδῶ; λέει.

— Ναί, παιδί μου, ἐδῶ εἶναι, τῆς λέει ἡ νεωκόρος.

— Καί ποῦ βρίσκεται ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀγίου;

— Νά την, ἀπαντάει καί τῆς δείχνει τήν εἰκόνα.

Τότε αὐτή ἡ ἄγνωστη κυρία πέφτει κάτω στήν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου καί μέ δάκρυα τοῦ ἔλεγε δυνατά κι ἀκούγαμε ὅλοι:

— Ἀγιέ μου, ἐγώ δέν σέ ἤξερα. Οὔτε εἶχα ἀκούσει ποτέ γιά σένα. Οὔτε τό ὄνομά σου εἶχα ἀκούσει κι ὅμως μέ τίμησες καί μ' ἐπισκέφθηκες καί μοῦ ζήτησες τό μπαστούνι πού ἀγόρασα ἀπ' τὰ Ἱεροσόλυμα νά τό φέρω στό σπίτι σου. Καί νά, τό ἔφερα, Ἀγιέ μου. Μοῦ εἶπες: «Τό μπαστούνι τό θέλω αὔριο τό πρωί νά μοῦ τό φέρεις!» Ἐγώ δέν ἤξερα ποῦ βρίσκεσαι καί ρωτώντας ἔμαθα καί σέ βρῆκα.

Ἐγώ μέ τήν ἀδελφή μου καί τήν νεωκόρο καθόμασταν

στά στασίδια δίπλα στο παγκάρι. Μᾶς ἐπλησίασε καί μᾶς εἶπε:

— Τί πράγμα ἦταν αὐτό; Γιατί μοῦ ζήτησε ὁ Ἅγιος τό μπαστούνι; Τί τό ἤθελε;

Κι ἡ νεωκόρος εἶπε:

— Ἄκουσε νά δεῖς τί τό θέλει ὁ Ἅγιος τό μπαστούνι. Ὁ ἴδιος δέν τό χρειάζεται, ἀλλά ὁ Ἅγιος ἔχει καί τόν ὑπηρέτη του κι ὁ ὑπηρέτης του εἶναι ἀπό δῶ ὁ παπᾶς πού βλέπεις. Εἶχε σπάσει τό πόδι του καί μῆνες ὑπέφερε πολλά, ἀλλά σήμερα σηκώθηκε κι οἱ γιατροί τοῦ εἶπαν νά κρατήσῃ μπαστούνι. Καί νά, ἡ ἀδελφή του ἦταν ἑτοιμη νά πάει στήν ὁδὸ Αἰόλου, νά τοῦ ἀγοράσῃ τό μπαστούνι. Ἔλα, λοιπόν, πάρε τό μπαστούνι ἀπὸ τόν Ἅγιο καί φέρε το ἐδῶ στὸν ὑπηρέτη του.

Συγκινημένη ἡ κυρία μοῦ ἔφερε τό μπαστούνι καί μοῦ φίλησε τό χέρι.

— Πάρε το, μοῦ λέγει, πάτερ μου, καί συγχώρεσέ μου τίς ἀμαρτίες. Τό ἀγόρασα στά Ἱεροσόλυμα. Εἶναι ἀπ' τόν Πανάγιό Τάφο. Ἔρχομαι, μοῦ λέγει, ἀπ' τό συνοικισμό Προμπονα, τέρμα Πατήσια. Ἐχεῖ πέρα μένω. Ἐχεῖ εἶδα τόν Ἅγιο στὸν ὕπνο μου.

Τὴν εὐχαρίστησα. Πῆρα τό μπαστούνι καί τό χρησιμοποίησα ἀμέσως, ἀφοῦ πέταξα τίς πατερίτσες. Αὐτό τό μπαστούνι τ' ὀνόμασα «τοῦ Ἀγίου Γερασίμου» καί τ' ἀγάπησα πολύ. Τό προσέχω νά μὴν τό χάσω. Ἀλλὰ εἶναι καί πολύ θαυμαστό, γιατί, ὅταν κανεῖς πονάει κάπου στό σῶμα του, τόν χτυπῶ λίγο μέ τό μπαστούνι καί γίνεται καλά. Πράγματι, εἶναι πολύ θαυμαστό. Τί ἦταν αὐτό τό πράγ-

μα! Ὁ Ἅγιος νά φροντίζει γιὰ μένα τὸν ἐλάχιστο! Ὁλοζώντανος παρουσιάστηκε στήν κυρία, ἡ ὁποία οὔτε γιὰ τόν Ἅγιο Γεράσιμο εἶχε ἀκούσει οὔτε γιὰ μένα. Πολύ θαυμαστά ἔργα κάνουν οἱ ἅγιοι, γι' αὐτό πρέπει νά τοὺς τιμᾶμε. Κι ἐγὼ προσκυνῶ τόν Ἅγιο Γεράσιμο, πού εἶναι ἡ βακτηρία τῶν ἀσθενῶν μέ τὴν ἀγιοςύνη καί τὴν χάρι του.

«Βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»

Στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Γερασίμου, στήν Πολυκλινική, ἐρχόντουσαν πολλοὶ προσκυνητές ν' ἀνάψουν τό κεράκι τους. Μερικοὶ ἔμεναν γιὰ ἐξομολόγηση, ἄλλοι ἔπαιρναν ἀπλῶς εὐχή, ἐνῶ ἄλλοι ἀναβαν τό κερί τους, ἔκαναν τό σταυρό τους κι ἔφευγαν. Ἐρχόντουσαν κάθε λογῆς ἄνθρωποι, ἄνδρες, γυναῖκες, μικροί, μεγάλοι, μορφωμένοι, ἀπλοῖκοι κ.λπ. Στὴν περιοχὴ τῆς Ὁμόνοιας ἔμεναν ἄνθρωποι κάθε κατηγορίας.

Παλαιὰ συνηθίζαμε, κατὰ τὴν ἐορτὴ τῶν Θεοφανείων, ν' ἀγιαζόμε τά σπίτια. Κάποια χρονιά ἐπῆγα κι ἐγὼ κι ἀγίαζα. Χτυποῦσα τίς πόρτες τῶν διαμερισμάτων, μοῦ ἀνοίγανε κι ἔμπαινα μέσα φάλλοντας: «Ἐν Ἱορδάνῃ βαπτιζομένου Σου Κύριε...»¹⁹. Ὅπως πῆγαινα στήν ὁδὸ Μαιζώνας, βλέπω μία σιδερένια πόρτα. Ἀνοίγω, μπαίνω μέσα στήν αὐλὴ, πού ἦταν γεμάτη ἀπὸ μανταρινιές, πορτοκαλιές, λεμονιές, καί προχωρῶ στὴ σκάλα. Ἦταν μία σκάλα

19. Ἀπολυτίκιον Θεοφανείων.

ἐξωτερική, πού ανέβαινε πάνω και κάτω είχε ὑπόγειο. Ἀνέβηκα τή σκάλα, χτυπάω τήν πόρτα και παρουσιάζεται μία κυρία. Ἀφοῦ μου ἀνοιξε, ἐγώ ἄρχισα κατά τή συνήθειά μου τό «Ἐν Ἰορδάνη βαπτιζομένου Σου, Κύριε...». Μέ σταματάει ἀπότομα. Ἐν τῷ μεταξύ μέ ἀκούσανε και δεξιά κι ἀριστερά στό διάδρομο βγαίνανε κοπέλες ἀπ' τὰ δωμάτια. «Κατάλαβα, ἔπεςα σέ οἶκο ἀνοχῆς», εἶπα μέσα μου. Ἡ γυναίκα μπῆκε μπροστά μου νά μ' ἐμποδίσει.

— Νά φύγεις, μου λέει. Δέν κάνει αὐτές νά φιλήσουν τό Σταυρό. Νά φιλήσω ἐγώ τό Σταυρό και νά φύγεις, σέ παρακαλῶ.

Ἐγώ τώρα πῆρα σοβαρό κι ἐπιτιμητικό ὕφος και τῆς λέω:

— Ἐγώ δέν μπορῶ νά φύγω! Ἐγώ εἶμαι παπάς, δέν μπορῶ νά φύγω! Ἦλθα ἐδῶ ν' ἀγιάσω.

— Ναί, ἀλλά δέν κάνει νά φιλήσουν τό Σταυρό αὐτές.

— Μά δέν ξέρομε ἂν κάνει νά φιλήσουν τό Σταυρό αὐτές ἢ ἐσύ. Διότι ἂν μέ ρωτήσῃ ὁ Θεός και ζητήσῃ νά Τοῦ πῶ ποιός κάνει νά φιλήσῃ τό Σταυρό, οἱ κοπέλες ἢ ἐσύ, μπορεῖ νά ἔλεγα: «Οἱ κοπέλες κάνει νά τόν φιλήσουν και ὄχι ἐσύ. Οἱ ψυχές τους εἶναι πιό καλές ἀπό τή δική σου».

Ἐκεῖνη τή στιγμή ἐκοκκίνησε λίγο. Τῆς λέω λοιπόν:

— Ἄσε τά κορίτσια νά φιλήσουν τό Σταυρό.

Τούς ἔκανα νόημα νά πλησιάσουν. Ἐγώ πιό μελωδικά ἀπό πρῶτα ἔψαλλα τό «Ἐν Ἰορδάνη βαπτιζομένου Σου Κύριε...», διότι εἶχα μία χαρά μέσα μου, πού ὁ Θεός οἰκονόμησε τά πράγματα νά πάω και σ' αὐτές τίς ψυχές.

Φιλήσανε ὅλες τό Σταυρό. Ἦταν ὅλες περιποιημένες,

μέ τίς πολύχρωμες φοῦστες κ.λπ. Καί τούς εἶπα:

— Παιδιά μου, χρόνια πολλά. Ὁ Θεός μᾶς ἀγαπάει ὅλους. Εἶναι πολύ καλός και «βρέχει ἐπὶ δικαίους και ἀδίκους»²⁰. Ὅλοι Τόν ἔχομε Πατέρα και γιὰ ὅλους μας ἐνδιαφέρεται ὁ Θεός. Μόνο νά φροντίσουμε νά Τόν γνωρίσουμε και νά Τόν ἀγαπήσουμε κι ἐμεῖς και νά γίνουμε καλοί. Νά Τόν ἀγαπήσετε και θά δεῖτε πόσο εὐτυχισμένες θά εἴστε.

Κοιτάζανε ἀπορημένες. Κάτι πῆρε ἡ ψυχούλα τους ἡ ταλαιπωρημένη.

— Χάρηκα, τούς λέω τέλος, πού μ' ἀξίωσε ὁ Θεός νά ἔλθω σήμερα και νά σᾶς ἀγιάσω. Χρόνια πολλά!

— Χρόνια πολλά, εἶπαν κι ἐκεῖνες κι ἔφυγα.

Ἡ εὐχή αὐτὴ ἦταν πολὺ μεγαλοπρεπής

Μερικὲς φορές, ἐκτός τῶν Θεοφανείων, μέ φωνάζανε νά κάνω ἀγιασμό στά σπίτια μέ διάφορες εὐκαιρίες. Μιά φορά μου συνέβηκε τό ἐξῆς.

Ἦταν κατοχή κι ἐγώ ἤμουν στὴν Πολυκλινική. Ἦλθε κάποιος ἐκπρόσωπος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, νά μέ πάρει νά πᾶμε γιὰ ἀγιασμό.

— Ἄ, τοῦ λέω, πρέπει νά πάρετε παπὰ ἀπ' τόν Ἅγιο Κωνσταντῖνο — αὐτὴ ἦταν ἡ ἐνορία του.

— Ὅχι, λέει, θά ἔλθεις ἐσύ. Ὑπάρχει λόγος και, θέλεις δέν θέλεις, θά ἔλθεις στὴν 3ης Σεπτεμβρίου!

20. Ματθ. 5, 45.

Κι ἐγώ ὁ καημένος τόν ἀκολούθησα, παίρνοντας μαζί μου τό Σταυρό, τό ἐπανωκαλύμμαυχο καί τό καλό τό ράσο. Ὅταν ἐφθάσαμε, τά ἔχασα! Βρέθηκα μπροστά σέ κόσμο μορφωμένο, κυρίες, κυρίους, στόν πρύτανη τοῦ Πανεπιστημίου, πού δίδασκε τή φιλοσοφία — Βέης, νομίζω, ἦταν τό ὄνομά του. Μόλις μπῆκα μέσα, παρουσιάστηκα μέ θάρρος καί χαιρέτησα. Ἀλλά βιβλίο δέν εἶχα πάρει, κι ἐγώ ἀγράμματος.

— Νά κάνομε ἀγιασμό, τούς λέω.

Μ' ἐπίασε τρεμούλα πού τούς εἶδα καλοντυμένους, μέ τούς δίσκους γεμάτους ἐπιδόρπια σ' ἐποχή κατοχῆς.

Φόρεσα τό ράσο, τό ἐπανωκαλύμμαυχο, πῆρα τό Σταυρό. Ἀρχισα τόν ἀγιασμό χωρίς βιβλίο, πῆρα θάρρος καί τά ἔλεγα καθαρά, μία μία τίς λέξεις. Μετά τά ἔλεγα καλύτερα, ἀλλά κοίταζα μόνο στή λεκάνη.

«Εἰρήνη πᾶσι», «Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν», «Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς Σου καί ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθῆναι καταδεξάμενος καί ἀγιασας τὰ ὕδατα· καί εὐλόγησον πάντας ἡμᾶς, τοὺς διὰ τῆς κλίσεως τοῦ ἑαυτῶν αὐχένος σημαίνοντας τὸ τῆς δουλείας πρόσχημα· καί καταξίωσον ἡμᾶς ἐμπλησθῆναι τοῦ ἀγιασμοῦ Σου διὰ τῆς τοῦ ὕδατος τούτου μεταλήψεώς τε καί ῥαντισμοῦ· καί γενέσθω ἡμῖν, Κύριε, εἰς ὑγίαν ψυχῆς τε καί σώματος. Σὺ γὰρ εἶ ὁ ἀγιασμός τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων ἡμῶν καί Σοὶ τὴν δόξαν καί εὐχαριστίαν καί προσκύνησιν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ Σου Πατρί, καί τῷ παναγίῳ καί ἀγαθῷ καί ζωοποιῷ Σου Πνεύματι...»²¹.

21. *Εὐχὴ Ἀγιασμοῦ*.

Τά ἔλεγα σάν δεσπότης. Ὅταν τελείωσα τόν ἀγιασμό, δέν ἐπῆγα νά τούς ἀγιάσω — πολλοὶ δέν τό θέλουν αὐτό — ἀλλὰ βάστηξα τό Σταυρό στό χέρι καί κοίταγα ποίος θά ἔλθει. Κι ἦλθε πρῶτος ὁ ὑπουργός καί μετὰ οἱ ἄλλοι. Εἶπα καί εὐχές: «Ὁ Θεός νά εὐλογεῖ, νά φωτίζει καί νά δυναμώνει». Εἶχα, ὅμως, τό αἶσθημα συνέχειαι ὅτι εἶμαι ἀγράμματος. Πρίν φύγω, ἔκανα κι ἓνα σταυρό στόν ἀέρα, τούς εὐλόγησα, εἶπα, «καλημέρα, παιδιά!». Καί ἦταν καί καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου!

— Ἡ εὐχὴ αὐτὴ ἦταν πολὺ μεγαλοπρεπής, εἶπε ὁ κύριος πρύτανης, πολὺ εὐχαριστήθηκα. Χάρηκα πολὺ μέ τόν ἀγιασμό, πού τά εἶπες ὅλα τόσο καλά κι ἀπ' ἔξω. Θεολόγος εἶσαι; Ἐκανες, ὅμως, ἓνα λάθος στό Εὐαγγέλιο. Εἶπες «ὕγις ἐγένετο», ἐνῶ εἶναι «ἐγίνετο».

— Σᾶς εὐχαριστῶ, τοῦ λέω. Εἶμαι ἀγράμματος.

Τό Εὐαγγέλιο αὐτό τό διαβάζομε τὴν Κυριακὴ τοῦ Παραλύτου, πού ἐορτάζομε τό σχετικό θαῦμα. Τό Εὐαγγέλιο εἶναι τό ἐξῆς:

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, ἣ ἐπιλεγομένη ἐβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. Ἀγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρα καί ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὕγις ἐγίνετο, ᾧ δῆποτε κατείχετο νοσήματι»²².

22. Ἰωάν. 5, 1-3.

Σᾶς θυμίζω καί τό κοντάκιο τῆς ἡμέρας. Μᾶς λέει:

«Τὴν ψυχὴν μου, Κύριε, ἐν ἁμαρτίαις παντοίαις
καὶ ἀτόποις πράξεσι δεινῶς παραλελυμένην

ἔγειρον τῇ θεϊκῇ Σου ἐπιστάσιᾳ,
ὥσπερ καὶ τὸν παράλυτον ἡγείρας πάλαι,

ἵνα κράζω σεσωσμένος,

Οἰκτίρμον, δόξα, Χριστέ, τῷ κράτει Σου»²³.

Αὐτό τό κοντάκιο εἶναι καλό νά τό θυμόμαστε καί νά
τό λέμε ὡς προσευχή.

Τόν ἔβλεπα τόν Χριστό πολύ ζωντανά

Στήν ἐκκλησία, ἐννοῶ στὸν Ἅγιο Γεράσιμο, πολύ
συγκινιόμουν. Ἄκουγα τό Εὐαγγέλιο καί συγκινιόμουν. Τό
πάθαινα αὐτό, ἐπειδὴ «ἔβλεπα» τὴν εἰκόνα, τόν Χρι-
στό τόν ἴδιο.

Μιά Μεγάλη Παρασκευὴ κάναμε τὴν ἀκολουθία. Ἡ
ἐκκλησία ἦταν γεμάτη κόσμος. Τί ἔπαθα ἐκεῖ! Διάβαζα τό
Εὐαγγέλιο κι ὅταν ἔφθασα στή φράση: «Ἡλί, Ἡλί, λιμᾶ
σαβαχθανί· τοῦτ' ἔστι Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέ-
λιπες;»²⁴, δέν μπόρεσα νά τὴν τελειώσω. Δέν εἶπα τό «ἵνα-
τί με ἐγκατέλιπες;». Μὲ πλημμύρισε ἡ συγκίνησις. Κόπηκε
ἡ φωνή μου. Μπροστά μου εἶχα ὅλη τὴν τραγικὴ σκηνή.
Εἶδα ἐκεῖνο τό πρόσωπο. Ἄκουσα ἐκεῖνη τὴ φωνή. Τόν

23. Κυριακὴ τοῦ Παραλύτου, κοντάκιον.

24. Ματθ. 27, 46.

ἔβλεπα τόν Χριστό πολύ ζωντανά. Ὁ κόσμος κάτω πε-
ρίμενε. Ἐγὼ τίποτα, ἀδύνατον νά προχωρήσω. Ἀφήνω τό
Εὐαγγέλιο στό τετράποδο καί γυρίζω μέσα στό Ἱερό. Κά-
νω τό σταυρό μου, ἀσπάζομαι τὴν Ἁγία Τράπεζα. Ἐβαλα
μία ἄλλη εἰκόνα, πιό ὠραία, μέσα μου. Ὅχι πιό ὠραία.
Πιό ὠραία ἀπὸ κείνη δέν ὑπῆρχε, ἀλλὰ ἦλθε στό νοῦ μου
ἡ Ἀνάστασις. Ἀμέσως γαλήνευσα. Μετὰ βγῆκα στήν Ὠ-
ραία Πύλη καί εἶπα:

— Συγχωρέστε με, παιδιά μου, παρασύρθηκα.

Μετὰ πῆρα τό Εὐαγγέλιο καί τό εἶπα ἀπ' τὴν ἀρχή.
Ἐκεῖνη, ὅμως, τὴν ὥρα ὅλο τό ἐκκλησίασμα πέταξε δά-
κρυα.

Ἦταν κακό αὐτό. Ὁ καθένας μπορεῖ νά σκέπτεται ὅ,τι
θέλει. Δέν εἶναι, ὅμως, καλό ν' ἀφηνόμαστε. Πρέπει νά εἴ-
μαστε συγκρατημένοι.

Τί κάνει ἡ ἀγάπη κι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ

Τά χρόνια μετὰ τόν πόλεμο ἦταν πολύ δύσκολα κι οἱ
ἄνθρωποι ἀγωνίζονταν, γιὰ νά ζήσουν. Ἐγώ, ὅπως σᾶς εἶ-
πα, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἤμουν στήν Πολυκλινικὴ. Πολλά πε-
ριστατικά θυμᾶμαι ἀπ' τά χρόνια ἐκεῖνα. Ἀκοῦστε ἓνα ἀπ'
αὐτά.

Ἡ Ἐφη ἦταν δεκαεφτά χρονῶ κι ἔμενε τό καλοκαίρι
μέ τούς γονεῖς της καί τόν ἀδελφό της στό Μπογιάτι. Εἶ-
χαν περιβόλι μέ κηπευτικά καί τά πουλοῦσαν. Ἐνα βράδυ ἡ
μητέρα τῆς Ἐφης τὴν ἔστειλε σ' ἓνα μαγαζάκι ἐκεῖ κοντά,

ν' αγοράσει πετρέλαιο για τή λάμπα. Σημειώστε ότι δέν είχαν τότε ρεϋμα. Ἐπιστρέφοντας πρὸς τὸ σπίτι ἡ Ἔφη συναντάει στὸ δρόμο ἓνα ἀγόρι, συμμαθητὴ της. Μιλοῦσαν γιὰ τὰ μαθήματα. Τὸ σημεῖο, ὅμως, πού εἶχαν σταματήσει βρισκόταν πίσω ἀπὸ ἓνα φορτηγὸ αὐτοκίνητο. Τὴ στιγμή ἐκείνη πέρασε ὁ ἀδελφός τῆς Ἐφης καὶ τοὺς εἶδε νὰ κουβεντιάσουν. Τὸ παρεξήγησε, γιατί πίστεψε ὅτι πονηρὰ κουβεντιάσουν καὶ τὸ εἶπε στὴν μητέρα τους.

— Ἡ Ἔφη μᾶς ντροπιάζει, εἶπε, κουβεντιάζει στὸ δρόμο μ' ἓνα ἀγόρι.

Ὅταν ἔφθασε στὸ σπίτι ἡ Ἔφη, ἡ μητέρα της τὴν μάλωσε πολὺ καὶ τὴν ἔδειρε. Τότε οἱ ἀρχές ἦταν πολὺ αὐστηρές. Ἡ Ἔφη πικράθηκε πολὺ. Ἐπαναστάτησε γιὰ τὴν ἀδικία καὶ τὴν καχυποψία τοῦ ἀδελφοῦ της.

Τὴν ἄλλη μέρα γύρισε στὸ σπίτι ὁ πατέρας, πού ἔλειπε. Ἐκεῖνος τῆς φέρθηκε διαφορετικά, δηλαδή μὲ κατανόηση καὶ καλὸ τρόπο.

— Ἐγὼ δέν τὰ πιστεύω αὐτά, τῆς λέει. Ἐλα, πᾶμε νὰ ποτίσουμε τὸ περιβόλι. Ἐσύ θὰ κάθῃς κι ὅπου βλέπεις πὼς ποτίζεται μία βραγιά, θὰ μοῦ λέεις νὰ γυρίζω τὸ νερό σ' ἄλλη βραγιά.

Ἔτσι ἔγινε. Ἡ Ἔφη, ὅμως, δέν εἶχε κοιμηθεῖ καθόλου τὴν προηγούμενη νύκτα. Ἡ στενοχώρια κι ἡ ἀδικία τὴν πνίγανε. Ἀπελπίσθηκε κι ἀποφάσισε νὰ θέσει τέρμα στὴ ζωὴ της. Τὴν ὥρα, λοιπόν, πού ξεκινοῦσαν μὲ τὸν πατέρα της γιὰ τὸ περιβόλι ἔκανε ἓνα σχέδιο. Νὰ πάρει ἓνα γεωργικὸ φάρμακο καὶ τὸ βραδάκι, μετὰ τὸ πότισμα, κρυφὰ νὰ τὸ πιεῖ καὶ νὰ πεθάνει. Σκεπτόταν: «Νά δῶ τότε,

θὰ μὲ ἀγαποῦν;». Πῆρε λοιπόν τὸ φάρμακο, τὸ ἔβαλε στὴν τσέπη της καὶ περιμένε νὰ βραδιάσει, γιὰ νὰ τὸ πάρει. Δέν ἄργησε νὰ ἔλθῃ ἡ δύσκολη ὥρα. Ὁ πατέρας ἀμέριμνος τῆς λέει:

— Πήγαινε στὴν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ νὰ κλείσεις τὸ νερό.

Πῆγε γρήγορα. Ἦταν ἀθέατη. Κανείς δέν ὑπῆρχε γύρω της. Ὁ πατέρας ἀρκετὰ μέτρα μακριὰ κι ἐκείνη τρέμοντας ἔβαλε τὸ χέρι στὴν τσέπη. Ἐκείνη ἀκριβῶς τὴ στιγμή ἀκούει βήματα. Δέν πρόλαβε νὰ κουνηθεῖ κι ἐμφανίζεται μπροστὰ της κάποιος ἄγνωστος ἱερέας. Τὴν χαιρετᾷ καὶ τῆς λέει:

— Ἐφη μου, ξέρεις πόσο ὠραῖος εἶναι ὁ Παράδεισος! Φῶς, χαρά, ἀγαλλίαση. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὅλος φῶς καὶ σκορπάει τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἀγαλλίαση σέ ὅλους. Μᾶς περιμένει στὴν ἄλλη ζωὴ, γιὰ νὰ μᾶς χαρίσει τὸν Παράδεισο. Ὑπάρχει ὅμως κι ἡ κόλαση, πού εἶναι ὅλο σκοτάδι, λύπη, στενοχώρια, ἀγωνία, κατάθλιψη. Ἄν πάρεις αὐτὸ πού ἔχεις στὴν τσέπη σου, θὰ πᾶεις στὴν κόλαση. Πέταξέ το, λοιπόν, ἀμέσως, γιὰ νὰ μὴ χάσουμε τὴν ὀμορφιά τοῦ Παραδείσου.

Ἡ Ἔφη τὰ ἔχασε στὴν ἀρχή, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ λίγο λέει στὸν ἱερέα, ἀφοῦ, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει, εἶχε πετάξει τὸ φάρμακο:

— Περιμένετε νὰ φωνάξω καὶ τὸν πατέρα μου νὰ σᾶς δεῖ.

Τρέχει μὲς στὸ περιβόλι. Χάθηκε περνώντας τίς ψηλές καλαμποκιές, γιὰ νὰ βρεῖ τὸν πατέρα της. Τὸν ἤυρε καὶ τοῦ λέει:

— Πατέρα, ἔλα γρήγορα νά δεῖς ἕναν ἱερέα, πού ἦλθε στήν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ μας!

Ὅταν, ὅμως, ἐφθάσανε στό σημεῖο πού ἔπρεπε νά περιμένει ὁ ἱερέας, δέν ὑπῆρχε κανεῖς ἐκεῖ.

Γιά πολύ καιρό ἡ ῥεφη δέν μποροῦσε νά ἐξηγήσει ὅλα ὅσα τῆς συνέβησαν ἐκεῖνο τό βράδυ. Δέν μποροῦσε νά ἐξηγήσει τήν ἐξαφάνιση τοῦ ἱερέα. Ἐπιθυμοῦσε νά τόν ξαναβρεῖ. Τῆς εἶχε σώσει τή ζωή.

Ἐν τῷ μεταξῷ, κάθε χειμῶνα κατέβαιναν στήν Ἀθήνα ὅλη ἡ οἰκογένεια. Ἡ ῥεφη ἐπήγαινε πολλές φορές στήν νονά της, πού ἦταν πολύ θρήσκα, κι ἔμενε μεγάλο διάστημα κοντά της. Ἡ νονά της συνήθιζε νά δέχεται στό σπίτι της καί νά φιλοξενεῖ θεολόγους, ἱερεῖς, μοναχοῦς. Κάποια φορά, λοιπόν, πού ἡ ῥεφη πῆγε στήν νονά της, στό σαλόνι εἶχε μία ἐπίσκεψη. Ἡ ῥεφη δέν ἐγνώριζε ποιός ἦταν. Ἡ νονά σέ μία στιγμή ἔρχεται στήν κουζίνα καί λέει τῆς ῥεφης:

— ῥεφη, ἐτοίμασε γλυκό καί καφέ καί φέρε τα στό σαλόνι γιά τόν ἐπισκέπτη.

Ἡ ῥεφη τά ἐτοίμασε. Καθυστέρησε, ὅμως, λίγο καί τήν ὥρα πού τά πῆγαινε, ἡ νονά τήν πρόλαβε. Τῆς λέει λοιπόν:

— Ὅχι αὐτό τό δίσκο. Βάλε τόν ἀσημένιο, γιατί ἡ ἐπίσκεψη εἶναι ἐπίσημη.

Γύρισε ἡ ῥεφη στήν κουζίνα, ἄλλαξε τό δίσκο καί τόν πῆγε στό σαλόνι. Ἀλλά τί νά δεῖ! Πῆγε νά τῆς πέσει ὁ δίσκος ἀπ' τά χέρια. Βλέπει μπροστά της τόν ἱερέα πού εἶχε ἐμφανισθεῖ ἐκεῖνο τό δύσκολο γι' αὐτήν βράδυ στό περιβόλι τους.

— Εἶμαι ὁ πατήρ Πορφύριος, τῆς λέω χαμογελώντας.

ῥετσι ἐγνωρισθήκαμε μέ τήν ῥεφη κι ἀπό τότε ἔχομε μεγάλη φιλία. Ἑκανε οἰκογένεια μέ πολλά παιδιά. Τήν εὐλόγησε ὁ Θεός. Βλέπετε τί τρόπους μπορεῖ νά μεταχειριστεῖ ὁ Θεός, ὅταν θέλει νά σώσει ἕναν ἄνθρωπο;

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΚΑΛΛΙΣΙΩΝ

(1955-1979)

*«Κάποιος μεγάλος πόνος,
κάποιο πρόβλημα τούς ανάγκαζε
νά πάρουν τό χωματόδρομο
για τόν Άγιο Νικόλαο»*

Ὁ Γέρων Πορφύριος στὸν Ἅγιο Νικόλαο στὰ Καλλίσια.

*Ἐγκατασταθήκαμε γιὰ πάνω ἀπὸ εἴκοσι χρόνια
μέσ στήν ἐρημιά*

Ο Θεός μου ἐκπλήρωσε τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐργασθῶ σὲ ἴδρυμα. Ἐκανα τριάντα τρία χρόνια στήν Πολυκλινική. Εἶχα, ὅμως, μέσα μου καί μία ἄλλη βαθιά ἐπιθυμία. Νά βρῶ ἓνα κτῆμα καί νὰ χτίσω μοναστήρι. Ψάχνοντας, βρῆκα τὸν Ἅγιο Νικόλαο Καλλισίων στήν Πεντέλη. Ἦταν μετόχι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης.

Πῆγα, λοιπόν, ἐκεῖ μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ κάποια μέρα. Τό ἐκκλησιάκι ξεπρόβαλε ἀπὸ μακριά. Ὅταν ἔφθασα, μπῆκα μέσα. Ἦταν κατανυκτικό, παλαιό, μέ λιγοστές εἰκόνες. Ἐξω λίγα μικρά κελλάκια καπνισμένα. Ἐν τῷ μεταξὺ νύκτωσε. Ἦμουν μόνος. Δέν γινόταν νὰ ἐπιστρέψω στήν Ἀθήνα. Ἐπεςα νὰ κοιμηθῶ μέσ στήν ἐκκλησία. Σέ λίγο ἀκούω ἓνα χαρακτηριστικό χτύπο —ἐρχόταν ἀπ' τὸν τοῖχο πού ἦταν πάνω ἀπ' τό κεφάλι μου. Ἐκεῖ ἦταν κρεμασμένη ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Νικολάου. Ὁ χτύπος ἦταν ἀπ' τὴν εἰκόνα. Τό αἰσθάνθηκα ὅτι ὁ Ἅγιος μέ θέλει νὰ ἐγκατασταθῶ ἐκεῖ.

Πῆγα, ἔφερα τούς γονεῖς μου, τήν ἀδελφή μου, τήν ἀνεψιά μου. Ἐγώ, σάν καλόγερος πού ἤμουν, καταλάβαινα ὅτι καλόγεροι πού μένανε μόνοι τους στόν «κόσμο» χανόντουσαν. Ἐκεῖ εἴχαμε ἡσυχία. Ζούσαμε πολύ ὥραϊα, ἔστω καί μέ συνθῆκες πρωτόγονες. Ἐγκατασταθήκαμε γιά πάνω ἀπό εἴκοσι χρόνια μέσ στήν ἐρημιά. Τότε ἦταν πραγματική ἔρημος. Ὅλη ἡ περιοχή γύρω ἀπ' τόν Ἅγιο Νικόλαο ἦταν κατάφυτη. Πεῦκα γέρικα καί νέα, πλατάνια, θάμνοι τόπους τόπους, θυμάρια νά σκορποῦν τήν εὐωδιά τους, κυκλάμινα νά ξεπροβάλλουν ἀπ' τίς σχισμές τῶν βράχων, ἀνεμῶνες κι ἄλλα ἀγριολούλουδα, ἀνάλογα σέ κάθε ἐποχή. Ἦταν ἓνας παράδεισος· πολύ ὁμορφα. Ἐκεῖ ἤθελα νά φτιάξω τό μοναστήρι. Ὁ Θεός, ὅμως, δέν τό ἐπέτρεψε.

Ἀπ' τήν Πεντέλη καί συγκεκριμένα ἀπ' τό Π.Ι.Κ.Π.Α. δέν ἀπέχει πολύ ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ἀλλά τότε δέν ὑπῆρχε δρόμος. Ἐπρεπε νά βαδίσεις μέ τά πόδια ἢ μέ τό γαῖδουράκι μία ὥρα σέ δύσβατο δρόμο καί μετά ἄλλα εἴκοσι περίπου λεπτά τῆς ὥρας νά χρησιμοποιήσεις ἓναν κατσικόδρομο, γιά νά βρεθεῖς στόν Ἅγιο Νικόλαο, πού ἦταν χτισμένος πάνω σ' ἓνα λοφίσκο βραχώδη. Σιγά σιγά ἀνοίξαμε ἓνα δρομάκι, γιά νά μετακινούμαστε καί νά κουβαλάμε τ' ἀναγκαῖα πρός τό ζῆν, ὅ,τι ἦταν ἀδύνατον νά ἔχομε ἀπ' τόν κῆπο.

Μοῦ ἄρεσε ὁ κῆπος. Ἀγόρασα κι ἓνα τρακτέρ χειροκίνητο, γιά νά γίνεται ἡ δουλειά ὅσο πιό τέλεια μποροῦσε. Ὁ κῆπος εἶχε ἀπ' ὅλα, ντομάτες, μελιτζάνες, κολοκύθια, κρεμμύδια, σκόρδα κ.ἄ. Ἡ μεγάλη ἀγάπη μου ἦταν τά δέντρα. Εὐφραινόμουν νά τά βλέπω. Ἐφύτευσα τετρακό-

σια δέντρα· καρυδιές, κορομηλιές, ἀχλαδιές, μηλιές, ροδακινιές, ἀμυγδαλιές, φουντουκιές, μουςμουλιές, ροδιές. Ἦθελα τήν ἐργασία πολύ. Γι' αὐτό ἔλεγα πάντα καί τό λέγω καί τώρα: «Νά ἐργάζεσαι ὡς ἀθάνατος καί νά ζεῖς ὡς ἐτοιμοθάνατος». Δηλαδή νά εἶσαι ἐνενήντα χρονῶ καί νά φυτεύεις καρυδιές, συκιές ἢ ἐλιές. Εἶναι νά μή σκιρτήσει ἡ καρδιά σου, τήν ὥρα πού φυτεύεις! Ὅποιος περνάει καί σέ βλέπει πού κουράζεσαι νά λέει: «Ὁ ἄμοιρος!».

Γιά νά προφυλάσσουμε ἀπό ἀσθένειες τά δέντρα, τά θειαφίζαμε μέ θειάφι καί θειοχαλκίνη. Μέ τό τσουβάλι στήν πλάτη ἐρχόμουν ἀπ' τήν Πεντέλη μέ τά φυτώρια. Πολύ τά περιποιόμουν. Δηλαδή χρησιμοποιοῦσα κι ἐργάτες, διότι δέν εἶχα πολύ χρόνο· ἐργαζόμουν ἀκόμη στήν Πολυκλινική. Τό καθῆκον μου ἦταν νά βρῖσκομαι στόν Ἅγιο Γεράσιμο πρῶι πρῶι, γι' αὐτό ἔφευγα ἀποβραδὶς γιά τήν Ἀθήνα. Ὅταν, ὅμως, ἐρχόταν κάποιος γιά νά συζητήσουμε καί μέ κρατοῦσε ὡς ἀργά, ἔφευγα τά μεσάνυχτα ἀπ' τόν Ἅγιο Νικόλαο.

Νερό εἴχαμε ἀφθονο γιά τά κηπευτικά στόν Ἅγιο Νικόλαο. Ἦταν χαμηλά σέ μία ρεματιά γεμάτη πλατάνια μία πηγὴ κι ἔβαλα ἐκεῖ μία πομόνα, γιά νά σηκώνει τό νερό ψηλά στό λόφο, ὅπου ἔφτιαξα δεξαμενὴ καί τό συγκέντρωνα ἐκεῖ. Ἦταν καί πόσιμο, βέβαια, τό νερό. Καί τό καλοκαίρι, ἐπειδὴ θέλαμε λίγο δροσερό νερό κι ἐκεῖ ψυγεῖο δέν εἴχαμε, εἶχα πάει στήν Αἴγινα καί πῆρα ἓνα σταμνάκι μέ μακρὸ λαιμό, πού διατηροῦσε τό νερό δροσερό.

Ἐκανα καί ἐμπόριο μέ κοτόπουλα. Εἶχα νοικιάσει ἓνα κτῆμα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης ἀπέναντι ἀπ' τό Ἀστε-

ροσκοπεῖτο κι ἔβαλα ἐκεῖ περί τίς χίλιες κότες. Δέν μποροῦσα νά ἔχω περισσότερες, γιατί ἦταν μικρό τό κτῆμα. Εἶχα στό νοῦ μου νά φτιάξω μοναστήρι, ὅπως σᾶς εἶπα, γι' αὐτό ἔβρισκα τρόπους νά συγκεντρώνω χρήματα.

Στά Καλλίσια ἤμασταν ἀπομονωμένοι, γι' αὐτό θέλαμε ἐκεῖ στήν ἐρημιά ν' ἀκοῦμε ἀπό κάποιο ραδιοφωνικό σταθμό Ἀθηνῶν κάποια ἀκολουθία ἢ Θεία Λειτουργία, καθὼς ἐπίσης καί γιά τόν καιρό, τίς εἰδήσεις, νά μαθαίνομε τί γίνεται στόν κόσμο, γιά νά προσευχόμαστε. Ἔτσι ἀπεφάσισα κι ἔκανα ἓνα ραδιόφωνο, δική μου ἐφεύρεση. Ἔβαλα καί μία κεραία πάνω σ' ἓνα πεῦκο, πού ἦταν δεκαπέντε μέτρα ψηλό, καί στήριξα ἓνα καλῶδιο στόν τοῖχο τῆς ἐκκλησίας καί τό ἔδεσα σέ μία γχορτσιά. Τό πρωτόγονο αὐτό ραδιόφωνο δέν εἶχε κουμπί νά τό κλείνεις. Λειτουργοῦσε ὅλο τό εἰκοσιτετράωρο χωρίς διακοπή, ἀλλά τό εἶχα ρυθμίσει ν' ἀκούγεται σιγά, γιά νά μή μᾶς ἐνοχλεῖ.

Ὅταν δέν ἤμουν ἀπαραίτητος στόν Ἅγιο Γεράσιμο, λειτουργοῦσα στόν Ἅγιο Νικόλαο. Σιγά σιγά ἄρχισαν νά ἔρχονται κάποιοι ἄνθρωποι γιά νά ἐκκλησιασθοῦν ἢ καί νά ἐξομολογηθοῦν. Μ' ὅλους αὐτούς γίναμε μία μεγάλη οἰκογένεια, ἢ οἰκογένεια τῶν Καλλισίων.

Δοξάζανε τόν Θεό γιά τό θαῦμα

Ἐρχόντουσαν, ὅμως, κι ἄλλοι ἄνθρωποι περιστασιακοί. Κάποιος μεγάλος πόνος, κάποιο πρόβλημα τούς ἀνάγκαζε νά πάρουν τό χωματόδρομο γιά τόν Ἅγιο Νικόλαο.

Ἔτσι μιά μέρα ἔρχεται μία κυρία μέ τόν σύζυγό της καί τά τέσσερα παιδάκια τους. Νέοι ἄνθρωποι, εἶχαν λίγα χρόνια παντρεμένοι καί στήν ἀρχή δέν ἤθελαν νά κάνουν παιδί. Μετά ἀπεφάσισαν, «ἄς κάνομε». Καί κάνει μία γέννα δύο παιδιά καί ἀργότερα ἀκόμη μία κι ἄλλα δύο κι ἔτσι ἔγιναν τέσσερα παιδιά. Αὐτοί, λοιπόν, εἶχαν ἔλθει ἐκεῖ καί ἡ νέα —ἦταν τριάντα χρονῶ— μοῦ λέγει:

— Γέροντα, ὑποφέρω πάρα πολύ, δέν εἶμαι καλά.

Ὅπως μοῦ μίλαγε, τήν ἐκοίταζα προσεκτικά καί τῆς ἔβαλα τό χέρι κάτω ἀπ' τό λαιμό της.

— Ἐδῶ, τῆς λέγω, αἰσθάνεσαι ἓνα σφίξιμο ἔτσι κι ἔτσι.

— Ναί, μοῦ λέει.

— Καί σέ πιάνει μία λύπη, πού ἐκείνη ἀποτελειώνει τό ἔργο της. Δηλαδή, στήν ἀρχή σέ πιάνει ἓνα σφίξιμο καί μετά σοῦ ἔρχεται ἡ θλίψη καί δέν μπορεῖς νά κουνηθεῖς. Κουνιέσαι, μπορεῖ καί νά γελάσεις, ἀλλά μέσα σου ζεῖς αὐτή τήν κατάσταση.

— Ναί, μέ βεβαίωσε.

Λοιπόν, τῆς τά ζωγράφισα ὅλα τόσο ὥραϊα! Ἐκείνη εὐχαριστιόταν. Μετά τῆς ξαναέβαλα τό χέρι στό λαιμό.

— Μή νομίσεις, λέω, ὅτι ἔχεις τίποτα. Τίποτα δέν ἔχεις τώρα ἀπ' ὅλα αὐτά.

Τό χέρι μου τό εἶχα ἐκεῖ καί ξαφνικά τῆς λέω.

— Νά, σοῦ ἔφυγαν ὅλα!

Γιατί τό εἶδα. Ὅπως ἔβλεπα, ὁ λαιμός της δέν εἶχε τίποτα.

Μοῦ λέει κι αὐτή:

— Μοῦ ἔφυγαν ὅλα κι αἰσθάνομαι μία χαρά μέσα μου.

Λοιπόν, μετά τῆς λέω:

— Γονάτισε.

Γονάτισε, τῆς ἔβαλα τό ἓνα χέρι μπροστά στό λαιμό καί τ' ἄλλο πίσω ἀπ' τό κεφάλι ἀρχίζοντας μέ τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καί συνεχίζοντας μέ λίγη σιωπή. Μετά, ὅπως ἦταν ἐκεῖ γονατισμένη, φωνάζει «ἄχ!» ἀπό ἀνακούφιση.

— Λοιπόν, πήγαινε, πήγαινε, σήκω, τῆς λέω, γιατί τώρα περιμένουνε κι ἄλλοι.

Μοῦ φίλησε τό χέρι κι ἔφυγε. Πάει πιό πέρα καί τούς ἀναστάτωσε ὅλους. Κι ὁ ἄνδρας τῆς, ὅλο χαρά κι αὐτός. Δοξάζανε τόν Θεό γιά τό θαῦμα.

Νά δεῖτε πόνο πού ἔχουν μερικοί ἄνθρωποι!

Μιά ἄλλη φορά ἦλθαν ἀπ' τό Ξυλόκαστρο οἱ γονεῖς τοῦ Κώστα. Νά δεῖτε πόνο πού ἔχουν μερικοί ἄνθρωποι! Αὐτοί εἶναι καλοί ἄνθρωποι, ἀλλά καί τά δύο τους παιδιά, ὁ Κώστας κι ἡ Μαρία, ἔγιναν φανατικοί ὁπαδοί τοῦ Σαῖ-Μπάμπα τῶν Ἰνδιῶν. Ὁ Κώστας ἦταν φοιτητής τῆς ἱατρικῆς. Ἐφυγε μέ τήν ἀδελφή του ἀπ' τό σπίτι παραμονές τοῦ Πάσχα. Τήν ὥρα πού θά φεύγανε, λέει ὁ πατέρας στήν κόρη του:

— Καλή Ἀνάσταση, Μαρία μου!

— Ἡ ἀνάσταση ἦλθε, πατέρα μου, κι ὁ κόσμος δέν τήν ἐγνώρισε, τοῦ ἀπάντησε ἐκεῖνη.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ γονεῖς τούς δίνανε συνέχεια χρήματα. Τώρα τό κόψανε αὐτό, γιατί τά χρησιμοποιοῦσαν γιά τόν... θεό τους. Ὁ Κώστας πῆγε στή Θεσσαλονίκη, γιά νά κάνει προπαγάνδα, καί τόν ἐδεῖρνε κιόλας ἐκεῖ πάνω. Πῆγε νά προσελκύσει κάποια παιδιά, οἱ γονεῖς τῶν ὁποίων τόν ἐπιάσανε καί τόν ἐχτυπήσανε.

Αὐτοί, λοιπόν, οἱ καλοί ἄνθρωποι μοῦ φέρανε ἓνα περιοδικό καί θά μοῦ στείλουνε κι ἄλλα. Στό ἐξώφυλλο ἔχει μία φωτογραφία αὐτοῦ τοῦ Σαῖ-Μπάμπα. Ἐχει φτιάξει μία καινούργια θρησκεία, πού πιστεύουν ὅτι αὐτός εἶναι ὁ νέος Χριστός, πού ἦλθε στόν κόσμο γιά νά τόν σώσει, νά τόν ὁδηγήσει στήν ἀλήθεια. Λένε ὅτι εἶναι ὁ «καινούργιος Θεός». Ὁ Σαῖ-Μπάμπα ζεῖ τώρα, εἶναι ἄνδρας παντρεμένος, ἔχει δίπλα τήν γυναῖκα του καί δύο παιδάκια. Στό κάτω μέρος τῆς φωτογραφίας βλέπομε πολλούς νέους νά τόν ἀκολουθοῦν, καί μάλιστα πολλοί εἶναι καί μορφωμένοι. Πῶς ἐπήγανε ἐκεῖ αὐτά, παιδιά μορφωμένα; Σέ μία ἄλλη σελίδα τοῦ φιλᾶνε τά πόδια. «Ἐκεῖνος ὁ Χριστός — δηλαδή ὁ ἀληθινός — πάει τώρα», ἔτσι τούς λέει. Ἀλλή ἐποχή, σοῦ λέει. Ὅλα ἀλλάζουν. Μοιάζει μέ παραμῦθι. Μπορεῖ ὁ Σαῖ-Μπάμπα νά εἶναι τρελός. Λένε ὅτι ἔχει συγκεντρώσει καί χρήματα πολλά.

Νά σᾶς πῶ κι ἓνα ἄλλο σχετικό περιστατικό.

Μιά μέρα ἓνας πλωτάρχης μέ πῆγε στόν Ὠρωπό, στήν παραλία. Μπήκαμε στό λιμενοβραχίονα κι ἐκεῖ ἓνας φάρευε. Λέω στόν πλωτάρχη:

— Πήγαινε νά μοῦ φέρεις ἓνα ψάρι ἀπ' αὐτά πού φαρεύει αὐτός ὁ ἄνθρωπος.

Ὁ φαράς, ὅμως, ἀπαντάει:

— Τό καλάθι εἶναι ἄδειο. Ἀπ' τό πρῶι προσπαθῶ, τίποτα δέν ἔκανα. Φύγετε, ἀφήστε με ἡσυχο...

Τοῦ λέω:

— Ρίξε τ' ἀγκίστρι στή θάλασσα.

— Φύγετε! μᾶς λέει στενοχωρημένα.

Ξεκινήσαμε καί φεύγαμε. Ἐκείνη τή στιγμή, καθώς ὁ φαράς ἔβαλε τ' ἀγκίστρι στή θάλασσα, αἰσθάνθηκε ὅτι κάτι ἔπιασε. Τό σήκωσε κι ἓνα μεγάλο φάρι σπαρταροῦσε στ' ἀγκίστρι. Μᾶς φωνάζει:

— Μή φεύγετε! Ἐλᾶτε, μή φεύγετε. Ἔπιασα φάρι!

Ὁ πλωτάρχης εἶπε:

— Ξέρω, παππούλη, γιατί ἔγινε αὐτό. Ἔγινε, γιά νά πιστεύσω σ' ἐσᾶς, πού εἶστε τοῦ Θεοῦ, καί νά πιστεύσει κι ὁ φαράς. Ὡς τώρα πίστευα στόν νέο Χριστό, τόν Σαῖ-Μπάμπα τῶν Ἰνδιῶν. Τώρα πιστεύω στόν ἀληθινό.

Μείναμε ὥρες στό θεῖο φῶς...

Στόν Ἅγιο Νικόλαο, στά Καλλίσια, τίς πιό πολλές ὥρες τίς διέθετα γιά ἐξομολόγηση. Ὑπῆρχε, βέβαια, καί πολὺς χρόνος γιά προσευχή, ἰδιαίτερα τό βράδυ. Θά σᾶς πῶ κι ἓνα σχετικό περιστατικό.

Μιά φορά —βράδυ ἦταν— συμφωνήσαμε μέ τήν ἀδελφή μου νά πᾶμε στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου οἱ δύο μας, γιά νά προσευχηθοῦμε. Εἴπαμε νά φᾶμε πρῶτα, νά ἡσυχάσουν ὅλοι καί μετά σηκωθήκαμε κι ἐπήγαμε στήν

ἐκκλησία κρυφά. Κλείσαμε τήν πόρτα. Ἀρχίσαμε τήν προσευχή, τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ». Μετά ἀπό λίγη ὥρα μᾶς πλημμύρισε ἓνα φῶς, θεῖο φῶς. Συνεχίσαμε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» καί νιώθαμε μία χαρά, μία ἄρρητη χαρά. Μείναμε ὥρες ἐκεῖ στό θεῖο φῶς καί μετὰ, πού σιγά σιγά αὐτό ἔφυγε, συνεχίσαμε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Μετά ἐγυρίσαμε στό κελλί. Ἡ μητέρα μᾶς περίμενε ξάγρυπνη καί μόλις ἀνοιξαμε τήν πόρτα, λέει:

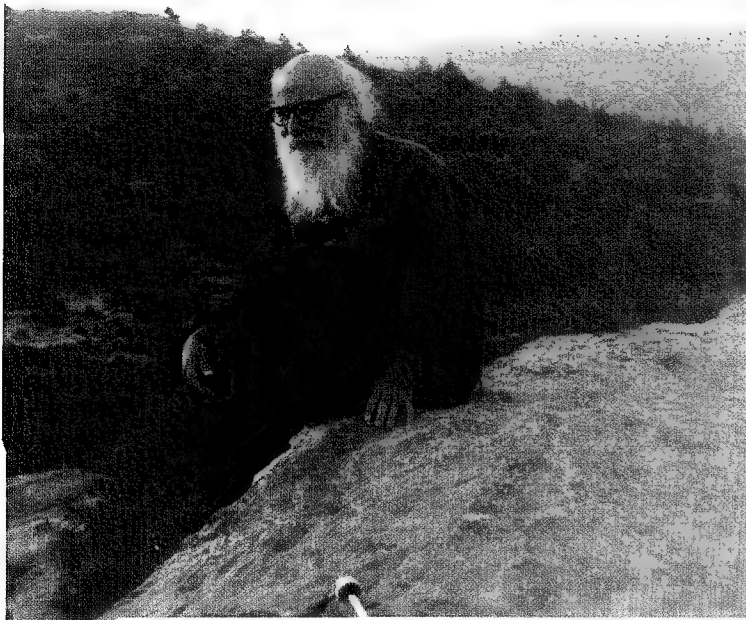
— Ποῦ ἐπήγατε; Γι' αὐτό μέ βάλατε στόν ὕπνο; Νομίσατε πῶς δέν σᾶς εἶδα; Σᾶς εἶδα ἀπ' τό παράθυρο. Τά εἶδα ὅλα. Εἶδα ἓνα φῶς, ἓνα φῶς πού κατέβηκε ἀπ' τόν οὐρανό καί μπῆκε μέσ στήν ἐκκλησία. Τό κοίταξα κι ἔκλαιγα. Νά, τά μάτια μου εἶναι γεμάτα δάκρυα.

Ἡ γριά ἦταν στενόχωρη ἀλλά εὐσεβεστάτη. Ἐνῶ ἡ πόρτα ἦταν κλειστή, εἶδε τό φῶς. Τό φῶς εἶχε πλημμυρίσει τήν ἐκκλησία.

Ἄλλη μιά φορά πού κατοικοῦσαμε στήν Πεντέλη —ἦταν μεγάλη γιορτή, Χριστούγεννα ἢ Πάσχα, δέν θυμᾶμαι— σηκώθηκε ἡ γριά καί λέει:

— Θά πάω στόν Ἅγιο Νικόλαο, εἶναι σβηστά τά καντήλια του, ἔτσι αἰσθάνομαι.

Μιάμιση ὥρα νά πάει κι ἄλλη τόση νά ἐπιστρέψει μέ τά πόδια. Πῆγε καί ἤρε τήν ἐκκλησία ὅλη φῶς καί τά καντήλια ἀναμμένα.

Ὁ Γέρων Πορφύριος στά Καλλίσια (1971).

**ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ
ΜΗΛΕΣΙ**
(1979-1991)

*«Θά ἤθελα τό μοναστήρι
νά εἶναι τό κέντρο πού θά καταφεύγουν
πονεμένοι καί ταλαιπωρημένοι ἄνθρωποι
καί θά βρίσκουν παρηγοριά
κι ἐνίσχυση καί θεραπεία»*

*Εἶχα τὴν ἐπιθυμία μέσα μου
νά φτιάξω ἓνα μοναστήρι*

Ονειρό μου παλιό, ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ, ἦταν νά φτιάξω ἓνα μοναστήρι. Νά εἶναι ἓνα πνευματικό ἐργαστήριον, ὅπου θ' ἀγιάζονται καί θά καλλιεργοῦνται ψυχές καί θά δοξάζουν ἀδιαλείπτως τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Θά ἤθελα νά εἶναι τό κέντρο πού θά καταφεύγουν πονεμένοι καί ταλαιπωρημένοι ἄνθρωποι καί θά βρίσκουν παρηγοριά κι ἐνίσχυση καί θεραπεία.

Ἐπί χρόνια, λοιπόν, ὅταν μέναμε στά Τουρκοβούνια μέ τήν ἀδελφή μου καί τήν ἀνεψιά μου, εἶχαμε μηχανές καί δουλεύαμε. Ναί, πλέκαμε φανέλες. Τά χρήματα τά μαζεύαμε γι' αὐτό τό σκοπό. Κάναμε μεγάλη οἰκονομία στό φαγητό, στά ροῦχα, σ' ὅλα. Ἔτσι τά πρῶτα κτήματα τά πήραμε μ' αὐτά τά χρήματα. Στή συνέχεια, δώσανε καί δίνουν οἱ χριστιανοί, πού ἔχουν ἐκτιμήσει αὐτό τό ἔργο, χρήματα ἀλλά καί προσωπική ἐργασία.

Ἀπό χρόνια, λοιπόν, ἔφαχνα νά εὔρω τόν κατάλληλο τόπο. Ποτέ δέν ἤθελα νά καταφεύγω σέ μεσίτες γιά κτήματα. Πῆγα σέ διάφορα μέρη. Ἦθελα νά εἶναι ὑπὴνεμο τό μέρος ἀλλά καί μέ θέα. Προσευχόμουν, κατά τή συνήθειά μου, νά μέ ὁδηγήσει ὁ Θεός. Ἦθελα νά μέ βεβαιώσει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ γι' αὐτό. Ἐλεγα συνεχῶς τήν εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Τελικά ὁ Θεός ἔδειξε τή γνωστή τοποθεσία στό Μήλεσι, πάνω στό λόφο, νά χτίσουμε τό μοναστήρι. Ἐνας τσομπάνος μέ πληροφόρησε ὅτι ὁ τόπος αὐτός ὀνομάζεται «Ἁγια-Σωτήρα». Μοῦ ἄρεσε αὐτή ἡ τοποθεσία. Ρώτησα ἂν πουλιέται.

— Ναί, μοῦ λέγει, εἶναι τοῦ Μπαλόχα ἀπ' τό Μήλεσι, πού τά 'χει γραμμένα στίς κόρες του, Ἐλένη καί Σπυριδούλα. Σ' αὐτές πρέπει νά καταφύγεις.

Τότε πῆγα κοντά στό κτήμα καί προσευχήθηκα. Εἶχα τήν ἐπιθυμία νά μάθω ἂν εἶχε νερό. «Βλέπω» ὅτι εἶχε νερό καί πολύ καλό μάλιστα. Αὐτό πολύ μέ χαροποίησε. Ἀλλά τό «εἶδα» πολύ βαθιά στή γῆ καί σκέφθηκα: «Πῶς νά βγάλει κανεῖς αὐτό τό νερό;». «Εἶδα» καί σ' ἄλλα σημεῖα νερό· ἦταν τό ἴδιο νερό. Χαμηλότερα, σέ ἀπόσταση ἐνάμισι χιλιόμετρο ἀπ' τήν κορυφή τοῦ λόφου, τό νερό δέν ἦταν τόσο βαθιά. Ὅποτε σκέφθηκα ν' ἀγοράσω κι ἐκεῖ ἓνα οἰκόπεδο, ν' ἀνοίξω ἓνα πηγάδι, γιά ν' ἀνεβάσω τό νερό στό κτήμα πού θά ἔχτιζα στό μοναστήρι. Ἐξασφάλισα, λοιπόν, τό νερό μέ τή φώτιση τοῦ Θεοῦ.

Μετά πρόσεξα ἂν ἐκεῖ μπορεῖ ν' ἀνοίξει δρόμος, νά πάει ρεῦμα, τηλέφωνο. Κοίταξα ἂν εἶναι μεσημβρινό, ἂν εἶναι ὑπὴνεμο, ἂν δέν τό χτυπάει ὁ βοριάς, ἂν ἔχει ὑγρα-

σία. Ἦθελα νά δῶ τή διαδρομή τοῦ ἡλίου, ὥστε τό χειμῶνα νά μὴν ὑπάρχουν ἀνήλιαγα δωμάτια. Ἐπὶ μῆνες πῆγαινα καί παρατηροῦσα πῶς ἦταν τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου, πῶς τό μεσημέρι, πῶς τή δύση, ὥστε νά τό χτίσουμε μέ τέτοιο τρόπο πού νά τό βλέπει ὁ ἥλιος ἀνατέλλοντας καί δύοντας· ἡ τελευταία του ἀκτίδα νά πέφτει πάνω στό μοναστήρι. Ὅλ' αὐτά ἦταν εὐνοϊκά. Ἀμέσως ἔβαλα μπρός νά τ' ἀγοράσω. Τ' ἀγοράσαμε κι ἀρχίσαμε τίς ἐργασίες.

Ἐσκυψα κι ἤπια νερό νοερώς

Ξεκινήσαμε τό σκάψιμο καί τό χτίσιμο χωρίς νερό. Δέν ἦταν εὐκόλο ν' ἀρχίσαμε ἀπὸ κεῖ. Φτιάξαμε γι' αὐτό τό λόγο μία μεγάλη δεξαμενή, πού ἔπαιρνε ἑξακόσια σαράντα κυβικά βρόχινο νερό. Παρόλ' αὐτά τό νερό τῆς δεξαμενῆς δέν μᾶς ἔφθανε κι ἀγοράζαμε ἀπ' τήν Κηφισιά ἐπὶ πέντε-ἕξι χρόνια. Πολλά χρήματα ἐδίναμε κάθε χρόνο γιά τό νερό. Εἶχαμε φυτεύσει καί δέντρα, τά ὅποια ποτίζαμε μέ ἀγοραστό νερό. Ἦταν, λοιπόν, ἀνάγκη ν' ἀνοίξουμε τό νερό πού «ἔβλεπα» στό κτήμα. Ὅμως χρειάζονταν πολλά χρήματα, γιατί ἦταν σέ μεγάλο βάθος κι ἔπρεπε νά βρεθεῖ ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος. Μ' ἀπασχολοῦσε τό θέμα. Ἐπρεπε νά βρεθεῖ λύση. Ὁ Θεός τή βρῆκε τή λύση. Ἀκοῦστε τί συνέβηκε.

Κάποια μέρα ἦλθε νά μέ συμβουλευθεῖ γιά κάποιο θέμα ἓνας κύριος. Γι' αὐτόν ὁ Χριστός μοῦ ἀπεκάλυψε ὀρισμένα οἰκογενειακά πράγματα. Ἐκεῖνος ἐξεπλάγη, συγκινήθηκε καί μοῦ λέγει:

— Αὐτά πού μοῦ λέγεις κανείς ἄλλος, ἐκτός ἀπ' τήν γυναίκα μου, δέν τά ξέρει. Εἶναι πολύ μυστικά.

Μές στόν ἐνθουσιασμό του μοῦ λέει:

— Τί θέλεις νά σοῦ φέρω, Γέροντα;

— Τίποτα.

— Νερό ἔχετε στό μοναστήρι; λέει.

— Ὅχι, δέν ἔχομε.

— Τότε θά σᾶς βγάλω νερό. Ἔχω γεωτρύπανο.

— Τί θά στοιχίσει; τότε ρωτάω.

— Τίποτα, μοῦ ἀπαντάει. Ἐγώ θά κάνω ὅλα τά ἔξοδα τῆς γεωτρήσεως, θά φέρω τρόμπα κ.λπ.

— Ἔ, τοῦ λέω, ἐντάξει, μπροστά στόν Χριστό τά λείεις αὐτά.

Κι ἔφυγε.

Φέρνει, λοιπόν, μετά ἀπό λίγες ἡμέρες ἕνα μηχανήμα. Βάρεσε μέχρι τριάντα ὀχτώ μέτρα βάθος, ἀλλά βρῆκε ἕνα σκληρό βράχο καί δέν ἤθελε νά προχωρήσει. Τόν παρακάλεσα κι ἔφερε ἕνα ἄλλο μηχανήμα πιό καλό καί πῆγε μέχρι τά ὀγδόντα μέτρα βάθος. Νερό δέν βρέθηκε. Πάλι βράχος σκληρός καί τό γεωτρύπανο δέν προχωροῦσε. Μοῦ λέγει ἀπελπισμένος:

— Γέροντα, δέν βρίσκω νερό! θά φύγω.

— Δέν πρέπει νά φύγεις! τοῦ λέω.

— Πρέπει νά φύγω, ἐπανελάβε.

Τότε κι ἐγώ, ἐπειδή ἤμουν τυφλός, παρακάλεσα μία ἀδελφή καί μέ πῆγε κάτω, πίσω ἀπ' τό σημεῖο πού τρυποῦσαν, καμιά εἰκοσιπενταριά μέτρα μακριά ἀπ' τό σημεῖο τῆς γεωτρήσεως, μέσα στά πεῦκα κρυφά, ὥστε νά μή μέ

βλέπουν. Ἐκεῖ ἔκανα προσευχή κι ἐπῆγα καί ἡῦρα τό ρεῦμα τοῦ νεροῦ νοερῶς. Ἔκανα τό σταυρό μου καί προσευχόμουν. Ἀπό κεῖ μέτρησα νοερῶς πόσο βαθιά εἶναι τό νερό, κατά τή συνήθειά μου. Γιατί καί ἄλλοτε, ὅταν ἤμουν πιό νέος, εἶχα βρεῖ νερό σ' ἀνθρώπους πού τό ζητοῦσαν καί ὄχι μόνο τό ἔβρισκα, ἀλλά καί τό δοκίμαζα νοερῶς, ἄν εἶναι καλό τό νερό, ἄν εἶναι γλυφό, ἀλμυρό ἢ γλυκό κ.λπ. Πῆρα ἕνα μέτρο καί μετροῦσα πρὸς τά κάτω, νοερῶς δηλαδή. Μέτρησα, «ἕνα, δύο, τρία...». Τό νερό ἦταν πολύ βαθιά, γι' αὐτό ἄρχισα νά ὑπολογίζω δέκα μέτρα σ' ἕνα ξύλο, πάλι νοερῶς, κι ἔλεγα: «Δέκα, εἴκοσι, τριάντα, σαράντα, πενήντα, ἑκατό...». Αἰσθάνθηκα μεγάλη ἀγαλλίαση. Τό ἡῦρα τό νερό ἔστω καί τόσο βαθιά! Αἰσθάνθηκα μία χαρά ἀνείπωτη. Ἀμέσως σκέφθηκα νά τό δοκιμάσω, ἄν εἶναι καλό. Ἔσκυφα κι ἤπια νερό νοερῶς. Ἦταν πάρα πολύ ὠραῖο! Εὐχαριστημένος κι ἐνθουσιασμένος γυρίζω στό κελλί μου. Σέ λίγο καλῶ τόν Νικόλα τόν Μυτᾶ — αὐτό ἦταν τό ὄνομα αὐτοῦ πού εἶχε τό γεωτρύπανο — καί τοῦ λέω:

— Θά πάεις πάρα πολύ βαθιά.

Μοῦ λέει:

— Θά εἶναι βράχος, Γέροντα, δέν θά ὑπάρχει νερό. Δέν ἔχω τόσες σωλῆνες. Θά φύγω!

— Δέν θά φύγεις, τοῦ λέω. Νά πάεις νά βρεῖς σωλῆνες. Δέν σ' ἀφήνω νά φύγεις!

Τήν ἄλλη μέρα ἔφερε σωλῆνες καί πῆγε βαθιά, ἐκεῖ πού τοῦ εἶχα πεῖ. Ἐκεῖ βρῆκε πηγάδι, νερό ἀφθονο, χωνευτικό κι ὠραῖο. Χάρηκε κι ὁ ἴδιος. Κι ἐμεῖς χαρήκαμε ὅλοι μας. Ἦταν εὐλογία Κυρίου. Ἀγίασμα. Κάναμε παρά-

κληση στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος, γιά νά εὐχαριστήσουμε τόν Κύριο γιά τό μεγάλο θαῦμα. Ἦταν θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου.

Στό «Πανεπιστήμιο τῆς Ἐκκλησίας»

Ἐγώ τότε πού σκεπτόμουν νά φτιάξω τό μοναστήρι τό γυναικεῖο, πολλές σκέψεις ἐρχόντουσαν στό νοῦ μου. Πάρα πολλές. Ἡ πιό σπουδαία σκέψη μου ἦταν νά μαζέψω μερικές ἀδελφές μοναχές καί νά εἶναι ὅλες κοντά μου, νά μέ ἀγαπᾶνε ἐν Χριστῷ καί νά τίς ἀγαπάω ἐν Χριστῷ. Θά ἤθελα ὅλες νά εἶναι μοναχές ἀληθινές, νά ἔχουνε πνεῦμα μοναχικῆς ζωῆς, χωρίς ζήλειες, χωρίς τέτοια πράγματα πού συνήθως ἔχουν οἱ γυναῖκες. Νά ἔχουν ἀγάπη μεταξύ τους καί τάξη. Ἐπίσης θά ἤθελα νά κάναμε κι ἓνα ἐργόχειρο, μία τέχνη, πού νά κρατάει δυό-τρεις ὥρες τήν ἡμέρα, τίς πρωινές.

Τό κέντρο τοῦ βάρους, ὅμως, θά ἤθελα νά τό ρίξουμε στό «Πανεπιστήμιο τῆς Ἐκκλησίας». Κι ἐννοῶ στούς ὕμνους, κανόνες, μεσονυκτικά, μεσώρια, Ψαλτήρι, Παρακλητική, Μηναῖο, Θεοτοκάριο, Τριώδιο, Πεντηχοστάριο. Ἦθελα νά τά διαβάζουμε ὅλα, εἰ δυνατόν, ὅσα γράφει τό Τυπικό. Καί τά ψαλτήρια νά τά διαβάζουμε ἀκόμη πρὶν τό μεσημέρι, γιά οἰκονομία. Νά μήν τά διαβάζουμε τή νύκτα καί κουράζονται οἱ ἀδελφές. Ἡ ἀφοσίωση, ἡ ἀπασχόληση μέ τούς ὕμνους καί τ' ἀναγνώσματα εἶναι μεγάλο πράγμα γιά μένα, πολύ μεγάλο, διότι ἀγιάζεται ὁ ἄνθρωπος χωρίς

νά τό καταλάβει. Ἀποκτάει καί ἀγάπη καί ταπείνωση καί ὅλα, ἀκούγοντας τῶν ἀγίων τά λόγια, τοῦ Μηναίου, τῆς Παρακλητικῆς κ.λπ. Νά ἐνδιατρίφομε ἐκεῖ. Αὐτό πρέπει νά εἶναι καθημερινό ἐντρύφημά μας μέσ στήν ἐκκλησία. Καί μετά πάλι καθημερινῶς, σέ μία ὥρα πρὸ τοῦ φαγητοῦ ἢ τό ἀπόγευμα, νά καθίσουμε μία ὥρα ἢ μιὰμιση καί νά διαβάζουμε ἀπ' τούς μεγάλους Πατέρες. Καταλάβετε; Τό ἀπόγευμα, ἀναγνώση πάλι ὅλοι μαζί. Καί στό κελλί, πάλι ὁρισμένη ὥρα. Πρέπει νά γίνει ὠράριο.

Πολλοί ἔχουν μία συνήθεια. Ὅρισμένη ὥρα καλεῖ ἡ καμπάνα τρεῖς φορές κι ἐπὶ δέκα λεπτά, ὅπου καί νά βρίσκεται κανεὶς, γονατίζει καί λέγει τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Εἶναι δύσκολο αὐτό στήν πράξη. Ὅμως, ξέρετε τί ὠραῖο εἶναι νά ποτίζεις τόν κῆπο καί, μόλις ἀκούσεις τήν καμπάνα, νά γονατίζεις; Ἡ οἱ πάντες νά βγαίνουν ἔξω καί νά γονατίζουν ἐν σιωπῇ; Δηλαδή νά λέμε δέκα λεπτά ἔντονα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» ὅλοι μαζί, ὅπου κι ἂν βρισκόμαστε, σάν ἓνας ἄνθρωπος, νά ἐνούμεθα στή νοερά προσευχή μέ τόν Χριστό καί μετά νά συνεχίζεται ἡ ἐργασία. Πρέπει νά γίνει σχολή, δέν γίνεται ἀλλιῶς. Σχολή, ξέρετε τί θά πεῖ σχολή;

Νά ἔχομε ἐνδιαφέρον. Δέν μπορούμε νά κοιμόμαστε. Κι ἀγράμματα, κι ὅ,τι νά εἶσαι, θά ἔλθεις ἐκεῖ, στήν ἀναγνώση. Μιά, δυό, τρεῖς, πέντε, δέκα... θά ξυπνήσεις. Ἐ, σιγά σιγά θά μάθεις τό «Πάτερ ἡμῶν», τό «Πιστεύω». Θά ἔχεις μία ἄλλη ἀδελφή νά σοῦ δείχνει. Σ' ἓνα, δύο, τρία χρόνια πρέπει νά μάθεις. Θά ἤθελα, ὅμως, νά διαβάζανε ὅλες ὠραῖα, δηλαδή καθαρά καί μέ τήν καρδιά τους.

*Πιστεύω ὅτι πολλά θαύματα
θὰ ἔκανε ὁ Κύριος μέ τήν ἀγάπη μας*

Γιά τό μοναστήρι ἔχω ὀνειρευθεῖ μία παραδεισιακή κατάσταση. Νά γίνονται ἀκολουθίες καί ἐξομολόγηση ὅλο τό εἰκοσιτετράωρο. Νά ὑπάρχουν πολλοί ἱερεῖς καί ἐξομολόγοι, γιά νά ἐναλλάσσονται, ὅπως στά νοσοκομεῖα πού ἐφημερεύουν. Νά μποροῦν ἔτσι νά καταφεύγουν ὅποιαδήποτε ὥρα τῆς ἡμέρας καί τῆς νύκτας ἄνθρωποι τραυματισμένοι ἀπό διάφορες θλίψεις, σωματικές ἢ ψυχικές, κι ἀπ' τήν ἁμαρτία. Νά ὑπάρχει ἐπίσης τηλέφωνο, πού κι ἐκεῖνο νά λειτουργεῖ μέρα-νύκτα ἀπό ἀδελφές, πού μποροῦν νά παρηγοροῦν τόσους ἀπελπισμένους τῆς ζωῆς ἀπ' τά διάφορα τραύματα καί νά τοὺς ὀδηγοῦν μέ τά λόγια τους στόν μεγάλο Παρηγορητή, τόν Χριστό, καί νά σώζονται ἔτσι οἱ ψυχές καί νά γεμίζουν φῶς οὐράνιο, πού θα τοὺς δίδει ἡ θεία χάρις.

Κι ἐγώ θά ἤθελα νά ἐξομολογῶ κόσμο πού θά ἔρχεται. Ὅταν θά ἔρχεται κανεῖς ἀσθενής, καί προπάντων ἀπό πειρασμικά, νά τόν ἐξομολογῶ καί μετά νά ἔρχονται οἱ ἀδελφές καί νά τοῦ ψάλλουνε παράκληση μ' εὐλάβεια. Δηλαδή νά τόν ἔβαζα γονατιστό τόν ἀσθενή κι ἐγώ καθιστός στήν καρέκλα μέ τό ἐπιτραχήλιο νά τοῦ διάβαζα, ἐνῶ ὅλες οἱ μοναχές μ' εὐλάβεια καί μ' ἓνα στόμα νά ἔψαλλαν παράκληση. Πιστεύω ὅτι πολλά θαύματα θά ἔκανε ὁ Κύριος μέ τήν ἀγάπη μας αὐτή. Πολλοί ἀσθενεῖς, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, θά γινόντουσαν καλά. Ἔρχεται, γιά παράδειγμα, ἕνας πονεμένος πατέρας καί λέει: «Τό παιδί μου τό πιάνει

ζάλη καί πέφτει κάτω». Τό κρατᾷ κάμποση ὥρα στό μοναστήρι. Ἐκεῖ γονατίζουν ὅλες οἱ ἀδελφές, πού εἶναι ἓνα πνεῦμα, μία ψυχή, μία καρδιά μέ τόν γέροντα, καί ἡ προσευχή ὅλων ἐπηρεάζει τήν κατάσταση. Μία σύναξη ἀδελφῶν πού προσεύχονται ἐπηρεάζει, θαύματα κάνει, κι αὐτό εἶναι πού ζητάω καί λαχταράω. Αὐτό θέλω νά κάνω μέσ στό μοναστήρι.

Κι ἓνα ἄλλο θά ἤθελα γιά τό μοναστήρι. Θά ἤθελα νά φτιάξω μία καλή καί μεγάλη ἐκκλησία. Μιά μέρα μπορεῖ ἐδῶ νά ἔρχονται πολλοί νά ἐξομολογοῦνται, νά κοινωνοῦν, νά προσεύχονται, νά σπουδάζουν τή νοερά προσευχή. Καί τ' ὄνειρό μου εἶναι κάτω ἀπό τό ναό, στά ὑπόγεια, νά ἔρχονται ἁγιορεῖτες πνευματικοί πατέρες, πού ἔχουν ἀσχοληθεῖ μέ τή μυστική θεολογία πολύ, πολύ ἔτσι σθεναρά, μέσ στήν ἔρημο, γιά νά διδάσκουν τή νοερά προσευχή. Νά ἔρχονται ἔστω γιά μιὰ μέρα. Βέβαια, εἶναι καί πολλοί πού δέν θέλουν οὔτε ν' ἀνοιχθοῦν, οὔτε νά φανερωθοῦν. Μποροῦμε κι αὐτούς νά τοὺς φέρομε τή μιὰ μέρα καί τήν ἄλλη νά φεύγουν. Πόση ἀνακούφιση θά ἔβρισκαν ἔτσι ὅλες οἱ ψυχές πού βασανίζονται ἀπό τά πάθη καί τ' ἄλλα βάσανα τῆς ζωῆς!

Τό μοναστήρι πρέπει μετά φόβου Θεοῦ νά δέχεται τίς ψυχές καί νά ἐμπνέει ὅχι μέ τή διδασκαλία καί μέ τά κηρύγματα, ἀλλά μέ τήν προσευχή, τό φόβο τοῦ Θεοῦ καί τό παράδειγμα. Αὐτό εἶναι ἓνα πάρα πολύ λεπτό πράγμα. Ἔρχεται, γιά παράδειγμα, ἓνας στό μοναστήρι; Νά τόν φιλοξενοῦμε. Δέν εἶναι, ὅμως, ἀνάγκη νά πολυλογοῦμε. Ἡ φιλοξενία νά γίνεται μέ τήν Ἐκκλησία· δηλαδή θά πᾶμε

τόν φιλοξενούμενο στην προσευχή, στόν έσπερινό, στό άπόδειπνο. Θά διαβάσουμε πολύ καθαρά τά γράμματα. Θά φάλομε σεμνά, θά κυριαρχεῖ ἡ τάξη κι ἡ σιωπή. Θά ποῦμε καί λίγα λόγια οἰκοδομῆς. Θά προσφέρομε καί τά ὑλικά, κάποιο ρόφημα κ.λπ., ἀλλά θά κυριαρχεῖ ἡ σιωπή καί θά μιλάει τό παράδειγμα. Πιό πολλά θά τόν διδάξει ὁ τρόπος μας. Δέν χρειάζεται νά φύγομε ἀπ' τήν τακτική μας. Πιό πολύ θά ὠφεληθεῖ ἀπ' αὐτή κι ὄχι ἀπ' τά λόγια. Ἄν ἔχομε καλή τάξη κι εἴμαστε δοσμένοι στόν Χριστό, ὅλο τό μοναστήρι θά εἶναι ἁγιασμένο. Αὐτό βέβαια θά γίνεται ἀπέριττα, χωρίς σφίξιμο καί προσπάθεια ἀπό τίς μοναχές. Αὐτό, νομίζω, εἶναι ἡ καλύτερη ἱεραποστολή.

Στό μοναστήρι πολύ σύντομα θ' ἀρχίσουν νά ἔρχονται καί πουλιά. Θ' ἀκοῦνε τό καμπανάκι καί θά ἔρχονται νά τρῶνε. Θά κάθονται ἔξω καί θ' ἀκοῦνε τόν έσπερινό. Εἶναι οἱ σύντροφοί μας τοῦ δάσους, πού θά ἔρχονται νά συμμετέχουν στήν προσευχή μας.

«Χριστός Ἀνέστη!»

Μέ ἐπισκέφθηκαν στό κελλί μου σήμερα²⁵ μερικά πνευματικοπαῖδια μου καί φάλαμε μαζί τρεῖς φορές τό «Χριστός Ἀνέστη». Τούς εὐχήθηκα: «Εὐχομαι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ν' ἀναστήσει μέσα στίς ψυχές μας κάθε εὐγενές καί ὠραῖο συναίσθημα. Νά μᾶς ὁδηγήσει

25. Τό γεγονός συνέβη τό Πάσχα τοῦ ἔτους 1989.

ὅλους πρός ἁγιοσύνη καί νά νικήσει τόν παλαιό ἄνθρωπο “σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις”²⁶. Αὐτό ζητάει ὁ Κύριος. Γι' αὐτό εὐχόμαστε ἡ Ἀνάστασή Του νά βοηθήσει, νά εὐδοκήσει νά κατατροπώσουμε καί νά θανατώσουμε τόν “παλαιὸν ἡμῶν ἄνθρωπον”²⁷, νά γίνομε ἄξιοι τῆς Ἐκκλησίας Του. Ἐτσι εὐχόμαστε ὁ Κύριος νά μᾶς βοηθήσει. Τό μεγαλύτερο θαῦμα πού ἔκανε ὁ Χριστός εἶναι ἡ Ἀνάστασή Του. Αὐτό ποτέ νά μὴν τό ξεχνᾶμε. Χρόνια πολλά!».

Κάποιος ἔλεγε ὅτι σήμερα ὅλα προσεύχονται, ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, τ' ἀστέρια, τά λουλούδια πού μοσχοβολοῦν, τά ρυάκια πού κελαρύζουν, τά γάργαρα νερά, τ' ἀηδονάκια πού κελαηδοῦν, οἱ πεταλοῦδες πού πετοῦν, ὅλα φάλλουν τό «Χριστός Ἀνέστη». Καί τόσο εἶχε ἐνθουσιασθεῖ πού φώναζε ἀπό χαρά δυνατά τό «Χριστός Ἀνέστη!».

Λοιπόν, αὐτό τό ἔχω πάθει κι ἐγὼ στό Ἅγιον Ὅρος. Ἦταν Πάσχα. Ἀνέβηκα μόνος μου στό βουνό πρός τόν Ἄθω, περίπου στά ὀχτακόσια μέτρα. Εἶχα μαζί μου τήν Παλαιά Διαθήκη κι ἔβλεπα τό γαλάζιο καί καθαρό οὐρανό, τήν ἀπέραντη θάλασσα, πού δέν εἶχε τέλος, τά δέντρα, τά πουλιά, τίς πεταλοῦδες, τίς ὁμορφιές καί φώναξα δυνατά, γεμάτος ἐνθουσιασμό: «Χριστός Ἀνέστη!». Καθὼς τό ἔλεγα —χωρίς νά τό καταλάβω— ἀπ' τή λαχτάρα μου ἄνοιξα τά χέρια. Ξεράθηκαν ἐκεῖ. Εἶχα πάθει τρέλα! Ἀνοίγω σέ λίγο τήν Παλαιά Διαθήκη. Ἐπеса πάνω σ' αὐτά τά λόγια τῆς Σοφίας Σολομῶντος:

«Θεὲ πατέρων καὶ Κύριε τοῦ ἐλέους, ὁ ποιήσας τὰ πάν-

26. Γαλ. 5, 24.

27. Ρωμ. 6, 6.

τα ἐν λόγῳ Σου καὶ τῇ σοφίᾳ Σου κατασκευάσας ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ Σοῦ γενομένων κτισμάτων καὶ διέπη τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνῃ, δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν καὶ μὴ με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων Σου. Ὁτι ἐγὼ δοῦλος Σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδείσῃς Σου, ἄνθρωπος ἀσθενῆς καὶ ὀλιγοχρόνιος καὶ ἐλάσσω ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νόμων»²⁸.

Δόθηκα ὀλόφυχα σ' αὐτά τά θεῖα λόγια. Ξεχάστηκα ὦρες, μέ χάσανε...

Ἀκοῦστε παρακάτω τὸν σοφὸ Σολομῶντα:

«...καὶ μετὰ Σοῦ ἡ σοφία, ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα Σου καὶ παροῦσα, ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον, καὶ ἐπισταμένη τί ἄρεστον ἐν ὀφθαλμοῖς Σου καὶ τί εὐθὲς ἐν ἐντολαῖς Σου. Ἐξάποστεilon αὐτὴν ἐξ ἁγίων οὐρανῶν καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης Σου πέμψον αὐτήν, ἵνα συμπαροῦσά μοι κοπιᾷ καὶ γινῶ τί εὐάρεστον ἐστὶ παρὰ Σοί. Οἶδε γὰρ ἐκείνη πάντα καὶ συνίει καὶ ὁδηγήσει με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως καὶ φυλάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς»²⁹.

28. «Θεὲ τῶν πατέρων μου καὶ πολυεύσπλαγχνε Κύριε, Ἐσύ πού δημιούργησες τὰ πάντα μέ τό λόγο Σου καὶ ἐπλασες μέ τῇ σοφίᾳ Σου τόν ἄνθρωπο, γιά νά κυριαρχεῖ στά δημιουργήματά Σου, νά κυβερνάει τόν κόσμο μέ ἀγιότητα καὶ δικαιοσύνη καὶ ν' ἀποδίδει τό δίκαιο μέ ἀμεροληψία, δῶς μοι τῇ σοφίᾳ πού κάθεται δίπλα στό θρόνο Σου καὶ δέξου με γιά παιδί Σου. Διότι ἐγὼ εἶμαι δοῦλος Σου, γιὸς τῆς δούλης Σου, ἄνθρωπος ἀδύναμος καὶ ὀλιγόχρονος καὶ μειονεκτῶ στήν ὀρθή κρίση καὶ στή γνώση τῶν νόμων Σου». Βλ. Σοφ. 9, 1-5.

Καταλάβετε τί σημασία εἶχαν αὐτά γιά μένα;

«Ἐπισταμένη τί ἄρεστον ἐν ὀφθαλμοῖς Σου» καί «τί εὐάρεστον ἐστὶ παρὰ Σοί». Αὐτά νά ζητᾶτε, σ' αὐτά νά ἐντυφᾶτε, αὐτά νά λαχταρᾶτε. Χωρίς νά τό καταλάβετε, θά ἐρωτευθεῖτε τόν Χριστό.

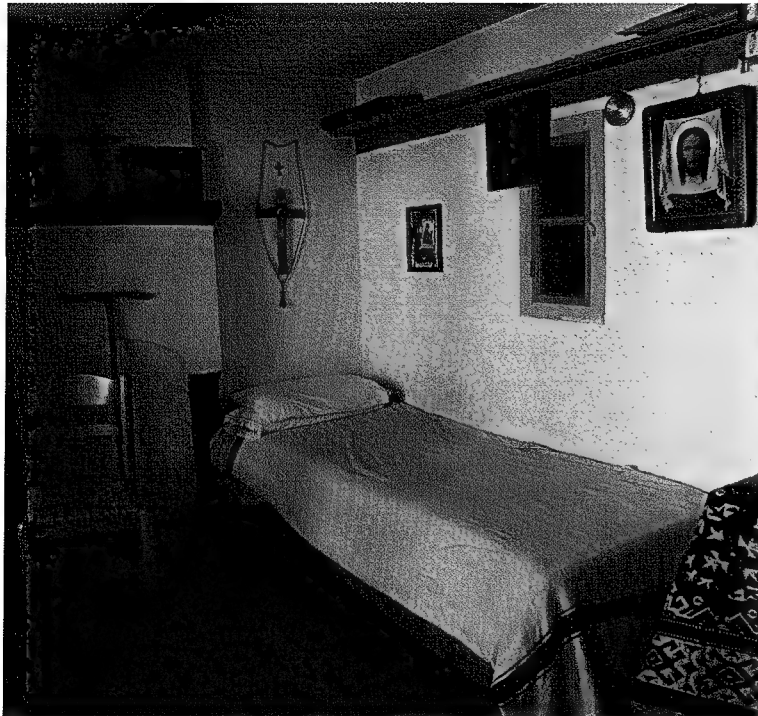

29. «Μαζί Σου εἶναι ἡ σοφία, πού γνωρίζει τὰ ἔργα Σου, γιατί ἦταν παρούσα, ὅταν δημιουργοῦσες τόν κόσμο· αὐτή γνωρίζει τί Σέ εὐχαριστεῖ καὶ τί εἶναι σύμφωνο μέ τίς ἐντολές Σου. Στεῖλε τὴν ἀπὸ τοὺς ἁγίους οὐρανούς, κατάπεμψε τὴν ἀπὸ τὸν ἐνδοξο θρόνο σου, γιά νά ἔλθει κοντά μου καὶ νά μέ βοηθήσει στά ἔργα μου, ὥστε νά μάθω τί εἶναι ἐκεῖνο πού Σέ εὐχαριστεῖ. Διότι ἐκείνη γνωρίζει καὶ κατανοεῖ τὰ πάντα, γι' αὐτό θά μέ ὁδηγήσει ὀρθά στά ἔργα μου καὶ θά μέ διαφυλάξει μέ τῇ λαμπρῇ δόξᾳ τῆς ἀπὸ τὰ παραστρατήματα». Ὁ.π., 9, 9-11.

ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΑ

1991

*«Παρακαλῶ ὅλους σας νά μέ συγχωρέσετε
γιά ὅ,τι σᾶς στενοχώρησα»*

Τό κελλί στὴν Καλύβη τοῦ Ἀγίου Γεωργίου στὰ Καυσοκαλύβια,
ὅπου ὁ Γέρων Πορφύριος ἐκοιμήθη.

«Ἐν Καυσοκαλυβίοις,
τῇ 4ῃ/17ῃ Ἰουνίου 1991»

Ἀγαπητά πνευματικά μου παιδιά,

Τώρα πού ἀκόμη ἔχω τάς φρένας μου σώας, θέλω νά
σᾶς πῶ μερικές συμβουλές.

Ἀπό μικρό παιδί ὅλο στίς ἁμαρτίες ἤμουνα. Καί ὅταν
μέ ἔστελνε ἡ μητέρα μου νά φυλάξω τὰ ζῶα στό βουνό —
γιατί ὁ πατέρας μου, ἐπειδὴ ἤμασταν πτωχοί, εἶχε πάει
στήν Ἀμερική γιά νά ἐργασθεῖ — ἐκεῖ πού ἔβροσκα τὰ ζῶα,
συλλαβιστά διάβαζα τό βίο τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυ-
βίτου καί πάρα πολύ ἀγάπησα τόν Ἅγιο Ἰωάννη καί ἔκανα
πάρα πολλές προσευχές σάν μικρό παιδί πού ἤμουνα —
δώδεκα-δεκαπέντε χρόνων, δέν θυμᾶμαι ἀκριβῶς καλᾶ —
καί θέλοντας νά τόν μιμηθῶ, μέ πολὺν ἀγῶνα ἔφυγα ἀπό
τούς γονεῖς μου κρυφά καί ἤλθα στὰ Καυσοκαλύβια τοῦ Ἀ-
γίου Ὁρους καί ὑποτάχθηκα σέ δύο γέροντες ἀταδέλ-
φους, Παντελεήμονα καί Ἰωαννίκιο. Μοῦ ἔτυχε νά εἶναι
πολύ εὐσεβεῖς καί ἐνάρετοι καί τούς ἀγάπησα πάρα πολύ

καί γι' αὐτό, μέ τήν εὐχή τους, τούς ἔκανα ἄκρα ὑπακοή. Αὐτό μέ βοήθησε πάρα πολύ· αἰσθάνθηκα καί μεγάλη ἀγάπη καί πρὸς τόν Θεό· καί πέρασα πάρα πολύ καλά. Ἀλλά, κατὰ παραχώρηση Θεοῦ γιά τίς ἀμαρτίες μου, ἀρρώστησα πολύ καί οἱ Γέροντές μου μοῦ εἶπαν νά πάω στούς γονεῖς μου, στό χωριό μου, τόν Ἅγιο Ἰωάννη Εὐβοίας.

Κι ἐνῶ ἀπό μικρό παιδί εἶχα κάνει πολλές ἀμαρτίες, ὅταν ξαναπῆγα στόν κόσμο, συνέχισα τίς ἀμαρτίες, οἱ ὁποῖες μέχρι σήμερα ἔγιναν πάρα πολλές. Ὁ κόσμος, ὅμως, μέ πῆρε ἀπό καλό καί ὅλοι φωνάζουνε ὅτι εἶμαι ἅγιος. Ἐγώ, ὅμως, αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ὁ πιό ἀμαρτωλὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ὅσα ἀμαρτήματα ἐνθυμόμουν, βεβαίως, τά ἐξομολογήθηκα καί γνωρίζω ὅτι γι' αὐτά πού ἐξομολογήθηκα μέ συγχώρησε ὁ Θεός· ἀλλά, ὅμως, τώρα ἔχω ἓνα συναίσθημα ὅτι καί τά πνευματικά μου ἀμαρτήματα εἶναι πάρα πολλά καί παρακαλῶ, ὅσοι μέ ἔχετε γνωρίσει, νά κάνετε προσευχή γιά μένα, διότι καί ἐγώ —ὅταν ζοῦσα— πολύ ταπεινά ἔκανα προσευχή γιά σᾶς· ἀλλά ὅμως τώρα, πού θά πάω γιά τόν οὐρανό, ἔχω τό συναίσθημα ὅτι ὁ Θεός θά μοῦ πεῖ: «Τί θέλεις ἐσύ ἐδῶ;». Ἐγώ ἓνα ἔχω νά τοῦ πῶ: «Δέν εἶμαι ἅγιος, Κύριε, γιά ἐδῶ, ἀλλ' ὅ,τι θέλει ἡ ἀγάπη Σου ἅς κάνει γιά μένα». Ἀπό κεῖ καί πέρα δέν ξέρω τί θά γίνει. Ἐπιθυμῶ, ὅμως, νά ἐνεργήσει ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Καί πάντα εὐχομαι τά πνευματικά μου παιδιά νά ἀγαπήσουν τόν Θεό, πού εἶναι τό πᾶν, γιά νά μᾶς ἀξιώσει νά μποῦμε στήν ἐπίγειο ἄκτιστο Ἐκκλησία Του. Γιατί ἀπό ἐδῶ πρέπει νά ἀρχίσουμε.

Ἐγώ πάντα εἶχα τήν προσπάθεια νά προσεύχομαι καί νά διαβάζω τούς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας, τήν Ἀγία Γραφή καί τούς βίους τῶν ἁγίων μας· καί εὐχομαι κι ἐσεῖς νά κάνετε τό ἴδιο.

Παρακαλῶ ὅλους σας νά μέ συγχωρέσετε γιά ὅ,τι σᾶς στενοχώρησα.

Ἱερομόναχος Πορφύριος

Ἐν Καυσοκαλυβίαις,
τῇ 4/17 Ἰουνίου 1991³⁰

30. Ὁ ὁσῖος Γέροντας διαισθανόμενος τό τέλος τοῦ πῆγε τό ἔτος 1991 στό Ἅγιον Ὄρος, ὅπου στίς 2 Δεκεμβρίου ἐκοιμήθη στήν καλύβη του, στόν Ἅγιο Γεώργιο Καυσοκαλυβίων. Τήν παραπάνω ἐπιστολή, τήν ὁποία ἄφησε ὡς πνευματική παρακαταθήκη, ὑπαγόρευσε τόν Ἰούνιο σέ ἓναν ἀπό τούς μοναχοὺς τῆς συνοδείας του.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

**ΛΟΓΟΙ
ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ**

Περί Ἐκκλησίας

*«Μπαίνοντας στήν ἄκτιστη Ἐκκλησία,
ἐρχόμαστε στόν Χριστό, μπαίνομε στό ἄκτιστον»*

«Μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον»

Η Ἐκκλησία εἶναι ἀναρχη, ἀτελεύτητη, αἰώνια, ὅπως ὁ ἰδρυτής της, ὁ Τριαδικός Θεός, εἶναι ἀναρχος, ἀτελεύτητος, αἰώνιος. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἄκτιστη, ὅπως καὶ ὁ Θεός εἶναι ἄκτιστος. Ὑπῆρχε πρὸ τῶν αἰώνων, πρὸ τῶν ἀγγέλων, πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. «Πρὸ καταβολῆς κόσμου»¹, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Εἶναι θεῖο καθίδρυμα καὶ σ' αὐτήν «κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος»². Εἶναι ἔκφραση τῆς πολυποίκιλης σοφίας τοῦ Θεοῦ. Εἶναι τὸ μυστήριον τῶν μυστηρίων. Ὑπῆρξε ἀφανέρωτο καὶ ἐφανερώθη «ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων»³. Ἡ Ἐκκλησία παραμένει ἀπαρασάλευτη, γιατί εἶναι ριζωμένη στήν ἀγάπη καὶ στή σοφὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Τὴν αἰώνια Ἐκκλησία ἀποτελοῦν τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος. Στὴ σκέψη καὶ στήν ἀγάπη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ὑπῆρχαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι δὲν γεννηθήκαμε τώρα, μέσα στήν παντογνωσία τοῦ Θεοῦ ὑπήρχαμε πρὸ τῶν αἰώνων.

1. Ἐφ. 1, 4.

2. Κολ. 2, 9.

3. Α' Πέτρ. 1, 20.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μᾶς ἔπλασε κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοιώσιν Του. Μᾶς συμπεριέλαβε στήν Ἐκκλησία παρ' ὅτι ἐγνώριζε τήν ἀποστασία μας. Μᾶς ἔδωσε τά πάντα, γιά νά μᾶς κάνει κι ἐμᾶς θεούς κατὰ χάριν καί δωρεάν. Ἐν τούτοις ἐμεῖς, κάνοντας κακή χρήση τῆς ἐλευθερίας μας, ἐχάσαμε τό ἀρχέγονον κάλλος, τήν ἀρχέγονη δικαιοσύνη καί ἀποκοπήκαμε ἀπ' τήν Ἐκκλησία. Ἐξω ἀπ' τήν Ἐκκλησία, μακριά ἀπ' τήν Ἁγία Τριάδα, ἐχάσαμε τόν Παράδεισο, τό πᾶν. Ἐξω, ὅμως, ἀπ' τήν Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει σωτηρία, δέν ὑπάρχει ζωή. Γι' αὐτό ἡ σπλαγχνική καρδιά τοῦ Θεοῦ-Πατέρα μας δέν μᾶς ἄφησε ἔξω ἀπ' τήν ἀγάπη Του. Ἄνοιξε γιά μᾶς πάλι τίς πύλες τοῦ Παραδείσου, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων καί ἐφανερώθη ἐν σαρκί.

Μέ τή θεία σάρκωση τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ φανερώθηκε πάλι στούς ἀνθρώπους τό προαιώνιο σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στόν Τιμόθεο: «Καί ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ»⁴. Τά λόγια τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἶναι λόγια πυκνά σέ νοήματα, θεῖα λόγια, οὐράνια!

Ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἀπείρῳ ἀγάπῃ Του μᾶς ἔνωσε πάλι μέ τήν Ἐκκλησία Του στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Μπαίνοντας στήν ἄκτιστη Ἐκκλησία, ἐρχόμαστε στόν Χριστό, μπαίνομε στό ἄκτιστον. Καλούμαστε, δηλαδή, κι ἐμεῖς οἱ πιστοὶ νά γίνομε ἄκτιστοι κατὰ χάριν, νά γίνομε μέτοχοι

4. Α' Τιμ. 3, 16.

τῶν θείων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, νά μποῦμε μέσα στό μυστήριο τῆς θεότητος, νά ξεπεράσουμε τό κοσμικό μας φρόνημα, νά ἀποθάνομε κατὰ «τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον»⁵ καί νά γίνομε ἔνθεοι. Ὅταν ζοῦμε στήν Ἐκκλησία, ζοῦμε τόν Χριστό. Αὐτό εἶναι πολὺ λεπτό θέμα, δέν μποροῦμε νά τό καταλάβομε. Μόνο τό Ἅγιον Πνεῦμα μπορεῖ νά μᾶς τό διδάξει.

*Μέσα στήν Ἐκκλησία εἵμαστε ὅλοι ἓνα
καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ*

Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ σῶμα ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, οἱ χριστιανοί. Λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς Ἐκκλησίας»⁶. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἓνα. Τό σῶμα δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει χωρὶς τήν κεφαλὴ του. Τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τρέφεται, ἀγιάζεται, ζεῖ μέ τόν Χριστό. Αὐτὸς εἶναι ὁ Κύριος, ὁ παντοδύναμος, ὁ παντογνώστης, ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τά πάντα πληρῶν, ὁ στηριγμός μας, ὁ φίλος μας, ὁ ἀδελφός μας. Ὁ στύλος καὶ τό ἐδραῖωμα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸς εἶναι τό Α καὶ τό Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τό τέλος, ἡ βάσις, τό πᾶν. Χωρὶς Χριστό, Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει. Νυμφίος, ὁ Χριστὸς· νύμφη, ἡ καθεμία ψυχὴ.

Ὁ Χριστὸς ἔνωσε τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν οὐρανὸ καὶ τή γῆ. Μέ τούς ἀγγέλους, τούς ἀνθρώπους καὶ

5. Βλ. Κολ. 3, 9· Ρωμ. 6, 6· Ἐφ. 4, 22.

6. Κολ. 1, 18.

ὅλα τὰ δημιουργήματα, μέ ὅλη τήν κτίση τοῦ Θεοῦ, μέ τὰ ζῶα καί τὰ πουλιά, μέ κάθε μικρό ἀγριοπούλουδο, μέ κάθε μικρό ἔντομο. Ἐγινε ἔτσι ἡ Ἐκκλησία «πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου»⁷, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ. Ὅλα ἐν Χριστῷ καί σύν Χριστῷ, μέσα καί μαζί μέ τόν Χριστό. Αὐτό εἶναι τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Χριστός φανερώνεται μέσα στήν ἐνότητα τῇ μετὰ ξύ μας καί στήν ἀγάπη Του, τήν Ἐκκλησία. Ἐκκλησία δέν εἶμαι μόνος ἐγώ, ἀλλά μαζί κι ἐσεῖς. Ἐκκλησία εἵμαστε ὅλοι. Μέσα στήν Ἐκκλησία ὅλοι ἐνσωματώνονται. Εἵμαστε ὅλοι ἕνα καί ὁ Χριστός κεφαλή. Ἐνα σῶμα, σῶμα Χριστοῦ: «Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καί μέλη ἐκ μέρους»⁸. Εἵμαστε ὅλοι ἕνα, γιατί ὁ Θεός εἶναι Πατέρας μας κι εἶναι παντοῦ. Ὅταν τό ζήσουμε αὐτό, εἵμαστε μέσα στήν Ἐκκλησία. Αὐτή εἶναι ἡ εὐχή τοῦ Κυρίου μας στήν Ἀρχιερατική Του Προσευχή, «ἵνα ὦσιν ἕν»⁹, γιά ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἐ, αὐτό μόνο διά τῆς χάριτος τό καταλαβαίνει κανείς. Ζοῦμε τή χαρά τῆς ἐνότητος, τῆς ἀγάπης. Καί γινόμαστε ἕνα μ' ὅλους. Δέν ὑπάρχει πιά ὥρατο πράγμα!

Τό σπουδαῖο εἶναι νά μποῦμε στήν Ἐκκλησία. Νά ἐνωθοῦμε μέ τούς συνανθρώπους μας, μέ τίς χαρές καί τίς λύπες ὅλων. Νά τούς νιώθουμε δικούς μας, νά προσευχόμαστε γιά ὅλους, νά πονᾶμε γιά τή σωτηρία τους, νά ξεχνᾶμε τούς ἑαυτούς μας. Νά κάνουμε τό πᾶν γι' αὐτούς, ὅπως ὁ Χριστός γιά μᾶς. Μέσα στήν Ἐκκλησία γινόμαστε ἕνα μέ κάθε δυστυχισμένο καί πονεμένο κι ἀμαρτωλό.

7. Ἐφ. 1, 23.

8. Α' Κορ. 12, 27.

9. Ἰωάν. 17, 11· 22.

Κανείς δέν πρέπει νά θέλει νά σωθεῖ μόνος του, χωρίς νά σωθοῦν καί οἱ ἄλλοι. Εἶναι λάθος νά προσεύχεται κανείς γιά τόν ἑαυτό του, γιά νά σωθεῖ ὁ ἴδιος. Τούς ἄλλους πρέπει ν' ἀγαπᾶμε καί νά προσευχόμαστε νά μή χαθεῖ κανείς· νά μποῦν ὅλοι στήν Ἐκκλησία. Αὐτό ἔχει ἀξία. Καί μ' αὐτή τήν ἐπιθυμία πρέπει νά φεύγει κανείς ἀπ' τόν κόσμο, γιά νά πάει στό μοναστήρι ἢ στήν ἔρημο.

Ὅταν ξεχωρίζουμε τόν ἑαυτό μας, δέν εἵμαστε χριστιανοί. Ἀληθινοί χριστιανοί εἵμαστε, ὅταν αἰσθανόμαστε βαθιά ὅτι εἵμαστε μέλη τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, μέ μία συνεχή σχέση ἀγάπης. Ὅταν ζοῦμε ἐνωμένοι ἐν Χριστῷ, δηλαδή ὅταν ζοῦμε τήν ἐνότητα μέσα στήν Ἐκκλησία Του μέ τό αἶσθημα τοῦ ἐνός. Γι' αὐτό ὁ Χριστός προσεύχεται στόν Πατέρα Του λέγοντας, «ἵνα ὦσιν ἕν». Τό λέει καί τό ξαναλέει κι οἱ ἀπόστολοι παντοῦ τό τονίζουν. Αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο βάθος, ἡ μεγαλύτερη ἔννοια πού ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Ἐκεῖ βρίσκεται τό μυστήριο· νά ἐνωθοῦν ὅλοι σάν ἕνα ἄνθρωπος ἐν Θεῷ. Ἀλλή τέτοια θρησκεία δέν ὑπάρχει. Καμία θρησκεία δέν λέει τέτοια. Κάτι λένε, ἀλλά ὅχι αὐτό τό μυστήριο, αὐτή τή λεπτότητα τοῦ μυστηρίου πού ζητάει ὁ Χριστός καί μᾶς λέει ὅτι ἔτσι πρέπει νά γίνουμε, ὅτι θέλει νά εἵμαστε δικοί Του.

Εἵμαστε ἕνα ἀκόμη καί μέ τούς ἀνθρώπους πού δέν εἶναι κοντά στήν Ἐκκλησία. Εἶναι μακριά ἀπό ἄγνοια. Νά κάνουμε προσευχή, ὁ Θεός νά τούς φωτίσει καί νά τούς ἀλλάξει, νά ἔλθουν κι αὐτοί στόν Χριστό. Ἐμεῖς τὰ βλέπομε ἀνθρώπινα, κινούμεστε μ' ἄλλον τρόπο καί νομίζουμε ὅτι

ἀγαπᾶμε τόν Χριστό. Ὁ Χριστός, ὅμως, ὁ ὁποῖος «βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»¹⁰ μᾶς λέγει: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν»¹¹. Νά εὐχόμαστε νά εἴμαστε ὅλοι μαζί, ὅλοι μαζί στὸν Θεό. Τότε, ἂν τό ζοῦμε αὐτό, θά ἔχομε τὰ ἀνάλογα ἀποτελέσματα, θά εἴμαστε ὅλοι ἀγαπημένοι καὶ ἐνωμένοι.

Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ δέν ὑπάρχει ἀπόσταση, ἔστω κι ἂν εἶναι χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά. Ὅπου κι ἂν βρισκόμαστε, εἴμαστε ὅλοι μαζί. Ὅσο μακριά κι ἂν βρίσκονται οἱ συνάνθρωποί μας, πρέπει νά τοὺς συμπαρastreκόμαστε. Ἐμένα μέ παίρνουνε κάποιοι συνάνθρωποί μας στό τηλέφωνο ἀπὸ μία πολιτεία, πού εἶναι στίς ὄχθες τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ· λέγεται Ντέρμπαν — ἂν τό λέγω καλά — εἶναι στή Νότιο Ἀφρική, δύο ὥρες ἔξω ἀπ' τό Γιοχάνεσμπουργκ. Μάλιστα αὐτές τίς ἡμέρες ἦλθαν ἐδῶ, γιὰ νά συνοδεύσουν κάποιον ἄρρωστο στήν Ἀγγλία καὶ περάσανε νά τοῦ διαβάσω μία εὐχή. Συγκινήθηκα πολύ.

Ὅταν μᾶς συνδέει ὁ Χριστός, ἀποστάσεις δέν ὑπάρχουν. Ὅταν φύγω ἀπ' τή ζωή αὐτή, θά 'ναι πιό καλά. Θά εἶμαι πιό κοντά σας.

*Μέσα στήν Ἐκκλησία προχωροῦμε
πρός τήν ἀθανασία*

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι νέα ζωή ἐν Χριστῷ. Στήν Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει θάνατος, δέν ὑπάρχει κόλασις. Λέει ὁ Εὐ-

10. Ματθ. 5, 45.

11. Ματθ. 5, 44.

αγγελιστής Ἰωάννης: «Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσῃται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα»¹². Ὁ Χριστός καταργεῖ τό θάνατο. Ὅποιος μπαίνει στήν Ἐκκλησία, σώζεται, γίνεται αἰώνιος. Μία εἶναι ἡ ζωή, εἶναι ἀτελείωτη συνέχεια, δέν ἔχει τέλος, δέν ὑπάρχει θάνατος. Ὅποιος ἀκολουθεῖ τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ, δέν πεθαίνει ποτέ. Πεθαίνει κατὰ τή σάρκα, κατὰ τὰ πάθη καὶ ἀξιῶνεται νά ζεῖ ἀπ' τήν ἐδῶ ζωή μέσ στὸν Παράδεισο, στήν Ἐκκλησία μας, καὶ κατόπιν στήν αἰωνιότητα. Μέ τόν Χριστό ὁ θάνατος γίνεται ἡ γέφυρα, πού θά τήν περάσουμε σέ μία στιγμή, γιὰ νά συνεχίσουμε νά ζοῦμε ἐν τῷ ἀνεσπέρῳ φωτί.

Κι ἐγώ, ἀφότου ἔγινα μοναχός, πίστευσα ὅτι δέν ὑπάρχει θάνατος. Ἔτσι ἐνιωθα καὶ νιώθω πάντα, ὅτι εἶμαι αἰώνιος καὶ ἀθάνατος. Τί ὥραϊα!

Μέσα στήν Ἐκκλησία, πού ἔχει τὰ μυστήρια πού σώζουν, δέν ὑπάρχει ἀπελπισία. Μπορεῖ νά εἴμαστε πολὺ ἀμαρτωλοί. Ἐξομολογούμεστε, ὅμως, μᾶς διαβάζει ὁ παπᾶς κι ἔτσι συγχωρούμαστε καὶ προχωροῦμε πρὸς τήν ἀθανασία, χωρίς καθόλου ἄγχος, χωρίς καθόλου φόβο.

Ὅταν ἀγαπήσουμε τόν Χριστό, ζοῦμε τή ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ἀμα αὐτό, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, τό κατορθώσουμε, τότε βρισκόμαστε σέ μία ἄλλη κατάσταση, ζοῦμε μία ἄλλη κατάσταση ζηλευτή. Γιὰ μᾶς δέν ὑπάρχει καμιά φοβία. Οὔτε θάνατος, οὔτε διάβολος, οὔτε κόλασις. Ὅλ' αὐτὰ ὑπάρχουν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πού εἶναι μακριὰν τοῦ Χριστοῦ, γιὰ τοὺς μὴ χριστιανούς. Γιὰ μᾶς πού εἴμαστε χρι-

12. Ἰωάν. 8, 52.

στιανοί καί κάνομε τό θέλημά Του, ἐκεῖ, ὅπως τό λέει, δέν ὑπάρχουν αὐτά τά πράγματα. Ὑπάρχουν δηλαδή, ἀλλ' ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποκτείνει τόν παλαιό ἄνθρωπο «σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»¹³, δέν δίδει σημασία στὸν διάβολο οὔτε καὶ στό κακό. Δέν τὸν ἀπασχολεῖ. Ἐκεῖνο πού τὸν ἀπασχολεῖ εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία στὸν Χριστό καὶ στὸν συνάνθρωπό του. Ἄμα φθάσαμε στό βαθμό νά αἰσθανόμαστε τὴ χαρά, τὴν ἀγάπη, τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ χωρὶς καμία φοβία, φθάνομε νά λέμε: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹⁴. Κανείς δέν μᾶς ἐμποδίζει νάμποῦμε μέσα στό μυστήριο.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἐπὶ γῆς Παράδεισος

Μέ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ ζεῖς στὸν Παράδεισο. Ἄμα γνωρίσεις καὶ ἀγαπήσεις τὸν Χριστό, ζεῖς στὸν Παράδεισο. Ὁ Χριστός εἶναι ὁ Παράδεισος. Ὁ Παράδεισος ἀρχίζει ἀπὸ δῶ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἐπὶ γῆς Παράδεισος, ὁμοιότατος μέ τὸν ἐν οὐρανοῖς. Ὁ Παράδεισος, πού εἶναι στὸν οὐρανό, ὁ ἴδιος εἶναι καὶ ἐδῶ στή γῇ. Ἐκεῖ ὅλες οἱ ψυχές εἶναι ἓνα, ὅπως ἡ Ἁγία Τριάδα εἶναι τρία πρόσωπα, ἀλλὰ εἶναι ἐνωμένα καὶ ἀποτελοῦν ἓνα.

Κύριο μέλημά μας εἶναι νά ἀφοσιωθοῦμε στὸν Χριστό, νά ἐνωθοῦμε μέ τὴν Ἐκκλησία. Ἄν μποῦμε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, μπαίνομε στήν Ἐκκλησία. Ἄν δέν μποῦμε στήν

13. Γαλ. 5, 24.

14. Γαλ. 2, 20.

Ἐκκλησία, ἂν δέν γίνομε ἓνα μέ τὴν ἐδῶ, τὴν ἐπίγειαν Ἐκκλησία, ὑπάρχει φόβος νά χάσουμε καὶ τὴν ἐπουράνια. Κι ὅταν λέμε ἐπουράνια, μὴ νομίζομε ὅτι θά βροῦμε στήν ἄλλη ζωὴ κήπους μέ λουλούδια, βουνά καὶ νερά καὶ πουλιά. Δέν ἔχει ἐκεῖ τίς ἐπίγειες ὁμορφιές· εἶναι κάτι ἄλλο, κάτι πολὺ ὑψηλό. Ἀλλὰ γιὰ νά πᾶμε στό κάτι ἄλλο, πρέπει νά περάσουμε ἀπ' αὐτά, ἀπ' τίς γήινες εἰκόνες καὶ ὁμορφιές.

Ὅποιος ζεῖ τὸν Χριστό, γίνεται ἓνα μαζί Του, μέ τὴν Ἐκκλησία Του. Ζεῖ μιὰ τρέλα! Ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι διαφορετικὴ ἀπ' τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Εἶναι χαρά, εἶναι φῶς, εἶναι ἀγαλλίαση, εἶναι ἀνάταση. Αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ζωὴ τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν»¹⁵. Ἐρχεται μέσα μας ὁ Χριστός καὶ ἐμεῖς εἴμαστε μέσα Του. Καὶ συμβαίνει ὅπως μ' ἓνα κομμάτι σίδηρο πού τοποθετημένος μέσ στή φωτιά γίνεται φωτιά καὶ φῶς· ἔξω ἀπ' τὴ φωτιά, πάλι σίδηρος σκοτεινός, σκοτάδι.

Στὴν Ἐκκλησία γίνεται ἡ θεία συνουσία, γινόμαστε ἕνθεοι. Ὅταν εἴμαστε μέ τὸν Χριστό, εἴμαστε μέσα στό φῶς· καὶ ὅταν ζοῦμε μέσα στό φῶς, ἐκεῖ δέν ὑπάρχει σκότος. Τό φῶς, ὅμως, δέν εἶναι παντοτινό· ἐξαρτᾶται ἀπὸ μᾶς. Συμβαίνει ὅπως μέ τό σίδηρο, πού ἔξω ἀπ' τὴ φωτιά γίνεται σκοτεινός. Σκότος καὶ φῶς δέν συμβιβάζονται. Ποτέ δέν μπορεῖ νά ἔχομε σκοτάδι καὶ φῶς συγχρόνως. Ἡ φῶς ἢ σκότος. Ὅταν ἀνάφεις τό φῶς, πάει τό σκότος.

15. Πρβλ. Λουκ. 17, 21.

Ν' αγαπάμε πολύ τήν Ἐκκλησίαν

Γιά νά διατηρήσουμε τήν ἐνότητά μας, θά πρέπει νά κάνουμε ὑπακοή στήν Ἐκκλησία, στούς ἐπισκόπους της. Ὑπακούοντας στήν Ἐκκλησία, ὑπακούουμε στόν ἴδιο τόν Χριστό. Ὁ Χριστός θέλει νά γίνουμε μία ποιμνὴ μ' ἓναν ποιμένα¹⁶.

Νά πονᾶμε γιά τήν Ἐκκλησία. Νά τήν αγαπάμε πολύ. Νά μὴ δεχόμαστε νά κατακρίνουν τοὺς ἀντιπροσώπους της. Στό Ἅγιον Ὅρος τό πνεῦμα πού ἔμαθα ἦταν ὀρθόδοξο, βαθύ, ἅγιο, σιωπηλό, χωρὶς ἔριδες, χωρὶς καυγάδες καὶ χωρὶς κατακρίσεις. Νά μὴν πιστεύουμε τοὺς ἱεροκατηγόρους. Καὶ μέ τὰ μάτια μας νά δοῦμε κάτι ἀρνητικό νά γίνεται ἀπὸ κάποιον ἱερωμένο, νά μὴν τό πιστεύουμε, οὔτε νά τό σκεπτόμαστε, οὔτε νά τό μεταφέρουμε. Τό ἴδιο ἰσχύει καὶ γιά τὰ λαϊκά μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιά κάθε ἄνθρωπο. Ὅλοι εἴμαστε Ἐκκλησία. Ὅσοι κατηγοροῦν τήν Ἐκκλησία γιά τὰ λάθη τῶν ἐκπροσώπων της, μέ σκοπὸ δῆθεν νά βοηθήσουν γιά τὴ διόρθωση, κάνουν μεγάλο λάθος. Αὐτοὶ δὲν αγαποῦν τήν Ἐκκλησία. Οὔτε, βέβαια, τόν Χριστό. Τότε ἀγαπάμε τήν Ἐκκλησία, ὅταν μέ τήν προσευχή μας ἀγκαλιάζουμε κάθε μέλος της καὶ κάνουμε ὅ,τι κάνει ὁ Χριστός. Θυσιαζόμαστε, ἀγρυπνοῦμε, κάνουμε τό πᾶν, ὅπως Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος «λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδορεῖ, πάσχων οὐκ ἡπείλει»¹⁷.

Νά προσέχομε καὶ τό τυπικὸ μέρος. Νά ζοῦμε τὰ μυστήρια, ἰδιαίτερα τό μυστήριο τῆς Θείας Κοινωνίας. Σ' αὐ-

τά βρίσκεται ἡ Ὁρθοδοξία. Προσφέρεται ὁ Χριστός στήν Ἐκκλησία μέ τὰ μυστήρια καὶ κυρίως μέ τήν Θεία Κοινωνία. Νά σᾶς πῶ γιά μία ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ σ' ἐμένανε τὸν ταπεινό, γιά νά δεῖτε τήν χάρι τῶν μυστηρίων.

Ἀπὸ καιρὸ εἶχα βγάλει στήν πλάτη μου ἓνα σπυράκι, τό ὁποῖο μέ πονοῦσε πάρα πολύ. Ἦταν πολύ μικρό, σάν μιὰ κεφαλὴ καρφίτσας. Ὁ πόνος ἀπλωνόταν σέ μεγάλη περιφέρεια τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς τῆς πλάτης. Ἦταν ἀφόρητος. Στό κελλί μου στό Μήλεσι εἶχαμε κάνει εὐχέλαιο. Ἔτσι ὅπως πονοῦσα, μοῦ σταυρώσανε τό σπυράκι μέ εὐχέλαιο καὶ ἀμέσως ἔσβησε ὁ πόνος. Καὶ τόσο πολὺ εἶχα εὐχαριστηθεῖ μέ τήν ἐπίσκεψη αὐτῆ τοῦ Θεοῦ, ὥστε, ὅποιος ἐρχότανε, τοῦ ἔλεγα:

— Πάρε ἀπ' αὐτό τό εὐχέλαιο. Ὅ,τι πόνος ἔχεις, ἀπ' αὐτό νά βάζεις.

Συγγνώμη πού τό λέγω, ἀλλά εἶναι πρὸς δόξαν Θεοῦ.

«...ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου»

Τὴν Πεντηχοστὴ ἐξεχύθη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ὅχι μόνο στοὺς ἀποστόλους ἀλλὰ καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμον πού βρισκόταν γύρω τους. Ἐπηρέασε πιστοὺς καὶ ἀπίστους. Πῶς τό λένε οἱ *Πράξεις*; «Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐγένετο ἅφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας... καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέροις γλώσσαις, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι... συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ

16. Πρβλ. Ἰωαν. 10, 16.

17. Α' Πέτρ. 2, 23.

συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν»¹⁸.

Ἐνῶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὁμιλοῦσε τῇ δικῇ του γλώσσᾳ, ἡ γλώσσα του μετεποιεῖτο ἐκείνη τὴν ὥρα στοῦ νοῦ τῶν ἀκροατῶν. Μὲ τρόπο μυστικό τό Ἅγιον Πνεῦμα τοὺς ἔκανε νὰ καταλαβαίνουν τὰ λόγια του στὴ γλώσσα τους, μυστικά, χωρὶς νὰ φαίνεται. Αὐτὰ τὰ θαυμαστά γίνονται μὲ τὴν ἐπενέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Παραδείγματος χάριν, ἡ λέξη «σπίτι» σ' αὐτόν πού ἤξερε γαλλικά θ' ἀκούγεται «la maison». Ἦταν ἓνα εἶδος διοράσεως· ἀκούγαν τὴν ἴδια τους τὴ γλώσσα. Ὁ ἦχος χτυποῦσε στοῦ αὐτί, ἀλλὰ ἐσωτερικά, μὲ τὴ φώτιση τοῦ Θεοῦ, τὰ λόγια ἀκούγονταν στὴ γλώσσα τους. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας αὐτὴ τὴν ἐρμηνεία τῆς Πεντηκοστῆς δέν τὴν ἀποκαλύπτουν πολὺ φανερά, φοβοῦνται τὴ διαστρέβλωση. Τό ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου. Οἱ ἀμύητοι δέν μποροῦν νὰ καταλάβουν τό νόημα τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ.

Παρακάτω λέγει, «ἐγένετο δὲ πάση ψυχῇ φόβος...»¹⁹, δηλαδή κατέλαβε φόβος τὴν κάθε ψυχή. Αὐτός ὁ «φόβος» δέν ἦταν φόβος. Ἦταν κάτι ἄλλο, κάτι ξένο, κάτι ἀκατανόητο, κάτι, κάτι πού δέν μπορούμε νὰ τό ποῦμε. Ἦταν τό δέος, ἦταν τό γέμισμα, ἦταν ἡ χάρις. Ἦταν τό γέμισμα ὑπὸ τῆς θείας χάριτος. Στὴν Πεντηκοστή, οἱ ἄνθρωποι βρέθηκαν ξαφνικά σὲ μία τέτοια κατάσταση θεώσεως, πού τὰ χάσανε. Ἔτσι, ὅταν ἡ θεία χάρις τοὺς ἐπεσκίαζε, τοὺς ἐτρέλαινε ὅλους —μὲ τὴν καλὴ ἔννοια— τοὺς ἐνθουσίαζε.

18. Πράξ. 2, 1-6. 19. Πράξ. 2, 43.

Αὐτό μου ἔχει κάνει μεγάλη ἐντύπωση. Ἦτανε αὐτό πού λέγω ἐγὼ καμιά φορά «κατάστασις». Ἐνθουσιασμός ἦταν. Κατάσταση τρέλας πνευματικῆς.

«Κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ Ἐκκλησίᾳ»²⁰.

Ἡ «κλάσις τοῦ ἄρτου» ἦταν ἡ Θεία Κοινωνία. Καὶ συνεχῶς αὐξάνονταν οἱ σωζόμενοι, ἐφόσον ἔβλεπαν ὅλους τοὺς χριστιανούς νὰ εἶναι «ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας αἰνοῦντες τὸν Θεόν». Τό «ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι» εἶναι ὅμοιο μ' ἐκεῖνο τό «ἐγένετο δὲ πάση ψυχῇ φόβος». Αὐτό εἶναι ἐνθουσιασμός κι αὐτό πάλι τρέλα. Ἐγὼ ὅταν τό ζῶ αὐτό, τό αἰσθάνομαι καὶ κλαίω. Πηγαίνω στοῦ γεγονός, ζῶ τό γεγονός, τό αἰσθάνομαι κι ἐνθουσιάζομαι καὶ κλαίω. Αὐτό εἶναι θεία χάρις. Αὐτό εἶναι καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστό.

Αὐτό πού ζοῦσαν οἱ ἀπόστολοι μεταξύ τους κι αἰσθανόντουσαν ὅλη αὐτὴ τὴ χαρά, στὴ συνέχεια ἔγινε μὲ ὅλους κάτω ἀπὸ τό ὑπερῶον. Δηλαδή ἀγαπιόντουσαν, χαιρόταν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον εἶχαν ἐνωθεῖ. Ἀκτινοβολεῖ αὐτό τό βίωμα καὶ τό ζοῦνε κι ἄλλοι.

«Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἱδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά»²¹. Οἱ Πράξεις ὁμιλοῦν γιὰ κοινοβιακὴ ζωὴ. Ἐδῶ εἶναι τό μυστήριον τοῦ

20. Πράξ. 2, 46-47. 21. Πράξ. 4, 32.

Χριστοῦ. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Τά πιό καλά λόγια γιά τήν πρώτη Ἐκκλησία ἐδῶ ὑπάρχουν.

*Ἡ χριστιανική θρησκεία
μεταβάλλει τόν ἄνθρωπο καί τόν θεραπεύει*

Ἡ θρησκεία μας εἶναι ἡ θρησκεία τῶν θρησκειῶν, ἡ ἐξ ἀποκαλύψεως, ἡ πραγματική, ἡ ἀληθινή θρησκεία. Οἱ ἄλλες θρησκεῖες εἶναι ἀνθρώπινες, κούφιες. Δέν γνωρίζουν τό μεγαλεῖο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Δέν γνωρίζουν ὅτι ὁ σκοπός μας, ὁ προορισμός μας, εἶναι νά γίνουμε θεοί κατὰ χάριν, νά ὁμοιωθοῦμε μέ τόν Θεό τόν Τριαδικό, νά γίνουμε ἕνα μέ Ἐκεῖνον καί μεταξύ μας. Αὐτά οἱ ἄλλες θρησκεῖες δέν τά γνωρίζουν. Ὁ ἀπώτερος σκοπός τῆς θρησκείας μας εἶναι τό «ἕνα ὦσιν ἕν». Ἐκεῖ ὁλοκληρώνεται τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θρησκεία μας εἶναι ἀγάπη, εἶναι ἔρωτας, εἶναι ἐνθουσιασμός, εἶναι τρέλα, εἶναι λαχτάρα τοῦ θείου. Εἶναι μέσα μας ὅλ' αὐτά. Εἶναι ἀπαίτηση τῆς ψυχῆς μας ἡ ἀπόκτησή τους.

Γιά πολλούς, ὅμως, ἡ θρησκεία εἶναι ἕνας ἀγώνας, μία ἀγωνία κι ἕνα ἄγχος. Γι' αὐτό πολλούς ἀπ' τοὺς «θρήσκους» τοὺς θεωροῦνε δυστυχισμένους, γιατί βλέπουνε σέ τί χάλια βρίσκονται. Κι ἔτσι εἶναι πράγματι. Γιατί ἂν δέν καταλάβει κανεῖς τό βάθος τῆς θρησκείας καί δέν τή ζήσει, ἡ θρησκεία καταντάει ἀρρώστια καί μάλιστα φοβερή. Τόσο φοβερή, πού ὁ ἄνθρωπος χάνει τόν ἔλεγχο τῶν πράξε-
ών του, γίνεται ἄβουλος κι ἀνίσχυρος, ἔχει ἀγωνία κι ἄγ-

χος καί φέρεται ὑπό τοῦ κακοῦ πνεύματος. Κάνει μετάνοιες, κλαίει, φωνάζει, ταπεινώνεται τάχα, κι ὅλη αὐτή ἡ ταπείνωση εἶναι μιὰ σατανική ἐνέργεια. Ὅρισμένοι τέτοιοι ἄνθρωποι ζοῦνε τή θρησκεία σάν ἕνα εἶδος κολάσεως. Μέσα στήν ἐκκλησία κάνουν μετάνοιες, σταυρούς, λένε, «εἴμαστε ἁμαρτωλοί, ἀνάξιοι», καί μόλις βγοῦνε ἔξω, ἀρχίζουν νά βλασφημᾶνε τά θεῖα, ὅταν κάποιος λίγο τοὺς ἐνοχλήσει. Φαίνεται καθαρά ὅτι ὑπάρχει στό μέσον δαιμόνιο.

Στήν πραγματικότητα, ἡ χριστιανική θρησκεία μεταβάλλει τόν ἄνθρωπο καί τόν θεραπεύει. Ἡ κυριότερη, ὅμως, προϋπόθεση, γιά νά ἀντιληφθεῖ καί νά διακρίνει ὁ ἄνθρωπος τήν ἀλήθεια, εἶναι ἡ ταπείνωση. Ὁ ἐγωισμός σκοτίζει τό νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τόν μπερδεύει, τόν ὁδηγεῖ στήν πλάνη, στήν αἵρεση. Εἶναι σπουδαῖο νά κατανοήσει ὁ ἄνθρωπος τήν ἀλήθεια.

Παλαιά οἱ ἄνθρωποι, πού ἦταν σέ μία κατάσταση πρωτόγονη, δέν εἶχαν οὔτε σπίτια οὔτε τίποτα. Μπαίνανε μέσ στίς σπηλιές χωρίς παράθυρα, κλείνανε καί τήν εἴσοδο μπροστά μέ πέτρες καί μέ κλαδιά, ὥστε νά μήν μπαίνει ὁ ἀέρας. Δέν καταλάβαιναν ὅτι ἔξω ὑπάρχει ἡ ζωή, τό ὄξυγόνο. Μές στή σπηλιά ὁ ἄνθρωπος φθείρεται, ἀρρωσταίνει, καταστρέφεται, ἐνῶ ἔξω ζωογονεῖται. Μπορεῖς νά καταλάβεις τήν ἀλήθεια; Τότε εἶσαι στόν ἥλιο, στό φῶς, βλέπεις ὅλα τά μεγαλεῖα· ἀλλιῶς εἶσαι σέ μιὰ σπηλιά σκοτεινή. Φῶς καί σκότος. Ποιό εἶναι τό πιό καλό; Νά εἶσαι πρᾶος, ταπεινός, ἡσυχος, νά ἔχεις μέσα σου ἀγάπη ἢ νά εἶσαι νευρικός, στενόχωρος, νά διαπληκτίζεσαι μέ τοὺς πάντες; Ἀσφαλῶς τό ἀνώτερο εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἡ θρησκεία μας ἔχει

ὅλ' αὐτά τά καλά καί εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ὅμως πολλοί πάνε σέ κάτι ἄλλο.

Ὅσοι ἀρνοῦνται αὐτή τήν ἀλήθεια, εἶναι ἄρρωστοι ψυχικά. Εἶναι σάν τά ἄρρωστα παιδιά, πού, ἐπειδή τοὺς ἔλειψαν οἱ γονεῖς ἢ χώρισαν ἢ μάλωσαν, ἔγιναν ἀπροσάρμοστα. Καί στίς αἰρέσεις πάνε ὅλοι οἱ μπερδεμένοι. Μπερδεμένα παιδιά μπερδεμένων γονέων. Ὅμως ὅλοι αὐτοί οἱ μπερδεμένοι καί ἀπροσάρμοστοι ἔχουν ἓνα σθένος καί μία ἐπιμονή καί κατορθώνουν πολλά πράγματα. Ὑποτάσσουν τοὺς νορμάλ καί τοὺς ἥσυχους ἀνθρώπους, διότι ἐπηρεάζουν κι ἄλλους ὁμοίους τους καί ὑπερτεροῦν καί στόν κόσμο, γιατί αὐτοί εἶναι πιό πολλοί καί βρίσκουν ὁπαδούς. Ὑπάρχουν κι ἄλλοι, πού, ἐνῶ δέν ἀρνοῦνται τήν ἀλήθεια, ἐν τούτοις εἶναι μπερδεμένοι κι ἄρρωστοι ψυχικά.

Ἡ ἀμαρτία κάνει τόν ἄνθρωπο πολύ μπερδεμένο ψυχικά. Τό μπερδεμα δέν φεύγει μέ τίποτα. Μόνο μέ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ γίνεται τό ξεμπερδεμα. Τήν πρώτη κίνηση τήν κάνει ὁ Χριστός. «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες...»²². Μετά ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀποδεχόμαστε αὐτό τό φῶς μέ τήν ἀγαθή μας προαίρεση, πού τήν ἐκφράζομε μέ τήν ἀγάπη μας ἀπέναντί Του, μέ τήν προσευχή, μέ τή συμμετοχή στή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, μέ τά μυστήρια.

Πολλές φορές οὔτε ὁ κόπος, οὔτε οἱ μετάνοιες, οὔτε οἱ σταυροί προσελκύουν τήν χάρι. Ὑπάρχουν μυστικά. Τό οὐσιαστικότερο εἶναι νά φεύγεις ἀπ' τόν τύπο καί νά πηγαίνεις στήν οὐσία. Ὅ,τι γίνεται, νά γίνεται ἀπό ἀγάπη.

22. Ματθ. 11, 28.

Ἡ ἀγάπη ἐννοεῖ πάντα νά κάνει θυσίες. Σ' ὅ,τι κάνεις ἀγγάρια²³, κλωτσάει ἡ ψυχὴ, ἀντιδρᾷ. Ἡ ἀγάπη ἐλκύει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἔλθει ἡ χάρις, ἔρχονται τά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια»²⁴. Αὐτά εἶναι πού πρέπει νά ἔχει μία ὑγιὲς ψυχὴ ἐν Χριστῷ.

Ὁ ἄνθρωπος μέ τόν Χριστό γίνεται χαριτωμένος καί ζεῖ ἔτσι πάνω ἀπ' τό κακό. Τό κακό γι' αὐτόν δέν ὑπάρχει. Ὑπάρχει μόνο τό ἀγαθό, ὁ Θεός. Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει κακό. Δηλαδή, ἐφόσον ἔχει τό φῶς, δέν μπορεῖ νά ἔχει σκοτάδι. Οὔτε μπορεῖ νά τόν καταλάβει τό σκοτάδι, διότι ἔχει τό φῶς.

23. Ἀγγάρια: ὡς ἀγγαρεία.

24. Γαλ. 5, 22-23.

Περὶ τοῦ θεοῦ ἔρωτος

«Ὅποιος ἀγαπάει λίγο, δίνει λίγο.
Ὅποιος ἀγαπάει περισσότερο,
δίνει περισσότερο
κι ὅποιος ἀγαπάει πάρα πολύ,
τί ἔχει ἀντάξιο νὰ δώσει;
Δίνει τὸν ἑαυτό του!»

Ὁ Χριστός εἶναι ἡ ἀγάπη μας, ὁ ἔρωτάς μας

Ο Χριστός εἶναι ἡ χαρά, τό φῶς τό ἀληθινό, ἡ εὐτυχία. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ ἐλπίδα μας. Ἡ σχέση μέ τόν Χριστό εἶναι ἀγάπη, εἶναι ἔρωτας, εἶναι ἐνθουσιασμός, εἶναι λαχτάρα τοῦ θείου. Ὁ Χριστός εἶναι τό πᾶν. Αὐτός εἶναι ἡ ἀγάπη μας, Αὐτός ὁ ἔρωτάς μας. Εἶναι ἔρωτας ἀναφαίρετος ὁ ἔρωτας τοῦ Χριστοῦ. Ἀπό κεῖ πηγάζει ἡ χαρά.

Ἡ χαρά εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Εἶναι μία χαρά, πού σέ κάνει ἄλλο ἄνθρωπο. Εἶναι μία πνευματική τρέλα, ἀλλά ἐν Χριστῷ. Σέ μεθάει σάν τό κρασί τό ἀνόθευτο, αὐτό τό κρασί τό πνευματικό. Ὅπως λέγει ὁ Δαβίδ: «Ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τήν κεφαλήν μου καί τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με ὥσεὶ κράτιστον»¹. Ὁ πνευματικός οἶνος εἶναι ἄκρατος, ἀνόθευτος, πολύ δυνατός κι ὅταν τόν πίνεις, σέ μεθάει. Αὐτή ἡ θεία μέθη εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, πού δίδεται στούς «καθαροὺς τῇ καρδίᾳ»².

1. Ψαλμ. 22, 5.

2. Πρβλ. Ματθ. 5, 8.

“Όσο μπορείτε να νηστεύετε, όσες μετάνοιες μπορείτε να κάνετε, όσες άγρυπνίες θέλετε ν’ απολαμβάνετε· αλλά να είστε χαρούμενοι. Νά έχετε τή χαρά του Χριστού. Εϊναι ή χαρά που διαρκεί αιώνια, που έχει αιώνια ευφροσύνη. Εϊναι ή χαρά του Κυρίου μας, που δίνει τήν άσφαλή γαλήνη, τή γαλήνια τερπνότητα και τήν πάντερπνη ευδαιμονία. Έη χαρά ή πασίχαρη, που ξεπερνά κάθε χαρά. ‘Ο Χριστός θέλει κι ευχαριστεϊται να σκορπάει τή χαρά, να πλουτίζει τούς πιστούς Του μέ χαρά. Ευχομαι, «ίνα ή χαρά ύμωv ή πεπληρωμένη»³.

Αυτή είναι ή θρησκεία μας. Έκει πρέπει να πάμε. ‘Ο Χριστός είναι ό Παράδεισος, παιδιά μου. Τί είναι Παράδεισος; ‘Ο Χριστός είναι. Από δώ αρχίζει ό Παράδεισος. Εϊναι ακριβώς τό ίδιο· όσοι έδω στή γή ζούν τόν Χριστό, ζούν τόν Παράδεισο. Έτσι είναι, που σās τό λέγω. Εϊναι σωστό, αληθινό αυτό, πιστέψτε με! Έργο μας είναι να προσπαθούμε να βρούμε έναν τρόπο να μπορούμε μέσα στό φως του Χριστού. Δεν είναι να κάνει κανείς τά τυπικά. Έη ουσία είναι να είμαστε μαζί μέ τόν Χριστό. Νά ξυπνήσει ή ψυχή και ν’ αγαπήσει τόν Χριστό, να γίνει αγία. Νά έπιδοθεϊ στό θεϊο έρωτα. Έτσι θα μάς αγαπήσει κι Έκεϊνος. Θα είναι τότε ή χαρά αναφαίρετη. Αυτό θέλει πιο πολύ ό Χριστός, να μάς γεμίζει από χαρά, διότι είναι ή πηγή της χαράς. Αυτή ή χαρά είναι δώρο του Χριστού. Μέσα σ’ αυτή τή χαρά θα γνωρίσουμε τόν Χριστό. Δεν μπορούμε να Τόν γνωρίσουμε, αν Έκεϊνος δεν μάς γνωρίσει. Πώς τό

3. Α΄ Ιωάν. 1, 4.

λέγει ό Δαβίδ; «Έάν μη Κύριος οίκοδομήση οίκον, εις μάτην έκοπίασαν οί οίκοδομοῦντες· έάν μη Κύριος φυλάξη πόλιν, εις μάτην ήγρύπνησεν ό φυλάσσων»⁴.

Αυτά ή ψυχή μας θέλει να αποκτήσει. Άν προετοιμασθοῦμε ανάλογα, ή χάρις θα μάς τά δώσει. Δεν είναι δύσκολο. Άν αποσπάσουμε τήν χάρι, όλα είναι εύκολα, χαρούμενα κι εύλογία Θεού. Έη θεία χάρις διαρκώς κρούει τήν πόρτα της ψυχής μας και περιμένει ν’ ανοίξουμε, για να έλθει στήν διψώσαν καρδιάν μας και να τήν πληρώσει. Τό πλήρωμα είναι ό Χριστός, ή Παναγία μας, ή Αγία Τριάς. Τί ώραϊα πράγματα!

Άμα αγαπάεις, ζεις στήν ‘Ομόνοια και δεν ξέρεις ότι βρίσκεσαι στήν ‘Ομόνοια. Ούτε αυτοκίνητα βλέπεις, ούτε κόσμο βλέπεις, ούτε τίποτα. Εϊσαι μέσα σου μέ τό πρόσωπο που αγαπάεις. Τό ζεις, τό ευχαριστεϊσαι, σ’ έμπνέει. Δεν είναι αληθινά αυτά; Σκεφθεϊτε αυτό τό πρόσωπο που αγαπάτε να είναι ό Χριστός. ‘Ο Χριστός στό νοῦ σου, ό Χριστός στήν καρδιά σου, ό Χριστός σ’ όλο σου τό είναι, ό Χριστός παντού.

‘Ο Χριστός είναι ή ζωή, ή πηγή της ζωής, ή πηγή της χαράς, ή πηγή του φωτός του αληθινού, τό πάν. ‘Οποιος αγαπάει τόν Χριστό και τούς άλλους, αυτός ζει τή ζωή. Ζωή χωρίς Χριστό είναι θάνατος, είναι κόλαση, δεν είναι ζωή. Αυτή είναι ή κόλαση, ή μή αγάπη. Ζωή είναι ό Χριστός. Έη αγάπη είναι ή ζωή του Χριστού. Έη θα είσαι στή ζωή ή στό θάνατο. Από σένα εξαρτάται να διαλέξεις.

4. Ψαλμ. 126, 1.

Ἐνας νά εἶναι ὁ στόχος μας, ἡ ἀγάπη στόν Χριστό, στήν Ἐκκλησία, στόν πλησίον. Ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία πρὸς τόν Θεό, ἡ λαχτάρα, ἡ ἔνωση μέ τόν Χριστό καί μέ τήν Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἐπὶ γῆς Παράδεισος. Ἡ ἀγάπη στόν Χριστό εἶναι κι ἀγάπη στόν πλησίον, σ' ὅλους, καί στούς ἐχθρούς. Ὁ χριστιανός πονάει γιά ὅλους, θέλει ὅλοι νά σωθοῦν, ὅλοι νά γευθοῦν τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Αὐτός εἶναι ὁ χριστιανισμός. Μέσω τῆς ἀγάπης πρὸς τόν ἀδελφό θά κατορθώσουμε ν' ἀγαπήσουμε τόν Θεό. Ἐνῶ τό ἐπιθυμοῦμε, ἐνῶ τό θέλομε, ἐνῶ εἵμαστε ἄξιοι, ἡ θεία χάρις ἔρχεται μέσω τοῦ ἀδελφοῦ. Ὅταν ἀγαπᾶμε τόν ἀδελφό, ἀγαπᾶμε τήν Ἐκκλησία, ἄρα τόν Χριστό. Μέσα στήν Ἐκκλησία εἵμαστε κι ἐμεῖς. Ἄρα ὅταν ἀγαπᾶμε τήν Ἐκκλησία, ἀγαπᾶμε καί τόν ἑαυτό μας.

*Ἐνα θέλω, ἕνα ἐπιθυμῶ, ἕνα ζητῶ,
Χριστέ μου, νά εἶμαι μαζί Σου*

Ν' ἀγαπᾶμε τόν Χριστό καί μόνη ἐλπίδα καί φροντίδα μας νά εἶναι Αὐτός. Ν' ἀγαπᾶμε τόν Χριστό μόνο γι' Αὐτόν. Ποτέ γιά μᾶς. Ἄς μᾶς βάλει ὅπου θέλει. Ἄς μᾶς δώσει ὅ,τι θέλει. Νά μήν Τόν ἀγαπᾶμε γιά τά δῶρα Του. Εἶναι ἐγωισμός νά λέμε: «Θά μέ βάλει ὁ Χριστός σέ μία ὠραία μονή, πού ἔχει φτιάξει. Τήν ἔχει ἐτοιμάσει ὁ Χριστός, τό λέει τό Εὐαγγέλιο: “Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου μοναί πολλαί εἰσίν... ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ καί ὑμεῖς ἦτε”⁵». Τό σωστό εἶναι νά λέμε: «Χριστέ μου, ὅ,τι θέλει ἡ ἀγάπη Σου· ἀρκεῖ νά ζῶ στήν ἀγάπη Σου».

Ἐγώ ὁ καημένος, τί νά σᾶς πῶ... εἶμαι πολύ ἀδύνατος. Δέν ἔχω κατορθώσει ν' ἀγαπήσω τόσο πολύ τόν Χριστό, νά Τόν λαχταρήσει ἡ ψυχή μου. Αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι πολύ πίσω. Ἔτσι τό αἰσθάνομαι. Δέν ἔχω φθάσει ἐκεῖ πού θέλω, δέν ζῶ αὐτή τήν ἀγάπη. Ἀλλά δέν ἀποθαρρύνομαι. Ἐμπιστεύομαι τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Λέω στόν Χριστό: «Τό ξέρω, δέν εἶμαι ἄξιος. Στείλε με ὅπου θέλει ἡ ἀγάπη Σου. Αὐτό ἐπιθυμῶ, αὐτό θέλω. Στή ζωή μου πάντα Σέ λάτρευα».

Ὅταν ἤμουν ἄρρωστος βαριά καί θά ἔφευγα γιά τούς οὐρανοῦς, δέν ἤθελα νά σκέπτομαι τίς ἁμαρτίες μου. Ἡθελα νά σκέπτομαι τήν ἀγάπη τοῦ Κυρίου μου, τοῦ Χριστοῦ μου, καί τήν αἰώνια ζωή. Δέν ἤθελα νά ἔχω φόβο. Ἡθελα νά πάω στόν Κύριο καί νά σκέπτομαι τήν ἀγαθότητά Του, τήν ἀγάπη Του. Καί τώρα, πού πλησιάζει τό τέλος τῆς ζωῆς μου, δέν ἔχω ἄγχος, ἀγωνία, ἀλλά σκέπτομαι ὅτι, ὅταν παρουσιασθῶ στή Δευτέρα Παρουσία καί μοῦ πεῖ ὁ Χριστός: «Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;»⁶, θά σκύψω τό κεφάλι καί θά πῶ: «Ὅ,τι θέλεις, Κύριέ μου, ὅ,τι θέλει ἡ ἀγάπη Σου. Τό ξέρω, δέν εἶμαι ἄξιος. Στείλε με ὅπου θέλει ἡ ἀγάπη Σου. Γιά τήν κόλαση εἶμαι ἄξιος. Καί στήν κόλαση νά μέ βάλεις, ἀρκεῖ νά εἶμαι μαζί Σου. Ἐνα θέλω, ἕνα ἐπιθυμῶ, ἕνα ζητῶ, νά εἶμαι μαζί Σου, ὅπου καί ὅπως θέλεις Ἐσύ».

Προσπαθῶ νά δοθῶ στήν ἀγάπη καί στή λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ἐχω τή συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητος, ἀλλά ζῶ

5. Ἰωάν. 14, 2-3.

6. Ματθ. 22, 12.

μέ τήν ἐλπίδα. Εἶναι κακό ν' ἀπελπίζεσαι, διότι ὁ ἀπελπισμένος πικραίνεται καί χάνει τήν προθυμία καί τή δύναμή του. Ἐνῶ αὐτός πού ἐλπίζει, προχωρεῖ πρός τά ἐμπρός. Ἐπειδή αἰσθάνεται ὅτι εἶναι φτωχός, προσπαθεῖ νά πλουτίσει. Τί κάνει ὁ φτωχός; Ὅταν εἶναι ἔξυπνος, προσπαθεῖ νά βρεῖ ἕναν τρόπο νά πλουτίσει.

Παρόλο πού νιώθω ἔτσι ἀδύναμος καί δέν ἔχω κατορθώσει αὐτό πού ποθῶ, ἐν τούτοις δέν ἀπελπίζομαι. Μέ παρηγορεῖ, ὅπως σᾶς εἶπα, ὅτι δέν παύω ἀπό τοῦ νά προσπαθῶ διαρκῶς. Ὅμως δέν κάνω αὐτό πού θέλω. Κάνετε προσευχή καί γιά μένα. Τό θέμα εἶναι ὅτι δέν μπορῶ ν' ἀγαπήσω ἀπόλυτα τόν Χριστό χωρίς τήν χάρι Του. Ὁ Χριστός δέν ἀφήνει νά ἐκδηλωθεῖ ἡ ἀγάπη Του, ἂν ἡ ψυχή μου δέν ἔχει κάτι πού νά Τόν τραβήξει.

Κι ἴσως αὐτό τό κάτι μοῦ λείπει, γι' αὐτό παρακαλῶ τόν Θεό καί λέω: «Πολύ ἀδύνατος εἶμαι, Χριστέ μου. Μόνον Ἐσύ θά κατορθώσεις μέ τήν χάρι Σου νά μ' ἀξιώσεις ἔτσι, σάν τόν Ἀπόστολο Παῦλο πού χαιρόταν καί καυχιόταν, νά λέγω κι ἐγώ μαζί του: “Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός”⁷».

Μ' αὐτά ἀσχολοῦμαι. Προσπαθῶ νά βρίσκω τρόπους ν' ἀγαπήσω τόν Χριστό. Δέν χορταίνεται αὐτή ἡ ἀγάπη. Ὅσο ἀγαπάεις τόν Χριστό, τόσο νομίζεις ὅτι δέν Τόν ἀγαπάεις κι ὅλο λαχταράεις περισσότερο νά Τόν ἀγαπήσεις. Χωρίς, ὅμως, νά τό καταλαβαίνεις, πηγαίνεις πιό ψηλά, πιό ψηλά!

7. Γαλ. 2, 20.

Ὅταν ἔλθει ὁ Χριστός στήν καρδιά,
ἡ ζωὴ ἀλλάζει

Ὅταν βρεῖς τόν Χριστό, σοῦ ἀρκεῖ, δέν θέλεις τίποτ' ἄλλο, ἡσυχάζεις. Γίνεσαι ἄλλος ἄνθρωπος. Ζεῖς παντοῦ, ὅπου ὑπάρχει ὁ Χριστός. Ζεῖς στά ἄστρα, στό ἄπειρο, στόν οὐρανό μέ τούς ἀγγέλους, μέ τούς ἁγίους, στή γῆ μέ τούς ἀνθρώπους, μέ τά φυτά, μέ τά ζῶα, μέ ὅλους, μέ ὅλα. Ὅπου ὑπάρχει ἡ ἀγάπη στόν Χριστό, ἐξαφανίζεται ἡ μοναξιά. Εἶσαι εἰρηνικός, χαρούμενος, γεμάτος. Οὔτε μελαγχολία, οὔτε ἀρρώστια, οὔτε πίεση, οὔτε ἄγχος, οὔτε κατήφεια, οὔτε κόλαση.

Ὁ Χριστός εἶναι σ' ὅλες σου τίς σκέψεις, σ' ὅλα σου τά ἔργα. Ἐχεις τήν χάρι καί μπορεῖς ὅλα νά τά ὑποφέρεεις γιά τόν Χριστό. Ἀκόμη μπορεῖς νά πάσχεις καί ἀδίκως. Νά ὑποφέρεεις ἀδικίες γιά τόν Χριστό, καί μάλιστα μέ χαρά. Ὅπως ἔπαθε Ἐκεῖνος, τό ἴδιο κι ἐσύ μπορεῖς νά πάσχεις ἀδίκως. Διάλεξες τόν Χριστό, γιά νά μήν πάθεις; Τί λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος; «Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου»⁸. Αὐτή εἶναι ἡ θρησκεία μας. Νά ξυπνήσει ἡ ψυχὴ καί ν' ἀγαπήσει τόν Χριστό, νά γίνῃ ἁγία. Νά ἐπιδοθεῖ μόνο στό θεῖο ἔρωτα. Ἐτσι θά τήν ἀγαπήσει κι Ἐκεῖνος.

Ὅταν ἔλθει ὁ Χριστός στήν καρδιά, ἡ ζωὴ ἀλλάζει. Ὁ Χριστός εἶναι τό πᾶν. Ὅποιος ζεῖ μέσα του τόν Χριστό, ζεῖ πράγματα πού δέν λέγονται ἅγια καί ἱερά. Ζεῖ ἐν ἀγαλλιάσει. Αὐτά εἶναι ἀλήθεια. Τά ἔχουνε ζήσει ἄνθρωποι,

8. Κολ. 1, 24.

άσκητές στο Ἅγιον Ὄρος. Συνεχῶς μέ λαχτάρα ψιθυρίζουν τήν εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...».

Ὅταν μπεῖ ὁ Χριστός στήν καρδιά, τά πάθη ἐξαφανίζονται. Δέν μπορεῖς οὔτε νά βρίσεις, οὔτε νά μισήσεις, οὔτε νά ἐκδικηθεῖς, οὔτε, οὔτε, οὔτε... Ποῦ νά βρεθοῦν τά μίσση, οἱ ἀντιπάθειες, οἱ κατακρίσεις, οἱ ἐγωισμοί, τά ἄγχη, οἱ καταθλίψεις; Κυριαρχεῖ ὁ Χριστός. Καί ἡ λαχτάρα τοῦ ἀνεσπέρου φωτός. Αὕτη ἡ λαχτάρα σέ κάνει νά αἰσθάνεσαι ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἡ γέφυρα, πού θά τήν περάσεις σέ μιὰ στιγμή, γιά νά συνεχίσεις τή ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ἐδῶ στή γῆ ἔχεις ἓνα ἐμπόδιο, γι' αὐτό χρειάζεται ἡ πίστη. Αὐτό τό ἐμπόδιο εἶναι τό σῶμα. Ἐνῶ μετά τό θάνατο ἡ πίστη καταργεῖται καί βλέπεις τόν Χριστό, ὅπως βλέπεις τόν ἥλιο. Στήν αἰωνιότητα, βέβαια, θά τά ζεῖς ὅλα πιά ἔντονα.

Ὅταν, ὅμως, δέν ζεῖς μέ τόν Χριστό, ζεῖς μέσ στή μελαγχολία, στή θλίψη, στό ἄγχος, στή στενοχώρια· δέν ζεῖς σωστά. Τότε παρουσιάζονται πολλές ἀνωμαλίες καί στόν ὀργανισμό. Ἐπηρεάζεται τό σῶμα, οἱ ἐνδοκρινεῖς ἀδένες, τό συκώτι, ἡ χολή, τό πάγκρεας, τό στομάχι. Σοῦ λένε: «Γιά νά εἶσαι ὑγιής, πάρε τό πρῶτό γάλα σου, τό αὐγούλακι σου, τό βουτυράκι σου μέ δύο-τρία παξιμάδια». Κι ὅμως, ἂν ζεῖς σωστά, ἂν ἀγαπήσεις τόν Χριστό, μ' ἓνα πορτοκάλι κι ἓνα μῆλο εἶσαι ἐντάξει. Τό μεγάλο φάρμακο εἶναι νά ἐπιδοθεῖ κανεῖς στή λατρεία τοῦ Χριστοῦ. Ὅλα θεραπεύονται. Ὅλα λειτουργοῦν κανονικά. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὅλα τά μεταβάλλει, τά μεταποιεῖ, τά ἀγιάζει, τά δι-ορθώνει, τά ἀλλάζει, τά μεταστοιχειώνει.

Πολύ θά παρηγορηθεῖ ἡ ψυχούλα μας, ὅταν λαχταρή-

σομε τόν Κύριο. Δέν θ' ἀσχολούμαστε τότε μέ τά καθημερινά καί τά χαμερπή. Θ' ἀσχολούμαστε μέ τά πνευματικά καί τά ἀνώτερα, θά ζοῦμε στόν κόσμο τόν πνευματικό. Ὅταν ζεῖς στόν κόσμο τόν πνευματικό, ζεῖς σέ ἄλλον κόσμο, σ' αὐτόν πού ἀρέσκεται καί λαχταράει ἡ ψυχή σου. Δέν ἀδιαφορεῖς, ὅμως, καί γιά τόν ἄνθρωπο· θέλεις κι αὐτός νά βρεῖ τή σωτηρία, τό φῶς, τόν ἀγιασμό. Νά μποῦν ὅλοι στήν Ἑκκλησία.

Ἡ ἀγάπη στόν Χριστό δέν χορταίνεται

Ὁ Χριστός εἶναι τό ἄκρον ἐφετόν, τό ἄκρον ἐπιθυμητόν, δέν ὑπάρχει ἀνώτερο. Ὅλα τά αἰσθητά ἔχουν κόρο, ἀλλά ὁ Θεός δέν ἔχει κόρο. Αὐτός εἶναι τό πᾶν. Ὁ Θεός εἶναι τό ἄκρον ἐφετόν. Καμιὰ ἄλλη χαρά, κανένα ἄλλο κάλλος, τίποτα δέν μπορεῖ νά παραβγεῖ μ' Αὐτόν. Τί ἄλλο ἀπό τό ἀνώτατον;

Ὁ ἔρωτας πρός τόν Χριστό εἶναι κάτι ἄλλο. Δέν ἔχει τέλος, δέν ἔχει χορτασμό. Δίνει ζωή, δίνει σθένος, δίνει ὑγεία, δίνει, δίνει, δίνει... Κι ὅσο δίνει, τόσο πιά πολύ ὁ ἄνθρωπος θέλει νά ἐρωτεύεται. Ἐνῶ ὁ ἀνθρώπινος ἔρωτας μπορεῖ νά φθείρει τόν ἄνθρωπο, νά τόν τρελάνει. Ὅταν ἀγαπήσουμε τόν Χριστό, ὅλες οἱ ἄλλες ἀγάπες ὑποχωροῦν. Οἱ ἄλλες ἀγάπες ἔχουν κορεσμό. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ δέν ἔχει κορεσμό. Ἡ σαρκική ἀγάπη ἔχει κορεσμό. Μετά μπορεῖ ν' ἀρχίσει ἡ ζήλεια, ἡ γκρίνια, μέχρι κι ὁ φόνος. Μπορεῖ νά μεταβληθεῖ σέ μίσος. Ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη δέν

ἀλλοιώνεται. Ἡ κοσμική ἀγάπη λίγο διατηρεῖται καί σιγά σιγά σβήνει, ἐνῶ ἡ θεία ἀγάπη ὁλοένα μεγαλώνει καί βαθαίνει. Κάθε ἄλλος ἔρωτας μπορεῖ νά φέρει τόν ἄνθρωπο σ' ἀπελπισία. Ὁ θεῖος ἔρωτας, ὅμως, μᾶς ἀνεβάζει στή σφαῖρα τοῦ Θεοῦ, μᾶς χαρίζει γαλήνη, χαρά, πληρότητα. Οἱ ἄλλες ἡδονές κουράζουν, ἐνῶ αὐτή διαρκῶς δέν χορταίνεται. Εἶναι μία ἡδονή ἀκόρεστος, πού δέν τή βαριέται κανεῖς ποτέ. Εἶναι τό ἄκρον ἀγαθόν.

Μόνο σ' ἓνα σημεῖο σταματάει ὁ κορεσμός· ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐνωθεῖ μέ τόν Χριστό. Ἀγαπάει, ἀγαπάει, ἀγαπάει κι ὅσο ἀγαπάει, τόσο βλέπει ὅτι θέλει ἀκόμη ν' ἀγαπήσει. Τό βλέπει ὅτι δέν ἔχει ἐνωθεῖ, δέν ἔχει δοθεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἐχει συνεχῶς τήν ἔφεση, τήν ἐπιθυμία, τή χαρά, γιά νά κατορθώσει νά φθάσει στό ἄκρον ἐφετόν, στόν Χριστό. Ὅλο νηστεύει κι ὅλο κάνει μετάνοιες κι ὅλο προσεύχεται κι ὅμως ὅλο δέν ἱκανοποιεῖται. Δέν τό καταλαβαίνει ὅτι ἔφθασε ἤδη σ' αὐτή τήν ἀγάπη. Αὐτό πού ἐπιθυμεῖ, δέν τό νιώθει ὅτι τόν γέμισε, ὅτι τό πῆρε, ὅτι τό αἰσθάνεται, ὅτι τό ζεῖ. Αὐτό τό θεῖο ἔρωτα, αὐτή τή θεία ἀγάπη λαχταροῦν καί ποθοῦν ὅλοι οἱ ἀσκηταί. Μεθοῦν μέ τή θεία μέθη. Μ' αὐτή τή θεία μέθη τό μέν σῶμα μπορεῖ νά γηράσκει, νά παρέρχεται, τό πνεῦμα, ὅμως, νεάζει καί ἀνθεῖ.

Οἱ ὕμνοι καί τά τροπάρια τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι γεμάτα μέ θεῖο ἔρωτα. Ἀκοῦστε τί λέει στόν κανόνα τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Τιμοθέου:

«Ποθήσας θερμῶς τῶν ἐφετῶν τὸ ἀκρότατον
καὶ δι' ἀγάπης συγκραθεῖς,

πόθῳ κατάλληλον ζωὴν μετῆλθες, θεόληπτε,
διὰ παντὸς σοῦ κατοπτεύων τὸν ἔρωτα
καὶ τῆς αὐτοῦ θεωρίας πιμπλάμενος»⁹.

«Συγκραθεῖς» σημαίνει γίνεσαι ἓνα, ἐνώνεσαι μέ τόν ἐρωμένο. Καί «πιμπλάμενος», ἀπό τό «πίμπλημι», σημαίνει γεμίζω, χορταίνω. ὦ, λέξεις σπουδαῖες! Νά κάνετε συλλογὴ ἀπό τέτοιες λέξεις, πού δείχνουν τή θεία ἀγάπη, τή θεία τρέλα. Δέν τίς χορταίνεις! Ναί, δέν χορταίνεται ἡ ἀγάπη στόν Χριστό. Ὅσο Τόν ἀγαπάεις, νομίζεις ὅτι δέν Τόν ἀγαπάεις κι ὅλο θέλεις πιο πολύ νά Τόν ἀγαπάεις. Συγχρόνως, ὅμως, πλημμυρίζει ἡ ψυχὴ σου ἀπ' τήν παρουσία Του καὶ τήν ἐν Κυρίῳ χαρά τήν ἀναφαίρετο. Δέν θέλεις τότε τίποτα νά ἐπιθυμήσεις. Κάτι παρόμοιο γράφει ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος:

«Ἡ χαρά, ἥτις πηγάζει ἀπὸ τὸν Θεόν, ὑπάρχει δυνατωτέρα τῆς ἐνταῦθα ζωῆς καὶ ὅστις γευθῇ αὐτήν, ὅχι μόνον δέν θέλει προσέχει εἰς τὰ πάθη, ἀλλ' οὐδὲ τήν ἐνταῦθα ζωὴν αὐτοῦ θέλει ἐπιθυμήσει, οὔτε ἄλλο τι αἰσθητὸν θέλει προτιμήσει αὐτῆς τῆς χαρᾶς, ἐὰν αὕτη ὑπάρχη ἀληθὴς καὶ ὅχι πλάνη. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι γλυκυτέρα τῆς προσκαίρου ζωῆς... εἶναι γλυκυτέρα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον· δέν λυπεῖται ἡ ἀγάπη νά δεχθῇ μέγαν θάνατον ὑπὲρ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν... καὶ εἰς ἐκείνην τὴν καρδίαν, ἥτις δέχεται αὐτήν, πᾶσα γλυκύτης τούτου τοῦ κόσμου θεωρεῖται περιττή· διότι κανὲν ἄλλο πρᾶγμα δέν δύναται νά ἐξομοιωθῇ μέ τὴν γλυκύτητα τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Θεοῦ»¹⁰.

9. Κανὼν Ἀγ. Ἀποστόλου Τιμοθέου, γ' τροπάριον δ' ᾠδῆς.

10. Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Ἀσκητικά, Λόγος ΛΗ', ἐκδ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1989.

Καί στό *Κεκραγάριον* τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου διαβά-
ζομε:

«Σέ ἀγαπῶ, Κύριε ὁ Θεός μου, κι ἐπιθυμῶ
νά Σ' ἀγαπῶ πάντα καί πιό πολύ.
Γιατί Ἐσύ ἔσαι πράγματι
ἀπ' τό καλύτερο μέλι γλυκύτερος,
ἀπ' τό ἐκλεκτότερο γάλα θρεπτικότερος
κι ἀπ' ὅλο τό φῶς ἀστραφτερότερος.
Γι' αὐτό εἶσαι γιά μένα κι ἀπό τό χρυσάφι
κι ἀπό τ' ἀσήμι κι ἀπ' τά πολύτιμα πετράδια
πολυτιμότερος...

»Ὡ ἀγάπη, πού πάντα εἶσαι παραπάνω ἀπό ὀλόθερμη
καί δέν καταπέφτεις ποτέ σέ χλιαρότητα!
Περίφλεξέ με!...

»Θά Σ' ἀγαπήσω, Κύριε, γιατί Σύ πρῶτος μ' ἀγάπησες.
Καί πού νά ἔβρω λόγια ἀρκετά, ὥστε νά περιγράψω
ὅλα τά δείγματα τῆς μεγίστης ἀγάπης Σου γιά μένα;...

»Μέ καταλάμπρυνες προσέτι
καί μέ τοῦ προσώπου Σου τό φῶς,
πού τό ἔβαλες ἐπιγραφή
πάνω στό ἀνώφλι τῆς καρδιάς μου...»¹¹.

11. «Φλογερός πόθος ψυχῆς, πού ἐπιθυμεῖ ν' ἀγαπᾷ τόν Θεό»: Ἱεροῦ
Αὐγουστίνου, *Κεκραγάριον*, κεφ. ιθ', ἐκδ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1973.

*Μέ τή θεία ἀγάπη γίνονται ὅλα Χριστός,
γίνονται Παράδεισος*

Γιά τή θεία ἀγάπη πολύ ὥραϊα μιλάει καί ὁ κανόνας
τοῦ Ἁγίου Παχωμίου, πού τόν ἔχει γράφει ὁ Θεοφάνης.

«Ἀπαθείας ἔρωτι θερμῷ, πάτερ, κατεχόμενος
τὰς ὑλικὰς τῶν παθῶν κατεμάραντας ἀφορμάς,
Παχώμιε, καί κατέλαβες δι' ἀγάπης πτερούμενος
παῖσαν τήν πηγαίαν ἔλλαμψιν,
παμμάκαρ, τῆς θεότητος.

»Ἀγάπη Θεοῦ διδασχᾷς ὁμιλήσας τοῦ Πνεύματος,
ἐξ ὧν φωτιζόμενος ἀρετῆς ἀκρότητα κατέληφας,
τῶν παθῶν ἀπαλλάξας τήν τῆς ψυχῆς κατάστασιν.

»Νυττόμενος τοῦ δεσπότη τῷ πόθῳ,
κατέσβεσας σαρκὸς τήν εὐπάθειαν δι' ἐγκρατείας,
Παχώμιε, ὅλον δὲ τὸν βίον σου
ὥς εὐωδέστατον θῦμα καθιέρωσας»¹².

Ἄ, αὐτό εἶναι θησαυρός, εἶναι πολύ ἀκριβὰ αὐτά, εἶ-
ναι σπουδαῖος ποιητής ὁ Θεοφάνης! «Ἀκρότης ἀρετῆς» εἶ-
ναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι τελεία καί ἀπόλυτη. «Νυτ-
τόμενος». Ὅταν νυγεῖ ἡ ψυχὴ μας, ὅταν τρωθεῖ ἀπό τό θεῖο
πόθο, ἡ εὐπάθεια τῆς σαρκὸς μαραίνεται. Ὁ θεῖος πόθος
νικάει κάθε πόνο κι ἔτσι κάθε πόνος μεταποιεῖται καί γί-
νεται ἀγάπη Χριστοῦ. Ἀγαπήστε τόν Χριστό καί θά σᾶς ἀ-
γαπήσει κι ἑκεῖνος. Ὅλοι οἱ πόνοι θά περάσουν, θά νικη-
θοῦν, θά μεταποιηθοῦν. Τότε γίνονται ὅλα Χριστός, γίνον-

12. Κανὼν Ἁγίου Παχωμίου, *τροπάρια α', ε' καὶ δ' ὥδης*.

ται Παράδεισος. Ἀλλά γιά νά ζοῦμε στόν Παράδεισο, πρέπει νά ἀποθάνομε, νά ἀποθάνομε γιά ὅλα, νά εἴμαστε σάν νεκροί. Τότε θά ζοῦμε πραγματικά, θά ζοῦμε στόν Παράδεισο. Ἄν δέν νεκρωθοῦμε κατά τόν παλαιό ἄνθρωπο, δέν γίνεται τίποτα.

Ἀγαπῶ πολύ τό ποίημα τοῦ Βερίτη, *Συντροφιά μέ τόν Χριστό*.

«Συντροφιά μέ τόν Χριστό λαχτάρησα νά ζήσω,
τήν ἀγάπη Του θερμή στά στήθια μου νά κλείσω.

Καί τά στήθια εἶν' στενά κι ἀνοίγουν καί πλαταίνουν
κι ὅσο πιό πολύ ἀγαποῦν, τόσο καί δέν χορταίνουν»¹³.

Τόσο καί δέν χορταίνεις. Ὅσο πίνεις κρασί, τόσο καί πιό πολύ θέλεις νά πίνεις. Ὅσο πιό πολύ δίνεσαι στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, τόσο καί πιό πολύ θέλεις νά δίνεσαι. Αὐτόν πρέπει νά ἀγαπήσομε μέ ὅλη μας τήν ψυχή, τήν καρδιά, τήν ἰσχύ, τή δύναμη, τή διάνοια. Νά βάλουμε τήν πρίζα τῆς καρδιάς μας στήν ἀγάπη Του, γιά νά ἐνωθοῦμε μαζί Του. Αὐτό ζητάει ὁ Κύριος ὅχι γιά τόν ἑαυτό Του, ἀπό ἐγωισμό, ἀλλά γιά μᾶς, γιά νά μᾶς χαρίσει τό πᾶν, τή χαρά, τήν εὐτυχία.

Ὁ ποιητής τό πέτυχε αὐτό. Ἀγάπησε τόν Χριστό καί ἀγαπήθηκε ἀπ' Αὐτόν. Εἶχε βρεῖ τό μυστικό τῆς θείας ἀγάπης. Δέν εἶναι δύσκολο, ἀντίθετα εἶναι τόσο εὐχολο νά τό ἀνακαλύψομε. Ἐξαρτᾶται ἀπό τόν τρόπο καί τήν προετοιμασία, θέλει ὀρθόδοξο πνεῦμα.

13. «Ὁ Γαληνηφόρος»: Γ. Βερίτη, *Ἡ Ὡδή τοῦ Ἀγαπητοῦ*, Ἀθήνα 1947, σ. 11. Ὁ Γέροντας ἐδῶ παραλλάσσει τόν τίτλο τοῦ ποιήματος.

Αὐτή ἡ ἀγάπη καί αὐτός ὁ ἔρωτας καί αὐτός ὁ ἐνθουσιασμός σέ φέρνει καί στό μαρτύριο ἀκόμη. Σέ κάνει νά θυσιάζεσαι, νά μὴ λογαριάξεις τίποτα. Νά μὴ φοβᾶσαι τίποτα. Νά φεύγεις μακριά, στά σπήλαια καί στίς ὁπές τῆς γῆς. Αὐτή τῇ θεία τρέλα εἶχε καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης, ὁ Ἅγιος πού μ' ἐνέπνευσε. Ἀπ' τῇ θεία τρέλα ξεκινώντας οἱ ἅγιοι καί οἱ μάρτυρες, δέν ἐδίσταζαν σέ τίποτα, ἔτρεχαν στό μαρτύριο μέ χαρά κι ἐνθουσιασμό. Ὅποιος ἀγαπάει λίγο, δίνει λίγο. Ὅποιος ἀγαπάει περισσότερο, δίνει περισσότερο κι ὅποιος ἀγαπάει πάρα πολύ, τί ἔχει ἀντάξιο νά δώσει; Δίνει τόν ἑαυτό του!

Ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς ἀγάπης τους πρὸς τόν Χριστό οἱ ἅγιοι δέν αἰσθανόντουσαν τούς πόνους τῶν μαρτυρίων, ὅσο σκληρά κι ἂν ἦταν. Θυμηθεῖτε τούς τρεῖς Παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ· ὑμνοῦντες καί δοξολογοῦντες ἐδροσίζοντο στήν κάμινον τοῦ πυρός. Θυμηθεῖτε τόν Ἅγιο Δημήτριο, τόν Ἅγιο Γεώργιο, τήν Ἁγία Αἰκατερίνα, τήν Ἁγία Βαρβάρα, τήν Ἁγία Παρασκευή, τούς Σαράντα Μάρτυρες μέσα στήν παγωμένη λίμνη. «Νέφος μαρτύρων», ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος¹⁴.

Ὅλοι αὐτοί οἱ ἅγιοι καί οἱ μάρτυρες, ὅπως ἐδῶ στή γῇ, ἔτσι καί πολύ περισσότερο τώρα στόν οὐρανό ὑμνοῦν καί δοξάζουν τόν Κύριο. Εἶναι στόν Παράδεισο καί βλέπουν τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον»¹⁵. Κι αὐτό εἶναι τό πᾶν. Πῶς τό λέει στήν Εὐχαριστία μετὰ τήν Θεία Μετάληψη ἡ πρώτη εὐχή; Δέν λέει κάπου, «τῶν

14. Ἐβρ. 12, 1.

15. Α' Κορ. 13, 12.

καθορώντων του Σου προσώπου τὸ κάλλος τὸ ἄρρητον»¹⁶; Νά ὁ Παράδεισος! Παράδεισος εἶναι τό νά βλέπει κανεῖς διά παντός τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀνώτερο ἀπ' τὰ λουλούδια κι ἀπ' τὰ ἐξωτικά πουλιά κι ἀπ' τὰ γάργαρα νερά κι ἀπ' τὰ τριαντάφυλλα κι ἀπ' ὅλα τὰ ὠραῖα πού ὑπάρχουν στή γῆ, ἀπ' ὅλες τίς μικρές ἀγάπες.

Ὅταν ἀγαπάεις τόν Χριστό, παρόλες τίς ἀδυναμίες καί τή συναίσθηση πού ἔχεις γι' αὐτές, ἔχεις τή βεβαιότητα ὅτι ξεπέρασες τό θάνατο, γιατί βρίσκεσαι στήν κοινωνία τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Πάνω σ' αὐτά ἀγωνίζομαι κι ἐγώ — ἀλλά ὁ Θεός νά μ' ἐλεήσει! Πάνω σ' αὐτά, ὄντως, καταγινομαι μέρα καί νύκτα. Ἔτσι εἶναι, ὅταν ἀγαπήσεις τόν Χριστό, θέλεις νά ὑποφέρεις γιά τόν Χριστό.

Νά εὐχόμεστε νά μᾶς ἀξιώσει ὁ Θεός νά δοῦμε τό πρόσωπο τοῦ Κυρίου κι ἀπό δῶ, ἀπ' τή γῆ.

Ὁ Χριστός εἶναι φίλος μας

Τόν Χριστό νά Τόν αἰσθανόμαστε φίλο μας. Εἶναι ὁ φίλος μας. Τό βεβαιώνει ὁ ἴδιος, ὅταν λέει: «Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ...»¹⁷. Σάν φίλο νά Τόν ἀτενίζουμε καί νά Τόν πλησιάζουμε. Πέφτομε; Ἀμαρτάνομε; Μέ οἰκειότητα, ἀγάπη κι ἐμπιστοσύνη νά τρέχουμε κοντά Του· ὅχι μέ φόβο ὅτι θά μᾶς τιμωρήσει ἀλλά μέ θάρρος, πού θά μᾶς τό δίδει ἡ αἰ-

σθηση τοῦ φίλου. Νά Τοῦ ποῦμε: «Κύριε, τό ἔκανα, ἔπεςα, συγχώρεσέ με». Ἀλλά συγχρόνως νά αἰσθανόμαστε ὅτι μᾶς ἀγαπάει, ὅτι μᾶς δέχεται τρυφερά, μέ ἀγάπη καί μᾶς συγχωρεῖ. Νά μή μᾶς χωρίζει ἀπ' τόν Χριστό ἡ ἀμαρτία. Ὅταν πιστεύομε πώς μᾶς ἀγαπάει καί Τόν ἀγαπᾶμε, δέν αἰσθανόμαστε ξένοι καί χωρισμένοι ἀπ' Αὐτόν, οὔτε ὅταν ἀμαρτάνομε. Ἔχομε ἐξασφαλίζει τήν ἀγάπη Του κι ὅπως καί νά φερθοῦμε, ξέρομε ὅτι μᾶς ἀγαπάει.

Ἄν ἀγαπᾶμε τόν Χριστό πραγματικά, δέν ὑπάρχει φόβος νά χάσομε τό σεβασμό μας σ' Ἐκεῖνον. Ἐδῶ ἰσχύει ἐκεῖνο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία... πέπεισμαι γάρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή... οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος... δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν»¹⁸. Εἶναι μία σχέση ἀνώτερη, μοναδική, ἡ σχέση τῆς ψυχῆς μέ τόν Θεό, πού δέν τή διασπᾷ τίποτα καί δέν τή φοβίζει, οὔτε τήν κλονίζει τίποτα.

Τό Εὐαγγέλιο, βέβαια, λέει μέ συμβολικές λέξεις γιά τόν ἄδικο ὅτι θά βρεθεῖ ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει «ὁ τριγμός καί ὁ βρυγμός τῶν ὀδόντων»¹⁹, διότι μακράν τοῦ Θεοῦ ἔτσι εἶναι. Καί ἀπό τούς νηπιτικούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πολλοί ὁμιλοῦν γιά φόβο θανάτου καί κολάσεως. Λένε: «Ἐχε μνήμην θανάτου διηνεκῶς». Αὐτές οἱ λέξεις, ἂν τίς ἐξετάσομε βαθιά, δημιουργοῦν τό φόβο τῆς κολάσεως. Ὁ ἄνθρωπος, προσπαθώντας ν' ἀποφύγει τήν ἀμαρτία, κάνει

16. Εὐχαριστία μετὰ τὴν Θεῖαν Μετάληψιν, α' εὐχή ἀνωνύμου.

17. Ἰωάν. 15, 14.

18. Ρωμ. 8, 35· 38-39.

19. Πρβλ. Ματθ. 8, 12 καί 13, 42.

αυτές τίς σκέψεις, γιά νά κυριευθεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀπ' τό φόβο τοῦ θανάτου, τῆς κολάσεως καί τοῦ διαβόλου.

Ὅλα ἔχουν τή σημασία τους, τό χρόνο καί τήν περίστασή τους. Ἡ ἔννοια τοῦ φόβου εἶναι καλή γιά τά πρῶτα στάδια. Εἶναι γιά τούς ἀρχαρίους, γι' αὐτούς πού ζεῖ μέσα τους ὁ παλαιός ἄνθρωπος. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀρχάριος, πού δέν ἔχει ἀκόμη λεπτυνθεῖ, συγκρατεῖται ἀπ' τό κακό μέ τό φόβο. Καί ὁ φόβος εἶναι ἀπαραίτητος, ἐφόσον εἴμαστε ὕλικοι ἄνθρωποι καί χαμερπεῖς. Ἀλλ' αὐτό εἶναι ἓνα στάδιο, ἓνας χαμηλός βαθμός σχέσεως μέ τό θεῖον. Τό πᾶμε στή συναλλαγὴ, προκειμένου νά κερδίσουμε τόν Παράδεισο ἢ νά γλιτώσουμε τήν κόλαση. Αὐτό, ἂν τό καλοεξετάσουμε, δείχνει κάποια ἰδιοτέλεια, κάποιο συμφέρον. Ἐμένα δέν μοῦ ἀρέσει αὐτός ὁ τρόπος. Ὄταν ὁ ἄνθρωπος προχωρήσει καί μπεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τί τοῦ χρειάζεται ὁ φόβος; Ὅ,τι κάνει, τό κάνει ἀπό ἀγάπη κι ἔχει πολύ μεγαλύτερη ἀξία αὐτό. Τό νά γίνεи καλός κάποιος ἀπό φόβο στόν Θεό κι ὄχι ἀπό ἀγάπη δέν ἔχει τόση ἀξία.

Προχωρώντας, καί τό Εὐαγγέλιο μᾶς δίνει νά καταλάβουμε πῶς ὁ Χριστός εἶναι ἡ χαρά, ἡ ἀλήθεια, πῶς ὁ Χριστός εἶναι ὁ Παράδεισος. Πῶς τό λέει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης; «Φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τόν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει· ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ»²⁰. Προσπαθώντας διά τοῦ φόβου μπαίνομε σιγά σιγά στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Πάει τότε ἡ κόλαση, πάει ὁ φόβος, πάει ὁ θάνατος. Ἐνδια-

20. Α' Ἰωάν. 4, 18.

φερόμαστε μόνο γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Κάνομε τό πᾶν γι' αὐτὴ τήν ἀγάπη. Ὅ,τι ὁ γαμπρός γιά τήν νύφη.

Ἄν θελήσουμε καί Τόν ἀκολουθήσουμε, καί τούτῃ ἡ ζωὴ μέ τόν Χριστό εἶναι χαρά, ἔστω καί μέσα σέ δυσκολίες. Ὅπως τό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου». Αὐτὴ εἶναι ἡ θρησκεία μας, ἐκεῖ πρέπει νά πᾶμε. Δέν εἶναι τά τυπικά, ὅσο εἶναι νά ζεῖ κανεὶς μέ τόν Χριστό. Ὄταν αὐτό τό πετύχεις, τί ἄλλο θέλεις; Κέρδισες τό πᾶν. Ζεῖς τόν Χριστό καί ὁ Χριστός ζεῖ μέσα σου. Ὅλα μετὰ εἶναι πολύ εὐκόλα, ἡ ὑπακοή, ἡ ταπείνωση, ἡ εἰρήνη.

Ὁ Χριστός εἶναι ὁ Νυμφίος τῆς ψυχῆς

Ἀπὸ αὐτὴ τὴ λατρεία γιά τόν Χριστό προῆλθε τό Ἄσμα ἁσμάτων τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος. Αὐτό τό βιβλίον καλλιεργεῖ τό θεῖο πόθο, τὴ θεία ἀγάπη, τὴ λατρεία καί τὴν ἐγρήγορση στή σχέση μέ τόν οὐράνιο Νυμφίο. Τί ὠραῖα λόγια, ἐρωτικά, γεμάτα ἀγάπη, πάθος, ἔρωτα θεῖο! Φαίνονται σὰν ἀνθρώπινα, εἶναι ὅμως θεῖα. «Ὅτι τέτρωμαι τῆς σῆς ἀγάπης ἐγώ»²¹, λέει ἓνα τροπάριο. Δηλαδή «πάσχω, ὑποφέρω, Σέ ζητάει ἡ ψυχὴ μου, θέλει Ἐσένα πού εἶσαι τό φῶς, ἡ ζωὴ, ὁ Θεός, ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου».

Κατεξοχήν στό Ἄσμα ἁσμάτων βλέπομε τόν Χριστό ὡς Νυμφίο. Ὁ Χριστός εἶναι ὁ Νυμφίος τῆς ψυχῆς μας. Ἡ ψυχὴ μας, νύμφη Του, Τόν ἀκολουθεῖ σ' ὅλα. Καί στό

21. Δοξαστικὸν αἰνῶν Ἀγίας Εὐφημίας.

μαρτύριο καί στό Γολγοθᾶ καί στή Σταύρωση ἀλλά καί στήν Ἀνάσταση. Ὅταν φθάσουμε σ' αὐτή τήν ἀγάπη, τότε ὁ Χριστός θά ἐγκύψει μέσα μας καί θά γεμίσει τήν ψυχή μας.

Διαρκῶς ν' ἀτενίζετε πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τόν Χριστό, νά ἐξοικειώνεσθε μέ τόν Χριστό, νά ἐργάζεσθε μέ τόν Χριστό, νά ζεῖτε μέ τόν Χριστό, ν' ἀναπνέετε μέ τόν Χριστό, νά πονᾶτε μέ τόν Χριστό, νά χαίρεσθε μέ τόν Χριστό. Νά εἶναι τό πᾶν γιά σᾶς ὁ Χριστός. Ἡ ψυχή σας νά ζητάει, νά φωνάζει τόν Νυμφίο της: «Σέ, Νυμφίε μου, ποθῶ...»²². Ὁ Χριστός εἶναι ὁ Νυμφίος, εἶναι ὁ Πατέρας, εἶναι τό πᾶν. Δέν ὑπάρχει ἀνώτερο πράγμα στή ζωή ἀπό τό ν' ἀγαπᾶμε τόν Χριστό. Ὅ,τι θέλομε εἶναι στόν Χριστό. Ὁ Χριστός εἶναι τό πᾶν. Ὅλη ἡ χαρά, ὅλη ἡ εὐφροσύνη, ὅλη ἡ παραδεισιακή ζωή. Ὅλα τὰ μεγαλεῖα ἔχομε, ὅταν ἔχομε τόν Χριστό μέσα μας. Ἡ ψυχή πού εἶναι ἐρωτευμένη μέ τόν Χριστό εἶναι πάντα χαρούμενη κι εὐτυχισμένη, ὅσους κόπους καί θυσίες κι ἄν τῆς κοστίζει αὐτό.

Κανείς δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ ὅτι τό πλήρωμα εἶναι ὁ Χριστός. Ὅσοι ἀρνοῦνται αὐτή τήν ἀλήθεια εἶναι ἄρρωστοι ψυχικῶς, κατέχονται ὑπό τοῦ κακοῦ πνεύματος. Ἀρνοῦνται αὐτό πού τοὺς λείπει. Ἔτσι βρίσκει κενή τήν ψυχή τους καί μπαίνει ὁ διάβολος μέσα τους. Κι ὅπως τό παιδί πληγώνεται πολύ βαθιά, ἂν στερηθεῖ στή ζωή του τόν πατέρα καί τήν μητέρα του, ἔτσι, καί πολύ περισσότερο, ἂν στερηθεῖ ὁ ἄνθρωπος τόν Χριστό καί τήν Παναγία.

Λέει στό Ἄσμα ἁσμάτων ἡ νύμφη γιά τόν Νυμφίο

22. *Μαρτυρικὸν ἀπολυτίκιον*, «Ἡ ἀμνάς Σου Ἰησοῦ...».

Χριστό: «Ἐγὼ καθεύδω καὶ ἡ καρδιά μου ἀγρυπνεῖ. Φωνὴ ἀδελφίδου μου κρούει ἐπὶ τὴν θύραν»²³.

Ἡ νύμφη ἀγρυπνεῖ καὶ ὀνειρεύεται Αὐτόν. Ἄν καί κοιμᾶται, στρέφεται ἡ ψυχή της πρὸς Αὐτόν. Ἐκφράζει, ἔτσι, τὴν ἀγάπη της καὶ τὴν πλήρη ἀφοσίωσή της. Τόν ἔχει συνεχῶς στό νοῦ της, στήν καρδιά της, ἀκόμη καί στόν ὕπνο. Τόν λατρεῖ. Καταλάβετε; Ἡ λατρεία νά γίνεται ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδιάς. Τί θά πεῖ αὐτό; Ἡ μόνη σας ἔννοια νά εἶναι ὁ Θεός. Ὅχι ὅπως οἱ ἄλλες ἔννοιες. Αὐτὴ ἡ ἔννοια νά εἶναι διαφορετική. Εἶναι ἓνα εἶδος λατρείας πρὸς τόν Χριστό. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοια πού θέλγει καὶ εὐχαριστεῖ. Δέν εἶναι κάτι πού γίνεται ἀγγάρια. Νιώθετε εὐχαρίστηση καὶ ἡδονὴ πνευματική. Δέν εἶναι ὅπως τό μάθημα πού διαβάζει τό παιδί, γιά νά πάει στό σχολεῖο. Εἶναι ὅπως ὁ ἔρωτας μεταξὺ δύο ἀνθρώπων ἀλλὰ ἀνώτερος, πνευματικός.

«Καὶ ὥς ἡ ὠδίνουσα ἐγγίζει τοῦ τεκεῖν καὶ ἐπὶ τῇ ὠδίνι αὐτῆς ἐκέκραξεν, οὕτως ἐγενήθημεν τῷ ἀγαπητῷ σου διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε. Ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν», λέγει στόν Ἡσαΐα²⁴.

Ἔτσι κι ἡ ψυχή μας φωνάζει στόν Θεό ἐξαιτίας τῆς ὀδύνης πού νιώθει, ὅταν Τόν ἀναζητάει. Καὶ κάνει καὶ κάποιον κόπο, κάποια προσπάθεια. Τί σημαίνει ὁ κόπος τῆς τικτοῦσης καὶ τό κλάμα; Δέν εἶναι ὁ πόνος κι ἡ ὀδύνη, ὥσπου νά ἔλθει μέσα μας ὁ Χριστός; Αὐτὴ ἡ ὀδύνη εἶναι ἡ πιό μεγάλη. Τὴ γνωρίζουν ὅσοι τὴν ἐδοκίμασαν. Εἶναι μαρτύριο ἀφόρητο...

23. Ἄσμα 5, 2.

24. Ἡσ. 26, 17-18.

*“Οποιος θέλει νά γίνει χριστιανός,
πρέπει πρώτα νά γίνει ποιητής*

Ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστιανοῦ πρέπει νά εἶναι λεπτὴ, νά εἶναι εὐαίσθητη, νά εἶναι αἰσθηματικὴ, νά πετάει, ὅλο νά πετάει, νά ζεῖ μὲς στὰ ὄνειρα. Νά πετάει μὲς στ’ ἄπειρο, μὲς στ’ ἄστρα, μὲς στὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, μὲς στὴ σιωπῇ.

“Οποιος θέλει νά γίνει χριστιανός, πρέπει πρώτα νά γίνει ποιητής. Αὐτό εἶναι! Πρέπει νά πονάει. Ν’ ἀγαπάει καὶ νά πονάει. Νά πονάει γι’ αὐτόν πού ἀγαπάει. Ἡ ἀγάπη κάνει κόπο γιὰ τὸν ἀγαπημένο. Ὅλη νύκτα τρέχει, ἀγρυπνεῖ, ματώνει τὰ πόδια, γιὰ νά συναντηθεῖ μέ τὸν ἀγαπημένο. Κάνει θυσίες, δέν λογαριάζει τίποτα, οὔτε ἀπειλές οὔτε δυσκολίες, ἐξαιτίας τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστό εἶναι ἄλλο πράγμα, ἀπείρως ἀνώτερο.

Καὶ ὅταν λέμε ἀγάπη, δέν εἶναι οἱ ἀρετές πού θ’ ἀποκτήσουμε ἀλλὰ ἡ ἀγαπῶσα καρδιά πρὸς τὸν Χριστό καὶ τοὺς ἄλλους. Τό καθετί ἐκεῖ νά τό στρέφομε. Βλέπομε μιὰ μητέρα νά ἔχει τό παιδάκι της στὴν ἀγκαλιά, νά τό φιλάει καὶ νά λαχταράει ἡ ψυχούλα της; Βλέπομε νά λάμπει τό πρόσωπό της, πού κρατάει τ’ ἀγγελούδι της; Ὅλ’ αὐτά ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ τὰ βλέπει, τοῦ κάνουν ἐντύπωση καὶ μέ δίψα λέει: «Νά εἶχα κι ἐγὼ αὐτὴ τὴ λαχτάρα στὸν Θεό μου, στὸν Χριστό μου, στὴν Παναγίτσα μου, στοὺς ἁγίους μας!». Νά, ἔτσι πρέπει ν’ ἀγαπήσουμε τὸν Χριστό, τὸν Θεό. Τό ἐπιθυμεῖς, τό θέλεις καὶ τό ἀποκτᾷς μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ἐμεῖς, ὅμως, ἔχομε φλόγα γιὰ τὸν Χριστό; Τρέχο-

με, ὅταν εἴμαστε κατάκοποι, νά ξεκουρασθοῦμε στὴν προσευχή, στὸν Ἀγαπημένο ἢ τό κάνομε ἀγγάρια καὶ λέμε: «᾽Ω, τώρα ἔχω νά κάνω καὶ προσευχή καὶ κανόνα...»; Τί λείπει καὶ νιώθομε ἔτσι; Λείπει ὁ θεῖος ἔρω. Δέν ἔχει ἀξία νά γίνεται μιὰ τέτοιᾶ προσευχή. Ἴσως μάλιστα κάνει καὶ κακό.

Ἄν στραπατσαρισθεῖ ἡ ψυχὴ καὶ γίνει ἀνάξια τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, διακόπτει ὁ Χριστὸς τίς σχέσεις, διότι ὁ Χριστὸς «χοντρές» ψυχές δέν θέλει κοντά Του. Ἡ ψυχὴ πρέπει νά συνέλθει πάλι, γιὰ νά γίνει ἄξια τοῦ Χριστοῦ, νά μετανοήσει «ἕως ἐβδομηκοντάκις ἐπτά»²⁵. Ἡ μετάνοια ἡ ἀληθινή θά φέρει τὸν ἁγιασμό. Ὅχι νά λέεις, «πᾶνε τὰ χρόνια μου χαμένα, δέν εἶμαι ἅγιος» κ.λπ., ἀλλὰ μπορεῖς νά λέεις, «θυμᾶμαι κι ἐγὼ τίς μέρες τίς ἀργές, πού δέν ζοῦσα κοντά στὸν Θεό...». Καὶ στὴ δική μου τὴ ζωὴ κάπου θά ὑπάρχουν ἄδειες μέρες. Ἦμουν δώδεκα χρονῶν, πού ἔφυγα γιὰ τό Ἅγιον Ὅρος. Δέν ἦταν αὐτά χρόνια; Μπορεῖ βέβαια νά ἦμουν μικρό παιδί, ἀλλὰ ἔζησα δώδεκα χρόνια μακρὰν τοῦ Θεοῦ· τόσα πολλὰ χρόνια!...

Ἀκοῦστε τί λέει ὁ Ἱγνάτιος Μπριαντσανίνωφ στό βιβλίο του *Γιέ μου, δός μοι σὴν καρδίαν*:

«Πᾶσα γὰρ ἐργασία σωματικὴ τε καὶ πνευματικὴ, μὴ ἔχουσα πόνον ἢ κόπον, οὐδέποτε καρποφορεῖ τῷ ταύτην μετερχομένῳ, ὅτι βιαστὴ ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ “βιασται ἀρπάζουσιν αὐτήν”, βίαν εἰπὼν τὴν τοῦ σώματος ἐν πᾶσιν ἐπίπονον ἄσκησιν»²⁶.

25. *Ματθ.* 18, 22.

26. Ἱγν. Μπριαντσανίνωφ, *Γιέ μου, δός μοι σὴν καρδίαν*, ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1978, σ. 161.

Ὅταν ἀγαπάεις τόν Χριστό, κάνεις κόπο, ἀλλά εὐλογημένο κόπο. Ὑποφέρεις, ἀλλά μέ χαρά. Κάνεις μετάνοιες, προσεύχεσαι, διότι αὐτά εἶναι πόθος, θεῖος πόθος. Καί πόνος καί πόθος καί ἔρωτας καί λαχτάρα καί ἀγαλλίαση καί χαρά καί ἀγάπη. Οἱ μετάνοιες, ἡ ἀγρυπνία, ἡ νηστεία εἶναι κόπος, πού γίνεται γιά τόν Ἀγαπημένο. Κόπος, γιά νά ζεῖς τόν Χριστό. Ἀλλ' αὐτός ὁ κόπος δέν γίνεται ἀναγκαστικά, δέν ἀγανακτεῖς. Ὅ,τι κάνεις ἀγγάρια, δημιουργεῖ μεγάλο κακό καί στό εἶναι σου καί στήν ἐργασία σου. Τό σφίξιμο, τό σπρώξιμο φέρνει ἀντίδραση. Ὁ κόπος γιά τόν Χριστό, ὁ πόθος ὁ ἀληθινός εἶναι Χριστοῦ ἀγάπη, εἶναι θυσία, εἶναι ἀνάλυσις. Αὐτό ἐνιωθε καί ὁ Δαβίδ: «Ἐπιποθεῖ καί ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου»²⁷. Ποθεῖ μέ λαχτάρα καί λιώνει ἡ ψυχὴ μου ἀπ' τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τοῦ Δαβίδ ταιριάζει μέ τό στίχο τοῦ Βερίτη πού μ' ἀρέσει:

«Συντροφιά μέ τόν Χριστό λαχτάρησα νά ζήσω,
ὥς νά φθάσει κι ἡ στερνή στιγμή νά ξεψυχήσω».

Χρειάζεται προσοχή καί προσπάθεια, γιά νά κατανοεῖ κανεὶς αὐτά πού μελετάει καί νά τὰ ἐνστερνίζεται. Αὐτός εἶναι ὁ κόπος πού θά κάνει ὁ ἄνθρωπος. Στήν κατάνυξη, στή ζέση, στά δάκρυα θά μπεῖ μετά χωρίς νά κοπιήσει. Αὐτά ἀκολουθοῦν, εἶναι δῶρα Θεοῦ. Ὁ ἔρωτας θέλει προσπάθεια; Μέ τήν κατανόηση τῶν τροπαρίων καί κανόνων καί τῶν Γραφῶν ἔλκεσαι εὐφραινόμενος, μπαίνεις μέσα στήν ἀλήθεια εὐφραινόμενος. «Ἐδωκας εὐφροσύνην εἰς

27. Ψαλμ. 83, 3.

τὴν καρδίαν μου», ὅπως λέγει ὁ Δαβίδ²⁸. Ἔτσι αὐθόρμητα μπαίνεις στήν κατάνυξη, ἀναίμακτα. Καταλάβετε;

Ἐγώ ὁ καημένος ἐπιθυμῶ ν' ἀκούω τὰ λόγια τῶν Πατέρων, τῶν ἀσκητῶν, τὰ λόγια τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Καινῆς Διαθήκης. Σ' αὐτά θέλω νά ἐντρυφῶ. Αὐτά καλλιερگوῦν τό θεῖο ἔρωτα. Τά ἐπιθυμῶ καί προσπαθῶ, ἀλλά δέν μπορῶ. Ἀρρώστησα καί «τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής»²⁹. Δέν μπορῶ νά κάνω μετάνοιες. Τίποτα. Ἐπιθυμῶ, ἔχω ζῆλο καί ἔρωτα νά εἶμαι στό Ἅγιον Ὅρος καί νά κάνω μετάνοιες, νά προσεύχομαι, νά λειτουργῶ καί νά εἶμαι μ' ἓναν ἀκόμη ἀσκητή. Εἶναι καλύτερο νά εἶναι δύο. Τό εἶπε ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: «Οὐ γὰρ εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν»³⁰.

*Ταπείνωση καί ἀνιδιοτέλεια
στή λατρεία τοῦ Θεοῦ*

Ὁ Χριστός κάθεται ἔξω ἀπ' τὴ θύρα τῆς ψυχῆς μας καί κρούει γιά νά Τοῦ ἀνοίξομε, μά δέν μπαίνει μέσα. Δέν θέλει νά ἐκβιάσει τὴν ἐλευθερία, πού ὁ ἴδιος μᾶς ἔχει δώσει. Τό λέει στήν Ἀποκάλυψη: «Ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ»³¹. Ὁ Χριστός εἶναι εὐγενής. Στέ-

28. Ψαλμ. 4, 8.

29. Ματθ. 26, 41.

30. Ματθ. 18, 20.

31. Ἀποκ. 3, 20.

και ἔξω ἀπ' τῆ θύρα τῆς ψυχῆς μας καί χτυπάει ἀπαλά. Ἄν τοῦ ἀνοίξουμε, θά ἔλθει μέσα μας καί θά μᾶς δώσει τά πάντα, τόν ἑαυτό Του, μυστικά, ἀθόρυβα.

Τόν Χριστό δέν θά μπορέσουμε νά Τόν γνωρίσουμε, ἄν Ἑκεῖνος δέν μᾶς γνωρίσει. Δέν μπορῶ νά τά ἐξηγήσω ἀκριβῶς αὐτά, εἶναι μυστήρια. Ἀκοῦστε τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ»³². Οὔτε μποροῦμε νά Τόν ἀγαπήσουμε, ἄν ὁ ἴδιος δέν μᾶς ἀγαπήσει. Ὁ Χριστός δέν θά μᾶς ἀγαπήσει, ἅμα ἐμεῖς δέν εἴμαστε ἄξιοι νά μᾶς ἀγαπήσει. Γιά νά μᾶς ἀγαπήσει, πρέπει νά βρεῖ μέσα μας κάτι τό ἰδιαίτερο. Θέλεις, ζητάεις, προσπαθεῖς, παρακαλεῖς, δέν παίρνεις ὅμως τίποτα. Ἐτοιμάζεσαι ν' ἀποκτήσεις ἐκεῖνα πού θέλει ὁ Χριστός, γιά νά ἔλθει μέσα σου ἡ θεία χάρις, ἀλλά δέν μπορεῖ νά μπεῖ, ὅταν δέν ὑπάρχει ἐκεῖνο πού πρέπει νά ἔχει ὁ ἄνθρωπος. Ποιό εἶναι αὐτό; Εἶναι ἡ ταπείνωση. Ἄν δέν ὑπάρχει ταπείνωση, δέν μποροῦμε ν' ἀγαπήσουμε τόν Χριστό. Ταπείνωση καί ἀνιδιοτέλεια στή λατρεία τοῦ Θεοῦ. «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου»³³.

Κανείς νά μὴ σᾶς βλέπει, κανείς νά μὴν καταλαβαίνει τίς κινήσεις τῆς λατρείας σας πρὸς τό θεῖον. Ὅλ' αὐτά κρυφά, μυστικά, σάν τούς ἀσκητές. Θυμᾶστε πού σᾶς ἔχω πεῖ γιά τ' ἀηδονάκι; Μές στό δάσος κελαηδάει. Στή σιγή. Νά πεῖς πὼς κάποιος τ' ἀκούει, πὼς κάποιος τό ἐπαινεῖ; Κανείς. Πόσο ὠραῖο κελάηδημα μέσ στήν ἐρημιά! Ἔχετε δεῖ πὼς φουσκώνει ὁ λάρυγγας του; Ἔτσι γίνεται καί μ' αὐτόν

32. Γαλ. 4, 9.

33. Ματθ. 6, 3.

πού ἐρωτεύεται τόν Χριστό. Ἄμα ἀγαπάει, «φουσκώνει ὁ λάρυγγας, παθαίνει, μαλλιάζει ἡ γλώσσα». Πιάνει μιά σπηλιά, ἕνα λαγκάδι καί ζεῖ τόν Θεό μυστικά, «στεναγμοὺς ἀλαλήτοις»³⁴. Σημεῖον ὅτι ζεῖ τόν Θεό, «ἐν ᾧ τὰ πάντα ζῇ καὶ κινεῖται»³⁵. διότι «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν»³⁶.

Ἐ, ὅταν φθάσεις σέ μία τέτοια ταπείνωση κι ἐξαναγκάσεις τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ νά κατοικήσει μέσα σου, τότε τὰ κέρδισες ὅλα. Ὅταν ἔχεις τὴν ταπείνωση, ὅταν γίνεις αἰχμάλωτος τοῦ Θεοῦ, αἰχμάλωτος μέ τὴν καλή ἔννοια, δηλαδή δοχεῖο τῆς θείας χάριτος, τότε μπορεῖς νά πεῖς μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Εἶναι πάρα πολύ εὐκόλο νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό, νά κάνουμε, δηλαδή, αὐτά πού θέλει ὁ Θεός. Ὅχι ἀπλῶς εὐκόλο ἀλλὰ εὐκολότατο. Ἀρκεῖ νά κάνουμε τό ἄνοιγμα. Ὅταν κάνουμε τό ἄνοιγμα, γιά νά δεχθοῦμε τό θεῖον, γινόμαστε ἄξιοι τοῦ Θεοῦ, γιά νά ἐγκύψει μέσα μας ὁ Χριστός. Καί ἄν ἐγκύψει μέσα μας ὁ Χριστός, μᾶς χαρίζει τὴν ἐλευθερία. Ποῦ νά βρεῖς λέξεις γι' αὐτά τά μυστήρια!... Ὅλο τό μυστικό εἶναι ἡ ἀγάπη, ὁ ἔρωτας στὸν Χριστό. Τό δόσιμο στὸν κόσμο τὸν πνευματικό. Οὔτε μοναξιά νιώθει κανείς, οὔτε τίποτα. Ζεῖ μέσα σ' ἄλλον κόσμο. Ἐκεῖ πού ἡ ψυχὴ χαίρεται, ἐκεῖ πού εὐφραίνεται, πού ποτέ δέν χορταίνει.

34. Ρωμ. 8, 26.

35. Α' ἀντίφωνον ἀναβαθμῶν Ὁρθρου Κυριακῆς γ' ἤχου.

36. Πράξ. 17, 28.

*Ἡ Ἀγία Γραφή καί οἱ Πατέρες
καλλιερгоύν τό θεῖο ἔρωτα*

Μέσα ἀπ' τήν Ἀγία Γραφή βγαίνουν ὅλα. Πρέπει νά τή διαβάσετε συνεχῶς, γιά νά μάθετε τά μυστικά τοῦ ἀγῶνα τοῦ πνευματικοῦ. Στήν ἀγαπημένη μου Σοφία Σολομώντος, στό ἕνατο κεφάλαιο, λέει:

«Θεέ πατέρων καί Κύριε τοῦ ἐλέους, ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ Σου καί τῇ σοφίᾳ Σου κατασκευάσας ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζη τῶν ὑπὸ Σοῦ γενομένων κτισμάτων καί διέπη τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καί δικαιοσύνῃ καί ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνῃ, δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν καί μὴ μὲ ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παιδῶν σου, ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καί υἱὸς τῆς παιδείας σου, ἄνθρωπος ἀσθενής καί ὀλιγοχρόνιος καί ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καί νόμων»³⁷.

Βλέπομε ἐδῶ τὸν σοφὸ Σολομῶντα νά ζητάει μὲ τόσο ταπεινὸ τρόπο ἀπ' τὸν Θεό τῇ σοφίᾳ Του. Κι ὁ Θεὸς τοῦ τὴν ἔδωσε πλουσιοπάροχα. Ὅλ' αὐτά τά σοφά πράγματα πού γράφει δὲν εἶναι δικὰ του. Ἐμπνέονται ἀπὸ τό αὐτὸ πνεῦμα μὲ τά λόγια τῶν κανόνων, πού ἔγραψαν οἱ ὑμνογράφοι. Γι' αὐτό κι ἐγὼ πολὺ τ' ἀγαπάω. Αὐτά νά διαβάσετε, σ' αὐτά νά ἐντυφᾶτε. Ἔτσι θ' ἀποκτήσετε τό θεῖο ἔρωτα. Ἀκοῦστε κάτι ἀπ' τὸν Τριαδικὸ Κανόνα:

«Τρεῖς ὑποστάσεις ὑμνοῦμεν θεαρχικάς,
ἐνιαίᾳ φύσεως ἀπαράλλακτον μορφήν,

37. Γιά τὴ νεοελληνικὴ ἀπόδοση τοῦ ἀποσπάσματος, βλ. παραπ. σ. 184, σημ. 28.

ἀγαθὸν φιλάνθρωπον Θεόν,
τῶν πταισμάτων ἱλασμὸν ἡμῖν δωρούμενον»³⁸.

Πές μου, πῶς τὰ ξέρω; Ἐχω τρέλα, μέθη, θεία μέθη. Δέν τὰ χορταίνω. Λέει καί στήν Ἀκολουθία τῆς Θείας Μεταλήψεως: «Καὶ οὕτω τοῦ τῇδε βίου ἀπάρας ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, εἰς τὴν αἰδίων καταντήσω ἀνάπαυσιν, ἔνθα ὁ τῶν ἐορταζόντων ἦχος ὁ ἀκατάπαυστος καί ἡ ἀπέραντος ἡδονὴ τῶν καθορώντων τοῦ Σοῦ προσώπου τὸ κάλλος τὸ ἄβρητον. Σὺ γὰρ εἶ τὸ ὄντως ἐφετὸν καί ἡ ἀνέκφραστος εὐφροσύνη τῶν ἀγαπώντων Σε, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καί Σὲ ὑμνεῖ πᾶσα ἡ Κτίσις εἰς τοὺς αἰῶνας»³⁹.

Εἶναι μία πανήγυρις καί τό κέντρο ὅλης τῆς χαρᾶς εἶναι τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Τί εἶναι ἀκριβῶς, δέν μπορούμε στό βάθος νά τό καταλάβομε, διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἄπειρος, εἶναι μυστήριον, εἶναι σιωπῇ. Ὁ Θεὸς εἶναι πολὺ μυστικός, ἀλλὰ ὑπάρχει παντοῦ. Θεὸ ζοῦμε, Θεὸ ἀναπνέομε, ἀλλὰ δέν μπορούμε νά αἰσθανθοῦμε τό μεγαλεῖο Του, τὴν πρόνοιάν Του. Συχνά κρύβει τίς ἐνέργειες τῆς θείας Του προνοίας. Ὅταν, ὅμως, ἀποκτήσομε τὴν ἀγία ταπείνωση, τότε τὰ βλέπομε ὅλα κι ὅλα τὰ ζοῦμε· ζοῦμε τὸν Θεὸ ὁλοφάνερα κι αἰσθανόμαστε τὰ μυστήριά Του. Τότε πιά ἀρχίζομε νά Τὸν ἀγαπᾶμε. Κι αὐτό εἶναι κάτι πού τό ζητάει Ἐκεῖνος. Εἶναι τό πρῶτο πού ζητάει γιά τὴ δική μας εὐτυχία, ὅπως λέει: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καί ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καί ἐν ὅλῃ τῇ δια-

38. Τριαδικὸς Κανὼν ἤχου πλ. β', α' τροπάριον α' ᾠδῆς.

39. Ὁ.π., σ. 232, σημ. 16.

νοία σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή»⁴⁰.

Μιά τέτοια ἀγάπη εἶχαν οἱ ἅγιοι. Τέτοια ἀγάπη εἶχε καὶ ὁ ἅγιος τοῦ ὁποίου φέρω τὸ ὄνομα, ὁ Ἅγιος Πορφύριος, Ἐπίσκοπος Γάζης. Τό πρῶτο τροπάριο τῆς ἔκτης ὥδης στὸν κανόνα του λέγει:

«Ἐφέσεως ἀληθοῦς ἐπέτυχες,
ἐγκρατεία ταπεινώσας τὰ πάθη·
καὶ πρὸς Θεὸν προσεχώρησας χαίρων,
καὶ ὀρεκτῶν ἀκροτάτῳ παρίστασαι, Πορφύριε,
ἱεραρχῶν καὶ ποιμένων κανῶν ἀκριβέστατος»⁴¹.

«Ἐφέσεως ἀληθοῦς ἐπέτυχες ... καὶ πρὸς Θεὸν προσεχώρησας χαίρων»: Ἀπὸ τὸ ἐπιθυμητὸ στό ἀνώτερο· ἀγάπησες τὸ ἄκρον ἐφετόν. Τό ἄκρον ἐφετόν εἶναι ὁ Θεός, ὁ Πατέρας, ὁ Υἱός, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ὅλα τὰ πρόσωπα εἶναι ἓνα μεταξύ τους καὶ εἶναι ἓνα καὶ μέ τὴν Ἐκκλησία.

Χριστέ μου, εἶσαι ἡ ἀγάπη μου!

Δέν σκέπτομαι τὸ θάνατο. Ὅ,τι θέλει ὁ Κύριος. Ἐγὼ θέλω νὰ σκέπτομαι τὸν Χριστό. Ἀνοῖξετε καὶ σεῖς τὰ χέρια σας καὶ ριχθεῖτε στὴν ἀγκαλιά τοῦ Χριστοῦ. Τότε ζεῖ μέσα σας. Κι ὅλο νομίζετε ὅτι δέν Τόν ἀγαπᾶτε πολὺ καὶ θέλετε πιο πολὺ νὰ Τόν πλησιάσετε καὶ νὰ εἶστε ἓνα μαζί Του. Περιφρονῆστε τὰ πάθη, μὴν ἀσχολεῖσθε μέ τὸν διάβολο. Στραφεῖτε στὸν Χριστό. Γιά νὰ γίνουν αὐτά, χρειάζεται νὰ ἔλθει ἡ χάρις. «Ἡ θεία χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα»⁴².

Περὶ προσευχῆς

«Νά προσεύχεσθε στὸν Θεό
μέ λαχτάρια καὶ ἀγάπη,
μέσα σέ ἡρεμία, μέ πραότητα,
μαλακά, χωρὶς ἐκβιασμό»

40. *Ματθ.* 22, 37-38.

41. Κανὼν Ἁγίου Πορφυρίου Γάζης, α' τροπάριον 5' ὥδης.

42. *Εὐχὴ ἐπὶ χειροτονία.*

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος θά μάς διδάξει τήν προσευχή

Ο ἄνθρωπος ζητάει στόν οὐρανό τή χαρά καί τήν εὐτυχία. Ζητάει τό αἰώνιο μακριά ἀπ' ὅλους κι ἀπ' ὅλα, ζητάει νά βρεῖ τή χαρά στόν Θεό. Ὁ Θεός εἶναι μυστήριο. Εἶναι σιωπή, εἶναι ἄπειρος, εἶναι τό πᾶν. Τήν τάση τῆς ψυχῆς γιά τόν οὐρανό τήν ἔχει ὅλος ὁ κόσμος· ὅλοι ζητᾶνε κάτι τό οὐράνιο. Σ' Αὐτόν στρέφονται ὅλα τά ὄντα, ἔστω καί ἀσυνειδήτως.

Σ' Αὐτόν νά στρέφετε διαρκῶς τό νοῦ σας. Ἀγαπήστε τήν προσευχή, τήν κουβέντα μέ τόν Κύριο. Τό πᾶν εἶναι ἡ ἀγάπη, ὁ ἔρωτας μέ τόν Κύριο, τόν Νυμφίο Χριστό. Γίνετε ἄξιοι τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Γιά νά μή ζεῖτε στό σκοτάδι, γυρίστε τό διακόπτη τῆς προσευχῆς, ὥστε νά ἔλθει τό θεῖο φῶς στήν ψυχή σας. Στό βάθος τοῦ εἶναι σας θά φανεῖ ὁ Χριστός. Ἐκεῖ, στό βάθος, εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός ὑμῶν ἐστίν»¹.

1. Λουκ. 17, 21.

Ἡ προσευχή γίνεται μόνο μέ τό Ἅγιον Πνεῦμα. Αὐτό διδάσκει τήν ψυχή πῶς νά προσεύχεται. «Τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα, καθ' ὃ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις»². Ἐμεῖς δέν χρειάζεται νά κάνομε καμία προσπάθεια. Ν' ἀπειθυνόμασθε στὸν Θεό μέ ὕφος ταπεινοῦ δούλου, μέ φωνή παρκλητική καὶ ἱκετευτική. Τότε ἡ προσευχή μας εἶναι εὐάρεστη στὸν Θεό. Νά στεκόμαστε μέ εὐλάβεια ἐνώπιον τοῦ Ἑσταυρωμένου καὶ νά λέμε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Αὐτὸ τὰ λέει ὅλα. Ὅταν κινηθεῖ γιὰ προσευχή ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, στὸ δευτερόλεπτο τοῦ δευτερολέπτου ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Τότε ὁ ἀνθρώπος γίνεται χαριτωμένος καὶ βλέπει μέ ἄλλα μάτια τὰ πάντα. Τό πᾶν εἶναι ν' ἀγαπήσουμε τὸν Χριστό, τήν προσευχή, τή μελέτη. Παίρνομε ἓνα ἑκατομμύριο καὶ τό κόβομε κομματάκια. Τοῦ ἀνθρώπου ἡ προσπάθεια εἶναι τό ἓνα ἑκατομμυριοστό.

Πρὶν ἀπ' τήν προσευχή ἡ ψυχή πρέπει νά προετοιμάζεται μέ προσευχή. Προσευχή γιὰ τήν προσευχή. Ἀκοῦστε τί εὔχεται ὁ ἱερέας μυστικά, τήν ὥρα πού διαβάζεται ὁ Ἀπόστολος κατὰ τήν Θεία Λειτουργία:

«Ἐλλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, φιλόανθρωπε Δέσποτα, τὸ τῆς Σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς καὶ τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν Σου κηρυγμάτων κατανόησιν. Ἐνθες ἡμῖν τὸν τῶν μακαρίων Σου ἐντολῶν φόβον, ἵνα τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας πάσας καταπατήσαντες πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθω-

2. Ρωμ. 8, 26.

μεν, πάντα τὰ πρὸς εὐαρέστησιν τὴν σὴν καὶ φρονούντες καὶ πράττοντες. Σὺ γὰρ εἶ ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ Σου Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»³.

Στὴν προσευχή μπαίνομε χωρὶς νά τό καταλάβομε. Χρειάζεται νά βρεθοῦμε καὶ σέ κατάλληλο κλίμα. Ἡ ἀναστροφή μέ τὸν Χριστό, ἡ συζήτηση, ἡ μελέτη, ἡ ψαλτική, τό καντηλάκι, τό θυμίαμα γίνονται τό κατάλληλο κλίμα, ὥστε ὅλα νά γίνουν ἀπλά, «ἐν ἀπλότητι καρδίας»⁴. Διαβάζοντας τίς ψαλμωδίες, τίς ἀκολουθίες μέ ἔρωτα, χωρὶς νά τό καταλάβομε γινόμαστε ἅγιοι. Εὐφραινόμαστε μέ τὰ θεῖα λόγια. Αὐτὴ ἡ εὐφροσύνη, αὐτὴ ἡ χαρά εἶναι ἡ δική μας προσπάθεια, γιὰ νά μποῦμε εὐκολα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς προσευχῆς, ἡ προθέρμανση, ὅπως λέμε. Μποροῦμε καὶ νά φέρομε στὸ νοῦ μας ὠραῖες εἰκόνες ἀπὸ τοπία πού εἶδαμε. Αὐτὴ ἡ προσπάθεια εἶναι ἀπαλή, ἀναίμακτη. Ἀλλά μήν ξεχνᾶμε αὐτό πού εἶπε ὁ Κύριος: «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»⁵.

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος θά μᾶς διδάξει τήν προσευχή. Δέν θά τὴ μάθομε μόνοι μας, οὔτε ἄλλος κανεὶς θά μᾶς τὴ μάθει. Μὴ λέμε, «ἔκανα τόσες μετάνοιες, ἐξασφάλισα τώρα τὴν χάρι», ἀλλὰ νά ζητᾶμε νά λάμψει ἐντός μας τό ἀκή-

3. Θεία Λειτουργία Ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, εὐχή τοῦ Εὐαγγελίου.

4. Σοφ. Σολ. 1, 13.

5. Ἰωάν. 15, 5.

ρατον φῶς τῆς θείας γνώσεως καί νά ἀνοίξει τά πνευματικά μας μάτια, γιά νά κατανοήσουμε τά θεῖα Του λόγια.

Μέ τόν τρόπο αὐτό, χωρίς νά τό καταλάβομε, ἀγαπάμε τόν Θεό χωρίς σφιζίματα, προσπάθεια κι ἀγώνα. Αὐτά πού εἶναι δύσκολα στούς ἀνθρώπους γιά τόν Θεό εἶναι πολύ εὐκόλα. Τόν Θεό θά Τόν ἀγαπήσουμε ξαφνικά, ὅταν ἡ χάρις θά μᾶς ἐπισκιάσει. Ἄν ἀγαπήσουμε πολύ τόν Χριστό, ἡ εὐχή θά λέγεται μόνη της. Ὁ Χριστός θά εἶναι συνεχῶς στό μυαλό μας καί στήν καρδιά μας.

Γιά νά μένομε, ὅμως, σ' αὐτή τήν κατάσταση καί νά μὴν τή χάνομε, θέλει ἔρωτα θεῖο, θέλει θεία, φλογερή ἀγάπη στόν Χριστό. Ὁ ἔρωσ ἀπευθύνεται σέ ἕνα ὄν ἀνώτερο. Ὁ ἐραστής, ὁ Θεός, ποθεῖ τόν ἐρώμενο καί ὁ ἐρώμενος θέλει νά φθάσει τόν ἐραστή. Ὁ ἐραστής ἀγαπάει τόν ἐρώμενο μέ μία θεία καί τελεία ἀγάπη. Ὁ Θεός, πού ἀγαπάει τόν ἄνθρωπο, εἶναι ἀνιδιοτελής.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τόν Θεό εἶναι ἀνώτερη, ὅταν ἐκφράζεται ὡς εὐγνωμοσύνη. Εἶναι ἀνάγκη ν' ἀγαπάμε, ὅχι ὡς καθήκον, ἀλλ' ὅπως εἶναι ἡ ἀνάγκη νά τρῶμε. Πολλές φορές ἐμεῖς πλησιάζομε στόν Θεό ἀπό ἀνάγκη ν' ἀκουμπήσουμε, ἐπειδὴ δέν μᾶς ἀναπαύουν ὅλα γύρω μας καί νιώθομε ἐρημιά.

*Γιά νά ἔλθει ὁ Χριστός μέσα μας,
πρέπει ἡ καρδιά νά εἶναι καθαρή*

Ἡ θεία χάρις μᾶς διδάσκει τό δικό μας χρέος. Γιά νά τήν προσελκύσουμε, θέλει ἀγάπη, λαχτάρα. Ἡ χάρις τοῦ

Θεοῦ θέλει θεῖο ἔρωτα. Ἡ ἀγάπη ἀρκεῖ, γιά νά μᾶς φέρει στήν κατάλληλη «φόρμα» γιά προσευχή. Μόνος Του θά ἔλθει ὁ Χριστός καί θά ἐγκύψει στήν ψυχὴ μας, ἀρκεῖ νά βρεῖ ὁρισμένα πραγματάκια πού νά Τόν εὐχαριστοῦν· ἀγαθή προαίρεση, ταπείνωση καί ἀγάπη. Χωρίς αὐτά δέν μπορούμε νά ποῦμε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με».

Ἔχομε, ἐπὶ παραδείγματι, ἕνα ραδιόφωνο. Ὅταν ἔχομε στραμμένη τήν κεραία του στό σημεῖο «1», ἃς ποῦμε, ὅπου βρίσκονται οἱ πιό πολλοὶ πομποί, τότε ἀκούγεται ἡ ἐκπομπὴ καλύτερα. Στό σημεῖο «2» δέν ἔχει τόσους πομπούς καί ἀκούγεται κάπως λιγότερο. Στό σημεῖο «3» δέν ἀκούγεται καθόλου καλά. Τό ἴδιο γίνεται καί στήν ἐπικοινωνία μέ τό θεῖον. Ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι στραμμένη στό «1», ἡ ἐπικοινωνία γίνεται πολύ καλά. Αὐτό ὀφείλεται, βέβαια, σέ δύο βασικές προϋποθέσεις, στήν ἀγάπη καί στήν ταπείνωση. Μέ τίς προϋποθέσεις αὐτές ἡ ψυχὴ ἐπικοινωνεῖ μέ τόν Θεό, ἀκούει τή φωνή Του, δέχεται τό λόγο Του, παίρνει δύναμη καί χάρι θεϊκή, μεταμορφώνεται. Στρέφεται στόν Θεό μέ ἀπαλό τρόπο καί κατανύσσεται. Ὅταν ὑπάρχει λιγότερη ἀγάπη καί ταπείνωση —θέση «2»— ἐπικοινωνοῦμε λιγότερο καλά μέ τό θεῖον. Ὅταν πάρει ἡ ψυχὴ τή θέση «3», δέν γίνεται καθόλου καλὴ ἐπικοινωνία, διότι εἶναι γεμάτη ἀπὸ πάθη, μίση, ἐχθρότητες καί δέν μπορεῖ νά ἀνέλθει.

Γιά νά ἔλθει ὁ Χριστός μέσα μας, ὅταν Τόν ἐπικαλούμαστε μέ τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ», πρέπει ἡ καρδιά νά εἶναι καθαρὴ, νά μὴν ἔχει κανένα ἐμπόδιο, νά εἶναι ἐλεύθερη ἀπὸ μίσος, ἀπὸ ἐγωισμό, ἀπὸ κακία. Πρέπει νά Τόν

ἀγαπᾶμε καὶ νὰ μᾶς ἀγαπάει. Ἄν, ὅμως, ἔχομε μέσα μας κάποιο κατὰκριμα, πάλι ὑπάρχει κάποιο μυστικό. Καὶ τό μυστικό εἶναι νὰ ζητήσουμε συγγνώμη ἢ νὰ τό ποῦμε στὸν πνευματικό. Ἄλλ' αὐτό θέλει ταπείνωση, ὅπως εἴπαμε. Ἄμα συμμορφωθεῖς ἐφαρμόζοντας τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ δέν ἔχεις τύψεις στὴ συνείδησή σου καὶ ἔχεις ἡρεμία καὶ κἀνεις καλὰ ἔργα, μπαίνει στὴν προσευχή ἀπαλά, χωρὶς νὰ τό καταλάβεις. Ἐπειτα περιμένεις ἀπλά, σιγά σιγά, μέχρι νὰ ἔλθει ἡ χάρις.

Σέ καθετί πού συμβαίνει, νὰ ρίχνετε τό βάρος στὸν ἐαυτό σας. Νὰ προσεύχεσθε μέ ταπείνωση, νὰ μὴν αὐτοδικαιώνεσθε. Βλέπετε, γιὰ παράδειγμα, ἀντιζηλία ἀπὸ ἀπέναντι; Προσευχὴ ἐσεῖς μέ ἀγάπη, γιὰ νὰ ρίξετε ἀγάπη στὴν ἀντιζηλία. Ἀκοῦτε συκοφαντία ἐναντίον σας; Προσευχθεῖτε. Προσέχετε, γιατί «καὶ θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται»⁶. Ὁ παραμικρὸς γογγυσμὸς κατὰ τοῦ πλησίον ἐπηρεάζει τὴν ψυχὴ σας καὶ δέν μπορεῖτε νὰ προσευχηθεῖτε. Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, ὅταν βρίσκει ἔτσι τὴν ψυχὴ, δέν τολμάει νὰ πλησιάσει.

*Νὰ ζητᾶμε ἀπ' τὸν Θεό νὰ γίνει
τό θέλημά Του στὴ ζωὴ μας*

Οἱ προσευχές μας δέν εἰσακούονται, διότι δέν εἴμαστε ἄξιοι. Πρέπει νὰ γίνεις ἄξιος, γιὰ νὰ προσευχηθεῖς. Δέν εἴ-

6. Σοφ. Σολ. 1, 10.

μαστε ἄξιοι, διότι δέν ἀγαπᾶμε τὸν πλησίον μας ὡς ἐαυτόν. Τό λέει ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: «Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπαγε πρῶτον, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου»⁷. Νὰ πάεις πρῶτα νὰ συμφιλιωθεῖς μέ τὸν ἀδελφό σου, νὰ συγχωρεθεῖς, γιὰ νὰ γίνεις ἄξιος. Ἄν δέν γίνῃ αὐτό, δέν μπορεῖς νὰ προσευχηθεῖς. Ἄν δέν εἶσαι ἄξιος, δέν μπορεῖς νὰ κάνεις τίποτα. Ὅταν τακτοποιήσεις ὅλες τίς ἐκκρεμότητες καὶ ἐτοιμασθεῖς, τότε πάεις καὶ προσφέρεις τὸ δῶρο σου.

Ἄξιοι γίνονται ὅσοι ἐπιθυμοῦν καὶ λαχταροῦν νὰ γίνουν τοῦ Χριστοῦ, ὅσοι δίνονται στοῦ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Νὰ μὴν ἔχεις κανένα θέλημα, αὐτό ἔχει μεγάλη ἀξία, εἶναι τό πᾶν. Ὁ σκλάβος δέν ἔχει κανένα θέλημα. Τό νὰ μὴν ἔχομε κανένα θέλημα μπορεῖ νὰ γίνῃ μ' ἓναν τρόπο ἀπαλό· μέ τὴν ἀγάπη στὸν Χριστό καὶ τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν Του. «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν»⁸. Χρειάζεται ἀγώνας. Ἔχομε νὰ παλέψουμε «πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου»⁹. Ἔχομε νὰ παλέψουμε μέ τὸν «λέοντα τὸν ὠρυόμενον»¹⁰. Δέν ἐπιτρέπεται στὸν ἀγῶνα νὰ ἐπιτύχει ὁ πολυμήχανος.

Αὐτό προϋποθέτει δάκρυα, μετάνοια, προσευχή, ἐλεη-

7. Ματθ. 5, 23-24.

8. Ἰωάν. 14, 21.

9. Ἐφ. 6, 12.

10. Πρβλ. Α' Πέτρ. 5, 8

μοσύνη, αίτηση μέ συνοδεία τήν ἐμπιστοσύνη στόν Χριστό καί ὄχι τήν ὀλιγοπιστία. Μόνον ὁ Χριστός μπορεῖ νά μᾶς βγάλει ἀπ' τόν κλοιό τῆς ἐρημιᾶς. Προσευχή καί μετάνοια καί ἐλεημοσύνη. Δώστε ἔστω κι ἓνα ποτήρι νερό, ἂν δέν ἔχετε χρήματα. Καί νά ξέρετε ὅτι ὅσο ἀγιάζεσθε, τόσο εἰσ ακοῦνται οἱ προσευχές σας.

Νά μήν ἐκβιάζουμε μέ τίς προσευχές μας τόν Θεό. Νά μή ζητᾶμε ἀπ' τόν Θεό νά μᾶς ἀπαλλάξει ἀπό κάτι, ἀσθένεια κ.λπ., ἥ νά μᾶς λύσει τά προβλήματά μας, ἀλλά νά ζητᾶμε δύναμη καί ἐνίσχυση ἀπό Ἐκεῖνον, γιά νά τά ὑπομένομε. Ὅπως Ἐκεῖνος χροῦει μέ εὐγένεια τήν πόρτα τῆς ψυχῆς μας, ἔτσι κι ἐμεῖς νά ζητᾶμε εὐγενικά αὐτό πού ἐπιθυμοῦμε κι ἂν ὁ Κύριος δέν ἀπαντάει, νά σταματᾶμε νά τό ζητᾶμε. Ὅταν ὁ Θεός δέν μᾶς δίδει κάτι πού ἐπίμονα ζητᾶμε, ἔχει τό λόγο Του. Ἐχει κι ὁ Θεός τά «μυστικά» Του. Ἐφόσον πιστεύουμε στήν ἀγαθή Του πρόνοια, ἐφόσον πιστεύουμε ὅτι Ἐκεῖνος γνωρίζει τά πάντα ἀπ' τή ζωή μας κι ὅτι πάντα θέλει τό ἀγαθόν, γιατί νά μή δείχνουμε ἐμπιστοσύνη; Νά προσευχόμαστε ἀπλά καί ἀπαλά, χωρίς πάθος καί ἐκβιασμό. Ξέρομε ὅτι παρελθόν, παρόν καί μέλλον, ὅλα εἶναι γνωστά, γυμνά καί τετραχηλισμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, «...οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον Αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνά καί τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς Αὐτοῦ»¹¹. Ἐμεῖς νά μήν ἐπιμένομε· ἡ προσπάθεια κάνει κακό ἀντί γιά καλό. Μήν κυνηγᾶμε ν' ἀποκτήσουμε αὐτό πού θέλομε, ἀλλά νά τ' ἀφήνομε

11. Ἐβρ. 4, 13.

στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Γιατί, ὅσο τό κυνηγᾶμε, τόσο αὐτό ἀπομακρύνεται. Ἄρα, λοιπόν, ὑπομονή καί πίστη καί γαλήνη. Κι ἂν τό ξεχάσουμε ἐμεῖς, ὁ Κύριος ποτέ δέν ξεχνάει κι ἂν εἶναι γιά τό καλό μας, θά μᾶς δώσει αὐτό πού πρέπει κι ὅταν πρέπει.

Νά ζητᾶμε στήν προσευχή μόνο τή σωτηρία τῆς ψυχῆς μας. Δέν εἶπε ὁ Κύριος: «Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ... καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν»;¹² Εὐκόλα, εὐκολότατα ὁ Χριστός μπορεῖ νά μᾶς δώσει ὅ,τι ἐπιθυμοῦμε. Καί κοιτάξτε τό μυστικό. Τό μυστικό εἶναι νά μήν τό ἔχετε στό νοῦ σας καθόλου νά ζητήσετε τό συγκεκριμένο πράγμα. Τό μυστικό εἶναι νά ζητᾶτε τήν ἐνωσή σας μέ τόν Χριστό ἀνιδιοτελῶς, χωρίς νά λέτε, «δῶσ' μου τοῦτο, ἐκεῖνο...». Εἶναι ἀρκετό νά λέμε, «Κύριε Ἰησοῦ, ἐλέησόν με». Δέν χρειάζεται ὁ Θεός ἐνημέρωση ἀπό μᾶς γιά τίς διαφορες ἀνάγκες μας. Ἐκεῖνος τά γνωρίζει ὅλα ἀσυγκρίτως καλύτερα ἀπὸ μᾶς καί μᾶς παρέχει τήν ἀγάπη Του. Τό θέμα εἶναι ν' ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτή τήν ἀγάπη μέ τήν προσευχή καί τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν Του. Νά ζητᾶμε νά γίνει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ· αὐτό εἶναι τό πιό συμφέρον, τό πιό ἀσφαλές γιά μᾶς καί γιά ὅσους προσευχόμαστε. Ὁ Χριστός θά μᾶς τά δώσει ὅλα πλούσια. Ὅταν ὑπάρχει ἔστω καί λίγος ἐγωισμός, δέν γίνεται τίποτα.

12. Ματθ. 6, 33· Λουκ. 12, 31.

*Πρέπει νά πάμε μόνοι στὸν Θεό
ἐν ἀπλότητι καὶ ἀφελότητι καρδίας*

“Όταν ἔχομε μέ τόν Χριστό σχέση ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης, εἴμαστε εὐτυχισμένοι, ἔχομε χαρά. Ἔχομε τή χαρά τοῦ Παραδείσου. Αὐτό εἶναι τό μυστικό. Καί τότε φωνάζομε μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Ἐμοὶ γάρ τὸ ζῆν Χριστός καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος»¹³ καί: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹⁴. Ὡ, τί εἶναι αὐτά! Τρέλα! Ὅλα νά γίνονται ἀπλά, ἀπαλά.

Πρέπει νά πάμε μόνοι στὸν Θεό ἐν ἀπλότητι καὶ ἀφελότητι. Τί λέγει ὁ σοφός Σολομών; Χρειάζεται ἀπλότητα. «Φρονήσατε περὶ τοῦ Κυρίου ἐν ἀγαθότητι καὶ ἐν ἀπλότητι καρδίας ζητήσατε Αὐτόν· ὅτι εὐρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν Αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν Αὐτῷ»¹⁵. Ἡ ἀπλότητα εἶναι ἀγία ταπείνωση, δηλαδή ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν Χριστό. Νά δίνομε στὸν Χριστό ὅλη μας τή ζωή. Λέμε στὴν Θεία Λειτουργία, «...πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»¹⁶ καὶ σέ ἄλλο σημεῖο, «Σοὶ παρακατιθέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα, Δέσποτα φιλόανθρωπε, καὶ παρακαλοῦμέν Σε καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν»¹⁷.

13. Φιλ. 2, 1.

14. Γαλ. 2, 20.

15. Σοφ. Σολ. 1, 1-2.

16. Μικρὰ καὶ Μεγάλῃ Συναπτή, καταληκτήριος προτροπή.

17. Θεία Λειτουργία Ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, εὐχή πρὸ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς.

Εἶχε ἔλθει ἓνας δεσπότης πρὶν ἀπὸ καιρό νά μιλήσομε. Λέγαμε γιὰ τὴν προσευχή. Τοῦ λέγω:

— Τί θά πεῖ νά προσευχόμαστε «ἐν ἀπλότητι καρδίας καὶ ἀφελότητι»;

— Μέ ἀπλότητα.

— Τό καταλαβαίνεις αὐτό, Σεβασμιώτατε;

— Τό καταλαβαίνω.

— Ἔ, ἐγὼ δέν τό καταλαβαίνω, εἶναι μυστήριο. Αὐτό γίνεται μόνο μέ τή θεία χάρι.

— Ἀ, οὔτε ἐγὼ τό καταλαβαίνω, μοῦ λέει. Σ' εὐχαριστῶ πού μοῦ λέεις ὅτι μόνο μέ τή θεία χάρι κατανοεῖται καὶ κατορθοῦται ἡ ἀπλότητα καὶ ἀφελότητα.

Ἔτσι ν' ἀγωνίζεσθε στὴν πνευματικὴ ζωὴ, ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς βία. Τό ἀπλό καὶ ἀπαλό εἶναι ἓνας ἀγιότατος τρόπος τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἀλλά δέν εἶναι δυνατό νά τό μάθεις ἔτσι ἀπ' ἑξῶ. Πρέπει μυστικά νά μπεῖ μέσα σου, ὥστε ἡ ψυχὴ σου νά ἐνστερνίζεται τὸν τρόπο αὐτόν μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ὅμως πολλές φορές, ἐνῶ θέλομε νά τὸν ἐπιτύχομε, τό παίρνει εἴδηση ὁ ἀντίθετος καὶ μᾶς ἐμποδίζει. Νά ἐφαρμόζετε τό «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου»¹⁸. Ὅταν τό θέλεις, ὅταν ἐκβιάζεις τό θεῖον, δέν ἔρχεται. Θά ἔλθει «ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷς καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκεις»¹⁹. Ἐδῶ ὑπάρχει μυστήριο· δέν μπορῶ νά σᾶς τό ἐξηγήσω. Ὅπως μοῦ συνέβηκε στὴν Πάτμο²⁰.

18. Ματθ. 6, 3.

19. Πρβλ. Ματθ. 24, 50· Λουκ. 12, 46.

20. Βλ. σ. 520-522.

Όταν χάνετε τή θεία χάρι, νά μήν κάνετε τίποτα. Νά συνεχίζετε τή ζωή σας καί τόν αγώνα σας άπλά, άπαλά, ώσπου χωρίς αγωνία νά έλθει πάλι ή αγάπη καί ό έρωτας καί ή λαχτάρα στόν Χριστό. Καί τότε όλα πᾶνε καλά. Καί τότε ή χάρις σᾶς γεμίζει καί χαιρόσαστε. Ένα μυστικό εἶναι οἱ ἀκολουθίες. Νά ἐπιδίδεσθε σέ αὐτές καί ή χάρις τοῦ Θεοῦ μυστικά θά έλθει.

Τό κλειδί γιά τήν πνευματική ζωή εἶναι ή εὐχή

Νά προσεύχεσθε στόν Θεό μέ άνοικτά τά χέρια. Αυτό εἶναι τό μυστικό τῶν αγίων. Μόλις άνοιγαν τά χέρια τους, τούς έπεσκέπτετο ή θεία χάρις. Οἱ Πατέρες τῆς Έκκλησίας χρησιμοποιοῦν ώς πιό άποτελεσματική τή μονολόγιστη εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, έλέησόν με». Τό κλειδί γιά τήν πνευματική ζωή εἶναι ή εὐχή. Τήν εὐχή δέν μπορεῖ κανείς νά τή διδάξει, οὔτε τά βιβλία, οὔτε ό γέροντας, οὔτε κανείς. Ό μόνος διδάσκαλος εἶναι ή θεία χάρις. Ἐάν σᾶς πῶ ότι τό μέλι εἶναι γλυκό, εἶναι ρευστό, εἶναι ἔτσι κι ἔτσι, δέν θά καταλάβετε, ἄν δέν τό γευθεῖτε. Τό ἴδιο καί στήν προσευχή, ἄν σᾶς πῶ, «εἶναι ἔτσι, νιώθεις ἔτσι» κ.λπ., δέν θά καταλάβετε, οὔτε θά προσευχηθεῖτε, «εἰ μή ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι»²¹.

Μόνο τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, μόνο ή χάρις τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νά έμπνεύσει τήν εὐχή. Δέν εἶναι δύσκολο νά πεῖτε

τήν εὐχή· ἀλλά δέν μπορεῖτε νά τήν πεῖτε σωστά, γιατί κλωτσάει ό παλαιός έαυτός σας. Ἐάν δέν μπεῖτε στήν ἀτμόσφαιρα τῆς χάριτος, δέν θά μπορέσετε νά κάνετε τήν εὐχή. Μόλις ἀκούσετε προσβλητικό λόγο, λυπᾶσθε καί μόλις σᾶς ποῦν καλό λόγο, χαίρεσθε καί λάμπετε; Μ' αὐτό δείχνετε ότι δέν εἴστε ἔτοιμοι, δέν ἔχετε τίς προϋποθέσεις. Γιά νά έλθει ή θεία χάρις, πρέπει ν' ἀποκτήσετε τίς προϋποθέσεις, τήν αγάπη καί τήν ταπείνωση, διαφορετικά δημιουργεῖται ἀντίδραση. Γιά νά μπεῖτε σ' αὐτή τή «φόρμα», θά ξεκινήσετε ἀπ' τήν ὑπακοή. Πρέπει πρῶτα νά δοθεῖτε στήν ὑπακοή, γιά νά έλθει ή ταπείνωση. Βλέποντας τήν ταπείνωση, ό Κύριος στέλνει τή θεία χάρι κι ἔπειτα ἔρχεται μόνη, ἀβίαστα, ή προσευχή. Ἐάν δέν κάνετε ὑπακοή καί δέν ἔχετε ταπείνωση, ή εὐχή δέν ἔρχεται καί ὑπάρχει καί φόβος πλάνης. Νά έτοιμάζεσθε σιγά σιγά, άπαλά άπαλά καί νά κάνετε τήν εὐχή μέσα στό νοῦ. Ὅ,τι εἶναι στό νοῦ, εἶναι καί στήν καρδιά.

Όταν έλθει ή χάρις, λέεις τό ὄνομα «Χριστός» καί γεμίζει ό νοῦς, γεμίζει κι ή καρδιά

Μόνο μέ τή θεία χάρι μπορεῖς νά προσευχηθεῖς. Καμία προσευχή δέν μπορεῖ νά γίνει χωρίς τή θεία χάρι. Ουμνηθεῖτε τή Σοφία Σειράχ: «Ἐν γάρ σοφίᾳ ρηθήσεται αἶνος καί Κύριος εὐοδώσει αὐτήν»²². Δηλαδή μόνον Αὐτός πού

21. Α΄ Κορ. 12, 3.

22. Σοφ. Σειρ. 15, 10.

κατέχει τή θεία σοφία μπορεί νά δοξολογήσει, καθώς πρέπει, τόν Θεό. Καί ὁ Κύριος μόνο δίδει χάρι πρὸς τοῦτο. Ὅταν ἔλθει ἡ χάρις, ὅταν ἔλθει ἡ ἀγάπη, λέεις τό ὄνομα «Χριστός» καί γεμίζει ὁ νοῦς, γεμίζει κι ἡ καρδιά. Ἡ ἀγάπη αὐτή, ἡ λαχτάρα αὐτή ἔχει καί βαθμούς. Ὅταν ζεῖς αὐτή τήν ἀγάπη, ἐπιθυμεῖς ν' ἀποκτήσεις τά πνευματικά, ὅταν εἶσαι ξύπνιος, ἀλλά τά ἴδια βλέπεις καί στά ὄνειρα. Τά πάντα νά τά κάνεις μέσα στήν ἀγάπη. Νά κινεῖσαι μέσα στήν ἀγάπη. Ἀπό ἀγάπη στόν Θεό νά κάνεις τόν κόπο, τόν κάθε κόπο. Νά αἰσθάνεσαι ἀγάπη, εὐγνωμοσύνη πρὸς τόν Θεό, χωρίς νά ἔχεις στό νοῦ σου νά ἐπιτύχεις κάτι. Ἀξία ἔχει νά λέεις τήν εὐχή μέ τρυφερότητα ψυχῆς, μέ ἀγάπη, μέ λαχτάρα, καί τότε δέν θά σοῦ φαίνεται κουραστική· ὅπως ὅταν λέεις, «μητέρα μου... πατέρα μου», καί νιώθεις πλήρη ἀνάπαυση.

Ὅχι λοιπόν βία, γιά ν' ἀποκτήσεις τήν εὐχή. Ὅχι, «θ' ἀγωνισθῶ, γιά ν' ἀποκτήσω τήν εὐχή καί νά κερδίσω τόν Παράδεισο». Νά μή σκέπτεσαι ὅτι στόν οὐρανό θά λάβεις ἑκατονταπλάσιονα. Νά λέεις τήν εὐχή χωρίς ὑπολογισμούς, χωρίς ὑστεροβουλίες, ὅχι γιά νά κερδίσεις κάτι. Κι ἂν κάνεις χίλιες μετάνοιες, γιά νά μπεῖς στόν Παράδεισο, δέν ἔχει ἀξία. Νά τό κάνεις ἀπό ἀγάπη κι ἂν ὁ Θεός θέλει νά σέ βάλει στήν κόλαση, ὅ,τι θέλει ἅς κάνει. Αὐτό σημαίνει ἀνιδιοτέλεια. Δέν ἔχει ἀξία νά κάνεις ἑκατό μετάνοιες καί νά μή νιώθεις τίποτα. Ἄς κάνεις εἴκοσι μόνο ἢ δεκαπέντε, ἀλλά νά γίνονται μέ συναίσθηση καί ἀγάπη στόν Κύριο καί μέ συμμόρφωση στίς θεῖες ἐντολές Του. Ἐτσι σιγά σιγά φεύγουν τά πάθη, ὑποχωροῦν οἱ ἁμαρτίες καί ἀ-

παλά ἀπαλά, χωρίς νά σφιγγόμαστε, μπαίνομε στήν προσευχή. Ἄμα εἶσαι ἄδειος, πού σημαίνει ὅτι δέν ἔχεις ἀγάπη, καί μετάνοιες καί προσευχή νά κάνεις, τίποτα δέν κάνεις. Καί ὅταν γιά ὅποιονδήποτε λόγο ἔρχεσαι σέ κατάνυξη, νά μή χάνεις τήν εὐκαιρία νά λέεις τήν εὐχή κι ἔτσι σιγά σιγά σοῦ γίνεται βίωμα. Ὅταν προχωρήσεις, δέν εἶναι ἡ σκέψη τῆς εὐχῆς, πού ἀκούγεται στό νοῦ, ἀλλά εἶναι κάτι ἄλλο. Εἶναι κάτι πού τό αἰσθάνεσαι μέσα σου, ἀλλά χωρίς ἐσύ νά κάνεις προσπάθεια. Αὐτό τό «κάτι» εἶναι ἡ θεία χάρις, πού σοῦ χαρίζει ὁ Χριστός.

Ἡ κατάνυξη εἶναι πάθος ἱερό· ὑποφέρεις χωρίς νά σφίγγεσαι. Ἐγώ ὅλα τά ἐξηγῶ μέ τήν Ἀγία Γραφή: «Ἄλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τήν πλευράν ἔνυξε καί εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καί ὕδωρ»²³. Κέντησε μέ τό βέλος, μέ τή λόγχῃ, κι ἔκανε πληγή. Αὐτή τή ρίζα ἔχει ἡ λέξη «κατάνυξη», ἀπό τό ρῆμα «νύττω, κατανύττω». Ἀκούστε με: «Κατανύττω» μέ μαχαίρι σημαίνει «πληγώνω πολλές φορές». Κι ὅταν πρόκειται γιά τήν ψυχή, τό «κατανύττομαι» σημαίνει ὅτι καταπληγώνομαι ἀπ' τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. «Κατατιτρώσκω», τί πάει νά πεῖ; «Τέτρωμαι τῆς σῆς ἀγάπης ἐγώ»²⁴. «Ὡρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καί ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ· ἐὰν εὕρητε τὸν ἀδελφιδόν μου, τί ἀπαγγεῖλητε αὐτῷ; ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγὼ εἰμί»²⁵. Δηλαδή λέει ἡ νύμφη, πού φάχνει νά

23. Ἰωάν. 19, 34.

24. Ἀγίας Εὐφημίας, *δοξαστικὸν αἰνῶν*.

25. Ἄσμα 5, 8.

εὔρει τόν Νυμφίο Χριστό: «Εἶμαι καταπληγωμένη ἀπ' τήν ἀγάπη μου γι' Αὐτόν. Πῶς νά Τόν ξεχάσω; Πῶς νά ζήσω δίχως Αὐτόν; Ὑποφέρω βαθιά, ὅταν Ἐκεῖνος εἶναι μακριά». Ἄρα κατάνυξη εἶναι ἓνας βαθύς πόνος. Πάθος ἱερό.

Ἄς πάρομε μία εἰκόνα ἀπ' τά ἀνθρώπινα. Ὁ ἐρωμένος δέν μπορεῖ νά ζήσει μακριά ἀπ' τό ἀγαπώμενο πρόσωπο, οὔτε χρειάζεται νά φέρει τό πρόσωπο ἀπ' τό νοῦ στήν καρδιά, ἀλλά μόλις δεῖ τήν ἐρωμένη, σκιρτάει ἡ καρδιά του. Ὅταν εἶναι μακριά καί τήν σκέπτεται, πάλι σκιρτάει ἡ καρδιά του. Δέν χρειάζεται νά κάνει καμία προσπάθεια. Ἔτσι καί μέ τόν Χριστό. Ἀλλά, βέβαια, ἐκεῖ εἶναι ὅλα θεῖα. Θεῖος ἔρω, θεία ἀγάπη, ὄχι σαρκική. Εἶναι ἡρεμη, ἀλλά καί πιό ἔντονη, πιό βαθιά. Κι ὅπως στή φυσική ἀγάπη, ὅταν δέν βλέπεις τό ἀγαπώμενο πρόσωπο, ὑποφέρεις, ἔτσι ὑποφέρεις κι ἐδῶ. Ἀλλά κι ὅπως, ὅταν εἶσαι κοντά στό ἀγαπώμενο πρόσωπο, ὑποφέρεις ἀπό ἀγάπη καί δακρύξεις, ἔτσι κι ἐδῶ ὑποφέρεις ἀπό ἀγάπη καί, χωρίς νά τό καταλάβεις, ἀναλύεσαι σέ δάκρυα ἀγάπης, κατανύξεως, χαρᾶς. Αὐτό εἶναι κατάνυξη. Δέν εἶναι, ὅμως, πάντα τά δάκρυα ἡ ἔνδειξη. Αὐτά εἶναι συχνά γυναικεία ἀδυναμία.

*Μέ ἀπαλό τρόπο νά βάλομε στό νοῦ μας
τόν Χριστό λέγοντας τήν εὐχή*

Ἡ νοερά προσευχή γίνεται μόνο ἀπό ἐκεῖνον πού ἔχει ἀποσπάσει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Δέν πρέπει νά γίνεται μέ τή σκέψη, «νά τή μάθω, νά τήν καταφέρω, νά τή φθάσω»,

γιατί μπορεῖ νά ὀδηγηθοῦμε στόν ἐγωισμό καί στήν ὑπερφάνεια. Χρειάζεται πείρα, λαχτάρα, ἀλλά καί σύνεση, προσοχή καί φρόνηση, γιά νά εἶναι ἡ προσευχή καθαρή καί θεάρεστη. Ἕνας λογισμός, «εἶμαι προχωρημένος», τά χαλάει ὅλα. Τί νά ὑπερηφανευθοῦμε; Δέν ἔχομε τίποτα δικό μας. Αὐτά τά θέματα εἶναι λεπτά.

Νά προσεύχεσθε χωρίς νά σχηματίζετε στό νοῦ σας εἰκόνες. Νά μή φαντάζεσθε τόν Χριστό. Οἱ Πατέρες ἐτόνιζαν τό ἀνεικόνιστον στήν προσευχή. Μέ τήν εἰκόνα ὑπάρχει τό εὐόλισθον, διότι ἐνδέχεται στήν εἰκόνα νά παρεμβληθεῖ ἄλλη εἰκόνα. Ἐνδέχεται καί ὁ πονηρός νά κάνει παρεμβολές καί νά χάσομε τήν χάρι.

Ἡ εὐχή νά γίνεται μέσα μας μέ τό νοῦ καί ὄχι μέ τά χεῖλη, γιά νά μή δημιουργεῖται διάσπαση καί ὁ νοῦς νά πηγαίνει ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ. Μέ ἓναν ἀπαλό τρόπο ἐμεῖς νά βάλομε στό νοῦ μας τόν Χριστό, λέγοντας ἀπαλά ἀπαλά: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Νά μή σκέπτεσθε τίποτα, παρά μόνο τά λόγια «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Τίποτ' ἄλλο. Τίποτα. Ἦρεμα, μέ τά μάτια ἀνοιχτά, γιά νά μήν κινδυνεύετε ἀπό φαντασίες καί πλάνες, μέ προσοχή καί ἀφοσίωση νά στρέφεσθε στόν Χριστό. Νά λέτε τήν εὐχή μέ τρόπο ἀπαλό καί ὄχι συνέχεια, ἀλλά ὅταν ὑπάρχει διάθεση καί ἀτμόσφαιρα κατανύξεως, ἡ ὁποία εἶναι δῶρο τῆς θείας χάριτος. Χωρίς τήν χάρι αὐτοῦ πνωτίζεσαι καί μπορεῖ νά πέσεις σέ φῶτα καί πλάνη καί παράκρουση.

Νά μή γίνεται ἡ εὐχή ἀγγάρια. Ἡ πίεση μπορεῖ νά φέρει μία ἀντίδραση μέσα μας, νά κάνει κακό. Ἐχουν ἀρρωστήσει πολλοί μέ τήν εὐχή, γιατί τήν ἔκαναν μέ πίεση.

Κάτι γίνεται, βέβαια, κι όταν τό κάνεις ἀγγάρια, ἀλλά δέν εἶναι ὑγιές. Οὔτε νά χρησιμοποιεῖτε τεχνητούς τρόπους. Δέν χρειάζεται οὔτε μικρό σκαμνάκι, οὔτε σχύψιμο τῆς κεφαλῆς, οὔτε κλείσιμο τῶν ματιῶν. Λένε πολλοί: «Κάτσε σ' ἓνα μικρό σκαμνάκι, σχύψε καί στύψου καί συγκεντρώσου». Ἀλλά ποῦ... Δοκιμάστε νά δεῖτε. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά συγκεντρωθεῖτε ιδιαίτερα, γιά νά πεῖτε τήν εὐχή. Δέν χρειάζεται καμία προσπάθεια, ὅταν ἔχεις θεῖο ἔρωτα. Ὅπου βρίσκεσθε, σέ σκαμνί, σέ καρέκλα, σέ αὐτοκίνητο, παντοῦ, στό δρόμο, στό σχολεῖο, στό γραφεῖο, στή δουλειά μπορείτε νά λέτε τήν εὐχή, τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», ἀπαλά, χωρίς πίεση, χωρίς σφίξιμο. Νά μή δένεσθε μέ τόν τόπο. Τό πᾶν εἶναι ὁ ἔρωτας στόν Χριστό. Ἄμα ἡ ψυχὴ σας ἐπαναλαμβάνει μέ λατρεία, μέ πόθο τίς πέντε λέξεις, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», δέν χορταίνει. Εἶναι λέξεις ἀχόρταστες! Σ' ὅλη σας τή ζωὴ νά τίς λέτε. Κρύβουν τόσους χυμούς!

*Τό νοῦ νά ἔχεις στόν Θεό
κι ἡ καρδιά αὐθόρμητα σκιρτάει ἀπό χαρά*

Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ καί κάτι πού μοῦ συνέβηκε πρὶν ἀπό λίγες μέρες. Εἶχε ἔλθει ἐδῶ ἀπ' τό Ἅγιον Ὅρος ἓνας μοναχός, πού ἀσχολεῖται μέ τή νοερά προσευχή. Μοῦ λέει, λοιπόν:

— Πῶς κάνεις τήν εὐχή; Κάθεσαι σέ χαμηλό σκαμνάκι, σκύβεις τό κεφάλι σου καί συγκεντρώνεσαι;

— Ὁχι. Μές στό νοῦ μου λέω τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» καθαρά καί προσέχω τίς λέξεις. «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με... Κύριε Ἰησοῦ...» ἔτσι τό κάνω μές στό νοῦ μου καί προσέχω μόνο τίς λέξεις.

— Γέροντα, δέν τά λέεις καλά, πολύ πλανεμένα τά λέεις. Πρέπει ὁ νοῦς νά εἶναι μές στήν καρδιά· γι' αὐτό λέγεται «καρδιακή προσευχή».

— Νά σοῦ πῶ καί κάτι ἄλλο. Μερικές φορές πού τύχαινε νά ἔχω κανέναν πειρασμό, ἔβαζα στό νοῦ μου τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τοῦ Ἑσταυρωμένου, μέ καρφωμένα τά χέρια καί τά πόδια νά στάζουν αἷμα, μέ τό ἀκάνθινο στεφάνι νά τοῦ τρυπάει τό μέτωπο κι ἐγώ, γονατισμένος στά πόδια Του, Τοῦ ἔλεγα: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με».

— Καί δέν ἔβαζες τό νοῦ στήν καρδιά;

— Ὁχι, τοῦ λέω.

— Ἐχεις πλάνη, μοῦ λέει. Πρέπει ὁ νοῦς νά εἶναι στήν καρδιά, γι' αὐτό καί λέγεται «καρδιακή προσευχή». Πλάνη!

Ἐπῆγε νά φύγει.

— Γέροντα, τοῦ λέω, ἄκου νά σοῦ πῶ. Ἐκεῖ ὅπου λέω τήν εὐχή στό νοῦ μου, καμιά φορά ἡ χαρά μου δυναμώνει κι ὅταν δυναμώσει ἡ χαρά μου λέγοντας τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...», αἰσθάνομαι τό νοῦ μου νά σκιρτάει μαζί μέ τήν καρδιά. Δηλαδή αἰσθάνομαι τό νοῦ μου νά πέφτει στήν καρδιά κι ἐκεῖ νιώθω ὅλη αὐτή τή χαρά, λέγοντας τήν εὐχή. Ἀρχίζω νοερά καί μετά πηγαίνει μόνος του ὁ νοῦς μου, ὅταν ἔλθει ἡ χαρά.

— 'Α, έτσι, αυτό είναι! μου λέει. Μέ συγχωρεῖς πού εἶπα «πλάνη».

Ὁ νοῦς εἶναι πού σκέπτεται. Ἡ καρδιά δέν σκέπτεται. Τό νοῦ νά ἔχετε στόν Θεό καί ἡ καρδιά σκιρτάει ἀπό χαρά αὐθόρμητα. Κατανύσσεται. Γιά νά ἔλθει ὁ Χριστός στήν καρδιά, πρέπει νά Τόν ἀγαπήσετε. Γιά νά Τόν ἀγαπήσετε, πρέπει νά σᾶς ἀγαπήσει πρῶτα Ἐκεῖνος. Πρέπει πρῶτα ὁ Θεός νά σᾶς γνωρίσει καί μετά ἐσεῖς. Θά ἐγκύψει καί Αὐτός, ἄν ἐσεῖς πρῶτα Τοῦ τό ζητήσετε. Γιά νά σᾶς ἀγαπήσει, πρέπει νά εἴστε ἄξιοι. Γιά νά εἴστε ἄξιοι, πρέπει νά κάνετε προετοιμασία.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, μακριά ἡ ἰδιοτέλεια. Ἡ προσευχή πρέπει νά εἶναι ἀνιδιοτελής. Ὅλα νά γίνονται μυστικά, ἀνιδιοτελῶς. Δηλαδή νά μή σκέπτεσθε πῶς, ἄν συγκεντρωθεῖτε μέ τό νοῦ, ἡ χάρις θά ἔλθει καί στήν καρδιά καί θά ἔχετε καί σκίρτημα. Νά μήν προσεύχεσθε μ' αὐτόν τόν ὑπολογισμό ἀλλά μέ ἀπλότητα καί ταπεινωση. Ν' ἀποβλέπετε πάντοτε στή δόξα τοῦ Θεοῦ. Τί σᾶς εἶπα γιά τ' ἀηδόνι; Ἐκεῖνο ψάλλει, χωρίς νά τό βλέπει κανείς. Ἔτσι νά εἴστε, ἀνιδιοτελεῖς. Νά δίδεσθε στή λατρεία τοῦ Θεοῦ μυστικά.

Προσέχετε ὅμως! Ὅπως εἶπαμε, «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου». Νά μήν παίρνει εἶδηση ὁ κακός ἑαυτός. Νά ζεῖτε τόν Παράδεισο καί νά μήν τό γνωρίζει ὁ κακός ἑαυτός σας καί τό φθονήσει. Μὴν ξεχνᾶτε ὅτι ὑπάρχει κι ὁ φθόνος τοῦ ἀντιθέτου.

Προετοιμασία εἶναι ἀκόμη νά μάθετε νά τηρεῖτε τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Νά διώχνετε τά πάθη, κατάκριση, θυμό κ.λπ. μ' ἓναν τρόπο μαλακό. Δηλαδή νά μή χτυπᾶτε ἀπ-

ευθείας τό κακό, ἀλλά περιφρονώντας τό πάθος νά στρέψετε μέ ἀγάπη πρὸς τόν Θεό. Ν' ἀσχολεῖσθε μέ τοὺς ὕμνους, τά τροπάρια τῶν ἁγίων, τῶν μαρτύρων καί τοὺς ψαλμούς τοῦ Δαβίδ. Νά μελετᾶτε τὴν Ἁγία Γραφή καί τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Μ' αὐτό τόν τρόπο ἡ ψυχὴ σας θ' ἀπαλύνεται, θ' ἁγιάζεται, θά θεοῦται, θά εἶναι ἔτοιμη ν' ἀκούσει τοῦ Θεοῦ τά μηνύματα.

Σιγὰ σιγὰ θά σᾶς ἐπισκέπτεται ἡ χάρις. Θά μπαίνετε μέσ στή χαρά. Θ' ἀρχίσετε νά ζεῖτε στήν εἰρήνη, ὅποτε μετὰ θά γίνετε πιό δυνατοί μέ τὴ θεία χάρι. Δέν θά θυμῶνετε, δέν θά ἐκνευρίζεσθε, δέν θά παρεξηγεῖτε, δέν θά κατακρίνετε, θά τοὺς δέχεσθε ὅλους μέ ἀγάπη. Θά ἔχετε ἐκεῖνο πού λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται... οὐκ ἀσχημονεῖ... οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει»²⁶. Ἡ εὐχή καθαρίζει τὴν ψυχὴ καί κρατάει τό νοῦ. Τό τελειότερο ἔργο γίνεται στ' ἄδυτα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι κλεισμένα ἐρμητικά, γνωστά μόνο στόν Θεό. Ἔτσι βλέπομε κάτι τό συγκλονιστικό: ἀνθρώπους πού μεταβάλλονται σέ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, ἄν καί ἔφθασαν στὰ βᾶθη τῆς αὐτοκαταστροφῆς τους.

Κι ἐγὼ ὁ καημένος, σαράβαλο εἶμαι, αὐτὴ τὴν προσπάθεια κάνω. Δέν ἀναλύομαι σέ προσευχές ἔτσι φανερά, ἀλλά μυστικά προσεύχομαι. Καταλάβετε; Ἔρχεται ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ κι ἐπισκιάζει κι ἐσᾶς. Δίδει μιὰ δροσιά, μιὰ

26. Α' Κορ. 13, 4-8.

χάρι και σ' ἐσᾶς, πού μένομε μαζί, πού τρῶμε μαζί, πού συζητοῦμε, πού προσευχόμαστε, πού ἀναστρεφόμαστε ἀπλά. Καταλάβετε; Μόνον ἓνας ἀπερίσκεπτος, ἓνας «χο-ντρός», πού δέν μπόρεσε ἡ προσευχή νά τόν συγκινήσει, μένει ξένος ὡς πρὸς τήν χάρι. Νά προσεύχεσθε νά σᾶς φανερώσει ὁ Θεός τὰ ἄδηλα. Εἶναι πολλά πού δέν τὰ ξέρομε. Νά λέτε στόν Χριστό: «Ὅ,τι θέλεις Ἐσύ, ὅ,τι θέλει ἡ ἀγάπη Σου, Κύριε». Ἐκεῖνος θά σᾶς ὁδηγήσει. Σέ Αὐτόν ν' ἀτενίζετε.

*Ἡ νοερά προσευχή δέν γίνεται
χωρίς πνευματικό ὁδηγό*

Γιά ν' ἀσχοληθεῖτε μέ τή νοερά προσευχή ἀποκλειστικά, πρέπει νά ἔχετε τήν καθοδήγηση τοῦ πνευματικοῦ. Ἡ νοερά προσευχή δέν γίνεται χωρίς πνευματικό ὁδηγό. Ὑπάρχει κίνδυνος ἡ ψυχὴ νά παραπλανηθεῖ. Θέλει προσοχή. Ἐκεῖνος θά σᾶς διδάξει νά μπεῖτε στή σειρά γιά τήν εὐχή, γιατί, ἂν δέν μπεῖτε στή σειρά, ὑπάρχει φόβος νά δεῖτε τό φῶς τό ἀντίθετο, νά ζεῖτε στήν πλάνη καί νά σκοτισθεῖτε, ὁπότε τότε ἀγριεῦει κανεῖς, ἀλλάζει τό ὕφος του κ.λπ. Αὐτός εἶναι ὁ διχασμός τῆς προσωπικότητος. Εἶδατε πῶς δημιουργεῖται ἡ πλάνη; Ἄν, ὅμως, προχωρεῖτε στήν εὐχή μέ τίς συμβουλές τοῦ γέροντα, θά δεῖτε τό ἀληθινό φῶς.

Πρέπει ὁ πνευματικός νά εἶναι ἔμπειρος στή νοερά προσευχή. Δέν μπορεῖ, ἂν προσεύχεται ἔτσι μηχανικά καί δέν ἔχει αἰσθανθεῖ τήν προσευχή μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, νά

πεῖ στόν ἄλλο πῶς νά προσεύχεται. Θά τό πεῖ, βέβαια, ὅπως τό ἔχει διαβάσει στά βιβλία καί ὅπως τό λένε οἱ Πατέρες. Ὀλόκληρα βιβλία ἔχουν γραφεῖ πού ὁμιλοῦν περί προσευχῆς. Καί τόσοι τὰ διαβάζουν καί κανεῖς δέν ξέρει νά προσευχηθεῖ. Θά πεῖς: «Τὰ διαβάζομε, μαθαίνομε τόν τρόπο, προετοιμαζόμαστε κι ὁ Θεός εὐλογεῖ καί μᾶς στέλνει τήν χάρι Του καί τὰ καταλαβαίνομε». Ναί, ἀλλά εἶναι μυστήριο. Μυστήριο ἡ προσευχή καί προπάντων ἡ νοερά προσευχή.

Φοβερή πλάνη μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ μέ τή νοερά προσευχή. Τίς ἄλλες τίς προσευχές τίς κάνομε κάπως μέ τό μυαλό μας. Ἀπλά τίς λέμε καί τίς ἀκοῦνε τ' αὐτιά μας· ἔχουν ἄλλο τρόπο. Ἀλλά ἡ νοερά προσευχή εἶναι κάτι ἄλλο. Κάτι ἄλλο πού, ἂν σ' αὐτό τό νοερό ἀναφθεῖ ἡ ἔφεσις ὅχι ἀπ' τόν καλό ἑαυτό σου ἀλλά ἀπ' τόν ἄλλο, τόν ἐγωιστή, ὅπωςδῆποτε θ' ἀρχίσεις νά βλέπεις τὰ φῶτα, ὅχι τό φῶς τοῦ Χριστοῦ, ὅπωςδῆποτε θ' ἀρχίσεις νά αἰσθάνεσαι μία φευτοχαρά. Ἀλλά ἔξω στή ζωὴ σου, στίς συναναστροφές σου θά εἶσαι πιό ἀγριος καί πιό θυμώδης καί πιό ὀργίλος καί πιό ἀγχώδης. Ἐ, νά λοιπόν τό γνῶρισμα τοῦ πλανεμένου. Ὁ πλανεμένος δέν δέχεται τήν πλάνη του. Εἶναι φανατισμένος καί κάνει κακό. Ὅπως συμβαίνει μέ τοὺς ζηλωτές, ἀλλά μέ ζῆλο οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. Ἀκοῦστε ἓνα παράδειγμα.

Ὁ Γέροντας, ὁ Ἅγιος Μακάριος, θά πῆγαινε σέ κάποια πανήγυρη μέ τόν ὑποτακτικό του. Ὁ ὑποτακτικός πῆγαινε μπροστά. Ἦταν ἀκόμη ἀρχάριος κι εἶχε τό ζῆλο τόν ἀρχαρίτικο. Λοιπόν, ἐκεῖ πού πῆγαινε, συναντάει ἓναν

είδωλολάτρη, ιερέα τῶν εἰδώλων. Τοῦ κακομίλησε, τοῦ εἶπε:

— Ποῦ πάεις, πλανεμένε;

Τότε ἐκεῖνος θύμωσε καί τόν ἔδειρε καί τόν ἄφησε σχεδόν ἀναίσθητο.

Ἐπειτα ἀπό κάμποση ὥρα συναντάει τόν Γέροντα. Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, θεοφόρος πού ἦταν, καθῶς τόν εἶδε ἔτσι ταραγμένο, τοῦ λέει:

— Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ποῦ πάεις;

Αὐτός, μόλις ἄκουσε αὐτά τά λόγια, μαλάκωσε, κοντοστάθηκε καί τοῦ λέει:

— Ὁ λόγος σου μέ γλύκανε.

— Ναί, τοῦ λέει ὁ πατήρ Μακάριος. Σέ βλέπω πού τρέχεις, μόνο πού δέν ξέρεις ποῦ τρέχεις.

Ἀλλά τά εἶπε μ' ἓναν ταπεινό κι ἀδελφικό τρόπο ἀγάπης.

Λέει ὁ εἰδωλολάτρης:

— Τά λόγια σου, ὅταν ὁμιλεῖς, μοῦ ἀνοίγουν τήν καρδιά, ἐνῶ ἕνας ἄλλος ἐδῶ, πρίν λίγο, μοῦ εἶπε τ' ἀντίθετα καί τόν ξυλοφόρτωσα.

Τοῦ μίλησε τόσο ὥραϊα ὁ Ἅγιος Μακάριος, πού σιγά σιγά ἄλλαξε αὐτός τήν πίστη του, ἔγινε καί μοναχός καί σώθηκε. Μέ τόν καλό τρόπο μετέδωσε τό πνεῦμα τό καλό. Μετέδωσε τήν ἄκτιστο ἐνέργεια καί μπῆκε στήν ψυχή τοῦ εἰδωλολάτρη. Ἐνῶ ὁ ἄλλος, ὁ ὑποτακτικός, μετέδωσε τό πνεῦμα τό θυμῶδες, τό ταραχῶδες, ἀπ' αὐτό πού εἶχε μέσα του²⁷.

27. Ἀββᾶς Μακάριος: *Τὸ Γεροντικόν*, ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήνα 1961, σ. 71.

Εἶδατε τί θά πεῖ πλάνη; Ὅταν ἔχεις γέροντα, δέν διατρέχεις τόν κίνδυνο τῆς πλάνης. Ὅταν ἔχεις γέροντα καλό, θεοφόρο, μαθαίνεις τά μυστικά τῆς προσευχῆς. Συμπροσεύχεσαι μέ τόν γέροντα καί σιγά σιγά ἀρχίζεις νά μπαίνεις στήν πνευματική ζωή καί νά μαθαίνεις πῶς προσεύχεται ὁ γέροντας. Ἐκεῖνος δέν μπορεῖ νά σοῦ πεῖ: «Κάνε ἔτσι κι ἔτσι...». Ὅ,τι δεῖς ἀπό ἐκεῖνον, κάνε το κι ἐσύ. Πηγαίνεις στόν γέροντα, σοῦ λέγει γιά τή νοερά προσευχή. Πρέπει νά γνωρίζεις ὅτι, ἂν δέν τή ζεῖ ὁ ἴδιος, τίποτα δέν θά κάνει. Ὅταν, ὅμως, τήν ἔχει ζήσει τή νοερά προσευχή καί τή ζεῖ, ὑπάρχει ἓνα μυστήριο. Τό μυστήριο εἶναι ὅτι τά λόγια του τ' ἀκούει ὁ διδασκόμενος, ἀλλά βλέπει καί τόν τρόπο, πῶς ἡ καρδιά του ἀνοίγει καί πῶς μιλάει μέ τόν Θεό νοερῶς. Τόν βλέπει ἡ ψυχούλα του. Ὅχι μόνον, ἀλλά ἐπικοινωνεῖ ψυχή μέ ψυχή καί αἰσθάνεται ἡ μία ψυχὴ τήν ἄλλη. Νιώθει πῶς δημιουργεῖται ἡ «φόρμα», πῶς δημιουργεῖται ἡ κατάσταση αὐτή διὰ τῆς θείας χάριτος.

Δέν εἶναι ἀπλό πράγμα. Αὐτό εἶναι ἡ διδασκαλία. Διότι λέμε ὅτι ἡ προσευχή δέν διδάσκεται, ἀλλά ὄντως διδάσκεται, ὅταν ζήσεις κοντά σέ κάποιον, ὁ ὁποῖος ὄντως προσεύχεται. Ὅταν πάρεις καί διαβάσεις ἓνα βιβλίο περί προσευχῆς, ἴσως δέν καταλάβεις τίποτα. Ὅταν, ὅμως, ἔχεις τόν γέροντα κοντά σου πού προσεύχεται, ὅ,τι σοῦ πεῖ γιά τήν προσευχή, τά καταλαβαίνεις, τά ἐνστερνίζεσαι, μπαίνεις μέσα στήν προσευχή, προσεύχεσαι κι ἐσύ χωρίς νά τό καταλάβεις, ἐπικοινωνεῖς. Δέν εἶναι τό βιβλίο, δέν εἶναι ἡ γνώση, εἶναι τό αἶσθημα, εἶναι ὁ τρόπος, εἶναι τό ἀνοιγμα, εἶναι τό ἀγκάλιασμα.

Μήπως κι αυτό πού γίνεται και σās μιλάω, δέν εἶναι κι αυτό μία προσευχή; Ἐπειδή τά λέγω ἀπ' τήν καρδιά μου και νιώθομε αυτό τό σκίρτημα κι αυτή τή λαχτάρα. Ἄν δέν εἶναι ἔτσι, πῶς ἐξηγεῖται πού ἔχομε τόση λαχτάρα;

*Ἡ πλημμύρα τῆς θείας ἀγάπης
γεμίζει τήν ψυχή ἀπό χαρά κι ἀγαλλίαση*

Ν' ἀγαπήσομε τόν Χριστό. Τότε ἀπό μέσα μας θά βγαίνει μέ λαχτάρα, μέ θερμή, μέ θεῖο ἔρωτα τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, θά φωνάζομε τό ὄνομά Του μυστικά, ἀλάλητα. Νά στεκόμαστε ἀπέναντι στόν Θεό μέ λατρεία, ταπεινά, πάνω στά χνάρια τοῦ Χριστοῦ. Νά μās ἐλευθερώσει ὁ Χριστός ἀπό κάθε πτυχή τοῦ παλαιοῦ μας ἀνθρώπου. Νά πα-
ρακαλοῦμε νά μās ἔλθουν δάκρυα πρίν τήν προσευχή. Ἄλλά προσοχή! «Μή γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου». Νά προσεύχεσθε μέ συντριβή: «Εἶμαι ἄξιος νά μοῦ δώσεις τέτοια χάρι, Χριστέ μου»; Καί τότε τά δάκρυα αὐτά γίνονται δάκρυα εὐγνωμοσύνης. Συγκινοῦμαι δέν ἔχανα τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ζητῶ τό ἔλεός Του.

Νά προσεύχεσθε στόν Θεό μέ λαχτάρα κι ἀγάπη, μέσα σέ ἡρεμία, μέ πραότητα, μαλακά, χωρίς ἐκβιασμό. Κι ὅταν λέτε τήν εὐχή, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», νά τή λέτε ἀργά, ταπεινά, ἀπαλά, μέ θεῖο ἔρωτα. Μέ γλυκύτητα νά λέτε τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Νά λέτε μία μία τίς λέξεις, «Κύριε... Ἰησοῦ... Χριστέ... ἐλέησόν με», ἀπαλά, τρυφερά, ἀγαπητικά, σιωπηλά, μυστικά, νοερά, ἀλλά και μέ ἔ-

ξαρση· μέ λαχτάρα, μέ ἔρωτα, δίχως ἔνταση, βία ἢ ἄπρεπη ἔμφαση, χωρίς σφιζίματα και σπρωξίματα. Πῶς ἐκφράζεται ἡ μάνα, πού ἀγαπάει τό παιδί της; «Παιδάκι μου!... κορούλα μου!... Παναγιωτάκη μου!... Χρηστάκη μου!». Μέ λαχτάρα. Λαχτάρα! Αὐτό εἶναι ὅλο τό μυστικό. Ἐδῶ μιλάει ἡ καρδιά. «Παιδάκι μου, ψυχή μου!». «Κυρίε μου, Ἰησοῦ μου, Ἰησοῦ μου, Ἰησοῦ μου!...». Αὐτό πού ἔχεις στήν καρδιά σου, στό νοῦ σου, αὐτό ἐκφράξεις «ἐξ ὅλης τῆς καρδιάς σου και ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου και ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου και ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου»²⁸.

Κάποιες φορές καλό εἶναι νά λέτε δυνατά τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», γιά νά τ' ἀκούνε και οἱ αἰσθήσεις, ν' ἀκούει και τ' αὐτί! Εἴμαστε ψυχή και σῶμα και ὑπάρχει ἀλληλεπίδραση.

Ὅταν, ὅμως, ἐρωτευθεῖς τόν Χριστό, προτιμάεις τή σιωπή και τή νοερά προσευχή. Τότε παύουν τά λόγια. Εἶναι ἡ ἐσωτερική σιωπή, ἡ σιγή, πού προηγείται, συνοδεύει και ἀκολουθεῖ τή θεία ἐπίσκεψη, τή θεία ἔνωση και σύγκραση τῆς ψυχῆς μέ τό θεῖον. Ὅταν βρεθεῖς σ' αὐτή τήν κατάσταση, δέν χρειάζονται λόγια. Αὐτό εἶναι κάτι πού τό ζεῖς. Κάτι πού δέν ἐξηγεῖται. Μόνο αὐτός πού τή ζεῖ αὐτή τήν κατάσταση τήν καταλαβαίνει. Τό αἶσθημα τῆς ἀγάπης σέ πλημμυρίζει, σέ ἐνώνει μέ τόν Χριστό. Γεμίζει ἀπό χαρά κι ἀγαλλίαση, πού δείχνει ὅτι ἔχεις μέσα σου τή θεία ἀγάπη, τήν τελεία ἀγάπη. Ἡ θεία ἀγάπη εἶναι ἀνιδιοτελής, ἀπλή, ἀληθινή.

28. Λουκ. 10, 27.

Ὁ τελειότερος τρόπος προσευχῆς εἶναι ὁ σιωπηλός. Ἡ σιγή. «Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία»²⁹. Ἐκεῖ γίνεται ἡ θέωση. Μές στή σιγή, στή σιωπή, στό μυστήριο. Ἐκεῖ γίνεται ἡ πιό ἀληθινὴ λατρεία. Γιά νά τό ζήσετε ὅμως αὐτό, πρέπει νά φθάσετε σέ μέτρα. Τότε τά λόγια ὑποχωροῦν. Θυμηθεῖτε: «Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία». Αὐτός ὁ τρόπος, τῆς σιγῆς, εἶναι ὁ πιό τέλειος. Ἔτσι θεοῦσαι. Μπαίνεις στά μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Δέν πρέπει ἐμεῖς νά μιλάμε πολύ. Ν' ἀφήνομε νά μιλάει ἡ χάρις.

Ἔλεγα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καί νέοι ὀρίζοντες ἀνοίγαν. Δάκρυα χαρᾶς κι εὐφροσύνης κυλοῦσαν ἀπ' τά μάτια μου γιά τήν ἀγάπη καί τή σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ. Λαχτάρα! Ἐδῶ κρύβεται τό μεγαλεῖο, ὁ Παράδεισος. Ἐπειδὴ ἀγαπάεις τόν Χριστό, λείεις τά λόγια αὐτά, αὐτές τίς πέντε λέξεις λαχταριστά, μέ καρδιά. Καί σιγά σιγά τά λόγια χάνονται. Εἶναι τόσο γεμάτη ἡ καρδιά, πού ἀρκεῖ νά πεῖς μία λέξη, «Ἰησοῦ μου!», καί τέλος καμία λέξη. Ἡ ἀγάπη ἐκφράζεται καλύτερα χωρίς λόγια. Ὁταν μία ψυχὴ ὄντως ἐρωτεύθει τόν Κύριο, προτιμᾷ τή σιωπή καί τή νοερά προσευχή. Ἡ πλημμύρα τῆς θείας ἀγάπης γεμίζει τήν ψυχὴ ἀπό χαρά κι ἀγαλλίαση.

Αὕτῃ ἡ ψυχὴ προηγουμένως εἶχε διαπρέψει στό Ψαλτήρι, στήν Παρακλητικὴ, στά Μηναιᾶ κ.λπ. Τώρα ἔπαυσαν τά λόγια. Βιώνει μέσα της βαθιὰ τή θεία ταπείνωση. Ἐχει ἐγκύψει ὁ Χριστός μέσα της κι αἰσθάνεται τή θεία φωνή. Εἶναι μέσα στόν κόσμον κι ἐκτός τοῦ κόσμου, μέσα

29. Χερουβικόν Μεγάλου Σαββάτου.

στόν Παράδεισον, δηλαδή στήν Ἐκκλησίαν, στόν ἄκτιστον Παράδεισον. Λέει ὁ Ἱγνάτιος Μπριαντιανίνωφ:

«Πολύ ἐπιθυμητὴ εἶναι ἡ προσευχή τῆς καρδιᾶς, πολὺ ἐπιθυμητὴ ἡ σιωπὴ τῆς καρδιᾶς, πολὺ ἐπιθυμητό εἶναι νά ζοῦμε στήν πιό ἀπομονωμένη ἔρημο, γιατί αὐτές οἱ συνθήκες εἶναι ἰδιαίτερα εὐνοϊκές γιά τήν προσευχή τῆς καρδιᾶς καί τή σιωπὴ τῆς καρδιᾶς»³⁰.

Ἡ σιωπὴ τῆς καρδιᾶς εἶναι νά μὴ σέ ἀποσπάει τίποτα. Νά ζεῖς μόνος μόνω Θεῷ.

Ὁ Θεός εἶναι πανταχοῦ παρὼν καί τά πάντα πληρῶν. Προσπαθῶ νά πετάξω μέσ στ' ἄπειρο, μέσ στ' ἄστρα. Ὁ νοῦς μου πελαγώνει μέσ στό μεγαλεῖο τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, ἀναλογιζόμενος τίς ἀποστάσεις τῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν φωτός. Τόν παντοδύναμον Θεό Τόν αἰσθάνομαι ἐνώπιόν μου κι ἀνοίγω τά χέρια κι ἀνοίγω τήν ψυχὴ μου, νά ἐνωθῶ μαζί Του. Νά μεταλάβω τῆς θεότητος...

Στὴν προσευχή σημασία ἔχει ἡ ἔνταση

Σημασία στήν προσευχή ἔχει ὅχι ἡ χρονικὴ διάρκεια ἀλλὰ ἡ ἔνταση. Νά προσεύχεσθε ἔστω καί πέντε λεπτά, ἀλλὰ δοσμένα στόν Θεό μέ ἀγάπη καί λαχτάρα. Μπορεῖ ἓνας μία νύκτα ὁλόκληρη νά προσεύχεται κι ὁ ἄλλος μονάχα πέντε λεπτά κι αὕτῃ ἡ προσευχή τῶν πέντε λεπτῶν νά εἶναι ἀνώτερη. Μυστήριο εἶναι αὐτό βέβαια, ἀλλὰ ἔτσι εἶ-

30. Ἱγν. Μπριαντιανίνωφ, σ. 121.

ναι. Ἀκοῦστε με, παιδιά μου, νά σᾶς πῶ ἓνα παράδειγμα.

Ἕνας μοναχός ἐβάδιζε στήν ἔρημο κι ἐκεῖ ἀπάντησε ἕναν ἄλλο μοναχό. Χαιρετίσθηκαν.

— Ἀπό ποῦ ἔρχεσαι; τοῦ λέει.

— Ἀπό τό χωριό τάδε.

— Πῶς περνᾶτε ἐκεῖ πέρα;

— Ἔχομε φοβερή ἀνομβρία. Ἔχομε στενοχώρια.

— Ἔ, καί τί κάνετε; Προσευχηθήκατε;

— Ναί.

— Ἐβρεξε;

— Δέν ἔβρεξε.

— Φαίνεται, λέει, δέν θά προσευχηθήκατε ἐκτενῶς.

Ἄς κάνομε καί μιά προσευχούλα ἐδῶ στόν Θεό νά βοηθήσει.

Κι ὅπως ἦταν ἐκεῖ, ἄρχισαν νά προσεύχονται. Ἀμέσως ἦλθε ἓνα μικρό σύννεφο πού μεγάλωσε, μαύρισε, κατέβηκε κάτω καί νά! Ἐριξε πολλή βροχή. Τί ἔγινε ἐδῶ; Ἐγινε ἐκτενής προσευχή. Λίγη προσευχή ἐκάνανε κι ἔβρεξε. Ἀλλά σημασία εἶχε ἡ ἔνταση.

«Ἐμπόνως καί ἐντόνως», πού λέγει ὁ Ἅγιος Μακάριος. Ὁ Ἅγιος Μακάριος προσευχόταν ἐκτενῶς ἐξ ὅλης ψυχῆς καί ἐξ ὅλης καρδίας καί ἐξ ὅλης διανοίας. Εἶχε δοθεῖ ψυχῇ τε καί σώματι στή λατρεία. Μπορεῖ ἔτσι νά σήκωνε τό χέρι του καί νά ἔμενε ξερό ἀπό τήν ὑπερένταση. Τό ἴδιο καί αὐτός πού κάνει μιά κατάρρα καί σηκώνει τό χέρι ἐναντίον κάποιου μπορεῖ νά μεταδώσει τό κακό.

Κάποιος μοῦ εἶπε:

— Θέλομε νά μᾶς κάνεις προσευχή.

Τοῦ ἀπάντησα:

— Θά προσευχηθῶ μέ τήν καρδιά μου, μέ ταπείνωση στόν Κύριο. Θά προσευχηθῶ «συνετῶς».

Λέει:

— Τί θά πεῖ «συνετῶς»;

— Δηλαδή προσευχή ἐνσυνείδητη, μέ συγκεντρωμένο τό νοῦ. Νά! Μιά φορά εἶχε μαζευθεῖ κόσμος σέ μία πλατεία καί ζητοῦσαν τόν προφήτη Δαβίδ νά τούς μιλήσει, γιατί εἶχε συμβεῖ κάποιο γεγονός σπουδαῖο κι ὅλος ὁ κόσμος ἐφώναζε. Κι ἐβγῆκε ὁ προφήτης καί τούς λέγει:

«Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν, ψάλατε·

ψάλατε τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν, ψάλατε·

ὅτι Βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ Θεός·

ψάλατε συνετῶς»³¹.

Εὐχαριστήθηκε καί μοῦ εἶπε:

— Ποῦ βρίσκεται στήν Ἁγία Γραφή, νά πάω νά τό βρῶ; Ποιός φαλμός εἶναι;

— Νομίζω, τοῦ λέω, ὅτι ἀρχίζει ἔτσι:

«Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας,

ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως...»³².

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Χριστοῦ ὅλα τὰ κάνει προσευχή

Ὅλα τὰ προβλήματα μας, τὰ ὕλικά, τὰ σωματικά, τὰ πάντα, νά τ' ἀναθέτομε στόν Θεό. Ὅπως λέμε στήν Θεία

31. Ψαλμ. 46, 7-8.

32. Ψαλμ. 46, 1.

Λειτουργία, «...καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα». Ὅλη τὴ ζωὴ μας σ' Ἐσένα, Κύριε, ἀφήνομε. Ὅ,τι θέλεις Ἐσύ. «Γεννηθήτω τὸ θέλημά Σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς».

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Χριστοῦ ὅλα τὰ κάνει προσευχή. Καὶ τὴ δυσκολία καὶ τὴ θλίψη, τίς κάνει προσευχή. Ὅ,τι καὶ νὰ τοῦ τύχει, ἀμέσως ἀρχίζει: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Ἡ προσευχὴ ὠφελεῖ σέ ὅλα, καὶ στά πιό ἀπλά. Γιά παράδειγμα, πάσχεις ἀπὸ ἁπνία· νὰ μὴ σκέπτεσαι τὸν ὕπνο. Νὰ σηκώνεσαι, νὰ βγαίνεις ἔξω καὶ νὰ ἔρχεσαι πάλι μέσα στό δωμάτιο, νὰ πέφτεις στό κρεβάτι σάν γιά πρώτη φορά, χωρὶς νὰ σκέπτεσαι ἂν θά κοιμηθεῖς ἢ ὄχι. Νὰ συγκεντρώνεσαι, νὰ λείεις τὴ δοξολογία καὶ μετὰ τρεῖς φορές τὸ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» κι ἔτσι θά ἔρχεται ὁ ὕπνος.

Ὅλα μέ τὴν προσευχὴ τακτοποιοῦνται. Ἀλλά πρέπει νὰ ἔχεις ἀγάπη, φλόγα στὴν προσευχή. Νὰ μὴν ἔχεις ἄγχος ἀλλὰ ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη καὶ στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ὅλα εἶναι μέσα στὴν πνευματικὴ ζωὴ. Ὅλα ἀγιάζονται, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ δύσκολα καὶ τὰ ὑλικά καὶ τὰ πνευματικά καὶ ὅσα ἂν ποιῆτε, πρὸς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. Πῶς τό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος; «Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε»³³. Ὅταν εἶσαι ἐν προσευχῇ, ὅλα γίνονται ὅπως πρέπει. Παρὰδείγματος χάριν, πλένεις πιάτα καὶ δέν σπάζεις κανένα, δέν κάνεις ζημιές. Ἐρχεται μέσα σου ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἔχεις τὴν χάρι, ὅλα γίνονται μέ χαρά, χωρὶς κόπο.

33. Α' Κορ. 10, 31.

Ὅταν κάνομε συνέχεια προσευχή, θά μᾶς φωτίζει ὁ Θεός τί νὰ κάνομε κάθε φορά καὶ στίς πιό δύσκολες καταστάσεις. Θά τό λέει ὁ Θεός μέσα μας. Θά βρίσκει τρόπους ὁ Θεός. Μποροῦμε, βέβαια, νὰ συνδυάζομε τὴν προσευχή καὶ μέ νηστεία. Δηλαδή, ὅταν ἔχομε ἓνα σοβαρό πρόβλημα ἢ δίλημμα, νὰ προηγεῖται πολλὴ προσευχή καὶ νηστεία. Κι ἐγὼ ἔτσι ἔκανα πολλές φορές.

Ὅταν πάλι ἔχομε αἰτήματα γιά τὸν κόσμο, νὰ τὰ λέμε μυστικά· μέ τὴν προσευχὴ πού γίνεται «ἐν τῷ κρυπτῷ»³⁴ καὶ δέν φαίνεται. Ἡ πολλὴ περίσπαση δέν διευκολύνει τὴν προσευχή. Ἀφῆστε τὰ τηλέφωνα, τίς ἐπικοινωνίες καὶ τὰ πολλὰ λόγια μέ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν ὁ Κύριος δέν βοηθήσει, τί νὰ κάνουν οἱ δικές μας προσπάθειες; Ἄρα προσευχή, προσευχή μέ ἀγάπη. Καλύτερα τοὺς βοηθᾶμε ἀπὸ μακριὰ μέ τὴν προσευχή. Τοὺς βοηθᾶμε μέ τὸν πιό καλό, μέ τὸν πιό τέλειο τρόπο.

*Ὅταν προσευχόμαστε γιά τοὺς ἄλλους, νὰ λέμε:
«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με»*

Νὰ προσεύχεσθε γιά τὴν Ἐκκλησία, γιά τὸν κόσμο, γιά ὅλους. Ὅλη ἡ χριστιανοσύνη εἶναι μέσα στὴν εὐχή. Ἄν προσεύχεσθε μόνο γιά τὸν ἑαυτὸ σας, αὐτὸ κρύβει ἰδιοτέλεια. Ἐνῶ, ὅταν προσεύχεσθε γιά τὴν Ἐκκλησία, μέσα στὴν Ἐκκλησία εἶστε κι ἐσεῖς. Στὴν Ἐκκλησία εἶναι ὁ

34. Ματθ. 6, 6.

Χριστός ένωμένος μέ τήν Ἐκκλησία ἀλλά καί μέ τόν Πατέρα καί μέ τό Ἅγιον Πνεῦμα. Ἡ Ἁγία Τριάδα καί ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνα. Ἡ λαχτάρα σας πρέπει νά εἶναι πάνω σ' αὐτό, στό νά ἀγιάσει ὁ κόσμος, νά γίνουν ὅλοι τοῦ Χριστοῦ. Τότε μπαίνετε στήν Ἐκκλησία, ζεῖτε στή χαρά τοῦ Παραδείσου, στόν Θεό, γιατί ὅλο τό πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικεῖ στήν Ἐκκλησία.

Εἴμαστε ὅλοι ἓνα σῶμα μέ κεφαλή τόν Χριστό. Ὅλοι εἴμαστε Ἐκκλησία. Ἡ θρησκεία μας αὐτό τό μεγαλεῖο ἔχει, ένώνει τόν κόσμο νοερῶς. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς εἶναι μεγάλη, πολύ μεγάλη, κυρίως ὅταν γίνεται ἀπό πολλούς ἀδελφούς. Στήν κοινή προσευχή ένοῦνται ὅλοι. Νά νιώθομε τόν πλησίον μας σάν τόν ἑαυτό μας. Αὐτό εἶναι ἡ ζωή μας, τό ἀγαλλίαμά μας, ὁ θησαυρός μας. Ὅλα εἶναι εὐκόλα ἐν Χριστῷ. Ὁ Χριστός εἶναι τό κέντρο· ὅλοι συντρέχουν πρὸς τό κέντρο καί ένώνονται ἐν ἐνί πνεύματι καί μιᾷ καρδίᾳ. Κάτι τέτοιο συνέβη κατὰ τήν Πεντηκοστή. Ὅταν ὅλοι ἀκροῶνται τήν ἴδια ὥρα, στόν ἴδιο χῶρο τό Ὑαλτήριο καί ὅλα τ' ἀναγνώσματα, ένοῦνται στήν ἀκρόαση μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, γιατί αὐτό πού λέει ὁ ἀναγνώστης, τ' ἀκοῦνε καί συμμετέχουν ὅλοι. Ἡ δύναμη τῶν πολλῶν πολλαπλασιάζεται, σάν νά βλέπουν ἓνα ὠραῖο πράγμα καί τό κοιτάζουν ὅλοι μαζί μέ λαχτάρα. Ἐ, ἡ ὁρασή τους, πού σμίγει σ' αὐτό τό ὠραῖο, τούς ένώνει. Παράδειγμα, ἡ λύτρωση τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἀπ' τή φυλακή: «Προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας»³⁵. Αὐτὴ ἡ προσευχή ἔβγαλε τόν Πέτρο ἀπ' τὰ δεσμά τῆς φυλακῆς.

35. Πράξ. 12, 5.

Ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία πρὸς τόν Θεό, ἡ λαχτάρα, ἡ ένωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἡ ένωσις μετὰ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ ἐπὶ γῆς Παράδεισος. Ἄν ἀποσπάσουμε τὴ θεία χάρι, ὅλα εἶναι εὐκόλα, χαρούμενα καί εὐλογία Θεοῦ. Ἄντε νά μοῦ βρεῖς μιὰ θρησκεία νά κάνει τόν ἄνθρωπο τέλειο κι εὐτυχισμένο. Κι αὐτό τό μεγαλεῖο κρίμα νά μὴν τό καταλαβαίνουμε!

Ὅταν ἔχομε κάποιο πρόβλημα ἐμεῖς ἢ κάποιος ἄλλος, νά ζητᾶμε κι ἀπὸ ἄλλους προσευχές καί νά παρακαλοῦμε ὅλοι τόν Θεό μέ πίστη καί ἀγάπη. Νά εἴστε σίγουροι ὅτι ὁ Θεός εὐαρεστεῖται σ' αὐτές τίς προσευχές καί ἐπεμβαίνει κάνοντας θαύματα. Αὐτό δέν τό ἔχομε καταλάβει καλά. Τό πήραμε ἔτσι ἀπλά καί λέμε: «Κάνε μιὰ προσευχή γιὰ μένα».

Πιό πολύ θά προσεύχεσθε γιὰ τούς ἄλλους παρά γιὰ τόν ἑαυτό σας. Θά λέτε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καί θά ἔχετε μέσα σας πάντοτε καί τούς ἄλλους. Ὅλοι εἴμαστε παιδιά τοῦ ἰδιοῦ Πατέρα, εἴμαστε ὅλοι ἓνα· γι' αὐτό, ὅταν προσευχομαστε γιὰ τούς ἄλλους, λέμε, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», καί ὅχι, «ἐλέησέ τους». Τούς κάνομε ἔτσι ἓνα μέ τόν ἑαυτό μας.

Ἡ προσευχή γιὰ τούς ἄλλους, πού γίνεται ἀπαλά καί μέ βαθιὰ ἀγάπη, εἶναι ἀνιδιοτελής κι ἔχει μεγάλη πνευματική ὠφέλεια. Χαριτώνει τόν προσευχόμενο, ἀλλά χαριτώνει κι ἐκεῖνον γιὰ τόν ὁποῖο προσεύχεται, τοῦ φέρνει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἔχετε μεγάλη ἀγάπη καί αὐτὴ ἡ ἀγάπη σᾶς κινεῖ σέ προσευχή, τότε τὰ κύματα τῆς ἀγάπης σας πηγαίνουν καί ἐπηρεάζουν αὐτόν γιὰ τόν ὁποῖο προσ-

εύχεσθε καὶ δημιουργεῖτε γύρω του μία ἀσπίδα προστασίας καὶ τὸν ἐπηρεάζετε, τὸν ὁδηγεῖτε πρὸς τὸ ἀγαθόν. Βλέποντας τὴν προσπάθειά σας ὁ Θεὸς δίδει πλούσια τὴν χάρι Του καὶ σ' ἐσᾶς καὶ σ' ἐκεῖνον. Ἀλλὰ πρέπει ν' ἀποθάνομε γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Καταλάβετε;

Ἐσεῖς στενοχωρεῖσθε, ὅταν οἱ ἄλλοι δέν εἶναι καλοί, ἐνῶ πρέπει νὰ ἐπιδίδεσθε σέ προσευχές, γιὰ νὰ ἔλθει τὸ ποθούμενον μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἐσεῖς μέ τὴ σοφία σας ὑποδεικνύετε, ἐνῶ αὐτὸ δέν εἶναι καὶ τόσο σωστό. Τὸ μυστικό εἶναι ἄλλο, ὅχι αὐτὸ πού θά ποῦμε, πού θά ὑποδείξομε στοὺς ἄλλους. Τὸ μυστικό εἶναι ἡ ἀφοσίωσή μας, ἡ προσευχή μας στὸν Θεό, γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ αὐτὸ πού πρέπει στοὺς ἀδελφούς μας μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ εἶναι. Αὐτὸ πού ἐμεῖς δέν μπορούμε νὰ τὸ κάνομε, θά τὸ κάνει ἡ χάρις Του.

Στὴ ζωὴ μου τὴν πρώτη θέση ἔχει ἡ προσευχή. Δέν φοβοῦμαι τὴν κόλαση καὶ δέν σκέπτομαι τὸν Παράδεισο. Ζητῶ μόνο ἀπ' τὸν Θεό νὰ ἐλεήσει ὅλο τὸν κόσμον κι ἐμένα. Ἄν λέγω τὸ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» ἔντονα, ἀκόμη κι ὅταν ἔχω κόσμον, δέν ἀποσπῶμαι ἀπ' τὴν προσευχή. Τὸ ἴδιο εἶναι. Προσεύχομαι, τοὺς δέχομαι ὅλους μέ Πνεῦμα Χριστοῦ καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ εὐχομαι γιὰ τὸν κόσμον. Προσπαθῶ ν' ἀγαπήσω τὸν Χριστό. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἐπιδίωξή μου. Λόγω τῶν πολλῶν μου ἀσθeneiῶν, δέν μπορῶ νὰ μιλάω πολύ. Περισσότερο, ὅμως, βοηθαίη ἡ προσευχή παρὰ τὰ λόγια.

Προσεύχομαι γιὰ τὰ θέματά σας, ἀλλ' αὐτὸ δέν ἀρκεῖ. Πρέπει ἡ προσευχή μου νὰ βρῖσκει κι ἀπὸ σᾶς μία ἀνταπό-

κριση. Ὁ Θεός, πού στέλνει τὴν χάρι Του σ' ἐμᾶς, πρέπει νὰ βρεῖ τὴν ἀγκαλιά μας ἀνοιχτή, ὥστε νὰ τὴ δεχθεῖ. Κι ὅ,τι ἐπιτρέφει Ἐκεῖνος θά εἶναι πρὸς ψυχική μας ωφέλεια. Ὅχι ὅμως, ἡμῶν προσευχομένων, ὡμῶν δέ κοιμωμένων.

Συχνὰ μέ κατηγοροῦν, ἀλλὰ ἐγὼ «ὥσει κωφὸς οὐκ ἤκουον καὶ ὥσει ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ»³⁶. Γι' αὐτοὺς πού σᾶς κατηγοροῦν νὰ κάνετε προσευχή. Νὰ λέτε, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», ὅχι «ἐλέησέ τον», καὶ θά εἶναι μέσ στὴν προσευχή αὐτὴ κι ἐκεῖνος πού σᾶς κατηγορεῖ. Σᾶς λέει ὁ ἄλλος κάτι στενόχωρο; Ὁ Θεός τὸ ξέρει. Ἐσεῖς ν' ἀνοίγετε τὰ χέρια σας στὸν Θεό λέγοντας, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Νὰ τὸν κάνετε ἔνα μέ τὸν ἑαυτό σας. Κι Ἐκεῖνος γνωρίζει τί τὸν βασανίζει βαθιά μέσα του καὶ βλέποντας τὴν ἀγάπη σας σπεύδει εἰς βοήθειαν. Ἐκεῖνος ἐρευνᾷ τοὺς πόθους τῆς καρδιάς. Τί λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τοὺς Ρωμαίους; «Ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἀγίων»³⁷.

Νὰ προσεύχεσθε γιὰ τὴν κάθαρση κάθε ἀνθρώπου, γιὰ νὰ μιμηθεῖτε τὸν ἀγγελικό τρόπο στὴ ζωὴ σας. Ναί, οἱ ἄγγελοι δέν προσεύχονται γιὰ τὸν ἑαυτό τους. Ἐγὼ ἔτσι προσεύχομαι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ὥρα πού προσεύχεσθε γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ἀπαλλάσσεσθε κι ἀπ' τὰ πάθη. Τὴν ὥρα πού δοξολογεῖτε, ἀπαλύνεται ἡ ψυχούλα σας καὶ ἀγιάζεται ὑπὸ τῆς θείας χάριτος. Αὐτὴ τὴν τέχνη θέλω νὰ μάθετε.

36. Ψαλμ. 37, 14.

37. Ρωμ. 8, 27.

Ὁ Θεός θέλει νά ὁμοιωθοῦμε μέ τούς ἀγγέλους. Οἱ ἄγγελοι μόνο δοξολογοῦν τόν Θεό. Αὐτή εἶναι ἡ προσευχή τους, μόνο ἡ δοξολογία. Εἶναι λεπτό πράγμα ἡ δοξολογία· ξεφεύγει ἀπ' τά ἀνθρώπινα. Ἐμεῖς εἴμαστε ἄνθρωποι πολύ ὑλικοί καί χαμερπεῖς, γι' αὐτό καί προσευχομαστε στόν Θεό ἰδιοτελῶς. Τόν παρακαλοῦμε νά μᾶς τακτοποιήσῃ τά θέματά μας, νά πᾶνε καλά τά καταστήματά μας, οἱ ὑποθέσεις μας, ἡ ὑγεία μας, τά παιδιά μας. Προσευχόμαστε, ὅμως, ἀνθρώπινα καί μέ ἰδιοτέλεια. Ἡ δοξολογία εἶναι ἀνιδιοτελής προσευχή. Οἱ ἄγγελοι δέν προσεύχονται, γιά νά κερδίσουν κάτι, εἶναι ἀνιδιοτελεῖς. Ὁ Θεός ἔδωσε καί σ' ἐμᾶς αὐτή τή δυνατότητα, νά εἶναι ἡ προσευχή μας μία διαρκῆς δοξολογία, προσευχή ἀγγελική. Ἐδῶ βρίσκεται τό μεγάλο μυστικό. Ὅταν μποῦμε σ' αὐτή τήν προσευχή, θά δοξάζομε τόν Θεό συνεχῶς, ἀφήνοντάς τα ὅλα σ' Αὐτόν, ὅπως εὔχεται ἡ Ἐκκλησία μας: «...πᾶσαν τήν ζωήν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα». Αὐτά εἶναι τά «ἀνώτερα μαθηματικά» τῆς θρησκείας μας!

Περί τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος

*«Ἐκεῖνο πού κάνει ἅγιο τόν ἄνθρωπο
εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία πρὸς τόν Χριστό»*

*Όταν ἔλθει ὁ Χριστός στήν ψυχή μας,
θά μεταποιήσει τά πάντα μέσα μας*

Εἶναι ἓνα μυστήριο ὁ ἄνθρωπος. Φέρομε μέσα μας κληρονομιά αἰώνων, ὅλο τό καλό πού βιώθηκε ἀπό τούς προφήτες, τούς ἁγίους, τούς μάρτυρες, τούς ἀποστόλους καί κυρίως ἀπό τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό· ἀλλά ἐπίσης καί τό κακό πού ὑπάρχει στόν κόσμο ἀπό τοῦ Ἀδάμ μέχρι σήμερα. Όλα εἶναι μέσα μας, καί τά ἔνστικτα καί τά πάντα, καί ζητοῦν ἱκανοποίηση. Ἄν δέν τά ἱκανοποιήσουμε, κάποτε θά ἐκδικηθοῦν, ἐκτός καί τά διοχετεύσουμε ἄλλοῦ, στό ἀνώτερο, στόν Θεό.

Γι' αὐτό πρέπει ν' ἀποθάνομε κατὰ τόν παλαιό ἄνθρωπο καί νά ἐνδυθοῦμε τόν νέο. Αὐτό ὁμολογοῦμε μέ τό μυστήριο τοῦ βαπτίσματος. Μέ τό βάπτισμα μπαίνομε στή χαρά τοῦ Χριστοῦ. «Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε»¹. Δεύτερο βάπτισμα εἶναι ἡ ἐξομολόγηση, μέ τήν ὁποία γίνεται ἡ κάθαρση ἀπό τά πάθη, ἡ ἀπονέκρωση.

1. Γαλ. 2, 27.

Ἔτσι ἔρχεται ἡ θεία χάρις μέσω τῶν μυστηρίων.

Ὁ Κύριος ἔλεγε στους μαθητές Του: «Ὅταν θά ἔλθει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, θά σᾶς τά διδάξει ὅλα»². Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον μᾶς τά διδάσκει ὅλα. Μᾶς ἀγιάζει. Μᾶς θεώνει. Ὅταν ἔχομε τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, γινόμαστε ἀνίκανοι πρὸς κάθε ἁμαρτία, καθιστάμεθα ἀνίκανοι πρὸς τό ἁμαρτάνειν. Ὅταν ἔχομε τό Ἅγιον Πνεῦμα, δέν μπορούμε νά κάνομε τό κακό. Δέν μπορούμε νά θυμώσουμε, νά μισήσουμε, νά κακολογήσουμε, δέν, δέν, δέν...

Νά γίνουμε γεμάτοι, ἔμπλεοι Ἀγίου Πνεύματος. Ἐδῶ ἔγκειται ἡ οὐσία τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Αὐτό εἶναι τέχνη. Τέχνη τεχνῶν. Ἄς ἀνοίξομε τά χέρια κι ἄς ριχθοῦμε στήν ἀγκαλιά τοῦ Χριστοῦ. Ὅταν ἔλθει ὁ Χριστός, κερδίσαμε τό πᾶν. Ὁ Χριστός θά μεταποιήσει τά πάντα μέσα μας. Θά φέρει τήν εἰρήνη, τήν χαρά, τήν ταπείνωση, τήν ἀγάπη, τήν προσευχή, τήν ἀνάταση. Ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ θά μᾶς ἀνακαινίσει. Ἄν στραφοῦμε σ' Αὐτόν μέ πόθο, μέ λαχτάρα, μέ ἀφοσίωση, μέ ἔρωτα, ὁ Χριστός θά μᾶς τά δώσει ὅλα.

Χωρίς τόν Χριστό εἶναι ἀδύνατο νά διορθώσουμε τόν ἐαυτό μας, δέν θά μπορέσουμε ν' ἀποδεσμευθοῦμε ἀπ' τά πάθη. Μόνοι μας δέν μπορούμε νά γίνουμε καλοί. «Χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»³. Ὅσο κι ἂν προσπαθήσουμε, τίποτα δέν θά ἐπιτύχομε. Ἐνα πρέπει νά κάνομε, νά στραφοῦμε σ' Ἐκεῖνον καί νά Τόν ἀγαπήσουμε «ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς»⁴. Ἡ ἀγάπη στόν Χριστό· μόνο αὕτη εἶναι ἡ καλύτερη θεραπεία τῶν παθῶν.

2. Πρβλ. Ἰωάν. 14, 26.

3. Ἰωάν. 15, 5.

4. Μάρκ. 12, 30.

Ὁ Θεός ἔχει βάλει μία δύναμη μέσα στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπ' αὐτόν ἐξαρτᾶται πῶς τὴ διοχετεύει, γιὰ τό καλό ἢ γιὰ τό κακό. Ἄν τό καλό τό παρομοιάσουμε μέ ἀνθήκηπο γεμάτο λουλούδια, δέντρα καί φυτά, ἐνῶ τό κακό μέ ἀγκάθια καί τὴ δύναμη μέ νερό, τότε μπορεῖ νά συμβεῖ τό ἐξῆς: ὅταν τό νερό τό διοχετεύσουμε πρὸς τόν ἀνθήκηπο, τότε ὅλα τά φυτά ἀναπτύσσονται, πρασινίζουν, ἀνθίζουν, ζωογονοῦνται· τὴν ἴδια στιγμή τ' ἀγκάθια, ἐπειδὴ δέν ποτίζονται, μαραίνονται, χάνονται. Καί τό ἀντίθετο.

Δέν χρειάζεται, λοιπόν, νά ἀσχολεῖσθε μέ τ' ἀγκάθια. Μὴν καταπιάνεσθε μέ τὴν ἐκδίωξη τοῦ κακοῦ. Ἔτσι μᾶς θέλει ὁ Χριστός, νά μὴν ἀσχολούμαστε μέ τά πάθη καί μέ τόν ἀντίθετο. Κατευθύνετε τό νερό, δηλαδή ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς σας, πρὸς τά λουλούδια καί θά χαίρεσθε τὴν ὁμορφιά, τὴν εὐωδιά, τὴν δροσιά τους.

Δέν γίνεσθε ἄγιοι κυνηγώντας τό κακό. Ἀφήστε τό κακό. Νά κοιτάζετε πρὸς τόν Χριστό κι Αὐτός θά σᾶς σώσει. Ἀντί νά στέκεσθε ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα καί νά διώχνετε τόν ἐχθρό, περιφρονῆστε τον. Ἐρχεται ἀπὸ δῶ τό κακό; Δοθεῖτε μέ τρόπο ἀπαλό ἀπὸ κεῖ. Δηλαδή ἔρχεται νά σᾶς προσβάλει τό κακό, ἐσεῖς δώστε τὴν ἐσωτερική σας δύναμη στό καλό, στόν Χριστό. Παρακαλέστε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Ξέρει Ἐκεῖνος πῶς νά σᾶς ἐλεήσει, μέ τί τρόπο. Κι ὅταν γεμίζετε ἀπ' τό καλό, δέν στρέφεσθε πιά πρὸς τό κακό. Γίνεσθε μόνοι σας, μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ, καλοί. Ποῦ νά βρεῖ τόπο τότε τό κακό; Ἐξαφανίζεται!

Ὅλα σὺν Χριστῷ εἶναι δυνατά. Ποῦ εἶναι ὁ κόπος καί ἡ προσπάθεια, γιὰ νά γίνεις καλός; Τά πράγματα εἶναι ἀ-

πλά. Θά καλεῖτε τόν Θεό κι Ἐκεῖνος θά μεταβάλλει τά πράγματα πρὸς τό καλό. Ἄν δώσετε σ' Ἐκεῖνον τήν καρδιά σας, δέν θά μείνουν περιθώρια γιά τ' ἄλλα. Ὅταν ἐνδυθεῖτε τόν Χριστό, δέν θά κάνετε καμία προσπάθεια γιά τήν ἀρετή. Ἐκεῖνος θά σᾶς τήνε δώσει. Σᾶς πιάνει φοβία κι ἀπογοήτευση; Στραφεῖτε στόν Χριστό. Ἀγαπήστε Τον ἀπλά, ταπεινά, χωρίς ἀπαίτηση καί θά σᾶς ἀπαλλάξει ὁ ἴδιος. Νά στραφεῖτε πρὸς τόν Χριστό καί νά πεῖτε μέ ταπείνωση καί ἐλπίδα σάν τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»⁵. Θά κινηθεῖτε, λοιπόν, πρὸς τόν Χριστό κι Ἐκεῖνος ἀμέσως θά ἔλθει. Ἀμέσως θά ἐνεργήσει ἡ χάρις Του.

*Ν' ἀγωνίζεσθε στήν πνευματική ζωή,
ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς βία*

Τέλεια, βαθιά φιλοσοφημένη εἶναι ἡ θρησκεία μας. Τό ἀπλό εἶναι καί τό πιό πολύτιμο. Ἔτσι ν' ἀγωνίζεσθε στήν πνευματική ζωή, ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς βία. Ἡ ψυχὴ ἀγιάζεται καί καθαίρεται μέ τή μελέτη τῶν λόγων τῶν Πατέρων, μέ τήν ἀποστήθιση ψαλμῶν, ἀγιογραφικῶν χωρίων, μέ τήν ψαλτική, μέ τήν εὐχή.

Δοθεῖτε, λοιπόν, σ' αὐτά τά πνευματικά κι ἀφήστε τα ὅλα τ' ἄλλα. Στή λατρεία τοῦ Θεοῦ μπορούμε νά φθάσουμε εὐκολα, ἀναίμακτα. Εἶναι δύο δρόμοι πού μᾶς ὁδηγοῦν στόν

5. Ρωμ. 7, 24.

Θεό, ὁ σκληρὸς καί κουραστικός μέ τίς ἄγριες ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ κακοῦ καί ὁ εὐκολὸς μέ τήν ἀγάπη. Ὑπάρχουν πολλοὶ πού διάλεξαν τό σκληρὸ δρόμο καί «ἔχυσαν αἷμα, γιὰ νά λάβουν Πνεῦμα», ὥσπου ἔφθασαν σέ μεγάλη ἀρετή. Ἐγὼ βρίσκω ὅτι πιό σύντομος καί σίγουρος δρόμος εἶναι αὐτός μέ τήν ἀγάπη. Αὐτόν ν' ἀκολουθήσετε κι ἐσεῖς.

Μπορεῖτε, δηλαδή, νά κάνετε ἄλλη προσπάθεια. Νά μελετᾶτε καί νά προσεύχεσθε καί νά ἔχετε ὡς στόχο νά προχωρήσετε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας. Μὴν πολεμᾶτε νά διώξετε τό σκοτάδι ἀπ' τό δωμάτιο τῆς ψυχῆς σας. Ἀνοῖξετε μιὰ τρυπίτσα, γιὰ νά ἔλθει τό φῶς, καί τό σκοτάδι θά φύγει. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιὰ τά πάθη καί τίς ἀδυναμίες. Νά μὴν τά πολεμᾶτε, ἀλλά νά τά μεταμορφώνετε σέ δυνάμεις περιφρονώντας τό κακό. Νά καταγίνεσθε μέ τά τροπάρια, τοὺς κανόνες, τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ, τό θεῖο ἔρωτα. Ὅλα τ' ἅγια βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ Παρακλητική, τό Ὡρολόγιο, τό Ψαλτήρι, τά Μηναῖα περιέχουν λόγια ἅγια, ἐρωτικά πρὸς τόν Χριστό μας. Νά τά διαβάσετε μέ χαρά καί ἀγάπη καί ἀγαλλίαση. Ὅταν δοθεῖτε σ' αὐτὴ τήν προσπάθεια μέ λαχτάρα, ἡ ψυχὴ σας θ' ἀγιάζεται μέ τρόπο ἀπαλό, μυστικό, χωρίς νά τό καταλαβαίνετε.

Οἱ βίοι τῶν ἀγίων, καί πιό πολὺ ὁ βίος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου, μοῦ ἔκαναν ἐντύπωση. Οἱ ἅγιοι εἶναι φίλοι τοῦ Θεοῦ. Ὅλη τήν ἡμέρα μπορεῖτε νά ἐντρυφᾶτε καί ν' ἀπολαμβάνετε τά κατορθώματά τους καί νά μιμεῖσθε τό βίο τους. Οἱ ἅγιοι εἶχαν δοθεῖ ἐξ ὁλοκλήρου στόν Χριστό.

Μέ αὐτή τή μελέτη σιγά σιγά θά ἀποκτήσετε τήν πραγματικότητα, τήν ταπείνωση, τήν ἀγάπη καί ἡ ψυχὴ σας θά ἀγαθύνεται. Νά μή διαλέγετε ἀρνητικούς τρόπους γιὰ τή διόρθωσή σας. Δέν χρειάζεται οὔτε τόν διάβολο νά φοβᾶσθε, οὔτε τήν κόλαση, οὔτε τίποτα. Δημιουργοῦν ἀντίδραση. Ἐχω κι ἐγὼ μιὰ μικρὴ πείρα σ' αὐτά. Ὁ σκοπὸς δέν εἶναι νά κάθεσθε, νά πλήττετε καί νά σφίγγεσθε, γιὰ νά βελτιωθεῖτε. Ὁ σκοπὸς εἶναι νά ζεῖτε, νά μελετᾶτε, νά προσεύχεσθε, νά προχωρᾶτε στήν ἀγάπη, στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, στήν ἀγάπη τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτό εἶναι τό ἅγιο καί ὠραῖο, πού εὐφραίνει καί ἀπαλλάσσει τήν ψυχὴ ἀπὸ κάθε κακό, ἡ προσπάθεια νά ἐνωθεῖ κανεὶς μέ τόν Χριστό. Ν' ἀγαπήσει τόν Χριστό, νά λαχταρήσει τόν Χριστό, νά ζεῖ ἐν τῷ Χριστῷ, σάν τόν Ἀπόστολο Παῦλο πού ἔλεγε: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»⁶. Αὐτό νά εἶναι ὁ στόχος σας. Οἱ ἄλλες προσπάθειες νά εἶναι μυστικές, κρυμμένες. Ἐκεῖνο πού θά πρέπει νά κυριαρχεῖ εἶναι ἡ ἀγάπη στόν Χριστό. Αὐτό νά ὑπάρχει μέσ στό μυαλό, στή σκέψη, στή φαντασία, στήν καρδιά, στή βούληση. Αὐτή ἡ προσπάθεια νά εἶναι ἡ πιό ἔντονη, πῶς θά συναντήσετε τόν Χριστό, πῶς θά ἐνωθεῖτε μαζί Του, πῶς θά Τόν ἐνστερνισθεῖτε μέσα σας.

Τίς ἀδυναμίες ἀφῆστε τις ὅλες, γιὰ νά μήν παίρνει εἴδηση τό ἀντίθετο πνεῦμα καί σᾶς βουτάει καί σᾶς καθηλώνει καί σᾶς βάζει στή στενοχώρια. Νά μήν κάνετε καμιά προσπάθεια ν' ἀπαλλαγεῖτε ἀπ' αὐτές. Ν' ἀγωνίζεσθε μέ

6. Γαλ. 2, 20.

ἀπαλότητα καί ἀπλότητα, χωρίς σφίξιμο καί ἄγχος. Μή λέτε: «Τώρα θά σφιχτῶ, θά κάνω προσευχή ν' ἀποκτήσω ἀγάπη, νά γίνω καλὸς κ.λπ.». Δέν εἶναι καλὸ νά σφίγγεσαι καί νά πλήττεσαι, γιὰ νά γίνεις καλός. Ἐτσι θ' ἀντιδράσετε χειρότερα. Ὅλα νά γίνονται μέ ἀπαλὸ τρόπο, ἀβίαστα κι ἐλεύθερα. Οὔτε νά λέτε: «Θεέ μου, ἀπάλλαξέ με ἀπ' αὐτό», παραδείγματος χάριν, τό θυμὸ, τὴ λύπη. Δέν εἶναι καλὸ νά προσευχόμαστε ἢ καί νά σκεπτόμαστε τό συγκεκριμένο πάθος· κάτι γίνεται στήν ψυχὴ μας καί μπλεχόμαστε ἀκόμη περισσότερο. Ρίξου μέ ὁρμή, γιὰ νά νικήσεις τό πάθος καί θά δεῖς τότε πῶς θά σ' ἀγκαλιάσει, θά σέ σφίξει καί δέν θά μπορέσεις τίποτα νά κάνεις.

Μὴν πολεμᾶτε ἀπευθείας τόν πειρασμό, μήν παρακαλεῖτε νά φύγει, μή λέτε: «Πάρ' τον, Θεέ μου!». Τότε τοῦ δίνετε σημασία κι ὁ πειρασμὸς σφίγγει. Γιατί παρόλο πού λέτε, «πάρ' τον, Θεέ μου», βασικά τόν θυμᾶστε καί τόν ὑποθάλπετε περισσότερο. Ἡ διάθεση γιὰ ἀπαλλαγή, βέβαια, θά ὑπάρχει, ἀλλὰ θά εἶναι πάρα πολύ μυστική καί λεπτὴ, χωρίς νά φαίνεται. Θά γίνεται μυστικά. Θυμηθεῖτε ἐκεῖνο πού λέγει ἡ Ἀγία Γραφή: «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου»⁷. Ὅλη ἡ δύναμή σας νά στρέφεται στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, στή λατρεία Του, στήν προσκόλληση σ' Αὐτόν. Ἐτσι ἡ ἀπαλλαγή ἀπ' τό κακό καί τίς ἀδυναμίες θά γίνεται μυστικά, χωρίς νά παίρνετε εἴδηση, χωρίς κόπο.

Αὐτή τήν προσπάθεια κάνω κι ἐγώ. Βρῆκα ὅτι εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος ἀγιασμοῦ, ἀναίμακτος. Καλύτερα, δη-

7. Ματθ. 6, 3.

λαδή, νά ρίχνομαι στήν αγάπη, μελετώντας τούς κανόνες, τά τροπάρια, τούς ψαλμούς. Αὐτή ἡ μελέτη κι ἐντρύφηση, χωρίς νά τό καταλάβω, πηγαίνει τό νοῦ μου πρὸς τόν Χριστό καί γλυκαίνει τήν καρδιά μου. Συγχρόνως εὐχομαι ἀνοίγοντας τά χέρια μέ λαχτάρα, μέ αγάπη, μέ χαρά καί ὁ Κύριος μέ ἀνεβάξει στήν αγάπη Του. Αὐτός εἶναι ὁ σκοπός μας, νά φθάσουμε ἐκεῖ. Τί λέτε, αὐτός ὁ δρόμος δέν εἶναι ἀναίμακτος;

Ὑπάρχουν καί πολλοί ἄλλοι τρόποι, ὅπως, γιά παράδειγμα, νά θυμᾶσαι τό θάνατο, τήν κόλαση, τόν διάβολο. Ἔτσι ἀπό φόβο καί ὑπολογισμό ἀποφεύγεις τό κακό. Ἐγώ ὁ ἐλάχιστος δέν ἐφάρμοσα στή ζωή μου αὐτούς τούς τρόπους πού κουράζουν, φέρνουν ἀντίδραση καί πολλές φορές ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἡ ψυχή, κι ὅταν μάλιστα εἶναι εὐαίσθητη, εὐφραίνεται στήν αγάπη κι ἐνθουσιάζεται, ἐνδυναμώνεται καί μετασχηματίζει καί μεταποιεῖ καί μεταστοιχειώνει ὅλα τά ἀρνητικά καί τά ἄσχημα.

Γι' αὐτό ἐγώ προτιμῶ τόν «εὐχολο δρόμο», δηλαδή αὐτό τόν τρόπο πού τόν πετυχαίνομε μέ τή μελέτη τῶν κανόνων τῶν ἁγίων. Στούς κανόνες θά βροῦμε τρόπους πού μεταχειρίσθηκαν οἱ ἅγιοι, οἱ ὅσιοι, οἱ ἀσκηταί, οἱ μάρτυρες. Καλό εἶναι νά κάνομε αὐτή τήν «κλοπή». Νά κάνομε κι ἐμεῖς ὅ,τι ἔκαναν ἐκεῖνοι. Αὐτοί ρίχθηκαν στήν αγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ἐδωσαν ὅλη τήν καρδιά τους. Νά κλέφομε τόν τρόπο τους.

Ἡ πνευματικὴ ἐργασία, πού κάνετε στὰ βάθη τῆς ψυχῆς σας, νά μὴ γίνεταί ἀντιληπτή

Ἡ πνευματικὴ ἐργασία, πού κάνετε στὰ βάθη τῆς ψυχῆς σας, νά γίνεταί μυστικά, νά μὴ γίνεταί ἀντιληπτὴ ὅχι μόνο ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀλλὰ οὔτε κι ἀπὸ σᾶς τοὺς ἴδιους. Ὅ,τι κάνει ὁ καλὸς ἑαυτὸς σας, νά μὴν τό παίρνει εἶδηση ὁ κακὸς. «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου». «Ἀριστερά» εἶναι ὁ ἀντίθετος ἑαυτὸς μας, πού, ὅταν τό πάρει εἶδηση, θά τά χαλάσει ὅλα. Ὁ ἀντίθετος εἶναι ὁ κακὸς ἑαυτὸς μας —τό λέμε ἔτσι πῶς ἐξευγενισμένα. Νέος εἶναι ὁ ἐν Χριστῷ ἑαυτὸς μας, ἐνῶ ὁ ἄλλος εἶναι ὁ παλαιός. Χρειάζεται τέχνη, γιὰ νά μὴν παίρνει εἶδηση ὁ παλαιός. Χρειάζεται τέχνη καί κυρίως ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Ὑπάρχουν μερικά μυστικά. Τό Εὐαγγέλιο καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς μᾶς προτρέπει πῶς πρέπει νά προλαμβάνομε ὀρισμένα πράγματα, πού θά μᾶς δυσκολεύουν στὸν ἀγῶνα μας. Γι' αὐτό λέγει αὐτό τό: «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου...». Γιά παράδειγμα, θέλετε νά γευθεῖτε μιὰ χαρά ἀπ' τὸν Θεό; Ποιὸ εἶναι ἐδῶ τό μυστικό; Ἔστω κι ἂν τήν πιστεύετε κι ἂν τή ζητᾶτε τή χαρά καί λέτε, «δέν μπορεῖ παρά νά μοῦ τήνε δώσει ὁ Θεός», Ἐκεῖνος δέν τή δίδει. Καί αἰτία εἶστε ἐσεῖς οἱ ἴδιοι. Ὅχι ὅτι ὁ Θεὸς δέν θέλει νά τή δώσει αὐτή τή χαρά, ἀλλὰ ὅλο τό μυστικό εἶναι ἡ δική μας ἀπλότης καί ἀπαλότης. Ὅταν λείπει ἡ ἀπλότης καί λέτε, «θά κάνω αὐτό κι ὁ Θεὸς θά μοῦ δώσει αὐτό πού ζητῶ, θά κάνω ἐκεῖνο, θά κάνω τό ἄλλο...», δέν γίνεταί. Ναί, νά κάνω τοῦτο, τό ἄλλο, ἀλλὰ μέ τόση μυστικότητα, μέ τόση ἀπλό-

τητα, μέ τόση ἀπαλότητα, ὥστε κι ἐγώ ὁ ἴδιος πού τό ζη-
τῶ νά μὴν τό παίρνω εἰδηση.

Ἀπλά, ἀπαλά θά κάνετε τό καθετί. Δέν θά κάνετε τί-
ποτα μέ σκοπιμότητα. Νά μή λέτε, «θά τό κάνω ἔτσι, γιά
νά ἔλθει αὐτό τό ἀποτέλεσμα», ἀλλά θά τό κάνετε ἔτσι ἀ-
παλά, χωρίς νά τό ξέρετε. Δηλαδή προσεύχεσθε ἀπλά καί
δέν σκέπτεσθε τί θά χαρίσει ὁ Θεός μέσ στήν ψυχή σας.
Δέν κάνετε ὑπολογισμούς. Ξέρετε, βέβαια, τί χαρίζει ὁ
Θεός στήν ἐπαφή μαζί Του, ἀλλά εἶναι σάν νά μὴν ξέρετε.
Νά μὴν τό συζητᾶτε οὔτε μέ τόν ἑαυτό σας. Ἔτσι, ὅταν λέ-
τε τήν εὐχή, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», νά τή λέ-
τε ἀπαλά, ἀπλά καί νά μή σκέπτεσθε τίποτ' ἄλλο παρά
μόνο τήν εὐχή. Αὐτά εἶναι πολύ λεπτά πράγματα καί χρει-
άζεται νά ἐπενεργήσει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Ἡ καρδιά σας νά εἶναι ἀπλή, ὄχι διπλή καί ἀνελικρι-
νής· ἀγαθή κι ὄχι πονηρή καί ἰδιοτελής. Τήν ἀπλή καί ἀ-
γαθή ψυχή ὅλοι τήν ἐπιζητοῦν, ἀναπαύονται σ' ἐκεῖνη, τήν
πλησιάζουν χωρίς φόβο, χωρίς ὑποψία. Καί ἡ ἴδια ζεῖ μέ
ἐσωτερική εἰρήνη, ἔχει ἀγαθή σχέση μ' ὅλους τούς ἀνθρώ-
πους καί μ' ὅλη τήν κτίση.

Ὁ ἀγαθός, ὁ καλοκάγαθος, αὐτός πού δέν ἔχει πονη-
ροὺς λογισμούς, ἐλκύει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Κυρίως ἡ ἀγα-
θότητα καί ἡ ἀπλότητα ἐλκύουν τήν χάρι τοῦ Θεοῦ· εἶναι
οἱ προϋποθέσεις, γιά νά ἔλθει ὁ Θεός καί «μονὴν εὐρήσει»⁸.
Ἀλλά πρέπει νά γνωρίζει ὁ ἀγαθός καί τίς πονηρίες τοῦ
διαβόλου καί τῶν ἀνθρώπων, διότι πολύ θά ταλαιπωρεῖ-
ται. Ἀλλιῶς θά ἔπρεπε νά ζεῖ σέ κοινωνία ἀγγέλων.

8. Πρβλ. Ἰωάν. 10, 9· 14, 23.

Στήν Ἀγία Γραφή ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς λέει καθαρά
γιά τήν ἀπλότητα καί ἀπαλότητα: «Ἀγαπήσατε δικαιοσύ-
νην οἱ κρίνοντες τήν γῆν, φρονήσατε περὶ τοῦ Κυρίου ἐν ἀ-
γαθότητι καί ἐν ἀπλότητι καρδίας ζητήσατε Αὐτόν· ὅτι εὐ-
ρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν Αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ
ἀπιστοῦσιν Αὐτῷ· σχολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ
Θεοῦ, δοκιμαζομένη τε ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονες· ὅ-
τι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κα-
τοικήσει ἐν σώματι καταχρέω ἁμαρτίας»⁹.

Ἀπλότητα καί ἀγαθότητα. Αὐτό εἶναι τό πᾶν, γιά ν'
ἀποκτήσετε τή θεία χάρι. Πόσα μυστικά ὑπάρχουν στήν
Ἀγία Γραφή! «Κακότεχνος ψυχὴ» εἶναι ἡ κακοφτιαγμένη,
ἡ κακοχτισμένη ψυχὴ, αὐτὴ πού κατασχευάζει τό κακό.
Οὔτε εἰσέρχεται οὔτε, πολύ περισσότερο, κατοικεῖ ἡ θεία
σοφία σέ μία τέτοια ψυχὴ. Ὅπου ὑπάρχει διαφθορά καί
δολιότητα, δέν εἰσέρχεται ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

«Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα»

Σᾶς τό εἶπα πολλές φορές. Νά δοθεῖτε στή μελέτη τῆς
Ἀγίας Γραφῆς, τῶν φαλμῶν, τῶν πατερικῶν κειμένων. Νά

9. «Ἀγαπήστε τὴ δικαιοσύνη, ἐσεῖς οἱ κυβερνήτες τῆς γῆς, σκεφεῖτε μέ
ἀγαθότητα τὸν Κύριο καὶ ἀναζητήστε τον μέ ἀπλή καρδιά· διότι Τὸν βρίσκουν
αὐτοὶ πού δέν Τὸν ἐκπειράζουν καὶ ἀποκαλύπτεται σ' αὐτούς πού Τὸν πιστεύ-
ουν. Οἱ κακοὶ λογισμοὶ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν Θεό καί οἱ ἄφρονες πού περιφρο-
νοῦν τὴ δύναμή Του τιμωροῦνται· διότι σέ κακοχτισμένη ψυχὴ δέν θά εἰσέλ-
θει ἡ σοφία, οὔτε θά κατοικήσει σέ κάποιον πού εἶναι γεμάτος ἁμαρτία». *Βλ. Σοφ. Σολ. 1, 1-4.*

ἐπιδοθεῖτε στή μελέτη μέ ἔρωτα θεῖο. Νά φάχνετε νά βρεῖτε στό λεξικό τήν κάθε λέξη καί νά ἐπιδίδεσθε στή σωστή καί καθαρή καί μέ νόημα ἀνάγνωση μέ τό νί καί μέ τό σίγμα. Νά ἐρευνᾶτε πόσες φορές λέει ἡ Ἀγία Γραφή μία λέξη, γιά παράδειγμα τή λέξη «ἀπλότητα», καί πόσες τήν ἄλλη. Φῶς Χριστοῦ θά πλημμυρίσει τήν ψυχή σας. Ἐτσι θά πραγματοποιηθεῖ αὐτό πού λέγει ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος: «Ὁ λαός ὁ κατήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα καί τοῖς κατημένοις ἐν χώρᾳ καί σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς»¹⁰.

Αὐτό τό φῶς εἶναι τό ἄκτιστον φῶς τοῦ Χριστοῦ. Ἄμα ἀποκτήσουμε αὐτό τό φῶς, θά γνωρίσουμε τήν ἀλήθεια. Καί ἀλήθεια εἶναι ὁ Θεός. Ὁ Θεός τά γνωρίζει ὅλα. Γι' Αὐτόν εἶναι ὅλα γνωστά, φωτεινά. Ὁ κόσμος εἶναι ἔργο Θεοῦ. Αὐτόν τόν κόσμο ὁ Θεός τόν φωτίζει μέ τό ἄκτιστον φῶς Του. Ὁ Θεός εἶναι φῶς ὁ ἴδιος. Εἶναι φῶς, διότι γνωρίζει τόν ἑαυτό Του. Ἐμεῖς δέν γνωρίζομε τόν ἑαυτό μας, γι' αὐτό εἴμαστε στό σκότος. Ὅταν ἀφήσουμε τό φῶς νά μᾶς διαποτίσει, τότε ἔχομε κοινωνία μέ τόν Θεό. Ἄν αὐτό δέν γίνει, τότε ἔχομε ἄλλα φῶτα, χίλια φῶτα, ἀλλά δέν ἔχομε τό φῶς. Ὅταν εἴμαστε ἐνωμένοι μαζί Του, ὁ Χριστός μᾶς κάνει φωτεινούς. Τό φῶς τό μέγα τό προσφέρει στόν καθένα μας. Μακάρι νά τό δεχόμαστε. Τότε ἀποκοῦμε καί πίστη πιό βαθιά καί συμβαίνει αὐτό πού λέγει τό κείμενο τῆς Σοφίας Σολομώντος: «...ἐμφανίζεται τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν Αὐτῷ».

Σ' αὐτούς πού δυσπιστοῦν, ἀμφιβάλλουν κι ἀμφισβητοῦν καί τά σκέπτονται μόνο μέ τή λογική καί δέν εἶναι ἀ-

νοιχτοί στόν Θεό, ὁ Θεός δέν ἐμφανίζεται. Σέ κλειδωμένες ψυχές ὁ Θεός δέν εἰσέρχεται, δέν ἐκβιάζει, δέν παραβιάζει. Ἀντίθετα, σ' αὐτούς πού ἔχουν πίστη ἀπλή, χωρίς διακυμάνσεις, ὁ Θεός ἐμφανίζεται καί χαρίζει τό ἄκτιστον φῶς Του. Τό δίδει πλούσια καί στήν ἐδῶ ζωή καί, πολύ περισσότερο, στήν ἄλλη.

Μή νομίζετε, ὅμως, ὅτι ὅλοι ἐδῶ βλέπουν τό ἴδιο καθαρά τό φῶς τῆς ἀληθείας. Καθένας τό βλέπει ἀνάλογα μέ τήν ψυχή του, μέ τό πνεῦμα του, μέ τή μόρφωσή του, μέ τήν ψυχική του κατάσταση. Καταλάβετε; Βλέπουν, γιά παράδειγμα, πολλοί μία εἰκόνα, ὅμως δέν ἔχουν ὅλοι ὅσοι τή βλέπουν τά ἴδια συναισθήματα. Ἐτσι εἶναι καί τό θεῖον φῶς. Τό ἀληθινό φῶς δέν λάμπει σ' ὅλες τίς ἀνθρώπινες καρδιές τό ἴδιο. Δηλαδή, τό ἴδιο λάμπει ὁ ἥλιος ὁ φυσικός, ἀλλά στό σπίτι πού εἶναι μαῦρα τά τζάμια του, λίγο περνᾶνε ἀπό κεῖ οἱ ἀκτίνες. Καταλάβετε; Γι' αὐτό λέω, τό ἴδιο γίνεται μέ τό ἄκτιστον φῶς· εἶναι μαῦρα τά τζάμια μας, δέν εἶναι καθαρή ἡ καρδιά μας, δέν τοῦ ἐπιτρέπει ἡ μαυρίλα νά περάσει.

Ἀκόμη καί στούς ἀγίους μας καί στούς προφῆτες συνέβαινε αὐτό τό πράγμα. Κι αὐτοί ἀκόμη, ἀνάλογα μέ τήν καθαρότητά τους, αἰσθάνονταν τό φῶς τό θεῖον. Δέν εἶναι αὐτά σωστά μέ τή Θεολογία;

Ἐγρήγορη εἶναι ὁ ἔρως γιά τόν Θεό

Νά ἔχετε συνέχεια τή μνήμη τοῦ Θεοῦ. Ἐτσι ὁ νοῦς σας θ' ἀποκτήσει εὐλυγισία. Ἡ εὐλυγισία τοῦ νοῦ ἔρχεται

10. Ματθ. 4, 16.

ἀπ' τὴν ἐγρήγορση. Ἐγρήγορση εἶναι ὁ ἔρως γιὰ τὸν Θεό. Εἶναι νὰ ἔχεις πάντα στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά σου τὸν Χριστό, ἔστω κι ἂν κάνεις ἄλλες δουλειές. Θέλει ἔρωτα πρὸς τὸν Χριστό, λαχτάρα. Μνήμη Θεοῦ θ' ἀποκτήσετε μὲ τὴν εὐχή, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...», μὲ τίς προσευχές τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τοὺς ὕμνους, μὲ τὸ νὰ φέρνετε στὸ νοῦ σας τίς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶς ἀπ' τὴν Ἁγία Γραφή κι ἀπὸ ἄλλα πνευματικά βιβλία. Αὐτό, βέβαια, θέλει ἀγαθή προαίρεση· δέν γίνεται μὲ ἐξαναγκασμό ἀλλὰ κυρίως διὰ τῆς θείας χάριτος. Ἡ θεία χάρις, ὅμως, θέλει τίς προϋποθέσεις, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ταπείνωση.

Ἄν ζητε μέσα στὴ θεία χάρι, δέν θὰ σᾶς προσβάλλει τό κακό. Ἄν δέν ζητε τό θεῖον, θὰ σᾶς κυκλώσει τό κακό, θὰ σᾶς πιάσει ἡ νωθρότης καὶ θὰ παιδεύεσθε. Ἄμα βλέπετε νωθρότητα, ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι καλὰ στὴν ψυχὴ. Ἐμεῖς πολλές φορές, ὅταν δοῦμε ἓναν ἄνθρωπο ἡσυχό, ἐχέμυθο, κάπως διακριτικό, λέμε: «Πολύ καλὸς ἄνθρωπος, ἄγιος ἄνθρωπος». Κι ὅμως, μπορεῖ νὰ εἶναι νωθρός. Οἱ νωθροί, οἱ ὀκνηροί καὶ οἱ τεμπέληδες δέν εἶναι ἐντάξει ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἡ τεμπελιά εἶναι πολὺ κακό πράγμα. Ἡ νωθρότητα εἶναι ἀρρώστια, εἶναι ἁμαρτία. Ὁ Θεός δέν μᾶς θέλει νωθρούς. Ρέμπελα θὰ ζητε; «Ἐξέχασα νὰ κάνω αὐτὴ τὴ δουλειά, παραδείγματος χάριν, νὰ κλείσω τὴν πόρτα, ὅταν βγῇκα ἀπ' τό δωμάτιο». Τί θὰ πεῖ, «ἐξέχασα»; Νὰ θυμηθεῖς! Νὰ προσέξεις! Ἐνῶ ἡ πολλὴ προσπάθεια, ἡ κίνηση, ὁ κόπος, ἡ δράση εἶναι ἀρετὴ. Ὁ σωματικὸς κόπος εἶναι ἀγώνας, ἀγώνας πνευματικὸς. Ὅσο ἀπερίσκεπτοι εἴστε, τόσο θὰ βασανίζεσθε. Ἀντίθετα, ὅσο εὐλαβεῖς καὶ προσεκτικοί, τόσο εὐτυχεῖς.

Στὸ Ἅγιον Ὅρος, στὸ κελλί πού ἔχω, ἡ πόρτα ἔχει μιὰ παλιά μπετούγια. Πρέπει νὰ τὴν πιέσει κανεὶς γιὰ ν' ἀνοίξει καὶ τότε κάνει ἓναν πολὺ δυνατὸ θόρυβο. Κάθε φορά πού ἐρχόταν κάποιος καὶ τὴν πατοῦσε, ἡ μπετούγια ἔκανε «κράααα!». Σέ ἑκατὸ μέτρα ἀκουγόταν ὁ θόρυβος. Δέν μπορούσαν ν' ἀνοίξουν χωρὶς νὰ κάνουν θόρυβο. Ἐνῶ ἦταν εὐκολο καὶ τοὺς τό ἔδειξα καὶ δοκίμασαν, καὶ πάλι ἔκαναν θόρυβο.

Αὐτά τὰ πράγματα φαίνονται ἀπλά, ἀλλὰ ἔχουν σχέση μὲ ὅλη μας τὴ ζωὴ. Ὅσο πλησιάζετε τὸν Θεό, τόσο εἴστε πιὸ προσεκτικοί, χωρὶς νὰ τό ἐπιδιώκετε, σέ ὅλα τὰ πράγματα ἀλλὰ καὶ στὰ πνευματικά. Προσέχοντας γιὰ τὴν ψυχὴ σας, γίνεσθε μὲ τὴ θεία χάρι πιὸ ἔξυπνοι. Ἐχετε ἐργασθεῖ στὴ ζωὴ σας χωρὶς λογισμούς; Δέν κάνετε λάθη. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σᾶς σκεπάζει.

Ὁ χριστιανὸς δέν πρέπει νὰ εἶναι νωθρός, δέν πρέπει νὰ κοιμᾶται. Πρέπει, ὅπου κι ἂν πάει, καὶ μὲ τὴν προσευχή του καὶ μὲ τὴ φαντασία του νὰ πετάει. Καὶ πράγματι, δύναται ὁ χριστιανὸς πού ἀγαπάει τὸν Θεό νὰ πετάει μὲ τὴ φαντασία του. Νὰ πετάει μὲς στ' ἄστρα, μὲς στ' ἄπειρο, μὲς στὸ μυστήριο, μὲς στὴν αἰωνιότητα, μὲς στὸν Θεό. Νὰ εἶναι ὑψιπέτης. Νὰ προσεύχεται καὶ νὰ αἰσθάνεται ὅτι γίνεταί καὶ αὐτός Θεός κατὰ χάριν. Νὰ γίνεται πούπουλο καὶ νὰ πετάει μὲ τὴ σκέψη του. Καὶ ἡ σκέψη του δέν εἶναι μία σκέτη φαντασία. Αὐτό πού λέμε «πετάει», δέν εἶναι φαντασία, εἶναι πραγματικότητα, ὄχι φαντασιοπληξία. Ὁ χριστιανὸς δέν ζεῖ στὰ σύννεφα, ὅπως λέμε συνήθως. Συλλαμβάνει τὴν πραγματικότητα καὶ τήνε ζεῖ. Αὐτά πού διαβά-

ζει στο Εὐαγγέλιο καὶ στοὺς Πατέρες, τὰ ἐνστερνίζεται, τὰ ζεῖ, μπαίνει στίς λεπτομέρειες, τὰ ἐμβαθύνει, τὰ κάνει βιώματα. Γίνεται λεπτὸς δέκτης τῶν μηνυμάτων τοῦ Θεοῦ.

*Ὅταν γίνει κανεὶς αἰχμάλωτος τοῦ καλοῦ,
παύει ἡ ἁμαρτία καὶ ζεῖ ὁ Χριστός*

Μέσα μας ἔχομε δύο κόσμους, τὸν καλὸ καὶ τὸν κακὸ. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ἀντλοῦν τὴ δύναμη ἀπὸ μία πηγή. Ἡ δύναμη αὐτὴ εἶναι σὰν τὴν μπαταρία. Ἄν βάλει τὴν πρίζα στὴν μπαταρία ὁ κακὸς, μᾶς ὁδηγεῖ στὴν καταστροφή. Ἄν, ὅμως, τὴν βάλει ὁ καλὸς, τότε ὅλα εἶναι στὴ ζωὴ μας ὠραῖα, γαλήνια, θεῖα. Ἀλλὰ ἡ ἴδια δύναμη τροφοδοτεῖ τὸν καλὸ ἢ τὸν ἀντίθετο ἑαυτὸ μας. Κάθε φορὰ εἴμαστε αἰχμάλωτοι σ' ἓνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ στὸ καλὸ ἢ στὸ κακὸ. Νὰ ἐπιδιώκομε, ἀντὶ νὰ εἴμαστε στὸ κακὸ, νὰ εἴμαστε στὸ καλὸ.

Νὰ σᾶς πῶ κι ἓνα ἄλλο παράδειγμα. Σέ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ὑπάρχουν τὰ ἐρτζιανὰ κύματα, ἀλλὰ δέν τὰ συλλαμβάνομε. Μόλις ἀνοίξομε τὸ δέκτη μας, τότε τὰ συλλαμβάνομε, τ' ἀκοῦμε, τὰ αἰσθανόμαστε.

Τὸ ἴδιο γίνεται κι ὅταν μπαίνομε στὸν πνευματικὸ κόσμο. Ζοῦμε τὸν Χριστό, πετᾶμε! Τότε νιώθομε μεγάλες χαρές κι ἔχομε ὠραῖα πνευματικὰ βιώματα. Τότε σιγὰ σιγὰ γινόμαστε αἰχμάλωτοι τοῦ ἀγαθοῦ, αἰχμάλωτοι τοῦ Χριστοῦ. Κι ὅταν γίνει κανεὶς αἰχμάλωτος τοῦ καλοῦ, τότε δέν μπορεῖ νὰ κακολογήσει, δέν μπορεῖ νὰ μισήσει, δέν μπορεῖ νὰ πεῖ ψέματα. Δέν μπορεῖ, καὶ νὰ θέλει ἀκόμη.

Πῶς νὰ ἔλθει στὴν ψυχὴ τοῦ ὁ πονηρὸς, νὰ τοῦ φέρεי ἀπελπισία, ἀπογοήτευση, νωθρότητα καὶ τὰ τοιαῦτα; Ἡ θεία χάρις τὸν γεμίζει κι ἐκεῖνα δέν ἔχουν τὴ δύναμη νὰ μποῦνε μέσα. Δέν μποροῦν νὰ μποῦνε, ὅταν τὸ δωμάτιό τοῦ εἶναι γεμάτο ἀπὸ φίλους τοῦ πνευματικοῦ, πού εἶναι μέσα στὸν αἰθέρα, μέσα στὸ ἄπειρο — ἐννοῶ τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἁγίους, τοὺς μάρτυρες καὶ κυρίως τὸν Χριστό. Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει, ὅταν γίνει κανεὶς αἰχμάλωτος τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Τότε κατέχεται ὑπὸ τοῦ κακοῦ πνεύματος καὶ δέν μπορεῖ νὰ κάνει τὸ καλὸ, γεμίζει κακίες, κατακρίσεις, θυμούς κ.λπ.

Ὅταν σᾶς προσβάλλει τὸ κακὸ, νὰ ἔχετε εὐλυγισία καὶ νὰ στρέφεσθε στὸ καλὸ. Τὸ κάθε κακὸ νὰ τὸ μετατρέπετε, νὰ τὸ μεταστοιχειώσετε, νὰ τὸ μεταβάλλετε σέ καλὸ. Ἡ μεταστοιχείωσις αὐτὴ γίνεται μόνο μέ τὴν χάρι. Τὸ νερό, παραδείγματος χάριν, γίνεται κρασί στὸ γάμο τῆς Κανᾶ. Νὰ ἡ μεταστοιχείωσις. Εὐδοκεῖ ὁ ὑπὲρ φύσιν... Αὐτὸ εἶναι ὑπερφυσικό. Βέβαια, μπορεῖ νὰ γίνει κρασί ἢ βούτυρο καὶ μέ χημικὰ στοιχεῖα καὶ νὰ γίνει ἀκριβῶς σὰν τὸ γνήσιο. Ἀλλ' αὐτὸ δέν ἔχει μέσα τοῦ τῆ γνησιότητα. Τὴν ἀληθινὴ μεταβολὴ τὴν κάνει ἡ θεία χάρις. Γιά νὰ γίνει αὐτό, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχει δοθεῖ «ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης καρδίας»¹¹ στὸν Χριστό.

Θυμηθεῖτε τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανο. Κατείχετο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καί, ἐνῶ ἐδιώκετο καὶ ἐλιθοβολεῖτο, ἔλεγε γιὰ τοὺς διώκτες του: «Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην...»¹². Γιατί φέρθηκε ἔτσι ὁ Ἅγιος Στέφανος;

11. Μάρκ. 12, 30.

12. Πράξ. 7, 60.

Ἀπλούστατα, γιατί δέν μπορούσε νά κάνει ἀλλιῶς. Ἦταν αἰχμάλωτος τοῦ καλοῦ. Νομίζετε, εἶναι εὐκολο νά ρίχνουν πάνω σας σωρό τίς πέτρες; Γιά νά σοῦ ρίξουν καμιᾶ πέτρα! Καλός, καλός, ἀλλά ἅμα σοῦ ἔλθει ἡ πέτρα, «ἄ!» θ' ἀρχίσῃς νά φωνάζεις, «παλιόπαιδο!» κ.λπ. Αὐτό δείχνει ὅτι παθαίνομε κατάληψη ἀπό τό κακό πνεῦμα. Καί τότε ποῦ νά μπεῖ ὁ Χριστός, ποῦ νά σταθεῖ; Εἶναι ὅλα μέσα μας κατελημμένα. Μόλις, ὅμως, μποῦμε στήν πνευματική ζωή, μόλις μποῦμε στόν Χριστό, ἀλλάζουν ὅλα. Καί κλέπτῃς νά ἦταν κανεῖς, παύει νά κλέβει, καί φονιάς, παύει νά εἶναι φονιάς, καί αἰμοβόρος καί κακός καί μνησίκακος... Παύουν ὅλα. Παύει ἡ ἁμαρτία καί ζεῖ ὁ Χριστός. Ἔτσι καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔλεγε: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός».

Ἡ ἐλευθερία δέν κερδίζεται, ἂν δέν ἐλευθερώσουμε τό ἐσωτερικό μας ἀπ' τὰ μπερδέματα καί τὰ πάθη. Κι αὐτό, βέβαια, μόνο σὺν Χριστῷ γίνεται. Στόν Χριστό εἶναι ἡ χαρά. Ὁ Χριστός τό πάθος τό μεταβάλλει σέ χαρά.

Αὕτῃ εἶναι ἡ Ἐκκλησία μας, αὕτῃ εἶναι ἡ χαρά μας, αὐτό εἶναι τό πᾶν γιά μᾶς. Καί ὁ ἄνθρωπος σήμερα αὐτό ζητάει. Καί παίρνει τὰ δηλητήρια καί τὰ ναρκωτικά, γιά νά ἔλθει σέ κόσμους χαρᾶς· ἀλλά φεύτικης χαρᾶς. Κάτι αἰσθάνεται ἐκείνη τῇ στιγμή καί αὔριο εἶναι τσακισμένος. Τό ἕνα τόν τρίβει, τόν τρώει, τόν τσακίζει, τόν φήνει. Ἐνῶ τό ἄλλο, δηλαδή τό δόσιμο στόν Χριστό, τόν ζωογονεῖ, τοῦ δίνει τῇ χαρά, τόν κάνει νά χαίρεται τῇ ζωῇ, νά νιώθει δύναμη, μεγαλεῖο.

Αὕτῃ εἶναι ἡ θρησκεία μας. Ὑψος, μεγαλεῖο, χάρις,

χαρά, ἀγαλλίασις! Πόσο τά ζοῦσε αὐτά ὁ προφήτης Δαβίδ! Ἔλεγε: «Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου»¹³. Τί ὠραῖα!

Παντοῦ μπορεῖ ν' ἀγιάσει κανεῖς

Εἶναι μεγάλη τέχνη νά τά καταφέρετε νά ἀγιασθεῖ ἡ ψυχὴ σας. Παντοῦ μπορεῖ ν' ἀγιάσει κανεῖς. Καί στήν Ὀμόνοια μπορεῖ ν' ἀγιάσει, ἂν τό θέλει. Στήν ἐργασία σας, ὅποια κι ἂν εἶναι, μπορεῖτε νά γίνετε ἅγιοι. Μὲ τὴν πραότητα, τὴν ὑπομονή, τὴν ἀγάπη. Νά βάζετε κάθε μέρα νέα σειρά, νέα διάθεση, μέ ἐνθουσιασμό καί ἀγάπη, προσευχὴ καί σιωπὴ. Ὅχι νά ἔχετε ἄγχος καί νά σᾶς πονάει τό στῆθος.

Συμβαίνει, γιά παράδειγμα, νά σᾶς ἀναθέτουν ἐργασίες πέραν τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων σας. Δέν εἶναι σωστό ν' ἀντιδράτε ἢ νά ἐκνευρίζεσθε καί νά διαμαρτύρεσθε. Αὐτές οἱ ταραχές φέρνουν κακό στόν ἄνθρωπο. Νά τά θεωρεῖτε ὅλα σάν εὐκαιρίες ἀγιασμοῦ. Καί κάτι ἀκόμη. Ὑπάρχει κι ἕνα ἄλλο κέρδος· μέ τό νά σᾶς ἀναθέτουν πολλή ἐργασία μαθαίνετε τὸν τρόπο ὅλης τῆς δουλειᾶς, ἐξυπηρετεῖτε σέ περισσότερες διακονίες, γίνεσθε πιό ὑπεύθυνοι. Παίρνετε γνώσεις, πού ἴσως χρειασθοῦν ἀργότερα. Ἄν σᾶς ἀναθέτουν δουλειές πάνω ἀπὸ τίς δυνάμεις σας, μπορεῖτε ὡστόσο νά πεῖτε, μέ εὐγένεια βέβαια: «Συγχωρέστε με, δέν

13. Ψαλμ. 83, 3.

θά μπορέσω νά κάνω αὐτή τήν ἐργασία». Ἀλλά μπορεῖτε καί νά μή μιλήσετε καί νά σᾶς βγεῖ σέ καλό ὅλος αὐτός ὁ κόπος.

Ἔτσι κι ἐγώ, ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ, ὅταν ἤμουν μικρός, ὁ πατέρας μου πῆγε στήν Ἀμερική νά δουλέψει στή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ. Μικρός ἐγώ, φτωχοί οἱ γονεῖς μου. Ἡ μητέρα μου μ' ἔστειλε σ' ἓνα κατάστημα στή Χαλκίδα. Ἦταν ἐκεῖ κι ἄλλα δυό παιδιά. Ὅλοι διατάζανε ἐμένα κι ἐγώ ἔτρεχα παντοῦ. Ὅ,τι μοῦ λέγανε, ἐγώ τό ἔκανα χωρίς νά πονηρεύομαι. Κι αὐτό μοῦ βγῆκε σέ καλό. Μιά μέρα πού σκούπιζα τό κατάστημα, εἶχαν χυθεῖ μερικά σπυριά καφέ ἄλεστα. Ἐγώ ἔσκυφα καί τά ἔβαλα στό χέρι, γιά νά τά ρίξω πίσω στό τσουβάλι. Τό ἀφεντικό ἦταν στό γραφεῖο του, μέ εἶδε, κατάλαβε τί πῆγα νά κάνω καί μέ φώναξε. Φώναξε καί τ' ἄλλα τά παιδιά καί τά δασκάλεψε. Γινόταν ἐκεῖ μεγάλες σπατάλες κι ἐγώ τοῦ ἔκανα καλή ἐντύπωση. Ἀπό ἐκείνη τήν ἡμέρα εἶπε καί μοιραστήκαμε τίς δουλειές καί βάλαμε τάξη στό κατάστημα¹⁴. Δούλευα σ' ὅλα μέ ἐπιμέλεια καί χωρίς ἀντίρρηση. Ἐπαθα κανένα κακό;

Νά ἐργάζεσθε μέ ἐγρήγορση, ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς ἀγωνία, μέ χαρά κι ἀγαλλίαση, μέ ἀγαθή διάθεση. Τότε ἔρχεται ἡ θεία χάρις.

14. Βλ. παραπ., σ. 31-33.

Ὅλα νά τ' ἀντιμετωπίζετε μέ ἀγάπη, μέ καλοσύνη, μέ πραότητα, μέ ὑπομονή καί μέ ταπείνωση

Συμβαίνει πολλές φορές νά αἰσθάνεται κανεῖς ὑπερβολική στενοχώρια γιά τήν κατάσταση τοῦ κόσμου. Νά ὑποφέρει πού βλέπει ὅτι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ δέν γίνεται σήμερα ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους ἢ κι ἀπ' τόν ἴδιο. Νά πονάει μέ τόν πόνο τό σωματικό καί τόν ψυχικό τῶν ἄλλων. Ἡ εὐαισθησία αὐτή εἶναι ἓνα δῶρο τοῦ Θεοῦ. Στίς γυναῖκες τή συναντᾶμε συχνότερα. Οἱ ψυχές πού ἔχουν αὐτή τή λεπτότητα εἶναι ἰδιαίτερα δεκτικές στά μηνύματα καί στή θέληση τοῦ Θεοῦ. Αὐτές οἱ εὐαίσθητες ψυχές ἔχουν τή δυνατότητα νά προχωρήσουν πολύ στήν ἐν Χριστῷ ζωή, διότι ἀγαπᾶνε τόν Θεό καί δέν θέλουν νά Τόν λυπήσουν. Διατρέχουν, ὅμως, ἓναν κίνδυνο. Ἄν δέν δώσουν στόν Χριστό μέ ἐμπιστοσύνη τή ζωή τους, εἶναι δυνατόν τό πονηρό πνεῦμα νά ἐκμεταλλευθεῖ τή λεπτότητά τους καί νά τίς ὀδηγήσει σέ λύπη καί σέ ἀπελπισία.

Ἡ εὐαισθησία δέν ἔχει διόρθωση. Μπορεῖ μόνο νά μετασχηματισθεῖ, νά μεταποιηθεῖ, νά μετατραπεῖ, νά μεταμορφωθεῖ, νά μεταστοιχειωθεῖ, νά γίνῃ ἀγάπη, χαρά, θεία λατρεία. Πῶς; Μέ τή στροφή πρὸς τά ἄνω. Νά στρέφετε τήν κάθε θλίψη στή γνώση τοῦ Χριστοῦ, στήν ἀγάπη Του, στή λατρεία Του. Κι ὁ Χριστός, πού συνεχῶς περιμένει μέ λαχτάρα νά μᾶς βοηθήσει, θά σᾶς δώσει τήν χάρι Του καί τή δύναμή Του καί θά μετατρέφῃ τή θλίψη σέ χαρά, σέ ἀγάπη γιά τοὺς ἀδελφούς, σέ λατρεία πρὸς τόν ἴδιο. Ἔτσι θά φύγῃ τό σκοτάδι. Νά θυμᾶσθε τόν Ἀπόστολο Παῦλο.

Τί ἔλεγε; «Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου»¹⁵.

Ἡ ψυχὴ σας νὰ δίδεται στὴν εὐχὴ, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», γιὰ ὅλες σας τίς ἔγνοιες, γιὰ ὅλα καὶ γιὰ ὅλους. Μὴν κοιτάζετε αὐτό πού σᾶς συμβαίνει, ἀλλὰ νὰ κοιτάζετε τό φῶς, τόν Χριστό, ὅπως τό παιδί κοιτάζει τὴν μητέρα του, ὅταν κάτι τοῦ συμβεῖ. Ὅλα νὰ τὰ βλέπετε χωρὶς ἄγχος, χωρὶς στενοχώρια, χωρὶς πίεση, χωρὶς σφίξιμο. Δέν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσπαθεῖτε καὶ νὰ σφίγγεσθε. Ὅλη σας ἡ προσπάθεια νὰ εἶναι ν' ἀτενίσετε πρὸς τό φῶς, νὰ κατακτήσετε τό φῶς. Ἔτσι, ἀντὶ νὰ δίδεσθε στὴ στενοχώρια, πού δέν εἶναι τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, θά δίδεσθε στὴ δοξολογία τοῦ Θεοῦ.

Ὅλα τὰ δυσάρεστα, πού μένουν μέσα στὴν ψυχὴ σας καὶ φέρνουν ἄγχος, μποροῦν νὰ γίνουν ἀφορμὴ γιὰ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παύσουν νὰ σᾶς καταπονοῦν. Νὰ ἔχετε ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό. Τότε ξενοιάζετε καὶ γίνεσθε ὄργανά Του. Ἡ στενοχώρια δείχνει ὅτι δέν ἐμπιστευόμαστε τὴ ζωὴ μας στὸν Χριστό. «Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι»¹⁶, δέν λέει πάλι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος;

Ὅλα νὰ τ' ἀντιμετωπίζετε μέ ἀγάπη, μέ καλοσύνη, μέ πραότητα, μέ ὑπομονὴ καὶ μέ ταπείνωση. Νὰ εἴστε βράχοι. Ὅλα νὰ ξεσπᾶνε πάνω σας καὶ σάν τὰ κύματα νὰ γυρίζουν πίσω· ἐσεῖς νὰ εἴστε ἀτάραχοι. Ἀλλὰ θά πεῖτε: «Ἔ, γίνεται αὐτό;». Ναί, μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ γίνεται πάντοτε. Ἄν τὰ παίρνομε ἀνθρώπινα, δέν γίνεται. Ἀντί, ὁμως,

νὰ σᾶς ἐπηρεάζουν δυσμενῶς, μποροῦν ὅλα νὰ σᾶς κάνουνε καλό, νὰ σᾶς στερεώνουνε στὴν ὑπομονή, στὴν πίστη. Διότι γυμναστική εἶναι γιὰ μᾶς ὅλες οἱ ἀντιδράσεις τοῦ περιβάλλοντος καὶ οἱ δυσκολίες γύρω μας. Γυμνάζομε τὸν ἑαυτό μας πάνω στὴν ὑπομονή, στὴν καρτερία. Ἀκοῦστε ἓνα παράδειγμα.

Εἶχε ἔλθει ἓνας μιά φορά καὶ μοῦ ἔλεγε τὰ παράπονά του γιὰ τὴν γυναῖκα του. Τοῦ λέγω, λοιπόν:

— Τόσο κουτός ἄνθρωπος εἶσαι;

— Κουταμάρες εἶναι αὐτά πού λέω;

— Μεγάλες κουταμάρες, λέω. Ἐτούτη ἐδῶ, ἡ γυναῖκα σου, σ' ἀγαπάει πολὺ.

— Ναί, ἀλλὰ μοῦ κάνει αὐτά...

— Σοῦ τὰ κάνει αὐτά, γιὰ νὰ σ' ἀγιάσει, ἀλλὰ ἐσένα δέν κόβει τό μυαλό σου. Ἐξοργίζεσαι καί, ἀντὶ ν' ἀγιάζεις, κολάζεσαι.

Ἄν εἶχε, ὁμως, ὑπομονὴ καὶ ταπείνωση, δέν θά ἔχανε τίς εὐκαιρίες τοῦ ἀγιασμοῦ.

Εἶναι μεγάλο πράγμα, μεγάλη ἀρετὴ ἡ ὑπομονή. Ὁ Χριστός εἶπε: «Ἄμα δέν ἔχετε ὑπομονή, θά χάσετε τίς ψυχές σας· γιὰ νὰ τίς κερδίσετε, πρέπει νὰ ἔχετε ὑπομονή»¹⁷. Ἡ ὑπομονὴ εἶναι ἀγάπη καὶ χωρὶς ἀγάπη δέν μπορεῖς νὰ ἔχεις ὑπομονή. Εἶναι, ὁμως, καὶ θέμα πίστεως. Στὴν πραγματικότητα, εἴμαστε ἄπιστοι, γιατί δέν ξέρομε πῶς τὰ φέρνει ὁ Θεός καὶ μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπ' τίς δυσκολίες καὶ τίς στενοχώριες. Νὰ παρακαλεῖτε τὴν Παναγία:

15. Κολ. 1, 24.

16. Κορ. Β' 4, 8.

17. Πρβλ. Λουκ. 21, 19.

«Στρέφον τὸν κοπετὸν εἰς χαράν,
εἰς εὐθυμίαν δὲ τὸ πένθος μετὰβαλε,
τὸν θρῆνον εἰς εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν νῦν,
Θεοτόκε μόνῃ παντευλόγητε»¹⁸.

Ἡ διάθεση ν' ἀγαπήσουμε τὸν Θεὸ ἔχει μέσα της καὶ κάποιον πόνο. Ὄταν θέλουμε νὰ ζήσουμε πνευματικά, πονᾶμε, διότι πρέπει νὰ κόβουμε κάθε δεσμό πού μᾶς ἐνώνει μέ τὴν ὕλη. Ὄταν, ὅμως, θέλουμε νὰ ἱκανοποιήσουμε τὸν ἑαυτὸ μας ἢ τοὺς ἄλλους, αὐτό πού δίνουμε εἶναι μία ἀγάπη, μία ἐνέργεια· εἶναι μία δύναμη τῆς ψυχῆς μας, πού μέρος τό «ξοδεύουμε» κι ἐκεῖ. Θέλει προσοχή, τί τάξη καὶ σειρά θὰ βάλουμε στή ζωὴ μας, γιὰ ποιόν θὰ γίνεῖ τό «ἔξοδο».

Ἡ θλίψη, ἡ κατὰ Θεόν, ἔχει μέσα της χαρά. Προχωρεῖ κανεὶς ἐμπρός ἐξαιτίας της. Δέν ἀφήνει μέσα του τὴν κατὰ-θλίψη, πού φθείρει τὴν ψυχὴ. Ὄταν ὑπάρχει ταπείνωση, δέν ὑπάρχει κατὰθλίψη. Ὁ ἐγωιστὴς στενοχωριέται πολὺ μέ τό κατετί. Ὁ ταπεινὸς εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἀνεξάρτητος ἀπ' ὅλους κι ἀπ' ὅλα. Αὐτό γίνεται μόνο μέ τὴν ἔνωση μέ τὸν Χριστό. Ὅλες οἱ αἰσθήσεις νὰ λειτουργοῦν σύμφωνα μέ τό νόμο τοῦ Κυρίου. Νὰ εἴστε ἕτοιμοι νὰ κενωθεῖτε στὸν ὅποιονδῆποτε. Αὐτό εἶναι ἐλευθερία. Ὅπου ἀγάπη, ἐκεῖ ἐλευθερία. Ζώντας μέσα στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ζεῖτε μέσα στὴν ἐλευθερία.

18. Κανὼν εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, Θεοτοκάριον Ἀγίου Νικοδήμου, ἡχος πλ. α', τῇ Τρίτῃ ἐσπέρας.

*Μέ τῇ λαχτάρα γιὰ τὸν Χριστό ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς
φεύγει ἀπ' τίς παγίδες τοῦ ἀντιθέτου*

Πολλοὶ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα χριστιανοί, δέν δέχονται καθόλου τὴν ὕπαρξη τοῦ δαίμονα. Τό δαιμόνιο, ὅμως, δέν μπορεῖς νὰ τό ἀρνηθεῖς. Πιστεύω ὅτι ὑπάρχει διάβολος καὶ λέω μάλιστα ὅτι, ἂν βγάλουμε ἀπ' τό Εὐαγγέλιο τὴν πίστη στὴν ὕπαρξη τοῦ διαβόλου, τί γίνεται; Πάει τό Εὐαγγέλιο. Γιατί «εἰς τοῦτο ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου»¹⁹. Στὴν Ἀγία Γραφή, ἐπίσης, λέγει: «Καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσι»²⁰. Καὶ ἄλλοι: «...ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον»²¹. Αὐτὰ τὰ χωρία τί φανερώνουν; Δέν ὁμιλοῦν γιὰ τὴν κατάργηση τοῦ διαβόλου ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν Χριστό; Δέν μπορούμε ν' ἀγνοήσουμε τὴν ὕπαρξη τοῦ διαβόλου, τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα ἦλθε νὰ καταργήσῃ ὁ Χριστός.

Ἐγὼ ὅμως σᾶς λέγω, ἀντὶ ν' ἀσχολεῖσθε μέ τὸν διάβολο καὶ τίς πονηρίες του, ἀντὶ ν' ἀσχολεῖσθε μέ τὰ πάθη, νὰ στραφεῖτε στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Νὰ δοῦμε πῶς τό λέει ὁ ποιητὴς στὸν κανόνα τοῦ Ἀγίου Ὁνησίμου:

«Ῥωμαλαίῳ σου φρονήματι, Ὁνήσιμε,
πλάνης τὰ μηχανήματα κατεπάτησας,
εὐσεβείας ταῦτα καθελὼν ὀργάνοις, θεόσοφε...»²².

19. Α' Ἰωάν. 3, 8.

20. Ἰακ. 2, 19.

21. Ἐβρ. 2, 14.

22. Κανὼν Ἀγίου Ὁνησίμου, β' τροπάριον ζ' ὥδης.

Ἐδῶ θαυμάζει κανείς τό πνεῦμα τοῦ ποιητῆ. Βάζει τέχνη στή δομή τοῦ τροπαρίου, δηλαδή πλοκή, πλοκή λόγου. Εἶδατε τί λέει; Προσέχετε τήν κάθε λέξη. «Πλάνης τὰ μηχανήματα». Ὁ πονηρός ἔστηνε δόκανα καί παγίδες κι ὁ Ἅγιος Ὀνήσιμος τόν κατετρόπωνε «ῥωμαλαίῳ φρόνηματι». Μέ ρωμαλαῖο φρόνημα νικοῦσε τούς πάντες. Λάτρευε, λαχταροῦσε τόν Χριστό. Ἔτσι γίνεται.

Ὁ σατανάς φτιάχνει τό μηχανισμό τῆς πλάνης. Χωρίς νά τό καταλάβομε ἐμεῖς, ὁ πονηρός φτιάχνει παγίδες. Μέ τή λαχτάρα γιά τόν Χριστό ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς φεύγει ἀπ' τίς παγίδες καί πάει στόν Χριστό. Ἄλλο πράγμα αὐτό. Πιό εὐγενές. Τό νά μάχεσαι τόν ἐχθρό σου εἶναι μία προσπάθεια μέ σπρωξίματα καί πίεση. Στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὅμως, δέν ὑπάρχουν σπρωξίματα. Ἐδῶ ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς μεταποιεῖται χωρίς κόπο. Δέν πρέπει ν' ἀντιδράτε μέ τά ἴδια ὄργανα. Ἀδιαφορήστε! Αὐτή ἡ ἀδιαφορία πρὸς τόν ἐχθρό εἶναι μεγάλη τέχνη. Τέχνη τεχνῶν. Γίνεται μόνο μέ τή θεία χάρι. Ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ κακοῦ μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ γίνεται ἀναίμακτα καί ἀκοπίαστα. Χωρίς σπρώξιμο καί χωρίς σφίξιμο.

Τί εἶπαμε; Δέν εἶπαμε ὅτι ὁ διάβολος εἶναι πολυμήχανος; Οἱ μηχανισμοί τοῦ διαβόλου εἶναι πονηροί. Τρόμος! Γι' αὐτό πρέπει κι ἐμεῖς νά φτιάχνομε εὐσεβεῖς μηχανισμούς ἀμύνης, χωρίς πονηρία, γιά νά καταστρέψομε τή δύναμη τῶν δικῶν του παγίδων. Κάτι τέτοιο δέν λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στούς Ἑφεσίους; «Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καί σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶ-

νος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι»²³. Ὅταν ντυθοῦμε τὴν πανοπλία τοῦ Θεοῦ, τὰ πάντα θά κατορθώσομε· καὶ μάλιστα πολὺ εὐκολα. Εἶναι εὐκολα ὅλα, ὅταν μποῦμε στὴ θεία χάρι. Τότε εἴμαστε πιὸ ἐλεύθεροι, πιὸ δυνατοί. Μᾶς προστατεύει ἡ θεία χάρις. Ἄν ἀγωνισθοῦμε, ἐρωτευθοῦμε τόν Χριστό, τότε ἀποκτοῦμε τὴ θεία χάρι. Ὀπλισμένοι μέ τὴ θεία χάρι, δέν διατρέχομε κίνδυνο κι ὁ διάβολος μᾶς βλέπει καὶ φεύγει.

Κι ἐγὼ ὁ καημένος, ὁ ταπεινός, ἀπὸ μικρός ἔτσι ἐργαζόμουν κι ἔχω μιὰ μικρὴ πείρα. Δέν ἤθελα νά σκέπτομαι τίς παγίδες, ἀδιαφοροῦσα. Στὴν ἀρχή, ὅμως, ξεκίνησα ἀλλιῶς. Ξαπλωνόμουν κάτω κι ἔλεγα ὅτι εἶμαι πεθαμένος. Βιάζα τόν ἑαυτό μου μέ τὴ βία τοῦ θανάτου. Δαίμονες ἐρχονταν καὶ μέσ στό φόβο ἔλεγα: «Ἔχε μνήμην θανάτου διὰ παντός, ἔχε μνήμην κολάσεως». Τά παράτησα. Τά εἶχα ζήσει κι ἐκεῖνα. Καλὰ εἶναι κι ἐκεῖνα γιά τούς ἀρχαρίους. Ἀλλά «ὁ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ»²⁴.

Γράφει ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος: «Διαλογισμοί μέ ἀπασχολοῦν καὶ μπλέκομαι σέ συζητήσεις»²⁵. Βλέπετε, ἐδῶ ὁ μιλοῦσε ὁ παλαιός ἄνθρωπος μέ τόν νέο, μέ τόν κατὰ Χριστόν ἄνθρωπο. Ἐκανε συζήτηση. Ἐμένα δέν μοῦ ἀρέσει

23. Ἐφ. 6, 12-13.

24. Α' Ἰωάν. 4, 18.

25. Κεκραγάριον, κεφ. α', σ. 17.

νά συζητῶ μέ τόν παλαιό ἄνθρωπο. Δηλαδή μέ τραβάει ἀπό πίσω, ἀπ' τό ράσο, ἀλλ' ἀμέσως ἀνοίγω τά χέρια πρὸς τόν Χριστό κι ἔτσι τόν περιφρονῶ μέ τή θεία χάρι, δέν τόν σκέπτομαι. "Ὅπως τό μωρό παιδί ἀνοίγει τά χέρια καί πέφτει στήν ἀγκαλιά τῆς μάνας του, ἔτσι κάνω κι ἐγώ. Εἶναι μυστήριο, δέν ξέρω ἂν καταλαβαίνετε τή λεπτότητα τοῦ θεματοῦ. "Ὅταν προσπαθεῖτε ν' ἀποφύγετε τόν παλαιό ἄνθρωπο χωρίς τήν χάρι, τόν ζεῖτε. Μέ τήν χάρι, ὅμως, δέν σᾶς ἀπασχολεῖ πιά. Ὑπάρχει στό βάθος. "Ὅλα μένουν μέσα μας, καί τά ἄσχημα· δέν χάνονται. Μέ τήν χάρι, ὅμως, μετουσιώνονται, μεταποιοῦνται, μεταστοιχειώνονται. «Ἴνα τόν παλαιόν ἀποθέμενοι ἄνθρωπον, τόν νέον ἐνδυσώμεθα καί Σοὶ ζήσωμεν, τῷ ἡμετέρῳ Δεσπότῃ», δέν λέγει στήν εὐχή τῆς ἐνάτης ὥρας²⁶;

Ὁ Χριστός θέλει νά ἐνωθοῦμε μαζί Του καί περιμένει ἔξω ἀπ' τήν πόρτα τῆς ψυχῆς μας. Ἀπό μᾶς ἐξαρτᾶται νά δεχθοῦμε τή θεία χάρι. Μόνο ἡ θεία χάρις μπορεῖ νά μᾶς ἀλλάξει. Ἐμεῖς τίποτα δέν μπορούμε μόνοι μας. Ἡ χάρις ὅλα θά μᾶς τά δώσει. Ἐμεῖς νά προσπαθοῦμε νά μειώνομε τόν ἐγωισμό καί τή φιλαυτία μας. Νά εἴμαστε ταπεινοί. Νά δοθοῦμε στόν Χριστό κι ὅλα φεύγουν τά ἀντιδραστικά, σωματικά καί ψυχικά.

Θυμηθεῖτε τόν Ἀπόστολο Παῦλο πού ἔλεγε: «Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»²⁷. Τό ἔλεγε αὐτό γιατί, ὅταν βρισκόταν

26. "Ωρα Θ', εὐχή Μεγ. Βασιλείου.

27. Ρωμ. 7, 24.

ἀκόμη στήν ἀρχή, αἰσθανόταν τήν ψυχή του ἀνίκανη νά κάνει τό καλό. Ἐκανε τό κακό, πού δέν τό ἤθελε, γι' αὐτό ὁμολογοῦσε: «Οὐ γάρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ»²⁸. Ἐρχόταν τό πνεῦμα τοῦ κακοῦ νά τόν ἐκτρέφει ἀπ' τήν προσπάθειά του. Ἐρχόταν καί τόν φόβιζε, λέγοντας: «Θά ἀποθάνεις». "Ὅταν, ὅμως, ἐνέσκηψε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ στήν ψυχή του, τότε φύγανε ὅλες οἱ δυσκολίες καί φώναζε μέ ἐνθουσιασμό: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός... ἐμοὶ γάρ τὸ ζῆν Χριστός καί τὸ ἀποθανεῖν κέρδος»²⁹. Εἶδες, οὔτε θάνατος, οὔτε κόλασις, οὔτε διάβολος! Ἐνῶ πρῶτα ἦταν ἀνίκανος νά κάνει τό καλό, μετὰ ἔγινε ἀνίκανος νά κάνει τό κακό. Δέν μπορούσε, δέν τό ἤθελε. Ἐγινε ἡ ψυχή του ἔνθεος, γέμισε ἀπ' τόν Χριστό καί δέν μπορούσε νά σκεφθεῖ ἢ νά βαστάξει μέσα του τίποτ' ἄλλο.

Μέ τή θεία χάρι τά πάντα εἶναι κατορθωτά. Μέ τή θεία χάρι οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ δέν καταλάβαιναν τούς πόνους, πού προξενοῦσαν τά μαρτύρια. Μέ τή θεία χάρι ὅλα γίνονται ἀνώδυνα. Αὐτόν τόν τρόπο τόν ἀπαλό νά χρησιμοποιεῖτε. Μὴν ἀγωνίζεσθε νά διώξετε τό σκοτάδι, τό κακό. Δέν πετυχαίνετε τίποτα χτυπώντας τό σκοτάδι. Βρίσκεσθε στό σκοτάδι καί θέλετε νά ἀπαλλαγεῖτε; Ἐσεῖς τί κάνετε; Διώχνετε μέ δύναμη τό σκοτάδι, τό χτυπᾶτε, ἀλλ' αὐτό δέν φεύγει. Θέλετε φῶς; Ἀνοίξτε μιά τρυπίτσα καί θά ἔλθει μιά ἀκτίνα τοῦ ἡλίου, θά ἔλθει τό φῶς. Ἀντί νά διώχνετε τό σκοτάδι, ἀντί νά διώχνετε τόν ἐχθρό, νά μὴν μπεῖ

28. Ρωμ. 7, 15.

29. Βλ. Γαλ. 2, 20· Φιλ. 1, 21.

μέσα σας, ανοίξτε τὰ χέρια στήν ἀγκάλη τοῦ Χριστοῦ. Αὐτός εἶναι ὁ πιό τέλειος τρόπος, νά μήν πολεμᾶτε, δηλαδή, ἀπευθείας τό κακό, ἀλλά ν' ἀγαπήσετε τόν Χριστό, τό φῶς Του, καί τό κακό θά ὑποχωρήσει.

*Κάθε προσβολή τοῦ πονηροῦ
νά τήν ἀντιμετωπίζετε μέ τήν περιφρόνηση*

Τό σπουδαιότερο ὄπλο κατά τοῦ διαβόλου εἶναι ὁ Τίμιος Σταυρός, πού τόν τρέμει. Ὁ σταυρός, ὅμως, νά γίνεται σωστά. Δηλαδή τὰ τρία δάχτυλα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ ἐνωμένα ν' ἀκουμποῦν στό μέτωπο, στήν κοιλιά, στόν δεξιό ὦμο καί τέλος στόν ἀριστερό, σέ σχῆμα σταυροῦ. Ὁ σταυρός μπορεῖ νά γίνεται συμμετρικά μέ τίς μετάνοιες.

Ἡ ἐπικοινωνία μέ τόν Χριστό, ὅταν γίνεται ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς πίεση, κάνει τόν διάβολο νά φεύγει. Ὁ σατανάς δέν φεύγει μέ πίεση, μέ σφίξιμο. Ἀπομακρύνεται μέ τήν πραότητα καί τήν προσευχή. Ὑποχωρεῖ, ὅταν δεῖ τήν ψυχή νά τόν περιφρονεῖ καί νά στρέφεται μέ ἀγάπη πρός τόν Χριστό. Τήν περιφρόνηση δέν μπορεῖ νά τήν ὑποφέρει, διότι εἶναι ὑπερόπτης. Ὅταν, ὅμως, πιέζεσθε, τό κακό πνεῦμα σᾶς παίρνει εἶδηση καί σᾶς πολεμάει. Μήν ἀσχολεῖσθε μέ τόν διάβολο, οὔτε νά παρακαλεῖτε νά φύγει. Ὅσο παρακαλεῖτε νά φύγει, τόσο σᾶς ἀγκαλιάζει. Τόν διάβολο νά τόν περιφρονεῖτε. Νά μήν τόν πολεμᾶτε κατά μέτωπον. Ὅταν πολεμᾶς μέ πείσμα κατά τοῦ διαβόλου, ἐπιτίθεται κι ἐκεῖνος σάν τίγρις, σάν ἀγριόγατα. Ὅταν τοῦ ρίχνεις σφαί-

ρα, αὐτός σοῦ ρίχνει χειροβομβίδα. Ὅταν τοῦ ρίχνεις βόμβα, σοῦ ρίχνει πύραυλο. Μήν κοιτάζετε τό κακό. Νά κοιτάζετε τήν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ καί νά πέφτετε μέσ στήν ἀγκαλιά Του καί νά προχωρεῖτε. Νά Τοῦ δοθεῖτε, νά Τόν ἀγαπήσετε τόν Χριστό, νά ζεῖτε μέ ἐγρήγορηση. Ἡ ἐγρήγορηση στόν ἄνθρωπο πού ἀγαπάει τόν Θεό εἶναι ἀπαραίτητη.

Τά πράγματα εἶναι ἀπλά κι εὐκόλα στήν πνευματική ζωή, στή ζωή ἐν Χριστῷ· ἀρκεῖ νά ξέρετε νά διακρίνετε. Ὅταν σᾶς ἐνοχλήσει κάτι, ἕνας λογισμός, ἕνας πειρασμός, μία ἐπίθεση, περιφρονώντας ὅλ' αὐτά, θά στρέφετε τήν προσοχή σας, τό βλέμμα σας στόν Χριστό. Ἐκεῖνος μετὰ θά ἀναλάβει νά σᾶς ἀνεβάσει. Ἐκεῖνος θά σᾶς πιάσει ἀπ' τό χέρι καί θά σᾶς δώσει πλούσια τή θεία Του χάρι. Ἐσεῖς λίγη προσπάθεια θά κάνετε. Παίρνομε ἕνα ἑκατομμύριο. Τό κόπομε κομματάκια. Παίρνομε τό ἕνα ἑκατομμυριοστό. Τό ἕνα ἑκατομμυριοστό τοῦ ἑκατομμυριοστοῦ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ προσπάθεια, λίγη δηλαδή διάθεση. Κινεῖσθε πρός τόν Θεό καί στό δευτερόλεπτο τοῦ δευτερολέπτου ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Τό σκέπτεσθε κι ἔρχεται τό Ἅγιον Πνεῦμα. Δέν κάνετε τίποτα. Κινεῖσθε πρός τὰ ἐκεῖ κι ἔρχεται ἀμέσως ἡ θεία χάρις. Μόλις στενάξετε, ἔρχεται, ἐνεργεῖ. Τί λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «...ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις»³⁰. Μεγάλη σοφία! Αὐτά δέν εἶναι ἀπλά λόγια, λέξεις, ἀλλά ὁ ζῶν Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν δεῖτε τό ἀντίθετο πνεῦμα νά ἔρχεται νά σᾶς

30. Ρωμ. 8, 26.

βουτήξει, ἐσεῖς δὲν τρομοκρατεῖσθε, οὔτε τό κοιτάζετε, οὔτε προσπαθεῖτε νά τό βγάλετε ἀπό μέσα σας. Τί κάνετε; Ὁ καλύτερος τρόπος εἶναι ἡ περιφρόνηση. Δηλαδή ἀνοίγετε τήν ἀγκαλιά σας, ἀνοίγετε τά χέρια σας στόν Χριστό, ὅπως τό παιδάκι πού βλέπει κάποιο θηρίο ἄγριο καί δὲν φοβᾶται, γιατί εἶναι δίπλα ὁ πατέρας του καί πέφτει στήν ἀγκαλιά του. Αὐτό τόν τρόπο νά χρησιμοποιεῖτε σέ κάθε προσβολή τοῦ πονηροῦ καί σέ κάθε λογισμό, δηλαδή τήν περιφρόνηση.

Ἐκεῖνη τή στιγμή, πού ἔχει ἀνάγκη ἡ ψυχή σας καί ἀγωνίζεσθε, νά φωνάζετε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Ὅλα νά τά προλαμβάνετε μέ τήν προσευχή. Αὐτό εἶναι μεγάλο μυστικό. Τήν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ, ἐκεῖ πού πᾶτε νά τόν περιφρονήσετε, ὁ πονηρός σᾶς βουτάει, σᾶς καθλώνει καί σᾶς σφίγγει καί κάνει τό δικό του κι ὅχι αὐτό πού θέλετε ἐσεῖς. Πρέπει νά προλάβετε νά κάνετε τό ἀνοιγμα στόν Θεό. Γιά νά τό πετύχετε ὅμως αὐτό, πρέπει νά σᾶς φωτίσει ἡ θεία χάρις. Ἄν αὐτό δὲν γίνει ἀμέσως, τότε σᾶς ἀρπάζει ὁ πονηρός κι ἐνῶ προσπαθεῖτε νά τόν διώξετε, σᾶς ἔχει ἤδη συλλάβει. Ἀκοῦστε με νά σᾶς πῶ ἕνα παράδειγμα.

Ἐζήτησα ἀπό ἕναν ἄνθρωπο νά μοῦ κάνει κάτι. Αὐτός ἀρνιόταν, λέγοντας ὅτι ἡ ἐπιστήμη τά λέει ἀλλιῶς. Ἐπειμεινά ἐγώ, τίποτα ἐκεῖνος. Πῆγα ν' ἀγανακτήσω. Τό κατάλαβα. Τή στιγμή ἐκείνη, ἀμέσως στράφηκα στόν Χριστό καί πρόλαβα τό κακό.

Αὐτός θά εἶναι ὁ τρόπος μας. Θά ὑψώνουμε τά χέρια στόν Χριστό κι Ἐκεῖνος θά μᾶς δίνει τήν χάρι Του.

Ἀκοῦστε με ξανά.

Μιά φορά ἤμουνα σ' ἕνα δρόμο στά Τουρκοβούνια, ὅπου ἔμενα. Ὁ δρόμος εἶχε μεγάλη κατωφέρεια. Αὐτή ἡ κατωφέρεια θά ἦταν καμιά διακοσαριά μέτρα. Στήν κορυφή τοῦ δρόμου ἦταν πιό ἴσιωμα. Ἐκεῖ πάνω ἡ μητέρα τοῦ Νίκου συζητοῦσε μέ ἄλλες δύο γυναῖκες. Συζητούσανε, γειτονιά κάνανε. Κάτω, λοιπόν, στό βάθος τοῦ δρόμου τοῦ κατηφορικοῦ, ἦταν τό παιδί της, ὁ Νίκος, καί ἔπαιζε μέ κάτι ἄλλα παιδιὰ. Ὅποτε σέ μιὰ στιγμή βλέπω τόν Νίκο νά τρέχει ἀπό κάτω, ν' ἀνεβαίνει τήν ἀνωφέρεια καί, μόλις ἔφθασε πάνω, νά πέφτει στήν ποδιά της καί νά βάζει τά κλάματα.

— Ἔ, τοῦ λέει, τί ἔχεις;

— Ἔ, λέει, μέ χτύπησε ὁ γιός τοῦ Μανωλιᾶ!

Τό κλάμα σταμάτησε ἀμέσως, τήν ἴδια στιγμή πού κατέφυγε στήν μητέρα του.

Τί θέλω νά πῶ μ' αὐτό; Τήν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ, ἡ εὐκολία εἶναι νά στραφεῖτε πρὸς τό ἀγαπώμενο πρόσωπο, νά στραφεῖτε πρὸς τόν Θεό καί πρὸς τά κεῖ νά κοιτάζετε ζωηρά καί καλά κι ἐπιθυμητά καί θά σᾶς ἔλθει ἀμέσως ἡ δύναμη, θά σᾶς ἔλθει τό καλό. Δηλαδή, ἐνῶ βλέπετε ὅτι ἔρχεται τό κακό νά σᾶς καταλάβει, ἐσεῖς μόλις τό ἀντιληφθεῖτε ἀπό μακριά, τό περιφρονεῖτε καί τρέχετε στήν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ. Ἀρκεῖ νά προλάβετε νά στραφεῖτε πρῶτα ἐκεῖ. Ὅποτε, ὅταν θά πᾶτε στό καλό, δὲν θυμᾶστε τό κακό. Ἐδῶ εἶναι τό μυστικό, νά περιφρονήσετε τό κακό. Ἀλλά δὲν μπορείτε νά τό κάνετε αὐτό, ἂν δὲν στραφεῖτε στόν Χριστό. Λέμε καμιά φορά: «Περιφρόνησέ το τό κακό!».

Ἦ, αὐτό εἶναι εὐκολο νά τό λέμε, ἀλλά δέν εἶναι εὐκολο νά τό κάνομε. Αὐτή ἡ περιφρόνηση ἔχει μεγάλη τέχνη.

Ἡ περιφρόνηση τοῦ κακοῦ πνεύματος γίνεται μόνο μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Γυρίζετε πρὸς τόν Χριστό, τρέχετε πρὸς τόν Χριστό, ἀνοίγετε τά χέρια σας πρὸς τόν Χριστό, προσπαθεῖτε νά γνωρίσετε τόν Χριστό, ν' ἀγαπήσετε τόν Χριστό, νά αἰσθανθεῖτε τόν Χριστό καί σ' αὐτή σας τήν προσπάθεια, ὅταν τά ἐλατήριά σας εἶναι ἀγνά καί καθαρά καί εἰλικρινή, ἀνοίγει ἡ χάρις τήν ψυχὴ σας καί σᾶς λέει: «Ἐγείρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ ἐπιφάυσει σοὶ ὁ Χριστός»³¹. Ἐκεῖ, μέσα στό θεῖο φῶς, θά ζοῦμε πάντοτε, ἐφόσον θ' ἀγαπάει καί θά λαχταράει ἡ ψυχὴ μας τόν Θεό. Ἔτσι, μέ τήν χάρι τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὅλα εὐκόλα κι ὅλα ἀληθινά τά λόγια τοῦ Χριστοῦ, πού εἶπε: «Ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν»³².

Μερικοὶ βλέπουν τόν διάβολο νά παρουσιάζεται μέ διάφορες μορφές, νά κάνει θορύβους, νά τοὺς χτυπάει κ.ἄ. Αὐτά γίνονται, τίς πιό πολλές φορές, στοὺς μπερδεμένους. Οἱ μεγάλοι Πατέρες, ὅπως ὁ Ἱερός Χρυσόστομος, ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ οἱ ἄλλοι δέν μᾶς λένε γιὰ τόν διάβολο, πῶς ἐμφανίζεται κ.λπ. Ἐκεῖνοι ἐπορεύθησαν μ' αὐτό τόν τρόπο πού λέμε, μέ τήν ἀγάπη στόν Χριστό. Ὁ σατανάς, ἀνάλογα μέ τό ποιὸς εἶσαι, φανερώνεται. Ὅταν κανεὶς δέν ἄρχισε κανονικά τήν πνευματικὴ ζωὴ ἢ τόν βαραίνει κάτι κληρονομικό, βλέπει τόν σατανά νά παρουσιάζεται μπρο-

31. Ἐφ. 5, 14.

32. Ματθ. 11, 30.

στά του, νά τοῦ κάνει φασαρίες κ.λπ. Καμιά φορά μπορεῖ νά πάθει καὶ σχιζοφρένεια ὁ ἄνθρωπος. Ὁ σχιζοφρενὴς ἐπηρεάζεται ἀπ' τά βιώματα τῆς παλιᾶς ζωῆς τῶν προγόνων.

Καί κάτι ἀκόμη. Νά μὴ δίνουμε στόν διάβολο δικαίωματα. Δηλαδή ἐγὼ δέν ἀφήνω οὔτε μία σκέψη μνησικαχίας μέσα μου οὔτε μία σκέψη ἐγωισμοῦ, μὴ βρεῖ παράθυρο ὁ σατανάς. Τό παράθυρο εἶναι τό δικαίωμα. Ὅταν ἀπομακρύνεσαι ἀπ' τόν Θεό, κινδυνεύεις, γιατί σέ βρίσκει «σκέτον» ὁ σατανάς καὶ κυριαρχεῖ ἐπάνω σου. Ἀκοῦστε κι ἐμένανε, πού ἔχω λίγη πείρα σ' αὐτά.

*Ἡ ἀγία ταπείνωση εἶναι
ἡ τελεία ἐμπιστοσύνη στόν Θεό*

Ἡ τελεία ἐμπιστοσύνη στά χέρια τοῦ Θεοῦ — αὐτὴ εἶναι ἡ ἀγία ταπείνωση. Ἡ τελεία ὑπακοή στόν Θεό χωρίς ἀντίρρηση, χωρίς ἀντίδραση, ἔστω κι ἂν ὀρισμένα πράγματα φαίνονται δύσκολα καὶ παράλογα. Τό ἄφημα στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Αὐτό πού λέμε στήν Θεία Λειτουργία τά λέγει ὅλα: «πᾶσαν τήν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»³³. Τό ἴδιο καὶ ἡ εὐχὴ πού λέγεται μυστικά ἀπ' τόν ἱερέα: «Σοὶ παρακατιθέμεθα τήν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τήν ἐλπίδα, Δέσποτα φιλόανθρωπε, καὶ παρακαλοῦμέν Σε καὶ δεόμεθα καὶ ἰκετεύομεν...»³⁴. Σ' Ἑσένα, Κύριε, τά

33. Μικρὰ καὶ Μεγάλῃ Συναπτῇ, καταληκτῆριος προτροπή.

34. Θεία Λειτουργία Ἀγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, εὐχὴ πρὸ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς.

ἀφήνομε ὅλα. Αὐτή εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Αὐτή εἶναι ἡ ἀγία ταπείνωση. Αὐτή μεταμορφώνει τόν ἄνθρωπο. Τόν καθιστᾷ θεάνθρωπο.

Ὁ ταπεινός ἔχει συνείδηση τῆς ἐσωτερικῆς του καταστάσεως καί, ὅσο κι ἄν εἶναι ἄσχημη, δέν χάνει τήν προσωπικότητά του. Γνωρίζει ὅτι εἶναι ἁμαρτωλός καί θλίβεται γι' αὐτό, ἀλλά δέν ἀπελπίζεται, δέν ἐξουθενώνει τόν ἑαυτό του. Ὁ ἔχων τήν ἀγία ταπείνωση δέν μιλάει καθόλου, δηλαδή δέν ἀντιδρᾷ. Δέχεται νά τόν παρατηροῦν, νά τόν ἐλέγχουν οἱ ἄλλοι, χωρίς νά ἐξοργίζεται καί νά δικαιολογεῖται. Δέν χάνει τήν ἰσορροπία του. Τό ἀντίθετο συμβαίνει μέ τόν ἐγωιστή, τόν ἔχοντα αἰσθήματα κατωτερότητος. Στήν ἀρχή μοιάζει μέ τόν ταπεινό. Λίγο, ὅμως, ἄν τόν πειράξει κανείς, ἀμέσως χάνει τήν εἰρήνη του, ἐκνευρίζεται, ταραζεται.

Ὁ ταπεινός πιστεύει ὅτι ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπ' τόν Χριστό κι ὅτι ὁ Χριστός τοῦ δίδει τήν χάρι Του κι ἔτσι προχωράει. Ὅποιος ἔχει τήν ἀγία ταπείνωση, ζεῖ ἀπό τώρα στήν ἐπίγεια ἄκτιστη Ἐκκλησία. Ἐχει πάντα τή χαρά τοῦ Χριστοῦ, καί στά δυσάρεστα. Τό βλέπομε αὐτό στή ζωή τῶν ἀγίων. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τί ἤταν; Ἄνθρωπος σάν κι ἐμᾶς. Ἀλλά τί ἔγινε; Ἐγινε ὄργανο τοῦ Θεοῦ, σκευὸς ἐκλογῆς. Τά λόγια του τό μαρτυροῦν: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός... ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος». Φλεγόταν ἀπ' τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ταπείνωση τόν ἀνέβασε ἐκεῖ. Νά καίγεσαι γιὰ τόν Θεό· αὐτό εἶναι τό πᾶν.

Ἄν ἔχετε ἀγάπη στόν πλησίον καί στόν Θεό, θά δώσει

ὁ Θεός τήν ταπείνωση, θά δώσει τόν ἁγιασμό. Ἄν δέν ἔχετε ἀγάπη στόν Θεό καί στόν πλησίον, ἄν τεμπελιάζετε, θά σᾶς βασανίσει ὁ σατανάς, θά σᾶς ἐκδικηθεῖ ὁ παλαιός ἄνθρωπος, θά σᾶς φταῖνε ὅλοι κι ὅλα, θά γκρινιάζετε λέγοντας: «Γιατί τ' ἄφησες αὐτό ἐδῶ, γιατί ἐκεῖ;». Καί θά νομίζετε ὅτι δῆθεν φταῖνε οἱ δουλειές, ὁ κόπος. Θά λέτε: «Τί θά γίνει μ' αὐτή τήν κατάσταση πού ἔφθασα, πῶς φέρομαι ἔτσι;», χωρίς νά καταλαβαίνετε ἀπό ποῦ προέρχεται αὐτή ἡ κατάσταση. Ἐνῶ αὐτό εἶναι ἡ ἐκδίκηση τῶν ἐνστίκτων.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ζεῖ χωρίς Θεό, χωρίς γαλήνη, χωρίς ἐμπιστοσύνη, ἀλλά μέ ἄγχος, ἀγωνία, κατάθλιψη, ἀπελπισία, ἀποκτάει ἀσθένειες σωματικές καί ψυχικές. Ἡ ψυχασθένεια, ἡ νευρασθένεια, ὁ διχασμός εἶναι δαιμονικές καταστάσεις. Δαιμόνιο εἶναι ἐπίσης καί ἡ ταπεινολογία. Τό λένε καί αἰσθημα κατωτερότητος. Ἡ ἀληθινή ταπείνωση δέν μιλάει, δέν λέει ταπεινολογίες, δηλαδή, «εἶμαι ἁμαρτωλός, ἀνάξιος, ἐλάχιστος πάντων...». Φοβᾶται ὁ ταπεινός μήπως μέ τίς ταπεινολογίες πέσει στήν κενοδοξία. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δέν πλησιάζει ἐδῶ. Ἀντίθετα, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ βρίσκεται ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἀληθινή ταπείνωση, ἡ θεία ταπείνωση, ἡ τελεία ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Ἡ ἐξάρτηση ἀπὸ Ἐκεῖνον.

Αὐτό ἔχει μεγάλη ἀξία, νά ὁδηγεῖσαι ἀπ' τόν Θεό, νά μὴν ἔχεις κανένα θέλημα. Ὁ σκλάβος δέν ἔχει κανένα θέλημα· ὅ,τι θέλει ὁ κύριός του. Ἔτσι κι ὁ πιστός δοῦλος τοῦ Θεοῦ. Γίνεσαι δοῦλος Του, ἀλλά στόν Θεό ἐλευθερώνεσαι. Αὐτή εἶναι ἡ πραγματική ἐλευθερία. Νά καίγεσαι γιὰ τόν Θεό. Αὐτό εἶναι τό πᾶν. Τό εἶπαμε πάλι. Ἄν νικηθεῖς ἀπ'

τόν Θεό, ὑποδουλώνεσαι σ' Αὐτόν καί ζεῖς στήν ἐλευθερία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ: «... ὧ γάρ τις ἡττηται, τούτῳ καί δεδούλωται»³⁵. Συμβαίνει, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ ὑποτακτικοῦ πού ἔχει τελεία ἐμπιστοσύνη στόν Γέροντά του κι ὁ Θεός τοῦ δίδει τήν χάρι. Θυμηθεῖτε τόν Προφήτη Ἐλισσαῖο. Πῆρε τή μηλωτή καί χτύπησε τά νερά τοῦ ποταμοῦ καί δέν τά χώρισε στά δύο, ὅπως τό ἔκανε ὁ Προφήτης Ἡλίας, γιατί ὅ,τι ἔκανε, τό ἔκανε μέ ἐγωισμό καί ὄχι μέ ταπείνωση. Μετά πού ταπεινώθηκε καί εἶδε ὅτι μόνος του δέν κάνει τίποτα, ἐζήτησε μέ ταπείνωση τή βοήθεια τοῦ Γέροντά του, τοῦ Προφήτη Ἡλίας, καί πῆρε τήν χάρι. Τά νερά ἐσχίσθησαν στά δύο κι ἔγινε δρόμος, γιά νά περάσει³⁶.

Χρειάζεται, βέβαια, καί λίγη προσπάθεια, ἀλλά ἡ ἄκρα ταπείνωση δέν ἀποκτιέται μέ τίς προσπάθειες καί τόν ἀγῶνα μόνο. Εἶναι ἀποτέλεσμα χάριτος. Τό λέω ἐκ πείρας: ὅ,τι ἔχω, τό ἔχω ἀπ' τήν χάρι. «Ἐάν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες»³⁷. «Ὅλα τά δίνει ὁ Χριστός.

Νά εἴμαστε σέ ὅλα ταπεινοί· στή σκέψη, στά λόγια, στή συμπεριφορά. Ποτέ νά μὴν παρουσιαστοῦμε στόν Θεό καί νά ποῦμε: «Ἐχω ἀρετές». Ὁ Θεός δέν θέλει τήν ἀρετή μας. Πάντα νά παρουσιάζεσαι στόν Θεό ὡς ἁμαρτωλός· χωρίς, ὅμως, ἀπελπισία, ἀλλά «θαρρῶν εἰς τὸ ἔλεος τῆς εὐσπλαγχνίας Του»³⁸. Ἀρκεῖ νά βροῦμε τό μυστικό.

35. Β' Πέτρ. 2, 19.

36. Βλ. Δ' Βασ. 2, 8-15.

37. Ψαλμ. 126, 1.

38. Πρβλ. Ὁρθρον Κυριακῶν Τριωδίου, α' ἰδιόμελον.

Τό μυστικό εἶναι ἡ ἀγάπη στόν Χριστό καί ἡ ταπείνωση. Ὁ Χριστός θά μᾶς δώσει τήν ταπείνωση. Ἐμεῖς δέν μπορούμε μέ τίς ἀδυναμίες μας νά Τόν ἀγαπήσουμε. Ἄς μᾶς ἀγαπήσει Αὐτός. Ἄς Τόν παρακαλοῦμε πολύ νά μᾶς ἀγαπήσει Ἐκεῖνος καί νά μᾶς δώσει τό ζῆλο νά Τόν ἀγαπήσουμε κι ἐμεῖς.

Ἄμα θέλεις νά φιλοσοφήσεις, ὅλα θά τά ρίχνεις στόν κακὸ ἐαυτό σου καί θά ταπεινώνεσαι πάντοτε. Εἶναι ταπείνωση νά πιστεύεις ὅτι ὅλοι εἶναι καλοί. Κι ἂν ἀκούεις γιά κάποιον κάτι ἀρνητικό, νά μὴν τό πιστεύεις. Ὅλους νά τοὺς ἀγαπάεις καί νά μὴ σκέπτεσαι γιά κανέναν κακὸ καί γιά ὅλους νά προσεύχεσαι. Δέν θέλεις ἄλλη φιλοσοφία. Ἡ καρδιά τοῦ κενόδοξου δέν μπορεῖ νά ταπεινωθεῖ. Ὅταν τόν ἐλέγχουν ἢ νουθετοῦν, ἀντιλέγει ἔντονα, ἐνῶ, ὅταν τόν ἐπαινοῦν καί τόν κολακεύουν, φέρεται ἄπρεπα. Ὅ,τι καί νά τοῦ πεῖς, ἐννοεῖ νά ὑπερηφανεύεται περισσότερο. Ἀσχολεῖται καί περιστρέφεται γύρω ἀπ' τόν ἐαυτό του. Ἀντίθετα, ὁ ἁμαρτωλὸς πού μετανοεῖ κι ἐξομολογεῖται βγαίνει ἀπ' τόν ἐαυτό του. Ὅταν ἐξομολογηθεῖ, δέν γυρνάει πίσω.

Ὁ κενόδοξος τήν ψυχὴ του τήν ἀποξενώνει ἀπ' τήν αἰώνια ζωή. Τελικά ὁ ἐγωισμὸς εἶναι σκέτη κουταμάρα! Ἡ κενοδοξία μᾶς κάνει κούφιους. Ὅταν κάνομε κάτι γιά νά ἐπιδειχθοῦμε, καταντοῦμε ἄδαιοι ψυχικά. Ὅ,τι κάνομε, νά τό κάνομε γιά νά εὐχαριστήσουμε τόν Θεό· ἀνιδιοτελῶς, χωρίς κενοδοξία, χωρίς ὑπερηφάνεια, χωρίς ἐγωισμό, χωρίς, χωρίς, χωρίς... Νά εἶσαι φάλτης στήν ἐκκλησία, στό μοναστήρι. Νά ἔχεις φωνή πολύ ἀγγελικὴ καί νά φάλλεις στόν Θεό, χωρίς νά ξέρεις ὅτι τόσοι ἄνθρωποι σ' ἀκοῦνε,

δηλαδή χωρίς νά τό σκέπτεσαι. Γίνεται; Δέν γίνεται εύκολα. Εἶναι δύσκολο αὐτό. Γι' αὐτό πολλοί φάλτες ἐπλανήθησαν. Κατά κανόνα, ὅλοι οἱ καλοί φάλτες ἔχουν μεγάλο ἐγωισμό. "Οχι βέβαια ὅλοι, ἀλλά οἱ περισσότεροι. "Όταν ἔχεις ὅμως ταπείνωση, ἔστω κι ἂν φάλλεις ὠραῖα κι ἂν διαβάζεις ὠραῖα, δέν ἐπηρεάζεσαι ἀπό ἐκείνους πού σέ ἀκοῦνε. Θά μοῦ πεῖς, κι ἂν φάλλεις ὠραῖα κι ἂν διαβάζεις ὠραῖα καί τ' ἀκούει ὁ γέροντάς σου; Τίποτα δέν εἶναι αὐτό, ἅμα ἔχεις ταπείνωση.

Πρέπει, πάση θυσίᾳ, νά γίνουμε καλοί. Αὐτό προσπαθῶ κι ἐγώ ὁ καημένος. Ἀλλά ἔρχεται ὁ κόπος ἀπό δῶ, μέ πλακώνει ἡ ἀρρώστια μου ἀπό κεῖ καί τίποτα δέν μπορῶ νά κάνω. "Όμως ἀγωνίζομαι. Θέλω νά γίνω πιό καλός, θέλω νά λατρεύσω τόν Θεό μέ ἀγάπη, μέ λαχτάρα, καί κάνω ὄνειρα καί κάνω προσπάθεια, ἀλλά δέν γίνεται τίποτα. "Όμως αὐτό μοῦ δίνει χαρά καί μία ικανοποίηση ὅτι ἐπιτέλους προσπαθῶ ν' ἀγαπήσω τόν Χριστό. Δέν τό ἔχω κατορθώσει, ἀλλά τό ἐπιθυμῶ.

Οἱ «πειράζοντες» τόν Θεό εἶναι ὅσοι ἀμφιβάλλουν

Λέγει ὁ σοφός Σολομών ὅτι ὁ Χριστός «εὐρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν Αὐτόν»³⁹. Οἱ «πειράζοντες» τόν Θεό εἶναι ὅσοι ἀμφιβάλλουν, διστάζουν ἢ καί, χειρότερα ἀκόμη, ἀνθίστανται στήν παντοδυναμία Του καί πανσοφία Του. Δέν πρέπει ἡ ψυχὴ μας ν' ἀντιστέκεται καί νά λέει, «γιατί τό

ἔκανε ἔτσι αὐτό ὁ Θεός, γιατί τό ἄλλο ἀλλιῶς, δέν μποροῦσε νά κάνει διαφορετικά;». "Όλ' αὐτά δείχνουν μία ἐσωτερικὴ μικροφυχία καί ἀντίδραση. Δείχνουν τὴν μεγάλη ἰδέα πού ἔχομε γιὰ τόν ἑαυτό μας, τὴν ὑπερηφάνειά μας καί τό μεγάλο ἐγωισμό μας. Αὐτά τὰ «γιατί» πολὺ βασανίζουν τόν ἄνθρωπο, δημιουργοῦν αὐτά πού λέει ὁ κόσμος «κόμπλεξ»· παραδείγματος χάριν, «γιατί νά εἶμαι πολὺ ψηλός;» ἢ —καί τό ἀντίθετο— «πολὺ κοντός;». Αὐτό δέν φεύγει ἀπὸ μέσα. Καί προσεύχεται κανεὶς καί κάνει ἀγρυπνίες, ἀλλά γίνεται τό ἀντίθετο. Καί ὑποφέρει κι ἀγανακτεῖ χωρίς ἀποτέλεσμα. Ἐνῶ μέ τόν Χριστό, μέ τὴν χάρι φεύγουν ὅλα. Ὑπάρχει αὐτό τό «κάτι» στό βάθος, δηλαδή τό «γιατί», ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπισκιάζει τόν ἄνθρωπο κι ἐνῶ ἡ ρίζα εἶναι τό κόμπλεξ, ἐκεῖ πάνω φυτρώνει τριανταφυλλιά μέ ὠραῖα τριαντάφυλλα κι ὅσο ποτίζεται μέ τὴν πίστη, μέ τὴν ἀγάπη, μέ τὴν ὑπομονή, μέ τὴν ταπείνωση, τόσο παύει νά ἔχει δύναμη τό κακό, παύει νά ὑπάρχει· δηλαδή δέν ἐξαφανίζεται, ἀλλά μαραίνεται. "Όσο δέν ποτίζεται ἡ τριανταφυλλιά, τόσο μαραίνεται, ξηραίνεται, χάνεται κι ἀμέσως ξεπετάγεται τό ἀγκάθι.

Δέν εἶναι, ὅμως, μόνο ἡ ἀντίδραση καί τὰ «γιατί», πού δείχνουν ὅτι ἐκπειράζομε τόν Θεό. Ἐκπειράζομε τόν Θεό, ὅταν ζητοῦμε κάτι ἀπὸ Ἐκεῖνον, ἀλλά ἡ ζωὴ μας εἶναι μακράν τοῦ Θεοῦ. Τόν ἐκπειράζομε, ὅταν ζητοῦμε κάτι, ἀλλά ἡ ζωὴ μας δέν εἶναι σύμφωνη μέ τό θέλημά Του —πράγματα, δηλαδή, ἐνάντια στόν Θεό· ἄγχος, ἀγωνία, ἀπ' τό ἓνα μέρος, κι ἀπ' τό ἄλλο παρακαλοῦμε.

39. Σοφ. Σολ. 1, 2.

«*Παχεῖα γαστήρ λεπτόν οὐ τίκτει νόον*»

Δέν γίνεσθε ἅγιοι κυνηγώντας τό κακό. Ἄστε τό κακό. Νά κοιτάξετε πρὸς τόν Χριστό κι αὐτό θά σᾶς σώσει. Ἐκεῖνο πού κάνει ἅγιο τόν ἄνθρωπο εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία πρὸς τόν Χριστό, ἡ ὁποία δέν μπορεῖ νά ἐκφρασθεῖ, δέν μπορεῖ, δέν μπορεῖ... Καί προσπαθεῖ ὁ ἄνθρωπος νά κάνει ἀσκήσεις, νά κάνει τέτοια πράγματα καί νά καταπονεῖ τόν ἑαυτό του γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Κανεῖς ἀσκητής δέν ἀγίασε χωρίς ἀσκήσεις. Κανεῖς δέν μπόρεσε ν' ἀνέλθει στὴν πνευματικότητα χωρίς ν' ἀσκηθεῖ. Πρέπει νά γίνονται ἀσκήσεις. Ἀσκήση εἶναι οἱ μετάνοιες, οἱ ἀγρυπνίες κ.λπ., ἀλλὰ ὄχι μέ βία. Ὅλα νά γίνονται μέ χαρά. Δέν εἶναι οἱ μετάνοιες πού θά κάνομε, δέν εἶναι οἱ προσευχές, εἶναι τό δόσιμο, ὁ ἔρωτας γιὰ τόν Χριστό, γιὰ τὰ πνευματικά. Ὑπάρχουν πολλοὶ πού τὰ κάνουνε αὐτά ὄχι γιὰ τόν Θεό ἀλλὰ γιὰ ἄσκηση, γιὰ ὠφέλεια σωματική. Ὅμως οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι τό κάνουνε γιὰ ψυχική ὠφέλεια, γιὰ τόν Θεό. Ἀλλὰ καί τό σῶμα ὠφελεῖται πολύ, δέν ἀρρωσταίνει. Πολλά καλὰ ἔρχονται.

Μέσα στὴν ἄσκηση, τίς μετάνοιες, τίς ἀγρυπνίες καί τίς ἄλλες κακουχίες εἶναι καί ἡ νηστεία. «*Παχεῖα γαστήρ λεπτόν οὐ τίκτει νόον*». Ἐγὼ τό γνωρίζω αὐτό ἀπ' τοὺς Πατέρες⁴⁰. Ὅλα τὰ πατερικά βιβλία ὁμιλοῦν γιὰ τὴ νηστεία. Οἱ Πατέρες τονίζουν νά μὴν τρῶμε δυσκολοχώνευτα φαγητά ἢ λιπαρά καί παχιά, γιατί κάνουν κακό στό σῶμα ἀλλὰ

καί στὴν ψυχή. Λένε ὅτι τό προβατάκι τρώει τὰ χορταράκια τῆς γῆς κι εἶναι τόσο ἡσυχο. Εἶδατε πού λένε, «σάν τό πρόβατο». Ἐνῶ ὁ σκύλος ἢ ἡ γάτα κι ὅλ' αὐτά τὰ σαρκοφάγα, εἶναι ὅλα τους ἄγρια ζῶα. Τό κρέας κάνει κακό στόν ἄνθρωπο. Κάνουν καλό τὰ χόρτα, τὰ φρούτα κ.λπ. Γι' αὐτό οἱ Πατέρες ὁμιλοῦν γιὰ νηστεία καί κατακρίνουν τὴν πολυφαγία καί τὴν ἡδονή πού αἰσθάνεται κανεὶς μέ τὰ φαγητά τὰ πλούσια. Νά εἶναι πιό ἀπλά τὰ φαγητά μας. Νά μὴν ἀσχολούμαστε τόσο πολύ μ' αὐτά.

Δέν εἶναι τό φαγητό, δέν εἶναι οἱ καλές συνήθειες διαβιώσεως, πού ἐξασφαλίζουν τὴν καλή ὑγεία. Εἶναι ἡ ἀγία ζωὴ, ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Ξέρω γιὰ ἀσκητές πού νηστεύανε πολύ καί δέν εἶχανε καμιὰ ἀρρώστια. Δέν κινδυνεύει νά πάθει κανεὶς τίποτα ἀπ' τὴ νηστεία. Κανεὶς δέν ἔχει ἀρρωστήσει ἀπ' τὴ νηστεία. Πιό πολύ ἀρρωσταίνουν ἐκεῖνοι πού τρῶνε κρέατα κι αὐγά καί γάλατα, παρὰ ἐκεῖνοι πού εἶναι λιτοδίαιτοι. Εἶναι παρατηρημένο αὐτό. Νά τό πάρομε καί ἀπὸ τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη· τώρα τό συνιστᾷ αὐτό τό πράγμα. Οἱ νηστευταὶ νηστεύουν καί δέν παθαίνουν τίποτα· ὄχι ἀπλῶς δέν παθαίνουν, ἀλλὰ θεραπεύονται ἀπὸ ἀρρώστιες.

Γιὰ νά τὰ κάνετε ὅμως αὐτά, πρέπει νά ἔχετε πίστη. Ἀλλιῶς σᾶς πιάνει λιγούρα. Ἡ νηστεία εἶναι καί ζήτημα πίστεως. Δέν παθαίνετε μ' αὐτὴν κακό, ὅταν τό χωνεύσετε καλὰ τό φαγητό σας. Οἱ ἀσκηταὶ μεταποιοῦν τὸν ἀέρα σέ λεύκωμα καί δέν τοὺς πειράζει ἡ νηστεία. Ὅταν ἔχετε τὸν ἔρωτα στό θεῖον, μπορεῖτε νά νηστεύετε μέ εὐχαρίστηση κι ὅλα εἶναι εὐκόλα· ἀλλιῶς σᾶς φαίνονται ὅλα βουνό. Ὅποιοι ἔδωσαν τὴν καρδιά τους στόν Χριστό καί μέ θερμὴ ἀγά-

40. Βλ., γιὰ παράδειγμα, PG 37, 723· 62, 569.

πη ἔλεγαν τὴν εὐχή, κυριάρχησαν καὶ νίκησαν τὴ λαιμαργία καὶ τὴν ἔλλειψη ἐγκρατείας.

Ἐπάρχουν σήμερα πολλοὶ ἄνθρωποι πού δέν μποροῦσαν νά νηστεύσουν μιά μέρα καὶ τώρα ζοῦν μέ χορτοφαγία, ὄχι γιὰ λόγους θρησκευτικούς, ἀπλῶς γιατί ἐπίστευσαν ὅτι αὐτό θά κάνει καλὸ στὴν υἰεία τους. Ἀλλὰ πρέπει νά τό πιστεύσεις, ὅτι δέν πρόκειται νά πάθεις τίποτα, πού δέν τρώγεις κρέας. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος βέβαια εἶναι ἀσθενής, δέν εἶναι ἁμαρτία νά φάει πρὸς στήριξιν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ φαγητά μὴ νηστήσιμα.

Τό ἀλάτι χρειάζεται στὸν ὀργανισμό τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπάρχει μιά φήμη ὅτι τό ἀλάτι κάνει κακό. Δέν εἶναι σωστό αὐτό. Εἶναι στοιχεῖο πού χρειάζεται. Καὶ εἶναι ὀρισμένοι, μάλιστα, πού πολὺ τό ἔχουν ἀνάγκη. Ἄλλοι δέν τό ἔχουν ἀνάγκη, ἐνῶ κάποιους τοὺς πειράζει. Εἶναι ζήτημα ἱχνοστοιχείων τοῦ ὀργανισμοῦ. Χρειάζεται μικροβιολογικὴ ἐξέταση.

Ἐγὼ τί ὄνειρα ἔχω! Γιὰ τό Ἅγιον Ὅρος δηλαδή. Παρήγγειλα σιτάρι, γιὰ ν' ἀλέθομε, νά φτιάχνομε ψωμί σιτισιο. Καὶ σκέπτομαι νά πάρομε διάφορα ὄσπρια καὶ νά τ' ἀλέθομε καὶ νά τ' ἀνακατώνομε, σιτάρι μέ ρύζι, σόγια, σογιάλευρο μέ φακές κ.λπ. Κι ἔπειτα ἔχομε καὶ τὰ κολοκύθια καὶ τίς ντομάτες καὶ τίς πατάτες κι ὅλα τ' ἄλλα χορταρικά. Καὶ μέ τὸν πατέρα Ἡσύχιο εἶχαμε ἓνα ὄνειρο. Μιά φορά λέγαμε νά πᾶμε νά γίνομε ἐρημίτες κάπου καὶ νά σπείρομε σιτάρι καὶ νά τό μουσκεύομε καὶ νά τό τρώμε. Μήπως ὁ Μέγας Βασίλειος ἐκεῖ, στὴν ἔρημο, ἔτσι δέν ἔκανε; Ἀλλὰ τώρα ἐμᾶς μᾶς κακοφαίνεται.

Περὶ τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος

«Στό μοναστήρι εἶναι ὅλα ἁγιασμένα·
τόσες ψυχές πού προσεύχονται,
πού ἀσκοῦνται, πού ζοῦν τὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ»

Ἡ μοναχική ζωή είναι μία ζωή ἐξαισία

Μεγάλο πράγμα ἡ μοναχική ζωή! Πολύ μεγάλο. Μεγάλη, ὑψηλή ζωή, θεία ζωή, ποιητική ζωή. Εἶναι μία ζωή ἐξαισία. Ὁ μοναχός μπορεῖ νά βρίσκεται στή γῆ, ἀλλά ταξιδεύει πάνω μέ τ' ἄστρα, μέσα στό ἄπειρο. Ζεῖ μέ τή φαντασία τόν Θεό, τόν οὐρανό. Ζεῖ μία ζωή ἐξαισία. Αὕτῃ τῇ ζωῇ τή λένε ἀγγελική καί εἶναι ἀγγελική. Εἶναι ὄντως τέτοια.

Γιά νά τῇ ζεῖ, ὅμως, σωστά ὁ μοναχός, πρέπει νά ἔχει μοναχική συνείδηση. Κι αὐτό θά τό πετύχει μέ τή στροφή του ἐξ ὀλοκλήρου στόν Θεό καί στό σκοπό πού ἔχει βάλει. Ζεῖ μέ τή σιωπή, τή νοερά προσευχή, τήν ἄσκηση, τήν ὑπακοή. Πρέπει νά ἀποθάνει γιά ὅλα, γιά νά ζεῖ ἐν Χριστῷ. Εὐπνᾷ μέ λαχτάρα, κάνει τόν κανόνα του, τρέχει στίς ἀκολουθίες, στά διακονήματα. Μία εἶναι ἡ ἔγνοια του, πῶς θ' ἀρέσει στόν Θεό, πῶς θά ὑπηρετήσῃ τόν Θεό, πῶς θά γίνῃ αἷτιος νά δοξάζεται τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Πάντα ἔχει στό νοῦ του τίς ὑποσχέσεις πού ἔδωσε, ὅταν ἔγινε μοναχός,

ένώπιον τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό συχνά διαβάζει τόν Κανόνα τῆς Μοναχικῆς Κουρᾶς μέ προσοχή. Δέν χαλάει τήν τάξη καί τή σειρά τοῦ μοναστηριοῦ. Τηρεῖ ὅλους τούς κανονισμούς.

Γιά νά προκόψει κανεῖς στό μοναστήρι, πρέπει ν' ἀγωνίζεται χωρίς νά πιέζεται ἀπό κανέναν. Ὅλα μέ χαρά καί προθυμία, ὅχι ἀναγκαστικά. Ὁ μοναχός δέν εἶναι αὐτός πού πιέζεται νά κάνει κάτι μηχανικά κι ἀγχωμένα. Ὅ,τι κάνει, τό κάνει μονάχα ἀπό ἀγάπη πρὸς τόν οὐράνιο Νυμφίο, ἀπό θεῖο ἔρωτα. Ὁχι νά βάζει στό νοῦ του τήν κόλαση ἢ τό θάνατο. Ὁ μοναχισμός δέν πρέπει νά εἶναι φυγή ἀρνητική, ἀλλά φυγή θείου ἔρωτος, θείας λατρείας.

Ὅλο τό μυστικό εἶναι ἡ προσευχή, τό δόσιμο, ἡ ἀγάπη στόν Χριστό. Ἡ μοναχική ζωή εἶναι ζωή χαρισάμενη. Πρέπει νά γλυκαθεῖ ὁ μοναχός στήν προσευχή, νά ἐλκυσθεῖ ὑπό τῆς θείας ἀγάπης. Δέν μπορεῖ νά σταθεῖ στό μοναχισμό, ἂν δέν γλυκαθεῖ στήν προσευχή. Ἀμα αὐτό δέν γίνει, πάει, δέν μπορεῖ νά καθίσει στό μοναστήρι.

Ἄλλ' αὐτό πού τόν κρατᾷ στό μοναστήρι μαζί μέ τήν προσευχή εἶναι καί ἡ ἐργασία καί τό ἐργόχειρο. Δέν εἶναι ἄλλο ἡ δουλειά καί ἄλλο ἡ προσευχή. Ἡ ἐργασία δέν ἐμποδίζει τήν προσευχή, ἀντίθετα τήν ἐνισχύει καί τήν κάνει πιό καλή. Εἶναι θέμα ἀγάπης. Ἡ ἐργασία, μάλιστα, εἶναι σάν νά προσεύχεται κανεῖς, σάν νά κάνει μετάνοιες. Ἡ ἐργασία εἶναι εὐλογία. Γι' αὐτό βλέπομε ὅτι τούς μαθητές Του ἀλλά καί τούς προφήτες Του ὁ Χριστός τούς καλοῦσε τήν ὥρα πού ἐργάζονταν, ἐπὶ παραδείγματι, τήν ὥρα πού κάποιος φάρευε ἢ ἔβασκε τά πρόβατά του.

Ἡ χαρά τοῦ μοναχοῦ εἶναι νά μπεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, στήν Ἐκκλησία, στήν Ἁγία Τριάδα, στόν Χριστό. Ἐνοῦται μέ τόν Χριστό, σκιρτάει ἡ καρδιά του, πληροῦται χάριτος. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ χαρά του, εἶναι ἐνθουσιασμός, εἶναι ἐλπίδα, εἶναι ἀγάπη. Τί νά σᾶς πῶ! Ἐγώ, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, πού ἐπῆγα ἐκεῖ πέρα, στό Ἅγιον Ὄρος... Τί ζωή, τί ἀγάπη, τί εὐλάβεια, τί λαχτάρα, τί ὑπακοή, τί προσευχή! Πῶς ζούσαμε ὁ ἓνας τόν ἄλλο μέ τό μειδιάμά του, μέ τήν ἀγάπη του! Πῶ, πῶ, οὐράνια πολιτεία!

Ὁ ἀσκητής πού πάει στήν ἐρημιά ὅλα τά θυσιάζει, καί τήν ἀνάπαυσή του, ἀρκεῖ νά ἐπιτύχει τόν τρόπο ἔτσι νά αἰσθανθεῖ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, νά βρεθεῖ στή θαλπωρή τοῦ Χριστοῦ, στήν ἀγκάλη τοῦ Χριστοῦ· νά ἐνωθεῖ, νά αἰσθανθεῖ τή συντροφιά μέ τόν Θεό, τήν ἔνωσή του μέ τόν Θεό· νά γίνει ἓνα μέ τούς ἄλλους, ὅπως ἡ Ἁγία Τριάδα, ὅπως τά τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος πού εἶναι ἓνα. Ἐτσι φεύγει ἀπ' τόν κόσμο αὐτόν ὅχι ἀπελπισμένος. Κάθεται ἐκεῖ, βασανίζεται, ἀλλά δέν φεύγει ἀπελπισμένος. Φεύγει πολύ παρηγορημένος καί μέ μεγάλη συντροφιά. Καί συντροφιά του εἶναι ὅλη ἡ φύση, καί τά πουλιά καί τά ζῶα, ἀλλά καί ὅλοι οἱ ἅγιοι, οἱ μάρτυρες καί οἱ ἄγγελοι. Καί κυρίως ἡ συντροφιά του εἶναι ἡ Παναγία μας μέ τόν Υἱό της.

*Ἡ μοναχική ζωή
ἀπορρέει μέσα ἀπ' τήν Ἀγία Γραφή*

“Ολα ἔχουν τή βάση τους στό αἰώνιο βιβλίο, τήν Ἀγία Γραφή. Ἡ μοναχική ζωή ἀπορρέει μέσα ἀπ' τήν Ἀγία Γραφή, μέσα ἀπ' τό Εὐαγγέλιο. Τί λέει ἡ Παλαιά Διαθήκη; «Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καί ἐκ τῆς συγγενείας σου καί ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καί δεῦρο εἰς τήν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω»¹. Καί ὁ Χριστός δέν λέγει: «Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος καί ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καί ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.»²;

Καί οἱ ἅγιοι Πατέρες, ὅσα λένε γιά τό μοναχισμό, ἀπ' τήν Ἀγία Γραφή τά ἐνεπνεύστησαν. Κανέναν Πατέρα δέν μπορεῖς ν' ἀρνηθεῖς. Ἄν ἀρνηθεῖς τόν Ἅγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο, θ' ἀρνηθεῖς καί τόν Ἀπόστολο Παῦλο· διότι αὐτά πού εἶπε κι ἔζησε ὁ Ἅγιος Συμεών, τά λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

*Ἔχει ιδιαίτερη σημασία
ν' ἀναγνωρίσει κάποιος τήν κλήση του*

“Οποῖος θέλει νά προχωρήσει στό μοναχισμό, πρέπει νά εἶναι ὅλ' ἀνοιχτά γι' αὐτόν, ὅλες οἱ δυνατότητες, καί ν' ἀποφασίσει ἐλεύθερα, κινούμενος μόνον ὑπὸ τοῦ θείου ἔ-

1. Γέν. 12, 1.

2. Ματθ. 10, 37-38.

ρωτος, χωρίς ἰδιοτέλεια. Δέν εἶναι καλό νά σφίγγεσαι καί νά πληττεῖς, γιά νά γίνεις μοναχός. Ἄντ' αὐτοῦ νά κάνεις ἄλλη προσπάθεια. Νά μελετᾷς καί νά προσεύχεσαι καί νά ἔχεις ὡς στόχο νά προχωρήσεις στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι, ζώντας μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, θά ζεῖς μέσα στήν ἐλευθερία, γιατί ὅπου ἀγάπη, ἐκεῖ ἐλευθερία. Νά κινεῖσαι μόνο ἐντός τοῦ θείου ἔρωτος.

Μπροστά στά μάτια τοῦ Θεοῦ εἶναι τό ἴδιο ὁ ἔγγαμος καί ὁ ἄγαμος, ἀρκεῖ νά ζοῦν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ἀρκεῖ νά ζοῦν τή ζωή τοῦ Θεοῦ. Ἡ παρθενία, ἡ ἀκτημοσύνη, ἡ πτωχεία, πού εἶναι ἀρετές τοῦ μοναχοῦ, βρίσκονται μέσα στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Μπορεῖ νά εἶναι κάποιος παρθένος κατὰ τό σῶμα καί στήν ψυχή νά εἶναι σάν πόρνη διεφθαρμένη ἀπ' τίς κακίες καί τά πάθη. Μπορεῖ νά ἔχεις πολυκατοικίες, καί μέσα σου νά εἶσαι ἐλεύθερος ἀπ' τήν ὕλη κι ἔτσι νά ζεῖς ὡς ἀκτῆμων. Μπορεῖ, ὅμως, νά εἶσαι φτωχός, καί μέσα σου νά εἶσαι μή ἀκτῆμων. Δέν εἶναι ἡ ποσότητα τῶν ἀγαθῶν πού κάνει τόν ἄνθρωπο ἀκτῆμονα ἢ ὄχι, ἀλλά ἡ προσκόλληση τῆς καρδιάς.

Ἔχει ιδιαίτερη σημασία ν' ἀναγνωρίσει κάποιος τήν κλήση του. Ὅρισμένοι θέλουν νά γίνουν μοναχοί ἀπό ἀντίδραση. Νά σᾶς πῶ κάτι σχετικό.

Μιά κοπέλα πῆγε κι ἔμενε σέ κάποιο μοναστήρι. Οἱ γονεῖς κλαίγανε καί φώναζαν, ἀλλά τίποτα ἢ κόρη. Ἐδραιωνόταν ἀπό ἀντίδραση. Κι ἤλθαν σ' ἐμένα καί τοὺς ἐσυμβούλευσα νά μή φέρονται ἔτσι, ἀλλά νά τήν ἀφήσουν ἐλεύθερη. Νά πᾶνε νά λειτουργοῦνται στό μοναστήρι, νά λένε εὐχές, καλά λόγια σ' ὅλους, στήν Γερόντισσα κ.λπ. Ὅποτε

μέ τόν καλό τρόπο ἔφυγε ἡ ἀντίδραση. Σέ λίγο ζήτησε ἀπ' τήν Γερόντισσα ἡ μικρή νά πάει νά γραφθεῖ στή Θεολογία. Ἔτσι κι ἔγινε. Ἐβγαίνει κι ἔδινε τά μαθήματα, μέχρι πού ἔφθασε στό πτυχίο. Μόλις πῆρε τό πτυχίο, ἄφησε τό μοναστήρι.

Ξένη ζωή ἢ ζωή τοῦ μοναχοῦ

Ξένη ζωή ἢ ζωή τοῦ μοναχοῦ. Αὐτό εἶναι γραμμένο καί στό σχῆμα. Ἐνα Ξ μεγάλο μέ ἕνα Ζ εἶναι ἐνωμένα στό σχῆμα πού φοράει ὁ μοναχός. Τό Ξ καί τό Ζ εἶναι τά ἀρχικά τῶν λέξεων «Ξένη Ζωή»³. Αὐτή τήν ξενιτεία τήν εἶχα ζήσει. Τί νά σᾶς πῶ! Μακριά ἀπ' ὅλους κι ἀπ' ὅλα. Νά δουλεύεις, νά προσεύχεσαι καί νά σέ βλέπει μονάχα ὁ Θεός. Μοῦ ἄρεσε πολύ ἡ ἔρημος. Καί τώρα μοῦ ἄρέσει ἡ ἔρημος. Τό καλό θά ἦταν νά μποροῦσα νά πηγαινα στά Καυσοκαλύβια. Μεγάλη χαρά παίρνω, ὅταν πηγαίνω στά Καυσοκαλύβια.

Πολύ ὥραϊο εἶναι ὁ ἀσκητής νά ζεῖ μ' ἕναν ἢ δύο ἢ τρεῖς ὁμοφύχους ὁμοϊδεάτες, ὥστε ὅ,τι ὀρέγεται ὁ ἕνας, νά ὀρέγεται καί ὁ ἄλλος. Ὁ ἕνας νά προχωρεῖ στά πνευματικά, νά προχωροῦν καί οἱ ἄλλοι. Ἀσκοῦνται ὅλοι μαζί καί χαίρονται τή χαρά τήν πνευματική πού δίδει ὁ Χριστός. Ἐχουν νεκρωθεῖ γιά ὅλο τόν κόσμο. Ἔτσι ὁ ἀσκητής δέν βλάπτεται. Τονοῦται.

3. Ὁ Γέροντας ἀναφέρεται στά ἀρχικά γράμματα ἐνός τύπου τοῦ μοναχικοῦ σχήματος.

Αὐτό πού διάλεξε ὁ ἀσκητής εἶναι τό πιό μεγάλο, τό πιό ἱερό, τό πιό ἅγιο. Ἀρκεῖ νά φροντίζει ν' ἀγαπήσει τόν Χριστό. Ἄν Τόν ἀγαπήσει, τότε ὑπεύθυνα θά δοθεῖ στόν Χριστό, θά προχωρήσει, γιά νά Τοῦ δοθεῖ ὁλόψυχα. Ἄν, ὅμως, δέν τό καταφέρει, τότε δέν εἶναι κακό νά ἐργασθεῖ διαφορετικά μέσα στήν Ἐκκλησία.

Τήν ὑπακοή στούς Γέροντές μου τήν αἰσθανόμουνά σάν παράδεισο

Σ' ἕνα μοναστήρι μπορεῖ νά ὑπάρχει σειρά, ἀλλά ἡ μοναχική ζωή νά εἶναι ἀνύπαρκτη. Τό μοναστήρι πάνω ἀπ' ὅλα θά πρέπει νά βάλει τήν ὑπακοή καί τό ἐπιτραχήλι. Ἐγώ κάθε φορά πού ἐξομολογιόμουνά, μοῦ ἐρχόταν μεγάλη χαρά κι ἔδινά πολύ τόν ἑαυτό μου σέ προσευχή. Ὅχι μόνο τότε ἀλλά καί τώρα, ὅταν ἐξομολογηθῶ, αἰσθάνομαι χαρά, ξαλαφρώνω ἀμέσως. Τό ἔχω πάρει ἔτσι μέ πίστη αὐτό τό μυστήριο. Ἀπό κεῖ νά δίδονται ὅλες οἱ κατευθύνσεις. Ὅλα ἐν ὑπακοῇ, ἐν ἀγιασμῷ.

Μεγάλο κι ἔξυπνο πράγμα ἡ ὑπακοή. Εἶναι τό μυστικό τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Δέν μποροῦμε νά τήν καταλάβουμε. Ἐγώ ὅμως, μέ τήν χάρι τοῦ Κυρίου, τήν ἔχω ζήσει. Ἐέρω πόσο χαριτωμένο πράγμα εἶναι καί πόσο τέλειο κι ἀνέμελο. Νά ὑπακούεις στόν Θεό, νά δίδεσαι στή λατρεία τοῦ Θεοῦ καί νά ὑπακούεις καί στόν Γέροντα! Ἡ ὑπακοή εἶναι πολύ σπουδαία. Εἶναι μία μεγάλη ἀρετή, εἶναι αὐτή ἡ ἴδια ἡ ταπείνωση. Ὑπακοή μέ χαρά, μ' εὐχαρίστηση. Ἄς εἶναι

καί στραβά αὐτά πού ζητάει ὁ Γέροντας. Κι αὐτή ἡ ὑπακοή ἔχει μεγάλη ἀξία. Αὐτή ἡ ὑπακοή συγκινεῖ τόν Θεό. «Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρύησουσι χάριν»⁴.

Μέ τήν ὑπακοή ἀλλάζεις σ' ὅλα. Γίνεσαι γρήγορος, ἔξυπνος, πιό γερός, γίνεσαι σ' ὅλα νέος. Μ' ἀγάπησε ὁ Χριστός καί μοῦ ἔδωσε τήν χάρι νά κάνω ὑπακοή. Κι ἐγὼ ὁ ταπεινός λίγο τήν αἰσθάνθηκα καί, ὅ,τι ἔχω, ἀπ' τήν ὑπακοή τό ἔχω. Τήν ὑπακοή στοὺς Γέροντές μου τήν αἰσθανόμουν αὐτὴν παράδεισο. Καί τό ζητοῦσα κιόλας, ὅτι θά ἔπρεπε νά μοῦ εἶναι πιό αὐστηροί. Δέν ἤμουν εὐχαριστημένος. Τώρα, ὅμως, πού μεγάλωσα, βλέπω ὅτι ὄντως ἦταν πολὺ αὐστηροί. Τότε δέν τό καταλάβαινα.

Ἡ ὑπακοή, καί μάλιστα σέ πνευματικό γέροντα, εἶναι μεγάλο κεφάλαιο. Ὅταν ζεῖτε μαζί μ' ἓναν ἅγιο, ἀγιοποιεῖσθε κι ἐσεῖς. Παίρνετε κάτι ἀπ' τίς ἅγιες συνήθειές του, ἀπ' τὰ λόγια του, τή σιωπή του. Ἡ προσευχή του σᾶς ἐπηρεάζει. Ἀκόμη κι ἂν δέν μιλάτε, γίνεται κάτι, μεταδίδεται χωρίς νά τό καταλάβετε καί σ' ἐσᾶς κάτι τό ἅγιο, τό θεῖο. Ναί, ὁ Ἅγιος Πρόχορος, ὁ Ἅγιος Πρόχλος κ.ἄ. ἔζησαν κοντά σέ δασκάλους ἁγίους, ἐνεπνεύστησαν ἀπ' τοὺς ἁγίους κι ἔγιναν κι αὐτοὶ ἅγιοι. Τό ἴδιο ἔγινε καί μέ τόν Συμεών τόν Νέο Θεολόγο, τόν Γρηγόριο Παλαμᾶ κ.ἄ.

Ὁ Γέροντας παίζει πολὺ σπουδαῖο ρόλο στή ζωή μας. Ὁ Γέροντας εἶναι ποδηγέτης. Δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνας ἄνθρωπος μορφωμένος πού ἔγινε γέροντας, ἐπειδὴ εἶναι θεολόγος

καί κατηρτισμένος γραμματικά. Νά διακρίνομε τί εἶναι Γέροντας. Μπορεῖ ὁ Γέροντας νά εἶναι κι ἀγράμματος, μπορεῖ νά μὴν ἔχει πολλές γνώσεις, νά μὴν ἔχει εὐφράδεια λόγου, νά μὴν ἔχει μελετήσῃ συγγράμματα, ἀλλὰ νά εἶναι ἀνώτερος ἀπ' τόν μορφωμένο, ὅταν ἔχει ζήσει ὡς ὑποτακτικός καί ἔχει ἀποκτήσῃ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Αὐτός ὁ Γέροντας μπορεῖ νά ὠφελήσει τοὺς ὑποτακτικούς του πάρα πολὺ, ἂν τοῦ κάνουν ὑπακοή.

Βέβαια, αὐτά πού λέει ὁ Γέροντας σοῦ τά λένε καί τά βιβλία. Δέν εἶναι, ὅμως, τό ἴδιο. Ὁ Γέροντας πού θά ζεῖ αὐτά τά πνευματικά καί πού δέν θά σοῦ λέει: «Ὁ τάδε πατήρ λέγει αὐτό, τό τάδε βιβλίον γράφει αὐτό», ἀλλὰ πού θά βιώνει ὁ ἴδιος τή ζωή τοῦ Χριστοῦ καί θά σοῦ μιλάει ἐκ πείρας, θά σοῦ τά μεταδίδει κιόλας, θά σοῦ τά βάζει στήν ψυχὴ σου κι ἐσύ θά μάθεις κοντά του πῶς νά ἐλκύεις τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν ἔχεις τόν Γέροντα καί τόν ζεῖς, τόν ἀγαπάεις τόν Γέροντα. Κι ὅταν ὁ Γέροντας σ' ἀγαπάει κι ἐκεῖνος κι εἶστε ὁμόφυχοι, τότε γίνεσθε ἓνα. «Οὐ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν»⁵. Ἐκεῖ εἶναι ὁ Χριστός. Σ' αὐτή τήν κατάστασι δέν ὑπάρχουν ἀποστάσεις. Ὅπου κι ἂν βρισκόμαστε, εἴμαστε ἐνωμένοι ἐν Χριστῷ καί προσευχόμαστε κι ἔτσι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μᾶς ἐπισκέπτεται καί μᾶς τονώνει διαρκῶς. Ἐτσι ζοῦμε τήν ἐνότητα μέσα στήν Ἐκκλησίαν. Ἐχομε τό αἶσθημα τοῦ «ἐνός», δηλαδή ὅτι εἴμαστε ἓνα. Ἐτσι ζοῦσαν τά παλαιὰ τά χρόνια οἱ γέροντες καί οἱ ὑποτακτικοί.

4. Παροιμ. 8, 17.

5. Ματθ. 18, 20.

Αὐτά δέν εἶναι παραμύθια. Τά ἔχω δεῖ ἐγώ αὐτά πολλές φορές. Ὅταν ἐπῆγα στό Ἅγιον Ὄρος, πᾶνε ὅλα, καί κόσμος καί συγγενεῖς καί κοσμοκράτορες, ὅλα γίνανε ὑπακοή στόν Γέροντά μου, γίνανε προσευχή, γίνανε χαρά. Περπατώντας μέσ στά Καυσοκαλύβια γίνανε οὐρανός. Ὅταν, ὅμως, ἀρχίζα λίγο νά κάνω πώς κουράζομαι, ἀμέσως πάλι μέ πλάκωνε ἡ ἐκτίμηση τῶν γονέων καί τοῦ κόσμου.

Εἶναι λοιπόν μεγάλη ἀρετή, μεγάλο προσόν ἡ ὑπακοή σέ γέροντα. Εἶναι τό πᾶν. Πρέπει νά ἔχεις περάσει ἀπό ὑπακοή, γιά νά εἶσαι πλήρης, ὥστε ν' ἀντιμετωπίσεις τίς δυσκολίες τῶν ἀνθρώπων. Ἄν δέν ἔχεις ταπείνωση, δέν ἔχεις ὑπακοή, δέν ἔχεις τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἄν δέν περάσεις ἀπό ταπείνωση καί ἄρα ἀπό τήν ὑπακοή, τήν παθαίνεις πολύ ἄσχημα. Ἡ ἔλλειψη ὑπακοῆς ὀφείλεται στόν ἐγωισμό καί τή φιλαυτία. Μεγάλο πράγμα ἡ ταπείνωση! Ὁ ἐγωισμός, ἡ υπερηφάνεια ἐγέννησαν τήν παρακοή κι ἐφύγαμε ἀπ' τόν Παράδεισο. Ποτέ ἕνας ἐγωιστής δέν μπορεῖ νά κάνει ὑπακοή. Θέλει πάντα νά ἐξετάζει αὐτό πού τοῦ λένε, ἄν εἶναι καλό ἢ ὄχι, ἄν εἶναι ἔτσι ἢ ἄλλιῶς, κι ἀνάλογα τό κάνει. Ἡ τό κάνει μέν, ἀλλά μέ ἀντιρρήσεις καί ἀντιλογίες, νομίζοντας ὅτι μ' αὐτή τή στάση δείχνει τήν ἐλευθερία του. Ὅμως στήν ὑπακοή βρῖσκει ὁ ἄνθρωπος τήν ἐλευθερία τήν ἀληθινή, ἐνῶ δουλεῖα εἶναι αὐτή πού τόν ἀναγκάζει νά μήν ὑπακούει. Ὅταν ὑπακούει, ἐντάσσεται πιά στήν ἐλευθερία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Καί αὐτοί πού ζοῦν σέ μία σπηλιά, τά ζοῦν αὐτά. Εἶναι ἡ θέωσις, πού τά ἔχει ὅλα. Ἐνώνονται μέ τόν Θεό. Καλλιεργοῦν τό πνεῦμα καί αὐτή ἡ καλλιέργεια δέν ἔχει χορτα-

σμό. Ὁ Θεός εἶναι τῶν τελείων ἡ ἀκρότης, τό ἄκρον ἀγαθόν. Τά ἔχει ὅλ' αὐτά ἡ ἔνωση μέ τόν Θεό. Μιά πλήρης εὐχαρίστηση γίνεται μ' αὐτή τήν ἔνωση. Καμία ἄλλη ἡδονή δέν εἶναι πιό πάνω ἀπό ἐκείνη πού δίδει ἡ ἔνωση μέ τόν Θεό. Εἶναι ἡ ἡδονή, ἡ πάντα νοῦν ὑπερέχουσα. Εἶναι ἡ ἡδονή τῶν δοσμένων στόν Θεό. Γίνονται ὅλ' αὐτά μέ τή θεία βοήθεια. Ἀμα ἐνεργεῖ ἡ χάρις, τά πράγματα εἶναι ὑπέρ τήν φύσιν.

Νά εὐχεσθε ὁ Θεός νά μᾶς ἀξιώσει νά αἰσθανόμαστε καί νά ζοῦμε αὐτά τά μεγαλεῖα, ἔστω καί λίγο.

*Μέ τή μελέτη τῶν θείων λόγων
μπορεῖτε χωρίς πολύ κόπο νά γίνετε ἄγιοι*

Νά ἐντρυφᾶτε στίς Γραφές. Ν' ἀγαπήσετε τή μελέτη. Ἐγώ, ὅσο ἀκούω τό Ψαλτήρι καί τούς κανόνες, τόσο δέν τά χορταίνω. Εἶναι τόσο πραγματικά κι ἐλκυστικά, πού δέν ἔχουν χορτασμό. Νά διαβάζετε καθαρά, μία μία τίς λέξεις. Νά τίς λέτε καί νά τίς ἀκοῦτε κιόλας· αὐτό πολύ βοηθάει. Κι ὅπου βλέπετε καί ὑπάρχει πολλή οὐσία, νά τό ξαναδιαβάζετε, γιά νά τό καταλάβετε καλύτερα. Ἐγώ τί νά σᾶς πῶ! Τ' ἀκούω μέ δίψα ξανά καί ξανά. Γλυκαίνουν τήν ψυχή. Αὐτό ἔχει ἔννοια.

Ἐφόσον λοιπόν θά ὀρέγεσθε, ἐφόσον θά διαβάζετε, ἐφόσον θ' ἀκούετε στήν ἐκκλησία τά λόγια τῶν Μηναίων, τοῦ Ψαλτηρίου κι ὅλων τῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησίας μας καί θά τά αἰσθάνεσθε, ὅταν χτυπάει τό σήμαντρο, ἀμέσως

θά τρέχετε ν' ἀκούσετε τό «Ἐξεγερθέντες τοῦ ὕπνου προσπίπτομέν Σοι, Ἀγαθέ»⁶ μέ ἀγάπη καί μέ λαχτάρα. Ἔτσι ἐπετύχατε τοῦ ποθομένου. Ἐπανέρχεται τότε ἡ ψυχὴ στήν ἀρχική της λαμπρότητα, στήν ἀρχέγονη κατάσταση, στό ἀρχαῖον κάλλος. Τί λέει ὁ Θεός; «Πρὸς τίνα ἐπιβλέψω, εἰ μὴ πρὸς τὸν πρῶτον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;»⁷. Αὐτόν πού ἀγαπάει τοὺς λόγους Του, ὁ Χριστὸς τὸν χαριτώνει κι ὅλα τὰ καλὰ γι' αὐτόν γίνονται εὐκολα.

Ὅπως βλέπετε, χωρὶς πόλεμο καὶ χωρὶς ἀγῶνες αἰματηροὺς ἀγιαζόμαστε. Εὐφραίνεται ἡ ψυχούλα μας, ἡδύνεται ἡ ἀκοή μας ἀκούοντας τὰ τροπάρια καὶ κάτι γίνεται μέσα μας. Αὐτὴ ἡ εὐχαρίστηση φέρνει θεῖο ἐνθουσιασμό καὶ ἡ ψυχὴ μας γίνεται ἄξια νὰ δεχθεῖ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγιάζει ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἐμεῖς, χωρὶς τὴ θεία χάρι, ὅσες προσπάθειες καὶ νὰ κάνομε, δέν μπορούμε ν' ἀγιασθοῦμε. Ἐνῶ μέ τὴ μελέτη τῶν θείων λόγων, μπορούμε ἀπλά, χωρὶς πολὺ κόπο νὰ γίνομε ἅγιοι.

Ἐμένα, ἐπίσης, μοῦ ἄρεσαν καὶ μοῦ ἀρέσουν καὶ τὰ βιβλία τὰ γραμμένα ἀπ' τοὺς ἁγίους Πατέρες, Χρυσόστομο, Βασίλειο, Γρηγόριο Θεολόγο, Γρηγόριο Νύσσης, Γρηγόριο Παλαμᾶ κ.ἄ. Ἀλλά, εἰλικρινά σᾶς λέγω, δέν τοὺς ἔχω μελετήσει. Τοὺς ξέρω, ὅμως, τοὺς εὐλογημένους ὅλους...

Παλαιὰ στὸ Ἅγιον Ὅρος δέν ἄφηναν νὰ διαβάσεις τὴν Φιλοκαλία καὶ τ' ἄλλα ἀσκητικά· μόνο Ἀγία Γραφή καὶ βίους ἁγίων. Μὴ μέ παρεξηγεῖτε πού σᾶς τό λέω. Αὐτὰ τὰ

6. Τριαδικὸν τροπάριον προοιμιακῆς προσευχῆς.

7. Πρβλ. Ἦσ. 66, 2.

πράγματα πρέπει νὰ ἔχετε καὶ πνευματικὸ πού νὰ τὰ ἔχει ζήσει, γιὰ νὰ τὰ διαβάσετε, ἀλλιῶτικα ἐνδέχεται νὰ μπερδευθεῖτε. Κι αὐτό γιὰτί πρέπει νὰ συνοδεύονται ἀπὸ ὑπακοή. Χωρὶς ὑπακοή, παθαίνεις κακό. Τὰ βιβλία αὐτὰ γράφουν πολὺ ὑψηλὰ πράγματα, θεῖες ἐλλάμψεις, πού μπορεῖ νὰ τὰ ἐκμεταλλευθεῖ τό κακό πνεῦμα χωρὶς ὑπακοή στόν Γέροντα. Ἀλλά ὑπακοή καθαρὴ, ὄχι ἐγωιστικὴ, οὔτε μόνο γιὰ νὰ εὐχαριστήσεις τὸν Γέροντα, ἀλλά ἀπλή, χωρὶς ἰδιοτέλεια.

Γι' αὐτό θέλω πιό πολὺ νὰ δοθεῖτε στὴ μελέτη τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀλλὰ καὶ στὰ ψαλτήρια καὶ στοὺς κανόνες. Μὲ τὴν ἴδια ὁρεξὴ πού θὰ διαβάσετε τὰ τροπάρια καὶ τοὺς κανόνες, νὰ διαβάσετε καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλὰ πρῶτα τὴν Ἀγία Γραφή. Διαβάστε τό Εὐαγγέλιο, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Εἶναι πλουῦτος, ἀφοῦ ἐκεῖ στηρίχθηκαν ὅλοι τους. Εἶναι ἡ πηγὴ, εἶναι ἡ βάσις. Ποτέ δέν χορταίνεται. Ἀσφαλῶς θὰ νιώσετε κι ἐσεῖς τὰ λόγια τοῦ Ψαλμωδοῦ: «...τὰ λόγια Σου ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου»⁸. Δέν λέγει «σάν μέλι», ἀλλὰ «ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου», γιὰ νὰ δείξει τὴν ἐξαιρετικὰ μεγάλη γλυκύτητα πού ἔχουν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ.

8. Ψαλμ. 118, 108.

*Οἱ ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας
νά γίνονται πάντα μέ ἔρωτα*

Οἱ ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι λόγια πού συζητάμε, πού μιλάμε στόν Θεό μέ τή λατρεία μας, μέ τήν ἀγάπη μας. Μέσα στήν ἐκκλησία μέ ὅλους τούς ἀδελφούς, πού παρακολουθοῦμε τή θεία μυσταγωγία, πού ψάλλομε, πού μεταλαμβάνομε — αὐτές εἶναι οἱ πιό παραδεισιακές μας ὥρες. Ὅταν ὅλοι μαζί παρακολουθοῦμε τίς ἱερές ἀκολουθίες, τά λόγια τοῦ Κυρίου μέ τά Εὐαγγέλια, τόν Ἀπόστολο, τούς κανόνες καί τά τροπάρια τῆς Παρακλητικῆς, τοῦ Τριωδίου, τῶν Μηναίων ἐπιτυγχάνομε τήν ἔνωσή μας μέ τόν Χριστό.

Ἀλλά οἱ παγίδες τοῦ σατανᾶ εἶναι πολλές γιά τούς ἀνθρώπους πού λατρεύουν τόν Θεό. Ὁ πειρασμός μᾶς καλονίζει σ' αὐτό τό σημεῖο νά μή δίνουμε καθόλου προσοχή. Πᾶμε στήν ἐκκλησία συχνά, γιά νά συνεχίσουμε τόν ὕπνο μας. Καί μόλις ἀκούσουμε τά λόγια, τά ψάλματα, κλείνουν τά μάτια μας. Ἐρχόμαστε σέ μία κατάσταση χαυνότητος καί δέν μποροῦμε νά παρακολουθήσουμε τά γράμματα, τά τροπάρια, τούς ὕμνους· ἕνα σατανικό πρᾶγμα. Τό βλέπει κανεῖς ὀλοφάνερο μ' αὐτή τήν ὑπνηλία.

Τί χάνομε εὐρισκόμενοι ἀπερίσκεπτα μέσα στήν ἐκκλησία! Ἐνῶ ἀπ' ἔξω λέεις, «θά προσέχω, δέν θά τό ξανακάνω, θά προσπαθήσω», δέν τά καταφέρνεις. Αὐτά τά «θά προσέχω» κ.λπ. εἶναι ὅλα πιεστικά πρᾶγματα, πού ἐξοργίζουν τόν ἑαυτό μας, δηλαδή τόν χάνουν ν' ἀντιδρᾷ. Δέν γίνεται τίποτα μέ τήν πίεση. Ἀντίθετα, μᾶς βουτάει ἡ κα-

κή κατάσταση καί μᾶς ἐξευτελίζει. «Σφίξου, συγκεντρώσου, κάνε ὅ,τι νομίζεις· ἐγώ, ὁ παλαιός ἄνθρωπος, σ' ἔχω στό χέρι μου, θά σέ σφίγω, κι ἄν μπορεῖς, προχώρα».

Ὅ,τι κάνεις ἀγγάρια καί κλωτσάει ἡ ψυχὴ σου μέσα σου, βλάπτεσαι. Τό ἔχω πεῖ πολλές φορές αὐτό. Ἐχω δεῖ καί μοναχοὺς κι ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας νά φεύγουν ἐντελῶς ἀπ' τήν Ἐκκλησία κι ἀπ' τόν Θεό, μήν ἀντέχοντας τήν ἐσωτερική πίεση ἀλλά καί τήν πίεση ἀπό ἄλλα πρόσωπα. Ἀπ' τήν πίεση, ὅχι μόνον ἀντιδρᾷ κανεῖς ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά δέν τή θέλει κἄν. Δέν τόν ἐπηρεάζει θετικά. Δέν καρποῦται. Τό κάνει, πιεστικά βέβαια, γιατί τό εἶπε ὁ γέροντας, τό εἶπε ὁ πνευματικός. Καί λέει: «Τώρα πρέπει νά πάω, παραδείγματος χάριν, σ' ἀπόδειπνο». Ναί, ὅλα γίνονται, ἀλλά ὅταν γίνονται τυπικά, βλάπτουν, δέν ὠφελοῦν.

Ἀναγκάζεσαι πολλές φορές νά κάνεις τό καλό. Ἀλλά δέν πρέπει νά γίνεται μέ σφίξιμο, δέν ὠφελεῖ, δέν οἰκοδομεῖ. Παράδειγμα, αὐτό πού λέμε γιά τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Ἄν βιάσεις τόν ἑαυτό σου νά τό κάνει, σέ λίγο θά στενοχωρεθεῖς, θά τό πετάξεις μακριά κι ὕστερα τί γίνεται; Ἄν τό κάνεις ἀγγάρια, πιέζεσαι, πιέζεσαι καί σοῦ ξεσπάει σέ κακό. Μπορεῖ, κιόλας, μία τέτοια πίεση νά σέ κάνει νά μή θέλεις νά πάεις οὔτε στήν ἐκκλησία. Μέ ἄλλο τρόπο νά πάεις στήν ἐκκλησία, ὅχι μέ σφιζίματα καί μέ σπρωξίματα κ.λπ., ἀλλά μ' εὐχαρίστηση. Γιά νά γίνει αὐτό, πρέπει νά προσέχεις καί ν' ἀπολαμβάνεις καί νά χαίρεσαι τίς ἀκολουθίες, τά τροπάρια, τά ἀναγνώσματα, τίς εὐχές. Νά προσέχεις τήν κάθε λέξη, νά παρακολουθεῖς τά νοήματα. Κα-

ταλάβατε; Ἀπό κεῖ ξεκινάει ἡ εὐφροσύνη.

Ὑπάρχει, ὅμως, κι ἓνας ἄλλος μέγας κίνδυνος. Ἄν δέν προσέξομε, μπορεῖ ὅλ' αὐτά νά τ' ἀκοῦμε καί νά τά φάλλομε τυπικά. Νά τά λέμε καί νά τ' ἀκοῦμε, ἐπειδή πρέπει. Ὁ μοναχός πηγαίνει, παραδείγματος χάριν, στόν ἐσπερινό καί ἀκούει: «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά Σου, Κύριε τῶν δυνάμεων· ἐπιποθεῖ καί ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου...»⁹. Τ' ἀκουσε σήμερα, τ' ἀκουσε αὔριο, τ' ἀκουσε μεθαύριο, ὅλο τό χρόνο. Τώρα τί ἄλλο, τά ἴδια καί τά ἴδια; Ὅταν τ' ἀκούει χωρίς νά συμμετέχει, κουράζεται, κοιμᾶται, δέν ἐμβαθύνει, παθαίνει κορεσμό καί μετὰ ἔρχεται ἡ ἀντίδραση. Μετά καμία ὠφέλεια, καμία χαρά. Ἀρχίζει ἡ ἀπελπισία κι ὁ διάβολος δέν χάνει τήν εὐκαιρία νά κάνει τό κακό.

Οἱ ἀκολουθίες εἶναι μεγάλη ὑπόθεση. Οἱ ἀκολουθίες εἶναι τό πᾶν. Τό ἔχω ζήσει αὐτό. Ἀρχεῖ πάντα νά γίνονται μέ ἔρωτα, μέ ἐνδιαφέρον, μέ ἀκραιφνή λατρευτική διάθεση πρὸς τόν Χριστό. Ὁχι ἀγγάρια καί μηχανικά. Θέλει ἔρωτα, θεῖο ἐνθουσιασμό. Ἄν δέν αἰσθανόμαστε ἔτσι, δέν ἔχουμε ἀξία. Ὁχι μόνο δέν ἔχουμε ἀξία, ἀλλά κάνουνε καί κακό. Θά μοῦ πεῖτε, «τότε νά μήν τίς κάνομε;». Ὁχι, βέβαια. Ὅμως, ὅσο μπορεῖ κανεῖς νά φεύγει ἀπ' τόν τύπο καί νά κοιτάζει τήν οὐσία. Δηλαδή νά τό θέλει, νά τό ὀρέγεται, νά εὐχαριστεῖται μέ τήν προσευχή, μέ τή συνομιλία μετὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι καταστροφή γιά τόν μοναχό ὁ κορεσμός.

9. Ὡρα Θ', Ψαλμ. 83.

Ἐγώ, τί νά σᾶς πῶ, αὐτό δέν τό ξέρω. Τίς ἀκολουθίες τίς ἔχω ἀπολαύσει. Δέν πίεζα τόν ἑαυτό μου, δέν ἤξερα νά κάνω κάτι ἀγγάρια. Ἀντίθετα, ἂν εἶναι δυνατόν κάθε μέρα ν' ἀκούω τά ἴδια, σήμερα καί αὔριο καί μεθαύριο. Ὅλο τά ἴδια· ἀλλ' αὐτό ἔχει ἀξία. Δέν χορταίνω νά τά λέω ὅλη τήν ἡμέρα. Καί πιστεύω ὅτι πολύ μᾶς ὠφελοῦν ὅλ' αὐτά. Ἐχουν τόσους χυμούς, πού δροσίζουν τήν ψυχὴ καί τήν τρέφουν. Κι ἐσεῖς ἔτσι νά δίνεσθε μέ τήν καρδιά σας στόν Χριστό.

Ὅταν στήν Πολυκλινικὴ τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἔλεγα τήν εὐχή, «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μακροθυμήσας...»¹⁰ μπροστά στόν Ἐσταυρωμένο, τῇ διὰ βαζα καί τῇ ζοῦσα. Τήν ἄλλη μέρα στό χειρουργεῖο ὁ καθηγητὴς μπροστά στά παιδιά, δηλαδή στοὺς φοιτητές, μοῦ λέει:

— Πάτερ, τί ὠραία ἦταν ἡ εὐχή! Ἐσύ πρέπει νά εἶσαι ἅγιος.

— Δέν εἶμαι ἅγιος, τοῦ λέω, ἀλλ' ἐπειδὴ θέλω νά γίνω ἅγιος, ζητοῦσα τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ νά μέ κάνει ἅγιο κι ἡ ψυχὴ μου συγκινήθηκε. Ἐγώ εἶμαι πολύ ἁμαρτωλὸς κι αὐτό ἦταν μία νεύση τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτὴ ἡ εὐχή εἶναι καλλιτέχνημα, δέν εἶναι; Γι' αὐτό σᾶς λέω νά τὴ διαβάσετε πάλι καί πάλι.

Οἱ λειτουργικὲς προσευχές, οἱ ὁποῖες φαίνονται τυπικές, ὅταν λέγονται μέ νόημα καί προσοχή, γίνονται δικές σας. Τήν Ἀκολουθία τῆς Θείας Μεταλήψεως, ὅταν τὴ διαβάσει καί ὁ πιό ἁμαρτωλὸς, ἀγιάζεται πολύ.

10. Ὡρα Θ', εὐχὴ Μεγ. Βασιλείου.

Ἔτσι γίνεται ἡ καλλιέργεια χωρίς νά τό καταλαβαίνομε. Ἀναίμακτα. Δηλαδή ἀχρηστεύει ὁ ἄνθρωπος τόν παλαιό ἑαυτό του. Τόν ἀχρηστεύει χωρίς πόλεμο. Δέν τόν ἐξοργίζει, ἀλλά τόν ἀχρηστεύει καί ἀναπτύσσει τόν καινόν ἄνθρωπο μέσα του.

Ἡ προσευχή τῆς νύκτας εἶναι καλύτερη

Νά διαλέγετε τήν κούραση τῆ σωματική. Νά τό ἐπιδιώκετε, γιά νά γυμνάξετε σῶμα καί ψυχή. Ἡ ζωή μας ἐξαρτᾶται ἀπ' τό θέλημά μας. Ὅ,τι θέλομε κι ὅπως τό θέλομε μπορούμε νά τό ζήσομε. Αὐτός πού κάνει κόπο γιά τόν Χριστό μεγαλύτερο —κι αὐτό γίνεται βέβαια ἀπό θεῖο ἔρωτα— προσελκύει περισσότερη χάρι. Κι ὅταν λέμε κόπο, ἐννοοῦμε, ἐκτός τῶν ἄλλων, καί τήν προσευχή τῆς νύκτας. Πολύ ὠφελεῖ νά σηκώνεσθε τή νύκτα γιά προσευχή. Καλύτερη εἶναι ἡ προσευχή τῆς νύκτας. Ἀκοῦμε καί τόν Ἡσαΐα νά λέγει: «Ἐκ νυκτός ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς Σὲ ὁ Θεός»¹¹. Καί τόν Δαβίδ: «Ἡγρύπνησα καί ἐγενόμην ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος»¹²... «Τὸ πρῶν εἰσακούσον τῆς φωνῆς μου»¹³... «Τὸ πρῶν εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου, τὸ πρῶν παραστήσομαί Σοι καί ἐπόφει με»¹⁴... «Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, πρὸς Σὲ ὀρθρίζω»¹⁵. Πόσο ὠραῖα

11. Ἡσ. 26, 9.

12. Ψαλμ. 101, 8.

13. Τροπάριον Ὡρας Α'.

14. Ψαλμ. 5, 4.

15. Ψαλμ. 62, 2.

τά λέει ὁ Δαβίδ! Δέν τά λέει, τά ζεῖ, τά χαίρεται. Ἐχει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Τό Ἅγιον Πνεῦμα.

Πολλοί στό Ἅγιον Ὄρος προσεύχονται μέρα-νύκτα. Συμβαίνει νά προσεύχεται κανεὶς ἀπ' τό βράδυ ὡς τό πρῶν καί νά μὴν καταλαβαίνει τό χρόνο πού περνάει. Στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ οἱ ὥρες φεύγουν μ' ἄλλη ταχύτητα. Ὡ, τί γίνεται στό Ἅγιον Ὄρος τῇ νύκτα! Εὐωδία, λιβάνι, ἄγγελοι, προσευχές... Οἱ ἄγγελοι παίρνουν τίς προσευχές τῶν ἁγίων καί τίς πηγαίνουν στόν Θεό. Μυστήριο!

Ἐμεῖς στό Ἅγιον Ὄρος ξυπνοῦσαμε χωρίς ρολόϊ. Ὅταν ἐρχόταν ἡ ὥρα, ἀμέσως σηκωνόμασταν. Καί κουρασμένος νά ἦσουν ἀπ' τό βράδυ κι ἅμα ἀργοῦσες νά κοιμηθεῖς, ὅταν ἐρχόταν ἡ ὥρα, πεταγόσουνά πάνω. Εἶναι μία συνήθεια, μόλις ξυπνήσεις, νά πεταχθεῖς ἀμέσως ὀρθιος. Μπορεῖ, βέβαια, νά γυρίσεις ἀπ' τήν ἄλλη μεριά καί νά σέ πάρει ὁ ὕπνος μέχρι τό μεσημέρι. Πολύ κακό! Γι' αὐτό μόλις ξυπνήσεις, ἀμέσως νά σηκωθεῖς. Νά διαλέγεις τίς ὥρες τῆς νύκτας. Μπαίνεις εὐκολότερα στήν προσευχή. Ἀκόμη καί τυχαῖα νά ξυπνήσεις τῇ νύκτα, μὴν ξανακοιμηθεῖς ἀμέσως· εἶναι μία εὐκαιρία πού σοῦ δίνει ὁ Θεός νά προσευχηθεῖς, ὅσο μπορεῖς, μέσ στήν ἡσυχία.

Ἐκτός ἀπ' τήν ἡσυχία συμβαίνει τῇ νύκτα καί κάτι ἄλλο. Ἐχῶ ἐξακριβώσει ἓνα περίεργο πρᾶγμα. Μέσ στό εἰκοσιτετράωρο ὑπάρχει διαφορά στίς ὥρες καί στήν ἐπίδραση πού ἔχουν στόν ἀνθρώπινο ὀργανισμό. Βλέπετε, γιά παράδειγμα, ἐνῶ ἓνα τραῦμα παραμένει στήν ἴδια κατάσταση, ὁ πυρετός κυμαίνεται. Τό πρῶν πέφτει, τό μεσημέρι ἀνεβαίνει, τό ἀπόγευμα καί τό βράδυ ἀνεβαίνει πιό πολύ, τά

μεσάνυχτα αλλάζει. Αυτό εξαρτάται από την κίνηση της γῆς. Ὅπως ἐπηρεάζεται τό σῶμα ἀπό τίς ὥρες, ἔτσι ἐπηρεάζεται καί ἡ ψυχή.

Αὐτός πού ἀγρυπνεῖ τή νύκτα στήν προσευχή, τήν ἄλλή μέρα μπορεῖ νά ἐργασθεῖ πιό καλά, διότι τόν χαριτώνει ὁ Θεός κι ἀνανεώνεται ψυχικά. Ἀντίθετα, ὅποιος δέν ἔχει διάθεση νά κάνει θυσίες γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἴδιος ἀποκλείει τόν ἑαυτό του ἀπ' τήν χάρι.

*Σῶμα καί ψυχή συμμετέχουν
στή λατρεία τοῦ Θεοῦ*

Ὁ σωματικός κόπος κάνει τό σῶμα νά παραπονιέται καί νά γκρινιάζει καί ν' ἀντιδρᾷ, δέν μπορεῖ, ὅμως, νά κάνει ράθυμη τήν ψυχή στήν προσευχή. Ἀπλά βάζεις τό ραδιόφωνο πιό δυνατά, ἀκούεις τή μουσική, τήν ἀπολαμβάνεις καί δέν ἀκούεις πιά τίς γκρινιές. Ἐννοῶ ὅτι δυναμώνοντας ἡ προσευχή ἐξουδετερώνει τόν κόπο. Πρίν γκρινιάξεις γιά τό σωματικό κόπο, ἄρχισε τήν εὐχή, γιατί, ὅταν γκρινιάξεις, φεύγει ἡ χάρις καί μένεις μέ τή δύναμή σου. Ἄν πεῖς τρεῖς φορές τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», προχωράεις μέ χαρά. Σέ βλέπει ὁ Θεός κι ἀπλώνει τό χέρι καί σέ πιάνει. Ἀπό κεῖ καί πέρα θ' ἀρχίσει ἡ ἀληθινή κοινωνία μ' Ἐκεῖνον.

Ὅταν ὁ σωματικός κόπος —μετάνοιες, ἀγρυπνίες, θυσίες— γίνεται μέ ἀγάπη, μέ ἔρωτα, δέν βλάπτει τό σῶμα. Ὅταν γίνεται ἐλεύθερα καί μέ ἀγάπη πρὸς τό ἀγαπώμενο

πρόσωπο, τόν Χριστό, δείχνει πόσο κανεῖς Τόν ἀγαπάει. Κανεῖς δέν λογαριάζει κόπο γι' αὐτόν πού ἀγαπάει. Ἀνεβαίνει, παραδείγματος χάριν, ἓνας τό βουνό, κοπιάζει, μοχθεῖ, ἰδρώνει. «Γιατί τό ἔκανες;», τόν ρωτοῦν. «Γι' αὐτόν πού ἀγαπᾶω, ἀπαντάει, γιατί καταλάβαινα πώς θά τόν εὐχαριστήσω». Ὁ ἄνθρωπος, ὁ πιστός, δείχνει καί μέ αἰσθητά μέσα τήν ἀγάπη του, τήν ἀφοσίωσή του, τή λατρεία του στόν Χριστό. Νά γιατί ὁ σωματικός κόπος, νά γιατί οἱ μετάνοιες. Ὅχι γιά νά κερδίσεις κάτι, ἀλλά γιατί δέν σ' ἀφήνει ἡ ἀγάπη, ὁ ἔρωτας πρὸς τόν Χριστό νά κάνεις ἀλλιῶς.

Θά πεῖ ἴσως κάποιος: «Τήν ἀγάπη τήν ἔχω στήν καρδιά μου». Naί, ἀλλά οἱ μετάνοιες κι ὅλες οἱ ἀσκήσεις χρειάζονται, διότι εἶναι μέν τύποι, ἀλλά μέσῳ αὐτῶν τῶν τύπων κατορθώνουμε νά μπαίνομε στήν οὐσία. Ἄν δέν μποῦμε ἐκεῖ, ὅλ' αὐτά εἶναι μηδέν. Ἔτσι εἶναι. Νά κάνω τώρα τοῦμπες, νά βλέπει ὁ Θεός, νά εὐχαριστηθεῖ; Δέν εὐχαριστεῖται ὁ Θεός ἀπ' αὐτά. Οὔτε προσθέτομε τίποτα στόν Χριστό μέ τή λατρεία πού Τοῦ κάνομε. Ἐμεῖς καρπούμεθα, ἐμεῖς ἔχομε αὐτή τήν ἀνάγκη. Τώρα ἔχουν βγεῖ ἐδῶ χίλιες δυό αἱρέσεις. Κι εἶδατε τί παιδεμό κάνουν; Φθάνουνε σέ γυμναστικές ἀσκήσεις, πού τά πόδια νά στέκουν ὀρθία κατὰ πάνω καί τό κεφάλι κάτω. Κατορθώνουνε φοβερές σωματικές ἀσκήσεις καί προσπαθοῦν μ' αὐτές νά ἐπιβληθοῦν καί νά ἐπιδράσουν στήν ψυχή. Ἐμεῖς δέν λέμε ἔτσι, ἀλλ' ὅταν οἱ μετάνοιες γίνονται γιά τόν Χριστό, ἀπειθείας ἐπιδρᾷ στήν ψυχή ἡ χάρις καί φέρνει τή μετάνοια καί φέρνει τή γαλήνη καί τήν εἰρήνη καί τή χαρά. Ἄλλ' αὐτά

έρχονται μέ τή θεία χάρι καί μετά ὠφελεῖται καί τό σῶμα.

Κάποτε ὑπῆρχαν ἄρχοντες καί δοῦλοι. Γιά νά δείξουν τήν ὑποταγή τους καί τό σεβασμό τους ἀπέναντί τους, οἱ δοῦλοι γονάτιζαν μπροστά στούς ἄρχοντες. "Ἐτσι κι ἐμεῖς μέ τίς μετάνοιες δείχνουμε ὅτι εἴμαστε ταπεινοί δοῦλοι τοῦ Θεοῦ. Δείχνουμε τή μικρότητά μας καί τό σεβασμό μας μ' ἕναν αἰσθητό τρόπο. Μέ τίς μετάνοιες κάτι γίνεται· ταπεινώνεται ὁ χριστιανός κι αὐτό βοηθάει, ὥστε νά ἔλθει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μέσα του. "Όταν ἔλθει ἡ χάρις, τότε ἡ καρδιά του γίνεται φωτιά. Ἡ φωτιά τῆς ἀγάπης κάνει θυσίες. Θυσία καί προσφορά εἶναι οἱ μετάνοιες· θυσία ἀγάπης, λατρεία. Καί στή λατρεία συμμετέχει ὅλος ὁ ἄνθρωπος, ψυχή καί σῶμα.

Νά μή λυπᾶσθε τό σῶμα. Νά τό παιδεύετε. Δέν μπορεῖτε νά καταλάβετε τί εἶναι ἡ φωτιά τῆς ἀγάπης. Πρέπει νά κάνετε θυσία, ἄσκηση. Ἀσκηση πνευματική καί σωματική. Χωρίς ἄσκηση δέν γίνεται τίποτα. Νά κάνετε ὑπακοή στό πνευματικό πρόγραμμα, ἐπί παραδείγματι, κανόνα, ἀκολουθίες κ.λπ., καί νά μήν τό ἀμελεῖτε. Νά μήν ἀναβάλλετε γιά αὔριο. Οὔτε ἀρρώστια νά τό χαλάει, μόνο ἀρρώστια πρὸς θάνατο. Ἐγὼ μικρός ἔκανα τρεῖς χιλιάδες μετάνοιες τήν ἡμέρα καί δέν κουραζόμουν, ἤμουν πολὺ σκληραγωγημένος. Παίδευα τὸν ἑαυτό μου, περιφρονοῦσα τὸν κόπο. Ἐνῶ γύριζα κατάκοπος ἀπ' τό βουνό, πού κουβαλοῦσα τὰ ξύλα, στό Ἅγιον Ὅρος, οἱ Γέροντες μ' ἔβαζαν νά σκάψω τὸν κῆπο. Παίδευα καί περιφρονοῦσα τό σῶμα κι ὅμως ἤμουν πολὺ γερός. Ἀλλά εἶχα καί τόση φωτιά μέσα μου! Τόση φωτιά!

Νά σᾶς δείξω πῶς τίς ἔκανα τίς μετάνοιες. Τίς ἔκανα στρωτές καί γρήγορα, χωρίς ν' ἀκουμπῶ τὰ γόνατα στό ἔδαφος. Πρῶτα ἔκανα τό σταυρό χτυπώντας τὰ δάχτυλα μέ δύναμη στό μέτωπο, ἔπειτα στό γόνατο καί μετά ψηλά στούς ὠμους, συμμετρικά. Μετά ἀκουμποῦσα τὰ χέρια στό ἔδαφος καί σηκωνόμουν γρήγορα. Τότε πατοῦσα λίγο τὰ γόνατα. Εἶδατε πῶς συμμετέχουν σῶμα καί ψυχὴ στή λατρεία τοῦ Θεοῦ; Ὁ νοῦς, ἡ καρδιά στόν Χριστό· καί τό σῶμα στόν Χριστό. Νά κάνετε τίς μετάνοιες μ' εὐλάβεια κι ἀγάπη καί νά μήν τίς μετρᾶτε. Καλύτερα νά κάνετε δέκα καί καλές παρά πολλές καί χωρίς ζήλο, χωρίς λατρεία καί θεῖο ἔρωτα. Κάνετε ὅσες μπορεῖτε, ἀνάλογα μέ τή διάθεση, ἀλλά ὅχι ψευτομετάνοιες καί ψευτοπροσευχές. "Όχι τυπικά πράγματα στόν Θεό. Ὁ Θεός ζητάει ὅ,τι κάνουμε γιά Ἐκεῖνον, νά γίνεται «ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καί ἐξ ὅλης τῆς καρδίας»¹⁶.

Ἡ προσευχή νά γίνεται ὅλη τήν ἡμέρα μέ ἀγάπη — εὐχή, τροπάρια, μετάνοιες ἐναλλάξ. Καί οἱ μετάνοιες πού κάνουμε στήν Παναγία ἀπευθύνονται στόν Χριστό, γιατί ἡ Παναγία μας τόν Χριστό φέρει μέσα της. Ὁ Χριστός εἶναι ὁ Σωτὴρ τῶν ψυχῶν μας καί ἡ Παναγία ἡ μητέρα μας, ἡ μεγάλη μεσίτριά μας.

Οἱ μετάνοιες εἶναι καί γυμναστική. Καί — ἂν κι αὐτό δέν πρέπει καθόλου νά τό σκεπτόμαστε — δέν ὑπάρχει καλύτερη γυμναστική ἀπ' αὐτή γιά τό στομάχι, τὰ ἔντερα, τό στήθος, τήν καρδιά, τή σπονδυλική στήλη. Εἶναι πάρα πο-

16. Πρβλ. *Μάρκ.* 12, 30, 33· *Λουκ.* 10, 27.

λύ ωφέλιμη, γιατί νά μήν τήν κάνομε; Ὅταν αὐτή ἡ ἄσκησις γίνεται στή λατρεία τοῦ Θεοῦ καί κατορθώνει ἡ ψυχὴ αὐτὴ τῇ λατρείᾳ, γεμίζει χαρά, γαληνεύει καί εἰρηνεύει. Αὐτό εἶναι τό πᾶν. Ὅποτε βέβαια καί τό ἄλλο, τό σῶμα, τό ὠφελεῖ. Ἐπεταί καί ἀκολουθεῖ καί ὠφελεῖται κι αὐτό. Καταλάβετε; Στήν ψυχὴ ἔρχεται εἰρήνη καί γαλήνη καί στό σῶμα ἡ καλὴ λειτουργία ὅλων τῶν συστημάτων τοῦ ὀργανισμοῦ μας, ὅπως εἶναι τό κυκλοφορικό, τό πεπτικό, τό ἀναπνευστικό, τό ἐνδοκρινολογικό, τὰ ὅποια ἄμεση ἔχουν σχέση μέ τήν ψυχὴ μας.

Ἡ ἐπίδραση τῆς προσευχῆς εἶναι θαυματουργός

Ὅταν μπαίνετε μέσα στό μοναστήρι, νά ἀνοίγει ἡ ψυχούλα σας στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ εἶναι ὅλα ἀγιασμένα· τόσες ψυχές πού προσεύχονται, πού ἀσχοῦνται, πού ζοῦν τῇ ζωῇ τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀγιασμένες ψυχές εἶναι τό μεγαλεῖο τοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ ψυχὴ ἔχει φοβερές δυνάμεις, πού τίς ἀντανάκλᾳ στό περιβάλλον. Ἔτσι κι οἱ ἀγιασμένοι τόποι μᾶς ἐπηρεάζουν καί μᾶς ἀνεβάζουν. Ὅταν βρίσκομαι σέ τέτοιους τόπους, πρὶν προλάβω νά προσευχηθῶ, ἀμέσως ὁ ἀγιασμένος τόπος μ' ἀνεβάζει στὰ οὐράνια, ὅπως, γιὰ παράδειγμα, ἡ Πάτμος, τό Ἅγιον Ὄρος κ.ἄ.

Ὁ μοναχὸς φαίνεται ἀπόκοσμος καί ἀκοινωνήτος γιὰ πολλούς. Φαίνεται ὅτι κοιτάζει μόνο τήν ψυχὴ του, ὅτι δέν προσφέρει τίποτα στήν Ἐκκλησίᾳ, στόν κόσμο. Αὐτό δέν εἶναι ἔτσι. Τόσα χρόνια ἂν διατηρήθηκε ἡ Ἐκκλησία, ὀφείλεται στό μοναχισμό. Αὐτός πού μπαίνει στό μοναστήρι

καί τὰ δίνει ὅλα στόν Χριστό μπαίνει στήν Ἐκκλησίᾳ. Ἴσως νά πεῖ κάποιος: «Αὐτοὶ πού ζοῦν μόνοι τους σέ μιὰ σπηλιά βοηθοῦν τήν Ἐκκλησίᾳ;». Ναί. Οἱ σπηλαιῶτες βοηθοῦν τήν Ἐκκλησίᾳ μυστικά. Ἐνας πού ζεῖ στή σπηλιά μπορεῖ νά μὴ φτιάχνει δέντρα καί κήπους, συγγράμματα κι ἄλλα πού βοηθοῦν στή ζωὴ ἢ στήν πρόοδο, ἀλλὰ ἐκεῖ μέσα δημιουργεῖ κι ἐξελίσσεται καί θεοῦται. Οἱ ἀσκητές μένουν στή σπηλιά, γιὰ νά μήν τοὺς ἀποσπᾶ κανεὶς ἀπ' τήν πνευματικὴ ζωή. Μὲ τὴ θερμὴ καί καθαρὴ ζωὴ τους καί κυρίως μέ τήν προσευχὴ τους βοηθοῦν τήν Ἐκκλησίᾳ. Θὰ σᾶς πῶ κάτι, πού θὰ σᾶς φανεῖ ὑπερβολικό. Ἀλλά, παιδιά μου, θέλω νά μέ πιστεύσετε. Πρόκειται γιὰ τὴν προσφορά τῆς προσευχῆς τοῦ μοναχοῦ. Ἀκοῦστε με μέ προσοχή.

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἔχομε ἐπτὰ ἱεροκλήρυκες θεολόγους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἅγιοι στή ζωὴ τους. Ἡ ρητορεία τους ἀφθαστη. Ὁ καθένας ἔχει τὴν ἐνορία του, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ δέκα χιλιάδες ἐνορίτες. Κάθε μέρα ἀκοῦνε τό λόγο τους ἐβδομήντα χιλιάδες ἄνθρωποι. Συγκλονίζονται χιλιάδες πού τοὺς ἀκοῦνε, μετανοοῦν, ἐπιστρέφουν στόν Χριστό, σώζονται ὁλόκληρες οἰκογένειες. Ἐνας, ὅμως, μοναχός, πού δέν τόν βλέπει κανεὶς, καθισμένος σέ κάποια σπηλιά, μέ τήν ταπεινὴ του προσευχὴ ἐπιδρᾷ πολὺ περισσότερο. Ἐνας ἔναντι ἐπτὰ ἔχει μεγαλύτερα ἀποτελέσματα. Αὐτό βλέπω. Εἶμαι σίγουρος. Νά ποιὰ εἶναι ἡ σημασία τῆς προσευχῆς τοῦ μοναχοῦ. Εἶναι στό κελλί του ὁ μόνος, ἀλλὰ τὰ κύματα τῆς προσευχῆς του φθάνουν σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἔστω κι ἂν εἶναι μακριά. Μὲ τὴν προσευχὴ ὁ μοναχὸς συμμετέχει σ' ὅλα τὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων καί κάνει θαύμα-

τα. Ἡ προσφορά του, ἐπομένως, εἶναι πιό μεγάλη κι ἀπ' τοῦ πιό ἄξιου ἱεροκλήρυκα.

«Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου...»

Νά προσεύχεσθε γιὰ τούς συγγενεῖς σας χωρὶς νά ἀγχώνεσθε γιὰ τὴ σωτηρία τους, γιατί ἔτσι χάνετε τὴν ἐπικοινωνία σας μέ τόν Χριστό καί δείχνετε ὀλιγοπιστία. Νά τ' ἀναθέτετε ὅλα μέ ἐμπιστοσύνη στήν ἀγάπη καί τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Τό καλύτερο εἶναι νά δοθεῖτε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί ν' ἀποκοπεῖτε ἀπ' τόν κόσμο καί ἀπ' τούς συγγενεῖς καί ἀπ' τούς γονεῖς καί ἀπ' τ' ἀδελφία. Ὅλ' αὐτά πού ζοῦν οἱ ἀσκηταί εἶναι γραμμένα στόν Κανόνα τῆς Μοναχικῆς Κουρᾶς. Λέγει:

«Οἱ θέλοντες ἔρχεσθαι, φησίν, ὀπίσω μου,
προθύμως ἀρνήσασθε τὰς κοσμικὰς ἀφορμάς,
γονεῖς τοὺς γεννήσαντας,
τέκνα τε καὶ γυναῖκας, ἀδελφούς τε καὶ φίλους,
χρήματα καὶ οἰκίας, συγγενεῖς τε καὶ δούλους,
καὶ δέξασθε ἀξίωμα τῶν Ἀποστόλων μου»¹⁷.

Ἀκοῦστε τί ἔγινε μ' ἓναν ἀσκητὴ στό Γερωντικόν.

Ἕνας μοναχογιός καί πολύ πλούσιος ἐπῆγε στήν ἔρημο τῆς Νιτρίας. Ἐκεῖ πολύ προόδευσε. Πέρασαν χρόνια. Οἱ γονεῖς του πέθαναν. Δέν ὑπῆρχε κληρονόμος κι ἤλθαν νά

τόν βροῦν κάποιοι συμπολίτες του. Ἡ περιουσία ἦταν πολὺ μεγάλη. Τοῦ λένε:

— Ἦλθαμε νά σοῦ ποῦμε νά ἔλθεις, ἂν θέλεις, νά πά-
ρεις τὴν περιουσία τῶν γονέων σου πού πέθαναν.

Τότε ἐκεῖνος ἔσκυψε κάτω τό κεφάλι του καί σέ λίγὸ εἶπε:

— «Ἐγὼ πρὸ αὐτῶν ἀπέθανον τῷ κόσμῳ καὶ πῶς δύ-
ναται νεκρὸς νεκρὸν κληρονομῆσαι»¹⁸;

Ἄν δέν νεκρωθοῦμε, δέν γίνεται τίποτα. Ν' ἀγαπήσο-
με τόν Χριστό καί θά μᾶς ἀγαπήσει κι Ἐκεῖνος. Ὅλοι οἱ
πόννοι θά περάσουν, θά νικηθοῦν, θά μεταποιηθοῦν. Μετα-
ξύ τῶν ἄλλων, καί ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος ἔχει
πεῖ κάτι πολὺ ὠραῖο:

«... τέκνα Θεοῦ, ὡς γέγραπται,
θεοὶ τε κατὰ χάριν... τέκνα φωτός...
ὅσοι κόσμον ἀρνήσονται τὸν μάταιον καὶ πλάνον,
ὅσοι γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς μισήσουσιν ἀμίσως...»¹⁹.

Τί ὠραῖο πράγμα εἶναι αὐτό! Τό μεγάλο μυστικὸ εἶναι
τό «ἔξοδο». Ὑπάρχει τό μητρικόν, τό πατρικόν φίλτρο καί
γιὰ τόν μοναχόν, ἂν δέν προσέξει, γίνεται ἓνα «ἔξοδο» ἐκεῖ.
Ἄν, τρόπον τινά, ἔχεις μέσα σου πέντε βαθμούς ἀγάπης
καὶ ξοδεύεις τούς δύο στοὺς γονεῖς, τούς ἄλλους δύο στ' ἀ-
δελφία, τί μένει γιὰ τόν Θεόν; Ἐνῶ ἐν τῷ Θεῷ ὑπάρχουν
ὅλες οἱ ἀγάπες τοῦ κόσμου. Ἄν ἀγαπήσεις τόν Θεόν, τά

18. Πρβλ. *Τὸ Μέγα Γερωντικόν*, τόμ. Β', ἐκδ. Ἱ. Ἡσυχ. «Τὸ Γενέσιον
τῆς Θεοτόκου», Θεσσαλονίκη 1995, κεφ. στ', 21, σ. 253.

19. Πρβλ. Συμεὼν Νέου Θεολόγου, *Ὑμνον 8*, στ. 12-15, SC 156, 214.

17. Ἀκολουθία τῆς Κουρᾶς, μεσῶδιον κάθισμα.

πάντα αγαπάεις, διότι μέσα στον Θεό υπάρχουν όλα κι ο Θεός έτσι θέλει νά Τόν αγαπάεις. Αὐτός ὁ ἴδιος λέγει: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου»²⁰.

Αὐτά εἶναι τὰ «ἀνώτερα μαθηματικά» τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Καμία ἄλλη θρησκεία δέν τὰ ἔχει συλλάβει αὐτά τὰ νοήματα, διότι δέν εἶναι ἀνθρώπινα ἐπινοήματα. Ὁ Θεός μᾶς τὰ φανέρωσε.

Περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας

«Ἡ μετάνοια ἡ ἀληθινὴ
θά φέρει τὸν ἁγιασμό»

20. Μάρκ. 12, 30.

Ἡ μετάνοια ἡ ἀληθινή θά φέρει τόν ἁγιασμό

Δέν ὑπάρχει ἀνώτερο πράγμα ἀπ’ αὐτό πού λέγεται μετάνοια καί ἐξομολόγηση. Αὐτό τό μυστήριο εἶναι ἡ προσφορά τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο. Μ’ αὐτό τόν τέλειο τρόπο ἀπαλλάσσεται ὁ ἄνθρωπος ἀπ’ τό κακό. Πηγαίνομε, ἐξομολογούμεστε, αἰσθανόμαστε τή συνδιαλλαγή μετά τοῦ Θεοῦ, ἔρχεται ἡ χαρά μέσα μας, φεύγει ἡ ἐνοχή. Στήν Ὁρθοδοξία δέν ὑπάρχει ἀδιέξοδος. Δέν ὑπάρχει ἀδιέξοδος, γιατί ὑπάρχει ὁ ἐξομολόγος, πού ἔχει τήν χάρι νά συγχωρεῖ. Μεγάλο πράγμα ὁ πνευματικός!

Ἐγώ ἀπό μικρός τό εἶχα —καί τώρα ἀκόμη. Ὅταν συνέβαινε νά ἁμαρτήσω, τό ἐξομολογιόμουνα καί μοῦ ἔφευγαν ὅλα. Πετοῦσα ἀπ’ τή χαρά μου. Εἶμαι ἁμαρτωλός, ἀδύνατος· καταφεύγω στήν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ, σώζομαι, γαληνεύω, τά ξεχνάω ὅλα. Κάθε μέρα σκέπτομαι ὅτι ἁμαρτάνω, ἀλλά ἐπιθυμῶ ὅ,τι μοῦ συμβαίνει νά τό κάνω προσευχή καί νά μήν τό κλείνω μέσα μου.

Ἡ ἀμαρτία κάνει τόν ἄνθρωπο πολύ μπερδεμένο ψυχικά. Τό μπερδεμα δέν φεύγει μέ τίποτα. Μόνο μέ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ γίνεται τό ξεμπερδεμα. Τήν πρώτη κίνηση τήν κάνει ὁ Χριστός. «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες...»¹. Μετά ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀποδεχόμαστε αὐτό τό φῶς μέ τήν ἀγαθή μας προαίρεση, πού τήν ἐκφράζουμε μέ τήν ἀγάπη μας ἀπέναντί Του, μέ τήν προσευχή, μέ τά μυστήρια.

Γιά νά μετανοήσει ἡ ψυχή, πρέπει νά ξυπνήσει. Ἐκεῖ, στό ξύπνημα αὐτό, γίνεται τό θαῦμα τῆς μετανοίας. Κι ἐδῶ βρίσκεται ἡ προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου. Τό ξύπνημα, ὅμως, δέν ἔγκειται μόνο στόν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος μόνος δέν μπορεῖ. Ἐπεμβαίνει ὁ Θεός. Τότε ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Χωρίς τήν χάρι δέν μπορεῖ νά μετανοήσει ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θά κάνει τό πᾶν. Μπορεῖ νά μεταχειρισθεῖ κάτι —μία ἀσθένεια ἢ κάτι ἄλλο, ἐξαρτᾶται— γιά νά φέρεי τόν ἄνθρωπο σέ μετάνοια. Ἄρα ἡ μετάνοια διά τῆς θείας χάριτος κατορθοῦται. Ἀπλά καί ἀπαλά ἐμεῖς θά κάνουμε μία κίνηση πρός τόν Θεό κι ἀπό κεῖ καί πέρα ἔρχεται ἡ χάρις.

Μπορεῖ νά μοῦ πεῖτε: «Τότε μέ τήν χάρι γίνονται ὅλα». Αὐτό εἶναι ἓνα λεπτό σημεῖο. Γίνεται κι ἐδῶ ἐκεῖνο ἀκριβῶς πού λέω. Δέν μπορούμε ν' ἀγαπήσουμε τόν Θεό, ἂν ὁ Θεός δέν μᾶς ἀγαπήσει. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τό λέγει πολύ ὠραῖα: «Νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ...»². Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τή μετάνοια. Δέν μπορούμε νά μετανοήσουμε, ἂν ὁ Κύριος δέν μᾶς δώσει

μετάνοια. Καί αὐτό ἰσχύει γιά τά πάντα. Δηλαδή ἰσχύει τό Γραφικό: «Χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»³. Ἄν δέν ὑπάρχουν προϋποθέσεις γιά νά ἐγκύψει μέσα μας ὁ Χριστός, μετάνοια δέν ἔρχεται. Οἱ προϋποθέσεις εἶναι ἡ ταπείνωση, ἡ ἀγάπη, ἡ προσευχή, οἱ μετάνοιες, ὁ κόπος γιά τόν Χριστό. Ἄν δέν εἶναι τό συναίσθημα ἀγνό, ἂν δέν ὑπάρχει ἀπλότητα, ἂν ἡ ψυχὴ ἔχει ἰδιοτέλεια, δέν ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Συμβαίνει τότε νά πηγαίνομε νά ἐξομολογούμεστε, ἀλλά νά μὴν αἰσθανόμαστε ἀνακούφιση.

Ἡ μετάνοια εἶναι πολύ λεπτό πράγμα. Ἡ μετάνοια ἡ ἀληθινή θά φέρει τόν ἀγιασμό. Ἡ μετάνοια μᾶς ἀγιάζει.

*Ὅταν ἐξομολογεῖται ὁ ἄνθρωπος,
ἡ χάρις τόν ἐλευθερώνει ἀπὸ τά ψυχικά τραύματα*

Δέν εὐθύνεται μονάχα ὁ ἄνθρωπος γιά τά παραπτώματά του. Τά λάθη, οἱ ἀμαρτίες καί τά πάθη δέν εἶναι μόνο προσωπικά βιώματα τοῦ ἐξομολογουμένου. Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔχει πάρει μέσα του καί τά βιώματα τῶν γονέων του καί εἰδικά τῆς μητέρας, δηλαδή τό πῶς ζοῦσε ἡ μητέρα του, ὅταν τόν κυοφοροῦσε, ἂν στενοχωριόταν, τί ἔκανε, ἂν κουραζόταν τό νευρικό της σύστημα, ἂν εἶχε χαρά, ἂν εἶχε θλίψη, ἂν εἶχε μελαγχολία. Ἐ, ὅλο τό νευρικό σύστημα τό δικό της ἐπηρέασε τό νευρικό σύστημα τοῦ ἐμβρύου της. Ὅποτε, ὅταν γεννηθεῖ τό παιδί καί μεγαλώσει, παίρνει μέ-

1. Ματθ. 11, 28.

2. Γαλ. 4, 9.

3. Ἰωάν. 15, 5.

σα του καί τά βιώματα τῆς μητέρας του, δηλαδή ἄλλου ἀνθρώπου. Δημιουργεῖται μία κατάσταση στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιτίας τῶν γονέων του, πού τήν παίρνει μαζί του σ' ὅλη του τή ζωή, ἀφήνει ἵχνη μέσα του καί πολλά πράγματα πού συμβαίνουν στή ζωή του εἶναι ἀπόρροια τῆς καταστάσεως αὐτῆς. Τά φερσίματά του ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τήν κατάσταση τῶν γονέων του. Μεγαλώνει, μορφώνεται, ἀλλά δέν διορθώνεται. Ἐδῶ βρίσκεται μεγάλο μέρος ἀπό τήν εὐθύνη γιά τήν πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπάρχει, ὅμως, ἓνα μυστικό. Ἐπάρχει κάποιος τρόπος ν' ἀπαλλαγεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπ' αὐτό τό κακό. Ὁ τρόπος αὐτός εἶναι ἡ γενική ἐξομολόγηση, ἡ ὁποία γίνεται μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Μπορεῖ, δηλαδή, νά σοῦ πεῖ ὁ πνευματικός:

— Πῶς θά ἤθελα νά ἤμασταν σ' ἓνα ἥσυχο μέρος, νά μήν εἶχα ἀσχολίες καί νά μοῦ ἔλεγες τή ζωή σου ἀπ' τήν ἀρχή, ἀπό τότε πού αἰσθάνθηκες τόν ἑαυτό σου· ὅλα τά γεγονότα πού θυμᾶσαι καί ποιά ἦταν ἡ ἀντιμετώπισή τους ἀπό σένα, ὅχι μόνο τά δυσάρεστα ἀλλά καί τά εὐχάριστα, ὅχι μόνο τίς ἀμαρτίες ἀλλά καί τά καλά. Καί τίς ἐπιτυχίες καί τίς ἀποτυχίες. Ὅλα. Ὅλα ὅσα ἀπαρτίζουν τή ζωή σου.

Πολλές φορές ἔχω μεταχειριστεῖ αὐτή τή γενική ἐξομολόγηση καί εἶδα θαύματα πάνω σ' αὐτό. Τήν ὥρα πού τά λέεις στόν ἐξομολόγο, ἔρχεται ἡ θεία χάρις καί σέ ἀπαλλάσσει ἀπ' ὅλα τά ἄσχημα βιώματα καί τίς πληγές καί τά ψυχικά τραύματα καί τίς ἐνοχές· διότι, τήν ὥρα πού τά λές, ὁ ἐξομολόγος εὐχεται θερμά στόν Κύριο γιά τήν ἀπαλλαγή σου.

Εἶχε ἔλθει σ' ἐμένα πρό καιροῦ μία κυρία, πού ἔκανε αὐτοῦ τοῦ εἶδους τήν ἐξομολόγηση καί βρῆκε μεγάλη ὠφέλεια. Βελτιώθηκε ἡ ψυχολογική της κατάσταση, διότι τήν ἐβασάνιζε κάτι. Ἔστειλε, λοιπόν, αὐτή μία φίλη της καί πήγαμε ἔξω στό βράχο, στά Καλλίσια. Καθίσαμε καί ἄρχισε κι ἐκεῖνη νά μοῦ μιλάει. Τῆς λέγω:

— Νά μοῦ πεῖς ὅ,τι αἰσθάνεσαι. Ἄν σέ ρωτήσω ἐγώ γιά κάτι, νά μοῦ πεῖς. Ἄν δέν σέ ρωτήσω, νά συνεχίσεις νά τά λέεις, ὅπως τά αἰσθάνεσαι.

Ὅλ' αὐτά πού μοῦ ἔλεγε τά παρακολουθοῦσα ὅχι ἀπλῶς μέ προσοχή, ἀλλά «ἐβλεπα» μέσα στόν ψυχικό της κόσμο τήν ἐπίδραση τῆς προσευχῆς. Τήν παρακολουθοῦσα μέσα στήν ψυχή της κι «ἐβλεπα» ὅτι πήγαινε χάρις μέσα της, ὅπως τήν ἐκοίταζα ἐγώ. Διότι στόν πνευματικό ὑπάρχει χάρις καί στόν παπά ὑπάρχει χάρις. Τό καταλαβαίνετε; Δηλαδή, ἐνῶ ἐξομολογεῖται ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἱερέας προσεύχεται γι' αὐτόν. Συγχρόνως, ἔρχεται ἡ χάρις καί τόν ἐλευθερώνει ἀπ' τά ψυχικά τραύματα, πού γιά χρόνια τόν βασανίζουν, χωρίς νά γνωρίζει τήν αἰτία τους. Ὡ, αὐτά τά πιστεύω πολύ!

Στόν ἐξομολόγο μπορεῖς νά μιλήσεις ὅπως αἰσθάνεσαι, ἀλλά δέν εἶναι αὐτό τόσο σημαντικό, ὅσο εἶναι τό ὅτι κοιτάζει μέσα στήν ψυχή σου προσευχόμενος ὁ παπάς καί βλέπει πῶς εἶσαι καί σοῦ μεταδίδει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἐχει ἀποδειχθεῖ ὅτι αὐτό τό κοίταγμα εἶναι πνευματικές ἀκτίνες πού σέ ξαλαφρώνουν καί σέ θεραπεύουν. Μή νομίσετε ὅτι εἶναι ἀκτίνες φυσικές. Εἶναι ἀλήθεια αὐτά τά πράγματα. Καί μέ τόν Χριστό τί ἔγινε; Ἐπιασε τό χέρι τῆς αἰ-

μορροούσης καὶ εἶπε: «Ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ»⁴. Θά πεῖς: «Ναί, μά ἦταν Θεός!». Ὁ Χριστός, βέβαια, ἦταν Θεός, ἀλλὰ μήπως καὶ οἱ ἀπόστολοι δέν κάνανε τό ἴδιο;

Ὅλοι οἱ πνευματικοί, οἱ ἐξομολόγοι ἔχουν αὐτὴ τὴν χάρι κι ὅταν εὐχονται, τὴν ἐκπέμπουν ὡς ἀγωγοί. Γιὰ παράδειγμα, θέλομε ν' ἀνάφομε ἐδῶ πέρα μία θερμάστρα καὶ βάζομε ἓνα καλῶδιο, ἀλλὰ δέν μπορεῖ νά κάνει ἐπαφή, διότι τό καλῶδιο δέν εἶναι στὴν πρίζα. Ἄν, ὅμως, τό καλῶδιο μπεῖ στὴν πρίζα, μόλις κάνει τὴν ἐπαφή, ἔρχεται τό ρεῦμα μέσῳ αὐτοῦ τοῦ ἀγωγοῦ. Εἶναι πνευματικὰ πράγματα τῆς θρησκείας μας αὐτά. Μπορεῖ νά λέμε γιὰ καλῶδιο, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα αὐτὴ εἶναι ἡ «θεία ψυχανάλυση».

Ὁ Θεός ὅλα τὰ συγχωρεῖ μέ τὴν ἐξομολόγησι

Ἄς μὴ γυρίζομε πίσω στὶς ἁμαρτίες πού ἔχομε ἐξομολογηθεῖ. Ἡ ἀνάμνησις τῶν ἁμαρτιῶν κάνει κακό. Ζητήσατε συγγνώμη; Τελείωσε. Ὁ Θεός ὅλα τὰ συγχωρεῖ μέ τὴν ἐξομολόγησι. Δέν πρέπει νά γυρίζομε πίσω καὶ νά κλεινόμαστε σέ ἀπελπισία. Νά εἴμαστε δοῦλοι ταπεινοὶ μπροστά στὸν Θεό. Νά αἰσθανόμαστε χαρὰ καὶ εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴν ἄφεσι τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Δέν εἶναι ὑγιές νά λυπᾶται κανεὶς ὑπερβολικὰ γιὰ τίς ἁμαρτίες του καὶ νά ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τοῦ κακοῦ ἐαυτοῦ του φθάνοντας μέχρι τὴν ἀπελπισία. Ἡ ἀπελπισία καὶ

4. Λουκ. 8, 46.

ἡ ἀπογοήτευσις εἶναι τό χειρότερο πράγμα. Εἶναι παγίδα τοῦ σατανᾶ, γιὰ νά κάνει τὸν ἄνθρωπο νά χάσει τὴν προθυμία του στὰ πνευματικὰ καὶ νά τὸν φέρει σέ ἀπελπισία, σέ ἀδράνεια καὶ ἀκηδία. Ὁ ἄνθρωπος τότε δέν μπορεῖ νά κάνει τίποτα· ἀχρηστεύεται. Λέει: «Εἶμαι ἁμαρτωλός, ἄθλιος, εἶμαι τοῦτο, εἶμαι κεῖνο, δέν ἔκανα τοῦτο, δέν ἔκανα κεῖνο...» Ἐπρεπε τότε, δέν ἔκανα τότε, τώρα τίποτα... Πᾶνε τὰ χρόνια μου χαμένα, δέν εἶμαι ἄξιος». Τοῦ δημιουργεῖται ἓνα αἶσθημα κατωτερότητος, ἓνας ἄκαρπος αὐτοεξευτελισμός, ὅλα γι' αὐτόνε εἶναι ρημάδια. Ξέρετε τί βαρὺ πρᾶγμα εἶναι αὐτό; Εἶναι ψευτοταπείνωση.

Ὅλ' αὐτά εἶναι σημάδια ἀπελπισμένου ἀνθρώπου, πού τὸν ἔχει κυριεύσει ὁ σατανάς. Ὁ ἄνθρωπος φθάνει σὸ σημεῖο νά μὴ θέλει οὔτε νά μεταλάβει, νομίζει ὅτι εἶναι ἀνάξιος γιὰ τὰ πάντα. Προσπαθεῖ νά ἐξουθενώσει τὴ δράση του, τὸν ἑαυτό του, γίνεται ἄχρηστος. Αὐτὴ εἶναι παγίδα πού στήνει ὁ σατανάς, γιὰ νά χάσει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐλπίδα του στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτά εἶναι φοβερά, ἀντίθετα πρὸς τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Κι ἐγὼ σκέπτομαι ὅτι ἁμαρτάνω. Δέν βαδίζω καλά. Ὅ,τι ὅμως μέ στενοχωρεῖ, τό κάνω προσευχή, δέν τό κλείνω μέσα μου, πάω στὸν πνευματικό, τό ἐξομολογοῦμαι, τελείωσε! Νά μὴ γυρίζομε πίσω καὶ νά λέμε τί δέν κάναμε. Σημασία ἔχει τί θά κάνομε τώρα, ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμή κι ἔπειτα. Ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος»⁵.

5. Φιλ. 3, 14.

Στόν Ἀπόστολο Παῦλο πήγαινε τό πνεῦμα τῆς δειλίας νά τόν ἐκκόψει ἀπό τήν προσπάθειά του πρός τόν Χριστό, ἀλλά ἔλαβε τό θάρρος καί εἶπε: «Ζῶ δέ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δέ ἐν ἐμοὶ Χριστός»⁶. Καί τό ἄλλο: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; Καθὼς γέγραπται ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς»⁷. Καί ὁ προφητάναξ Δαβίδ: «Οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι καὶ διηγῆσομαι τὰ ἔργα Κυρίου»⁸. Νά ἐντρυφᾶτε στίς Γραφές. Θυμηθεῖτε ἐκεῖνο τό ὥραϊο: «Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δέ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρήσουσι χάριν»⁹.

Στόν Χριστό ὑπάρχουν ὅλα τὰ ὥραϊα, τὰ ὑγιή

Ἄν ἀγαπήσουμε τόν Χριστό, ὅλα εἶναι εὐκολα. Ἐγὼ δέν τό κατάφερα ἀκόμη. Τώρα προσπαθῶ νά Τόν ἀγαπήσω. Στόν Χριστό ὑπάρχουν ὅλα. Ὅλα τὰ ὥραϊα, τὰ ὑγιή. Ἡ ὑγιής ψυχὴ ζεῖ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού εἶναι «ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια»¹⁰. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ζεῖ ἀκόμη καί ὅσα λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στόν ὕμνο τῆς ἀγάπης: «Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται... οὐ λογίζεται τὸ κακόν... πάντα στέγει, πάντα πιστεύει... ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει»¹¹.

6. Γαλ. 2, 20. 7. Ρωμ. 8, 35-36. 8. Ψαλμ. 117, 17.

9. Παροιμ. 8, 17. 10. Γαλ. 5, 22-23. 11. Α΄ Κορ. 13, 4-8.

Ἔχετε αὐτά; Ἔχετε τὴν εὐτυχία, τόν Χριστό, τόν Παράδεισο. Κι ὁ σωματικός ἀκόμη ὀργανισμός λειτουργεῖ θαυμάσια, χωρὶς ἀνωμαλίες. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀλλάζει τόν ἄνθρωπο, τόν μεταμορφώνει ψυχικά καὶ σωματικά. Πᾶνε τότε ὅλες οἱ ἀρρώστιες. Οὔτε κολίτις, οὔτε θυρεοειδής, οὔτε στομάχι, οὔτε τίποτα. Ὅλα λειτουργοῦν κανονικά. Εἶναι ὥραϊο νά περπατᾶς, νά ἐργάζεσαι, νά κινεῖσαι καί νά ἔχεις ὑγεία. Ἀλλά πρῶτα νά ἔχεις ψυχικὴ ὑγεία. Ἡ βᾶσις εἶναι ἡ ψυχικὴ ὑγεία· ἀκολουθεῖ ἡ σωματικὴ. Ὅλες σχεδόν οἱ ἀρρώστιες προέρχονται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης στόν Θεό καί αὐτό δημιουργεῖ τό ἄγχος. Τό ἄγχος τό δημιουργεῖ ἡ κατάργηση τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Ἄν δέν ἔχετε ἔρωτα γιὰ τόν Χριστό, ἂν δέν ἀσχολεῖσθε μέ ἄγια πράγματα, σίγουρα θά γεμίσετε μέ μελαγχολία, μέ τό κακό. Τί γίνεται, ὅμως, στόν κόσμο; Ἀκοῦστε με νά σᾶς πῶ ἓνα παράδειγμα.

Μιά κοπελίτσα πῆγε σ' ἓνα γιατρό καί τῆς ἔδωσε ὁρμόνες. Τῆς λέω:

— Παιδί μου, μήν τίς πάρεις! Δέν εἶμαι γιατρός, δέν θέλω ὑπ' εὐθύνη μου νά ἐνεργήσεις, ὅμως καταλαβαίνω ὅτι δέν πρέπει νά τίς πάρεις. Καλὸ εἶναι νά πάεις τουλάχιστον σ' ἓναν ἐνδοκρινολόγο. Τό πρόβλημά σου εἶναι περισσότερο ζήτημα ἐνδοκρινολόγου. Εἶναι ἀπ' τίς στενοχώριες.

— Πράγματι, ἔχω περάσει στενοχώριες.

— Ἔ, αὐτό εἶναι! Εἰρήνευσε, γαλήνευσε, ἐξομολογήσου, μετάλαβε καί θά τακτοποιηθοῦν ὅλα.

Πῆγε, λοιπόν, σ' ἓναν ἐνδοκρινολόγο καί τοῦ εἶπε ὅ,τι τῆς συνέβαινε.

— Πά, πά, πά! τῆς λέει ὁ γιατρός. Νά μήν τά πάρεις καθόλου αὐτά τά φάρμακα! Πέταξέ τα! Θά σοῦ κάνουνε μεγάλο κακό.

Καί μετά μοῦ τηλεφωνεῖ:

— Ὅ,τι μοῦ εἶπες ἐσύ, μοῦ εἶπε καί ὁ γιατρός.

Βλέπετε, λοιπόν, τί γίνεται; Ἐνῶ μέ τήν Ἐξομολόγηση καί τήν Θεία Κοινωνία ἔχουν θεραπευθεῖ πολλοί ἄνθρωποι.

Ὅταν εἶναι κανεῖς ἄδειος ἀπό τόν Χριστό, τότε ἔρχονται χίλια δυό ἄλλα καί τόν γεμίζουν: ζήλεις, μίση, ἀνία, μελαγχολία, ἀντίδραση, κοσμικό φρόνημα, κοσμικές χαρές. Προσπαθήστε νά γεμίσετε τήν ψυχή σας μέ τόν Χριστό, γιά νά μήν τήν ἔχετε ἄδεια. Ἡ ψυχή μας μοιάζει μέ μία δεξαμενή γεμάτη νερό. Ἄν τό νερό τό ρίξεις πρὸς τά λουλούδια, δηλαδή τίς ἀρετές, τό δρόμο τοῦ καλοῦ, θά ζεῖς τήν ἀληθινή χαρά καί θ' ἀτροφήσουν οἱ κακίες, τ' ἀγκάθια. Ἄν, ὅμως, ρίξεις τό νερό πρὸς τά ἀγκάθια, αὐτά θ' ἀναπτυχθοῦν καί θά σέ πνίξουν καί θά μαραθοῦν ὅλα τά λουλούδια.

Ὅλα νά τά μεταρσιώνετε. Ἔτσι θά ζεῖτε τή χαρά, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ...»¹². Μήν πεῖτε ὅτι θά κατορθώσετε κάτι. Μήν τό φαντασθεῖτε αὐτό ποτέ. Τό εἶπε ὁ Κύριος: «Χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν». Δέν γίνεται ἀλλιῶς. Ποτέ ὁ ἄνθρωπος δέν πρέπει νά ἐμπιστεύεται τίς δυνάμεις του ἀλλά τό ἔλεος καί τήν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος θά

12. Φιλ. 4, 13.

κάνει μιά μικρή προσπάθεια, ἀλλά ὁ Χριστός θά τή στεφάνώσει. Εἶναι πλάνη νά πιστεύετε ὅτι πετύχατε κάτι μόνοι σας. Ὅσο προχωράει ὁ ἄνθρωπος καί πλησιάζει πρὸς τόν Χριστό, τόσο αἰσθάνεται περισσότερο ὅτι εἶναι ἀτελής. Ἐνῶ ὁ φαρισαῖος πού λέει: «Ἐγώ! Ἐγώ εἶμαι καλός, κάνω τοῦτο, ἐκεῖνο, τό ἄλλο...», βρίσκεται σέ πλάνη.

*Ἡ προσευχή, ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ
μεταβάλλει τήν κατάθλιψη καί τή γυρίζει σέ χαρά*

Συμβαίνει πολλές φορές σήμερα ὁ ἄνθρωπος νά αἰσθάνεται θλίψη, ἀπελπισία, νωθρότητα, τεμπελιά, ἀκηδία κι ὅλα τά σατανικά. Νά εἶναι θλιμμένος, νά κλαίει, νά μελαγχολεῖ, νά μή δίνει σημασία στήν οἰκογένειά του, νά ξοδεύει ἕνα σωρό χρήματα στούς ψυχαναλυτές, γιά νά πάρει φάρμακα. Αὐτά οἱ ἄνθρωποι τά λένε «ἀνασφάλεια». Ἡ θρησκεία μας πιστεύει ὅτι αὐτά εἶναι πειρασμικά πράγματα.

Ὁ πόνος εἶναι μία ψυχική δύναμη πού ὁ Θεός τήν ἔβαλε μέσα μας, μέ προορισμό νά κάνει τό καλό, τήν ἀγάπη, τή χαρά, τήν προσευχή. Ἄντ' αὐτοῦ, ὁ διάβολος καταφέρει καί παίρνει τήν ψυχική αὐτή δύναμη ἀπό τήν μπαταρία τῆς ψυχῆς μας καί τή μεταχειρίζεται γιά τό κακό, τήν κάνει κατάθλιψη καί φέρνει τήν ψυχή στή νωθρότητα καί στήν ἀκηδία. Βασανίζει τόν ἄνθρωπο, τόν κάνει αἰχμάλωτό του, τόν ἀρρωσταίνει ψυχικά.

Υπάρχει ἕνα μυστικό· νά μεταβάλετε τή σατανική ἐνέργεια σέ καλή. Εἶναι δύσκολο καί χρειάζεται καί κάποια

προετοιμασία. Προετοιμασία είναι ή ταπείνωση. Μέ την ταπείνωση αποσπᾶτε την χάρι τοῦ Θεοῦ. Δίνεσθε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, στή λατρεία Του, στήν προσευχή. Ἀλλά κι ὅλα ἂν τά κάνετε, τίποτα δέν ἔχετε καταφέρει, ἂν δέν ἔχετε ἀποκτήσει ταπείνωση. Ὅλα τά κακά αἰσθήματα, ἡ ἀνασφάλεια, ἡ ἀπελπισία, ἡ ἀπογοήτευση, πού πᾶνε νά κυριεύσουν τήν ψυχή, φεύγουν μέ την ταπείνωση. Αὐτός πού δέν ἔχει ταπείνωση, ὁ ἐγωιστής, δέν θέλει νά τοῦ κόψεις τό θέλημα, νά τόν θίξεις, νά τοῦ κάνεις ὑποδείξεις. Στενοχωριέται, νευριάζει, ἐπαναστατεῖ, ἀντιδρᾷ, τόν κυριεύει ἡ κατάθλιψη.

Ἡ κατάστασις αὐτή θεραπεύεται μέ την χάρι. Πρέπει ἡ ψυχή νά στραφεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἡ θεραπεία θά γίνει μέ τό ν' ἀγαπήσει τόν Θεό μέ λαχτάρα. Πολλοί ἅγιοί μας μετέτρεψαν τήν κατάθλιψη σέ χαρά μέ την ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό. Παίρνανε δηλαδή αὐτή τήν ψυχική δύναμη, πού ἤθελε νά τή συντρίψει ὁ διάβολος, καί τή δίνανε στόν Θεό καί τή μεταβάλλανε σέ χαρά καί ἀγαλλίαση. Ἡ προσευχή, ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ μεταβάλλει σιγά σιγά τήν κατάθλιψη καί τή γυρίζει σέ χαρά, διότι ἐπιδρᾷ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ χρειάζεται νά ἔχεις τή δύναμη, ὥστε ν' ἀποσπάσεις τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, πού θά σέ βοηθάει νά ἐνωθεῖς μαζί Του. Χρειάζεται τέχνη. Ὅταν δοθεῖς στόν Θεό καί γίνεις ἓνα μαζί Του, θά ξεχάσεις τό κακό πνεῦμα, πού σέ τραβοῦσε ἀπό πίσω, κι ἐκεῖνο ἔτσι περιφρονημένο θά φύγει. Στή συνέχεια, ὅσο θ' ἀφοσιώνεσαι στό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τόσο δέν θά κοιτάζεις πίσω σου, γιά νά δεῖς αὐτόν πού σέ τραβάει. Ὅταν σ' ἐλκύσει ἡ χάρις, ἐνώνεσαι μέ τόν

Θεό. Κι ὅταν ἐνωθεῖς μέ τόν Θεό καί δοθεῖς σ' Ἐκεῖνον, πᾶνε ὅλα τ' ἄλλα, τά ξεχνάεις καί σώζεσαι. Ἡ μεγάλη τέχνη, λοιπόν, τό μεγάλο μυστικό, γιά ν' ἀπαλλαγεῖς ἀπ' τήν κατάθλιψη καί ὅλα τ' ἀρνητικά, εἶναι νά δοθεῖς στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Ἐνα πράγμα πού μπορεῖ νά βοηθήσει τόν καταθλιπτικό εἶναι καί ἡ ἐργασία, τό ἐνδιαφέρον γιά τή ζωή. Ὁ κῆπος, τά φυτά, τά λουλούδια, τά δέντρα, ἡ ἐξοχή, ὁ περίπατος στήν ὑπαιθρο, ἡ πορεία, ὅλ' αὐτά βγάζουν τόν ἄνθρωπο ἀπ' τήν ἀδράνεια καί τοῦ δημιουργοῦν ἄλλα ἐνδιαφέροντα. Ἐπιδροῦν σάν φάρμακα. Ἡ ἀσχολία μέ τήν τέχνη, τή μουσική κ.λπ. κάνει πολύ καλό. Σ' ἐκεῖνο, ὅμως, πού δίδω τή μεγαλύτερη σημασία εἶναι τό ἐνδιαφέρον γιά τήν Ἐκκλησία, γιά τή μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς, γιά τίς ἀκολουθίες. Μελετώντας τά λόγια τοῦ Θεοῦ, θεραπεύεται κανεῖς χωρίς νά τό καταλάβει.

Νά σᾶς διηγηθῶ γιά μία κοπέλα, πού ἦλθε σ' ἐμένανε τόν ταπεινό. Ἐπασχε ἀπό φοβερή κατάθλιψη. Δέν κατάφερε κάτι μέ τά φάρμακα. Παράτησε τά πάντα, τή δουλειά της, τό σπίτι της, τίς ἀπασχολήσεις της. Κι ἐγώ τῆς εἶπα αὐτά πού ξέρω. Τῆς εἶπα γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πού αἰχμαλωτίζει τήν ψυχή, διότι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ γεμίζει τήν ψυχή καί τήν ἀλλάζει. Τῆς ἐξήγησα ὅτι εἶναι δαιμονική αὐτή ἡ δύναμη πού καταλαμβάνει τήν ψυχή καί μεταβάλλει τήν ψυχική δύναμη σέ κατάθλιψη, τή ρίχνει κάτω, τή βασανίζει καί τήν ἀχρηστεύει. Τήν συμβούλευσα ν' ἀσχολεῖται μέ διάφορες ἀπασχολήσεις, ὅπως, γιά παράδειγμα, μέ τή μουσική, πού τῆς ἄρεσε πρῶτα, κ.λπ. Τόνισα, ὅμως, πε-

ρισσότερο τή στροφή καί τήν ἀγάπη της πρὸς τὸν Χριστό.
Τῆς εἶπα ἀκόμη ὅτι μέσα στήν Ἐκκλησία μας ὑπάρχει θε-
ραπεία μέ τήν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό καί τήν προσευχή, ἀλ-
λά πού θά γίνεταί μέ λαχτάρα.

Αὐτό εἶναι τό μυστικό τῆς θεραπείας. Αὐτά δέχεται ἡ
Ἐκκλησία μας.

Περὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον

«Ἀγάπη στὸν Θεό καί στὸν πλησίον·
αὐτό εἶναι ζευγάρι, δέν χωρίζει»

*Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν ἀδελφὸ
καλλιεργεῖ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό*

Ε να εἶναι τό ζητούμενο στή ζωή μας, ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία στὸν Χριστό καί ἡ ἀγάπη στούς συνανθρώπους μας. Νά εἴμαστε ὅλοι ἓνα μέ κεφαλή τὸν Χριστό. Ὑπομονή θ' ἀποκτήσουμε τὴν χάρι, τὸν οὐρανό, τὴν αἰώνια ζωή.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν ἀδελφὸ καλλιεργεῖ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό. Εἴμαστε εὐτυχισμένοι, ὅταν ἀγαπήσουμε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους μυστικά. Θὰ νιώθουμε τότε ὅτι ὅλοι μᾶς ἀγαποῦν. Κανείς δέν μπορεῖ νά φθάσει στὸν Θεό, ἂν δέν περάσει ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Γιατί, «ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἐώρακε, τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἐώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;»¹. Ν' ἀγαπᾶμε, νά θυσιαζόμαστε γιὰ ὅλους ἀνιδιοτελῶς, χωρὶς νά ζητᾶμε ἀνταπόδοση. Τότε ἰσορροπεῖ ὁ ἄνθρωπος. Μιά ἀγάπη πού ζητάει ἀνταπόδοση εἶναι ἰδιοτελής. Δέν εἶναι γνήσια, καθαρή, ἀκραιφνής.

1. Α' Ἰωάν. 4, 20.

Νά τούς ἀγαπᾶτε καί νά τούς συμπονᾶτε ὅλους. «Καί εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· ὑμεῖς δέ ἐστε μέλη Χριστοῦ καί μέλη ἐκ μέρους»². Αὐτό εἶναι Ἐκκλησία· ἐγώ, ἐσύ, αὐτός, ὁ ἄλλος νά αἰσθανόμαστε ὅτι εἴμαστε μέλη Χριστοῦ, ὅτι εἴμαστε ἕνα. Ἡ φιλαυτία εἶναι ἐγωισμός. Νά μή ζητᾶμε, «ἐγώ νά σταθῶ, ἐγώ νά πάω στόν Παράδεισο», ἀλλά νά νιώθουμε γιά ὅλους αὐτή τήν ἀγάπη. Καταλάβετε; Αὐτό εἶναι ταπείνωση.

Ἔτσι, ἄν ζοῦμε ἐνωμένοι, θά εἴμαστε μακάριοι, θά ζοῦμε στόν Παράδεισο. Ὁ κάθε διπλανός μας, ὁ κάθε πλησίον μας εἶναι «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μας»³. Μπορῶ ν' ἀδιαφορήσω γι' αὐτόν, μπορῶ νά τόν πικράνω, μπορῶ νά τόν μισήσω; Αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο μυστήριό τῆς Ἐκκλησίας μας. Νά γίνουμε ὅλοι ἕνα ἐν Θεῷ. Ἄν αὐτό κάνουμε, γινόμεστε δικοί Του. Τίποτα καλύτερο δέν ὑπάρχει ἀπ' αὐτή τήν ἐνότητα. Αὐτό εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Αὐτό εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. Αὐτό εἶναι ὁ Παράδεισος. Ἄς διαβάσουμε ἀπ' τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη τήν Ἀρχιερατική Προσευχή. Προσέξτε τούς στίχους: «ἵνα ὥσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς... ἵνα πάντες ἐν ὧσι, καθὼς σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ γὰρ ἐν σοί... ἵνα ὥσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς ἐν ἐσμέν... ἵνα ὥσι τετελειωμένοι εἰς ἐν... ἵνα ὅπου εἰμί ἐγὼ καὶ κεῖνοι ὧσι μετ' ἐμοῦ»⁴.

Βλέπετε; Τό λέει καί τό ξαναλέει. Τονίζει τήν ἐνότητα. Νά εἴμαστε ὅλοι ἕνα, ἕνα μέ κεφαλή τόν Χριστό! Ὅπως ἕνας εἶναι ὁ Χριστός μέ τόν Πατέρα καί τόν Υἱό. Ἐδῶ κρύ-

2. Α' Κορ. 12, 26-27.

3. Πρβλ. Ἐφ. 5, 30.

4. Ἰωάν. 17, 11· 21· 22· 23· 24.

βεται τό μεγαλύτερο βάθος τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας μας. Καμία θρησκεία δέν λέγει κάτι τέτοιο. Κανείς δέν ζητάει αὐτή τή λεπτότητα πού ζητάει ὁ Χριστός, νά γίνουμε ὅλοι ἕνα σὺν Χριστῷ. Ἐκεῖ βρίσκεται τό πλήρωμα. Σ' αὐτή τήν ἐνότητα, σ' αὐτή τήν ἀγάπη, τήν ἐν Χριστῷ. Καμία διάσπαση ἐκεῖ δέν χωράει, κανείς φόβος. Οὔτε θάνατος, οὔτε διάβολος, οὔτε κόλαση. Μόνο ἀγάπη, χαρά, εὐρήνη, λατρεία Θεοῦ. Μπορεῖς νά φθάσεις νά λείεις τότε μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»⁵.

Μποροῦμε πολὺ εὐκόλα νά φθάσουμε σ' αὐτό τό σημεῖο. Ἀγαθὴ προαίρεση χρειάζεται κι ὁ Θεός εἶναι ἔτοιμος νά ἔλθει μέσα μας. «Κρούει τὴν θύραν» καί «καينὰ ποιεῖ πάντα», ὅπως λέγει στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου⁶. Μεταβάλλεται ἡ σκέψη μας, ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν κακία, γίνεταί πιό καλή, πιό ἀγία, πιό εὐστροφος. Ἄν, ὅμως, δέν ἀνοίξουμε τοῦ κρούοντος τὴν θύραν, ἄν δέν ἔχομε ἐκεῖνα πού θέλει Αὐτός, ἄν δέν εἴμαστε ἄξιοί Του, τότε δέν μπαίνει στήν καρδιά μας. Γιά νά γίνουμε ὅμως ἄξιοί Του, πρέπει ν' ἀποθάνουμε κατὰ τόν παλαιὸ ἄνθρωπο, γιά νά μὴν ἀποθάνουμε ποτέ πλέον. Τότε θά ζοῦμε ἐν Χριστῷ ἐνσωματωμένοι μέ ὅλο τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι θά ἔλθει ἡ θεία χάρις. Καί ἅμα θά ἔλθει ἡ χάρις, θά μᾶς τὰ δώσει ὅλα.

Στὸ Ἅγιον Ὅρος εἶδα κάποτε κάτι πού μοῦ ἄρεσε πολὺ. Μέσα σὲ μία βάρκα στὴ θάλασσα μοναχοὶ κρατοῦσαν διάφορα ἱερά ἀντικείμενα. Καταγόταν ὁ καθένας ἀπὸ δια-

5. Γαλ. 2, 20.

6. Πρβλ. Ἀποκ. 3, 20· 21, 5.

φορετικό τόπο, ἐν τούτοις ἔλεγαν, «αὐτό εἶναι δικό μας» καί ὄχι «δικό μου».

*Ἵς σκορπίζομε σέ ὅλους
τὴν ἀγάπη μας ἀνιδιοτελῶς*

Ὑπεράνω ὅλων ἡ ἀγάπη. Ἐκεῖνο πού πρέπει νά μᾶς ἀπασχολεῖ, παιδιά μου, εἶναι ἡ ἀγάπη γιά τόν ἄλλο, ἡ ψυχή του. Ὅ,τι κάνομε, προσευχή, συμβουλή, ὑπόδειξη, νά τό κάνομε μέ ἀγάπη. Χωρίς τὴν ἀγάπη ἡ προσευχή δέν ὠφελεῖ, ἡ συμβουλή πληγώνει, ἡ ὑπόδειξη βλάπτει καί καταστρέφει τόν ἄλλον, πού αἰσθάνεται ἂν τόν ἀγαπᾶμε ἢ δέν τόν ἀγαπᾶμε καί ἀντιδρᾷ ἀναλόγως. Ἀγάπη, ἀγάπη, ἀγάπη! Ἡ ἀγάπη στόν ἀδελφό μᾶς προετοιμάζει ν' ἀγαπήσομε περισσότερο τόν Χριστό. Ὡραῖο δέν εἶναι;

Ἵς σκορπίζομε σέ ὅλους τὴν ἀγάπη μας ἀνιδιοτελῶς, ἀδιαφορώντας γιά τὴ στάση τους. Ὅταν ἔλθει μέσα μας ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, δέν θά ἐνδιαφερόμαστε ἂν μᾶς ἀγαπᾶνε ἢ ὄχι, ἂν μᾶς μιλάνε μέ καλοσύνη. Θά νιώθομε τὴν ἀνάγκη ἐμεῖς νά τοὺς ἀγαπᾶμε ὅλους. Εἶναι ἐγωισμός νά θέλομε οἱ ἄλλοι νά μᾶς μιλάνε μέ καλοσύνη. Ἵς μὴ μᾶς στενοχωρεῖ τό ἀντίθετο. Ἵς ἀφήσομε τοὺς ἄλλους νά μᾶς μιλάνε ὅπως αἰσθάνονται. Ἵς μὴ ζητιανεύομε τὴν ἀγάπη. Ἐπιδιώξῃ μας νά εἶναι ν' ἀγαπᾶμε καί νά προσευχόμαστε μέ ὅλη μας τὴν ψυχὴ γιά κείνους. Τότε θά προσέξομε ὅτι ὅλοι θά μᾶς ἀγαπᾶνε χωρίς νά τό ἐπιδιώκομε, χωρίς καθόλου νά ζητιανεύομε τὴν ἀγάπη τους. Θά μᾶς ἀγαπᾶνε ἐλεύθερα καί εἰλι-

κρινά ἀπό τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς τους χωρίς νά τοὺς ἐκβιάζομε. Ὅταν ἀγαπᾶμε χωρίς νά ἐπιδιώκομε νά μᾶς ἀγαπᾶνε, θά μαζεύονται ὅλοι κοντά μας σάν τίς μέλισσες. Αὐτό ἰσχύει γιά ὅλους μας.

Ἄν ὁ ἀδελφός σου σ' ἐνοχλεῖ, σέ κουράζει, νά σκέπτεσαι: «Τώρα μέ πονάει τό μάτι μου, τό χέρι μου, τό πόδι μου· πρέπει νά τό περιθάλψω μ' ὅλη μου τὴν ἀγάπη»⁷. Νά μὴ σκεπτόμαστε, ὅμως, οὔτε ὅτι θά ἀμειφθοῦμε γιά τὰ δῆθεν καλὰ, οὔτε ὅτι θά τιμωρηθοῦμε γιά τὰ κακὰ πού διαπράξαμε. Ἐρχεσαι εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ὅταν ἀγαπάεις μέ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Τότε δέν ζητάεις νά σ' ἀγαπᾶνε· αὐτό εἶναι κακό. Ἐσύ ἀγαπάεις, ἐσύ δίνεις τὴν ἀγάπη σου· αὐτό εἶναι τό σωστό. Ἀπό μᾶς ἐξαρτᾶται νά σωθοῦμε. Ὁ Θεός τό θέλει. Ὅπως λέει ἡ Ἁγία Γραφή: «... πάντας θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»⁸.

*«...μηδενὶ μηδὲν ὀφείλομεν,
εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους»*

Ὅταν κάποιος μᾶς ἀδικήσει μ' ὅποιονδήποτε τρόπο, μέ συκοφαντίες, μέ προσβολές, νά σκεπτόμαστε ὅτι εἶναι ἀδελφός μας πού τόν κατέλαβε ὁ ἀντίθετος. Ἐπесе θυμὰ τοῦ ἀντιθέτου. Γι' αὐτό πρέπει νά τόν συμπονέσομε καί νά παρακαλέσομε τόν Θεό νά ἐλεήσῃ κι ἐμᾶς κι αὐτόν· κι ὁ Θεός θά βοηθήσῃ καί τοὺς δύο. Ἄν, ὅμως, ὀργισθοῦμε ἐ-

7. Πρβλ. Α' Κορ. 12, 21.

8. Α' Τιμ. 2, 4.

ναντίον του, τότε ὁ ἀντίθετος ἀπὸ κεῖνον θά πηδῇ σ' ἐμᾶς καὶ θά μᾶς παίζει καὶ τοὺς δύο. Ὅποιος κατακρίνει τοὺς ἄλλους, δὲν ἀγαπάει τὸν Χριστό. Ὁ ἐγωισμός φταίει. Ἀπὸ κεῖ ξεκινάει ἡ κατὰκριση. Θά σᾶς πῶ ἓνα μικρὸ παράδειγμα.

Ἄς υποθέσουμε ὅτι ἓνας ἄνθρωπος βρίσκεται μόνος του στὴν ἔρημο. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς. Ξαφνικά ἀκούει κάποιον ἀπὸ μακριὰ νά κλαίει καὶ νά φωνάζει. Πλησιάζει κι ἀντικρίζει ἓνα φοβερό θέαμα: μία τίγρις ἔχει ἀρπάξει ἓναν ἄνθρωπο καὶ τὸν καταξεσχίζει μέ μανία. Ἐκεῖνος ἀπελπισμένος ζητάει βοήθεια. Σέ λίγα λεπτά θά τὸν κατασπαράξει. Τί νά κάνει, γιὰ νά τὸν βοηθήσει; Νά τρέξει κοντά του; Πῶς; Αὐτό εἶναι ἀδύνατον. Νά φωνάζει; Ποιόν; Κανεὶς ἄλλος δὲν ὑπάρχει. Μήπως θά πάρει καμιὰ πέτρα νά τὴν ρίξει στὸν ἄνθρωπο καὶ νά τὸν ἀποτελειώσῃ; «Ὅχι, βέβαια!», θά ποῦμε. Κι ὅμως αὐτό εἶναι δυνατόν νά γίνῃ, ὅταν δὲν καταλαβαίνομε ὅτι ὁ ἄλλος πού μᾶς φέρεται ἄσχημα κατέχεται ἀπὸ τὸν διάβολο, τὴν τίγρη. Μᾶς διαφεύγει ὅτι, ὅταν κι ἐμεῖς τὸν ἀντιμετωπίζομε χωρὶς ἀγάπη, εἶναι σάν νά τοῦ ρίχνομε πέτρες πάνω στίς πληγές του, ὁπότε τοῦ κάνομε πολὺ κακὸ καὶ ἡ «τίγρις» μεταπηδάει σ' ἐμᾶς καὶ κάνομε κι ἐμεῖς ὅ,τι ἐκεῖνος καὶ χειρότερα. Τότε, λοιπόν, ποιά εἶναι ἡ ἀγάπη πού ἔχομε γιὰ τὸν πλησίον μας καὶ, πολὺ περισσότερο, γιὰ τὸν Θεό;

Νά αἰσθανόμαστε τὴν κακία τοῦ ἄλλου σάν ἀρρώστια πού τὸν βασανίζει καὶ ὑποφέρει καὶ δὲν μπορεῖ νά ἀπαλλαγεῖ. Γι' αὐτό νά βλέπομε τοὺς ἀδελφούς μας μέ συμπάθεια καὶ νά τοὺς φερόμαστε μέ εὐγένεια λέγοντας μέσα μας μέ

ἀπλότητα τὸ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ», γιὰ νά δυναμώσῃ μέ τὴ θεία χάρι ἡ ψυχὴ μας καὶ νά μὴν κατακρίνομε κανένα. Ὅλους γιὰ ἀγίους νά τοὺς βλέπομε. Ὅλοι μας μέσα φέρομε τὸν ἴδιο παλαιὸ ἄνθρωπο. Ὁ πλησίον, ὅποιος κι ἂν εἶναι, εἶναι «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μας», εἶναι ἀδελφός μας καὶ «μηδὲν μηδὲν ὀφείλομεν, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους», σύμφωνα μέ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο⁹. Δὲν μπορούμε ποτέ νά κατηγορήσουμε τοὺς ἄλλους, γιατί «οὐδεὶς τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν»¹⁰.

Ὅταν κάποιος ἔχει ἓνα πάθος, νά προσπαθοῦμε νά τοῦ ρίχνομε ἀκτίνες ἀγάπης κι εὐσπλαγχνίας, γιὰ νά θεραπεύεται καὶ νά ἐλευθερώνεται. Μόνο μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ γίνονται αὐτά. Νά σκέπτεσθε ὅτι αὐτός ὑποφέρει περισσότερο ἀπὸ ἐσᾶς. Στὸ κοινόβιο, ὅταν κάποιος φταίει, νά μὴν τοῦ ποῦμε ὅτι φταίει. Νά στεκόμαστε μέ προσοχή, σεβασμό καὶ προσευχή. Ἐμεῖς νά προσπαθοῦμε νά μὴν τὸ κάνομε τό κακὸ. Ὅταν ὑπομένομε τὴν ἀντιλογία τοῦ ἀδελφοῦ, λογίζεται μαρτύριο. Νά τὸ κάνομε μέ χαρά.

Ὁ χριστιανὸς εἶναι εὐγενής. Νά προτιμᾶμε ν' ἀδικούμε. Ἀμα ἔλθῃ μέσα μας τό καλὸ, ἡ ἀγάπη, ξεχνᾶμε τό κακὸ πού μᾶς κάνανε. Ἐδῶ κρύβεται τό μυστικόν. Ὅταν τό κακὸ ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ, δὲν μπορεῖτε νά τὸ ἀποφύγετε. Ἡ μεγάλη τέχνη εἶναι, ὅμως, νά τὸ περιφρονήσετε. Μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ θά τὸ βλέπετε, δὲν θά σᾶς ἐπηρεάζει, διότι θά εἴστε πλήρεις χάριτος.

Στὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ὅλα εἶναι ἀλλιώτικα. Ἐκεῖ κα-

9. Ρωμ. 13, 8.

10. Ἐφ. 5, 29.

νείς τά δικαιολογεῖ στούς ἄλλους ὅλα. Ὅλα! Τί εἶπαμε; «Ὁ Χριστός βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»¹¹. Ἐγὼ ἐσέ-
να βγάζω φταίχτη, ἔστω κι ἂν μοῦ λείεις ὅτι φταίει ὁ τάδε
ἢ ἡ τάδε. Τελικά σέ κάτι φταίεις καί τό βρίσκεις, ὅταν σοῦ
τό πῶ. Αὐτή τή διάκριση ν' ἀποκτήσετε στή ζωή σας. Νά
ἐμβαθύνετε στό καθετί καί νά μήν τά βλέπετε ἐπιφανειακά.
Ἄν δέν πᾶμε στόν Χριστό, ἂν δέν ὑπομένομε, ὅταν πάσχο-
με ἀδίκως, θά βασανιζόμαστε συνέχεια. Τό μυστικό εἶναι
ν' ἀντιμετωπίζει κανεῖς τίς καταστάσεις μέ πνευματικό τρό-
πο. Κάτι παρόμοιο γράφει ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεο-
λόγος:

«“Ὅλους τούς πιστούς ὀφείλομε νά τούς βλέπομε σάν
ἓνα καί νά σκεπτόμαστε ὅτι στόν καθένα ἀπό αὐτούς εἶναι
ὁ Χριστός. Καί νά ἔχομε γιά τόν καθένα τέτοια ἀγάπη, ὥ-
στε νά εἴμαστε ἔτοιμοι νά θυσιάσουμε γιά χάρη του καί τή
ζωή μας. Γιατί ὀφείλομε νά μή λέμε, οὔτε νά θεωροῦμε κα-
νένα ἄνθρωπο κακό, ἀλλά ὅλους νά τούς βλέπομε ὡς κα-
λούς. Κι ἂν δεῖς ἓναν ἀδελφό νά ἐνοχλεῖται ἀπό πάθη, νά
μήν τόν μισήσεις αὐτόν· μίσησε τά πάθη πού τόν πολεμοῦν.
Κι ἂν τόν δεῖς νά τυραννεῖται ἀπό ἐπιθυμίες καί συνήθειες
προηγούμενων ἁμαρτιῶν, περισσότερο σπλαγχνίσου τον,
μήν τυχόν δοκιμάσεις καί σύ πειρασμό, ἀφοῦ εἶσαι ἀπό ὑ-
λικό πού εὐκόλα γυρίζει ἀπό τό καλό στό κακό”. Ἡ ἀγάπη
πρός τόν ἀδελφό σέ προετοιμάζει ν' ἀγαπήσεις περισσότε-
ρο τόν Θεό. Τό μυστικό, λοιπόν, τῆς ἀγάπης πρὸς τόν Θεό
εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τόν ἀδελφό. Γιατί, ἂν δέν ἀγαπάεις

11. *Ματθ.* 5, 45.

τόν ἀδελφό σου πού τόν βλέπεις, πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀ-
γαπάεις τόν Θεό πού δέν Τόν βλέπεις; “Ὁ γὰρ μὴ ἀγα-
πῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἐώρακε, τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἐώ-
ρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;”¹².

*Ν' ἀγωνιζόμαστε νά στέλνομε
τὴν ἀγαθὴ μας διάθεση*

Νά ἔχομε ἀγάπη, πραότητα, εἰρήνη. Ἐτσι βοηθᾶμε
τόν συνάνθρωπό μας, ὅταν κυριεύεται ἀπ' τό κακό. Μυ-
στικά ἀκτινοβολεῖ τό παράδειγμα, ὅχι μόνον ὅταν ὁ ἄλλος
εἶναι παρών, ἀλλὰ κι ὅταν δέν εἶναι. Ν' ἀγωνιζόμαστε νά
στέλνομε τὴν ἀγαθὴ μας διάθεση. Ἀκόμη καί λόγια ὅταν
λέμε γιά τή ζωή τοῦ ἄλλου, πού δέν τὴν ἐγκρίνομε, αὐτός
τό καταλαβαίνει καί τόν ἀπωθοῦμε. Ἐνῶ ἂν εἴμαστε ἐλεή-
μονες καί τόν συγχωροῦμε, τόν ἐπηρεάζομε — ὅπως τόν ἐ-
πηρεάζει καί τό κακό — κι ἄς μή μᾶς βλέπει.

Νά μήν ἀγανακτοῦμε μ' ἐκείνους πού εἶναι βλάσφη-
μοι, ἀντίθεοι, διώκτες κ.λπ. Ἡ ἀγανάκτηση κάνει κακό.
Τά λόγια τους, τὴν κακία τους νά μισήσουμε, τόν ἄνθρωπο,
ὅμως, πού τά εἶπε νά μήν τόν μισήσουμε, οὔτε ν' ἀγανακτῇ-

12. Ὁ Γέροντας, σχετικὰ μέ τό παραπάνω κείμενο, τό ὁποῖο περιέχει
ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Ἅγιο Συμεών καί λόγια δικὰ του, παρακάλεσε: «Νά τό
γράψετε μέ ὠραῖα, εὐανάγνωστα γράμματα, νά τό βάλετε σέ κορνίζα καί νά
τό κρεμάσετε στό κελλί μου. Νά βγάλετε πολλά φωτοαντίγραφα καί νά τά
δίνετε στόν κόσμο ὅλο, πρὸς ὠφέλειαν». Πρβλ. Συμεών Νέου Θεολόγου,
Κεφάλαια Θεολογικὰ καὶ Πρακτικὰ ρ', SC 51· Α' Ἰωάν. 4, 20.

σομε ἐναντίον του. Νά προσευχηθοῦμε γι' αὐτόν. Ὁ χριστιανός ἔχει ἀγάπη καί εὐγένεια καί φέρεται ἀνάλογα.

Ὅπως ἓνας ἀσκητής, χωρίς νά τόν βλέπει κανείς, ὠφελεῖ τόν κόσμον, διότι τό κύμα τῆς προσευχῆς του ἐπηρεάζει τόν ἄλλο, μεταφέρει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον στόν κόσμον, ἔτσι κι ἐσεῖς νά σκορπᾶτε τήν ἀγάπη σας, χωρίς νά περιμένετε ἀνταπόδοση· μέ τήν ἀγάπη, τήν ὑπομονή, τό μειδίαμα...

Ἡ ἀγάπη πρέπει νά εἶναι ἀκραιφνής. Καί μόνον ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀκραιφνής ἀγάπη. Στό πρόσωπο πού μᾶς κουράζει καί μᾶς δυσκολεύει ἡ ἀγάπη πρέπει νά προσφέρεται μέ ἀπαλό τρόπο, χωρίς ὁ ἄλλος νά καταλαβαίνει ὅτι κάνομε προσπάθεια γιά νά τόν ἀγαπήσουμε. Καί νά μήν πολυεκδηλωνόμαστε ἐξωτερικά, γιατί τότε τόν κάνομε ν' ἀντιδρᾷ. Ἡ σιωπή σώζει ἀπ' ὅλα τά κακά. Ἐγκράτεια τῆς γλώσσης — μέγα πράγμα! Κατά ἓνα μυστικό τρόπο, ἡ σιωπή ἀκτινοβολεῖ στόν πλησίον. Νά σᾶς διηγηθῶ μιά ἱστορία.

Μιά μοναχή, πού ἤθελε πολύ τήν τάξη, εἶπε στόν Γέροντά της ἀγανακτισμένη:

— Ἡ τάδε ἀδελφή μᾶς ἀναστατώνει στό μοναστήρι μέ τίς δυσκολίες της καί τό χαρακτήρα της. Δέν μπορούμε νά τήν ὑποφέρομε.

Κι ὁ Γέροντας ἀπάντησε:

— Ἐσύ εἶσαι χειρότερη ἀπ' αὐτήν.

Ἡ μοναχή στήν ἀρχή ἀντέδρασε καί ἐξεπλάγη, ἀλλά μετὰ τίς ἐξηγήσεις τοῦ Γέροντα τό κατάλαβε καί εὐχαρίστηθηκε πολύ. Τῆς εἶπε, δηλαδή, ὁ Γέροντας:

— Ἐνῶ ἐκείνη τήν κυριεύει τό κακό πνεῦμα καί φέρεται ἄσχημα, κυριεύει κι ἐσένα, πού εἶσαι τάχα σέ καλύτερη κατάσταση, καί σᾶς παίζει καί τίς δύο. Ἡ ἀδελφή ἔρχεται σ' αὐτή τήν κατάσταση χωρίς νά τό θέλει, ἀλλά κι ἐσύ μέ τήν ἀντίδρασή σου καί τήν ἔλλειψη τῆς ἀγάπης σου κάνεις τό ἴδιο. Ἐτσι οὔτε κι αὐτήν ὠφελεῖς κι ἐσύ βλάπτεσαι.

*Μέ τή σιωπή, τήν ἀνοχή καί τήν προσευχή
ὠφελοῦμε τόν ἄλλον μυστικά*

Ὅταν βλέπομε τούς συνανθρώπους μας νά μήν ἀγαποῦν τόν Θεό, στενοχωρούμαστε. Μέ τή στενοχώρια δέν κάνομε ἀπολύτως τίποτα. Οὔτε καί μέ τίς ὑποδείξεις. Οὔτε αὐτό εἶναι σωστό. Ὑπάρχει ἓνα μυστικό· ἂν τό καταλάβομε, θά βοηθήσουμε. Τό μυστικό εἶναι ἡ προσευχή μας, ἡ ἀφοσίωσή μας στόν Θεό, ὥστε νά ἐνεργήσει ἡ χάρις Του. Ἐμεῖς, μέ τήν ἀγάπη μας, μέ τή λαχτάρα μας στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, θά προσελκύσουμε τήν χάρι, ὥστε νά περιλούσει τούς ἄλλους, πού εἶναι πλησίον μας, νά τούς ξυπνήσει, νά τούς διεγείρει πρὸς τό θεῖο ἔρωτα. Ἡ, μάλλον, ὁ Θεός θά στείλει τήν ἀγάπη Του νά τούς ξυπνήσει ὅλους. Ὅ,τι ἐμεῖς δέν μπορούμε, θά τό κάνει ἡ χάρις Του. Μέ τίς προσευχές μας θά κάνομε ὅλους ἀξίους τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Νά γνωρίζετε καί τό ἄλλο. Οἱ ψυχές οἱ πεπονημένες, οἱ ταλαιπωρημένες, πού ταλαιπωροῦνται ἀπό τά πάθη τους, αὐτές κερδίζουν πολύ τήν ἀγάπη καί τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Κάτι τέτοιοι γίνονται ἅγιοι καί πολλές φορές ἐμεῖς

τούς κατηγοροῦμε. Θυμηθεῖτε τόν Ἀπόστολο Παῦλο, τί λέγει: «Οὐ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις»¹³. Ὅταν τό θυμᾶστε αὐτό, θά αἰσθάνεσθε ὅτι αὐτοί εἶναι πιο ἄξιοι κι ἀπό σᾶς κι ἀπό μένα. Τούς βλέπομε ἀδύνατους, ἀλλά ὅταν ἀνοίξουνε στόν Θεό, γίνονται πλέον ὅλο ἀγάπη κι ὅλο θεῖο ἔρωτα. Ἐνῶ εἶχανε συνηθίσει ἀλλιῶς, τή δύναμη τῆς ψυχῆς τους τή δίδουν μετά ὅλη στόν Χριστό καί γίνονται φωτιά ἀπό ἀγάπη Χριστοῦ. Ἐτσι λειτουργεῖ τό θαῦμα τοῦ Θεοῦ μέσα σέ τέτοιες ψυχές, πού λέμε «πεταμένες».

Νά μήν ἀποθαρρυνόμαστε, οὔτε νά βιαζόμαστε, οὔτε νά κρίνομε ἀπό πράγματα ἐπιφανειακά κι ἐξωτερικά. Ἄν, γιά παράδειγμα, βλέπετε μία γυναίκα γυμνή ἢ ἄσεμνα ντυμένη, νά μή μένετε στό ἐξωτερικό, ἀλλά νά μπαίνετε στό βάθος, στήν ψυχή της. Ἴσως εἶναι πολύ καλή ψυχή κι ἔχει ὑπαρξιακές ἀναζητήσεις, πού τίς ἐκδηλώνει μέ τήν ἑξαλλη ἐμφάνιση. Ἐχει μέσα της δυναμισμό, ἔχει τή δύναμη τῆς προβολῆς, θέλει νά ἐλκύσει τά βλέμματα τῶν ἄλλων. Ἀπό ἄγνοια, ὅμως, ἔχει διαστρέφει τά πράγματα. Σχεφθεῖτε αὐτή νά γνωρίσει τόν Χριστό. Θά πιστέψει, κι ὅλη αὐτή τήν ὁρμή θά τή στρέψει στόν Χριστό. Θά κάνει τό πᾶν, γιά νά ἐλκύσει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Θά γίνει ἀγία.

Εἶναι ἕνα εἶδος προβολῆς τοῦ ἑαυτοῦ μας νά ἐπιμένομε νά γίνουν οἱ ἄλλοι καλοί. Στήν πραγματικότητα, θέλομε ἐμεῖς νά γίνομε καλοί κι ἐπειδὴ δέν μπορούμε, τό ἀπαιτοῦμε ἀπ' τούς ἄλλους κι ἐπιμένομε σ' αὐτό. Κι ἐνῶ ὅλα διορ-

13. Ρωμ. 5, 20.

θώνονται μέ τήν προσευχή, ἐμεῖς πολλές φορές στενοχωρούμεθα κι ἀγανακτοῦμε καί κατακρίνομε.

Πολλές φορές μέ τήν ἀγωνία μας καί τούς φόβους μας καί τήν ἄσχημη ψυχική μας κατάσταση, χωρίς νά τό θέλομε καί χωρίς νά τό καταλαβαίνομε, κάνομε κακό στόν ἄλλον, ἔστω κι ἂν τόν ἀγαπᾶμε πάρα πολύ, ὅπως, παραδείγματος χάριν, ἡ μάνα τό παιδί της. Ἡ μάνα μεταδίδει στό παιδί ὅλο τό ἄγχος της γιά τή ζωή του, γιά τήν ὑγεία του, γιά τήν πρόοδό του, ἔστω κι ἂν δέν τοῦ μιλάει, ἔστω κι ἂν δέν ἐκδηλώνει αὐτό πού ἔχει μέσα της. Αὐτή ἡ ἀγάπη, ἡ φυσική ἀγάπη δηλαδή, μπορεῖ κάποτε νά βλάψει. Δέν συμβαίνει, ὅμως, τό ἴδιο μέ τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πού συνδυάζεται μέ τήν προσευχή καί μέ τήν ἀγιότητα τοῦ βίου. Ἡ ἀγάπη αὐτή κάνει ἅγιο τόν ἄνθρωπο, τόν εἰρηνεύει, διότι ἀγάπη εἶναι ὁ Θεός.

Ἡ ἀγάπη νά εἶναι μόνον ἐν Χριστῷ. Γιά νά ὠφελήσεις τούς ἄλλους, πρέπει νά ζεῖς μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀλλιῶς δέν μπορεῖς νά ὠφελήσεις τόν συνάνθρωπό σου. Δέν πρέπει νά βιάζεις τόν ἄλλο. Θά ἔλθει ἡ ὥρα του, θά ἔλθει ἡ στιγμή, ἀρκεῖ νά προσεύχεσαι γι' αὐτόν. Μέ τή σιωπή, τήν ἀνοχή καί κυρίως μέ τήν προσευχή ὠφελοῦμε τόν ἄλλον μυστικά. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καθαρίζει τόν ὀρίζοντα τοῦ νοῦ του καί τόν βεβαιώνει γιά τήν ἀγάπη Του. Ἐδῶ εἶναι τό λεπτό σημεῖο. Ἄμα δεχθεῖ ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη, τότε ἕνα ἄπλετο φῶς θά ἔλθει πάνω του, πού δέν τό ἔχει δεῖ ποτέ. Θά βρεῖ ἔτσι τή σωτηρία.

Ἡ καλύτερη ἱεραποστολή γίνεται μέ τό καλό παράδειγμα, τήν ἀγάπη μας, τήν πραότητα μας

Νά εἴμαστε ζηλωταί. Ζηλωτής εἶναι ἐκεῖνος πού ἀγαπάει ὁλόψυχα τόν Χριστό καί στό ὄνομά Του διακονεῖ τόν ἄνθρωπο. Ἀγάπη στόν Θεό καί στούς ἀνθρώπους· αὐτό εἶναι ζευγάρι, δέν χωρίζει. Πάθος, πόθος, δάκρυα, μέ κατάνυξη, ὄχι σκόπιμα. Ὅλα ἀπό καρδιά!

Ὁ φανατισμός δέν ἔχει σχέση μέ τόν Χριστό. Νά εἶσαι χριστιανός ἀληθινός. Τότε κανένα δέν θά παρεξηγεῖς, ἀλλά «ἡ ἀγάπη σου πάντα θά στέγει»¹⁴. Καί στόν ἀλλόθρησκο, χριστιανός. Δηλαδή νά τόν τιμάεις ἄσχετα μέ τή θρησκεία του μέ ἕναν εὐγενικό τρόπο. Μπορεῖς νά περιποιηθεῖς ἕναν ὀθωμανό, ὅταν ἔχει ἀνάγκη, νά τοῦ μιλήσεις, ν' ἀναστραφεῖς μαζί του. Νά ὑπάρχει σεβασμός τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἄλλου. Ὅπως ὁ Χριστός «ἵσταται ἐπὶ τήν θύραν καί κρούει», χωρίς νά τήν παραβιάζει, ἀλλά περιμένει τήν ψυχή μόνη της καί ἐλεύθερα νά Τόν δεχθεῖ, ἔτσι καί ἐμεῖς νά στεκόμαστε μπροστά στήν κάθε ψυχή.

Στήν ἱεραποστολική προσπάθεια νά ὑπάρχει λεπτός τρόπος, ὥστε οἱ ψυχές νά δέχονται ὅ,τι προσφέρομε, λόγια, βιβλία, χωρίς ν' ἀντιδροῦν. Καί κάτι ἀκόμη. Λίγα λόγια. Τά λόγια ἤχουν στ' αὐτιά καί ἐκνευρίζουν πολλές φορές. Ἡ προσευχή καί ἡ ζωή ἔχουν ἀπήχηση. Ἡ ζωή συγκαίνεῖ, ἀναγεννᾷ καί ἀλλοιώνει, ἐνῶ τά λόγια μένουν ἄκαρπα. Ἡ καλύτερη ἱεραποστολή γίνεται μέ τό καλό μας πα-

14. Πρβλ. Α' Κορ. 13, 7.

ράδειγμα, τήν ἀγάπη μας, τήν πραότητα μας. Ἀκοῦστε ἕνα σχετικό παράδειγμα.

Κάποτε ἕνας παπάς εἶχε πάει σέ μία ὁμιλία μέ μορφωμένους· τόν εἶχε πάρει μαζί του ἕνας ἐξάδελφός του. Ὁ ὁμιλητής εἶπε πολλά πάνω σ' ἕνα θέμα μαρξιστικό. Οἱ ἀκροατές του ἐνθουσιάσθηκαν καί τόν χειροκρότησαν στό τέλος. Ἀλλά, ὅπως ἦταν ἀκόμη πάνω στήν ἔδρα, εἶδε τόν παπά καί εἶπε:

— Ἐχομε κι ἕναν παπά στήν ὁμιλία μας. Ἄν μπορεῖ, νά μᾶς ἔλεγε τό θέμα ἀπό θρησκευτικῆς καί φιλοσοφικῆς πλευρᾶς.

Τό εἶπε εἰρωνικά νομίζοντας ὅτι θά τόν ταπεινώσει καί θά ἐξευτελίσει τήν Ἐκκλησία. Ὁ παπάς σηκώθηκε καί εἶπε:

— Τί νά σοῦ πῶ ἐγώ, παιδί μου, δέν ξέρω, ἀλλά ἔχω ἀκούσει· ὁ τάδε σοφός λέει ἔτσι κι ἔτσι στήν τάδε σελίδα, ὁ τάδε λέει ἔτσι κι ἔτσι στήν τάδε σελίδα, ὁ τάδε λέει ἔτσι κι ἔτσι στήν τάδε σελίδα, ὁ τάδε... κ.λπ., κ.λπ. Ὁ Μωυσῆς λέει ἔτσι κι ἔτσι στήν τάδε σελίδα, ὁ Ἡσαΐας, ὁ Δαβίδ, ὁ Χριστός. Συνέχισε λέγοντας αὐτό τό χωρίο ἀπό τόν Ἀποστολό Παῦλο: «...ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητής τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανε ὁ Θεὸς τήν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;... τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ... ὅπως μὴ καυχῆσθται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ»¹⁵.

Ἐκλείσε τό στόμα ὁ «σοφός», ὁ ὁμιλητής. Τό σπουδαῖο

15. Α' Κορ. 1, 20· 27· 29.

εἶναι ὅτι ὁ παπᾶς τὰ εἶπε μέ πραότητα καί χωρίς ἐγωισμό.
Ἦταν δεσπότης τοῦ Πατριαρχείου. Ὅταν τελείωσε, εἶπε:

— Ἐγὼ δέν ξέρω τίποτα. Ἐσεῖς κρίνετε ποιό εἶναι τό σωστό.

Εἶπε στό τέλος ὁ ὁμιλητής ντροπιασμένος:

— Πολύ καλά μᾶς τὰ εἶπε ὁ παπᾶς! Τ' ἀναίρεσε ὅλα τὰ δικά μου.

Εἶναι σπουδαῖο πράγμα ἡ κατάρτιση, ὅταν συνδυάζεται μέ τήν πραότητα, τήν καλοσύνη καί τήν ἀγάπη. Αὐτά ἰσχύουν γιά ὅλες τίς περιπτώσεις. Νά μιλάτε, ὅταν ἔχετε σχετική κατάρτιση στό θέμα. Ἄν δέν ἔχετε, νά μιλάτε μέ τό παράδειγμά σας.

Στίς συζητήσεις λίγα λόγια γιά τή θρησκεία καί θά νικήσετε. Ἀφήστε ἐκεῖνον πού ἔχει ἄλλη γνώμη νά ξεσπάσει, νά πεῖ, νά πεῖ... Νά αἰσθανθεῖ ὅτι ἔχει νά κάνει μ' ἕναν ἡρεμο ἄνθρωπο. Νά ἐπιδράσετε μέ τήν καλοσύνη σας καί τήν προσευχή σας κι ἔπειτα τοῦ μιλάτε λίγο. Δέν κάνετε τίποτα, ἄν τὰ πεῖτε ἔντονα, ἄν τοῦ πεῖτε, παραδείγματος χάριν, «εἶπες ψέμα!». Καί τί θά βγεῖ; Εἶστε «ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων»¹⁶. Τί νά κάνετε; Ν' ἀδιαφορεῖτε ἐξωτερικά, ἀλλά νά προσεύχεσθε μέσα σας. Νά εἶστε ἔτοιμοι, καταρτισμένοι, μέ παρρησία, ἀλλά καί μέ ἀγιότητα, πραότητα, προσευχή. Γιά νά κάνετε αὐτό ὅμως, πρέπει νά γίνετε ἄγιοι.

16. *Ματθ.* 10, 16.

Ἡ ἀγάπη εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα

Ἡ ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό δέν ἔχει ὅρια, τό ἴδιο καί ἡ ἀγάπη πρὸς τόν πλησίον. Νά ἐκτείνεται παντοῦ, στά πέ-
ρατα τῆς γῆς. Παντοῦ, σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἐγὼ ἤ-
θελα νά πάω νά ζήσω μαζί μέ τοὺς χίπηδες στά Μάταλα
χωρίς, βέβαια, ἁμαρτίες, γιά νά τοὺς δείξω τήν ἀγάπη τοῦ
Χριστοῦ, πόσο εἶναι μεγάλη καί πῶς μπορεῖ νά τοὺς ἀλλά-
ξει, νά τοὺς μεταμορφώσει. Ἡ ἀγάπη εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα.
Θά σᾶς τό πῶ μ' ἕνα παράδειγμα.

Ἦταν ἕνας ἀσκητής κι εἶχε δύο ὑποτακτικούς. Προσ-
παθοῦσε πολύ νά τοὺς ὠφελήσει καί νά τοὺς κάνει καλοὺς.
Εἶχε, ὅμως, τήν ἀνησυχία ἄν ὄντως προχωροῦν στήν πνευ-
ματική ζωή, ἄν προοδεύουν κι ἄν εἶναι ἔτοιμοι γιά τή Βα-
σιλεία τοῦ Θεοῦ. Περίμενε ἕνα σημάδι γι' αὐτό ἀπ' τόν
Θεό, ἀλλά δέν ἔπαιρνε καμία ἀπάντηση. Κάποια ἡμέρα θά
γινόταν ἀγρυπνία στήν ἐκκλησία μιᾶς ἄλλης σκῆτης, πού
ἀπεῖχε πολλές ὥρες ἀπ' τή δική τους. Ἐπρεπε νά γίνεи πο-
ρεία μέσ στήν ἔρημο. Ἐστειλε τοὺς ὑποτακτικούς του ἀπ'
τό πρῶι, ὥστε νά φθάσουν νωρίς, γιά νά τακτοποιήσουν
τήν ἐκκλησία, κι ὁ Γέροντας θά πήγαινε τ' ἀπόγευμα. Οἱ
ὑποτακτικοί εἶχαν προχωρήσει ἀρκετά, ὅταν ξαφνικά ἄ-
κουσαν βογγητά. Ἦταν ἕνας ἄνθρωπος βαριά τραυματι-
σμένος καί ζητοῦσε βοήθεια:

— Πάρτε με, σᾶς παρακαλῶ, τοὺς ἔλεγε, γιατί ἐδῶ
εἶναι ἐρημιᾶ, κανεῖς δέν περνάει, ποιός θά μπορέσει νά μέ
βοηθήσει; Ἐσεῖς εἶστε δύο. Σηκῶστε με καί ὁδηγήστε με
στό πρῶτο χωριό.

— Δέν μποροῦμε! τοῦ εἶπαν. Βιαζόμαστε νά πᾶμε γιά τήν ἀγρυπνία, ἔχομε πάρεϊ ἐντολή νά ἐτοιμάσομε.

— Πάρτε με, σᾶς παρακαλῶ! Ἄν μ' ἀφήσετε, θά πεθάνω, θά μέ φᾶνε τά θηρία.

— Δέν μποροῦμε! Τί νά κάνομε, πρέπει νά πᾶμε στό καθῆκον μας.

Κι ἔφυγαν. Τ' ἀπόγευμα ξεκίνησε ὁ Γέροντας γιά τήν ἀγρυπνία. Πέρασε ἀπ' τόν ἴδιο δρόμο. Ἐφθασε καί στό μέρος πού ἦταν ὁ τραυματισμένος. Τόν βλέπει, τόν πλησιάζει καί τοῦ λέει:

— Τί ἔπαθες, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; Τί ἔχεις; Ἀπό πότε εἶσαι ἐδῶ; Δέν σέ εἶδε κανεῖς;

— Πέρασαν τό πρῶι δύο μοναχοί καί τούς παρακάλεσα νά μέ βοηθήσουν, ἀλλά βιαζόντουσαν νά πᾶνε στήν ἀγρυπνία.

— Θά σέ πάρω ἐγώ. Μήν ἀνησυχεῖς! τοῦ λέει.

— Δέν μπορεῖς ἐσύ, εἶσαι γέροντας, δέν μπορεῖς νά μέ σηκώσεις, ἀδύνατον!

— Ὅχι, θά σέ πάρω! Δέν μπορῶ νά σ' ἀφήσω!

— Μά δέν μπορεῖς νά μέ σηκώσεις.

— Θά σκύψω, καί σύ πιάσου ἀπό πάνω μου καί λίγο λίγο θά σέ πᾶω σέ κανένα κοντινό χωριό. Λίγο σήμερα, λίγο αὔριο, θά σέ φθάσω.

Καί τόν πῆρε μέ μεγάλη δυσκολία κι ἄρχισε νά βαδίζει μέ τό βάρος ἐκεῖνο μέσ στήν ἄμμο πάρα πολύ δύσκολα. Ὁ ἰδρώτας ἔτρεχε ποτάμι καί σκεπτόταν: «Ἐστω καί σέ τρεῖς ἡμέρες θά φθάσω». Καθώς ὁμως προχωροῦσε, ἄρχισε νά νιώθει τό φορτίο του πιό ἐλαφρό, πιό ἐλαφρό καί σέ

κάποια στιγμή αἰσθάνθηκε σάν νά μήν κρατάει τίποτα. Τότε γυρίζει πίσω νά δεῖ τί συμβαίνει καί βλέπει μέ ἔκπληξη πάνω του ἕναν ἄγγελο. Ὁ ἄγγελος τοῦ εἶπε:

— Μ' ἔστειλε ὁ Θεός νά σέ πληροφορήσω ὅτι οἱ δύο ὑποτακτικοί σου δέν εἶναι ἄξιοι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, γιατί δέν ἔχουν ἀγάπη¹⁷.

17. Πρβλ. Εὐεργετινοῦ, τόμ. δ', Ὑπόθεσιν ιγ', Ἀθῆναι⁶ 1988, σ. 281-286.

Ὁ Γέρων Πορφύριος στά Καλλίσια (1971).

Περί τῆς θείας προνοίας

«Ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη·
δέν εἶναι ἀπλὸς θεατῆς τῆς ζωῆς μας.
Προνοεῖ καί ἐνδιαφέρεται ὡς Πατέρας μας πού εἶναι,
ἀλλὰ σέβεται καί τήν ἐλευθερία μας»

Μονοπάτι στην Κερασιά του Ἁγίου Ὄρους.

Ὁ Θεός προγινώσκει, ἀλλὰ δέν προορίζει

Εἶναι ἀσύλληπτη ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ ἀπ' τό δικό μας νοῦ. Εἶναι ἄπειρη, περιλαμβάνει ὅλα τά ὄντα, ὁρατά καί ἀόρατα, ἔσχατα καί ἀρχαῖα. Τά γινώσκει ὁ Θεός ὅλα μέ ἀκρίβεια, σέ ὅλο τό βάθος καί τό πλάτος τους. Ὁ Κύριος γινώσκει ἐμᾶς, πρίν γνωρίσομε ἐμεῖς τόν ἑαυτό μας. Γινώσκει τίς διαθέσεις μας καί τήν παραμικρή μας σκέψη, τοὺς λογισμούς, τίς ἀποφάσεις μας, πρίν νά τίς πάρομε. Ἀλλά καί πρό τῆς συλλήψεώς μας καί πρό καταβολῆς κόσμου μᾶς γινώριζε καλά. Γι' αὐτό ὁ Δαβίδ θαυμάζει καί φωνάζει:

«Κύριε, ἐδοκίμασάς με καί ἔγνωσ με... σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπὸ μακρόθεν... τὴν τρίβον μου... ἐξιχνίασας καί πάσας τὰς ὁδοὺς μου προεῖδες... σὺ ἔγνωσ πάντα τὰ ἔσχατα καί τὰ ἀρχαῖα... ἰδοὺ, Κύριε, σὺ ἔγνωσ πάντα· σὺ ἐπλάσας με καί ἔθηκας ἐπ' ἐμὲ τὴν χειρὰ Σου»¹.

1. Ψαλμ. 138, 1-5.

Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον εἰσχωρεῖ παντοῦ. Γι' αὐτό ἐκεῖνος πού ἐμπορεῖται ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχει καί αὐτός τή γνώση τοῦ Θεοῦ. Γνωρίζει τό παρελθόν, τό παρόν, τό μέλλον. Τοῦ τά φανερώνει τό Ἅγιον Πνεῦμα. Τίποτα δέν εἶναι ἄγνωστο στόν Θεό ἀπ' τίς πράξεις μας, ἀλλά γράφονται ὅλα. Γράφονται κι ὅμως δέν γράφονται. Γεννιοῦνται καί ὑπάρχουν, ἀλλά καί δέν γεννιοῦνται. Αὐτό πού ξέρετε ἐσεῖς τώρα, τό ξέρεي ὁ Θεός πρό καταβολῆς κόσμου. Σᾶς θυμίζω αὐτό πού λέει ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος στήν Εὐχή πρό τῆς Θείας Μεταλήψεως. Ἀκοῦστε: «Τὸ μὲν ἀκατέργαστόν μου ἔγνωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ Σου· ἐπὶ τὸ βιβλίον δέ Σου καί τὰ μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα Σοι τυγχάνει»².

Αὐτά τά λόγια κάποιοι τά παρεξηγοῦν καί τά μπερδεύουν. «Ἀφοῦ ὁ Θεός τά ἔχει ὅλα γραμμένα, ἔχομε μοίρα, λένε, ἔχομε τύχη, ἔχομε πεπρωμένο. Ἄρα ἦταν γραμμένο καί πεπρωμένο νά κάνεις, γιά παράδειγμα, φόνο· σέ εἶχε προορίσει γι' αὐτό ὁ Θεός». Θά μοῦ πεῖς: «Ἄν εἶναι γραμμένο ὅτι ἐγὼ ἐπρόκειτο νά σκοτώσω ἐσένα, εἶμαι ἐγὼ ὑπεύθυνος ἢ ἀνεύθυνος; Ἀφοῦ καί τά “μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα Σοι τυγχάνει”, γιατί νά εἴμαστε ὑπεύθυνοι οἱ ἄνθρωποι; Τώρα πές μου ἐσύ, πού λέεις ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἀγαθός, γιατί τό ἔγραφε καί δέν μέ ἀπέτρεπε νά τό κάνω;».

Ἐδῶ εἶναι τό μυστήριον. Ὁ Θεός ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ Του καί παγγνωσίᾳ Του γνωρίζει τά πάντα, καί τά μέλλοντα νά συμβοῦν, ἀλλά δέν εἶναι Ἐκεῖνος ὑπαίτιος γιά τό

2. Ἀκολουθία Θείας Μεταλήψεως, ζ' εὐχή, Συμεὼν Νέου Θεολόγου.

κακό. Ὁ Θεός προγνωρίζει, ἀλλά δέν προορίζει. Γιά τὸν Θεό δέν ὑπάρχει παρελθόν, παρόν καί μέλλον. Ὅλα εἶναι γυμνά καί τετραχηλισμένα ἐνώπιόν Του. Πῶς τό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος; «Πάντα δὲ γυμνά καί τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς Αὐτοῦ»³. Ὡς παντογνώστης γνωρίζει καί τό ἀγαθὸ καί τό κακό. Συνεργάζεται μέ τό ἀγαθὸ ὡς φύσει ἀγαθὸς καί εἶναι ξένος τοῦ κακοῦ. Ἀφοῦ εἶναι ξένος τοῦ κακοῦ, πῶς εἶναι δυνατόν νά μᾶς προορίζει γι' αὐτό; Ὁ Θεός ἐδημιούργησε τά πάντα καλὰ λίαν καί ἔδωσε σέ ὅλα ἀγαθὸ, ἅγιο προορισμό.

Τό κακό εἶναι πρόβλημα, τό ὁποῖο ἡ θρησκεία μας τό ἐξηγεῖ μ' ἓνα θαυμάσιο τρόπο, πού καλύτερος δέν ὑπάρχει. Ἡ ἐξήγηση πού τοῦ δίνει εἶναι ἡ ἐξῆς: Τό κακό ὑπάρχει καί προέρχεται ἀπ' τὸν διάβολο. Μέσα μας ἔχομε καί τό κακό πνεῦμα καί τό ἀγαθὸ πνεῦμα καί μάχονται ἀλλήλοις. «Ἡ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ»⁴. Μέσα μας, δηλαδή, γίνεται πάλη μετὰξύ καλοῦ καὶ κακοῦ. Σ' αὐτήν, ὅμως, τὴν πάλη ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος ν' ἀποφασίσει τί θά διαλέξει. Ἄρα δέν εἶναι ὁ Θεός πού προορίζει κι ἀποφασίζει ἀλλὰ ἡ ἐλεύθερη βούληση τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Θεός ἐν τῇ παντογνωσίᾳ Του γνωρίζει μ' ὅλη τὴν ἀκρίβεια ὅχι ἀπλῶς ἀπὸ πρὶν ἀλλὰ πρό καταβολῆς κόσμου ὅτι ὁ τάδε θά κάνει, παραδείγματος χάριν, φόνο, ὅταν γίνῃ τριάντα τριῶν ἐτῶν. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ

3. Ἐβρ. 4, 13.

4. Ματθ. 6, 24.

της βουλήσεώς του —δῶρο πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός καί τό διαστρέβλωσε— ἐνεργεῖ αὐτοβούλως. Δέν εἶναι ὁ Θεός ὁ αἷτιος, οὔτε μᾶς προορίζει γι' αὐτό τό σκοπό. Ἡ παγγνωσία Του δέν μᾶς ὑποχρεώνει. Σέβεται τήν ἐλευθερία μας, δέν τήν καταργεῖ. Μᾶς ἀγαπάει, δέν μᾶς κάνει δούλους, μᾶς δίνει ἀξία. Ὁ Θεός δέν ἐπεμβαίνει στήν ἐλευθερία μας, τή σέβεται, μᾶς δίνει τό ἐλεύθερο. Ἄρα εἴμαστε ὑπεύθυνοι, διότι κάνομε αὐτό πού θέλομε ἐμεῖς. Δέν μᾶς ἀναγκάζει ὁ Θεός. Εἶναι προδιαγεγραμμένο καί γνωστό στόν Θεό ὅτι θά σκοτώσεις ἐσύ αὐτόν τόν ἄνθρωπο, ἀλλά δέν εἶναι κανονισμένο ὑπό τοῦ Θεοῦ νά τό κάνεις. Πῶς εἶναι δυνατό ὁ Θεός, πού μᾶς ἐδημιούργησε ἀπό ἀπειρη ἀγάπη κι ὁ ἴδιος εἶναι ἀπόλυτη ἀγάπη καί θέλει μόνο τήν ἀγάπη, νά θελήσει νά σέ ὀδηγήσει στήν κακία καί στό φόνο; Σοῦ δίνει τήν ἐλευθερία καί μετά σοῦ τήν παίρνει; Ἐσύ ἐνεργεῖς ἐλεύθερα, ἐσύ ἀποφασίζεις αὐτό πού ὁ Θεός γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων, χωρίς νά σέ ἀναγκάζει, γι' αὐτό καί εἶσαι ἐσύ ὑπεύθυνος.

Αὐτά τά θέματα εἶναι πολύ λεπτά, θέλουν θεῖο φωτισμό, γιά νά τά κατανοήσει ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι μυστήρια. Τό ἀγαθό στή φύση εἶναι μυστήριο. Δέν εἶναι ὥρατο ἕνα λουλουδάκι μέ ποικίλα χρώματα, πού σέ τραβάει καί σέ κάνει νά τό ἀγαπήσεις; Τό πλησιάζεις κι ἔχει ἄρωμα τόσο εὐγενικό, τόσο λεπτό, πού σέ κάνει νά τό ἀγαπάεις πιό πολύ. Αὐτό εἶναι τό ἀγαθό. Ἐ ναι, ἀλλά δέν εἶναι ὁμῶς κι αὐτό μυστήριο; Πῶς ἔγιναν αὐτά τά χρώματα, πῶς ἔγινε αὐτό τό ἄρωμα; Τό ἴδιο μπορούμε νά ποῦμε γιά τά πουλιά, γιά τά ζῶα, γιά τά ὑδρόβια. Ὅλα ἐκφράζουν τήν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ.

Λένε μερικοί: «Γιατί ὁ Θεός νά μέ κάνει νά πονάω, γιατί νά μέ κάνει νά ἁμαρτάνω εὐκολα, γιατί νά μοῦ δώσει αὐτό τό χαρακτήρα;...» κ.ἄ. Καί πάλι σᾶς λέγω. Ὁ Θεός μᾶς ἔχει πλάσει καλούς. Ὁ Θεός ἔδωσε στόν ἄνθρωπο ὅ,τι πιό ὥρατο καί καλό. Τόν προόρισε νά γίνεи τέλειος. Τοῦ ἔδωσε, ὅμως, καί τήν ἐλευθερία κι ἔτσι ἔγκειται καί σ' ἐκεῖνον ν' ἀκολουθήσει τό ἀγαθό ἢ τό κακό. Ἀπό τό ἕνα μέρος ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κι ἀπό τό ἄλλο ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Ἀγάπη καί ἐλευθερία μπλέκουν. Ἐνώνεται τό πνεῦμα μέ τό Πνεῦμα. Αὐτή εἶναι ἡ μυστική ζωή. Ὅταν τό πνεῦμα μας ἐνώνεται μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τότε κάνομε τό ἀγαθό, γινόμαστε ἀγαθοί.

Γιά τά πάθη μας εὐθύνεται ἄλλος, ἡ βούλησή μας. Ὁ Θεός δέν θέλει νά περιορίσει τή βούλησή μας, δέν θέλει νά μᾶς πιέσει, δέν θέλει νά ἐπιβάλλει τή βία. Ἀπό μᾶς ἐξαρτᾶται τί θά κάνομε καί πῶς θά ζήσομε. Ἡ θά ζοῦμε τόν Χριστό καί θά ἔχομε τά θεῖα βιώματα καί τήν εὐτυχία ἢ θά ζοῦμε στή μελαγχολία καί στή λύπη. Μέση κατάστασις, μέσος ὅρος δέν ὑπάρχει. Ἡ θά εἶσαι ἢ δέν θά εἶσαι. Ἡ τό ἕνα ἢ τό ἄλλο. Ἡ φύση ἐκδικεῖται, μισεῖ τό κενό. Τό καθετί μπορεῖ νά εἶναι ἔτσι, ἀλλά μπορεῖ καί νά μήν εἶναι. Τό φίλημα, ἐπὶ παραδείγματι, μπορεῖ νά εἶναι ἅγιο καί μπορεῖ νά εἶναι πονηρό. Ἀλλ' αὐτό ἔχει ἀξία, νά ἐνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερα. Ἐνῶ, ἂν μᾶς ἔκανε ἄβουλους καί κἀναμε μόνο ὅ,τι θέλει ὁ Θεός, δέν θά ὑπῆρχε ἐλευθερία. Ὁ Θεός ἔκανε τόν ἄνθρωπο νά ζητάει μόνος του νά γίνεи καλός, νά τό ἐπιθυμεῖ μόνος του καί νά γίνεи, τρόπον τινα, σάν δικό του τό κατόρθωμα, ἐνῶ στήν πραγματικότητα

προέρχεται απ' τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἔρχεται πρῶτα στό σημεῖο νά τό θέλει, νά τό ἀγαπάει, νά τό ἐπιθυμεῖ καί κατόπιν ἔρχεται ἡ θεία χάρις καί τό κατορθώνει.

*Ὁ Θεός προνοεῖ καί ἐνδιαφέρεται ὡς Πατέρας,
ἀλλά σέβεται καί τήν ἐλευθερία μας*

Ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη· δέν εἶναι ἀπλός θεατής τῆς ζωῆς μας. Προνοεῖ καί ἐνδιαφέρεται ὡς Πατέρας μας πού εἶναι, ἀλλά σέβεται καί τήν ἐλευθερία μας. Δέν μᾶς πιέζει. Ἐμεῖς νά ἔχομε τήν ἐλπίδα μας στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καί, ἐφόσον πιστεύομε ὅτι ὁ Θεός μᾶς παρακολουθεῖ, νά ἔχομε θάρρος, νά ριχνόμαστε στήν ἀγάπη Του καί τότε θά Τόν βλέπομε διαρκῶς κοντά μας. Δέν θά φοβόμαστε μήπως παραπατήσομε.

Τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, τόσο τέλειο! Μεγάλο ἐργοστάσιο· πίνει νερό, πηγαίνει στό στομάχι, στά νεφρά, καθαρίζει τό αἷμα. Ἡ λειτουργία τῆς καρδιᾶς, ὁλόκληρη ἀντλία, οἱ πνεύμονες, τό συκώτι, ἡ χολή, τό πάγκρεας, ὁ ἐγκέφαλος, τό νευρικό σύστημα, οἱ αἰσθήσεις, ἡ ὄραση, ἡ ἀκοή... Τί νά ποῦμε γιά τίς πνευματικές δυνάμεις καί πῶς συλλειτουργοῦν ὅλ' αὐτά συγχρόνως ἀρμονικά κάτω ἀπό τήν προστασία καί τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ!

Ὅλα εἶναι στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Βλέπετε τά πεῦκα; Πόσες βελόνες ἔχει τό κάθε πεῦκο; Μπορεῖτε νά τίς μετρήσετε; Ὁ Θεός, ὅμως, τίς γνωρίζει καί χωρίς τή δική Του θέληση οὔτε μία δέν πέφτει κάτω. Ὅπως καί οἱ τρίχες

τῆς κεφαλῆς μας καί αὐτές ὅλες εἶναι ἡριθμημένοι. Ἐκεῖνος φροντίζει καί γιά τίς πιό μικρές λεπτομέρειες τῆς ζωῆς μας, μᾶς ἀγαπάει, μᾶς προστατεύει.

Ἐμεῖς ζοῦμε σάν νά μήν αἰσθανόμαστε τό μεγαλεῖο τῆς θείας προνοίας. Ὁ Θεός εἶναι πολύ μυστικός. Δέν μποροῦμε νά καταλάβομε τίς ἐνέργειές Του. Μή νομίζετε ὅτι ὁ Θεός τό ἔκανε ἔτσι καί μετά τό διόρθωσε. Ὁ Θεός εἶναι ἀλάθητος. Δέν διορθώνει τίποτα. Ποιός εἶναι, ὅμως, στό βάθος ὁ Θεός, στήν οὐσία, ἐμεῖς δέν τό γνωρίζομε. Τίς βουλές τοῦ Θεοῦ δέν μποροῦμε νά τίς ἐξιχνιάσομε.

«Οὐ γάρ εἰσὶν αἱ βουλαί μου, ὥσπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδ' ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοὶ μου, λέγει Κύριος· ἀλλ' ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου»⁵.

Ὅταν ὁ Θεός μᾶς δωρίσει τό χάρισμα τῆς ταπεινώσεως, τότε ὅλα τά βλέπομε, ὅλα τά αἰσθανόμαστε, τότε Τόν ζοῦμε τόν Θεό πολύ φανερά. Ὅταν δέν ἔχομε τήν ταπείνωση, δέν βλέπομε τίποτα. Τό ἀντίθετο, ὅταν ἀξιωθοῦμε τῆς ἀγίας ταπεινώσεως, τά βλέπομε ὅλα, τά χαιρόμαστε ὅλα. Ζοῦμε τόν Θεό, ζοῦμε τόν Παράδεισο μέσα μας, πού εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Θά σᾶς διηγηθῶ κάτι —δέν ξέρω ἂν τό ἔχετε διαβάσει στό *Γεροντικό*— πού δείχνει τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καί τή δύναμη τῆς προσευχῆς τοῦ γέροντα. Ἕνας Γέροντας ἔστειλε τόν ὑποτακτικό του, τόν Παῖσιο, νά πάει σέ μία δουλειά κάπου μακριά ἀπ' τήν ἀσκητική του

5. Ἦσ. 55, 8-9.

καλύβα. Ἐκεῖνος βάδιζε, βάδιζε ὥρες. Ἦταν μεσημέρι. Ὁ ἥλιος ἔκαιγε. Εἶδε ἓνα μεγάλο βράχο πού εἶχε σκιά καί πήγε καί ξαπλώθηκε κάτω ἀπ' τή σκιά τοῦ βράχου νά ξεκουρασθεῖ κι ἐκεῖ ἀποκοιμήθηκε. Ἐκεῖ πού κοιμόταν — ἡ κοιμόταν ἢ ἦταν ἔτσι σέ μία κατάσταση χαλαρώσεως — βλέπει τόν Γέροντά του νά τοῦ λέει:

— Παῖσιε, Παῖσιε, σήκω πάνω καί φεύγα ἀπ' αὐτοῦ!

Κι ὅπως τόν ἄκουσε τόν Γέροντά του νά τοῦ φωνάζει δυνατά, σηκώθηκε πάνω κι ἔκανε πέρα. Μόλις πῆγε λίγο πέρα, πέντε-ἕξι βήματα, «γουώωπ!», εἶδε τό βράχο πού ἔπεφτε. Θά τόν πλάκωνε σάν τό πουλί στήν παγίδα. Δέν θά τοῦ ἄφηνε οὔτε κοκκαλάκι, δηλαδή. Ἦταν πολύ μακριά ὁ Γέροντας ἀπ' τόν Παῖσιο κι ὅμως τόν εἶδε⁶.

Αὐτή εἶναι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Τά λόγια τοῦ Κυρίου ἐπαληθεύονται: «Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· ὅφεις ἀροῦσι· κἄν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι καὶ καλῶς ἔξουσιν»⁷.

Μποροῦμε νά σκεπτόμαστε καί νά λέμε:

— Θεέ μου, εἶσαι πανταχοῦ παρὼν καί τά βλέπεις ὅλα, ὅπου κι ἄν εἴμαι. Παρακολουθεῖς μέ στοργή τό κάθε μου βῆμα.

Νά ἐπαναλαμβάνομε μέ τόν Δαβίδ: «Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός Σου καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου Σου ποῦ

6. Πρβλ. Ἰω. Σιναΐτου, *Κλῆμαξ, Βίος τοῦ Ὁσ. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου*, PG 88.

7. Μάρκ. 16, 17-18.

φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, Σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν Ἄδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγές μου κατ' ὄρθρον καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ Σου ὁδηγήσει με καὶ κατέξει με ἢ δεξιὰ Σου»⁸.

Αὐτό βέβαια δέν ἀρκεῖ πού τό γνωρίζομε, ἀλλὰ εἶναι μεγάλη ἐνίσχυση καί παρηγοριά, ὅταν τό πιστεύομε, ὅταν τό ζοῦμε, ὅταν τό ἐνστερνιζόμαστε.

8. Ψαλμ. 138, 7-10.

Περί τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν

«Στὴν οἰκογένεια βρίσκεται
μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν εὐθύνη
γιά τὴν πνευματικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου»

*Ἡ ἀγωγή τῶν παιδιῶν ἀρχίζει
ἀπ' τήν ὥρα τῆς συλλήψεώς τους*

Η ἀγωγή τῶν παιδιῶν ἀρχίζει ἀπ' τήν ὥρα τῆς συλλήψεώς τους. Τό ἔμβρυο ἀκούει κι αἰσθάνεται μέσα στήν κοιλιά τῆς μητέρας του. Ναί, ἀκούει καί βλέπει μέ τά μάτια τῆς μητέρας. Ἀντιλαμβάνεται τίς κινήσεις καί τά συναισθήματά της, παρόλο πού ὁ νοῦς του δέν ἔχει ἀναπτυχθεῖ. Σκοτεινιάζει τό πρόσωπο τῆς μάνας, σκοτεινιάζει κι αὐτό. Νευριάζει ἡ μάνα, νευριάζει κι αὐτό. Ὅ,τι αἰσθάνεται ἡ μητέρα, λύπη, πόνο, φόβο, ἄγχος κ.λπ., τά ζεῖ κι αὐτό. Ἄν ἡ μάνα δέν τό θέλει τό ἔμβρυο, ἄν δέν τό ἀγαπάει, αὐτό τό αἰσθάνεται καί δημιουργοῦνται τραύματα στήν ψυχούλα του, πού τό συνοδεύουν σ' ὅλη του τή ζωή. Τό ἀντίθετο συμβαίνει μέ τ' ἄγια συναισθήματα τῆς μάνας. Ὅταν ἔχει χαρά, εἰρήνη, ἀγάπη στό ἔμβρυο, τά μεταδίδει σ' αὐτό μυστικά, ὅπως συμβαίνει μέ τά γεννημένα παιδιά.

Γι' αὐτό πρέπει ἡ μητέρα νά προσεύχεται πολύ κατά τήν περίοδο τῆς κυήσεως καί ν' ἀγαπάει τό ἔμβρυο, νά χαϊ-

δεύει τήν κοιλιά της, νά διαβάζει φαλμούς, νά φάλλει τροπάρια, νά ζεῖ ζωή ἁγία. Αὐτό εἶναι καί δική της ὠφέλεια· ἀλλά κάνει θυσίες καί γιά χάρη τοῦ ἐμβρύου, γιά νά γίνει καί τό παιδί πιό ἅγιο, ν' ἀποκτήσει ἀπ' τήν ἀρχή ἅγιες καταβολές. Εἶδατε πόσο λεπτό πράγμα εἶναι γιά τήν γυναῖκα νά κυφορεῖ παιδί; Πόση εὐθύνη καί πόση τιμή!

Θά σᾶς πῶ κάτι σχετικό καί γι' ἄλλα ἔμφυχα καί μή λογικά ὄντα καί θά τό καταλάβετε λίγο. Στήν Ἀμερική ἐφαρμόζουν πειραματικά τό ἐξῆς: Σέ δύο ἴδιες αἴθουσες, μέ ἴδιες θερμοκρασίες, ἴδιο πότισμα καί ἴδιο χῶμα, φυτεύουν λουλούδια. Ὑπάρχει, ὅμως, μιά διαφορά. Στήν μιά αἴθουσα, βάζουν ἀπαλή κι εὐχάριστη μουσική. Τό ἀποτέλεσμα; Τί νά σᾶς πῶ! Τά λουλούδια αὐτῆς τῆς αἴθουσας παρουσιάζουν τεράστια διαφορά σέ σχέση μέ τ' ἄλλα. Ἐχουν ἄλλη ζωηράδα, τό χρῶμα τους εἶναι πιό ὠραῖο κι ἡ ἀνάπτυξή τους εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερη.

*Ἐκεῖνο πού σώζει καί φτιάχνει καλά παιδιά
εἶναι ἡ ζωή τῶν γονέων μέσα στό σπίτι*

Ἐκεῖνο πού σώζει καί φτιάχνει καλά παιδιά εἶναι ἡ ζωή τῶν γονέων μέσα στό σπίτι. Οἱ γονεῖς πρέπει νά δοθοῦνε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νά γίνουνε ἅγιοι κοντά στά παιδιά μέ τήν πραότητα τους, τήν ὑπομονή τους, τήν ἀγάπη τους. Νά βάζουνε κάθε μέρα νέα σειρά, νέα διάθεση, ἐνθουσιασμό κι ἀγάπη στά παιδιά. Καί ἡ χαρά πού θά τοὺς ἔλθει, ἡ ἀγιοσύνη πού θά τοὺς ἔχει ἐπισκεφθεῖ, θά

ἐξακοντίσει στά παιδιά τήν χάρι. Γιά τήν κακή συμπεριφορά τῶν παιδιῶν φταῖνε γενικά οἱ γονεῖς. Δέν τά σώζουν οὔτε οἱ συμβουλές, οὔτε ἡ πειθαρχία, οὔτε ἡ αὐστηρότητα. Ἄν δέν ἀγιάζονται οἱ γονεῖς, ἂν δέν ἀγωνίζονται, κάνουν μεγάλα λάθη καί μεταδίδουν τό κακό πού ἔχουν μέσα τους. Ἄν οἱ γονεῖς δέν ζοῦν ζωή ἁγία, ἂν δέν μιλοῦν μέ ἀγάπη, ὁ διάβολος ταλαιπωρεῖ τοὺς γονεῖς μέ τίς ἀντιδράσεις τῶν παιδιῶν. Ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμοφυχία, ἡ καλή συνεννόηση τῶν γονέων εἶναι ὅ,τι πρέπει γιά τά παιδιά. Μεγάλη ἀσφάλεια καί σιγουριά.

Τά φερσίματα τῶν παιδιῶν ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τήν κατάσταση τῶν γονέων. Ὅταν τά παιδιά πληγώνονται ἀπ' τήν κακή μεταξύ τῶν γονέων τους συμπεριφορά, χάνουν δύναμεις καί διάθεση νά προχωρήσουν στήν πρόοδο. Κακοχτίζονται καί τό οἰκοδόμημα τῆς ψυχῆς τους κινδυνεύει ἀπό στιγμή σέ στιγμή νά γκρεμισθεῖ. Νά σᾶς πῶ καί δύο παραδείγματα.

Εἶχαν ἔλθει δύο κοπελίτσες σ' ἐμένανε κι ἡ μιά εἶχε κάτι πολύ ἄσχημα βιώματα καί μέ ρωτοῦσαν ποῦ ὀφείλονται. Καί τοὺς εἶπα:

— Εἶναι ἀπ' τό σπίτι, ἀπ' τοὺς γονεῖς σας.

Κι ὅπως τήν «ἔβλεπα» τήν μιά, λέω:

— Ἐσύ ἀπ' τήν μητέρα σου τά ἔχεις κληρονομήσει αὐτά.

— Κι ὅμως, λέει, οἱ γονεῖς μας εἶναι τόσο τέλειοι ἄνθρωποι. Εἶναι χριστιανοί, ἐξομολογοῦνται, μεταλαμβάνουν, πού μπορεῖ νά πεῖ κανεῖς, ζήσαμε μέσα στή θρησκεία. Ἐκτός... ἂν φταίει ἡ θρησκεία, ἀπαντάει ἐκείνη.

Τούς λέω:

— Τίποτα δέν πιστεύω ἀπ' αὐτά πού μοῦ λέτε. Ἐγώ ἕνα μόνο βλέπω, οἱ γονεῖς σας δέν τήνε ζοῦν τή χαρά τοῦ Χριστοῦ.

Πάνω σ' αὐτό ἡ ἄλλη εἶπε:

— Ἄκουσε, Μαρία, καλά λέει ὁ παππούλης, ἔχει δίκιο. Οἱ γονεῖς μας πᾶνε στόν πνευματικό, στήν Ἐξομολόγηση, στήν Θεία Μετάληψη, ναί... Ἀλλά εἴχαμε ποτέ εἰρήνη στό σπίτι; Ὁ πατέρας συνεχῶς γκρίνιαζε μέ τήν μητέρα μας. Διαρκῶς πότε ὁ ἕνας δέν ἔτρωγε, πότε ὁ ἄλλος δέν ἤθελε νά πᾶνε κάπου μαζί. Ἐχει δίκιο, λοιπόν, ὁ παππούλης.

— Πῶς τόν λένε τόν πατέρα σου; τήν ρωτάω.

Μοῦ εἶπε.

— Πῶς τήν λένε τήν μητέρα σου;

Μοῦ εἶπε.

— Ἐ, λέω, μέ τήν μητέρα σου δέν τά ἔχεις καθόλου καλά μέσα σου.

Ἀκοῦστε με τώρα. Τή στιγμή πού μοῦ ἔλεγαν τό ὄνομα, ἔβλεπα τόν πατέρα, ἔβλεπα τήν ψυχή του. Τή στιγμή πού μοῦ ἔλεγαν τό ὄνομα τῆς μητέρας, ἔβλεπα τήν μητέρα κι ἔβλεπα πῶς κοίταζε ἡ κόρη τήν μητέρα της.

Κάποια ἄλλη μέρα ἦλθε μιά μητέρα μέ τήν μιά της κόρη καί μ' ἐπισκέφθηκαν. Ἦταν στενοχωρημένη. Ἐκλαιγε μέ λυγμούς. Ἐνιωθε πολύ δυστυχισμένη.

— Τί ἔχεις; τήν ρωτάω.

— Εἶμαι ἀπελπισμένη μέ τήν μεγάλη μου κόρη, ἡ ὁποία ἔδιωξε τόν ἄνδρα της ἀπ' τό σπίτι καί μᾶς παραπλάνωσε λέγοντας πολλά φέματα.

— Τί φέματα; τῆς λέω.

— Ἐδιώξε πρό πολλοῦ τόν ἄνδρα της ἀπ' τό σπίτι καί δέν μᾶς εἶπε τίποτα. Τήν ἐρωτοῦσαμε ἀπό τηλεφώνου, «τί κάνει ὁ Στέλιος;». «Καλά, μᾶς ἀπαντοῦσε, αὐτή τή στιγμή πῆγε νά πάρει ἐφημερίδα». Κάθε φορά ἔβρισκε κάποια πρόφαση, ὥστε νά μήν ὑποφιασθοῦμε τίποτα. Αὐτό κράτησε δύο χρόνια. Μᾶς τό ἔκρυβε, πού τόν εἶχε διώξει. Πρό ἡμερῶν τό μάθαμε ἀπ' τόν ἴδιο, πού τυχαῖα τόν ἐσυναντήσαμε.

Τῆς λέω, λοιπόν:

— Ἐσύ φταίεις. Ἐσύ κι ὁ ἄνδρας σου. Καί πιό πολύ ἐσύ.

— Ἐγώ! πού ἀγαποῦσα τόσο τά παιδιά μου, πού δέν ἔβγαίνα ἀπ' τήν κουζίνα, πού δέν εἶχα προσωπική ζωή, πού τά ὀδηγοῦσα στόν Θεό καί στήν Ἐκκλησία, πού τά συμβούλευα στό καλό. Πῶς φταίω ἐγώ;

Ἀπευθύνθηκα στήν ἄλλη κόρη, πού ἦταν παρούσα:

— Ἐσύ τί λείεις;

— Ναί, μαμά, ἔχει δίκιο ὁ παππούλης, ποτέ μά ποτέ δέν φάγαμε γλυκό φωμί ἀπ' τά μαλώματα πού κάνατε μιά ζωή μέ τόν μπαμπά.

— Βλέπεις, πού ἔχω δίκιο; Ἐσεῖς φταῖτε, ἐσεῖς τά τραυματίζετε τά παιδιά. Δέν φταῖνε ἐκεῖνα, ὑφίστανται, ὁμῶς, τίς συνέπειες.

Δημιουργεῖται μιά κατάστασις στήν ψυχή τῶν παιδιῶν ἐξαιτίας τῶν γονέων τους, πού ἀφήνει ἵχνη μέσα τους γιά ὅλη τους τή ζωή. Ἡ συμπεριφορά τους στή συνέχεια τῆς ζωῆς τους, ἡ σχέση μέ τούς ἄλλους ἔχουν ἄμεση ἐξάρτηση

ἀπ' τὰ βιώματα πού φέρουν ἀπ' τὰ παιδικά τους χρόνια. Μεγαλώνουν, μορφώνονται, ἀλλά κατὰ βάθος δέν ἀλλάζουν. Αὐτό φαίνεται καί στίς πιό μικρές ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Ἐπί παραδείγματι, σοῦ συμβαίνει μιά λαιμαργία, νά θέλεις νά τρώεις. Πῆρες, ἔφαγες, βλέπεις κάτι ἄλλο, τό θέλεις κι ἐκεῖνο, τό θέλεις καί τ' ἄλλο. Αἰσθάνεσαι ὅτι πεινάεις, ὅτι ἅμα δέν φάεις, σέ πιάνει μιά λιγούρα, μιά τρεμούλα. Φοβᾶσαι ὅτι θ' ἀδυνατίσεις. Εἶναι κάτι ψυχολογικό, πού ἔχει ἐξήγηση. Μπορεῖ, ἄς ποῦμε, νά μήν ἐγνώρισες πατέρα, νά μήν ἐγνώρισες μητέρα, νά εἶσαι ὑστερημένος καί πεινασμένος, φτωχός κι ἀδύνατος. Κι αὐτό ἀπό πνευματικό γεγονός ἐκδηλώνεται ἀντανακλαστικῶς ὡς ἀδυναμία τοῦ σώματος.

Στήν οἰκογένεια βρίσκεται μεγάλο μέρος ἀπ' τήν εὐθύνη γιά τήν πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Γιὰ ν' ἀπαλλαγοῦν τὰ παιδιά ἀπό διάφορα ἐσωτερικά προβλήματα, δέν εἶναι ἀρκετές οἱ συμβουλές, οἱ ἐξαναγκασμοί, ἡ λογική κι οἱ ἀπειλές. Μάλλον γίνονται χειρότερα. Ἡ διόρθωση γίνεται μέ τόν ἐξαγιασμό τῶν γονέων. Γίνετε ἅγιοι καί δέν θά ἔχετε κανένα πρόβλημα μέ τὰ παιδιά σας. Ἡ ἀγιότητα τῶν γονέων ἀπαλλάσσει τὰ παιδιά ἀπ' τὰ προβλήματα. Τά παιδιά θέλουν κοντά τους ἀνθρώπους ἀγίους, μέ πολλή ἀγάπη, πού δέν θά τά φοβερίζουν, οὔτε θά περιορίζονται στή διδασκαλία, ἀλλά θά δίδουν ἅγιο παράδειγμα καί προσευχή. Νά προσεύχεσθε οἱ γονεῖς σιωπηλά καί μέ τὰ χέρια ψηλά πρὸς τόν Χριστό καί ν' ἀγκαλιάζετε τὰ παιδιά σας μυστικά. Κι ὅταν κάνουν ἀταξίες, νά παίρνετε κάποια παιδαγωγικά μέτρα, ἀλλά νά μήν τά πιέζετε. Κυρίως νά προσεύχεσθε.

Πολλές φορές οἱ γονεῖς, καί κυρίως ἡ μητέρα, πληγώνουν τό παιδί γι' ἀταξία πού ἔκανε καί τό μαλώνουν ὑπερβολικά. Τότε αὐτό πληγώνεται. Ἀκόμη κι ἂν δέν τό μαλώσεις ἐξωτερικά καί μέσα σου τό μαλώσεις κι ἀγανακτήσεις ἢ τό κοιτάξεις ἄγρια, τό παιδί τό καταλαβαίνει. Νομίζει ὅτι ἡ μητέρα δέν τό ἀγαπάει. Ρωτάει τήν μάνα:

— Μ' ἀγαπάεις, μαμά;

— Ναί, παιδί μου.

Ἄλλ' αὐτό δέν πείθεται. Ἐχει πληγωθεῖ. Ἡ μητέρα τό ἀγαπάει, θά τό χαϊδέφει μετά, ἀλλ' αὐτό θά κάνει τό κεφάλι πίσω. Δέν δέχεται τό χάδι, τό νομίζει ὑποκρισία, γιατί ἔχει πληγωθεῖ.

Ἡ ὑπερπροστασία ἀφήνει ἀνώριμα τὰ παιδιά

Ἐνα ἄλλο πάλι, πού βλάπτει τὰ παιδιά, εἶναι ἡ ὑπερπροστασία, δηλαδή ἡ ὑπερβολική φροντίδα, ἡ ὑπερβολική ἀγωνία καί τό ἄγχος τῶν γονέων. Ἀκοῦστε ἓνα περιστατικό.

Μιά μητέρα μοῦ παραπονιόταν ὅτι τό παιδί της, πέντε χρονῶ, δέν ὑπάκουε. Τῆς ἔλεγα, «ἐσύ φταίεις», ἀλλά δέν τό καταλάβαινε. Κάποια φορά ἐπήγαμε μέ τήν μητέρα αὐτήν ἓναν περίπατο στή θάλασσα μέ τ' αὐτοκίνητό της. Εἶχε μαζί της καί τό παιδί. Σέ λίγο ὁ μικρός ξέφυγε ἀπ' τό χέρι της κι ἔτρεξε πρὸς τή θάλασσα. Ὑπῆρχε, μάλιστα, ἓνας σωρός ἀπό ἄμμο κι ἀπ' τήν πίσω πλευρά του ἀπότομα ἀπλωνόταν ἡ θάλασσα. Ἡ μητέρα ἀγχώθηκε, ἦταν ἑτοιμη

νά φωνάζει, νά τρέξει, διότι είδε τόν μικρό στήν κορυφή τοῦ σωροῦ μ' ἀπλωμένα τά χέρια νά κάνει ἰσορροπία. Ἐγώ τήν καθυσύχασα, τῆς εἶπα καί γύρισε τήν πλάτη πρὸς τό παιδί καί λίγο λοξά παρακολουθοῦσα. Ὅταν ὁ μικρός ἀπελπίσθηκε νά προκαλεῖ τήν μητέρα του, γιά νά τήν τρομάξει καί νά φωνάζει, ὅπως συνήθως, σιγά σιγά κατέβηκε ἡσυχος καί μᾶς ἐπλησίασε. Αὐτό ἦταν! Τότε πῆρε ἡ μητέρα τό μάθημα τῆς σωστῆς ἀγωγῆς.

Μιά ἄλλη μητέρα παραπονιόταν γιά τόν μοναχογιό της ὅτι δέν ἔτρωγε ὅλα τά φαγητά καί κυρίως τό γιαούρτι. Ὁ μικρός θά ἦταν περίπου τριῶν χρονῶ καί τήν ἐπαίδευε τήν μάνα καθημερινά. Τῆς λέγω:

«Θά κάνεις τό ἐξῆς. Θ' ἀδειάσεις τό ψυγεῖο ἀπ' ὅλα τά τρόφιμα. Θά τό γεμίσεις μέ ὀρισμένη ποσότητα γιαούρτι. Θά ταλαιπωρηθεῖτε καί οἱ γονεῖς γιά μερικές ἡμέρες. Ἦλθε ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ; Θά δώσεις στόν Πέτρο γιαούρτι. Δέν θά τό φάει. Τό βράδυ τό ἴδιο, τήν ἄλλη μέρα τό ἴδιο. Ἐ, μετὰ θά πεινάσει, κάτι θά δοκιμάσει. Θά κλάψει, θά φωνάξει. Θά τά ὑποστεῖτε. Μετὰ θά τό φάει εὐχαρίστως».

Ἔτσι συνέβηκε κι ἔγινε τό γιαούρτι τό καλύτερο φαγητό γιά τόν Πέτρο.

Δέν εἶναι δύσκολα αὐτά. Κι ὅμως πολλές μητέρες δέν τά καταφέρνουν καί δίδουν πολύ ἀρνητική ἀγωγή στό παιδιά τους. Μητέρες πού κάθονται πάνω ἀπ' τά παιδιά τους συνεχῶς καί τά καταπιέζουν, δηλαδή τά ὑπερπροστατεύουν, ἀπέτυχαν στό ἔργο τους. Ἐνῶ πρέπει ν' ἀφήνεις τό παιδί μόνο του νά ἐνδιαφερθεῖ γιά τήν πρόοδό του. Τότε θά πετύχεις. Ὅταν κάθεσαι συνεχῶς ἀπό πάνω τους, τά παι-

διά ἀντιδροῦν. Ἀποκτοῦν νωθρότητα, μαλθακότητα καί συνήθως ἀποτυγχάνουν στή ζωή. Εἶναι ἓνα εἶδος ὑπερπροστασίας, πού ἀφήνει ἀνώριμα τά παιδιά.

Πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἦλθε ἀπελπισμένη μιὰ μητέρα γιά τίς συνεχεῖς ἀποτυχίες τοῦ γιοῦ της στίς εἰσιτήριες ἐξετάσεις γιά τό Πανεπιστήμιο. Ἄριστος μαθητῆς στό δημοτικό, ἄριστος στό γυμνάσιο, ἄριστος στό λύκειο. Στή συνέχεια ἀποτυχίες, ἀδιαφορία τοῦ παιδιοῦ, ἀντιδράσεις περιέργες.

«Ἐσύ φταίεις, τῆς λέω τῆς μάνας, κι εἶσαι καί μορφωμένη! Τί θά ἔκανε τό παιδί; Πίεση, πίεση, πίεση ὅλα τά χρόνια, “νά εἶσαι πρῶτος, νά μή μᾶς ντροπιάσεις, νά γίνεις μεγάλος στήν κοινωνία...”. Τώρα ἐκλῶτσησε, δέν θέλει τίποτα. Νά σταματήσεις αὐτή τήν καταπίεση καί τήν ὑπερπροστασία καί θά δεῖς πού τό παιδί τότε θά ἰσορροπήσει. Τότε θά προχωρήσει, ὅταν τ' ἀφήσεις ἐλεύθερο».

*Τό παιδί θέλει κοντά του
ἀνθρώπους θερμῆς προσευχῆς*

Τό παιδί θέλει κοντά του ἀνθρώπους θερμῆς προσευχῆς. Ὅχι ν' ἀρκεῖται ἡ μητέρα στό αἰσθητό χάδι γιά τό παιδί της, ἀλλά νά προσφέρει συγχρόνως καί τό χάδι τῆς προσευχῆς. Τό παιδί αἰσθάνεται στό βάθος τῆς ψυχῆς του τό πνευματικό χάδι, πού μυστικά στέλνει ἡ μητέρα του, καί ἔλκεται πρὸς αὐτήν. Νιώθει ἀσφάλεια, σιγουριά, ὅταν ἡ μητέρα μέ τή συνεχή, τήν ἐπίμονη καί θερμή προσευχή

της ἀγκαλιάζει τό παιδί της μυστικά καί τό ἐλευθερώνει ἀπ' ὅ,τι τό σφίγγει.

Οἱ μητέρες ξέρουν νά ἀγχώνονται, νά συμβουλεύουν, νά λένε πολλά, ἀλλά δέν ἔμαθαν νά προσεύχονται. Οἱ πολλές συμβουλές καί ὑποδείξεις κάνουν πολύ κακό. "Ὅχι πολλά λόγια στά παιδιά. Τά λόγια χτυπᾶνε στ' αὐτιά, ἐνῶ ἡ προσευχή πηγαίνει στήν καρδιά. Προσευχή χρειάζεται, μέ πίστη δίχως ἄγχος, ἀλλά καί καλό παράδειγμα.

Κάποια μέρα ἦλθε ἐδῶ στό μοναστήρι μιᾷ μητέρα ἀπελπισμένη γιά τόν γιό της, τόν Γιώργο. Ἦταν πολύ μπερδεμένος. Γύριζε ἀργά τή νύκτα μέ παρέες ὅχι καλές. Ἦ κατὰστασή του κάθε μέρα χειρότερη. Ἀγωνία, κλάματα ἡ μητέρα.

Τῆς λέω:

— Τίποτα, μιλιὰ ἐσύ, μόνο προσευχή.

Βάλαμε στίς δέκα μέ δέκα καί τέταρτο τό βράδυ κοινή ὥρα προσευχῆς. Τῆς εἶπα νά μή μιλάει καί ν' ἀφήσει τόν γιό της νά βγαίνει ὅ,τι ὥρα θέλει, νά μή ρωτάει, «τί ὥρα ἦταν πού ἦλθες» κ.λπ., ἀλλά νά τοῦ λέει ἔτσι, μέ πολλή ἀγάπη: «Φάε, Γιώργο μου, στό φυγεῖο σου ἔχομε ἀφήσει φαγητό». Καί νά μὴν τοῦ λέει τίποτ' ἄλλο. Γενικῶς νά τοῦ φέρεται μέ ἀγάπη καί νά μὴν ἀφήνει τήν προσευχή.

Ἦ μητέρα ἄρχισε νά τά ἐφαρμόζει, ὅποτε περάσανε καμιά εἰκοσαριά ἡμέρες καί τῆς λέει:

— Μάνα, γιατί δέν μοῦ μιλάεις;

— Γιώργο μου, ἐγώ δέν σοῦ μιλάω;

— Μάνα, κάτι ἔχεις μαζί μου. Δέν μοῦ μιλάεις.

— Περίεργο πράγμα εἶναι αὐτό πού μοῦ λές, Γιώργο

μου. Πῶς δέν σοῦ μιλάω; Νά, τώρα δέν σοῦ μιλάω; Τί θέλεις νά σοῦ πῶ;

Κι ὁ Γιώργος δέν τῆς ἀπάντησε. Μετά ἦλθε στό μοναστήρι ἡ μητέρα καί μοῦ λέει:

— Γέροντα, τί ἦταν αὐτό πού μοῦ εἶπε τό παιδί;

— Ἐπέτυχε ἡ μέθοδός μας!

— Ποιά μέθοδος;

— Πού σᾶς εἶπα νά μὴν τοῦ μιλάτε, νά κάνετε μόνο προσευχή μυστικά καί τό παιδί θά συνέλθει.

— Λέεις νά εἶναι αὐτό;

— Αὐτό εἶναι, τῆς λέω. Θέλει νά τοῦ κάνεις τήν παρατήρηση, «πού ἤσουν, τί ἔκανες;». Καί αὐτός νά φωνάζει, ν' ἀντιδρᾷ καί νά ἔρχεται ἀκόμη πιό ἀργά.

— Πῶ, πῶ! λέει. Τί μυστήρια κρύβονται!

— Τό κατάλαβες; Ἐφόσον σοῦ μιλάει ἡ κατὰστασις. Αὐτός σέ βασάνιζε, γιατί ἤθελε νά τόν μαλώνεις, γιά νά κάνει τά σκέρτσα του. Δέν τόν μαλώνεις, στενοχωριέται. Ἀντί νά στενοχωριέσαι ἐσύ, ὅταν κάνει αὐτός τά δικά του, τώρα, πού δέν στενοχωριέσαι ἐσύ καί δείχνεις ἀπάθεια, στενοχωριέται αὐτός.

Μιά μέρα ὁ Γιώργος τούς ἀνακοίνωσε στό σπίτι ὅτι φεύγει, ἀφήνει τή δουλειά του καί πάει γιά τόν Καναδά. Εἶχε πεῖ καί στ' ἀφεντικό του: «Φεύγω, βρές ἄλλον νά μ' ἀντικαταστήσει στή δουλειά». Ἐγώ, ἐν τῷ μεταξύ, εἶπα στοὺς γονεῖς:

— Ἐμεῖς θά κάνομε προσευχή.

— Μά εἶναι ἔτοιμος... Θά τόν βουτήξω! λέει ὁ πατέρας του.

— Όχι, μήν τότε πειράξεις, τοῦ λέω.

— Μά φεύγει τό παιδί, Γέροντα!

Λέω:

— Ἄς φεύγει. Ἐσεῖς νά ἐπιδotheῖτε στήν προσευχή κι ἐγώ μαζί σας.

Μετά δύο-τρεις μέρες ἦταν Κυριακή. Πρωί πρωί ὁ Γιώργος τούς λέει:

— Ἐγώ φεύγω, θά πάω μέ τούς φίλους μου.

— Καλά, ὅπως θέλεις, τοῦ λένε.

Ἐφυγε. Πῆρε τούς φίλους του, δύο κοπέλες καί δύο ἀγόρια, νοικιάσανε ἓνα αὐτοκίνητο καί ξεκίνησανε γιά τή Χαλκίδα. Πήγανε ἀπό δῶ, ἀπό κεῖ... Μετά πήγανε στόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Ρῶσο κι ἀπό κεῖ τραβήξανε Μαντουδί, Ἀγία Ἄννα, πέρα στά Βασιλικά. Πήγανε, κάνανε μπάνιο στό Αἰγαῖον Πέλαγος, φάγανε, ἤπιανε, γλεντήσανε. Μετά ἐπῆρνε τό δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Εἶχε σουρουπώσει. Ὁ Γιώργος ὁδηγοῦσε. Ἐκεῖ, στήν Ἀγία Ἄννα, χτυπάει τ' αὐτοκίνητο στό ἀγκωνάρι ἐνός σπιτιοῦ. Τό στραπατσάρισαν. Τί νά κάνουνε τώρα; Τό πήρνε σιγά σιγά καί τό φέρανε στήν Ἀθήνα.

Ἐφθασε πρωί πρωί, νύκτα, στό σπίτι. Δέν τοῦ εἶπαν τίποτα οἱ γονεῖς. Αὐτός ἔπεσε καί κοιμήθηκε. Μετά τόν ὕπνο ἐσηκώθηκε καί λέει:

— Πατέρα, αὐτό κι αὐτό... Τώρα πρέπει νά φτιάξουμε τ' αὐτοκίνητο κι ἔχει πολλά λεφτά.

Τοῦ λέει:

— Παιδί μου, ἐσύ ξέρεις. Ἐγώ ἔχω χρέη, ἔχω τίς ἀδελφές σου... Τί θά γίνουμε;

— Τί νά κάνω, πατέρα;

— Ὅ,τι θέλεις, κάνε. Μεγάλος εἶσαι, μυαλό ἔχεις. Σύρε στόν Καναδά νά κάνεις λεφτά, νά...

— Δέν μπορῶ, τοῦ λέει. Πρέπει νά τό φτιάξουμε τώρα.

— Δέν ξέρω, τοῦ λέει. Κανόνισε.

Λοιπόν, βλέποντας ἔτσι τόν πατέρα, ἔφυγε. Πάει, βρίσκει τ' ἀφεντικό του. Λέει:

— Ἀφεντικό, αὐτό κι αὐτό ἔπαθα. Δέν θά φύγω. Μήν παίρνεις ἄλλονε.

Τοῦ λέει ἐκεῖνος:

— Καλά, καλά, παιδί μου.

— Ναί, ἀλλά θέλω λεφτά.

— Ναί, ἀλλά ἐσύ θέλεις νά φύγεις. Πρέπει νά μοῦ ὑπογράψει ὁ πατέρας σου.

— Ἐγώ θά σοῦ ὑπογράψω. Ὁ πατέρας μου δέν ἀνακατεύεται. Μοῦ τό εἶπε. Ἐγώ θά δουλέψω καί θά στά δώσω.

Δέν εἶναι θαῦμα τοῦ Θεοῦ αὐτό; Ὅταν ξαναῆλθε ἡ μητέρα, τῆς εἶπα:

— Ἐπέτυχε ὁ τρόπος πού μεταχειρισθήκαμε καί ἡ προσευχή μας εἰσακούσθηκε στόν Θεό. Καί τό δυστύχημα ἦταν ἀπ' τόν Θεό καί τώρα τό παιδί θά μείνει στό σπίτι καί θά σωφρονισθεῖ.

Ἐτσι ἔγινε μέ τήν προσευχή μας. Ἐγινε θαῦμα. Ἐκάνανε νηστεία καί προσευχή καί σιωπή οἱ γονεῖς κι ἐπέτυχαν. Ἐπειτα ἀπό καιρό ἦλθε τό παιδί καί μέ ἡῦρε χωρίς νά τοῦ πεῖ γιά μένα κανεῖς ἀπ' τούς δικούς του. Ὁ Γιώργος

ἔγινε πολύ καλός καί εἶναι τώρα στήν Ἀεροπορία. Καί ἔκανε καί ὠραία οἰκογένεια.

Πολλή προσευχή καί λίγα λόγια στά παιδιά

“Ὅλα ἀπ’ τήν προσευχή, τή σιωπή καί τήν ἀγάπη γίνονται. Καταλάβετε τά ἀποτελέσματα τῆς προσευχῆς; Ἀγάπη ἐν προσευχῇ, ἐν Χριστῷ ἀγάπη. Αὕτη ὠφελεῖ πραγματικά. Ὅσο θ’ ἀγαπᾶτε τά παιδιά μέ τήν ἀνθρώπινη ἀγάπη —πού εἶναι συχνά παθολογική— τόσο θά μπερδεύονται, τόσο ἡ συμπεριφορά τους θά εἶναι ἀρνητική. Ὅταν, ὅμως, ἡ ἀγάπη σας θά εἶναι μεταξύ σας καί πρός τά παιδιά χριστιανική καί ἀγία, τότε δέν θά ἔχετε κανένα πρόβλημα. Ἡ ἀγιότητα τῶν γονέων σώζει τά παιδιά. Γιά νά γίνει αὐτό, πρέπει νά ἐπιδράσει ἡ θεία χάρις στίς ψυχές τῶν γονέων. Κανείς δέν ἀγιάζεται μόνος του. Ἡ ἴδια ἡ θεία χάρις μετά θά φωτίσει, θά θερμάνει καί θά ζωογονήσῃ τίς ψυχές τῶν παιδιῶν.

Πολλές φορές μοῦ τηλεφωνοῦν κι ἀπό τό ἐξωτερικό καί μέ ρωτοῦν γιά τά παιδιά τους καί γι’ ἄλλα θέματα. Μέ πῆρε, λοιπόν, σήμερα ἀπ’ τό Μιλάνο μιά μητέρα καί μέ ρώτησε πῶς νά φέρεται στά παιδιά της. Τῆς εἶπα τά ἑξῆς:

«Νά προσεύχεσαι καί, ὅταν πρέπει, νά μιλάεις στά παιδιά μέ ἀγάπη. Πιο πολύ νά κάνεις προσευχή καί λίγα λόγια νά τοὺς λέεις. Πολλή προσευχή καί λίγα λόγια σέ ὅλους. Νά μή γινόμαστε ἐνοχλητικοί, ἀλλά νά προσευχόμαστε μυστικά καί μετά νά μιλάμε κι ὁ Θεός θά μᾶς βεβαιώ-

νει μέσα μας ἄν ἡ ὁμιλία μας εἶναι δεκτὴ στοὺς ἄλλους. Ἄν δέν εἶναι πάλι, δέν θά μιλάμε. Θά προσευχόμαστε μυστικά μόνο. Διότι καί μέ τό νά μιλάμε, γινόμαστε ἐνοχλητικοί καί κάνομε τοὺς ἄλλους ν’ ἀντιδροῦν καί καμιά φορά ν’ ἀγανακτοῦν. Γι’ αὐτό πιο καλά εἶναι νά τά λέει κανεῖς μυστικά στήν καρδιά τῶν ἄλλων παρά στ’ αὐτί τους, μέσω τῆς μυστικῆς προσευχῆς.

» Ἄκου νά σοῦ πῶ: νά προσεύχεσαι καί μετά νά μιλάεις. Ἔτσι νά κάνεις στά παιδιά σου. Ἄμα διαρκῶς τοὺς δίδεις συμβουλές, θά γίνεις βαρετὴ κι ὅταν θά μεγαλώσουν, θά αἰσθάνονται ἓνα εἶδος καταπίεσεως. Νά προτιμᾷς, λοιπόν, τήν προσευχή. Νά τοὺς μιλάεις μέ τήν προσευχή. Νά τά λέεις στὸν Θεό κι ὁ Θεός θά τά λέει μέσα τους. Δηλαδή, δέν πρέπει νά συμβουλευεῖς τά παιδιά σου ἔτσι, μέ φωνή πού νά τὴν ἀκοῦνε τ’ αὐτιά τους. Μπορεῖς νά τό κάνεις κι αὐτό, ἀλλὰ προπάντων πρέπει νά μιλάεις γιά τά παιδιά σου στὸν Θεό. Νά λέεις: “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, φώτισε τά παιδάκια μου. Ἐγώ σ’ ἑσένανε τά ἀναθέτω. Ἐσύ μοῦ τά ἔδωσες, μά κι ἐγώ εἶμαι ἀδύναμη, δέν μπορῶ νά τά κατατοπίσω· γι’ αὐτό, Σέ παρακαλῶ, φώτισέ τα”. Κι ὁ Θεός θά τοὺς μιλάει καί θά λένε: “ὦχ, δέν ἔπρεπε νά στενοχωρησῶ τὴν μαμά μ’ αὐτό πού ἔκανα!”. Κι αὐτό θά βγαίνει ἀπό μέσα τους μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ».

Αὐτό εἶναι τό τέλειο. Νά μιλάει ἡ μητέρα στὸν Θεό κι ὁ Θεός νά μιλάει στό παιδί. Ἄν δέν γίνῃ ἔτσι, πές, πές πές... ὅλο «ἀπ’ τ’ αὐτί», στό τέλος γίνεται ἓνα εἶδος καταπίεσεως. Κι ὅταν τό παιδί μεγαλώσῃ, ἀρχίζει πλέον νά ἀντιδράει, δηλαδή νά ἐκδικεῖται, τρόπον τινα, τὸν πατέρα

του, τήν μητέρα του, πού τό καταπίεσαν. Ἐνῶ ἓνα εἶναι τό τέλειο· νά μιλάει ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη καί ἡ ἀγιοσύνη τοῦ πατέρα καί τῆς μητέρας. Ἡ ἀκτινοβολία τῆς ἀγιοσύνης καί ὄχι τῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας κάνει τά παιδιά καλά.

Ὅταν τά παιδιά εἶναι τραυματισμένα καί πληγωμένα ἀπό κάποιο σοβαρό ζήτημα, νά μήν ἐπηρεάζεσθε πού ἀντιδρῶν καί μιλοῦν ἄσχημα. Στήν πραγματικότητα δέν τό θέλουν, ἀλλά δέν μποροῦν νά κάνουν ἀλλιῶς στίς δύσκολες στιγμές. Μετά μετανιώνουν. Ἄν, ὅμως, ἐσεῖς ἐκνευρισθεῖτε καί θυμώσετε, γίνεσθε ἓνα μέ τόν πονηρό καί σᾶς παίζει ὁλος.

*Ἡ ἀγιότητα τῶν γονέων
εἶναι ἡ καλύτερη ἐν Κυρίῳ ἀγωγή*

Νά βλέπομε τόν Θεό στό πρόσωπο τῶν παιδιῶν καί νά δώσουμε τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στά παιδιά. Νά μάθουν καί τά παιδιά νά προσεύχονται. Γιά νά προσεύχονται τά παιδιά, πρέπει νά ἔχουν αἷμα προσευχομένων γονέων. Ἐδῶ πέφτουν ἔξω μερικοί καί λένε: «Ἐφόσον οἱ γονεῖς προσεύχονται, εἶναι εὐσεβεῖς, μελετοῦν τήν Ἀγία Γραφή καί τά παιδιά τά ἀνέθρεψαν “ἐν παιδείᾳ καί νοουθεσίᾳ Κυρίου”¹, ἐπόμενο εἶναι νά γίνουν καλά παιδιά». Ὅριστε, ὅμως, πού βλέπομε ἀντίθετα ἀποτελέσματα λόγω τῆς καταπίεσεως.

Δέν εἶναι ἀρκετό νά εἶναι οἱ γονεῖς εὐσεβεῖς. Πρέπει

1. Ἐφ. 6, 4.

νά μήν καταπιέζουν τά παιδιά, γιά νά τά κάνουν καλά μέ τή βία. Εἶναι δυνατό νά διώξομε τά παιδιά ἀπ' τόν Χριστό, ὅταν ἀκολουθοῦμε τά τῆς θρησκείας μέ ἐγωισμό. Τά παιδιά δέν θέλουν καταπίεση. Μήν τά ἐξαναγκάζετε νά σᾶς ἀκολουθήσουν στήν ἐκκλησία. Μπορεῖτε νά πεῖτε: «Ὁποῖος θέλει, μπορεῖ νά ἔλθει τώρα μαζί μου ἢ ἀργότερα». Ἀφῆστε νά μιλήσει στίς ψυχές τους ὁ Θεός. Ἡ αἰτία πού μερικῶν εὐσεβῶν γονέων τά παιδιά, ὅταν μεγαλώσουν, γίνονται ἀτίθασα κι ἀφήνουν καί τήν Ἐκκλησία κι ὅλα καί τρέχουν ἀλλοῦ νά ἱκανοποιηθοῦν εἶναι αὐτή ἡ καταπίεση πού τοὺς ἀσκοῦν οἱ «καλοί» γονεῖς. Οἱ τάχα «εὐσεβεῖς» γονεῖς, πού εἶχαν τή φροντίδα νά κάνουν τά παιδιά τους «καλοὺς χριστιανούς», μ' αὐτή τήν ἀγάπη τους, τήν ἀνθρώπινη, τά καταπίεσαν κι ἔγινε τό ἀντίθετο. Πιέζονται, δηλαδή, ὅταν εἶναι μικρά τά παιδιά κι ὅταν γίνουν δεκαεξί χρονῶ, δεκαεφτά ἢ δεκαοχτώ, φθάνουν στό ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἀρχίζουν ἀπό ἀντίδραση νά πηγαίνουν μέ παλιοπαρέες καί νά λένε παλιόλογα.

Ἐνῶ, ὅταν ἀναπτύσσονται μέσα στήν ἐλευθερία, βλέποντας συγχρόνως τό καλό παράδειγμα τῶν μεγάλων, χαίρομαστε νά τά βλέπομε. Αὐτό εἶναι τό μυστικό, νά εἶσαι καλός, νά εἶσαι ἅγιος, γιά νά ἐμπνέεις, νά ἀκτινοβολεῖς. Ἡ ζωὴ τῶν παιδιῶν φαίνεται νά ἐπηρεάζεται ἀπ' τήν ἀκτινοβολία τῶν γονέων. Ἐπιμένουν οἱ γονεῖς: «Ἄντε νά ἐξομολογηθεῖς, ἄντε νά μεταλάβεις, ἄντε νά κάνεις ἐκεῖνο...». Τίποτα δέν γίνεται. Ἐνῶ βλέπει ἐσένανε; Αὐτό πού ζεῖς, αὐτό καί ἀκτινοβολεῖς. Ἀκτινοβολεῖ ὁ Χριστός μέσα σου; Αὐτό πηγαίνει στό παιδί σου. Ἐκεῖ βρίσκεται τό μυστικό.

Κι ἂν γίνει αὐτό, ὅταν τό παιδί εἶναι μικρό στήν ἡλικία, δέν θά χρειασθεῖ νά κοπιᾷσει πολύ, ὅταν μεγαλώσει. Πάνω σ' αὐτό τό θέμα ἀκριβῶς ὁ σοφός Σολομών χρησιμοποιεῖ μιᾶ ὠραιότατη εἰκόνα, τονίζοντας τή σημασία πού ἔχει τό καλό ξεκίνημα, ἡ καλή ἀρχή, τό καλό θεμέλιο. Λέγει σ' ἓνα σημεῖο: «Ὁ ὀρθρῖσας πρὸς αὐτήν (τήν σοφίαν) οὐ κοπιᾷσει· πάρεδρον γὰρ εὕρησει τῶν πυλῶν αὐτοῦ»². Ὁ «ὀρθρος πρὸς αὐτήν» εἶναι ἡ ἀπό νεαρά ἡλικία ἀπασχόλησις μέ αὐτή, τή σοφία. Σοφία εἶναι ὁ Χριστός. Ἡ λέξη «πάρεδρος» σημαίνει «βρίσκεται πλησίον».

Ὅταν οἱ γονεῖς εἶναι ἅγιοι καί τό μεταδώσουν αὐτό στό παιδί καί τοῦ δώσουν ἀγωγὴ ἐν Κυρίῳ, τότε τό παιδί, ὅ,τι ἐπιδράσεις κακές κι ἂν ἔχει ἀπ' τό περιβάλλον του, δέν ἐπηρεάζεται, διότι ἔξω ἀπ' τήν πόρτα του θά βρίσκεται ἡ Σοφία, ὁ Χριστός. Δέν θά κοπιᾷσει, γιὰ νά τήν ἀποκτήσει. Φαίνεται πολύ δύσκολο νά γίνεις καλός, ἀλλά στήν πραγματικότητα εἶναι πολύ εὐκόλο, ὅταν ἀπό μικρός ξεκινήσεις μέ καλὰ βιώματα. Μεγαλώνοντας δέν χρειάζεται κόπος, τό ἔχεις μέσα σου τό καλό, τό ζεῖς. Δέν κοπιᾷσεις, τό ἔχεις ζήσει, εἶναι περιουσία σου, πού τή διατηρεῖς, ἂν προσέξεις, σέ ὅλη σου τή ζωή.

2. Σοφ. Σὺλ. 6, 14.

*Μέ τήν προσευχή καί τήν ἁγιοσύνη
μπορεῖτε νά βοηθήσετε καί τά παιδιά στό σχολεῖο*

Αὐτό πού γίνεται μέ τούς γονεῖς, μπορεῖ νά γίνει καί μέ τούς ἐκπαιδευτικούς. Μέ τήν προσευχή καί τήν ἁγιοσύνη μπορεῖτε νά βοηθήσετε καί τά παιδιά στό σχολεῖο. Μπορεῖ νά τά ἐπισκιάσει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καί νά γίνουν καλὰ. Μὴν προσπαθεῖτε μέ ἀνθρώπινους τρόπους νά διορθώσετε κακές καταστάσεις. Δέν ἔρχεται κανένα καλό ἀποτέλεσμα. Μόνο μέ τήν προσευχή θά φέρετε ἀποτέλεσμα. Νά ἐπικαλεῖσθε τή θεία χάρι γιὰ ὅλους. Νά πάει ἡ θεία χάρις μέσα στήν ψυχὴ τους καί νά τούς ἀλλοιώσει. Αὐτό θά πεῖ χριστιανός.

Ἐσεῖς οἱ ἐκπαιδευτικοὶ μυστικά, χωρίς νά τό καταλαβαίνετε, μεταδίδετε στά παιδιά τό ἄγχος καί τά ἐπηρεάζετε. Μέ τήν πίστη φεύγει τό ἄγχος. Τί λέμε; «Καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»³.

Ν' ἀνταποκρίνεσθε στήν ἀγάπη τῶν παιδιῶν μέ διάκριση. Ἐτσι ἅμα σᾶς ἀγαπήσουν, θά μπορέσετε νά τά ὀδηγήσετε κοντά στόν Χριστό. Θά γίνετε ἐσεῖς τό μέσον. Ἡ ἀγάπη σας νά εἶναι ἀληθινή. Νά μὴν τ' ἀγαπᾶτε ἀνθρώπινα, ὅπως κάνουν συνήθως οἱ γονεῖς· δέν τά βοηθᾶτε. Ἀγάπη ἐν προσευχῇ, ἐν Χριστῷ ἀγάπη. Αὐτὴ ὠφελεῖ πραγματικά. Κάθε παιδί πού βλέπετε, νά προσεύχεσθε γι' αὐτό κι ὁ Θεός θά στέλνει τήν χάρι Του καί θά τό ἐνώνει μαζί Του. Προτοῦ μπεῖτε στήν τάξη, καί εἰδικὰ σέ δύσκολα τμήματα, νά λέτε τήν εὐχή. «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Μπαίνοντας

3. Μικρὰ καὶ Μεγάλῃ Συναπτῇ, καταληκτῆριος προτροπή.

ν' ἀγκαλιάζετε μέ τό βλέμμα σας ὅλα τά παιδιά, νά προσεύχεσθε καί μετά νά μιλάτε προσφέροντας ὅλο σας τόν ἑαυτό. Κάνοντας αὐτή τήν προσφορά ἐν Χριστῷ, θά χαίρεσθε. Ἔτσι θ' ἀγιάζεσθε κι ἐσεῖς καί τά παιδιά. Θά ζεῖτε μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί στήν Ἐκκλησία, διότι θά γίνεσθε καλοί μέσα στήν ἐργασία.

Ἄν κάποιος μαθητής δημιουργήσει πρόβλημα, κάνετε πρῶτα μιά γενική παρατήρηση λέγοντας:

— Παιδιά, ἐδῶ ἤλθαμε γιά μάθημα, γιά σοβαρή δουλειά. Βρίσκομαι κοντά σας, γιά νά σᾶς βοηθήσω. Κι ἐσεῖς κουράζεσθε, γιά νά πετύχετε στή ζωή. Κι ἐγώ, πού σᾶς ἀγαπάω πάρα πολύ, κοπιᾶζω. Γι' αὐτό, σᾶς παρακαλῶ, νά κάνετε ἡσυχία, γιά νά πετύχομε τό σκοπό μας.

Δέν θά κοιτάζετε αὐτόν πού παραφέρθηκε. Ἄν συνεχίσει, ἀπευθύνεσθε στόν ἴδιο ὅχι μέ θυμό ἀλλά σοβαρά καί σταθερά. Θά προσέχετε νά ἐπιβάλλεσθε στήν τάξη, γιά νά μπορεῖτε νά ἐπιδράσετε καί στίς ψυχές τους. Δέν φταῖνε τά παιδιά πού εἶναι δύσκολα. Αὐτό ὀφείλεται στούς μεγάλους.

Στά παιδιά νά μή λέτε πολλά γιά τόν Χριστό, γιά τόν Θεό, ἀλλά νά προσεύχεσθε στόν Θεό γιά τά παιδιά. Τά λόγια χτυποῦν στ' αὐτιά, ἐνῶ ἡ προσευχή πηγαίνει στήν καρδιά. Ἀκοῦστε ἕνα μυστικό. Τήν πρώτη ἡμέρα πού θά πεῖτε στήν τάξη, νά μήν κάνετε μάθημα. Νά τοὺς μιλήσετε ὥρα ῥαῖα. Μία μία τίς λέξεis. Νά φερθεῖτε μέ ἀγάπη στά παιδιά. Στήν ἀρχή νά μήν τοὺς μιλήσετε καθόλου περί Θεοῦ οὔτε περί ψυχῆς. Ἄλλη φορά αὐτά, ἀργότερα. Τήν ἡμέρα, ὅμως, πού θά τοὺς μιλήσετε γιά τόν Θεό, θά προετοιμασεῖτε καλά καί θά τοὺς πεῖτε:

— Ὑπάρχει ἕνα θέμα, γιά τό ὁποῖο πολλοί ἀμφιβάλουν. Εἶναι τό θέμα «Θεός». Τί γνώμη ἔχετε;

Ἔπειτα συζήτηση. Ἄλλη ἡμέρα τό θέμα «ψυχή»:

— Ὑπάρχει ψυχή;

Ἔπειτα νά μιλήσετε γιά τό κακό ἀπό πλευρᾶς φιλοσοφικῆς. Νά τοὺς πεῖτε ὅτι ἔχομε δύο ἑαυτούς, τόν καλό καί τόν κακό. Πρέπει νά καλλιεργήσομε τόν καλό. Αὐτός θέλει τήν πρόοδο, τήν καλοσύνη, τήν ἀγάπη. Αὐτόν πρέπει νά ξυπνήσομε, γιά νά γίνομε ἄνθρωποι σωστοί στήν κοινωνία. Νά θυμηθεῖτε ἐκεῖνο: «Ψυχή μου, ψυχή μου, ἀνάστα, τί καθεύδεις;»⁴. Νά μήν τοὺς τά πεῖτε, ὅμως, ἔτσι ἀλλά μέ ἄλλα λόγια, περίπου ἔτσι: «Παιδιά, νά εἴστε ξύπνιοι γιά τή μόρφωση, γιά τό καλό, γιά τήν ἀγάπη. Μόνο ἡ ἀγάπη τά κάνει ὅλα ὁμορφα καί γεμίζει ἡ ζωή μας κι ἀποκτάει νόημα. Ὁ κακός ἑαυτός θέλει τήν τεμπελιά, τήν ἀδιαφορία. Ἄλλ' αὐτό κάνει ἄνοστη τή ζωή, χωρίς νόημα κι ὁμορφιά».

Ὅλα, ὅμως, αὐτά θέλουν προετοιμασία. Ἡ ἀγάπη ἀπαιτεῖ θυσίες καί πολύ συχνά καί θυσία χρόνου. Νά δίδετε τήν πρώτη θέση στήν κατάρτιση, γιά νά εἴστε ἔτοιμοι νά προσφέρετε στά παιδιά. Νά εἴστε ἔτοιμοι κι ὅλα νά τά λέτε μέ ἀγάπη καί προπάντων μέ χαρά. Νά τοὺς δείχνετε ὅλη σας τήν ἀγάπη καί νά ξέρετε τί θέλετε καί τί λέτε. Ἄλλά θέλει καί τέχνη πῶς θά φερθεῖτε στά παιδιά. Πάνω σ' αὐτό εἶχα ἀκούσει κάτι χαριτωμένο. Προσέξτε το.

Κάποιος δάσκαλος, εὐχαριστημένος ἀπ' ὅλα τά παι-

4. Κοντάκιον Μεγάλου Κανόνος Ἀγ. Ἀνδρέου Κρήτης.

διά, ὑπέφερε ἀπ' τὶς ἀταξίες κάποιου μαθητῆ κι ἤθελε νά τόν ἀποβάλει ἀπ' τό σχολεῖο. Ἐν τῷ μεταξύ ἦλθε νέος δάσκαλος κι ἀνέλαβε τήν τάξη. Γιά τόν συγκεκριμένο μαθητή πῆρε τὶς σχετικές πληροφορίες. Ὁ καινούργιος, μαθαίνοντας γιά τόν μαθητή ὅτι εἶχε πάθος γιά τό ποδήλατο, τὴ δεύτερη ἡμέρα, ὅταν μπῆκε στήν τάξη, εἶπε:

— Παιδιά, ἔχω μιά στενοχώρια. Κάθομαι μακριά καί τὰ πόδια μου μέ πονοῦν νά περπατῶ καί θέλω νά χρησιμοποῦν ποδήλατο, ἀλλά δέν ξέρω νά τό κινῶ. Ξέρει κανεὶς νά μέ μάθει;

Πετάγεται, λοιπόν, ὁ ἄτακτος.

— Ἐγώ, λέει, θά σέ μάθω!

— Ξέρεις;

— Ναί, ξέρω.

Κι ἀπό τότε ἐγίνανε πολὺ καλοὶ φίλοι, μέχρι πού στενοχωρέθηκε ὁ παλιὸς δάσκαλος, πού τό ἔβλεπε. Ἐνῶσε ὅτι δέν ἦταν ἄξιος ὁ ἴδιος νά ἐπιβληθεῖ στόν μαθητή.

Συμβαίνει πολλές φορές νά ὑπάρχουν στό σχολεῖο ὀρφανὰ παιδιά. Δύσκολο πράγμα ἡ ὀρφάνια. Ὅποιος στερήθηκε τοὺς γονεῖς του, καί μάλιστα σέ μικρή ἡλικία, ἐγινε δυστυχισμένος στή ζωή. Ἄν, ὅμως, ἀπέκτησε πνευματικούς γονεῖς τόν Χριστό καί τήν Παναγία μας, ἐγινε ἅγιος. Νά φέρεσθε στά ὀρφανὰ παιδιά μέ ἀγάπη καί κατανόηση, ἀλλά κυρίως νά τά συνδέετε μέ τόν Χριστό καί μέ τήν Ἐκκλησία.

Μάθετε τὰ παιδιά νά ζητοῦν τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ

Τό φάρμακο καί τό μεγάλο μυστικό γιά τήν πρόοδο τῶν παιδιῶν εἶναι ἡ ταπείνωση. Ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό δίδει ἀπόλυτη ἀσφάλεια. Ὁ Θεός εἶναι τό πᾶν. Δέν μπορεῖ κανεὶς νά πεῖ ὅτι ἐγώ εἶμαι τό πᾶν. Αὐτό ἐνισχύει τόν ἐγωισμό. Ὁ Θεός θέλει νά ὀδηγοῦμε τὰ παιδιά στήν ταπείνωση. Τίποτα δέν θά κάνομε κι ἐμεῖς καί τὰ παιδιά χωρίς τήν ταπείνωση. Θέλει προσοχή, ὅταν ἐνθαρρύνετε τὰ παιδιά. Στό παιδί δέν πρέπει νά λέτε: «Ἐσύ θά τὰ καταφέρεις, ἐσύ εἶσαι σπουδαῖος, εἶσαι νέος, εἶσαι ἀνδρεῖος, εἶσαι τέλειος!...». Δέν τό ὠφελεῖτε ἔτσι τό παιδί. Μπορεῖτε, ὅμως, νά τοῦ πεῖτε νά κάνει προσευχή. Νά τοῦ πεῖτε: «Παιδί μου, τὰ χαρίσματα πού ἔχεις, ὁ Θεός σοῦ τὰ ἔδωσε. Προσευχήσου νά σοῦ δώσει ὁ Θεός δυνάμεις, γιά νά τὰ καλλιεργήσεις καί νά πετύχεις. Νά σοῦ δώσει ὁ Θεός τήν χάρι Του». Τοῦτο δῶ εἶναι τό τέλειο. Σ' ὅλα τὰ θέματα νά μάθουν τὰ παιδιά νά ζητᾶνε τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Στά παιδιά ὁ ἔπαινος κάνει κακό. Τί λέει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ; «Λαὸς μου, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς πλανῶσιν ὑμᾶς καί τήν τρίβον τῶν ποδῶν ὑμῶν ταράσσουσιν»⁵. Ὅποιος μᾶς ἐπαινεῖ, μᾶς πλαναίει καί μᾶς χαλάει τοὺς δρόμους τῆς ζωῆς μας. Πόσο σοφά εἶναι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ! Ὁ ἔπαινος δέν προετοιμάζει τὰ παιδιά γιά καμιά δυσκολία στή ζωή καί βγαίνουν ἀπροσάρμοστα καί τὰ χάνουν καί τελικὰ ἀποτυγχάνουν. Τώρα ὁ κόσμος χάλασε. Στό μικρό παιδάκι λέ-

5. Ἦσ. 3, 12.

νε ὅλο ἐπαινετικά λόγια. Μὴν τό μαλώσομε, μὴν τοῦ ἐναντιωθοῦμε, μὴν τό πῆσομε τό παιδί. Μαθαίνει, ὅμως, ἔτσι καὶ δέν μπορεῖ ν' ἀντιδράσει σωστά καὶ στήν πιό μικρὴ δυσκολία. Μόλις κάποιος τοῦ ἐναντιωθεῖ, τσακίζεται, δέν ἔχει σθένος.

Οἱ γονεῖς εὐθύνονται πρῶτοι γιὰ τὴν ἀποτυχία τῶν παιδιῶν στὴ ζωὴ καὶ οἱ δάσκαλοι καὶ καθηγητές μετὰ. Τὰ ἐπαινοῦν διαρκῶς. Τούς λένε ἐγωιστικά λόγια. Δέν τὰ φέρνουν στό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τ' ἀποξενώνουν ἀπ' τὴν Ἐκκλησία. Ὅταν μεγαλώσουν λίγο τὰ παιδιά καὶ πᾶνε στό σχολεῖο μ' αὐτό τὸν ἐγωισμό, φεύγουν ἀπ' τὴ θρησκεία καὶ τὴν περιφρονοῦν, χάνουν τό σεβασμό πρὸς τὸν Θεό, πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς ὅλους. Γίνονται ἀτίθασα καὶ σκληρά καὶ ἄπεινα, χωρὶς νὰ σέβονται οὔτε τὴ θρησκεία οὔτε τὸν Θεό. Βγάλαμε στὴ ζωὴ ἐγωιστές καὶ ὄχι χριστιανούς.

*Τὰ παιδιά μέ τοὺς συνεχεῖς ἐπαίνους
δέν οἰκοδομοῦνται*

Τὰ παιδιά μέ τοὺς συνεχεῖς ἐπαίνους δέν οἰκοδομοῦνται. Γίνονται ἐγωιστές καὶ κενόδοξοι. Θὰ θέλουν σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ νὰ τοὺς ἐπαινοῦν ὅλοι διαρκῶς, ἔστω κι ἂν τοὺς λένε καὶ ψέματα. Δυστυχῶς, σήμερα μάθανε ὅλοι νὰ λένε καὶ ψέματα καὶ τὰ δέχονται οἱ κενόδοξοι, εἶναι ἡ τροφή τους. «Πές το, κι ἄς εἶναι ψέμα, κι ἄς εἶναι εἰρωνεία», λένε. Ὁ Θεός αὐτό δέν τό θέλει. Ὁ Θεός θέλει τὴν ἀλήθεια. Δυστυχῶς, αὐτό δέν τό καταλαβαίνουν ὅλοι καὶ χάνουν τό ἐντελῶς ἀντίθετο.

Τὰ παιδιά, ὅταν τὰ ἐπαινεῖς συνεχῶς, χωρὶς διάκριση, τὰ πειράζει ὁ ἀντίθετος. Τούς ξεσηκώνει τό μύλο τοῦ ἐγωισμοῦ καί, συνηθισμένα ἀπὸ μικρά στοὺς ἐπαίνους ἀπὸ γονεῖς καὶ δασκάλους, προχωροῦν ἴσως στὰ γράμματα, ἀλλὰ τί τό ὄφελος; Στὴ ζωὴ θὰ βγοῦν ἐγωιστές καὶ ὄχι χριστιανοί. Οἱ ἐγωιστές δέν μποροῦν νὰ εἶναι ποτέ χριστιανοί. Οἱ ἐγωιστές θέλουν διαρκῶς ὅλοι νὰ τοὺς ἐπαινοῦν, ὅλοι νὰ τοὺς ἀγαπᾶνε, ὅλοι νὰ λένε καλὰ γι' αὐτούς, πράγμα ποὺ ὁ Θεός μας, ἡ Ἐκκλησία μας, ὁ Χριστός μας δέν τό θέλει.

Ἡ θρησκεία μας δέν θέλει αὐτό τὸν τρόπο, αὐτὴ τὴν ἀγωγή. Ἀντίθετα, θέλει τὰ παιδιά ἀπὸ μικρά νὰ μαθαίνουν στὴν ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ τονίζει ὅτι, ἅμα ἐπαινεῖς ἕναν ἄνθρωπο, τὸν κάνεις ἐγωιστὴ. Ὁ ἐγωιστὴς εἶναι ὁ μπερδεμένος, ὁ ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ κακοῦ πνεύματος. Ἐτσι, μεγαλώνοντας μέσα στὸν ἐγωισμό, ἡ πρώτη του δουλειά εἶναι ν' ἀρνεῖται τὸν Θεό καὶ νὰ εἶναι ἕνας ἐγωιστὴς ἀπροσάρμοστος μέσα στὴν κοινωνία.

Πρέπει νὰ πεῖς τὴν ἀλήθεια, νὰ τὴ μάθει ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλιῶς τὸν ὑποστηρίζεις στὴν ἀμορφωσιά του. Ὅταν πεῖς στὸν ἄλλο τὴν ἀλήθεια, αὐτός κατατοπίζεται, προσέχει, ἀκούει καὶ τοὺς ἄλλους, ἐγκρατεύεται. Ἐτσι καὶ στό παιδί θὰ πεῖς τὴν ἀλήθεια, θὰ τό μαλώσεις, γιὰ νὰ κατατοπισθεῖ ὅτι αὐτό πού κάνει δέν εἶναι καλὸ. Τί λέγει ὁ σοφὸς Σολομών; «Ὅς φεῖδεται τῆς βακτηρίας, μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀγαπῶν, ἐπιμελῶς παιδεύει»⁶. Ὅχι, ὅμως, νὰ τό δέρ-

6. Παρ. 13, 24.

νεις μέ τή μαγκούρα. Τότε φεύγομε ἀπ' τὰ ὅρια καί γίνεται τό ἀντίθετο.

Μέ τόν ἔπαινο ἀπό μικρά τά παιδιά μας τά ὀδηγοῦμε στόν ἐγωισμό. Καί τόν ἐγωιστή μπορεῖ καί νά τόν χοροῖ-δεύεις, ἀρκεῖ νά τοῦ λέεις ὅτι εἶναι καλός, νά τοῦ φουσκώνεις τό ἐγώ του. Κι ἔτσι σοῦ λέει: «Ἄ, αὐτός πού μ' ἐπαινεῖ, αὐτός εἶναι καλός». Αὐτά δέν εἶναι σωστά πράγματα. Ἐπειδή ὁ ἄνθρωπος μεγαλώνει μέ τόν ἐγωισμό, ἀρχίζουν τά μπερδέματα μέσα του, ὑποφέρει, δέν ξέρεי τί νά κάνει. Αἰτία τῆς ψυχικῆς ἀκαταστασίας εἶναι ὁ ἐγωισμός. Αὐτό τό πράγμα καί οἱ ἴδιοι οἱ ψυχίατροι, ἅμα τό μελετήσουν, θά τό βροῦν, ὅτι ὁ ἐγωιστής εἶναι ἄρρωστος.

Ποτέ δέν πρέπει νά ἐπαινοῦμε τοὺς συνανθρώπους μας καί νά τοὺς χολακεύομε, ἀλλά νά τοὺς ὀδηγοῦμε στήν ταπεινὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Κι οὔτε νά ἐπιζητοῦμε ἐμεῖς νά μᾶς ἀγαπᾶνε, λέγοντας ἐπαίνους στοὺς ἄλλους. Νά μαθαίνομε ν' ἀγαπᾶμε κι ὄχι νά ζητοῦμε νά μᾶς ἀγαπᾶνε. Ν' ἀγαπᾶμε ὅλους καί νά κάνομε θυσίες, ὅσο μπορούμε μεγάλες, γιὰ ὅλους τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς ἀνιδιοτελῶς, χωρὶς νά περιμένομε ἐπαίνους κι ἀγάπη ἀπ' αὐτοὺς. Αὐτοὶ θά κάνουνε γιὰ μᾶς ὅ,τι ὁ Θεὸς τοὺς λέει. Ἄν εἶναι κι ἐκεῖνοι χριστιανοί, θά δώσουνε δόξα στόν Θεό, πού βρεθήκαμε καί τοὺς βοηθήσαμε ἢ τοὺς εἴπαμε ἕναν καλὸ λόγο.

Ἔτσι νά ὀδηγεῖτε καί τά παιδιά τοῦ σχολείου. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἀλλιῶς γίνονται ἀπροσάρμοστα. Δέν ξέρουνε τί κάνουν καί ποῦ βαδίζουν καί αἰτία εἵμαστε ἐμεῖς, πού τά κάναμε ἔτσι. Δέν τά ὀδηγήσαμε στήν ἀλήθεια, στήν

ταπεινὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Τά κάναμε ἐγωιστές καί νά τό ἀποτέλεσμα τώρα!

Ὑπάρχουν, ὅμως, καί παιδιά πού προέρχονται ἀπὸ γονεῖς ταπεινοὺς κι ἀπὸ μικρά ὅταν εἶναι, τοὺς μιλᾶνε γιὰ τὸν Θεό καί γιὰ τὴν ἀγία ταπεινὴ ἀγάπη. Αὐτά τά παιδιά δέν δημιουργοῦν προβλήματα στοὺς συνανθρώπους τους. Δέν θυμώνουν, ὅταν τοὺς ὑποδεικνύεις τό λάθος τους, ἀλλὰ προσπαθοῦν νά τό διορθώσουν, καί προσεύχονται ὁ Θεὸς νά τοὺς βοηθήσει νά μὴ γίνουν ἐγωιστές.

Ἐγώ, τί νά σᾶς πῶ, ὅταν εἶχα πάει στό Ἅγιον Ὄρος, πῆγα σέ κάτι γέροντες ἀγιότατους. Αὐτοὶ ποτέ δέν μοῦ εἶπαν «μπράβο». Πάντα μέ συμβουλεύανε πῶς ν' ἀγαπάω τὸν Θεό καί πῶς νά εἶμαι πάντα ταπεινός. Νά ἐπικαλοῦμαι τὸν Θεό νά μ' ἐνισχύει στήν ψυχὴ μου καί νά Τόν ἀγαπάω πολύ. Οὔτε τό ἥξερα αὐτό τό «μπράβο», οὔτε ποτέ τό ἐζήτησα. Ἀντίθετα στενοχωριόμουν, ἅμα οἱ Γέροντές μου δέν μέ μαλώνανε. Ἐλεγα: «Νά πάρει ἡ εὐχή, δέν ἡῦρα γέροντες καλοὺς!». Ἦθελα νά μέ παιδεύουνε, νά μέ μαλώνουνε, νά μοῦ φέρονται σκληρά. Αὐτά πού σᾶς λέω τώρα, νά τ' ἀκούσει ἕνας χριστιανός, τί θά πεῖ; Θά τά χάσει καί θά τ' ἀπορρίψει. Κι ὅμως, αὐτό εἶναι τό σωστό, τό ταπεινό, τό ἀκραιφνές.

Οὔτε οἱ γονεῖς μου μοῦ εἶπαν ποτέ «μπράβο». Οὔτε τό ἤθελα τό «μπράβο». Γι' αὐτό ὅ,τι ἔκανα, τό ἔκανα ἀνιδιοτελῶς. Τώρα πού μ' ἐπαινοῦν οἱ ἄνθρωποι, αἰσθάνομαι πολύ ἄσχημα. Τί νά σᾶς πῶ... Κλωτσᾶω μέσα μου, ὅταν οἱ ἄλλοι μοῦ λένε «μπράβο». Ἀλλά δέν μ' ἐβλαψε πού ἔμαθα τὴν ταπεινὴ ἀγάπη. Καί τώρα γιατί δέν θέλω νά μ' ἐπαι-

νοῦν; Διότι ξέρω ὅτι ὁ ἔπαινος τόν κάνει κούφιο τόν ἄνθρωπο καί διώχνει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Καί ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἔρχεται μόνο μέ τήν ἀγία ταπείνωση. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ταπεινός εἶναι ὁ τέλειος ἄνθρωπος. Δέν εἶναι ὠραῖα αὐτά; Δέν εἶναι ἀληθινά;

Σ' ὅποιον τά πεῖς αὐτά, θά πεῖ: «Τί λές, καλέ, ἅμα δέν ἐπαινέσεις τό παιδί οὔτε νά διαβάσει μπορεῖ, οὔτε, οὔτε...». Μά συμβαίνει αὐτό, γιατί ἔτσι εἴμαστε ἐμεῖς καί κάνομε καί τό παιδί μας ἔτσι. Δηλαδή ἔχομε ξεφύγει ἀπ' τήν ἀλήθεια. Ὁ ἐγωισμός ἔβγαλε τόν ἄνθρωπο ἀπ' τόν Παράδεισο, εἶναι μεγάλο κακό. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὕα, ἦταν ἀπλοί καί ταπεινοί, γι' αὐτό ζοῦσαν στόν Παράδεισο. Δέν εἶχαν ἐγωισμό. Εἶχαν, ὅπως λένε στή θεολογική γλώσσα, τό ἀρχέγονον. Ὅταν λέμε «ἀρχέγονον», ἐννοοῦμε τά χαρίσματα πού ἔδωσε ὁ Θεός ἀρχικά, ὅταν ἐδημιούργησε τόν ἄνθρωπο, δηλαδή τή ζωή, τήν ἀθανασία, τή συνείδηση, τό αὐτεξούσιο, τήν ἀγάπη, τήν ταπείνωση κ.ἄ. Μετά ὁ διάβολος κατόρθωσε μέ τόν ἔπαινο καί τούς ἐπλάνησε. Γεμίσανε ἐγωισμό. Τό φυσικό, ὅμως, τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι ὅπως τόν ἔπλασε ὁ Θεός, εἶναι ἡ ταπείνωση. Ἐνῶ ὁ ἐγωισμός εἶναι κάτι τό ἀφύσικο, εἶναι ἀρρώστια, εἶναι παρὰ φύσιν.

Ὅταν, λοιπόν, ἐμεῖς στό παιδί μέ τούς ἐπαίνους δημιουργοῦμε αὐτό τό «ὑπερεγώ», τοῦ φουσκώνομε τόν ἐγωισμό, τοῦ κάνομε μεγάλο κακό. Τό κάνομε νά γίνεται πιό ἐπιρρεπές στά διαβολικά πράγματα. Ἔτσι μεγαλώνοντάς το, τό ἀπομακρύνομε ἀπ' ὅλες τίς ἀξίες τῆς ζωῆς. Δέν νομίζετε ὅτι αὐτά εἶναι ἡ αἰτία πού τά παιδιά χάνονται, πού

οἱ ἄνθρωποι ἀνταρτεῦουν; Εἶναι ὁ ἐγωισμός, πού τούς ἔχουν ἀπ' τή μικρή ἡλικία ἐμφυτεύσει οἱ γονεῖς. Ὁ διάβολος εἶναι ὁ μέγας ἐγωιστής, ὁ μέγας ἐωσφόρος. Δηλαδή ζοῦμε τόν ἐωσφόρο μέσα μας, ζοῦμε τόν διάβολο. Δέν ζοῦμε τήν ταπείνωση. Ἡ ταπείνωση εἶναι τοῦ Θεοῦ, εἶναι κάτι τό ἀπαραίτητο γιά τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι κάτι τό ὀργανικό. Κι ὅταν λείπει, εἶναι σάν νά λείπει ἀπ' τόν ὀργανισμό ἡ καρδιά. Ἡ καρδιά δίνει ζωή στόν ὀργανισμό καί ἡ ταπείνωση δίνει ζωή στήν ψυχή. Μέ τόν ἐγωισμό ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλέον μέ τό μέρος τοῦ κακοῦ πνεύματος, δηλαδή ἀναπτύσσεται μέ τό κακό πνεῦμα καί ὄχι μέ τό ἀγαθό.

Αὐτό κατόρθωσε ὁ διάβολος νά κάνει. Ἐκανε τή γῆ λαβύρινθο, γιά νά μήν μποροῦμε νά συνεννοηθοῦμε μεταξύ μας. Τί εἶναι αὐτό πού πάθαμε καί δέν τό καταλάβαμε; Βλέπετε πῶς πλανηθήκαμε; Καταντήσαμε τή γῆ μας καί τήν ἐποχή μας σωστό ψυχιατρεῖο! Καί δέν καταλαβαίνομε τί μᾶς φταίει. Ὅλοι ἀποροῦμε: «Τί γίναμε, πού πᾶμε, γιατί τά παιδιά μας πήρανε τούς δρόμους, γιατί φύγανε ἀπ' τά σπίτια τους, γιατί παρατήσανε τή ζωή, γιατί παρατήσανε τή μόρφωσή τους; Γιατί γίνεται αὐτό;». Ὁ διάβολος κατόρθωσε νά ἐξαφανίσει τόν ἑαυτό του καί νά κάνει τούς ἀνθρώπους νά χρησιμοποιοῦν ἄλλα ὀνόματα. Οἱ γιατροί, οἱ ψυχολόγοι λένε συχνά, ὅταν ἕνας ἄνθρωπος πάσχει: «Ἄ, νεύρωση ἔχεις! Ἄ, ἄγχος ἔχεις!» καί τά τοιαῦτα. Δέν παραδέχονται ὅτι ὁ διάβολος ὑποκινεῖ καί διεγείρει τόν ἄνθρωπο τόν ἐγωισμό. Κι ὅμως ὁ διάβολος ὑπάρχει, εἶναι τό πνεῦμα τοῦ κακοῦ. Ἄν ποῦμε ὅτι δέν ὑπάρχει, εἶναι σάν νά

ἀρνούμαστε τό Εὐαγγέλιο πού μιλάει γι' αὐτόν. Αὐτός εἶναι ὁ ἐχθρός μας, ὁ πολέμιός μας στή ζωή, ὁ ἀντίθετος τοῦ Χριστοῦ καί λέγεται ἀντίχριστος. Ὁ Χριστός ἦλθε στή γῆ, γιά νά μᾶς ἀπαλλάξει ἀπό τόν διάβολο καί νά μᾶς χαρίσει τή σωτηρία.

Τό συμπέρασμα πού βγαίνει εἶναι ὅτι πρέπει νά μάθουμε στά παιδιά νά ζοῦν ταπεινά καί ἀπλά καί νά μή ζητοῦν τόν ἔπαινο καί τό «μπράβο». Νά τά μάθουμε ὅτι ὑπάρχει ἡ ταπείνωση, πού εἶναι ἡ ὑγεία τῆς ζωῆς.

Ἡ νοοτροπία τῆς σημερινῆς κοινωνίας κάνει κακό στά παιδιά. Ἐχει ἄλλη ψυχολογία, ἄλλη παιδαγωγική, πού ἀπευθύνονται σέ παιδιά ἀθέων. Ἡ νοοτροπία αὐτή ὁδηγεῖ στήν ἀσυδοσία. Καί βλέπετε τ' ἀποτελέσματα στά παιδιά καί στούς νέους. Φωνάζουν σήμερα οἱ νέοι. Λένε: «Πρέπει νά μᾶς καταλάβετε!». Δέν πρέπει, ὅμως, νά πᾶμε ἐμεῖς σ' αὐτούς. Ἀντίθετα, θά προσευχόμαστε γι' αὐτούς, θά λέμε τό σωστό, θά τό ζοῦμε, θά τό κηρύττομε, ἀλλά δέν θά προσαρμολοῦμε μέ τό πνεῦμα τους. Νά μή χαλάσουμε τό μεγαλεῖο τῆς πίστεώς μας. Δέν γίνεται, γιά νά τούς βοηθήσουμε, ν' ἀποκτήσουμε τή δική τους νοοτροπία. Πρέπει νά εἴμαστε αὐτοί πού εἴμαστε καί νά κηρύττομε τήν ἀλήθεια, τό φῶς.

Ἀπό τούς Πατέρες θά μάθουν τά παιδιά. Ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων θά μάθει στά παιδιά μας γιά τήν ἐξομολόγηση, γιά τά πάθη, γιά τίς κακίες, πῶς νικοῦσαν οἱ ἅγιοι τόν κακό ἑαυτό τους. Κι ἐμεῖς θά εὐχόμαστε ὁ Θεός νά ἐγκύψει μέσα τους.

Περί λογισμῶν τῆς καρδίας

«Πάντοτε νά εὐχόμαστε ἀγαπητικά
γιά τούς ἀδελφούς μας»

*Νά ἔχομε μέσα στήν ψυχή μας
ἀγαθότητα καί ἀγάπη*

Ο ἄνθρωπος ἔχει τέτοιες δυνάμεις, ὥστε νά μπορεῖ νά μεταδώσει τό καλό ἢ τό κακό στό περιβάλλον του. Αὐτά τά θέματα εἶναι πολύ λεπτά. Χρειάζεται μεγάλη προσοχή. Πρέπει νά βλέπομε τό καθετί μέ ἀγαθό τρόπο. Τίποτα τό κακό νά μή σκεπτόμαστε γιά τούς ἄλλους. Κι ἔνα βλέμμα κι ἕνας στεναγμός ἐπιδρᾷ στούς συνανθρώπους μας. Καί ἡ ἐλάχιστη ἀγανάκτηση κάνει κακό. Νά ἔχομε μέσα στήν ψυχή μας ἀγαθότητα κι ἀγάπη· αὐτά νά μεταδίδομε.

Νά προσέχομε νά μήν ἀγανακτοῦμε γιά τούς ἀνθρώπους πού μᾶς βλάπτουν· μόνο νά προσευχόμαστε γι' αὐτούς μέ ἀγάπη. Ὅ,τι κι ἂν κάνει ὁ συνάνθρωπός μας, ποτέ νά μή σκεπτόμαστε κακό γι' αὐτόν. Πάντοτε νά εὐχόμαστε ἀγαπητικά. Πάντοτε νά σκεπτόμαστε τό καλό. Βλέπετε τόν πρωτομάρτυρα Στέφανο. Εὐχόταν: «Κύριε, μὴ στήσης

αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην»¹. Τό ἴδιο πρέπει νά κάνομε κι ἐμεῖς.

Δέν πρέπει ποτέ νά σκεπτόμαστε γιά τόν ἄλλο ὅτι θά τοῦ δώσει ὁ Θεός κάποιο κακό ἢ ὅτι θά τόν τιμωρήσει γιά τό ἁμάρτημά του. Αὐτός ὁ λογισμός φέρνει πολύ μεγάλο κακό, χωρίς ἐμεῖς νά τό ἀντιλαμβανόμαστε. Πολλές φορές ἀγανακτοῦμε καί λέμε στόν ἄλλο: «Δέν φοβᾶσαι τή δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, δέν φοβᾶσαι μή σέ τιμωρήσει;». Ἄλλη φορά πάλι λέμε: «Ὁ Θεός, δέν μπορεῖ, θά σέ τιμωρήσει γι' αὐτό πού ἔκανες» ἢ «Θεέ μου, μήν κάνεις κακό σ' αὐτόν τόν ἄνθρωπο γι' αὐτό πού μοῦ ἔκανε» ἢ «Νά μήν πάθει αὐτό τό πράγμα ὁ τάδε».

Σέ ὅλες αὐτές τίς περιπτώσεις, ἔχομε βαθιά μέσα μας τήν ἐπιθυμία νά τιμωρηθεῖ ὁ ἄλλος. Ἀντί, ὅμως, νά ὁμολογήσουμε τό θυμό μας γιά τό σφάλμα του, παρουσιάζομε μέ ἄλλον τρόπο τήν ἀγανάκτησή μας καί, δῆθεν, παρακαλοῦμε τόν Θεό γι' αὐτόν. Ἔτσι, ὅμως, στήν πραγματικότητα καταριόμαστε τόν ἀδελφό.

Κι ἄν, ἀντί νά προσευχόμαστε, λέμε, «νά τό βρεῖς ἀπ' τόν Θεό, νά σέ πληρώσει ὁ Θεός γιά τό κακό πού μοῦ ἔκανες», καί τότε πάλι εὐχόμαστε νά τόν τιμωρήσει ὁ Θεός. Ἀκόμη καί ὅταν λέμε, «ἄς εἶναι, βλέπει ὁ Θεός», ἡ διάθεση τῆς ψυχῆς μας ἐνεργεῖ κατὰ ἓνα μυστηριώδη τρόπο, ἐπηρεάζει τήν ψυχή τοῦ συνανθρώπου μας καί αὐτός παθαίνει κακό.

Ὅταν καχομελετᾶμε, κάποια κακή δύναμη βγαίνει ἀπό μέσα μας καί μεταδίδεται στόν ἄλλο, ὅπως μεταφέρε-

ται ἡ φωνή μέ τά ἡχητικά κύματα, καί ὄντως ὁ ἄλλος παθαίνει κακό. Γίνεται κάτι σάν βασκανία, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχει γιά τούς ἄλλους κακούς λογισμούς. Αὐτό γίνεται ἀπ' τή δική μας ἀγανάκτηση. Ἐμεῖς μεταδίδομε μυστικῶ τῷ τρόπῳ τήν κακία μας. Δέν προκαλεῖ ὁ Θεός τό κακό ἀλλά ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων. Δέν τιμωρεῖ ὁ Θεός, ἀλλά ἡ δική μας κακή διάθεση μεταδίδεται στήν ψυχή τοῦ ἄλλου μυστηριωδῶς καί κάνει τό κακό. Ὁ Χριστός ποτέ δέν θέλει τό κακό. Ἀντίθετα παραγγέλλει: «Εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς...»².

Ἡ βασκανία εἶναι πολύ ἄσχημο πράγμα. Εἶναι ἡ κακή ἐπίδραση πού γίνεται, ὅταν κανεῖς ζηλέψει κι ὀρεχθεῖ κάτι ἢ κάποιον. Θέλει μεγάλη προσοχή. Ἡ ζήλεια κάνει πολύ κακό στόν ἄλλο. Αὐτός πού βασκαίνει δέν τό βάζει κἄν στό νοῦ του ὅτι κάνει κακό. Εἶδατε τί λέει καί ἡ Παλαιά Διαθήκη: «Βασκανία γάρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά»³.

Ὅταν, ὅμως, ὁ ἄλλος εἶναι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καί ἐξομολογεῖται καί μεταλαμβάνει καί ἔχει πάνω του τόν Σταυρό, δέν τόν πιάνει τίποτα. Ὅλοι οἱ δαίμονες νά πέσουν πάνω του, δέν καταφέρνουν τίποτα.

«Θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρυβήσεται»

Μέσα μας ὑπάρχει ἓνα μέρος τῆς ψυχῆς πού λέγεται «ἠθικολόγος». Αὐτός ὁ «ἠθικολόγος», ὅταν βλέπει κάποιον νά παρεκτρέπεται, ἐπαναστατεῖ, ἐνῶ πολλές φορές

1. Πράξ. 7, 60.

2. Ματθ. 5, 44.

3. Σοφ. Σολ. 4, 12.

αὐτός πού κρίνει ἔχει κάνει τήν ἴδια παρεκτροπή. Δέν τά βάζει, ὅμως, μέ τόν ἑαυτό του ἀλλά μέ τόν ἄλλο. Κι αὐτό δέν τό θέλει ὁ Θεός. Λέει ὁ Χριστός στό Εὐαγγέλιο: «Ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; Ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις;»⁴. Μπορεῖ νά μὴν κλέπτομε, ὅμως φονεύομε· κακίζομε τόν ἄλλο κι ὅχι τόν ἑαυτό μας. Λέμε, παραδείγματος χάριν: «Ἐπρεπε νά κάνεις αὐτό· δέν τό ἔκανες, νά τί ἔπαθες!». Στήν πραγματικότητα, ἐπιθυμοῦμε νά πάθει ὁ ἄλλος κακό. Ὅταν σκεπτόμαστε τό κακό, τότε μπορεῖ πράγματι νά συμβεῖ. Κατά ἓνα μυστηριώδη καί ἀφανή τρόπο μειώνομε στόν ἄλλο τή δύναμη νά πάει στό ἀγαθό, τοῦ κάνομε κακό. Μπορεῖ νά γίνομε αἰτία ν' ἀρρωστήσει, νά χάσει τή δουλειά του, τήν περιουσία του κ.λπ. Μ' αὐτό τόν τρόπο δέν κάνομε κακό μόνο στόν πλησίον μας ἀλλά καί στόν ἑαυτό μας, γιατί ἀπομακρυνόμαστε ἀπ' τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Καί τότε προσευχόμεθα καί δέν εἰσακουόμεθα. «Αἰτοῦμεν καί οὐ λαμβάνομεν»⁵. Γιατί; Τό σκεφθήκαμε ποτέ αὐτό; «Διότι κακῶς αἰτούμεθα»⁶. Πρέπει νά βροῦμε τρόπο νά θεραπεύσομε τήν τάση πού ὑπάρχει μέσα μας νά αἰσθανόμαστε καί νά σκεπτόμαστε μέ κακία γιά τόν ἄλλο.

Εἶναι δυνατόν νά πεῖ κάποιος, «ἔτσι πού φέρεται ὁ τάδε θά τιμωρηθεῖ ἀπ' τόν Θεό», καί νά νομίζει ὅτι τό λέει χωρίς κακία. Εἶναι, ὅμως, πολύ λεπτό πράγμα νά διακρίνει κανεῖς ἂν ἔχει ἢ δέν ἔχει κακία. Δέν φαίνεται καθαρά. Εἶναι πολύ μυστικό πράγμα τί κρύβει ἡ ψυχὴ μας καί πῶς αὐτό μπορεῖ νά ἐπιδράσει σέ πρόσωπα καί πράγματα.

Δέν συμβαίνει τό ἴδιο, ἂν ποῦμε μετά φόβου ὅτι ὁ ἄλλος δέν ζεῖ καλά καί νά προσευχόμαστε νά τόν βοηθήσει ὁ Θεός καί νά τοῦ δώσει μετάνοια· δηλαδή οὔτε λέμε, οὔτε κατὰ βάθος ἐπιθυμοῦμε νά τόν τιμωρήσει ὁ Θεός γι' αὐτό πού κάνει. Τότε ὅχι μόνο δέν κάνομε στόν πλησίον κακό, ἀλλά τοῦ κάνομε καί καλό. Ὅταν εὐχεται κανεῖς γιά τόν πλησίον του, μιά καλή δύναμη βγαίνει ἀπ' αὐτόν καί πηγαίνει στόν ἀδελφό καί τόν θεραπεύει καί τόν δυναμώνει καί τόν ζωογονεῖ. Μυστήριο πῶς φεύγει ἀπό μᾶς αὐτή ἡ δύναμη. Ὅμως, πράγματι, αὐτός πού ἔχει μέσα του τό καλό στέλνει τήν καλή αὐτή δύναμη στούς ἄλλους μυστικά καί ἀπαλά. Στέλνει στόν πλησίον του φῶς, πού δημιουργεῖ ἓναν κύκλο προστασίας γύρω του καί τόν προφυλάσσει ἀπ' τό κακό. Ὅταν ἔχομε γιά τόν ἄλλο ἀγαθή διάθεση καί προσευχόμαστε, θεραπεύομε τόν ἀδελφό καί τόν βοηθάμε νά πάει πρὸς τόν Θεό.

Ὑπάρχει μιά ζωὴ ἀόρατη, ἡ ζωὴ τῆς ψυχῆς. Αὐτὴ εἶναι πολὺ ἰσχυρὴ καί μπορεῖ νά ἐπιδράσει στόν ἄλλον, ἔστω κι ἂν μᾶς χωρίζουν χιλιόμετρα. Αὐτό γίνεται καί μέ τήν κατάρρα, ἡ ὁποία εἶναι δύναμη πού ἐνεργεῖ τό κακό. Ἄν, ὅμως, πάλι μέ ἀγάπη προσευχηθοῦμε γιά κάποιον, ὅση ἀπόσταση κι ἂν μᾶς χωρίζει, μεταδίδεται τό καλό. Ἄρα καί τό καλό καί τό κακό δέν τά ἐπηρεάζουν οἱ ἀποστάσεις. Μποροῦμε νά τά στείλομε σέ ἀποστάσεις ἀπέραντες. Τό λέει ὁ σοφὸς Σολομών: «Θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρυβήσεται»⁷. Ὁ θροῦς τῆς ψυχῆς μας φθάνει μυστηριωδῶς κι ἐ-

4. Ρωμ. 2, 21.

5. Πρβλ. Ἰακ. 4, 3.

6. ὁ.π.

7. Πρβλ. Σοφ. Σολ. 1, 10.

πηρεάζει τόν ἄλλον, ἔστω κι ἂν δέν ἐκφράσομε οὔτε μιά λέξη. Καί χωρίς νά μιλήσομε, μπορεῖ νά μεταδώσομε τό καλό ἢ τό κακό, ὅση κι ἂν εἶναι ἡ ἀπόσταση πού μᾶς χωρίζει ἀπ' τόν πλησίον. Αὐτό πού δέν ἐκφράζεται ἔχει συνήθως περισσότερη δύναμη ἀπ' τά λόγια.

*«Παναγίτσα μου,
κάνε τον νά δοξάζει τ' ὄνομά σου!»*

Ἀκοῦστε κάτι δικό μου πού θά σᾶς πῶ. Μιά φορά πηγαινα στό χωριό μου μέσῳ Χαλκίδος. Πρός τό σταθμό τοῦ τραίνου στή Χαλκίδα βλέπω ἕνα παιδί πού ἦταν ἀνεβασμένο σ' ἕνα ἀμάξι καί προσπαθοῦσε νά περάσει τίς γραμμές τοῦ τραίνου. Δέν τόν ὑπάκουε τό ἄλογο του κι ἄρχισε νά βλασφημᾷ τήν Παναγία. Αὐπήθηκα πολύ ἐκείνη τή στιγμή καί αὐθόρμητα εἶπα: «Παναγίτσα μου, κάνε τον νά δοξάζει τ' ὄνομά σου, σέ παρακαλῶ!». Σέ πέντε λεπτά τό ἀμάξι τοῦ παιδιοῦ ἀναποδογυρίστηκε καί τόν πλάκωσε. Ἄνοιξε τό βαρέλι πού ἦταν στή σούστα κι ὁ μοῦστος πού εἶχε μέσα τόν περιέλουσε. Τό παιδί, πιάνοντας τό κεφάλι του καί τρέμοντας, ἄρχισε νά φωνάζει: «Παναγίτσα μου, Παναγίτσα μου, Παναγίτσα μου!!!». Ἐγώ πιό πάνω, βλέποντάς τον, ἔκλαιγα κι ἔλεγα στήν Παναγία μας: «Παναγίτσα μου, γιατί τό ἔκανες ἔτσι; Ἐγώ εἶπα νά δοξάζει τ' ὄνομά σου, ἀλλά ὅχι μ' αὐτό τόν τρόπο». Αὐπήθηκα γιά τό παιδί. Μετάνιωσα, πού ἔγινε αἰτία νά πάθει ὅ,τι ἔπαθε. Νόμιζα ὅτι μέ ἀγαθότητα εἶχα πεῖ ἐκείνη τήν εὐχή

στήν Παναγία, ὅταν τόν ἄκουσα νά βλασφημᾷ τ' ὄνομά της, ὅμως μέσα στήν ψυχή μου ἴσως νά εἶχε δημιουργηθεῖ μυστικά κάποια ἀγανάκτηση.

Θά σᾶς διηγηθῶ ἕνα ἀκόμη περιστατικό καί θά θαυμάσετε. Δέν εἶναι τίποτα τῆς φαντασίας μου. Ὅ,τι σᾶς λέγω εἶναι ἀληθινό. Ἀκοῦστε.

Κάποτε κάποια κυρία ἐπισκέφθηκε ἕνα ἀπόγευμα μιᾷ φίλῃ της. Στό σαλόνι διέκρινε ἕνα ὠραῖο βάζο γιαπωνέζικο, ἀξίας, γεμάτο λουλούδια.

— Τί ὠραῖο βάζο! Πότε τό ἀγόρασες;

— Μοῦ τό ἔφερε ὁ ἄνδρας μου, εἶπε ἐκείνη.

Τήν ἄλλη μέρα, τό πρωί στίς ὀχτώ, ἡ κυρία πού εἶχε κάνει τήν ἐπίσκεψη, ἐνῶ ἔπινε καφέ μέ τόν ἄνδρα της, θυμήθηκε τό βάζο. Τῆς εἶχε κάνει πολλή ἐντύπωση. Λέει, λοιπόν, στόν ἄνδρα της μέ θαυμασμό:

— Τί νά σοῦ πῶ γιά τήν φίλῃ μου! Τῆς ἔφερε ὁ ἄνδρας της ἕνα πολύ ὠραῖο βάζο γιαπωνέζικο, πολύχρωμο, μέ ὠραῖες παραστάσεις καί στόλιζε ὅλο τό σαλόνι.

Τήν ἴδια μέρα ξαναπῆγε στήν φίλῃ της γιά κάποια δουλειά. Κοιτάζει, τό βάζο ἔλειπε. Τῆς λέει:

— Τί τό ἔκανες τό βάζο;

— Τί νά σοῦ πῶ, τῆς ἀπάντησε. Σήμερα πρωί πρωί, στίς ὀχτώ ἡ ὥρα, ὅπως ἤμουνά στό δωμάτιο ἡσυχᾶ, ἀκούω ἕνα δυνατό «κράκ!» καί τό ἀνθοδοχεῖο ἔγινε κομμάτια. Ἔτσι μόνο του, χωρίς νά τό πειράξει κανεῖς, χωρίς νά φουσήξει ἀέρας, χωρίς κανεῖς νά τό κουνήσει!

Ἐκείνη δέν μίλησε καθόλου στήν ἀρχή. Μετά τῆς λέγει:

— Τί νά σοῦ πῶ... Στίς ὀχτώ πίναμε μέ τόν ἄνδρα μου καφέ καί μέ θαυμασμό καί χαρά τοῦ περιέγραφα τό βάζο σου. Μέ πολλή λαχτάρα ἔκανα τήν περιγραφή. Τί νά πῶ, λές καμιά κακή δύναμη νά ἐνήργησε; Αὐτό θά συνέβαινε, μόνο ἂν δέν σ' ἀγαποῦσα.

Κι ὅμως, αὐτό ἦτανε. Δέν κατάλαβε ὅτι μέσα της εἶχε κακία. Αὐτό ἦταν φθόνος, ζήλεια, βασκανία. Ἡ κακή δύναμη μεταδίδεται, ὅσο μακριά κι ἂν βρισκόμαστε. Αὐτό εἶναι μυστήριο. Δέν ὑπάρχει ἀπόσταση. Γι' αὐτό ἔσπασε τό ἀνθοδοχεῖο. Οὐμᾶμαι καί κάτι ἄλλο, πού συνέβηκε ἐπίσης ἀπό ζήλεια.

Μιά πεθερά ζήλευε πολύ τήν νύφη της. Δέν ἤθελε νά βλέπει κανένα καλό πάνω της. Μιά μέρα ἡ νύφη ἀγόρασε ἕνα ὠραῖο ἐμπριμέ ὕφασμα γιά φόρεμα. Τό εἶδε ἡ πεθερά, τό ζήλεψε. Ἡ νύφη κλείδωσε τό ὕφασμα σ' ἕνα σεντούκι, στό κάτω μέρος, κάτω ἀπ' ὅλα τά ροῦχα, μέχρι νά ἔλθει νά τῆς τό ράψει ἡ μοδίστρα. Ἦλθε ἡ μέρα τῆς μοδίστρας. Πάει ἡ νύφη νά βγάλει τό ὕφασμα, τί νά ἰδεῖ! Ὅλο τό ὕφασμα ἦταν κοντά κοντά φαλιδισμένο, ἄχρηστο. Κι ὅμως, ἦταν κλειδωμένο τό σεντούκι!

Ἡ κακή δύναμη δέν ἔχει φραγμούς, δέν ἐμποδίζεται οὔτε ἀπό κλειδαριές οὔτε ἀπό ἀποστάσεις. Ἡ κακή δύναμη μπορεῖ καί τό αὐτοκίνητο νά τό γκρεμίσει χωρίς νά ὑπάρχει καμιά βλάβη.

*Μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ
γινόμαστε ἀνίκανοι πρὸς κάθε ἁμαρτία*

Καταλάβετε, λοιπόν, πῶς οἱ κακές μας σκέψεις, ἡ κακή μας διάθεση ἐπηρεάζουν τούς ἄλλους; Γι' αὐτό πρέπει νά βροῦμε καί τόν τρόπο νά καθαρίσουμε τό βάθος τοῦ ἑαυτοῦ μας ἀπό κάθε κακία. Ὅταν ἡ ψυχὴ μας εἶναι ἁγιασμένη, ἀκτινοβολεῖ τό καλό. Στέλνομε τότε σιωπηλά τήν ἀγάπη μας χωρίς νά λέμε λόγια.

Βέβαια, αὐτό στήν ἀρχή εἶναι λίγο δύσκολο. Οὐμῆτε τόν Ἀπόστολο Παῦλο. Ἔτσι ἦταν ἡ ἀρχή καί γι' αὐτόν. Ἔλεγε μέ πόνο: «Οὐ γάρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω»⁸. Καί στή συνέχεια: «Βλέπω ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καί αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»⁹. Ἦταν πολύ ἀδύνατος τότε καί δέν μποροῦσε νά κάνει τό καλό, ἐνῶ τό ἐπιθυμοῦσε καί τό ὀρεγότανε.

Αὐτά τά ἔλεγε στήν ἀρχή. Κι ὅταν, λοιπόν, ἔτσι σιγά σιγά δόθηκε στήν ἀγάπη καί στή λατρεία τοῦ Θεοῦ, βλέποντας τίς διαθέσεις του ὁ Θεός εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν καί ἐσκήνωσεν ἐν αὐτῷ ἡ θεία χάρις. Ἔτσι κατόρθωσε νά ζεῖ τόν Χριστό. Μπῆκε ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μέσα του κι αὐτός πού ἔλεγε, «δέν μπορῶ νά κάνω τό καλό, ἐνῶ τό ἐπιθυμῶ», κατόρθωσε, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, νά γίνε ἀνίκανος γιά τό

8. Ρωμ. 7, 19.

9. Ρωμ. 7, 23-24.

κακό. Πρῶτα ἦταν ἀνίκανος νά κάνει τό καλό, μετά πού ἤλθε ὁ Χριστός μέσα του ἔγινε ἀνίκανος νά κάνει τό κακό. Καί φώναζε μάλιστα: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹⁰. Τό ἔλεγε, τό κήρυττε μέ καύχηση, ὅτι «ἔχω τόν Χριστό μέσα μου», ἐνῶ πρωτύτερα ἔλεγε: «Ἦθελα νά κάνω τό καλό, ἀλλὰ δέν μποροῦσα». Ποῦ πῆγε τό «ταλαίπωρος ἐγώ ὁ ἄνθρωπος...»; Πάει! Ἡ χάρις μέσα του ἐτελείωσε τό ἔργο της. Ἀπό ταλαίπωρος ἔγινε χαριτωμένος. Τόν ἐπλήρωσε ἡ χάρις, ἀφοῦ πρὶν ταπεινώθηκε.

Καταλάβετε; Ὅλοι μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ γινόμαστε ἀνίκανοι πρὸς κάθε ἁμαρτία. Καθιστάμεθα ἀνίκανοι, διότι μέσα μας ζεῖ ὁ Χριστός. Εἴμαστε πλέον ἱκανοί μόνο γιὰ τό καλό. Ἔτσι θ' ἀποσπάσουμε τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, θά καταστοῦμε ἔνθεοι. Ἄμα δοθοῦμε κατὰ κεῖ, ἄμα δοθοῦμε στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, τότε ὅλα θά μεταβληθοῦν, ὅλα θά μεταστοιχειωθοῦν, ὅλα θά μεταποιηθοῦν, ὅλα θά μετουσιωθοῦν. Ὁ θυμός, ἡ ὀργή, ἡ ζήλεια, ὁ φθόνος, ἡ ἀγανάκτηση, ἡ κατάκριση, ἡ ἀχαριστία, ἡ μελαγχολία, ἡ κατάθλιψη, ὅλα θά γίνουν ἀγάπη, χαρά, λαχτάρα, θεῖος ἔρω. Παράδεισος!

Ὁ Γέρων Πορφύριος στά Καλλίσια (1971).

10. Γαλ. 2, 20.

Ὁ Γέρων Πορφύριος στά Καλλίσια (1971).

Περὶ τῆς κτίσεως

*«Ὅλα γύρω μας εἶναι
σταλαγματιές τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ»*

*Οἱ ὁμορφιές τῆς φύσεως εἶναι οἱ μικρές ἀγάπες
πού μᾶς ὁδηγοῦν στή μεγάλη Ἀγάπη, τόν Χριστό*

Νά χαίρεσθε ὅσα μᾶς περιβάλλουν. "Όλα μᾶς διδάσκουν καί μᾶς ὁδηγοῦν στόν Θεό. "Όλα γύρω μας εἶναι σταλαγματιές τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Καί τά ἔμφυχα καί τά ἄφυχα καί τά φυτά καί τά ζῶα καί τά πουλιά καί τά βουνά καί ἡ θάλασσα καί τό ἡλιοβασίλεμα καί ὁ ἔναστρος οὐρανός. Εἶναι οἱ μικρές ἀγάπες, μέσα ἀπ' τίς ὁποῖες φθάνομε στή μεγάλη Ἀγάπη, τόν Χριστό. Τά λουλούδια, γιά παράδειγμα, ἔχουν τή χάρη τους, μᾶς διδάσκουν μέ τό ἄρωμά τους, μέ τό μεγαλεῖο τους. Μᾶς μιλοῦν γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Σκορποῦν τό ἄρωμά τους, τήν ὁμορφιά τους σέ ἁμαρτωλούς καί δικαίους.

Γιά νά γίνει κανεῖς χριστιανός, πρέπει νά ἔχει ποιητική ψυχή, πρέπει νά γίνει ποιητής. «Χοντρές» ψυχές κοντά Του ὁ Χριστός δέν θέλει. Ὁ χριστιανός, ἔστω καί μόνο ὅταν ἀγαπάει, εἶναι ποιητής, εἶναι μέσ στήν ποίηση. Τήν ἀγάπη ποιητικές καρδιές τήν ἐνστερνίζονται, τή βάζουν μέσα στήν καρδιά τους, τήν ἀγκαλιάζουν, τή νιώθουν βαθιά.

Νά ἐκμεταλλεύεσθε τίς ὥραῖες στιγμές. Οἱ ὥραῖες στιγμές προδιαθέτουν τήν ψυχή σέ προσευχή, τήν καθιστοῦν λεπτή, εὐγενική, ποιητική. Ξυπνήστε τό πρωί, νά δεῖτε τό βασιλιά ἥλιο νά βγαίνει ὀλοπόρφυρος ἀπ' τό πέλαγος. "Όταν σᾶς ἐνθουσιάζει ἕνα ὥραῖο τοπίο, ἕνα ἐκκλησάκι, κάτι ὥραῖο, νά μή μένετε ἐκεῖ, νά πηγαίνετε πέραν αὐτοῦ, νά προχωρεῖτε σέ δοξολογία γιά ὅλα τά ὥραῖα, γιά νά ζεῖτε τόν μόνον Ὁραῖον. "Όλα εἶναι ἄγια, καί ἡ θάλασσα καί τό μπάνιο καί τό φαγητό. "Όλα νά τά χαίρεσθε. "Όλα μᾶς πλουτίζουν, ὅλα μᾶς ὁδηγοῦν στή μεγάλη Ἀγάπη, ὅλα μᾶς ὁδηγοῦν στόν Χριστό.

Νά παρατηρεῖτε ὅσα ἔφτιαξε ὁ ἄνθρωπος, τά σπίτια, τά κτίρια, μεγάλα ἢ μικρά, τίς πόλεις, τά χωριά, τοὺς ἀνθρώπους, τόν πολιτισμό τους. Νά ρωτᾶτε, νά ὀλοκληρώνετε τίς γνώσεις σας γιά τό καθετί, νά μή στέκεστε ἀδιάφοροι. Αὐτό σᾶς βοηθάει σέ βαθύτερη μελέτη τῶν θαυμασίων τοῦ Θεοῦ. Γίνονται ὅλα εὐκαιρίες νά συνδεόμαστε μέ ὅλα καί μέ ὅλους. Γίνονται αἰτίες εὐχαριστίας καί δεήσεως στόν Κύριο τοῦ παντός. Νά ζεῖτε μέσα σέ ὅλα, στή φύση, στά πάντα. Ἡ φύση εἶναι τό μυστικό Εὐαγγέλιο. "Όταν, ὅμως, δέν ἔχει κανεῖς ἐσωτερική χάρι, δέν τόν ὠφελεῖ ἡ φύση. Ἡ φύση μᾶς ξυπνάει, ἀλλά δέν μπορεῖ νά μᾶς πᾶει στόν Παράδεισο.

Ἄν πνευματέμφορος, αὐτός πού ἔχει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, προσέχει ὅπου περνάει, εἶναι ὅλο μάτια, ὅλο ὄσφρηση. "Όλες του οἱ αἰσθήσεις ζοῦνε, ἀλλά ζοῦνε μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀλλιώτικος. "Όλα τά βλέπει κι ὅλα τ' ἀκούει· βλέπει τά πουλιά, τήν πέτρα, τήν πεταλούδα...

Περνάει ἀπό κάπου, αἰσθάνεται τό καθετί, ἕνα ἄρωμα, γιά παράδειγμα. Ζεῖ μέσα σέ ὅλα· στίς πεταλοῦδες, στίς μέλισσες κ.λπ. Ἡ χάρις τόν κάνει νά εἶναι προσεκτικός. Θέλει νά εἶναι μαζί μέ ὅλα.

"Α, τί νά σᾶς πῶ! Αὐτό τό ἔζησα, ὅταν μέ ἐπισκέφθηκε ἡ θεία χάρις στό Ἅγιον Ὄρος. Θυμᾶμαι τ' ἀηδόνι νά ξελαρυγγιάζεται μέσ στά δέντρα μέ τά φτερά του κατά πίσω, γιά νά ἔχει δύναμη. Πῶ, πῶ, πῶ! Νά εἶχα ἕνα ποτηράκι μέ νερό, νά τοῦ ἔδινά νά πίνει κάθε τόσο, νά ξεδιψάει... Γιατί νά ξελαρυγγιάζεται τ' ἀηδόνι, γιατί; "Όμως κι αὐτό τό χαίρεται τό κελάηδημά του, τό αἰσθάνεται, γι' αὐτό ξελαρυγγιάζεται.

Μ' ἐνέπνεαν πολύ τά πουλάκια στό δάσος. Νά πᾶτε καμιά μέρα στά Καλλίσια ν' ἀκούσετε τ' ἀηδόνια. Πέτρινη καρδιά νά ἔχεις, θά συγκινηθεῖς. Πῶς νά μήν αἰσθανθεῖς ὅτι εἶσαι μαζί μέ ὅλα; Νά ἐμβαθύνετε στό σκοπό τους. Ὁ σκοπός εἶναι βαλμένος ἀπ' τόν Πλάστη τους. Ἡ σκοπιμότητα τῆς δημιουργίας δείχνει τό μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ καί τήν πρόνοιά Του. Σ' ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐκφράζεται διαφορετικά ἢ σκοπιμότητα τοῦ Θεοῦ. Ἐχομε τήν ἐλευθερία, τή λογική.

"Εκανα μιὰ μέρα ἕνα σχέδιο γιά ἐδῶ. Νά κάνω μιὰ δεξαμενή ἀνάμεσα στά πεῦκα καί νά βάλω ἕνα ντεπόζιτο μέ δύο κυβικά νερό μέσα καί νά εἶναι αὐτόματη, γιά νά δίνει νερό. Τότε θά ἔλθουν τ' ἀηδόνια, πού θέλουν πολύ τό νερό καί τίς σκνίπες καί τίς μύγες...

Κάποτε, τότε πού ζοῦσα στά Καλλίσια, γύριζα στό μοναστήρι μετά ἀπό ἀρρώστια κι ἡ κυρα-Μαρία, ἡ τσοπάνισ-

σα, ἦλθε νά μέ πάρει μέ τό γαῖδουράκι. Στό δρόμο τήν ρώ-
τησα:

— Κυρα-Μαρία, πῶς πᾶνε οἱ ὁμορφιές, τά λιβάδια,
τά χρώματα, οἱ πεταλοῦδες, τ' ἄρώματα, τ' ἀηδόνια;

— Τίποτα, μοῦ λέει, δέν ὑπάρχει τίποτα.

— Ναί; τῆς λέω. Μάϊος μήνας καί δέν ὑπάρχει τίπο-
τα;

— Τίποτα! μοῦ ἀπαντάει.

Σέ λίγο τά συναντᾶμε ὅλ' αὐτά, λουλούδια, εὐωδιές,
πεταλοῦδες.

— Ἔ, κυρα-Μαρία, τώρα τί λέεις;

— Ἄ, δέν τά εἶχα προσέξει!

Προχωρώντας ἐφθάσαμε στά Πλατάνια. Τ' ἀηδόνια
χαλοῦσαν τόν κόσμο.

— Κυρα-Μαρία, μοῦ εἶπες φέματα!

— Ὅχι, μοῦ λέει. Δέν τά εἶχα προσέξει καθόλου!

Κι ἐγώ στήν ἀρχή ἤμουν «χοντρός», δέν καταλάβαινα.
Μετά ὁ Θεός μοῦ ἔδωσε τήν χάρι. Τότε ὅλα ἄλλαξαν. Αὐ-
τό ἔγινε, ἀφοῦ ἄρχισα τήν ὑπακοή.

Θυμᾶμαι τ' ἀπολιθωμένα δέντρα, τούς κορμούς, πού
εἶδαμε στή Μυτιλήνη. Ὑπάρχουν ἀπό δεκαπέντε ἑκατομ-
μύρια χρόνια. Μ' ἐντυπωσιάσανε τόσο πολύ! Κι αὐτό εἶναι
προσευχή, νά βλέπεις τ' ἀπολιθώματα καί νά δοξάζεις τά
μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

*Προσευχή εἶναι νά πλησιάζεις
τό κάθε πλάσμα τοῦ Θεοῦ μέ ἀγάπη*

Προσευχή εἶναι νά πλησιάζεις τό κάθε πλάσμα τοῦ
Θεοῦ μέ ἀγάπη καί νά ζεῖς μέ ὅλα, καί μέ τ' ἄγρια ἀκόμη,
ἐν ἀρμονίᾳ. Αὐτό ἐπιθυμῶ καί προσπαθῶ νά τό ἐφαρμόζω.
Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ κάτι πού ἔχει σχέση μ' αὐτό.

Κάποιος, πρὶν ἀπό καιρό, μοῦ χάρισε ἕναν παπαγάλο.
Τίς πρῶτες μέρες ἦταν πολύ ἀτίθασος καί ἄγριος. Δέν μπο-
ροῦσες νά τόν πλησιάσεις· ἦταν ἔτοιμος μέ τό ράμφος του
νά σοῦ κόψει τό χέρι. Θέλησα, λοιπόν, νά τόν ἡμερεύσω μέ
τήν χάρι τοῦ Θεοῦ καί μέ τήν εὐχή. Ἔλεγα τό «Κύριε Ἰη-
σοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» ἀπό μέσα μου ἢ καί ἀπ' ἔξω καί
μέ μιὰ βεργίτσα ἀκουμποῦσα πάνω στή ράχη του, ἐνῶ ὁ
παπαγάλος βρισκόταν μέσ στό κλουβί. Αὐτή τήν κίνηση
τήν ἔκανα τρεῖς φορές καί μέ προσοχή. Τό ἀπόγευμα τῆς
ἴδιας μέρας ἐπανελάβα τό ἴδιο. Τήν ἄλλη μέρα ἐπίσης τό
ἴδιο. Μετά ἀπό λίγες μέρες ἀκουμποῦσα τή βέργα πάνω
ἀπ' τό κεφάλι του ἀπαλά λέγοντας πάλι τό «Κύριε Ἰησοῦ
Χριστέ, ἐλέησόν με». Πάντα μέ προσοχή, μή θυμώσει τό
πουλί. Αὐτή τήν κίνηση δέν τήν ἔκανα πολλή ὥρα. Μετά
πάλι ἀπό λίγες μέρες τόν ἀκουμποῦσα ἀπό πάνω ἀπ' τό κε-
φάλι, συνέχιζα στή ράχη καί τόν ἔφθανα μέχρι τήν οὐρά.
Ἀφοῦ δέν ἔβλεπα καμιᾶ ἀντίδραση, ἄρχισα νά βάζω τή
βέργα κάτω ἀπ' τό λαιμό του σ' ὅλο τό στῆθος μέχρι κάτω
μ' ἕναν τρόπο ἀπαλό, γιά νά μήν τόν ἐκνευρίσω, καί λέγον-
τας πάντα τήν εὐχή. Μετά πῆρα θάρρος, ἄφησα τή βέργα,
πῆρα ἕνα μολύβι κι ἔκανα τίς ἴδιες κινήσεις. Τέλος, ἄφησα

τό μολύβι κι ἄρχισα νά χρησιμοποιῶ τό χέρι μου. Εἶχε ἐπέλθει πλέον ἡ ἐξοικείωσις, ὁπότε τόν ἔβγαζα ἔξω ἀπ' τό κλουβί κι ἀνέβαινε πάνω στόν ὦμο μου. Κάναμε περίπατο μαζί στό διάδρομο. Ἀλλά κι ὅταν καθόμουνα νά φάω, ἐρχότανε καί τρώγαμε μαζί. Τοῦ ἔδινα λίγο μῆλο κι ἐρχόταν δίπλα μου καί τό ἔτρωγε. Ὅμως τόν ἐχάσαμε. Κάποια μέρα εἶχε ἔλθει ἕνας παπάς μέ πολλά παιδιά καί τά παπαδόπουλα ἄνοιξαν τό κλουβί κι ὁ παπαγάλος ἔφυγε.

Ἐπειτα ἀπό καιρό μᾶς ἐφέρανε ἄλλον παπαγάλο, αὐτόν πού ἔχομε τώρα. Ἀγριος κι αὐτός, ὅπως καί ὁ πρῶτος. Μέ τόν ἴδιο τρόπο, ἀπαλά καί μέ τήν εὐχή, τόν ἡμέρεψα κι αὐτόνε. Ἀρχισε σιγά σιγά νά λέει διάφορες λέξεις, νά φωνάζει ὀνόματα, νά βγαίνει ἔξω ἀπ' τό κλουβί του, νά στέκεται πάνω μου, νά τρώει μαζί μου. Τό κλουβί του ἔχει σύρτη. Ὅταν βγαίνει ἔξω, ἐγώ τοῦ ἀμπαρώνω τό σύρτη καί στέκεται πάνω ἀπ' τό κλουβί. Ὅταν θέλω νά ξαναμπεῖ πάλι μέσα, μ' ἕνα νεῦμα μου τοῦ δείχνω νά κατεβεῖ καί νά μπεῖ μέσα. Τότε πηγαίνει, ἀνοίγει τό σύρτη καί μπαίνει μέσ στό κλουβί. Εἶναι ἐγωιστής, ὅμως, καί θέλει νά τόν προσέχεις, νά τοῦ μιλάεις μέ γλυκύτητα, νά μὴν τόν περιφρονεῖς. Ζηλεύει ἰδιαιτέρως, γι' αὐτό δέν θέλει νά μιλάεις σ' ἄλλον, οὔτε ν' ἀγαπάεις ἄλλον. Ἀλλιῶς θυμώνει πολύ. Τώρα πού ἔχομε ἀποκτήσει μεγάλη φιλία, ἔμαθε ὅχι μόνο λέξεις καί ὀνόματα, ἀλλά λέει καί τήν εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Λέει ἐπίσης: «Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε Κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ Σοῦ», «Ὁ Θεός εἶναι καλός», «Ὁ Θεός εἶναι πολύ καλός», ἀλλά καί φάλλει τό «Κύριε ἐλέησον» κ.ἄ.

Τώρα θέλω νά ἐξημερώσω κι ἕναν ἀετό. Τόν ἔχω βρεῖ στή βόρειο Εὐβοία. Ἐκεῖ πού πηγαίνω καί ξεκουράζομαι, λίγο πιό πάνω, βρῆκα ἕνα μέρος, πού τό ὀνόμασα «ἀετοφωλιά». Αὐτό τό ὄνομα δέν τό ἔδωσα τυχαῖα. Εἶναι πολύ δύσκολο νά φθάσεις ἐκεῖ. Κατσάβραχα εἶναι καί κάτω ἀπλώνεται τό Αἰγαῖο. Ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι καλή, ἀπό κεῖ φαίνονται τά Καυσοκαλύβια τοῦ Ἀγίου Ὀρους.

Μιά μέρα εἶδαμε ἐκεῖ ἕναν ἀετό μέ ἀνοιχτά τά φτερά του δυόμισι μέτρα. Θηρίο! Περιεφέρετο πάνω μας μέ ἥσυχον τρόπο, χωρίς νά παίζει καθόλου τά φτερά του. Κατέστρωσα ἕνα σχέδιο: ὅπως ἐξημέρωσα τόν παπαγάλο, νά ἐξημερώσω καί τόν ἀετό. Καί τό πιστεύω ὅτι μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ θά γίνουμε φίλοι μέ τόν ἀετό. Θά τό κάνομε μ' ἕναν ἅγιο τρόπο. Θέλουν καί τά πουλάκια τρόπους τοῦ Θεοῦ, γιά νά προσεύχονται. Τούς ἀρέσει τό διάβασμα. Στόν ἀετό ἀρέσει καί τό κρέας.

Σκέπτομαι, λοιπόν, νά πᾶμε μέ δύο ἀκόμη στό βράχο πρῶι πρῶι. Στήν ἀρχή θά κάνομε νοερά προσευχή. Στή συνέχεια, θά διαβάσουμε δυνατά ὀρισμένους ψαλμούς τοῦ ὄρθρου. Μετά θά φάλομε μερικούς ὕμνους, αἴνους κ.ἄ. Τήν ἴδια ὥρα θά βάλομε καί λίγο θυμίαμα. Πολύ σπουδαῖο ρόλο θά παίζουνε καί οἱ φαλμωδίες ἀλλά καί ἡ μυρωδιά ἀπ' τό λιβάνι. Τό λιβάνι εἶναι ἄρωμα σεμνό, πού ἡμερεύει. Θά πάρω κι ἕνα ξύλο ξερό, μακρύ, ἐνάμισι μέτρο κι ἕνα ἄλλο μικρό καί θά χτυπάω τό τάλαντο, ὅπως τό χτυπᾶνε στά μοναστήρια: τό τά-λα-ντο, τό τά-λα-ντο, τό τά-λα-ντο, τό τά-, τό τά-, τό τά-λα-ντο κ.λπ. Κάθε τόσο θά φωνάζω: «Ἰωάννηη!!... Ἰωάννηη!!...». Αὐτό τό ὄνομα θά τοῦ

δώσω. Ἐν τῷ μεταξύ θά ἔχομε μαζί μας κρέας ψητό. Κομματάκια κομματάκια θά τ' ἀφήσομε στό βράχο καί θ' ἀπομακρυνθοῦμε περίπου διακόσια μέτρα. Ἀπ' αὐτή τήν ἀπόσταση θά τόν ἀντικρίζω καί θά λέω τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καί σέ λίγο ὁπωσδήποτε ὁ ἀετός θά κατεβεῖ καί θά φάει τό κρέας.

Τήν ἄλλη μέρα θά κάνομε τό ἴδιο. Ὁ ἀετός θά περιφέρεται πάνω μας καί, μόλις τελειώσομε τό πρόγραμμα, αὐτός θά κατεβεῖ κάτω καί θά φάει τό κρέας. Μιά, δύο, τρεῖς, πάει! Δικός μας ὁ ἀετός! Ὅποια ὥρα θά χτυπᾶμε τό τάλαντο, θά ἔρχεται νά τρώει τό κρέας. Θά τόν κατεβάξω κάτω, ὅποια ὥρα θέλω. Σιγά σιγά θά ἡμερέψει καί θά μπορέσω νά πάω νά τόν πιάσω. Δηλαδή μπορεῖ νά μέ κάνει κομμάτια. Αὐτός εἶναι θηρίο! Τά πόδια του τεράστια. Ἔτσι καί καθίσει στόν ὦμο σου, θά σοῦ τόν καταφάει, ἔστω κι ἂν δέν ἔχει κακία. Ἀλλά ὑπάρχει τρόπος. Θά πάρω τό μπαστούνι τοῦ Ἀγίου Γερασίμου καί θά τοῦ τό βάλω πάνω στή ράχη του δύο φορές καί θά φωνάξω συγχρόνως: «Ἰωάννηη!!... Ἰωάννηηη!!...». Τοῦ ἔδωσα ὠραῖο ὄνομα. Εἶναι τό σύμβολο τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Τήν ἄλλη μέρα πού θά ξανάρθει, μόλις φάει τό κρέας, θά περάσω τό μπαστούνι στή ράχη του τρεῖς φορές. Τήν ἄλλη μέρα τέσσερις. Τήν ἄλλη πέντε φορές. Τήν ἄλλη μέρα θά προχωρήσω στό λαιμό του. Τήν ἄλλη θ' ἀρχίσω ἀπ' τό κεφάλι μέχρι τήν οὐρά. Καί τήν ἄλλη ἀπ' τό στόμα του καί τό λαιμό του μέχρι καί πιό κάτω. Τό ἴδιο καί τήν ἄλλη καί τήν ἄλλη, ὥσπου νά πιάσομε φιλία. Ὅποτε μετά θ' ἀπλώσω τό χέρι μου στό κεφάλι του, στά φτερά του, στή ράχη του

καί θά κάνω ὅ,τι ἔκανα πρῶτα μέ τό μπαστούνι. Ἀλλά χρειάζεται προσοχή, γιατί εἶναι ἐπικίνδυνο. Ἄν κάτι θελήσει νά πιάσει, θά σέ φάει μέ τά φοβερά του νύχια. Σιδερένια εἶναι τά νύχια του. Μπορεῖ νά σέ καρφώσει, καί μόνο ἂν μυρίζεις ἀπό κρέας. Ἀλλά ὁ ἀετός εἶναι πολύ ἔξυπνος, βασιλιάς, δραστήριος. Ἄμα τό κάνομε αὐτό, θά δοῦμε πραγματικά τήν χάρι καί τήν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ.

Νά σᾶς πῶ καί κάτι ἄλλο.

Ἦλθε κάποια φορά μιά γυναίκα, ἡ κυρα-Λένη, ἐκεῖ στήν ἔρημο πού πηγαίνω, στήν βόρειο Εὐβοία, καί μοῦ ἔφερε τά γίδια της. Μοῦ εἶπε ἐκεῖ πού ἤμουν, στό τσιμέντο:

— Μπορεῖς νά κάνεις μιά προσευχή γιά τά γίδια μου, γιατί δέν πᾶνε καλά;

Σηκώθηκα πάνω. Ἦλθαν μόνα τους, δέν μοῦ τά ἔφερε. Ἀπλώσα τά χέρια μου καί διάβαζα εὐχή. Ἦταν ὅλα κοντά μου, σηκώσανε τά κεφαλάκια τους καί μέ κοιτάζανε. Ἕνας τράγος ζύγωσε κοντύτερα. Ἔσκυψε, μοῦ φίλησε τό χέρι. Ἦθελε νά τόν χαϊδέψω. Τόν χαϊδεψα, εὐχαριστήθηκε. Μέ τριγυρίσανε ὅλα καί κοιτάγανε κατά πάνω. Μέ κοιτάγανε στό πρόσωπο. Τά εὐλογοῦσα. Ἐγώ μιλοῦσα, ἔκανα προσευχή.

Κάποτε εἶχαμε ἕνα σκυλί. Ἄμα μ' ἔβλεπε ἔξω, ἐρχόταν, πάπ!, μοῦ φιλοῦσε τό χέρι, μέ γέμιζε σάλια κι ἔφευγε, γιά νά μήν τό μαλώσω.

Ὁ ἔχων τή θεία σοφία τά βλέπει ὅλα μέ ἀγάπη

Αὐτά ὅλα πού ἀφοροῦν τή φύση πολύ μᾶς βοηθᾶνε στήν πνευματική μας ζωή, ὅταν εἶναι μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἐγώ ὅταν νιώθω τήν ἁρμονία τῆς φύσεως, ὅλο κλαίω. Γιατί νά βαρεθοῦμε τή ζωή; Νά τή ζήσομε μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας. Ὁ ἔχων τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τή θεία σοφία τά βλέπει ὅλα μέ ἀγάπη Θεοῦ κι ὅλα τά προσέχει. Ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ τόν κάνει ὅλα νά τά κατέχει καί μέ ὅλα νά χαίρεται.

Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ τό ποιήμά μου. Εἶναι τοῦ Λάμπρου Πορφύρα. Αὐτό ζῶ ἐγώ τώρα, τό ἔχω συνεχῶς μπροστά μου. Ταιριάζει μέ τή ζωή μου.

«Νά ’ταν τά πεῦκα τῆς πλαγιαῖς, νά μοῦ ’διναν
ἀπ’ τά κλαδιά τους τ’ ἄμετρα μιά στοίβα,
νά ’φτιανα σέ μιάν ἄκρη δίπλα τους
τή φτωχική μου κι ἔρημη καλύβα.

»Νά ’ταν τό καλοκαίρι νά μοῦ δίνανε
τά φύλλα νά πλαγιάσω τά ξερά τους,
μαζί τους νά τό λέω τό τραγούδι τους,
μαζί τους τ’ αὐγινό τό σφύριγμά τους.

»Κι ὕστερα τίποτ’ ἄλλο.
Κι ὅταν θά ’σβηνε ἔτσι ἡ ζωή μου ἀπό χαρά γεμάτη,
λίγα κλαδιά τους πάλι νά μοῦ δίνανε,
νά γίνουν τό στερνό μου τό κρεββάτι...»¹.

Περί ἀσθενείας

*«Αἰσθάνομαι τήν ἀσθένεια
ὡς ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ»*

1. «Πεῦκα»: Λάμπρου Πορφύρα, *Τά ποιήματα*, Ἀθήνα 1993, σ. 248.

Χριστέ μου, ἡ ἀγάπη Σου δέν ἔχει ὅρια

Εὐχαριστῶ τόν Θεό, πού μοῦ ἔδωσε πολλές ἀρρώστιας¹. Πολλές φορές τοῦ λέω: «Χριστέ μου, ἡ ἀγάπη Σου δέν ἔχει ὅρια!». Τό πῶς ζῶ εἶναι ἓνα θαῦμα. Μέσα στίς ἄλλες μου ἀρρώστιας ἔχω καί καρκίνο στήν ὑπόφυση. Δημιουργήθηκε ἐκεῖ ὄγκος πού μεγαλώνει καί πιέζει τό ὀπτικό νεῦρο. Γι' αὐτό τώρα πιά δέν βλέπω. Πονάω φοβερά. Προσεύχομαι, ὅμως, σηκώνοντας τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ μέ ὑπομονή. Εἶδατε τή γλώσσα μου πῶς εἶναι; Ἔχει μεγαλώσει, δέν εἶναι ὅπως ἦταν. Εἶναι κι αὐτό ἀπό τόν

1. Ὁ ὁσῖος Γέροντας ὑπέφερε ἀπό τίς παρακάτω ἀσθένειες: ἔμφραγμα μυοκαρδίου (προσθιοδιαφραγματικό μέ πλαγία ἰσχαιμία), χρονία νεφρική ἀνεπάρκεια, ἔλκος δωδεκαδακτύλου (μέ ἐπανειλημμένες γαστρορραγίες), χειρουργηθέντα κατάρρακτη (μέ ἀποβολή τοῦ φακοῦ καί τύφλωση), ἔρπητα ζωστήρα στό πρόσωπο, σταφυλοκοκκική δερματίτιδα στό χέρι, βουβωνοκήλη (μέ συχνή περίσφιγξη), χρονία βρογχίτιδα, ἀδένωμα τῆς ὑποφύσεως στό κρανίο. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου (+ 2001), *Σύναξη* 41, Ἰανουάριος-Μάρτιος 1992, σ. 93.

καρκίνο πού ἔχω στό κεφάλι. Κι ὅσο πάω, θά γίνομαι χειρότερα. Θά μεγαλώσει κι ἄλλο, θά δυσκολεύομαι νά μιλήσω. Πονάω πολύ, ὑποφέρω, ἀλλά εἶναι πολύ ωραία ἡ ἀρρώστια μου. Τήν αἰσθάνομαι ὡς ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Κατανύγομαι κι εὐχαριστῶ τόν Θεό. Εἶναι γιά τίς ἀμαρτίες μου. Εἶμαι ἀμαρτωλός καί προσπαθεῖ ὁ Θεός νά μέ ἐξαγνίσει.

Ὅταν ἤμουν δεκαέξι χρονῶ, παρακαλοῦσα τόν Θεό νά μοῦ δώσει μιὰ βριαῖ ἀρρώστια, ἕναν καρκίνο, γιά νά πονάω γιά τήν ἀγάπη Του καί νά Τόν δοξάζω μέσα ἀπ' τόν πόνο. Γιά μεγάλο διάστημα ἔκανα αὐτή τήν προσευχή. Ἀλλά ὁ Γέροντάς μου μοῦ εἶπε ὅτι αὐτό εἶναι ἐγωισμός κι ὅτι ἔτσι ἐκβιάζω τόν Θεό. Ὁ Θεός ξέρεي τί θά κάνει. Ἔτσι δέν τή συνέχισα. Δεῖτε, ὅμως, πού ὁ Θεός δέν λησμόνησε τό αἷτημά μου καί μοῦ ἔδωσε αὐτή τήν εὐεργεσία μετά ἀπό τόσα χρόνια!

Τώρα δέν παρακαλῶ τόν Θεό νά μοῦ πάρει αὐτό πού Τοῦ ζήτησα. Χαίρομαι πού τό ἔχω, γιά νά γίνω κι ἐγώ συμμέτοχος στά πάθη Του ἀπ' τήν πολλή μου ἀγάπη. Ἔχω τήν παιδεία τοῦ Θεοῦ. «Ὁν γάρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει»². Ἡ ἀρρώστια μου εἶναι μιὰ ἰδιαίτερη εὐνοια τοῦ Θεοῦ, πού μέ καλεῖ νά μπῶ στό μυστήριό τῆς ἀγάπης Του καί μέ τή δική Του τήν χάρι νά προσπαθῆσω ν' ἀνταποκριθῶ. Ἀλλά ἐγώ δέν εἶμαι ἄξιος. Θά μοῦ πεῖτε: «Ὁλ' αὐτά πού σοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός δέν σέ κάνουν ἄξιο;». Αὐτά μέ κατακρίνουν. Γιατί αὐτά εἶναι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι

2. Ἑβρ. 12, 6.

τίποτα δικό μου. Ὁ Θεός μοῦ ἔδωσε πολλά χαρίσματα, ἀλλά ἐγώ δέν ἀνταποκρίθηκα, φάνηκα ἀνάξιος. Τήν προσπάθεια, ὅμως, οὔτε μιὰ στιγμή δέν τήν ἄφησα. Ἴσως ὁ Θεός μοῦ δώσει τή βοήθειά Του, γιά νά δοθῶ στήν ἀγάπη Του.

Γι' αὐτό δέν προσεύχομαι νά μέ κάνει ὁ Θεός καλῶς. Προσεύχομαι νά μέ κάνει καλῶς. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Θεός τό ξέρει ὅτι πονάω. Προσεύχομαι, ὅμως, γιά τήν ψυχή μου, νά μοῦ συγχωρέσει τά παραπτώματά μου. Φάρμακα δέν παίρνω, οὔτε πῆγα γιά ἐγχείρηση, οὔτε γιά ἐξετάσεις, οὔτε θά δεχθῶ ἐγχείρηση. Θ' ἀφήσω τόν Θεό νά κανονίσει. Τό μόνο πού κάνω εἶναι νά προσπαθῶ νά γίνω καλός. Αὐτό νά εὐχεσθε γιά μένα. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μέ κρατάει. Προσπαθῶ νά δίνωμαι στόν Χριστό, νά πλησιάζω τόν Χριστό, νά ἐνώνομαι μέ τόν Χριστό. Αὐτό ἐπιθυμῶ, δέν τό ἔχω ὅμως κατορθώσει — δέν τό λέω αὐτό ἀπό ταπείνωση. Ἀλλά δέν χάνω τό θάρρος μου. Ἐπιμένω. Προσεύχομαι νά μοῦ συγχωρέσει ὁ Θεός τίς ἀμαρτίες μου. Ἔχω ἀκούσει ἀπό πολλούς νά λένε: «Δέν μπορῶ νά προσευχηθῶ». Ἐγώ δέν τό ἔχω πάθει αὐτό. Μόνο τήν ἡμέρα τῆς παρακοῆς μου στό Ἅγιον Ὅρος τό εἶχα πάθει αὐτό.

Δέν μέ ἀπασχολεῖ πόσο θά ζήσω κι ἂν θά ζήσω. Αὐτό τό ἔχω ἀφήσει στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Συμβαίνει πολλές φορές νά μή θέλει κανεῖς νά θυμᾶται τό θάνατο. Εἶναι γιατί ἐπιθυμεῖ τή ζωή. Αὐτό εἶναι, ἀπό μιὰ ἄποψη, ἐνδειξη τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ὅμως, «ἐάν τε ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν»³. Ὁ θάνατος εἶναι μιὰ

3. Ρωμ. 14, 8.

γέφυρα πού θά μάς πάει στόν Χριστό. Μόλις κλείσομε τά μάτια μας, θά τ' ανοίξομε στήν αἰωνιότητα. Θά παρουσιασθοῦμε μπροστά στόν Χριστό. Στήν ἄλλη ζωή θά ζοῦμε «ἐκτυπώτερον» τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

*Ἔνιωθα μεγάλη χαρά στή σκέψη
ὅτι θά συναντοῦσα τόν Κύριο*

Κάποτε εἶχα φθάσει στό θάνατο⁴. Εἶχα πάθει σοβαρή γαστρορραγία ἀπ' τήν κορτιζόνη πού μοῦ βάλανε στό νοσοκομεῖο, ὅταν ἔκανα ἐγχείρηση στό μάτι, τό ὁποῖο τελικά ἔχασα. Τότε ἔμεινα σ' ἓνα καλυβάκι· δέν εἶχε ἀκόμη χτιστεῖ τό μοναστήρι. Ἀπ' τήν ἐξάντληση δέν καταλάβαινα ἄν εἶναι μέρα ἢ νύκτα. Ἐφθασα στό θάνατο κι ὅμως ἔζησα. Ἀδυνάτισα πολύ. Μοῦ κόπηκε ἡ ὄρεξη. Ἐπὶ τρεῖς μῆνες ζοῦσα μέ τρεῖς κουταλιές γάλα τήν ἡμέρα. Σώθηκε ἀπό μιά κατσίκα!

Ζοῦσα μέ τή σκέψη τῆς ἀναχωρήσεως. Ἔνιωθα μεγάλη χαρά μέ τή σκέψη ὅτι θά συναντοῦσα τόν Κύριο. Εἶχα βαθιά μέσα μου τό αἶσθημα τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Κι ὁ Θεός θέλησε τότε νά μ' ἐνισχύσει καί νά μέ παρηγορήσει μέ κάτι πολύ εὐλογημένο. Κάθε τόσο πού αἰσθανόμουν ὅτι θά βγεῖ ἡ ψυχή μου, ἔβλεπα στόν οὐρανό ἓνα ἄστρο πού ἔχανε λαμπυρισμούς, ἔριχνε γύρω γύρω γλυκύτατες ἀκτίνες. Ἦταν λαμπρό καί πολύ γλυκό. Ἦταν πολύ ὠραῖο! Τό

4. Τό γεγονός συνέβη τό ἔτος 1983.

φῶς του εἶχε πολύ γλυκύτητα. Εἶχε χρῶμα μαρινέ, ἀνοικτό σιέλ, σάν διαμάντι, σάν πολύτιμος λίθος. Ὅσες φορές τό ἔβλεπα, μέ γέμιζε παρηγοριά καί χαρά, γιατί μέσα σ' αὐτό τό ἄστρο ἔνιωθα ὅτι ἦταν ὅλη ἡ Ἐκκλησία, ὁ Τριαδικός Θεός, ἡ Παναγία, οἱ ἄγγελοι, οἱ ἅγιοι. Εἶχα τό συναίσθημα ὅτι ἐκεῖ ἦταν ὅλοι οἱ δικοί μου, οἱ ψυχές ὅλων τῶν ἀγαπητῶν μου, τῶν Γεροντάδων μου. Πίστευα ὅτι, ὅταν θά ἔφευγα ἀπ' αὐτή τή ζωή, ἐκεῖ στό ἄστρο αὐτό θά πηγαινα κι ἐγώ ἀπ' τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὅχι ἀπ' τίς ἀρετές μου. Ἦθελα νά πιστεύω ὅτι ὁ Θεός, πού μ' ἀγαπάει, μοῦ τό ἐμφανίζει, γιά νά μοῦ πεῖ: «Σέ περιμένω!».

Δέν ἤθελα νά σκέπτομαι τήν κόλαση, τά τελώνια. Δέν θυμόμουν τίς ἀμαρτίες μου, ἐνῶ εἶχα πολλές. Τίς ἄφησα. Θυμόμουν μόνο τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί χαιρόμουν. Καί παρακαλοῦσα: «Γιά τήν ἀγάπη Σου, Θεέ μου, νά εἶμαι κι ἐγώ ἐκεῖ. Ἄν, ὅμως, γιά τίς ἀμαρτίες μου πρέπει νά πάω στήν κόλαση, ἡ ἀγάπη Σου ἄς μέ βάλει ὅπου θέλει. Ἀρκεῖ νά εἶμαι μαζί Σου». Τόσα χρόνια ἔζησα στήν ἔρημο μέ ἀγάπες στόν Χριστό. Ἐλεγα στόν ἑαυτό μου: «Ἄν πάεις πάλιν στόν οὐρανό κι ὁ Θεός σοῦ πεῖ: “Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;” Τί θέλεις ἐσύ ἐδῶ;”, θά Τοῦ πῶ: “Ὁ, τι θέλεις, Κύριέ μου, ὅ, τι θέλει ἡ ἀγάπη Σου, ὅπου θέλει ἡ ἀγάπη Σου ἄς μέ βάλει. Παραδίδομαι στήν ἀγάπη Σου. Ἄν θέλεις καί στήν κόλαση νά μέ βάλεις, βάλε με, ἀρκεῖ νά μή χάσω τήν ἀγάπη Σου!”».

Εἶχα συναίσθηση τῆς ἀμαρτωλότητός μου· γι' αὐτό συ-

5. Ματθ. 22, 12.

νέχεια ἔλεγα μέσα μου τήν προσευχή τοῦ Ἀγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου:

«Οἶδα, Σῶτερ, ὅτι ἄλλος ὥς ἐγὼ οὐκ ἔπταισέ Σοι, οὐδὲ ἔπραξε τὰς πράξεις, ὡς ἐγὼ κατειργασάμην. Ἀλλὰ τοῦτο πάλιν οἶδα, ὡς οὐ μέγεθος πταισμάτων οὐχ ἁμαρτημάτων πλήθος ὑπερβαίνει τοῦ Θεοῦ μου τήν πολλήν μακροθυμίαν καὶ φιλανθρωπίαν ἄκραν»⁶.

Αὐτά πού λέει ἡ εὐχή δέν εἶναι λόγια δικά μας. Ἐμεῖς δέν μπορούμε νά σκεφθοῦμε καί νά ἐκφράσουμε τέτοια λόγια. Τά ἔγραψαν ἅγιοι. Ἀλλ' αὐτά πού ἔγραψαν οἱ ἅγιοι, νά τά ἐνστερνίζεται ἡ ψυχὴ μας καί νά τά αἰσθάνεται καί νά τά ζεῖ. Μοῦ ἀρέσει καί ἡ συνέχεια τῆς εὐχῆς.

«Οὐ λανθάνει Σε, Θεέ μου, ποιητά μου, λυτρωτά μου, οὐδὲ σταλαγμὸς δακρύων, οὐδὲ σταλαγμοῦ τι μέρος. Τὸ μὲν ἀκατέργαστόν μου ἔγνωσαν οἱ ὀφθαλμοί Σου, ἐπὶ τὸ βιβλίον δέ Σου καὶ τὰ μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα Σοι τυγχάνει. Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου, ἴδε μου τὸν κόπον ὅσος! Καὶ τὰς ἁμαρτίας πάσας ἄφες μοι, Θεέ τῶν ὅλων...».

Αὐτὴ τὴν προσευχή ἐπαναλάμβανα συνεχῶς μέ λαχτάρα, γιὰ νά φύγω μ' αὐτούς τοὺς λογισμούς. Ὅσο τὴν ἐπαναλάμβανα, τόσο ἀπὸ κεῖ πάνω ἐμφανιζόταν στό ἄπειρο τὸ ἄστρο, ἡ παρηγοριά μου. Ἐρχόταν ὅλες αὐτές τίς ἡμέρες πού πονοῦσα. Κι ὅταν ἐρχόταν, πετοῦσε ἡ ψυχὴ μου κι ἔλεγα μέσα μου: «Ἦλθε τὸ ἄστρο μου!». Αἰσθανόμουν νά μέ τραβάει νά πάω σ' αὐτό φεύγοντας ἀπ' τὴ γῆ. Ἐνιωθα μεγάλη χαρά, ὅταν τὸ ἔβλεπα. Δέν ἤθελα νά σκέπτομαι τίς

6. Ἀκολουθία Θείας Μεταλήψεως, ζ' εὐχή, Συμεών Νέου Θεολόγου.

ἁμαρτίες μου, σὰς εἶπα, γιατί αὐτές θά μ' ἔβγαζαν ἀπ' αὐτὸ τό μυστήριον. Μόνο μιά φορά, μόνο μιά φορά τό αἰσθάνθηκα ἄδειο, δέν λαμπύριζε, δέν ἦταν γεμάτο. Κατάλαβα. Ἦταν ἀπ' τὸν ἀντίθετο. Τό περιφρόνησα, στράφηκα ἄλλου, μίλησα στὴν ἀδελφή μου γιὰ δουλειές. Μετά ἀπὸ λίγο τό εἶδα πάλι νά λαμπυρίζει πολύ. Ἡ χαρά πάλι ἦλθε πιό ζωηρά μέσα μου.

Ὅλο αὐτὸ τὸν καιρὸ εἶχα φρικτούς πόνους σ' ὅλο μου τό σῶμα. Οἱ ἄλλοι ἔβλεπαν νά πεθαίνω. Ἐγὼ εἶχα παραδοθεῖ στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Δέν προσευχόμουν νά μέ ἀπαλλάξει ἀπ' τοὺς πόνους. Ὁ πόθος μου ἦταν νά μ' ἐλεήσει. Εἶχα ἀκουμπήσει σ' Αὐτόν, περίμενα νά ἐνεργήσει ἡ χάρις Του. Δέν φοβόμουν τὸ θάνατο. Στόν Χριστὸ θά πήγαινα. Ὅπως σὰς εἶπα, ἔλεγα συνεχῶς αὐτὴ τὴν προσευχή τοῦ Ἀγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου, ἀλλὰ ὅχι μέ ἰδιοτέλεια, ὅχι γιὰ νά μοῦ δώσει τὴν υἱεία μου. Τὴν αἰσθανόμουν μιά μιά λέξη.

*Τὸ μυστικὸ στὴν ἀσθένεια εἶναι ν' ἀγωνισθεῖς
ν' ἀποκτήσεις τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ*

Πολλὴ ωφέλεια ἔχομε ἀπ' τίς ἀσθενεῖες, ἀρκεῖ νά τίς ὑπομένομε χωρὶς γογγυσμὸ καί νά δοξάζομε τὸν Θεό, ζητώντας τὸ ἔλεός Του. Ὅταν ἀρρωστήσομε, τὸ θέμα δέν εἶναι νά μὴν πάρομε φάρμακα ἢ νά πᾶμε νά προσευχηθοῦμε στόν Ἅγιο Νεκτάριο. Πρέπει νά ξέρομε καί τό ἄλλο μυστικὸ· ν' ἀγωνισθοῦμε ν' ἀποκτήσομε τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Αυτό είναι τό μυστικό. Τά ἄλλα θά μᾶς τά διδάξει ἡ χάρις, δηλαδή τό πῶς θ' ἀφεθοῦμε στόν Χριστό. Ἐμεῖς, δηλαδή, περιφρονοῦμε τήν ἀσθένεια, δέν τή σκεπτόμαστε, σκεπτόμαστε τόν Χριστό ἀπαλά, ἀνεπαίσθητα, ἀνιδιοτελῶς κι ὁ Θεός κάνει τό θαῦμα Του πρός τό συμφέρον τῆς ψυχῆς μας. Ὅπως λέμε στήν Θεία Λειτουργία, «πᾶσαν τήν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»⁷.

Ἀλλά πρέπει νά θέλομε νά περιφρονήσουμε τήν ἀσθένεια. Ἄν δέν θέλομε, εἶναι δύσκολο, δέν μπορούμε νά ποῦμε, «τήν περιφρονῶ». Κι ἔτσι, ἐνῶ νομίζομε ὅτι τήν περιφρονοῦμε κι ὅτι δέν τῆς δίνομε σημασία, ἐμεῖς τῆς δίνομε, τήν ἔχομε στό μυαλό μας συνέχεια καί δέν μπορούμε νά ἔχομε μέσα μας μιά ἡρεμὴ κατάσταση. Καί αὐτό θά σᾶς τό ἀποδείξω. Λέμε: «Πιστεύω ὅτι θά μέ θεραπεύσει ὁ Θεός. Δέν παίρνω φάρμακα. Ἔτσι θά τό κάνω· θά μείνω ὅλη νύκτα ἄγρυπνος καί θά Τόν παρακαλέσω γι' αὐτό τό θέμα. Θά μ' ἀκούσει ὁ Θεός». Προσευχόμαστε ὅλη τή νύκτα, παρακαλοῦμε, δεόμαστε, ζητᾶμε, φωνάζομε, ἐκβιάζομε τόν Θεό κι ὅλους τούς ἁγίους νά μᾶς κάνουνε καλά. Ἐκβιάζομε μέρα καί νύκτα. Τρέχομε ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ. Ἔ, δέν δείχνομε μέ ὅλ' αὐτά ὅτι δέν τήν ἔχομε περιφρονήσει τήν ἀρρώστια; Ὅσο ἐπιμένομε καί ἐκβιάζομε τούς ἁγίους καί τόν Θεό νά γίνομε καλά, τόσο ζοῦμε τήν ἀρρώστια μας. Ὅσο ἐνδιαφερόμαστε νά τή διώξομε, τόσο τή ζοῦμε. Γι' αὐτό δέν γίνεται τίποτα. Κι ἐμεῖς ἔχομε τήν ἐντύπωση ὅτι θά γίνει ὅπωςδήποτε ἓνα θαῦμα· κι ὅμως, στήν πραγ-

7. Μιχαὴ καὶ Μεγάλῃ Συναπτῇ, καταληκτῆριος προτροπή.

ματικότητα δέν τό πιστεύομε κι ἔτσι δέν γινόμαστε καλά.

Προσευχές κάνομε, δέν παίρνομε φάρμακα· ὅμως δέν ἡρεμοῦμε καί τό θαῦμα δέν γίνεται. Μά θά πεῖς: «Δέν πήρα τό φάρμακο, πῶς δέν πιστεύω;». Κι ὅμως, στό βάθος ὑπάρχει μέσα μας ἀμφιβολία καί φόβος καί σκεπτόμαστε: «Ἄραγε θά γίνει αὐτό;». Ἐδῶ ἰσχύει τό Γραφικό: «Ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τούτῳ εἰπῆτε ἄρθῃτι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται»⁸. Ὅταν ἡ πίστις εἶναι πραγματική, εἴτε παίρνεις φάρμακο εἴτε δέν παίρνεις, θά ἐνεργήσει. Καί μέ τούς γιατροὺς καί τά φάρμακα ὁ Θεός ἐνεργεῖ. Λέγει ἡ Σοφία Σειράχ: «Τίμα ἱατρὸν πρὸς τὰς χρεῖας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ· καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος. Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα καὶ ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθεῖ αὐτοῖς. Καὶ ἱατρῷ δὸς τόπον· καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος. Καὶ μὴ ἀποστήτω σου· καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεῖα»⁹.

Ὅλο τό μυστικό εἶναι ἡ πίστις· ἀδιάκριτη, ἀπαλή, ἀπλή καὶ ἀφελής. «Ἐν ἀπλότητι καὶ ἀφελότητι καρδίας»¹⁰. Δέν εἶναι θέμα ἐπιβολῆς. Τήν «ἐπιβολή» μπορεῖ νά τήν ἔχει ἓνας φακίρης —αὐτὴ ἡ λέξη δέν ἀκούγεται καλά. Νά ἔχομε πίστις ὅτι ὁ Θεός μᾶς ὑπεραγαπᾷ καὶ ὅτι θέλει νά γίνομε δικοὶ Του. Γι' αὐτό ἐπιτρέπει τίς ἀσθένειες, μέχρι νά παραδοθοῦμε μ' ἐμπιστοσύνη σ' Αὐτόν.

Νά ἀγαπήσουμε τόν Χριστό καί ὅλα θ' ἀλλάξουν στή ζωὴ μας. Νά μὴν Τόν ἀγαπᾶμε, γιὰ νά πάρομε ἀνταπό-

8. Ματθ. 21, 21.

9. Σοφ. Σειρ. 38, 1· 4· 12.

10. Σοφ. Σολ. 1, 1.

δομα, παραδείγματος χάριν, τήν υγεία. Ἀλλά νά Τόν ἀγαπᾶμε μέ λαχτάρα, ἀπό εὐγνωμοσύνη, χωρίς νά σκεπτόμαστε τίποτα, μόνο τή θεία ἀγάπη. Οὔτε νά προσευχόμαστε μέ σκοπιμότητα καί νά λέμε στόν Θεό: «Κάνε τόν τάδε καλά στήν υγεία του, γιά νά ἔλθει κοντά Σου». Αὐτό δέν εἶναι σωστό, νά υποδεικνύομε τρόπους στόν Θεό. Πῶς νά ποῦμε στόν Θεό: «Κάνε με καλά»; Σ' Αὐτόν πού τά πάντα γνωρίζει τί νά γνωστοποιήσουμε; Ἐμεῖς θά προσευχηθοῦμε, ἀλλά ὁ Θεός μπορεῖ νά μή θέλει νά μᾶς ἀκούσει.

Ἕνας ἄνθρωπος μέ ρώτησε πρίν ἀπό καιρό:

— Πότε θά γίνω καλά;

— Ἄ! τοῦ λέω. Ἄμα λέεις, «πότε θά γίνω καλά»;, ποτέ δέν θά γίνεις καλά. Δέν εἶναι σωστό νά παρακαλεῖς τόν Θεό γιά τέτοια πράγματα. Παρακαλεῖς μέ ἀγωνία τόν Θεό νά σοῦ πάρει τήν ἀσθένεια, ἀλλ' αὕτη τότε σέ ἀγκαλιάζει καί σέ σφίγγει πιό πολύ. Δέν πρέπει νά παρακαλοῦμε γι' αὐτό. Οὔτε προσευχή νά κάνεις γι' αὐτό.

Φοβήθηκε καί εἶπε:

— Νά μήν κάνω προσευχή!;

— Ἀλίμονο! τοῦ λέω. Νά κάνεις καί πολλή προσευχή μάλιστα, ἀλλά γιά νά συγχωρέσει ὁ Θεός τίς ἀμαρτίες σου καί νά σοῦ δώσει τή δύναμη νά Τόν ἀγαπήσεις καί νά Τοῦ δοθεῖς. Διότι ὅσο παρακαλεῖς νά φύγει ἡ ἀσθένεια, τόσο αὐτή κολλάει πάνω σου, σέ ἀγκαλιάζει, σέ σφίγγει καί δέν χωρίζεται ἀπό κοντά σου. Ἄν, βέβαια, σάν ἄνθρωπος αἰσθανθεῖς ἐσωτερική δυσκολία καί ἀδυναμία, τότε ἄς παρακαλέσεις ταπεινά τόν Κύριο νά σοῦ ἀφαιρέσει τήν ἀσθένεια.

*Ν' ἀρηνόμαστε μέ ἐμπιστοσύνη
στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ*

Ὅταν παραδοθοῦμε στόν Χριστό, εἰρηνεύει ὁ πνευματικός μας ὀργανισμός, μέ ἀποτέλεσμα τή φυσιολογική λειτουργία ὅλων τῶν ὀργάνων καί τῶν ἀδένων. Ὅλα ἐπηρεάζονται. Γινόμαστε καλά, παύομε νά ὑποφέρομε. Καί καρκίνο νά ἔχομε, ἂν τ' ἀφήσομε στόν Θεό καί γαληνεύσει ἡ ψυχή μας, μπορεῖ ἡ θεία χάρις μέ τή γαλήνη αὐτή νά ἐνεργήσει νά φύγει καί ὁ καρκίνος καί ὅλα.

Κι ἂν θέλετε νά μάθετε, καί τό ἔλκος στομάχου ἀπό τή νεύρωση δημιουργεῖται. Τό συμπαθητικό σύστημα, ἐνῶ πιέζεται, σφίγγεται καί παθαίνει καί ἔτσι δημιουργεῖται τό ἔλκος. Μιά, δύο, τρεῖς, σφίξιμο, σφίξιμο, σφίξιμο, στενοχώρια, στενοχώρια, στενοχώρια, ἄγχος, ἄγχος, ἄγχος, πῶπ! ἔλκος. Ἐλκος ἢ καρκίνος, ἐξαρτᾶται. Ὅταν στήν ψυχή μας ὑπάρχουν μπερδέματα, ἐπιδροῦν στό σῶμα καί ἡ υγεία δέν πηγαίνει καλά.

Τό τέλειο εἶναι νά μήν προσευχόμαστε γιά τήν υγεία μας. Νά μήν εὐχόμαστε νά γίνομε καλά, ἀλλά νά γίνομε καλοί. Κι ἐγώ γιά τόν ἑαυτό μου αὐτό εὐχομαι, σᾶς λέω. Ἀκούσατε; Ὅχι καλοί, δηλαδή ἐνάρετοι, «νά γίνομε αὐτό, αὐτό, αὐτό...», ἀλλά ν' ἀποκτήσομε θεῖο ζῆλο· ν' ἀφηνόμαστε μέ ἐμπιστοσύνη στήν ἀγάπη Του· νά προσευχόμαστε μάλλον γιά τήν ψυχή μας. Καί τήν ψυχή μας θά τήν ἐννοοῦμε ἐνσωματωμένη μέσα στήν Ἐκκλησία, πού κεφαλή της εἶναι ὁ Χριστός, μαζί μέ ὅλους τούς συνανθρώπους μας καί μέ ὅλους τούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς.

Κι ἐγὼ ἀνοίγω τὰ χέρια καὶ προσεύχομαι γιὰ ὅλους. Μπροστά στό Ἅγιον Ποτήριον, ὅταν κοινωνῶ, ἀνοίγω τὴν φυχή μου νά δεχθεῖ τόν Κύριο καὶ γέρνω τό κεφάλι μου καὶ εὐχομαι γιὰ σᾶς, γιὰ τόν ἄλλο, γιὰ τόν ἄλλο, γιὰ ὅλη τὴν Ἐκκλησία. Αὐτό νά κάνετε κι ἐσεῖς. Καταλάβετε; Νά μὴν προσεύχεσθε γιὰ τὴν υἰεῖα σας. Νά μὴ λέτε: «Κύριε, κάνε με καλά». Ὁχι! Ἀλλά, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», μέ ἀνιδιοτέλεια, μέ ἀγάπη, χωρίς νά περιμένετε τίποτα. «Κύριε, ὅ,τι θέλει ἡ ἀγάπη Σου...»· μόνον ἔτσι θά ἐργασθεῖτε ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, ἀγαπώντας τόν Χριστό καὶ τοὺς ἀδελφούς μας. Ἀγαπήστε τόν Χριστό. Γίνετε ἅγιοι. Ριχθεῖτε μόνο στή φιλία μέ τόν Χριστό, μόνο στήν ἀγάπη Του, μόνο στό θεῖο ἔρωτα.

Μήπως καὶ γιὰ μένα, πού νιώθω αὐτό τό ζῆλο, αὐτὴ τὴ λατρεία, δέν συμβαίνει αὐτό, τό νά μὴν ὑποκύπτω στήν ἀρρώστια οὔτε στὸν καρκίνο, ἂν καὶ αἰσθάνομαι τό σῶμα μου νά εἶναι σάπιο; Δέν πρέπει νά μιλάω, ἀλλά ἡ ἀγάπη μου γιὰ σᾶς καὶ γιὰ ὅλο τόν κόσμο δέν μ' ἀφήνει νά σιωπήσω. Μιλώντας, οἱ πνεύμονές μου μένουν χωρίς ὀξυγόνο καὶ εἶναι μεγάλο κακό, γιατί παθαίνει ἡ καρδιά. Ἐπαθα κάτι πολύ χειρότερο ἀπὸ ἔμφραγμα. Ὅμως ζῶ. Δέν εἶναι αὐτό τοῦ Θεοῦ ἐπέμβαση; Ναί, καὶ ἐγὼ κάνω ὑπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, στήν ἀρρώστια. Ὑπομένω ἀγόγγυστα καί... μέ ἀγανάκτηση γιὰ τόν ἑαυτό μου, διότι «οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου»¹¹. Εἶμαι ἄσχημα, νοσεῖ καὶ τό πνεῦμα μου.

11. Πρβλ. Ἰωβ 14, 4.

Λέω σ' ἓναν ἐρημίτη, πού ἐπικοινωνῶ:

— Προσευχῆσου γιὰ μένα. Ἐγὼ σ' ἀγαπάω! Ἀγάπησέ με κι ἐσύ καὶ λυπήσου με καὶ προσευχήσου γιὰ μένα, ὁ Θεός νά μ' ἐλεήσει.

— Ἐ, ἐσύ, μοῦ λέει, νά προσεύχεσαι.

— Ἐγὼ, τοῦ λέω, ἀρχίζω νά ὑστερῶ τώρα σέ ὅλα αὐτά πού ἔκανα τόσα χρόνια. Πῶς τό λέει ἓνα τροπάριο;

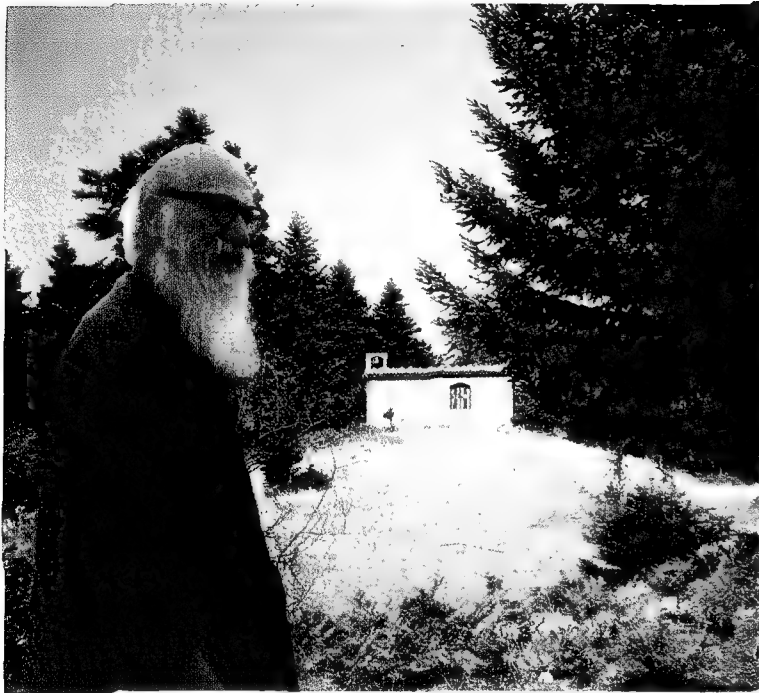
«Ὁ νοῦς τετραυμάτισται, τὸ σῶμα μεμαλάκισται, νοσεῖ τὸ πνεῦμα· ὁ λόγος ἡσθένησεν, ὁ βίος νενέκρωται, τὸ τέλος ἐπὶ θύραις· διό μοι, τάλαινα ψυχὴ, τί ποιήσεις, ὅταν ἔλθῃ ὁ Κριτὴς ἀνερευνῆσαι τὰ σά;»¹².

Γιὰ μένα ἰσχύει αὐτό τό τροπάριο, σ' αὐτό βλέπω τόν ἑαυτό μου. Σκέπτομαι ὅτι, ἂν δέν ἔκανα ἐκεῖνο κι ἐκεῖνο, δέν θά πονοῦσα τώρα, θά ἤμουν πιό κοντά στὸν Χριστό. Τό λέω γιὰ τόν ἑαυτό μου, πού εἶμαι ἀπερίσκεπτος...

Ἄν θέλετε νά ἔχετε υἰεῖα καὶ νά ζήσετε πολλά χρόνια, ἀκοῦστε τί λέγει ὁ σοφὸς Σολομών: «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου καὶ βουλὴ ἀγίων σύνεσις· τὸ δὲ γνῶναι νόμον διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πολὺν ζήσεις χρόνον καὶ προστεθήσεται σοι ἔτη ζωῆς»¹³. Νά τό μυστικό· ν' ἀποκτήσουμε αὐτὴ τὴ σοφία, αὐτὴ τὴ γνώση καὶ τότε ὅλα θά λειτουργοῦν καλά, τὰ πάντα θά τακτοποιοῦνται καὶ θά ζοῦμε μέ χαρὰ καὶ υἰεῖα.

12. Μέγας Κανὼν Ἀγ. Ἀνδρέου Κρήτης, α' τροπάριον θ' ᾠδῆς.

13. Παροιμ. 9, 10-11.

Ὁ Γέρων Πορφύριος στό ἐξωκλήσι τῆς Ἁγίας Τριάδος
στήν Ἀγόριανη στόν Παρνασσό (καλοκαίρι 1972).

Περί τοῦ διορατικοῦ χαρίσματος

*«Μόνον αὐτός πού ἔχει ταπείνωση
λαμβάνει δῶρα ἀπ' τόν Θεό,
τά ἀποδίδει στόν Θεό
καί τά χρησιμοποιεῖ πρός δόξαν Του»*

*Στόν ἄνθρωπο πού ἔχει ὑγιή ψυχή
ἀποκαλύπτονται τά μυστήρια τοῦ Θεοῦ*

Ο ἄνθρωπος πού εἶναι ἄξιος τοῦ Θεοῦ γίνεται ἔμπλεος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔχει τή θεία χάρι. Ὁ Θεός ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ τοῦ δίδει τή χαρά, τήν εἰρήνη, τήν πραότητα, τήν ἀγάπη. Τοῦ δίδει ἄλλα γνωρίσματα, αὐτά πού λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια...»¹. Ὁ Θεός δέν γνωρίζει παρελθόν, παρόν καί μέλλον. «Οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνά καί τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ...»². Ἔτσι καί στόν ἄνθρωπο πού ἔχει ὑγιή ψυχή ἀποκαλύπτονται τά μυστήρια τοῦ Θεοῦ καί γνωρίζονται οἱ βουλές Του, στό βαθμό πού ὁ Θεός τό ἐπιτρέπει.

Χρειάζονται ὅμως προϋποθέσεις, προκειμένου νά ἔλθει καί νά μείνει ἡ θεία χάρις μέσα στόν ἄνθρωπο. Μόνον αὐ-

1. Γαλ. 5, 22-23.

2. Ἑβρ. 4, 13.

τός πού ἔχει ταπεινώση λαμβάνει τά δῶρα αὐτά ἀπ' τόν Θεό, τά ἀποδίδει στόν Θεό καί τά χρησιμοποιεῖ πρός δόξαν Του. Ὁ καλός, ὁ ταπεινός, ὁ εὐσεβής, ὁ ἀγαπῶν τόν Θεό, αὐτός πού ἔχει ἀρετή μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ δέν πλανᾶται. Αἰσθάνεται μέσα του ὅτι εἶναι πραγματικά ἀνάξιος κι ὅτι ὅλα αὐτά τοῦ δίνονται, γιά νά γίνει καλός, καί γι' αὐτό ἀγωνίζεται.

Ἀντίθετα, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δέν πηγαίνει στούς ἐγωιστές, στούς ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν συνείδηση τί τοῦς γίνεται. Ὁ ἄνθρωπος πού ἔχει ἐωσφορικό ἐγωισμό νομίζει ὅτι εἶναι ἔμπλεος θείας χάριτος, ἀλλά βρίσκεται σέ πλάνη· εἶναι ἄνθρωπος τοῦ διαβόλου. Ἡ πλάνη εἶναι μία ψυχολογική κατάσταση, μία ἐσφαλμένη κρίση· στήν οὐσία ἡ πλάνη ἔρχεται ἀπ' τόν ἐγωισμό. Στόν ἄνθρωπο πού βρίσκεται σέ πλάνη δημιουργοῦνται ψευδαισθήσεις, πειρασμικές φαντασίες καί βασανίζεται. Ἡ πλάνη εἶναι πολύ δύσκολο νά διορθωθεῖ. Διορθώνεται μόνο μέ τή θεία χάρι. Μπορεῖ νά προσευχηθεῖ κάποιος ἄλλος καί ὁ Θεός νά ἐλεήσει τόν ἄνθρωπο πού πλανᾶται. Ἄν προσπαθήσει κι αὐτός, ἂν πάει σέ «καθρέπτη», πού εἶναι ὁ καλός πνευματικός, κι ἐξομολογηθεῖ εἰλικρινά, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ θά τόν θεραπεύσει.

*Ἡ Ἀγία Γραφή μᾶς φωτίζει
νά κάνομε τή διάκριση τῶν πνευμάτων*

Σήμερα συμβαίνει πολύ συχνά νά βλέπομε ἀνθρώπους ἁγίους ἀλλά κι ἀνθρώπους πεπλανημένους. Μπορεῖ νά

πάεις σ' ἕναν ἐρημίτη, σ' ἕναν ἀσκητή καί μόλις σέ δεῖ, νά σοῦ πεῖ: «Καλῶς τόν τάδε! Πῶς δέν πρόσεξες κι ἔμπλεξες σ' ἐκείνη τήν ὑπόθεση;». Εἶπε τ' ὄνομά σου χωρίς νά σέ γνωρίζει καί μίλησε γιά μία ὑπόθεση κρυφή. Καί λέεις: «Ἄγιος εἶναι αὐτός! Εἶπε τ' ὄνομά μου, μοῦ εἶπε τά μυστικά μου». Πηγαίνεις, ὅμως, καί σ' ἕνα μάγο —πρέπει νά ξέρете ὅτι ἔχει γεμίσει ὁ κόσμος μέ μάγους, ἀπατεῶνες πού θησαυρίζουν— καί σοῦ λέει κι αὐτός πόθεν ἔρχεσαι καί πού ὑπάγεις. Τότε πελαγώνεις, τά χάνεις. Σκέπτεσαι: «Τί γίνεται ἐδῶ, πού εἶναι ἡ ἀλήθεια; Τήν ἀλήθεια μοῦ εἶπε ὁ ἅγιος, τήν ἀλήθεια κι ὁ μάγος. Εἶπε καί τ' ὄνομά μου... Εἶναι κι αὐτός ἅγιος;». Νά πῶς τά μπερδεύομε.

Ἡ Ἀγία Γραφή μᾶς φωτίζει νά κάνομε τή διάκριση τῶν πνευμάτων, γι' αὐτό πρέπει νά τήν κατέχομε καί νά τή λεπτολογοῦμε. Ἄλλο εἶναι τό μεθύσι τῶν ἀποστόλων διά τῆς θείας χάριτος καί τοῦ Ἀγίου Πνεύματος κι ἄλλο πράγμα γίνεται μέ τοῦς κορυβαντιῶνες³, πού βλέπει κανεῖς καθαρά τό πνεῦμα τοῦ σατανᾶ. Αὐτό πού γίνεται μέ τόν μάγο εἶναι πλάνη, σολοικισμός⁴. Παρουσιάζεται ὁ ἀντίθετος ὡς «ἄγγελος φωτός»⁵. Ἄν δέν ξέρεις τά καμώματά του, δέν θά μπορεῖς νά πεῖς ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀπ' τό θεῖο Πνεῦμα καί ἴσως παρασυρθεῖς καί νομίσεις ὅτι εἶναι καλός ἐνθουσιασμός. Πολλοί τήν παθαίνουν ἔτσι.

3. Κορυβαντιῶνες: αὐτοί πού βρίσκονται σέ κατάσταση μανιώδους καί ἑξαλλου ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ λέξη προέρχεται ἀπό τοῦς λάτρεις τῶν κορυβάντων, δαιμονικῶν θεοτήτων τῆς ἀρχαιότητος.

4. Σολοικισμός: ἀνάρμοστη, ἀνόητη συμπεριφορά.

5. Β' Κορ. 11, 14.

Σ' αὐτές τῆς καταστάσεις δύο πράγματα ὑπάρχουν, τό καλό καί τό κακό. Ὁ καλός ἄγγελος καί ὁ κακός ἄγγελος, ὁ δαίμονας, τό κακό πνεῦμα. Τό ἴδιο καί μέσα μας ὑπάρχει καί τό καλό καί τό κακό, δηλαδή ὁ παλαιός ἄνθρωπος καί ὁ κατὰ Χριστόν ἄνθρωπος. Ὁ παλαιός ἄνθρωπος εἶναι αὐτός πού ὑποκύπτει στόν παλαιό ἑαυτό του. Σ' αὐτόν ἐπιδρᾷ πολύ τό κακό πνεῦμα καί γίνεται κακός. Ὅλον τόν κόσμον τόν βλέπει μέ κακό μάτι, θέλει τό κακό ὅλων καί καταριέται συνέχεια. Εἶναι σάν τήν Φραγκογιαννοῦ τοῦ Παπαδιαμάντη, πού εἶχε περάσει πολλά βάσανα στή ζωή της καί τήν εἶχαν χιλιοτραυματίσει ψυχικά.

Ἔτσι, ἓνας ἄνθρωπος πού δέχεται τήν ἐπίδραση τοῦ κακοῦ πνεύματος, ἓνας μάγος ὅς ποῦμε, συνεχῶς βλασφημáει. Ἴσως προφητεῦει, λέει τά μέλλοντα, ἀλλά ὅλο πρὸς τό κακό. Εἶναι στραμμένος πρὸς τά κάτω, κάνει ἀπό κακία ταπεινά πράγματα τοῦ παλαιοῦ ἑαυτοῦ του. Ἔρχεται σέ δαιμονική κατάσταση, ὅχι σέ μεταρσίωση. Καί ἐκεῖ δέν ὑπάρχει Θεός. Αὐτός, ὅμως, ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι τοῦ Χριστοῦ. Καί πράγματι, ἴσως ν' ἀνήκει φαινομενικά στήν Ἐκκλησία, νά εἶναι βαπτισμένος, νά γνωρίζει τό Εὐαγγέλιο. Ἀλλά εἶναι μπερδεμένος μέ τό κακό κι ἔχει ἀρρωστημένη τή σκέψη του, τή φαντασία του, τήν ψυχή του. Αὐτός ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά πλανήσῃ καί ἄλλους. Λέει: «Εἶδα τόν Χριστό, εἶδα τήν Παναγία. Μοῦ εἶπε ὅτι θά γίνει πόλεμος, ὅτι θά γίνει φονικό ἢ κάτι ἄλλο...». Καί ὅντως αὐτό γίνεται. Γίνεται, διότι τό κακό τό σχεδίασε ὁ διάβολος καί γι' αὐτό τό γνωρίζει. Καταλάβετε; Ἀλλά ὅλ' αὐτά εἶναι μπερδεμένα πράγματα. Ἐνῶ σοῦ λέει ὅτι εἶδε τήν Παναγία

ἢ τήν Ἁγία Τριάδα ἢ τόν Ἅγιο Σεραφεῖμ καί τοῦ εἶπε, «ἔτσι... κι ἔτσι... κι ἔτσι...», μπορεῖ στήν πραγματικότητα νά πρόκειται γιά ἓνα μέντιουμ. Καταλάβετε; Καί πέφτει κάτω, χάνει τίς αἰσθήσεις του κι ἀφρίζε καί κλαίει. Τότε φαίνεται ὅτι αὐτός ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι τοῦ Χριστοῦ. Μπορεῖ νά νομίζει ὅτι ἐμπνέεται ὑπό τοῦ Χριστοῦ, ὑπό τῆς Παναγίας καί τῶν ἁγίων, ἀλλ' αὐτό δέν εἶναι ἀληθινό.

Ἕνας ἄνθρωπος πού ἐμφορεῖται ὑπό τοῦ κακοῦ πνεύματος, ἄν καμιά φορά κάποιος τόν πλησιάσει καί τοῦ πεῖ, «εἶσαι ἀπατεώνας», τοῦ δώσει κανένα ράπισμα καί τοῦ πεῖ μιὰ κακή κουβέντα, θά βλασφημάει καί τά θεῖα ἀκόμη. Βρίσκεται σέ μιὰ δαιμονική κατάσταση, ἡ ὁποία σιγά σιγά θά τόν πάει στό τρελοκομεῖο. Δηλαδή, ὅλες αὐτές οἱ καταστάσεις, οἱ πνευματισμοί καί τά ὅμοια, εἶναι ἀρρωστημένες.

*Ὁ Θεός στούς ἀξίους Του
κάνει μεγάλες ἀποκαλύψεις*

Θά σᾶς διηγηθῶ μερικά παραδείγματα, γιά νά καταλάβετε ὅτι ὁ Θεός στούς ἀξίους Του μέ τρόπο ἀπλό καί φυσικό κάνει μεγάλες ἀποκαλύψεις. Ἀποκαλύπτει γεγονότα τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καί τί θά γίνει στό μέλλον. Τούς ἀποκαλύπτει τό βάθος τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, τούς πόνους καί τίς χαρές τους, τίς ἁμαρτίες καί τά χαρίσματά τους, τίς σωματικές καί ψυχικές ἀσθένειές τους, τό χρόνο καί τόν τρόπο τοῦ θανάτου τους. Ἀκοῦστε με.

Πάνω, ψηλά στο Σινᾶ, εἶναι πολλά ἀσκητήρια. Ἐκεῖ, λοιπόν, κατοικοῦσε κάποτε ἕνας γέροντας μέ τόν ὑποτακτικό του. Ὁ γέροντας ἦταν ἐκατό χρονῶν. Εἶχε πληροφορία ὅτι θ' ἀποθάνει. Πιό κάτω, σέ μία κατωφέρεια, ὑπῆρχε λίγο χῶμα. Λέγει, λοιπόν, στόν ὑποτακτικό του:

— Νά μοῦ σκάψεις τό λάκκο μου, γιατί θ' ἀποθάνω. Σέ λίγο θά σέ φωνάξω.

Ὁ ὑποτακτικός ὑπάκουσε ἀμέσως κι ἔσκαψε τό λάκκο. Ὁ γέροντας ἔκανε προσευχή. Σέ λίγο τόν φωνάζει:

— Ἔλα, Παφνούτιε παιδί μου, πιάσε με ἀπ' τό χέρι νά μέ πάεις στόν τάφο, γιατί, ὅταν πεθάνω, πῶς θά μέ κατεβάσεις μόνος σου ἐκεῖ κάτω; Ἔλα, πιάσε με ἀπ' τό χέρι.

Καί σιγά σιγά μέ τό μπαστούνάκι καί μέ τή βοήθεια τοῦ ὑποτακτικοῦ κατεβήκανε τήν κατηφόρα. Ἐφθάσανε στόν τάφο καί τοῦ λέγει:

— Κράτα με, κράτα με!

Καί μέ τή βοήθειά του μπῆκε στόν τάφο, ἀφοῦ προηγουμένως χαιρετιστήκανε, φιληθήκανε. Μπῆκε μέσ στόν τάφο, ξαπλώθηκε, ἔκλεισε τά μάτια του καί προσευχόμενος παρέδωσε τό πνεῦμα⁶.

Εἶδατε; Φαίνονται ἀπίστευτα. Κι ὅμως, ἔτσι γίνανε!

Πολλοί ἄγιοι ἀξιώθηκαν ἀπ' τόν Θεό νά μεταφέρονται σ' ἄλλους τόπους κατά τήν ἐπιθυμία τους καί νά πηγαίνουν ἐκεῖ «εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος»⁷ καί νά γίνονται ὁρατοί καί ἀπό ἄλλους.

6. Πρβλ. Ἀββᾶς Μιχαήλ: *Γεροντικὸν τοῦ Σινᾶ*, ἐκδ. ὑπὸ Δ. Τσάμη, «Ἱερὰ Μονὴ Σινᾶ», Θεσσαλονίκη 1991², σ. 280.

7. *Β' Κορ.* 12, 2.

Κάποια φορά ὁ ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ, πατήρ Γεώργιος, ἦταν ἄρρωστος. Εἶχε, ὅμως, τὴν ἐπιθυμία νά πάει νά μεταλάβει ἀπ' τόν Πατριάρχη στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐκεῖνη τή στιγμή στοῦ κελλί του στοῦ Σινᾶ πῆγαν οἱ ὑποτακτικοί του καί τόν ρώτησαν ἂν θά μπορέσει νά ἔλθει στήν ἐκκλησία.

— Ὅχι, τούς λέει, δέν θά ἔλθω.

Μόλις ἐφύγανε, ὁ Γέροντας ἔμεινε μόνος σωματικῶς, ἐνῶ πνευματικῶς, μέ τό νοῦ του, πῆγε στόν Ἱερό Ναό τῆς Ἀναστάσεως τῶν Ἱεροσολύμων καί παρακολουθοῦσε ἐκεῖ τήν Λειτουργία. Εἶδε τόν Πατριάρχη νά μπαίνει στοῦ Ἱεροῦ. Ἀλλά καί ὅλοι ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς, οἱ διάκονοι, οἱ ἀρχιερεῖς εἶδαν τόν ἡγούμενο τήν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας καί τήν ὥρα τῆς Θείας Μεταλήψεως τοῦ ἐφόρεσαν ἐπιτραχήλιο. Προσῆλθε στήν Ἀγία Τράπεζα καί ἀπὸ τά χέρια τοῦ Πατριάρχου ἐπῆρε τά ἄχραντα Μυστήρια. Ὅταν τελείωσε ἡ Θεία Μετάληψη, ἐπήγανε ὅλοι οἱ ἱερεῖς στόν ἱερό νιπτήρα καί πλύνανε τά χέρια τους. Ἐπέρασε καί ὁ πατήρ Γεώργιος δίπλα στόν Πατριάρχη, ὁ ὅποιος τοῦ λέει:

— Τό μεσημέρι σέ περιμένω στοῦ τραπέζι.

Ὁ πατήρ Γεώργιος δέν μίλησε, ἀλλά τοῦ ἔκανε μία ὑπόκλιση.

Ἐν τῷ μεταξύ στοῦ Σινᾶ, μετὰ τήν ἐκεῖ Θεία Λειτουργία, μπῆκαν στοῦ κελλί του ὁ διάκος κι ὁ παπᾶς μ' ἕνα μοναχό, πού κρατοῦσε τή λαμπάδα καί τό θυμιατό, καί τόν μεταλάβανε.

Στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα νά φᾶνε, ὁ Πατριάρχης περίμενε τόν πατέρα Γεώργιο. Πέρασε ἡ ὥρα, δέν

μπόρεσαν νά περιμένουν ἄλλο καί βάλανε νά φᾶνε. Ὁ Πατριάρχης στενοχωρέθηκε πολύ κι ἔστειλε στό Σινᾶ τρεῖς ἀδελφούς ἀπ' τά Ἱεροσόλυμα, γιά νά δοῦνε γιατί τόν παράκουσε κι ἔφυγε, ἐνῶ ἦταν τόσο γνωστός γιά τήν ὑπακοή του. Ἐφθασαν, λοιπόν, οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Πατριάρχου καί μόλις μπήκανε μέσα στό μοναστήρι, λένε:

— Εἶχε ἔλθει ὁ Γέροντάς σας κάτω στά Ἱεροσόλυμα καί μετέλαβε στό ναό τῆς Ἀναστάσεως. Τόν εἶδαμε ὅλοι ἐκεῖ κι ὁ Πατριάρχης τοῦ εἶπε νά καθίσει στήν τράπεζα. Ἐκεῖνος ὅμως ἔφυγε. Αὐτό στενοχώρησε πολύ τόν Πατριάρχη· τόν παρεξήγησε καί μᾶς ἀνέθεσε νά τόν μαλώσουμε γι' αὐτή του τήν παρακοή.

Οἱ ἀδελφοί τῆς μονῆς τά χάσανε.

— Τί λέτε; τούς λένε. Ὁ Γέροντάς μας ἔχει νά βγεῖ ἀπ' τό μοναστήρι πενήντα χρόνια! Λάθος κάνετε.

— Ὅχι, τούς λένε, τόν εἶδαμε ὅλοι.

— Γιά νά σᾶς ἀποδείξομε τήν ἀλήθεια, ἐλάτε, λοιπόν, νά σᾶς πᾶμε στόν Γέροντα.

Τούς ἐπήγανε καί, μόλις τόν ἀντίκρισαν, τοῦ χάνανε τά παράπονα τοῦ Πατριάρχου. Ἐκεῖνος δέν μίλησε, σέ λίγο, ὅμως, τούς εἶπε:

— Νά πεῖτε στόν Μακαριώτατο νά μέ συγχωρέσει κι ἀκόμη νά τοῦ δώσετε ἕνα χαρμόσυνο μήνυμα: ὁ Θεός μου ἀπεκάλυψε πώς σέ ἕξι μῆνες θά σμίξομε· γι' αὐτό νά ἐτοιμασθεῖ.

Βλέπετε, ὁ ἡγούμενος τοῦ Σινᾶ πῆγε στά Ἱεροσόλυμα, χωρίς ὁ ἴδιος νά ξέρει ἂν ἦταν ἐν σώματι εἴτε ἐκτός τοῦ σώματος, ἀλλά πάντως τόν εἶδανε πού πῆγε⁸.

Πολλοί ἅγιοί μας, ἐπίσης, συνεννοοῦντο ἀπό μακριά καί συμπροσηύχοντο. Ὅλα γίνονται μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ δέν ὑπάρχουν ἀποστάσεις. Νά μέ συγχωρέσει ὁ Θεός πού θά τό πῶ, ἀλλά παλιά μ' ἕναν ἱερομόναχο ἀπ' τό Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους στήν Εὐβοία, τόν πατέρα Παῦλο, συνεννοοῦμεθα πολλές φορές ἀπό μακριά. Θά σᾶς πῶ ἕνα χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Ὅταν εἶχα πάει ἐκεῖ, μετά τό Ἅγιον Ὄρος, εἶχα ἕνα σοβαρό πρόβλημα. Λόγω τῆς ὑγείας μου — εἶχα γυρίσει, ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ, ἀπ' τό Ἅγιον Ὄρος πολύ ἄρρωστος — ἔπρεπε νά τρώω κανένα αὐγό, λίγο γάλα. Δέν ἔπρεπε νά φάω τότε φασόλια, φακές κ.λπ. Ἐκεῖ κυρίως ἐτρώγανε φασόλια, κουκιά, ρεβίθια. Ἐμένα ἡ ὑγεία μου δέν μοῦ ἐπέτρεπε νά μένω μέ ἄλλους ἀδελφούς καί νά τούς σκανδαλίζω. Ἔτσι τό αἰσθανόμουν ἐγώ. Ντρεπόμουν, ὅμως, νά τό πῶ καί σκεπτόμουν νά φύγω ἀπ' τό μοναστήρι. Μιά μέρα ἐκάθισα κάτω ἀπό ἕνα μεγάλο δέντρο, πού τό ὀνομάζουνε ἀλεό. Μέ εἶχαν συνεπάρει αὐτές οἱ σκέψεις τῆς φυγῆς, ὅποτε ξεπροβάλλει μπροστά μου ὁ πατήρ Παῦλος, κρατώντας ἕνα μεγάλο βιβλίο. Ἦταν ἡ Ἁγία Γραφή, Παλαιά καί Καινή Διαθήκη. Εἶχε πάει βαθιά στά δέντρα, στό δάσος, καί διάβαζε. Ξαφνικά σηκώνεται, ἔρχεται σ' ἐμένα, πλησιάζει καί μοῦ λέγει:

— Τί κάνεις, πάτερ Πορφύριε; Ξέρεις τί σκέφθηκα; Γνωρίζω τό πρόβλημά σου, ὅτι εἶσαι ἄρρωστος καί ὑποφέ-

8. Πρβλ. Γεώργιος, Ἡγούμενος Σινᾶ: Ἰωάννου Μόσχου, Λειμών, 127, PG 87, 2988C-2989C.

ρεις απ' τό στομάχι σου, γιατί δέν χωνεύει τά φαγητά πού τρώμε στό μοναστήρι. Λοιπόν, σκέφθηκα νά σοῦ δίνουμε καί γάλα κι αὐγά. Δικαιολογεῖσαι, ἐφόσον εἶσαι ἄρρωστος, νά κάνεις κάποια δίαιτα.

Τόν ρωτάω:

— Πῶς τό σκέφθηκες αὐτό;

— Νά, λέει, τώρα πού ἐρχόμουν πρὸς τά δῶ...

Βλέπετε, ὅλα τά κάνει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Πολλές φορές παλιότερα, ἀλλά καί τώρα, «πετάω» στό Ἅγιον Ὅρος πάνω απ' τόν Ἄθωνα καί προσεύχομαι μαζί μέ τούς ἀγιορεῖτες πατέρες. Αἰσθάνομαι πολύ τήν χάρι τῶν ἀσκητῶν καί τά θυμιάματα πού εὐωδιάζουν, καθώς ἀνεβαίνουν στόν οὐρανό. Σύννεφα γύρω απ' τόν Ἄθωνα τά μοσχολίζανα! Αὐτά τά μέρη ἄλλοτε τά βάδιζαν ἅγιοι μέ μεγάλη ἀφοσίωση καί προσευχή στόν Θεό. Καί οἱ πέτρες, καί αὐτές ἔχουν ἐμποτισθεῖ μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, πού προσείλκυαν οἱ ἅγιοι στόν ἑαυτό τους. Αὐτά τά πρόσωπα ἐκεῖ ἦταν ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ σταλμένοι ἐδῶ στή γῆ. Ἔζησαν ζωή ἀγγελική. Ἔζησαν μέ ἔρωτα πρὸς τόν Θεό, μέ ἀγάπη, μέ ἀφοσίωση.

Καθώς ξυπνάω τή νύκτα ἐδῶ στό μοναστήρι, «βλέπω» τό Ἅγιον Ὅρος νά ἔχει πλημμυρίσει απ' τήν χάρι ἐξαιτίας τῶν ἐωθινῶν προσευχῶν τῶν πατέρων. Μόλις χτυπάει τό τάλαντο, τρέχουν ν' ἀκούσουν «Ἐξεγερθέντες τοῦ ὕπνου»⁹ κι ἀρχίζουν μέ λαχτάρα, μέ ἀγάπη, μέ χαρά τίς προσευχές. Τί νά σᾶς πῶ! Ἀνοίγει ὁ Παράδεισος. Ἔτσι τά

9. Τριαδικόν τροπάριον προοιμιακῆς προσευχῆς.

αἰσθάνομαι μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ καί τά λέω. Ἀφήστε νά τά λέω. Θέλω νά τά λέω. Ἀπ' τήν ἀγάπη μου γιά σᾶς τό κάνω!

Ἐνα ἄλλο μυστικό τώρα θά σᾶς πῶ. Τίς νύκτες ἐπικοινωνῶ τηλεφωνικῶς μ' ἕναν ἀγιορεῖτη ἀσκητή. Αὐτός μελετάει πολύ τούς Πατέρες καί μοῦ ἐξηγεῖ πολλά πράγματα. Συζητοῦμε πνευματικά ζητήματα. Τρέλα, τί νά σᾶς πῶ!... Αὐτό ἔγινε καί σήμερα πρωί πρωί, δηλαδή νύκτα στίς τρεῖς. Οἱ καμπάνες χτυποῦσαν ἐκεῖνη τήν ὥρα πού συνομιλοῦσαμε. Ἐπὶ μισή ὥρα κουβεντιάζαμε πάρα πολύ ὥραϊα πράγματα. Εἰλικρινά, μεγάλη χαρά αἰσθάνθηκα, μεγαλύτερη απ' ὅ,τι μπορῶ νά σᾶς ἐκφράσω. Δόξα Σοι ὁ Θεός! Ἐνῶ λέγαμε αὐτά τά πνευματικά, μοῦ λέει:

— Χτυπάει ἡ καμπάνα γιά τήν ἐκκλησία καί τρέχω νά προλάβω.

Τοῦ λέω:

— Γέροντα, μή μ' ἀφήνεις!

— Μετά χαρᾶς, μοῦ λέει. Ἐλα νά πᾶμε στήν ἐκκλησία, νά εἴμαστε μαζί, νά βλέπομε τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, τήν Θεία Λειτουργία, τήν χάρι τοῦ Χριστοῦ. Ἐλα, δέν ὑπάρχει ἀπόσταση ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Καμία ἀπόσταση!

Καί «πῆγα» μαζί του στήν ἐκκλησία. Ὅλες τίς ὥρες μαζί του προσευχόμουν. Ἐβλεπα ὅλες τίς ἱερές καί ἅγιες εἰκόνες, τίς λαμπάδες, τά κεράκια, τά καντηλάκια νά τσιτσιρίζουν. Ἐβλεπα τούς ἱερεῖς νά λειτουργοῦν μεταρσιωμένοι. Ἦταν γεμάτη ἡ ἐκκλησία ἀπό ἀσκητές κι ὅλοι εἶχαν μεγάλη χαρά μέσα τους καί φάλλαγε: «Δεῦτε ἴδωμεν πι-

στοι ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός... ἡ Γέννησίς σου... ἡ Παρθένος σήμερον... Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε...». Στό «Μετὰ φόβου Θεοῦ» πῆγε νά μεταλάβει. Δίπλα του κι ἐγώ, μέ τήν χάρι τοῦ Κυρίου μας, συγκινημένος. Συγχωρᾶτε με, πού τά λέγω. Ἔβλεπα ὅλους τοὺς ἀδελφούς νά δέονται. Αἰσθάνθηκα μεγάλη ἀγαλλίαση. Ὅ,τι ἔβλεπαν ἐκεῖνοι, ἔβλεπα κι ἐγώ. Μά ἦταν πνευματική πανδαισία αὐτή ἡ Λειτουργία μέ τοὺς ἁγίους ἀσκητές, τίς χαρούμενες ψυχούλες πού τά αἰσθανόντουσαν ὅλα, πού ἐζούσανε τήν ἐορτή τῶν Χριστουγέννων! Τήν ἐζούσανε! Πῶς θά ἤθελα νά ἦσασταν κι ἐσεῖς, ν' ἀκούγατε τά λόγια πού λέγανε!

Ἡ χαρά μου γίνεται πολύ μεγάλη, ὅταν ὁ ἄλλος μοῦ βεβαιώνει ὅτι αὐτό πού «βλέπω» εἶναι πράγματι ἔτσι, γιατί καταλαβαίνω πῶς αὐτή ἡ γνώση δέν προέρχεται παρά μόνον ἐκ Θεοῦ. Νά σᾶς πῶ τί ἐννοῶ. Σᾶς ζητάω πολλές φορές νά μοῦ διαβάσετε μία παράγραφο, παραδείγματος χάριν, ἀπό κάποιον Πατέρα, καί σᾶς λέγω: «Κοιτάξτε στή σελίδα δέκα, στήν παράγραφο δύο, στό μέσον τῆς σελίδας καί θά τό βρεῖτε αὐτό πού σᾶς εἶπα». Ἀνοίγετε, πράγματι, στή συγκεκριμένη σελίδα, τό βρίσκετε, μοῦ τό διαβάσετε. Εἶναι γραμμένο ἀκριβῶς ὅπως σᾶς τό ἔχω πεῖ. Παραξενεύεσθε ἐσεῖς, γιατί μοῦ ἔρχεται μεγάλη χαρά καί λέω, «Ἄ, δέν τό ἤξερα, πρώτη φορά τ' ἀκούω!», ἐνῶ σᾶς τό ἔχω πεῖ πιό πρίν ἀπ' ἔξω. Κι ὅμως, ἀλήθεια σᾶς λέγω, δέν λέγω ψέματα. Ὄντως δέν τό ἤξερα, διότι ποτέ δέν τό εἶχα διαβάσει πιό πρίν. Τή στιγμή πού σᾶς εἶπα τήν παράγραφο, ἐκείνη τή στιγμή μοῦ τό ἐφάνέρωσε μέσα μου ἡ θεία χάρις, τό Ἅγιον Πνεῦμα. Ἐγώ, ὅμως, τ' ἄκουσα γιά

πρώτη φορά τήν ὥρα πού τό διαβάσατε, γιατί ποτέ δέν τό εἶχα διαβάσει καί μοῦ ἔκανε ἐντύπωση καί χάρηκα, πού ἐπιβεβαιώσατε αὐτό πού μοῦ ἐφάνέρωσε ἡ θεία χάρις. Νά σᾶς πῶ κι ἓνα ἄλλο παράδειγμα.

Κάποια μέρα, ὁ ἡγούμενος τῆς Μεγίστης Λαύρας ὁμίλησε στήν Ἀρχαιολογική Ἑταιρεία στίς ἐφτά τό ἀπόγευμα. «Πῆγα» μέ τήν προσευχή καί τόν «εἶδα». Παρακολούθησα σχεδόν μισή ὥρα. Ἡ αἴθουσα ἦταν γεμάτη κόσμος, πού ἦταν πολύ ἀφοσιωμένος καί συγκινημένος. Καί τί βλέπω! Τόν ἡγούμενο, πού ὁ ἰδρώτας εἶχε βγεῖ ἔξω ἀπ' τά ράσα του. Ποτάμι τόν ἰδρώτα ἔχυνε αὐτός ὁ ἄνθρωπος τή στιγμή αὐτή πού ὁμιλοῦσε! Πράγματι, ὅταν σᾶς πῆρα στό τηλέφωνο νά μοῦ πεῖτε πῶς πῆγε ἡ ὁμιλία, μοῦ εἶπατε:

— Πολύ ὠραῖα πράγματα, συγκινήθηκε ὅλος ὁ κόσμος. Τί νά σᾶς ποῦμε, ὅμως, ποτάμι πήγαινε ὁ ἰδρώτας!

Μυστήριο! Ὁ πανταχοῦ παρών καί τά πάντα πληρῶν...

Μιά ἄλλη φορά πηγαίναμε ἐκδρομή πρός τή βόρειο Εὐβοία τέσσερις-πέντε ἄνθρωποι. Τ' αὐτοκίνητο κυλοῦσε μέσ στήν πανέμορφη φύση. Φυτά, δέντρα, ἄνθη ἀπό ἀριστερά· δεξιά ἡ ἀπέραντη θάλασσα. Ὅλα ὠραῖα, καθαρά, ὀλοφώτεινα. Κανείς δέν μιλοῦσε. Ξαφνικά ρώτησα τοὺς συνοδούς μου:

— Τί βλέπετε ἔξω; Ὅ,τι βλέπετε, τό «βλέπω» κι ἐγώ, ὁ τυφλός, αὐτή τή στιγμή μέσω τῶν δικῶν σας ματιῶν.

Ἀρχισα νά τραγουδάω:

«Τά μάτια σου εἶναι μάτια μου,
τά φρύδια σου δικά μου,

τά δύο σου χέρια εἶν' κλειδιά,
π' ἀνοίγουν τήν καρδιά μου».

Αὐτό τό τραγούδι εἶναι κοσμικό, ἀλλά τό παίρνομε μεταφορικά. Καταλάβετε; Ὑπάρχουν κι ἄλλα μάτια, τά μάτια τῆς ψυχῆς. Μέ τά μάτια τά σαρκικά μπορεῖ νά βλέπεις περιορισμένα, ἐνῶ μ' ἐκεῖνα τῆς ψυχῆς μπορεῖ νά βλέπεις καί πίσω ἀπ' τό φεγγάρι. Ἐσεῖς βλέπετε μέ τά μάτια τοῦ σώματος. Τά ἴδια πράγματα βλέπω κι ἐγώ μέ τήν χάρι ἀκόμη πιό καλά, πιό καθαρά. Μέ τά μάτια τά σαρκικά βλέπεις τά πράγματα ἐξωτερικά. Μέ τά μάτια τῆς ψυχῆς βλέπεις πιό βαθιά. Ἐσεῖς βλέπετε ἐξωτερικά, ἐγώ βλέπω καί πῶς εἶναι ἐσωτερικά. Βλέπω καί διαβάζω τήν ψυχή τοῦ ἄλλου.

*Ὅσοι ἀγάπησαν καί προσκολλήθηκαν
στόν Γέροντά τους πῆραν τό χάρισμα πού εἶχε*

Ὁ Θεός μου ἔδωσε αὐτή τήν χάρι ἀπ' τήν ὑπακοή μου στούς Γέροντές μου. Ὅσοι ἀγάπησαν καί προσκολλήθηκαν στόν Γέροντά τους πῆραν τό χάρισμα πού εἶχε ὁ ἴδιος. Ὁ Ἅγιος Πρόχορος ἀπό τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο, ὁ Ἅγιος Πρόκλος ἀπό τόν Ἅγιο Χρυσόστομο, ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος ἀπό τόν Γέροντά του. Καί στήν Παλαιά Διαθήκη βλέπομε ὅτι ὁ Προφήτης Ἡλίας ἔδωσε τό χάρισμα τῆς προφητείας στόν μαθητή του, Προφήτη Ἐλισσαῖο.

«Καί ἔλαβεν Ἡλίου τήν μελωτήν αὐτοῦ καί εἴλησε καί ἐπάταξε τὸ ὕδωρ καί διηρέθη τὸ ὕδωρ ἔνθα καί ἔνθα

καί διέβησαν ἀμφότεροι ἐν ἐρήμῳ. Καί ἐγένετο ἐν τῷ διαβῆναι αὐτοὺς καί Ἡλίου εἶπε πρὸς Ἐλισαίε· αἴτησαι τί ποιήσω σοι, πρὶν ἢ ἀναληφθῆναι με ἀπὸ σοῦ· καί εἶπεν Ἐλισαίε· γεννηθήτω δὴ διπλᾶ ἐν πνεύματί σου ἐπ' ἐμέ· καί εἶπεν Ἡλίου· ἐσκήρυνας τοῦ αἰτήσασθαι· ἐὰν ἴδῃς με ἀναλαμβάνομενον ἀπὸ σοῦ, καί ἔσται σοι οὕτως· καί ἐὰν μὴ, οὐ μὴ γένηται. Καί ἐγένετο αὐτῶν πορευομένων, ἐπορεύοντο καί ἐλάλουν· καί ἰδοὺ ἄρμα πυρὸς καί ἵπποι πυρὸς καί διέστειλαν ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων καί ἀνελήφθη Ἡλίου ἐν συσσεισμῷ, ὥς εἰς τὸν οὐρανόν· καί Ἐλισαίε ἐώρα καί ἐβόα· πάτερ, πάτερ, ἄρμα Ἰσραὴλ καί ἱππεὺς αὐτοῦ· καί οὐκ εἶδεν αὐτὸν ἔτι καί ἐπελάβετο τῶν ἱματίων αὐτοῦ καί διέβρῃξεν αὐτὰ εἰς δύο ῥήγματα· καί ὕψωσε τὴν μελωτήν Ἡλίου, ἣ ἔπεσεν ἐπάνωθεν Ἐλισαίε καί ἐπέστρεψεν Ἐλισαίε καί ἔστη ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ Ἰορδάνου καί ἔλαβεν τὴν μελωτήν Ἡλίου, ἣ ἔπεσεν ἐπάνωθεν αὐτοῦ, καί ἐπάταξε τὸ ὕδωρ καί οὐ διέστη· καί εἶπε· ποῦ ὁ Θεὸς Ἡλίου ἀφφῶ; Καί ἐπάταξε τὰ ὕδατα καί διεβράγησαν ἔνθα καί ἔνθα καί διέβη Ἐλισαίε. Καί εἶδον αὐτὸν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν Ἱεριχῷ ἐξ ἐναντίας καί εἶπον· ἐπαναπέπαυται τὸ πνεῦμα Ἡλίου ἐπὶ Ἐλισαίε· καί ἦλθον εἰς συναντήν αὐτοῦ καί προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν»¹⁰.

10. «Τότε ὁ Ἡλίας πῆρε τό μανδύα του, τὸν δίπλωσε καί χτύπησε μ' αὐτόν τὰ νερά· αὐτὰ ἀνοιξαν στά δύο καί πέρασαν ἀνάμεσα οἱ δύο ἄνδρες πατώντας σέ ξηρά. Ὅταν πέρασαν, εἶπε ὁ Ἡλίας στόν Ἐλισσαῖο: «Ζήτησέ μου τί θέλεις νά κάνω γιὰ σένα, πρὶν μέ πάρεῖ ὁ Κύριος ἀπὸ κοντά σου». Ὁ Ἐλισσαῖος ἀπάντησε: « Ἄς ἔλθει σέ μένα διπλάσιο τό προφητικὸ σου πνεῦ-

Ὁ Προφήτης Ἡλίας χτύπησε μέ τή μηλωτή του τά νερά τοῦ Ἰορδάνου καί χωρίσθηκαν καί παραμέρισαν ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ. Ἔτσι ἐβάδισαν κι οἱ δύο μέσα ἀπ' τό στεγνό πέ-
 ρασμα πού σχηματίσθηκε καί πέρασαν στήν ἄλλη ὄχθη. Καί
 μετά εἶδατε τί ἐζήτησε ὁ Ἐλισσαῖος ἀπ' τόν Προφήτη Ἡ-
 λία; Ζήτησε διπλή τήν χάρι καί τήνε πήρε μέ τήν εὐχή του.
 Ἀφοῦ ἀνελήφθη ὁ Προφήτης Ἡλίας στούς οὐρανοῦς, ὁ
 Ἐλισσαῖος ὕψωσε τή μηλωτή, πού τοῦ εἶχε ρίξει πάνω του
 ὁ Γέροντάς του, καί χτύπησε μ' αὐτή τά νερά τοῦ ποταμοῦ.
 Αὐτά, ὅμως, δέν χωρίσθηκαν καί δέν παραμέρισαν, διότι
 δέν εἶχε πάρει τήν εὐλογία τοῦ Προφήτου Ἡλίας. Τότε ὁ
 Ἐλισσαῖος εἶπε: «Ποῦ ὁ Θεός Ἡλιοῦ ἀφφώ;». Ποῦ εἶναι
 ὁ Θεός τοῦ Ἡλίας, τοῦ Γέροντά μου, τώρα; Τί λέγει ἡ Πα-
 λαιά Διαθήκη στή συνέχεια, στό στίχο δεκατέσσερα; «Καί

μα». Τότε ἐκεῖνος εἶπε: «Δύσκολο πράγμα ἐζήτησες. Ὡστόσο, ἂν μέ δεῖς τή
 στιγμή πού θά φεύγω ἀπό κοντά σου, τότε θά γίνει αὐτό πού ἐζήτησες· ἂν
 ὅμως δέν μέ δεῖς, δέν θά γίνει». Καθώς προχωροῦσαν συζητώντας, φάνηκε
 ἕνα ἄρμα ἀπό φωτιά κι ἄλογα πύρινα τούς χώρισαν τόν ἕναν ἀπό τόν ἄλλον.
 Κι ἀνέβηκε ὁ Ἡλίας μέσα σέ ἀνεμοστρόβιλο στόν οὐρανό. Βλέποντάς το
 αὐτό ὁ Ἐλισσαῖος φώναξε: «Πατέρα μου, πατέρα μου! Ἐσύ εἶσαι τό ἄρμα
 καί ὁ ἄρματηλάτης τοῦ Ἰσραήλ!». Ὅταν πιά ἔχασε ἀπό τά μάτια του τόν
 Ἡλία, ἔσχισε τά ρούχα του στά δύο. Ἐπειτα μάζεψε τό μανδύα, πού εἶχε
 ἀφήσει ὁ Ἡλίας νά πέσει ἀπό πάνω του, γύρισε πίσω καί στάθηκε στήν ὀ-
 χθη τοῦ Ἰορδάνη. Πήρε τό μανδύα τοῦ Ἡλίας, πού εἶχε πέσει ἀπό πάνω
 του, χτύπησε μ' αὐτόν τά νερά κι αὐτά δέν χώρισαν. Καί εἶπε: «Ποῦ εἶναι
 ὁ Κύριος, ὁ Θεός τοῦ Ἡλίας;». Καί χτύπησε τά νερά καί τότε αὐτά ἄνοιξαν
 στά δύο καί πέρασε ὁ Ἐλισσαῖος. Ὅταν τόν εἶδαν ἀπό μακριά οἱ υἱοί τῶν
 προφητῶν τῆς Ἱεριχώ, εἶπαν: «Τό πνεῦμα τοῦ Ἡλίας ἔμεινε στόν Ἐλισ-
 σαῖο». Ἦλθαν, λοιπόν, νά τόν συναντήσουν καί τόν προσκύνησαν ὥς τό ἔ-
 δαφος». Βλ. Δ' Βασ. 2, 8-15.

ἐπάταξε τὰ ὕδατα καί διεβράγησαν ἔνθα καί ἔνθα καί διέ-
 βη Ἐλισαίε». Αὐτή τή φορά διεβράγησαν τά ὕδατα, διότι ὁ
 Ἐλισσαῖος κατάλαβε τό λάθος του καί ζήτησε τήν εὐλογία
 τοῦ Προφήτου Ἡλίας.

Τίποτα δέν γίνεται χωρίς τήν εὐλογία τοῦ Γέροντά.
 Τίποτα δέν κατορθώνεται χωρίς τήν χάρι. Αὐτά θά τά ἐν-
 νοήσετε πραγματικά, ὅταν ἔλθει ἡ χάρις. Ὅταν ἔλθει τό
 Πνεῦμα τό Ἅγιον, θά σᾶς διδάξει καί θά σᾶς ὑπομνήσει τά
 πάντα. Ὅπως τό λέγει ὁ Ἰωάννης, ὁ ἀγαπημένος μαθη-
 τῆς τοῦ Κυρίου: «Ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγι-
 ον, ὃ πέμφει ὁ Πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, Ἐκεῖνος ὑμᾶς
 διδάξει πάντα καί ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν»¹¹.

*Τό χάρισμα μοῦ τό ἔδωσε ὁ Θεός,
 γιά νά γίνω καλός*

Σᾶς τό ἔχω πεῖ πολλές φορές, τό χάρισμα οὔτε τό πε-
 ρίμενα, οὔτε τό ἤθελα, οὔτε τό ἐζήτησα. Οἱ Γέροντές μου
 δέν μοῦ λέγανε τίποτα. Αὐτή τήν παράδοση εἶχαν. Δέν μέ
 διδάσκανε μέ λόγια, μόνο μέ τή στάση τους. Ὅλα τά μά-
 θαινα ἀπ' τοὺς βίους τῶν ἀγίων καί τά πατερικά. Οἱ Πατέ-
 ρες δέν ἔκαναν ἐκβιασμούς, δέν ζητοῦσαν σημεῖα, δέν ζη-
 τοῦσαν χαρίσματα. Κι ἐγώ δέν ἐπεδίωξα ποτέ χαρίσματα,
 μόνο τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ· τίποτ' ἄλλο. Τό χάρισμα
 μοῦ τό ἔδωσε ὁ Θεός, γιά νά γίνω καλός.

11. Ἰωάν. 14, 26.

“Όταν «βλέπω» κάτι μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, τό χαίρομαι πολύ κατά βάθος· μέ τήν ἐν Κυρίῳ χαρά. Ἐκεῖ πού μέ επισκέπτεται ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ πού κοιτάζω καί διαβάζω τήν ψυχή τοῦ ἄλλου διά τῆς θείας χάριτος, τή στιγμή ἐκεῖνη ἡ θεία χάρις φέρνει μέσα μου ἕναν ἐνθουσιασμό. Μέ τόν ἐνθουσιασμό ἐκδηλώνεται ἡ θεία χάρις, πού φέρνει ἕνα εἶδος φιλικότητος, οἰκειότητος, ἀδελφικότητος, ἐνώσεως. Μετά ἀπ’ αὐτή τήν ἐνώση ἔρχεται μεγάλη χαρά, τόση χαρά πού πάει νά σπάσει ἡ καρδιά μου. Φοβᾶμαι, ὅμως, νά ἐκδηλωθῶ. Βλέπω, ἀλλά δέν μιλάω, ἔστω κι ἂν μοῦ τό βεβαιώνει ἡ χάρις ὅτι αὐτά εἶναι ἀληθινά. “Όταν, ὅμως, μέ πληροφορήσει ἡ χάρις νά μιλήσω, τότε μιλάω. Λέω μερικά πράγματα πού ὁ Θεός φωτίζει νά πῶ ἀπ’ τήν ἀγάπη μου γιά ὅλους. Γιά νά αἰσθανθεῖ ὁ κόσμος τό ἀγκάλιασμα πού κάνει ὁ Χριστός σέ ὅλους μας. Σκοπός μου εἶναι νά βοηθηθοῦν οἱ χριστιανοί καί νά σωθοῦν εὐρισκόμενοι σέ κοινωνία ἀγάπης μέ τόν Χριστό.

Συγχωρᾶτε με, πού τά λέγω ἔτσι. Δέν ζητῶ ποτέ ἀπ’ τόν Θεό νά μοῦ φανερώσει κάτι, γιατί δέν μ’ ἀρέσει νά Τόν ρωτάω. Νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι ἀντίθετο πρός τό θέλημά Του, ὅτι δέν εἶναι εὐγενικό καί ὅτι —τό χειρότερο— Τόν ἐκβιάζω. Λέω, ὅμως, τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» μέ παρακλητικό τρόπο κι ἔπειτα ἀφήνομαι στόν Χριστό. “Ό,τι θέλει Ἐκεῖνος. “Ό,τι φανερώσει ὁ ἴδιος.

Ἄν ὁ Θεός κρύβει τόσα μυστήρια, πού δέν μᾶς τά ἔχει ἀποκαλύψει. Σ’ ἐκεῖνον πού Τόν ἀγαπάει, κι ἂν ζεῖ στήν ἔρημο, ὁ Θεός τοῦ ἀποκαλύπτει ὁρισμένα ἀπ’ αὐτά. Τά βλέπει, ἀλλά δέν τά λέει ὅλα· μόνον ὅσα ὁ Θεός τοῦ ἐπιτρέ-

πει. Ἐνῶ ἕνας ἄλλος πού εἶναι στόν κόσμο καί μέσα στά πράγματα καί σ’ ὅλα τά μέσα ἐπικοινωνίας μπορεῖ νά μήν καταλαβαίνει καί νά μήν ξέρει τίποτα.

Τώρα πού τά βλέπω ὅλα, αἰσθάνομαι πάρα πολύ ταπεινός. Δηλαδή πῶς νά σᾶς τό ἐξηγήσω... Ὁ Θεός μέ προστατεύει. Στέλνει τήν χάρι Του σ’ ἐμένα. Καί λέω: «Ἐγώ, τόσο ταπεινός καί τόσο ἀνάξιος! Τί θέλει ὁ Θεός ἀπό ἐμένα;». Κι ὅμως, ὁ Θεός καί τούς ἀμαρτωλούς, ὅπως ἐμένα, τούς ἀγαπάει καί θέλει νά γίνουνε καλοί. Κάνει καί τέτοια ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Αὐτό τό χάρισμα εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, εἶναι τῆς θείας χάριτος, ἀλλ’ ἐξαρτᾶται κι ἀπ’ τόν ἄνθρωπο νά τό διατηρήσει. Τά χαρίσματα τά πνευματικά τά χάνει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν δέν προσέξει. Χρειάζεται προσοχή σ’ αὐτά τά πνευματικά πράγματα. Νά μή λέτε σ’ ἄλλους τίς μυστικές πνευματικές ἐμπειρίες πού ἔχετε. Δέν κάνει. Χάνομε ἔτσι τή θεία χάρι. Εἶδατε ἡ Παναγία; Τηροῦσε σιγήν. Στόν Ἰωσήφ δέν εἶπε τό μυστικό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Αὐτό τοῦ τό εἶπε ὁ Ἄγγελος. Κοιμόταν ὁ Ἰωσήφ καί ἄκουσε τή φωνή τοῦ Ἀγγέλου. Ἦλθε μυστικά, ἀθόρυβα, μέ ἐχεμύθεια. «Οὐδεὶς τῶν ἀμυήτων ἄφηται»¹². Προσοχή! Ὁ Θεός κρύβεται πολύ· τόσο πού νομίζομε ὅτι δέν ὑπάρχει. Παρουσιάζεται σ’ αὐτούς πού ἔχουν ἀξιωθεῖ τοῦ δώρου τῆς ταπεινώσεως.

Ἐγώ ὅλα τά ἀποδίδω στόν Θεό γιά τή δόξα Του. Πιστεύω γιά τόν ἑαυτό μου ὅτι εἶμαι μιά παλιосωλήνα σκουριασμένη, πού ὅμως διοχετεύεται τό ὕδωρ τό ζῶν τό πεν-

12. Πρβλ. *Εἰρμόν θ’ ᾠδῆς* Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

τακάθαρο, γιατί πηγάζει απ' τό Πνεῦμα τό Ἅγιον. Ὅταν διψάεις πολύ, δέν σκέπτεσαι ἂν ἡ σωλήνα, πού τό νερό περνάει, εἶναι πλαστική, μεταλλική, σκουριασμένη. Σ' ἐνδιαφέρει τό νερό. Ἐνῶ ἐγώ εἶμαι μέ τήν ψυχή στά χεῖλη, ὁ κόσμος ἔρχεται σ' ἐμένα τόν ταπεινό. Δέν ἔχει τίποτα νά πάρει ἀπό μένα. Ἐγώ δέν ἔχω τίποτα, ὁ Χριστός μόνο ἔχει τό πᾶν.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος πληρωθεῖ ὑπέρ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, γίνεται ἀλλιώτικος, πηδάει ἡ ψυχή του! Ἀκούει τή φωνή του καί χαίρεται ἡ ψυχή του. Ἡ χάρις μέ ὠθεῖ νά τό παθαίνω κι ἐγώ αὐτό. Ἀλλάζει ἡ φωνή μου, τό πρόσωπό μου, ἀλλάζουν ὅλα. Ἐχω μάθει νά καυχῶμαι ὄχι γιά τά κατορθώματα τά δικά μου ἀλλά γιά τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐπίμονα καί ὀλοφάνερα θέλει νά μέ τραβήξει κοντά της μέ ὅλα ὅσα μοῦ παρουσιάζει στή ζωή μου, ἀπό τότε πού μικρός ἐπῆγα στό Ἅγιον Ὅρος. Ἐγώ, ὅμως, ἔχω πάντα τό ἴδιο συναίσθημα, ὅτι δέν κατόρθωσα νά ζήσω μέ λαχτάρα τόν Χριστό. Πόσο εἶμαι πίσω! Πόσο εἶμαι μακριά! Γιά ὅλα, ὅσα μοῦ ἔδωσε ὁ Θεός μέσα μου, ἡ ψυχή μου πολύ μέ κατακρίνει. Ἐχω μέσα μου ἓνα φόβο. Σκέπτομαι κι ἐκεῖνο πού λέγει ἡ Ἁγία Γραφή: «Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προεφητεύσαμεν καί τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν καί τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλές ἐποιήσαμεν; Καί τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τήν ἀνομίαν»¹³. Τό σκέπτομαι αὐτό, ἀλλά δέν ἀπελπίζομαι. Ἀφήνομαι στήν

13. Ματθ. 7, 22-23.

ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί στό ἔλεός Του καί λέω τά χρυσά ἐκεῖνα λόγια ἀπ' τήν εὐχή τῆς Θείας Μεταλήψεως:

«Οἶδα, Σῶτερ, ὅτι ἄλλος, ὡς ἐγώ, οὐκ ἔπταισέ Σοι, οὐδὲ ἔπραξε τὰς πράξεις, ἃς ἐγὼ κατειργασάμην· ἀλλὰ τοῦτο πάλιν οἶδα, ὡς οὐ μέγεθος πταισμάτων, οὐχ ἀμαρτημάτων πλήθος ὑπερβαίνει τοῦ Θεοῦ μου τήν πολλήν μακροθυμίαν καί φιλανθρωπίαν ἄκραν»¹⁴.

Τά χρυσά αὐτά λόγια, πού ἔγραψαν οἱ Πατέρες, ὅταν τά λέμε μέ πίστη κι εὐλάβεια, εἶναι σάν νά τά ζοῦμε κι ἐμεῖς.

*Ἀπ' τήν ἀγάπη μου σᾶς λέω μερικά
ἀπ' ὅσα μοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός*

Σᾶς λέω πολλά πού εἶναι βαθιά, ἐσωτερικά, δικά μου. Ἴσως κάποιος θά μέ παρεξηγοῦσε, πού δέν κρατάω μυστικά τά βιώματά μου, αὐτά πού μοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός, καί λέω τόσα πολλά. Θά πεῖ κανεῖς ὅτι εἶμαι ἐγωιστής, πού λέω κι ἐγώ τά βιώματά μου. Τό κάνω ἀπ' τήν πολλή μου ἀγάπη γιά σᾶς, τά παιδιά μου. Γιά νά σᾶς ὠφελήσω, νά πάρετε κι ἐσεῖς αὐτό τό δρόμο. Τί λέει ὁ σοφός Σολομών; Κάπως τό λέει αὐτό... Λέει: «...οὔτε μὴν φθόνω τετηκότι συνοδεύσω, ὅτι οὗτος οὐ κοινωνήσει σοφίᾳ»¹⁵. Κι ἀκόμη κάτι: «Οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια»¹⁶. Δέν θέλει ὁ

14. Ἀκολουθία Θείας Μεταλήψεως, ζ' εὐχή, Συμεὼν Νέου Θεολόγου.

15. Σοφ. Σολ. 6, 23.

16. Σοφ. Σολ. 6, 22.

σοφός Σολομών νά κρύπτει τή σοφία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός τόν παρακινεῖ νά φανερώσει τά μυστήρια τῆς σοφίας.

Αὐτό πού κάνω καί σᾶς λέω τί μοῦ ἔδωσε ὁ Θεός εἶναι καί ἀποστολικό. Τό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του: «Ἐπιποθῶ γάρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τί μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δὲ ἐστὶ συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ»¹⁷. «Μετάδοση» σημαίνει: Πῆρες κάτι; Νά τό μεταδώσεις ἀπὸ ἀγάπη. Δέν πιστεύεις ὅτι ἔχεις κάτι δικό σου. Εἶναι τοῦ Θεοῦ καί τό μεταδίδεις. Αὐτό εἶναι ἀληθινὴ ταπείνωση. Ἐνῶ ἓνας φανατικός, ἓνας παλαιοημερολογίτης, λέει: «Πῶ, πῶ! Μιλάει γιὰ τόν ἑαυτό του· αὐτό εἶναι ἐγωισμός!». Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τό κάνει αὐτό «εἰς τὸ στηριχθῆναι». Σάν τό δέντρο, πού, ὅταν φυσάει πολύ, λυγίζει, ἔτσι συμβαίνει καί στὸν ἄνθρωπο. Γι' αὐτό χρειάζεται νά βάλει ἓνα στήριγμα, γιὰ νά μὴ λυγίσει καί στραβώσει. Ἄν στραβώσεις, ἀναπτύσσεται στραβά κι ἔτσι «χοντραίνεις», δέν εἶσαι ἄξιος τοῦ Θεοῦ.

Βέβαια, γιὰ τά μυστήρια πού ὁ Θεός ἀποκαλύπτει μέσα μας καλύτερη εἶναι ἡ σιωπή. Νά, ὅμως, πού μπορεῖ νά μᾶς συμβεῖ, ὅπως στὸν Ἀπόστολο Παῦλο, πού λέγει: «Παραφέρθηκα· ἐσεῖς μέ ἀναγκάσατε νά τά πῶ λόγῳ τῆς ἀγάπης»¹⁸. Τό ἴδιο στενοχωριέται καί ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ, πού ἀναγκάζεται νά πεῖ τά μυστήρια καί τά βαθιὰ βιώματα τῆς καρδιάς του, ὁρμώμενος ἀπὸ ἀγάπη καί μόνο. Νά πῶς τό

17. Ρωμ. 1, 11-12.

18. Πρβλ. Β' Κορ. 12, 11.

λέει: «Ἐγὼ μωρός· δὲν ὑποφέρω νά φυλάξω τὸ μυστήριον ἐν σιωπῇ, ἀλλὰ γίνομαι ἀνόητος διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν...»¹⁹. Τά δικά μου ἔκανε κι ἐκεῖνος πρὶν ἀπὸ τόσα χρόνια!

Κι ἐγὼ ὁ καημένος ἀπ' τὴν ἀγάπη μου σᾶς λέω μερικὰ ἀπ' ὅσα μοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός. Ἐχω, ὅμως, πολὺ βαθιὰ τὴ συναίσθηση στὴν καρδιά μου ὅτι ἄλλος τά λέει. Αὐτό τό πιστεύω πολύ, γιατί βλέπω κάτι κι ἀμέσως μετὰ αἰσθάνομαι τίς ἀδυναμίες μου πάρα πολύ, διότι δέν εἶναι οὔτε ἀπὸ ἀγιοςύνη, οὔτε ἀπὸ τίποτ' ἄλλο, ἀλλὰ ἀπ' τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐμένα, πού μέ θέλει νά γίνω καλός. Αὐτά, ὅμως, πού μοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός σέ λίγους τά λέω, γιατί πρέπει ὁ ἄνθρωπος νά εἶναι πνευματικός, γιὰ νά τά καταλάβει. Μπορεῖ ἓνας ἐπιστήμονας νά δεῖ, ν' ἀκούσει κάτι καί νά τό διηγηθεῖ καί νά τό γράφει καί τελικά νά πεῖ: «Νά, τά ἴδια λέει κι ὁ Πλάτωνας». Δέν συμβαίνει ὅμως ἐδῶ αὐτό, γιατί μπορεῖ νά χρησιμοποιοῦμε τίς ἴδιες λέξεις ἀλλὰ μέ διαφορετικὸ νόημα.

Ὅταν δέν θέλω νά πῶ κάτι ἀπ' αὐτά πού βλέπω, δέν πρέπει κανεὶς νά μέ βιάζει, γιατί ἔχω συνηθίσει νά κάνω ὑπακοή. Εἶμαι πολὺ μαλακός καί ἀπλός κι ὅταν δέν θέλω κάτι νά δώσω καί μέ πίεση τό δίνω, μετὰ μετανοῶ. Αὐτό εἶναι ἀδυναμία μου, ἡ ὁποία ἔχει προέλθει ἀπὸ τὴν ἄκρα ὑπακοή πού ἔκανα στοὺς Γέροντές μου στὸ Ἁγιον Ὄρος.

Κι ὅταν καμιά φορά βλέπω ὅτι κάποιος πάει γιὰ καταστροφή στὴ ζωὴ του, δέν μπορῶ νά κάνω τίποτα. Τοῦ

19. Ἰσαάκ Σύρου, Ἀσκητικά, Λόγος ΛΗ', σ. 200.

τό δείχνω λίγο, δέν καταλαβαίνει. Δέν πρέπει νά επέμβω ισχυρά καί νά περιορίσω τήν ἐλευθερία του. Δέν εἶναι ἀπλό τό πράγμα.

*Εἶδαμε ἐκεῖ, μέσ στά πεῦκα,
τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ*

Πολλές φορές, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, ἔχω μπεῖ σέ μία ἄλλη κατάσταση. Ἄλλαξε ἡ φωνή μου, τό πρόσωπό μου μπήκε σέ ἀτμόσφαιρα θείου φωτός. Αὐτό τό ἔχω πάθει στό Ἅγιον Ὅρος ἀλλά καί ἄλλοῦ. Μοῦ συνέβηκε καί στό χωριό Ἀγόριανη, στόν Παρνασσό, στό ἐκκλησιάκι τῆς Ἀγίας Τριάδος, καί μέ εἶδαν δύο κοπέλες, ἡ Βασιλική Κ. καί ἡ Παναγιώτα Κ., πού βρισκόντουσαν μαζί μου. Μέ ἐνέπνευσε ἡ ἐκκλησία· ἦταν ἓνα ἐρημοκλήσι. Νά σᾶς πῶ τί ἔγινε ἐκεῖ²⁰.

Περπατώντας στό δάσος τοῦ Παρνασσοῦ βρεθήκαμε μπροστά σ' ἓνα ἐκκλησιάκι. Ἦταν τῆς Ἀγίας Τριάδος. Μπήκαμε μέσα. Ἐπροχώρησα στήν Ὠραία Πύλη. Οἱ δύο κοπέλες ἔμειναν στήν εἴσοδο τῆς ἐκκλησίας. Ἐγώ ἀπό τήν πρώτη στιγμή ἐνθουσιάστηκα ἐκεῖ μέσα. Εἶδα τή ζωή τῆς ἐκκλησίας. Εἶδα πολλά παλαιά ἐκεῖ. Ἱερεῖς πού λειτουργοῦσαν σέ πανηγύρεις πρὶν χρόνια, τίς προσευχές ἀγίων ἀνθρώπων, τό ξεχειλισμα τοῦ πόνου τόσων πονεμένων, σέ μία Λειτουργία ἓναν πολύ ἅγιο δεσπότη... Ἀρχισα μ' ἐνθουσιασμό νά φάλλω ἀπ' ἔξω κανόνες, τροπάρια κι ἄλλους

20. Τό γεγονός συνέβη τό ἔτος 1972.

ὕμνους καί πιό πολύ τά τριαδικά μεγαλυνάρια. Αἰσθάνθηκα χαρά ἀνεκκλήτη, ἡ φωνή μου ἔγινε πρωτόγνωρη, σάν ἀπό ἑκατό ἀνθρώπους, γλυκιά, δυνατή, ἀρμονική, οὐράνια, «ὡς φωνή ὑδάτων πολλῶν καί ὡς φωνή βροντῶν ἰσχυρῶν»²¹. Ὑψωσα τά χέρια, ἔλαμψε τό πρόσωπό μου, ἡ ἔκφρασή μου ἔγινε ἀλλιώτικη. Εἶχα ἔλθει σέ κατάσταση πνευματική. Κι ἔγινε μέ μιᾶς θόλος ὁ οὐρανός καί манάλια²² ἐγίναν τά πεῦκα μέ τά κλαδιά τους...

Ἐκεῖνες στέκονταν τρία μέτρα πίσω. Προσπάθησαν νά γράφουν στό μαγνητόφωνο ἐκείνη τή φωνή, ἀλλά δέν τίς ἄφησα. Τίς «εἶδα» καί τίς ἐμπόδισα. Ἐχω μάθει ἀπό μικρός στό Ἅγιον Ὅρος νά εἶμαι μυστικός... Ἐπειτα ὁμῶς ἀπό μέρες γυρίζοντας στήν Ἀθήνα, ἀναζητοῦσα ἐκεῖνα τά φάλματα. Ἐπιθυμοῦσα νά ξανακούσω ἐκείνη τή φωνή. Στενοχωρέθηκα πού δέν τά γράψαμε. Τούς εἶπα:

— Νά εἶχαμε τώρα αὐτά τά φάλματα... Ἦταν τόσο ὠραῖα! Πόσο θά χαιρόμασταν νά τ' ἀκούγαμε! Δέν ἦταν ἀνθρώπινη ἐκείνη ἡ φωνή, δέν ἦταν δική μου, ἦταν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Θά ἤθελα νά τ' ἀκούω καί νά ξαναγυρίζω σ' ἐκείνη τήν ἡμέρα. Εἶδαμε ἐκεῖ, μέσ στά πεῦκα, τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Δέν τά εἶδαμε; Τί ὠραῖα! Πού βάλαμε καί «φωτιά» ἐκεῖ καί «κάψαμε» τό δάσος! Συνηθισμένος, ὁμῶς, νά εἶμαι μυστικός, δέν ἤθελα νά μέ μαγνητοφωνήσετε. Αὐτό ἦταν αἶσθημα ταπεινώσεως.

21. Ἀποκ. 19, 6.

22. Μανάλι: τό μανουάλι.

Ἐλᾶτε, φέρτε μου τὴν Παρακλητικὴν, τὸ Ὡρολόγιον.
Ἐλᾶτε τώρα νὰ φάλομε μαζί αὐτά ποῦ εἶπα τότε μέ τὴν
χάρι τοῦ Θεοῦ. Νά κάνομε τώρα ὅ,τι δέν ἔγινε τότε:

«Ἀξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς
τὴν ὑπέρθεον ὑμνεῖν Τριάδα,
ἄναρχον Πατέρα καὶ παντουργόν,
συνάναρχον Λόγον
πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀρρέευστως τεχθέντα,
καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα,
τὸ ἐκ Πατρὸς ἀχρόνως ἐκπορευόμενον.

» Ὑμνήσωμεν πάντες θεοπρεπῶς
ἄσμασιν ἐνθέοις τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν
καὶ Πνεῦμα τὸ θεῖον, τρισυπόστατον κράτος,
τὴν μίαν Βασιλείαν καὶ κυριότητα».

Πῶς τίς λέγω τίς λέξεις μία μία! Ὁντως σάν νά εἶμαι
μπροστά στήν Ἁγία Τριάδα! Πόσο τά ἔχω ἐνστερνισθεῖ!

«Ἐκ νεκρῶν ἰδοῦσα τὸν σὸν Υἱόν,
ἄχραντε Παρθένε, ἀναστάντα θεοπρεπῶς,
χαρᾶς ἀνεκφράστου ἢ κτίσις ἐπληροῦτο,
Αὐτὸν δοξολογοῦσα καὶ σὲ γεραίρουσα»²³.

«Πᾶσαι τῶν Ἀγγέλων αἱ στρατιαί,
Πρόδρομε Κυρίου, Ἀποστόλων ἡ δωδεκάς,
οἱ Ἅγιοι Πάντες, μετὰ τῆς Θεοτόκου,
ποιήσατε πρεσβείαν εἰς τὸ σωθῆναι ἡμᾶς»²⁴.

23. Μεσονυχτικὸν Κυριακῆς, τριαδικὰ μεγαλυνάρια.

24. Μικρὸς Παρακλητικὸς Κανὼν, μεγαλυνάριον.

«Τρεῖς ὑποστάσεις ὑμνοῦμεν θεαρχικᾶς,
ἐνιαίας φύσεως ἀπαράλλακτον μορφήν,
ἀγαθὸν φιλόανθρωπον Θεόν,
τῶν πταισμάτων ἱλασμόν ἡμῖν δωρούμενον»²⁵.

Εἶδατε πῶς ἀνεβαίνει ἡ ψυχὴ μας φάλλοντας; Πεῖτε
μου, πῶς τά ξέρω; Ἐχω τρέλα, μέθη, θεία μέθη. Δέν τά
χορταίνω! Θυμᾶμαι τά ὥραῖα μου χρόνια στό Ἅγιον Ὁ-
ρος. Οἱ Γέροντές μου ἐμένα δέν μ' ἔβγαζαν ἔξω· ἤμουν μι-
κρός καὶ δέν μ' ἔπαιρναν σὲ πανηγύρεις κ.λπ. Ὅταν, λοι-
πὸν, ἔμενα μόνος μου, πήγαινα ἐκεῖ στό ἐκκλησιάκι μας,
τόν Ἅγιο Γεώργιο, καὶ ἔφαλλα ὅλο τέτοια κατανυκτικά
τροπάρια. Ἄνοιγα τὴν Παρακλητικὴ τοῦ Σαββάτου, ποῦ ἔ-
χει πιό πολλά, κι ἔφαλλα. Ἐλεγα, ἐπίσης, πολὺ τὴν παρά-
κληση τῆς Παναγίας. Μὲ μεγάλη κατάνυξη κι ἀγάπη ἔ-
φαλλα τὸν Κανόνα τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ Γέροντές μου δέν μ' εἶ-
χαν μάθει φαλτικά. Ἀκούγοντας τά ἔμαθα.

«Ἰησοῦ γλυκύτατε, ψυχῆς ἐμῆς θυμηδία,
Ἰησοῦ ἡ κάθαρσις τοῦ νοός μου, Δέσποτα πολυέλεε,
Ἰησοῦ σῶσόν με, Ἰησοῦ Σωτὴρ μου,
Ἰησοῦ μου παντοδύναμε, μὴ καταλίπης με,
Σῶτερ Ἰησοῦ, με ἐλέησον
καὶ λύτρωσαι κολάσεως πάσης, Ἰησοῦ, καὶ ἀξιώσον
τῆς τῶν σωζομένων μερίδος, Ἰησοῦ μου, τῷ χορῷ
τῶν ἐκλεκτῶν σου με σύνταξον, Ἰησοῦ φιλόανθρωπε.

» Ἰησοῦ γλυκύτατε, τῶν Ἀποστόλων ἡ δόξα,
Ἰησοῦ μου καύχημα τῶν μαρτύρων, Δέσποτα παντο-
δύναμε·

25. Τριαδικὸς Κανὼν ἡχου πλ. β', α' τροπάριον α' ᾠδῆς.

Ἰησοῦ, σῶσόν με, Ἰησοῦ Σωτήρ μου,
 Ἰησοῦ μου ὠραιότατε, τὸν Σοὶ προστρέχοντα,
 Σῶτερ Ἰησοῦ, με ἐλέησον, πρεσβείαις τῆς τεκούσης σε,
 πάντων, Ἰησοῦ, τῶν Ἀγίων Σου, Προφητῶν τε
 πάντων,

Σωτήρ μου Ἰησοῦ, καὶ τῆς τρυφῆς
 τοῦ Παραδείσου ἀξίωσον, Ἰησοῦ φιλάνθρωπε.

» Ἰησοῦ γλυκύτατε, τῶν μοναζόντων τὸ κλέος,
 Ἰησοῦ μακρόθυμε, ἀσκητῶν ἐντρύφημα καὶ ἐγκαλλώ-
 πισμα·

Ἰησοῦ, σῶσόν με, Ἰησοῦ Σωτήρ μου,
 Ἰησοῦ μου ὑπεράγαθε, χειρὸς ἐξάρπασον,
 Σῶτερ Ἰησοῦ μου, τοῦ δράκοντος
 καὶ τούτου τῶν παγίδων νῦν, Σῶτερ Ἰησοῦ, ἐλευθέ-
 ρωσον,

λάκκου κατωτάτου, Σωτήρ μου Ἰησοῦ, ἀναγαγὼν
 καὶ δεξιοῖς συναρίθμησον, Ἰησοῦ, προβάτοις με».

Εἶδατε πόσο ὠραῖος εἶναι ὁ κανόνας τοῦ Ἰησοῦ; Νά
 μάθετε νά τὸν φάλλετε μέ ἀγάπη, μέ λαχτάρα, μέ πόθο.
 Ἐλᾶτε τώρα νά φάλομε κι ἄλλα!

«Σωτήρ μου Ἰησοῦ, ὁ τὸν Ἄσωτον σώσας,
 Σωτήρ μου Ἰησοῦ, ὁ δεξάμενος πόρνην,
 κάμὲ νῦν ἐλέησον, Ἰησοῦ πολυέλεε·
 σῶσον, οἴκτειρον, ὦ Ἰησοῦ εὐεργέτα,
 ὥσπερ ὥκτειρας τὸν Μανασσῆν, Ἰησοῦ μου,
 ὡς μόνος φιλάνθρωπος»²⁶.

26. Ἰκετήριος Κανὼν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τροπάριον.

«Οἷμοι, τῷ παροργίσαντί σε,
 τὸν ἐλεήμονα Θεόν μου καὶ Κύριον·
 ποσάκις ἐπηγγειλάμην μετανοῆσαι, Χριστέ,
 καὶ ψευδῆς εὐρέθην ὁ ἀνόητος·
 τὸ πρὶν τοῦ βαπτίσματος κατερρύπωσα ἔνδυμα,
 τῶν συνθηκῶν τε τῶν πρὸς Σέ μου ἡλόγησα
 καὶ τὸ δεύτερον πάλιν τοῦτο ἐπάγγελμα,
 ὃ Σοι καθωμολόγησα Ἀγγέλων ἐνώπιον,
 καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ σχῆμα τὸ πένθιμον ἐνδυόμενος
 εἰμι ἀθετήσας· λοιπόν, Σῶτερ, μὴ εἰς τέλος
 ἀφῆς ὀλέσθαι με.

»Ποίαν ἀπολογίαν, ψυχή,
 ἔχεις, ἀθλία, ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως;
 ἢ τίς σε τῆς καταδίκης τοῦ αἰωνίου πυρὸς
 καὶ πασῶν βασάνων ἐξαιρήσεται;
 Οὐδεὶς, εἰ μὴ σὺ σαυτὴ ἰλεώσῃ τὸν εὐσπλαγχνον,
 τὰς ἀθεμίτους καταλείψασα πράξεις σου
 καὶ θεάρεστον κτησαμένη βιότευσιν,
 κλαίουσα καθ' ἐκάστην σου τὰ ἄπειρα σφάλματα,
 ἅπερ καθ' ὥραν προσπταίεις ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐννοίᾳ τε,
 Χριστὸν αἰτουμένη παράσχειν σοι
 τὴν τελείαν τούτων συγχώρησιν».

Ὅλο τέτοια ἔλεγα. Τέτοια μ' ἀρέσανε. Σ' αὐτὰ κατα-
 γινόμευκα, γιὰ νὰ κλαίω. Δηλαδή αὐτὰ τὰ δάκρυα δέν ἦ-
 ταν ἀπελπισίας οὔτε ἀπογοητεύσεως. Ἦταν δάκρυα χαρᾶς.

«Λύμην με τῶν παθῶν τυραννεῖ
 καὶ τῆς καρδίας μου τὰς κόρας ἐζόφωσε
 καὶ βλέπειν οὐ σθένω ὅλως τὰς σωτηρίους ὁδοὺς

προϊὼν πλανῶμαι καὶ κρημνίζομαι δεινῶς
εἰς τὰ βάραθρα τὰ τοῦ Ἄδου, Ἀρχάγγελοι·
τῶν δὲ θαυμάτων τῶν ὑμῶν μιμνησκόμενος,
θεραπεύομαι ἀπὸ πάσης τῆς νόσου μου·
ἴδοιμι τὴν εὐμένειαν ὑμῶν νῦν ταχύτατα·
σπεύσατε σβέσαι τὴν φλόγα τὴν τῶν παθῶν μου, παν-
σέβαστοι,

πρὸς φῶς ὁδηγοῦντες σωτηρίας με
καὶ λύσιν κακῶν μοι νέμοντες»²⁷.

Μὰ τί νά σᾶς πῶ, τί νά σᾶς πῶ! Τώρα δέν μπορῶ νά
τά πῶ. Ἀλλά μέσα στ' αὐτιά μου ἤχοῦν, τά ζῶ δηλαδή. Ἀ-
κοῦστε τώρα καὶ ἓνα τοῦ δευτέρου ἤχου:

«Δὸς μοι μετανοίας λογισμόν,
δὸς καὶ κατανύξεως πόθον τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ,
ἐγείρον ἐξ ὕπνου με δεινῆς πορώσεως
καὶ τὸ σκότος ἀπέλασον τὸ τῆς ῥαθυμίας
καὶ τῆς ἀπογνώσεως λῦσον τὴν ζόφωσιν,
ὅπως ἀνανεύσας, ὁ τάλας,
σοὶ προσκολληθήσομαι, Λόγε,
καὶ Σοῦ τοῖς θελήμασι πορεύσομαι».

Αὐτά κυνηγοῦσα. Τό «Σύ», τό «Σοῦ» δηλώνει τόν Πα-
τέρα, τόν Χριστό, τόν Νυμφίο. Καταλάβετε; Ἐ, αὐτά τά
λόγια εἶναι ἐρωτικά. Μέ τὴν ἔννοια τοῦ θεοῦ ἔρωτος. Τά
ἔλεγα καλύτερα τότε. Ἦταν πιὸ ὠραία ἢ φωνή μου καὶ πιὸ
εὐλύγιστη. Τά ἐτόνιζα πιὸ καλά. Τώρα δέν μπορῶ... Ἐλᾶ-
τε, βοηθήστε νά φάλομε.

27. Κυριακὴ ἐσπέρας, στιχηρά, ἤχος πλ. α'.

«Μόνε εὐδιάλλακτε Χριστέ,
μόνε ὑπεράγαθε Λόγε καὶ ἀνεξίκακε,
Σοὶ προσπίπτω, εὐσπλαγχνε, Σὲ ἱκετεύω θερμῶς,
Σοὶ κραυγάζω δεόμενος· ἡμάρτηκα, σῶσον,
σῶσόν με τὸν ἄσωτον τῇ εὐσπλαγχνίᾳ Σου,
ὅπως εὐχαρίστως κραυγάζω·
Κύριε, συγχώρησιν δός μοι,
καὶ Σοῦ τῇ χρηστότητι πορεύσομαι.

»Πάντα, ἅπερ ἡμαρτον εἰς Σὲ
λόγοις τε καὶ ἔργοις, Θεέ μου, καὶ ἐνθυμήμασι,
πάντα ἐξαγγέλλω Σοι, πάντα νῦν λέγω Σοι·
τὴν ἡμέραν παρῆλθον γὰρ καὶ πάντα τὸν χρόνον,
νύκτα δὲ κατέλαβον, πλήρης ὑπάρχων κακῶν·
ὅθεν Σοι προσπίπτω κραυγάζων·
Δέσποτά μου, Δέσποτα Σῶτερ,
ἡμαρτον, συγχώρησον καὶ σῶσόν με»²⁸.

Δέν τά λέω καλά τώρα, ὅπως παλιά. Ἔτσι ἦταν ἡ
ζωή μου. Τί ὠραία πράγματα!

«Ἡμαρτον εἰς Σέ, Σωτήρ, ὡς ὁ ἄσωτος υἱός,
δέξαι με, πάτερ, μετανοοῦντα καὶ ἐλέησόν με, ὁ Θεός»²⁹.

Μέ τί δέος καὶ εὐλάβεια ἔφαλα! Δέν τά χορταίνω, ὅλα
μ' ἀρέσουν νά τά θυμᾶμαι, νά τά ἀπαγγέλλω, νά τά φάλ-
λω. Εὐχομαι νά τ' ἀγαπήσετε κι ἐσεῖς, ὅπως κι ἐγώ. Στὴν
κηδεία μου νά βάλετε αὐτὴ τὴν κασέτα. Δέν εἶναι ὑποκρι-
τικὴ ἡ εὐλάβειά μου. Ὁ Θεός νά μ' ἐλεήσῃ! Συγκινοῦμαι
τώρα πού τ' ἀκούω αὐτά. Τώρα πού ὁ λόγος ἠσθένησεν...

28. Κυριακὴ ἐσπέρας, στιχηρά, ἤχος β'.

29. Κυριακὴ ἐσπέρας, στιχηρὸν ἀπόστιχον, ἤχος β'.

*Ἐζήσα στήν Πάτμο
τό γεγονός τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως*

Πήγαμε κάποτε γιά προσκύνημα μαζί μέ τόν κύριο Γιωῤργο καί τήν κυρία Καίτη Π. στόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο, στήν Πάτμο³⁰. Ἦταν πρῶί. Ἐνιωθα νά μέ πνίγει ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Εἶχε κόσμo τό σπήλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως. Φοβήθηκα μήπως προδώσω τά αἰσθήματά μου. Ἄν ἄφηνα τόν ἑαυτό μου νά ἐκδηλωθεῖ, θά μέ περνοῦσαν γιά τρελό. Αὐτοσυγκρατήθηκα. Βγῆκα ἔξω ἀπ' τήν ἐκκλησία. Δέν εἶναι καλό νά βλέπουν οἱ ἄλλοι τά βιώματα τῆς μυστικῆς ἐπαφῆς μας μέ τόν Θεό. Γι' αὐτό τούς εἶπα κι ἐφύγαμε. Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας ἦταν ἡσυχία. Ἦμασταν οἱ τρεῖς μας. Δέν ὑπῆρχε ἄλλος στήν ἐκκλησία. Πρίν μπουῦμε μέσα, τούς προετοίμασα. Τούς λέω:

— Ὅ,τι κι ἄν δεῖτε, δέν θά κουνηθεῖτε, οὔτε θά μιλήσετε.

Μπήκαμε μέσα μέ εὐλάβεια, χωρίς θόρυβο, μέ σιωπή, ἀπλά, ταπεινά. Σταθήκαμε μπροστά στή Θεία Ἀποκάλυψη. Γονατίσαμε καί οἱ τρεῖς, ἐγώ στή μέση. Πέσαμε πρηνεῖς. Λέγαμε τό «Κύριε Ἰησοῦ...» περίπου ἕνα τέταρτο. Ἐγώ αἰσθανόμουν ἄδειος. Καμιά συγκίνηση, τίποτα. Ἐρημιά. Κατάλαβε ὁ ἀντίθετος, ὁ διάβολος, καί θέλησε νά μ' ἐμποδίσει. «Αὐτά δέν γίνονται μέ πρόγραμμα», σκέφθηκα. Τήν ἔλεγα, τήν ἤθελα τήν εὐχή — ἡ μάλλον οὔτε τήν ἔλεγα, οὔτε τήν ἤθελα, διότι, ὅταν τή λείεις, ὅταν τή

θέλεις, καμιά φορά τό παίρνει εἶδηση ὁ ἀντίθετος. Εἶναι ἕνα πάρα πολύ λεπτό σημεῖο. Δέν μπορεῖς μόνος νά περιφρονήσεις τόν ἀντίθετο. Καί νά τόν περιφρονήσεις, πρέπει πάλι μέ τήν θεία χάρι, ἕνα ἀνεξήγητο πράγμα.

Δῶστε πολλή προσοχή. Δέν σφίχθηκα, δέν ἐπίεσα τήν κατάσταση. Δέν πρέπει σ' αὐτά τά πνευματικά νά πηγαίνομε μέ τή βία. Βγῆκα ἔξω. Περιεργάσθηκα τά λουλούδια, σάν νά ἤθελα ν' ἀδιαφορήσω γιά τό ὅτι δέν γινόταν τό ἄνοιγμα τῆς ψυχῆς μου. Κοίταξα λίγο τή θάλασσα. Μπήκα μέσα πάλι στό ἐκκλησάκι, ἔβαλα στό θυμιατό λίγα κάρβουνα, τ' ἄναψα, ἔβαλα λίγο λιβάνι, θύμιασα καί τότε ἄνοιξε ἡ καρδιά μου. Τότε ἦλθε ἡ θεία χάρις. Στό πρόσωπό μου ἦλθε μία λάμψη, ἔγινα ἕνθεος, ὑψώσα τά χέρια κι ἄρχισα νά κλαίω. Συνεχῶς ἔτρεχαν δάκρυα τά μάτια μου. Σέ μιά στιγμή ἔπεςα κάτω. Ὅπως μοῦ εἶπαν οἱ συνοδοί μου, ἔμεινα κάτω εἴκοσι λεπτά...

Αὐτό τό θαῦμα, πού μοῦ ἔγινε στήν Πάτμο, εἶναι ἕνα μεγάλο μυστήριο. Ἐχει μεγάλη ἔννοια. Εἶδα τό γεγονός τῆς Ἀποκαλύψεως. Εἶδα τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο, τόν μαθητή του, τόν Πρόχορο, ἔζησα τό γεγονός τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε συμβεῖ. Ἀκουσα τή φωνή τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τή σχισμή τοῦ βράχου...

Αὐτά νά μὴν τά πεῖτε πουθενά. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ... Νά μ' ἐλεήσει ὁ Θεός. Γιατί σᾶς τά εἶπα; Πέστε μου... Σᾶς τά εἶπα, γιά νά μάθετε νά ἐγκαταλείπετε τόν ἑαυτό σας ἀπαλά, χωρίς πίεση στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Τότε Ἐκεῖνος θά ἔρχεται στίς ψυχές σας καί θά τίς χαριτώνει. Ἄν ὁ πονηρός σᾶς θέτει ἐμπόδια, νά τόν περιφρονεῖτε. Καταλά-

30. Τό γεγονός συνέβη τό ἔτος 1964.

βατε; Έτσι έκανα κι εγώ. Άπασχολήθηκα μέ κάτι άλλο, όταν συνειδητοποίησα ότι κάτι παρεμβαίνει. Αυτό έχει πολύ βάθος.

Τά λέω αυτά, αλλά δέν μου 'ρχεται καί καλό πού τά λέω. Αἰσθάνομαι ότι δέν πρέπει νά τά λέω... Αὐτά εἶναι μυστήρια, δέν μπορῶ νά τά ἐξηγήσω. Τό μόνο πού λέω εἶναι νά γίνονται ὅλα ἀπλά, ταπεινά, ἀπαλά. Όταν τό θέλεις καί περιμένεις νά ἐνωθεῖς μέ τόν Θεό, όταν ἐκβιάζεις τόν Θεό, δέν ἔρχεται. Ἀλλά ἔρχεται «ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷς καί ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκεις»³¹. Εἶναι ἕνας ἀγιότατος τρόπος, αλλά δέν μπορεῖς νά τόν μάθεις ἀπ' ἑξω. Πρέπει νά μπεῖ μέσα στήν ψυχή σου μυστικά, ὥστε νά τόν ἐνστερνισθεῖς μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

31. Πρβλ. *Ματθ.* 24, 50.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ:
«ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΟΥ
ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ»
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΕ Β' ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2003
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ ΧΑΝΙΩΝ
ΜΟΝΤΑΖ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ»
Γ. ΚΑΖΑΝΑΚΗΣ Δ/ΧΟΙ Α.Β.Ε., ΗΡΑΚΛΕΙΟ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ: ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΜΑΛΙΧΟΥΤΗΣ